

COLLECTOR LOCATION
BANGKOK, THAILAND

วรรณกรรมไทยลือ คำขลหายวน อำเภอยะยงคำ
จังหวัดยะยงราย

ปริณิธานินพนธ์

ของ

ชำนานลล รอกเหตุภัย

เลนนอกวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริณิธานการศึกษาหมานบัณฑิต

๑๓ มีนาคม ๒๕๑๓

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

บทที่	หน้า
๑ บทนำ	๑
ภูมิหลัง	๒
,ความมุ่งหมายในการคนควา	๑๒
ความสำคัญของการศึกษาคนควา รวบรวมและวิจัย	๑๓
,ขอบเขตของการคนควา	๑๖
,ข้อตกลงเบื้องต้น	๑๗
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้	๑๘
เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องของ	๒๑
,วิธีดำเนินการคนควาและรวบรวมข้อมูล	๒๘
การจัดกระทำกับข้อมูล	๒๙
๒ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่และวิทยาการ	๓๑
จังหวัดเชียงใหม่	๓๑
อำเภอเชียงคำ	๓๗
ตำบลหยวน	๔๓
ความรู้สังเขปเกี่ยวกับชาวไทยลื้อ	๔๖
วิทยาการ	๕๑
๓ วรรณกรรมชาวไทยลื้อ	๕๖
ข้อมูล	๕๖
การอ่านวรรณกรรมชาวไทยลื้อ	๕๖
นิทานทรงเครื่อง	๖๕
นิทานคติ	๑๖๙
นิทานปริศนา	๒๑๐
นิทานเรื่องผี	๒๑๖

บทที่	หน้า
นิยาย	๒๒๖
นิทานมุขตลก	๒๕๑
๔ การอภิปรายผลและขอเสนอแนะ	๓๐๘
การอภิปรายผล	๓๔๘
ขอเสนอแนะ	๓๖๓
บรรณานุกรม	๓๖๖
ภาคผนวก	๓๖๒
ศัพท์านุกรม	๓๖๓
แผนที่จังหวัดเชียงราย	๓๘๐
แผนที่อำเภอเวียงคำ	๓๘๑
บทคัดย่อ	๓๘๒
ABSTRACT	๓๘๔
ประวัติย่อผู้เขียน	๓๘๖

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี เพราะผู้เขียนได้รับความเมตตาอย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ ดร.กิงแก้ว อัครการ ผู้ซึ่งเป็นทั้งประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และผู้ให้ความรู้ ความคิดในวิทยาการ "คคิชาวนาน" จนผู้เขียนมีความสนใจมากถึงขั้นทำปริญญานิพนธ์ในทางวิชานี้ นอกจากนั้น ท่านอาจารย์ยังได้กรุณาตรวจแก้ต้นฉบับปริญญานิพนธ์ เสนอแนะความคิดเห็นในการทำงาน และสั่งสอนอบรมต่างๆอีกหลายด้าน พระคุณของท่านอาจารย์หาที่สุดมิได้

นอกจากนี้ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ของผู้เขียนอีก ๒ ท่าน คือ ท่านอาจารย์อารีย์ สหชาติโกสีย์ และ ท่านรองศาสตราจารย์เต็มสิริ บุญยสิงห์ ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนเป็นที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านการตรวจแก้ต้นฉบับ คำนแนะนำสั่งสอนให้ความรู้ต่างๆหรือในคำกล่าวปลุกใจก็ตาม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ในด้านการรวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ การเรียบเรียงและการจัดพิมพ์ปริญญานิพนธ์นั้น ผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณท่านทั้งหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจการนี้ทั้งหมด ซึ่งนอกจากวิทยากรทุกท่าน ที่ได้อภิปรายมาไว้ในบทที่ ๒ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว ก็ยังมีอีกหลายท่าน กล่าวคือนายพงศ์ วงศ์ใหญ่ ผู้ช่วยเหลื่อมแนะนำวิทยากรและพาผู้เขียนไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านต่างๆ ทำให้ผู้เขียนสามารถรวบรวมข้อมูลได้มากจนเกินที่จะใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้, นายวิจิต และ นางสินี มัครสุนทร เป็นผู้ช่วยเหลือให้อาศัยพักพิง ข้าวปลาอาหาร และยานพาหนะที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยตลอด, นางอาลัย รอดเหตุภัย ผู้ช่วยเหลื่อมในการให้คำแปลศัพท์บางศัพท์และในการทำศัพท์านุกรม, หัวหน้าฝ่ายวัฒนธรรมวิทยา กองวัฒนธรรม กรมการศาสนา เป็นผู้มอบอุปกรณ์การพิมพ์โรเนียวจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เขียน, นายจุฬพล เชมรพงศ์พันธ์ แห่งกรุงสยามการพิมพ์ เป็นผู้ช่วยเหลือในการพิมพ์ปก และทำเล่มปริญญานิพนธ์, นายอุดม รามสุข, นายบุญลือ จันทรเกษม, นายพงศ์ศักดิ์ บุตรคาม และ ฯลฯ

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็ยังมีญาติสนิทมิตรสหาย และกรบาอาจารย์อีกหลายท่าน ซึ่งได้มีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งวิทยาลัยครุฑนครปฐม ซึ่งผู้เขียนได้อาศัยใช้เครื่องพิมพ์ดีดและเครื่องโรเนียว ผู้เขียนขอแสดงความซาบซึ้งในบุญคุณของท่านที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น และท่านที่มีได้กล่าวมา ไว้ในที่นี้ด้วยอีกครั้งหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง

ภูมิหลัง

จากการศึกษาพบว่าเรื่องเกี่ยวกับชนชาติไทยของนักมานุษยวิทยาจำนวนมากทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้ประจักษ์ชัดเท็จจริงอย่างหนึ่งว่า ไทยเป็นเชื้อชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาแล้วแต่โบราณกาล ความเข้าใจที่เคยมีกันมาในสมัยหนึ่งที่คนไทยมาจากจีน เอาอย่างจีน หรือมีความเจริญภายหลังจีนนั้น นับว่าเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ผู้ทำการค้นคว้าทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกัน ยืนยันว่าชนชาติไทยเจริญมาแต่เกี่ยวกับชาติโบราณ เช่น คาลเตีย บาบีโลน และว่าเป็นพี่ชายของจีน หนังสือที่หมอคอดคุด (William Clifton Dodd) แต่ง ซึ่งให้ชื่อว่า The Tai Race นั้น ยังเติมชื่อหนังสือต่อไปว่า Elder Brother of the Chinese^๑

ในหนังสือไวยากรณ์ไทยโทของ นายสิลเว ซึ่งเรียบเรียงเป็นภาษาฝรั่งเศส ได้กล่าวถึงชนชาติไทย ไว้ในบทนำของหนังสือเล่มนั้นอย่างชัดเจน มีความสำคัญตอนหนึ่งว่า

" อนึ่ง เมื่อพิจารณาตามประวัติของไทย ก็เห็นว่าไทยปัจจุบันซึ่งรวมทั้งไทยตะวันตก ไทยในภาคใต้ประเทศไทย และไทยที่สืบเชื้อสายจากชาตินาวเดิมด้วย เหล่านี้หาได้เป็นคนพื้นถิ่นซึ่งอยู่ในเขตร้อนของโลกเช่นนี้ไม่ แต่ตรงกันข้าม ไทยเหล่านี้เคยอยู่และเคยมีอำนาจใน " แคนอานาจ " คือ เขตตอนเหนือ นั้น แต่ประมาณ ๑๖๕๙ ปีก่อน พ.ศ. ถึง พ.ศ. ๑๓๓๓ อันเป็นเวลากว่า ๓,๔๐๐ ปีมาแล้ว และนับว่านานกว่าเวลาที่เข้ามาอยู่ในเขตร้อนนี้เสียอีก ไทยเคยมีการปกครองเป็นปึกแผ่นแนบแน่นมาแล้วกว่า ๔,๐๐๐ ปี ซึ่งเป็นสมัยเดียวกันกับที่บรรพบุรุษของเรายังนั่งหนังสัตว์ และใช้ไม้ค้ำค้ำยหินเหล็กไฟอยู่ "๒

^๑ พ.อ. หลวงวิจิตรวาทการ งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย หน้า ๒

^๒ วิลเลียม คลิฟตัน คอดคุด ไทย หน้า ๑๖๓ (อ้างอิงมาจาก บทนำ ของหนังสือชื่อ ไวยากรณ์ไทยโท ของ นายสิลเว)

การที่ไทยเป็นชาติเก่าแก่มีประวัติความเป็นมานานหลายพันปีดังกล่าวแล้ว แต่ทว่า
ยังดำรงความเป็นชาติอยู่ได้จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ มิได้หายสาบสูญไปเหมือนบางชาติ นั้น ก็เพราะ
มีสายใยสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่คอยเป็นเครื่องเชื่อมโยงคนไทยซึ่งกระจัดกระจายแยกย้ายอยู่กันในที่
ต่าง ๆ ให้ยังสามารถดำรงความเป็น " คนไทย และ ชาติไทย " ไว้ได้ ทั้งในทางเลือดเนื้อ
และจิตใจ สายใยสัมพันธ์ดังกล่าวก็คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่ง
ความเป็นชาตินั้นเอง สิ่งนี้ทำให้เรามีอำนาจอันล้นเหลือสามารถเชื่อมโยงคนไทยจำนวนหลายสิบล้านคน
ให้ยังเกิดความรู้สึกกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ทั้งยังอาจกล่าวได้ว่า ขนบธรรมเนียม
ประเพณีวัฒนธรรมเท่านั้น เป็นสิ่งที่แสดง " เอกลักษณ์ " ของชนชาติไทย ซึ่งยังพอเหลืออยู่บาง
ใบสมัยปัจจุบัน

พระยาอนุমানราชชน ได้กล่าวถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีไว้
อย่างชัดเจน ตอนหนึ่งว่า

" ว่าโดยเขตแดนก็ดี หนังสือและศาสนาตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีก็ดี
ไทยลื้อ ไทยเขิน และไทยยวนหรือโยนก ย่อมถือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะฉะนั้นแผ่นดิน
ของไทยทั้งสามพวกนี้ ถึงแม้ว่าจะตกอยู่ต่างบังคับกัน คือ ลื้อ อยู่ในบังคับจีน เขิน อยู่ในบังคับ
อังกฤษ ไทยยวนอยู่ในบังคับสยาม (ซึ่งไม่เหมือนกับสองพวกแรก เพราะอยู่ในบังคับไทยด้วยกัน)
และถ้าไม่ยกเอาการแบ่งในทางการเมืองอย่างนี้ขึ้นมาพูดแล้ว จะต้องถือว่าเป็นแผ่นดินติดต่อกัน
นับเป็นผืนเดียวกันได้ เหตุนี้ประชาชนจึงยังสนิทสนมกลมเกลียวถือเสมือนเป็นพี่น้องร่วมท้อง
พวกเดียวกัน ทั้งนี้ ก็ด้วยอำนาจ ที่มีประเพณีของเดิมอันเป็นเครื่องหมายของชาติร่วมกัน
ถ้าเราจะลองนึกดูเล่นว่า พวกไทยเหล่านี้ จะทิ้งประเพณีของเดิมซึ่งสืบต่อกันไว้มานหลายชั่ว
อายุคนเสียหมดแล้ว มานิยมชื่นชมในสิ่งใหม่ ๆ ไม่คงรักษาของเก่า ซึ่งฝรั่งเรียกว่า Tradition

๑ เช่น ชาติตาด ในประเทศจีน หรือ ชาติจาม ในประเทศเวียดนาม

อันไม่เกี่ยวกับความก้าวหน้าของโลกไ้บ้าง ความเป็นไปของไทยเหล่านี้จะกลายเป็นอย่างไร"^๑

นอกจากนั้น พระยาอนุนามราชชน ยังได้กล่าวยกตัวอย่างต่อไปถึงคนไทยพวกหนึ่ง ซึ่งไม่พยายามรักษา "ภาษา" อันเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งไว้ จึงเป็นเหตุให้ประสบกับความวิบัติถึงสูญชาติไปดังนี้

" เป็นอันว่าภาษาไทยอาหมได้สูญสิ้นเป็นภาษาตายอย่างน่าอัศจรรย์เพราะเป็นเวลาไม่ช้าอะไรนัก ภาษาที่ใช้พูดกันในแคว้นอัสสัมเวลานี้คือภาษาอัสสัม ซึ่งจะมีภาษาไทยอาหมปนอยู่ควยเห็นจะไม่เกิน ๕๐ คำ และทั้งภาษาอัสสัมก็สืบมาจากหลักภาษารียะกะในอินเดีย เป็นเหตุให้ไ้เปรียบเทียบภาษาไทยอาหมในการใช้พูดกันทั่วไป ทำให้ภาษาไทยอาหมตายอย่างสนิท ชาติก็สูญหายกลายเป็นแขกฮินดูไป ทั้งนี้ก็เพราะชาวไทยอาหมไม่รู้จักรักษาสสมบัติอันเป็นเครื่องหมายโดยเฉพาะของชาติมาแต่เดิมไว้" ^๒

จากตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชนบธรรมเนียมประเพณี หรือที่เรียกรวม ๆ ว่า "วัฒนธรรม" มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชาติอย่างยิ่ง ถ้าหากจะเลยมทอดทิ้งเสียแล้วก็มีผลถึงกับทำให้ชาติล่มจมสูญหายได้

นอกจากวัฒนธรรมประจำชาติอันเป็นลักษณะร่วมที่แสดงถึงความเป็นชาติหนึ่งชาติเดียวกันแล้ว วัฒนธรรมประจำแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นสาขาย่อยของวัฒนธรรมประจำชาติ ก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ เชิดหน้าชูตา ของบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ เมื่อแต่ละท้องถิ่นต่างช่วยกันรักษาวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้อย่างดีเยี่ยมแล้ว ก็เป็นที่หวังได้ว่าจะมีผลยังให้ประเทศชาติดำรงอยู่ได้ คร. กิ่งแก้ว อัครดากร ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ตอนหนึ่งว่า "วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นของที่สำคัญ รักษาเชิดชูสภาพความ

^๑ พระยาอนุนามราชชน ไทย-จีน หน้า ๓๓

^๒ ๓ หน้า ๔๘

เป็นอยู่อันร่มเย็นเป็นสุขของท้องถิ่นนั้น เราควรชี้ให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม หากเรารักษาไว้จะทำให้คุณค่าของท้องถิ่นนั้นมากขึ้น"^๑

อย่างไรก็ตามจากสภาพของข้อเท็จจริง ปรากฏว่าปัจจุบันนี้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นต่างพากันละเลยวัฒนธรรมอันดีงามของตนเพราะคิดว่าเป็นของล้าสมัย มีสิ่งซึ่งแสดงความจริง "ในปัจจุบันเรารับเอาวัฒนธรรมต่างประเทศเร็วเกินไป ทำให้ขาดความซาบซึ้งในของดีที่มีอยู่มาก"^๒ จึงน่าเป็นห่วงว่า ถ้าคนไทยไม่ช่วยกันรักษา ศึกษา และเผยแพร่วัฒนธรรมเหล่านี้ให้กว้างขวางออกไปแล้วในไม่ช้าก็จะเลื่อนหายไปจากความทรงจำของคนสิ้น

คำว่า "วัฒนธรรม" (Culture) นี้ มีความหมายกว้างขวางมาก ในพจนานุกรมวิทย์าหมายถึง "สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม"^๓ จากคำจำกัดความดังกล่าวก็อาจอธิบายให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นได้ว่า วัฒนธรรม คือการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อถือของคนในส่วนรวมของสังคม ซึ่งจะแสดงออกมาให้ปรากฏเห็นเป็นรูปภาษา ประเพณี กิจกรรม การงาน การเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่คนในส่วนรวมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่ชีวิต และการครองชีพ มีเรื่องปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ เหล่านี้เป็นต้น ความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อถือที่ส่วางออกมาให้ปรากฏเห็นเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ย่อมจะมีการสะสมเอาไว้ ซึ่งอาจจะเป็นในความทรงจำ จดไว้ในหนังสือหรือในสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นไว้ก็ได้ แล้วถ่ายทอดไว้ให้แกกันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาเป็นลำดับทุกชั่วอายุคน อาจจะมีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ ปรับปรุงสิ่งเก่าให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และเป็นสิ่งที่มิวัชนาการเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

^๑ กิ่งแก้ว อัครถาวร "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ขอฟ้า ๔ : ๑๔ เมษายน ๒๕๑๔

๒ ค

^๓ พระยาอนุนานราชชน การศึกษาเรื่องประเพณีไทย หน้า ๔

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมสภาพวิถีชีวิตของมนุษย์ไว้ครบ
หมดทุกด้าน ดังนั้นถ้าจะศึกษาเรื่องของมนุษย์ให้เข้าใจอย่างถูกต้องถ่องแท้ ไม่ว่าจะเป็นในแง่
ของมานุษยวิทยา (Anthropology) หรือมนุษยธรรมศึกษา (Humanity) ก็ตาม
ก็จะต้องศึกษาสิ่งที่เรียกว่า "วัฒนธรรม" นี้ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากการศึกษาวรรณกรรม
จะช่วยให้เข้าใจมนุษย์ได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการช่วยชำระ วิชาวัฒนธรรมของมนุษย์ให้เสื่อมทราม
สูญหายไปได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะสิ่งใดก็ตามที่ยังมีผู้สนใจศึกษาหาความรู้ ยังมีผู้ยึดถือปฏิบัติอยู่
สิ่งนั้นก็จะสามารถดำรงอยู่ได้

การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีนี้ เพื่อให้เข้าใจมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์
ก็จะต้องศึกษาโดยละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่มุม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนกระทั่งวิวัฒนาการ
ของวัฒนธรรมโดยลำดับ เพราะนักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษคนหนึ่งว่า ถ้าเราต้องการรู้เรื่องอะไร
ให้ถี่ถ้วนถี่ถ้วน ก็จะต้องให้รู้ถึงที่มาของเรื่องนั้น ๆ ว่าเดิมมีมาอย่างไร แล้วจึงกลายเป็น
ความเจริญวัฒนามาจนทุกวันนี้ได้อย่างไร การศึกษา "คติชาวบ้าน" จะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถ
เข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของมนุษย์ได้โดยตลอดทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนกระทั่งวิวัฒนาการ
ของมันเพราะ คติชาวบ้าน เป็นวิทยาการที่รวบรวมเรื่องราวอันเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า
วัฒนธรรมดังกล่าวแล้วไว้ได้มากที่สุด ในเรื่องนี้ พระยาอนุมานราชธนก็ได้กล่าวยืนยันไว้ว่า
"คติชาวบ้าน ก็คือเรื่องวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของประเทศไทยสืบมาเป็นประเพณีกันมาแต่ปฐมปราช"^๑

กล่าวโดยสรุปแล้ว นักคติชาวบ้าน ก็ได้กล่าวไว้ว่าตนเองก็ยืนยันว่า

"คติชาวบ้านเป็นเครื่องแสดงระบอบวัฒนธรรม คติธรรม ความเชื่อถือ ความ
ต้องการ แนวความนึก อุดมคติ และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า
เป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพ วิถีชีวิตและงานของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่ล่วงมา
จึงเป็นที่ประจักษ์ได้ว่า ความเป็นชาวไทยอย่างแท้จริงขอ "แต่ละชาติ แต่ละภาษา"^๒

^๑ พระยาอนุมานราชธน "คำนิยามในคติชาวบ้าน" ของกุหลาบ มลลิกะมาศ หน้า ๖.

^๒ กุหลาบ มลลิกะมาศ คติชาวบ้าน หน้าคำนำ

"นักวรรณคดีจะศึกษาคติชาวบ้านในแง่ของวรรณกรรมหรือในแง่ที่ถือว่าเป็นคติชาวบ้านแบบตนกำเนิดของวรรณคดีที่สำคัญของชาติ ส่วนนักประวัติศาสตร์ จะใช้คติชาวบ้านเป็นข้อมูลสนับสนุนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา จะพิจารณาในแง่ที่เป็นอัตชีวประวัติของชาวบ้านเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยาได้มองเห็น และเข้าใจวัฒนธรรมของบุคคลในอดีตกจากข้อมูลเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ส่วนนักจิตวิทยาจะใช้คติชาวบ้านให้เป็นประโยชน์ในด้านที่เกี่ยวกับการศึกษารวมรวมความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยในการวิเคราะห์จิตวิทยาของสังคม และเอกลักษณ์บุคคล สำหรับนักวิชาการศึกษาจะถือว่าคติชาวบ้านเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติและมนุษยโลก ซึ่งอาจนำมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และจะทำให้หลักสูตรสมบูรณ์มีความหมายยิ่งขึ้น นอกจากที่กล่าวมาแล้ว นักวิชาการสาขาอื่น ๆ ก็ยังได้ประโยชน์อีกมากจากเนื้อหาของคติชาวบ้านในแง่มุมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจ และความคิดที่จะนำเอาคติชาวบ้านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในแง่ไหนอย่างไร"

บรุนแวนด์ (Jan Harold Brunvand)^๒ ก็ได้กล่าวถึงการศึกษาและความสำคัญของคติชาวบ้าน (folklore) ไว้อย่างคลึงกัน สรุปความได้ว่า คติชาวบ้านเป็นเรื่องราวที่อาจศึกษาหาความรู้ได้หลายแง่มุม สำหรับนักมนุษยธรรมศึกษา (Humanist) มีความสนใจหนักไปทางด้านคติ (lore) เช่น สุภาษิต ประเพณี นิทานพื้นเมือง เป็นต้น แต่สำหรับในทางด้านสังคมศาสตร์ นักมานุษยวิทยา (Anthropologist) จะให้ความสนใจไปทางด้านตัวชาวบ้าน (folk) มากกว่า เช่น เรื่องการศึกษา การสังคมของชาวบ้าน เป็นต้น Brunvand กล่าวถึงความสำคัญของคติชาวบ้านไว้อีกตอนหนึ่งว่า

¹ Alan Dundes , "Ways of Studying Folklore" in American Folklore, pp. 41.

² Jan Harold Brunvand, The Study of American Folklore, pp. 10 - 11

เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเรื่อง "คติชาวบ้าน" นอกจากจะเป็น การศึกษาเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตและปัจจุบันของมนุษย์แล้ว ยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติใดทางหนึ่ง ดังเหตุผล ต่าง ๆ ที่ไต่ถามมาหลายแล้วข้างต้น ทั้งยังเป็นเรื่องใหม่ ๆ ได้ "ระลึกชาติกำเนิดเดิมของตน ได้ไม่มากนักน้อย ว่าตนเป็นคนมีอดีตมาแสนนาน ไม่ขาดตอน เพราะ ' ผู้ที่ไม่มีอดีต ก็คือ ผู้ที่เป็นเด็กอยู่เสมอ ' นั่นละ" ^๑

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพิจารณา "คติชาวบ้าน" อย่างผาดเหิน คือตีความตาม ข้อที่เรียกกันเท่านั้น ก็อาจทำให้ผู้ไม่สนใจอย่างแท้จริง เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยและพื้น ๆ เกินไปก็ได้ แต่โดยแท้จริงแล้ว คติชาวบ้านมีคุณสมบัติอันควรแก่การศึกษาให้ลึกซึ้ง เพื่อ ความรู้ ความเข้าใจในมนุษย์และสังคมของมนุษย์ให้ยิ่งขึ้นดังกล่าวแล้ว

ดร. กิ่งแก้ว อัทธการ กล่าวถึงการศึกษาคติชาวบ้านไว้ว่า

" ถ้าเราศึกษาคติชาวบ้าน ก็หมายความว่า เราสนใจเรื่องของคนในแง่ความ รู้สึกนึกคิด และการแสดงออกด้วยกายวาจา หรือสิ่งที่เขาผลิตขึ้น นักสังคม นักจิตวิทยา เขาก็ มีแง่ศึกษาของเขาต่างหากออกไป นักคติชาวบ้านมีแง่หรือมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา พอสรุปได้ ดังนี้ คือ

๑. ศึกษามนุษย์จากเรื่องราวหรือวรรณกรรมที่ถ่ายทอดกันด้วยปากมาหลายชั่วคน

๒. ศึกษาสิ่งที่มนุษย์ผลิตหรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยวิธีการผลิต หรือสร้าง

วัตถุนั้น ๆ ก็ได้รับมาจากการถ่ายทอดกันด้วยปากอีกเหมือนกัน" ^๒

คันเตส (Alan Dundes) กล่าวว่า คติชาวบ้าน (folklore) ให้ความรู้ แก่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ เป็นอันมาก กล่าวคือ

^๑ พระยาอนุมานราชชน "คำนิยาม" ใน คติชาวบ้าน ของกุหลาบ มลลิกะมาส หน้า ง.

^๒ กิ่งแก้ว อัทธการ "คติชาวบ้าน" คู่มือวิชาภาษาไทยเล่ม ๓ หน้า ๓๐๔ - ๓๑๐

" นักวรรณคดีมีความสนใจคติชาวบ้านมาก ยกตัวอย่างเช่น มีบางคนสนใจในแง่ที่ว่า คติชาวบ้านเป็นคนกำเนิดของมหากาพย์ (epics) บางเรื่อง และบทร้อยกรองบรรยายความอื่น ๆ และบางคนก็สนใจในการใช้ลีลาหรือแนวคิด (stylistic or thematic use) ของวรรณกรรมชาวบ้านเป็นต้น นักศึกษาทางศิลปศาสตร์ (fine arts) ก็อาจศึกษาภูมิหลังของศิลปะที่คนศึกษาจากคนตรีชาวบ้านหรือศิลปินชาวบ้าน สำหรับนักประวัติศาสตร์ แม้ว่าเรื่องราวหรือขนบธรรมเนียมที่สืบต่อกันมาในทางมุขปาฐะ จะเป็นข้อมูลที่ไม่ค่อยถูกต้องตามข้อเท็จจริง แต่ข้อมูลเหล่านั้นย่อมบ่งชี้ถึงทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อการดำเนินประวัติศาสตร์ ส่วนนักจิตวิทยา ก็ได้ใช้คติชาวบ้านให้เกิดประโยชน์มาแล้วเป็นเวลานานในด้านที่เกี่ยวกับความฝันและการสำแดงออกอื่น ๆ ของชาวบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นจิตใจสำนึกของบุคคลได้เป็นอย่างดี และสำหรับนักสังคมวิทยา ก็อาจจะศึกษาคติชาวบ้าน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คติเกี่ยวกับการประท้วงต่าง ๆ - protest lore) พร้อม ๆ กับข้อมูลอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาชีวิตและพฤติกรรมของสังคม"^๑

จากคำกล่าวของ Dundes และ Brunvand ช่างตนพอสรุปได้ว่า คติชาวบ้านให้ความรู้แก่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ หลายด้าน เช่น นักจิตวิทยา นักวรรณคดี นักศิลปะ นักประวัติศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักวิชาการศึกษา เป็นต้น

สำหรับเรื่องความสำคัญของคติชาวบ้านนี้ นักการศึกษาไทยหลายท่านก็ได้กล่าวถึงเอาไว้คล้ายคลึงกัน จะขอยกตัวอย่างเพียงบางท่าน ดังเช่น ดร. สมพร บัวทอง กล่าวไว้ว่า

" คติชาวบ้านเป็นความรู้ที่น่าสนใจและน่าศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาคติชาวบ้านของคนกลุ่มหนึ่งจะทำให้ทราบทุกสิ่งทุกอย่างที่ตกทอดจากคนรุ่นเก่า ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเป็นการตกทอดโดยการบอกเล่าและโดยการปฏิบัติสืบต่อกันมา / ความรู้ในเรื่องคติชาวบ้านจะช่วยให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ

^๑ Ibid.

✕ " นักวรรณคดีมีความสนใจคติชาวบ้านมาก ยกตัวอย่างเช่น มีบางคนสนใจในแง่ที่ว่า คติชาวบ้านเป็นต้นกำเนิดของมหากาพย์ (epics) บางเรื่อง และบทกวีกรองบรรยายความอื่น ๆ และบางคนก็สนใจในการใช้คำหรือแนวคิด (stylistic or thematic use) ของวรรณกรรมชาวบ้านเป็นต้น นักศึกษาทางศิลปศาสตร์ (fine arts) ก็อาจศึกษาภูมิหลังของศิลปะที่ตนศึกษาจากคนหรือชาวบ้านหรือศิลปะชาวบ้าน สำหรับนักประวัติศาสตร์ แม้ว่าเรื่องราวหรือขนบธรรมเนียมที่สืบต่อกันมาในทางมุขปาฐะ จะเป็นข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือก็ตามขอเท็จจริง แต่ขอบุคคลเหล่านั้นย่อมมีถึงขั้นคติของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ส่วนนักจิตวิทยา ก็ได้ใช้คติชาวบ้านให้เกิดประโยชน์มาแล้วเป็นเวลานานในด้านที่เกี่ยวข้องกับความฝันและการสำแดงออกอื่น ๆ ของชาวบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นจิตใจสำนึกของบุคคลได้เป็นอย่างดี และสำหรับนักสังคมวิทยาอาจจะศึกษาคติชาวบ้าน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คติเกี่ยวกับการประท้วงต่าง ๆ - protest lore) พร้อม ๆ กับข้อมูลอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาชีวิตและพฤติกรรมของสังคม"^๑

จากคำกล่าวของ Dundes และ Brunvand ข้างต้นพอสรุปได้ว่า คติชาวบ้านให้ความรู้แก่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ หลายด้าน เช่น นักจิตวิทยา นักวรรณคดี นักศิลปะ นักประวัติศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักวิชาการศึกษา เป็นต้น

สำหรับเรื่องความสำคัญของคติชาวบ้านนี้ นักการศึกษาไทยหลายท่านก็ได้กล่าวถึงเอาไว้คล้ายคลึงกัน จะขอยกตัวอย่างเพียงบางท่าน ดังเช่น ดร. สมพร บัวทอง กล่าวว่

" คติชาวบ้านเป็นความรู้ที่น่าสนใจและน่าสนใจกว่าเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาคติชาวบ้านของคนกลุ่มหนึ่งจะทำให้ทราบทุกสิ่งทุกอย่างที่ตกทอดจากคนรุ่นเก่า ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเป็นการตกทอดโดยการบอกเล่าและโดยการปฏิบัติสืบต่อกันมา ความรู้ในเรื่องคติชาวบ้านสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ

^๑ Ibid.

และอื่น ๆ อีกมาก ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ จัดว่ามีประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา วรรณคดี เป็นต้น ให้มีความเข้าใจแตกฉานและกว้างขวางยิ่งขึ้น การศึกษาเรื่องคติชาวบ้านจึงเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของความเข้าใจวิชาแขนงต่าง ๆ เกือบทุกสาขา"^๑

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา^๒ กล่าวถึงความสำคัญของคติชาวบ้านสรุปความได้ดังนี้

๑. คติชาวบ้านเป็นมรดกหรือสมบัติของชาติ ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษา มีการจดจำและถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มา

๒. คติชาวบ้านทำให้รู้จักสภาพชีวิตในท้องถิ่น โดยพิจารณาตามหลักที่ว่า คติ-ชาวบ้านเป็นพื้นฐานชีวิตของคนชาติหนึ่ง ๆ

๓. คติชาวบ้านทำให้เกิดความนิยมภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน เป็นเครื่องมือช่วยให้คนแลเห็นสภาพของตนว่า คล้ายคลึงกับที่อื่น ๆ ทั่วโลก ความคิดเช่นนี้จะไม่สร้างความรู้สึกแบ่งแยก และขณะเดียวกันก็สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนว่าก็มีค่าพอ หรือผิดแปลกไปจากท้องถิ่นอื่นในโลก

กุหลาบ มลลิกะมาส^๓ กล่าวถึงคุณค่าของคติชาวบ้านไว้ สรุปความได้ดังนี้

๑. คติชาวบ้านเป็นเสมือนเครื่องช่วยใ้มนุษย์รู้จักเข้าใจสภาพของชีวิตมนุษย์โดยทั่วไปดียิ่งขึ้น เพราะเป็นที่ประมวลแห่งความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความกลัว ความนิยม ความบันเทิงใจ ระเบียบแบบแผน และอื่น ๆ

๒. คติชาวบ้านเป็นเสมือนกรอบจอมให้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าเป็นดีและถูกต้อง แมกฏหมายบ้านเมืองก็ยังมิบังคับจิตใจมนุษย์ได้เท่า เพราะโคยินใจฟังและใ้ยอมรับอยู่กับวิถีชีวิตแบบนั้น ๆ มาตั้งแต่ตอนแต่อก

^๑ เอม.ร บัวแดง "คำนำ" คติชาวบ้านอำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด หน้า ๑

^๒ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "คติชาวบ้าน" คู่มือวิชาภาษาไทยเล่ม ๓ หน้า ๓๐๓ - ๓๐๕

^๓ กุหลาบ มลลิกะมาส "แวนวรรณกรรม คติชาวบ้าน" วรรณกรรมไทย ๙: ๒๒ - ๒๖ กันยายน ๒๕๐๔

๓. คติชาวบ้านมีคุณค่าทั้งในทางศิลปะและทางศาสตร์ เป็นต้นค่าแห่งศิลปะชั้นสูง และช่วยให้การศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๔. คติชาวบ้านให้ความบันเทิงแก่ชาวโลก

จากการมองเห็นความสำคัญของคติชาวบ้าน ดังไต่ถามมากลางทางต้นแล่นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่ว่า "คติชาวบ้าน" เป็นวัฒนธรรมสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของความเป็น "ชาติ" จึงทำให้ผู้เขียนเพิ่มพูนความรู้รักสนใจในวิทยาการด้านนี้มากยิ่งขึ้น และเพิ่มมากขึ้นอีกเป็นทวีคูณ เมื่อได้ศึกษาวิชานี้กับอาจารย์ ดร. กิ่งแก้ว อัคราการ เมื่อปีการศึกษา ๒๕๑๕ ประกอบกับความรู้สึกห่วงใยใน "ของดี" ของชาติ ซึ่งกำลังเสื่อมโทรมสูญหายไปอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับที่สุชิงส์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวไว้ว่า

" คติชาวบ้าน เป็นเงินมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างสมและรักษาสืบเนื่องกันมาช้านาน บัดนี้ กำลังจะถูกความเจริญทางวัตถุ อันเกิดแต่วิทยาศาสตร์ดั่งกลบอย่างนาเสียตาย คติชาวบ้านเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นชาติ และมีพละานุภาพทำให้ไทยเป็นไทยอย่างแข็งแกร่ง สิ่งเหล่านี้ จึงเปรียบเสมือนรากฐานในของชาติ ย่อมมีความสำคัญในการผดุงชาติไทยไว้ได้ไม่น้อยกว่ากำลังทหารอันเป็นรากฐานนอก คนไทยส่วนหนึ่งในยุควิทยาศาสตร์เริ่มเป็นโลหิตจาง และนับวันจะเป็นกันมากขึ้นทุกที เพราะไปรับเอาสิ่งใหม่ ๆ ของต่างประเทศ เขามาปรุงแต่งชีวิตความเป็นอยู่ของตนเกินจำเป็น เป็นเหตุให้อารยธรรม และวัฒนธรรมของไทยเราเอง ซึ่งเปรียบเหมือน "เลือดเดิม" ค่อย ๆ จางลงทุกที

ควยสา เหตุที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ได้เป็นผลให้ผู้เขียนตกลงใจจะทำปริญญา - นิพนธ์เกี่ยวกับคติชาวบ้านในทันทีที่ประจักษ์ความจริงเหล่านั้น

ส่วนทองที่ผู้เขียนเลือกเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลนั้นได้ดำเนินการตามหลักที่ว่า "การที่จะจัดทำการศึกษาประเพณีในท้องถิ่นใด เราจะต้องเข้าใจลักษณะพื้น ๆ และพื้นต้องเป็นพื้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เป็นลักษณะพิเศษ นอกจากนั้นก็ต้องคำนึงถึง

๑ สุชิงส์ พงศ์ไพบูลย์ คติชาวบ้านกับไทย หน้าค่านำ

ภาษา ความปลอดภัย ความสะดวก ตลอดจนหนังสือประกอบ เพื่อเป็นการ วางพื้นฐานก่อน
เข้าไปสำรวจ เพื่อจะได้มีความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบไทย ๆ ในถิ่นนั้น"^๑

เมื่อพิจารณาตามหลักดังกล่าวแล้วนั้น ผู้เขียนก็ได้ตกลงใจศึกษาวรรณกรรมไทย-
ด้อย เนื่องจากผู้เขียนมีความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อเป็นอย่างมาก เพราะใน
ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๑ ผู้เขียน เคยเป็นครูในโรงเรียนคุณากรวิทยา ซึ่งตั้งอยู่ ณ
บ้านนาง ตำบลห้วยวน อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงราย อันเป็นหมู่บ้านของชาวไทยลื้อ
ตลอดระยะเวลา ๕ ปี ที่ผู้เขียนได้ไปพำนักร่วมอยู่กับชาวไทยลื้อในท้องที่แห่งนั้น ก็ได้
ตระหนักถึงความจริงหลายอย่าง เป็นต้นว่า

๑. แก่เดิมาแล้ว ชาวไทยลื้อเป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณี และ
วัฒนธรรมของตนอย่างเคร่งครัดพอสมควร จะเห็นได้จากการแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูดกันในชีวิต
ประจำวัน การนับถือลัทธิศาสนา การดำรงชีวิตในครอบครัวและในสังคม เป็นต้น จึงนับว่าเป็น
คนไทยกลุ่มน้อยที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง

๒. ชาวไทยลื้อเวลานี้ ได้อพยพลงมาจากแคว้นสิบสองปันนา อันเป็นท้องถิ่นภูมิ
ลำเนาเดิมของชาวไทยทั้งหลาย จึงนับว่ามีเชื้อสายไทยแท้พวกหนึ่ง การศึกษาเรื่องไทยลื้อ
จะช่วยให้เข้าใจชีวิตของชาวไทยได้ดียิ่งขึ้น เพราะชาวไทยลื้อยังมั่นอยู่ในขนบธรรมเนียม
ประเพณีเดิมดังกล่าวดำรง ในขณะที่ยุคไทยทางภาคกลางพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเป็นลำดับ

๓. ในระยะ ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา อารยธรรมของประเทศตะวันตก และไทยภาค
กลาง ตลอดจนสภาพความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ได้มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย
ลื้อมากขึ้น ทำให้เอกลักษณ์ของชาวไทยลื้อเริ่มแปรไปจนเห็นได้ชัด จึงเห็นสมควรที่จะรวบรวม
"นิทานไทยลื้อ" ไว้เสียแต่ในขณะนี้ ก่อนที่จะสายเกินไป

^๑ กิ่งแก้ว อัคราการ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ข้อฟ้า ๔ : ๑๔ เมษายน ๒๕๑๔

๔. มีผู้ศึกษาเรื่องราวของชาวไทยลื้อไว้น้อยมาก แม้ว่าชาวไทยลื้อจะเป็นคนไทยแท้พวกหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาเพียงไรก็ตาม แต่ "เมื่อเราเห็นชื่อว่า 'ลื้อ' เราก็มักไม่ค่อยจะนับเขาเป็นพวกไทย เพราะเป็นชื่อที่ชวนให้คิดว่าเป็นชาวป่าชาวคอย ความจริงเป็นไทยแท้"^๑ ผู้ที่ศึกษาเรื่องราวของชาวไทยลื้ออย่างจริงจัง ที่สำคัญควรกล่าวถึงคือ นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ อดีต ส.ส. ประจำจังหวัดเชียงราย และ ดร.ไมเคิล มอร์แมน นักมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แต่การศึกษาของบุคคลทั้งสองนั้นมีวิธีการและเป้าประสงค์ต่างจากวิชาการคติชาวนาน ฉะนั้น การรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมไทยลื้อตามหลักการของวิชาคติชาวนาน (folklore) จึงเป็นที่คาดหมายว่า จะช่วยให้เข้าใจ "ไทยลื้อ" ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งจะเป็นการเผยแผ่วรรณกรรมและเรื่องราวของชาวไทยลื้อให้รู้จักกันกว้างขวางมากกว่าเดิม

เมื่อผู้เขียนได้ตระหนักถึงความจริงเหล่านั้น ประกอบกับได้ศึกษาวิชาคติชาวนาน และมองเห็นความสำคัญอันใหญ่ยิ่งของ "คติชาวนาน" ดังกล่าวแล้ว จึงได้ตกลงใจแน่วแน่ที่จะทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง "วรรณกรรมไทยลื้อ ตำบลหยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย"

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของชาวไทยลื้อในตำบลหยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมพื้นเมืองกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อ
๓. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณี และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อ ซึ่งยังดำรง "เอกลักษณ์" ของคนไทยไว้ได้มากที่สุดพวกหนึ่ง
๔. เพื่อสร้างและเผยแผ่วรรณกรรมพื้นเมืองอันมีค่าของชาวไทยลื้อให้มีผู้สนใจไปตามกาลเวลา และเป็นที่หวังได้ว่าจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีท้องถิ่นของไทยหรือคติชาวนาถิ่นต่าง ๆ ในโอกาสหน้า

ความสำคัญของการศึกษาคนควา รวบรวมและวิจัย

นิทานพื้นเมืองเป็นสิ่งที่มีความหาค่า นักการศึกษาจำนวนมากกล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นเมืองหรือนิทานชาวบ้านไว้ในที่ต่าง ๆ กัน จะขอยกมาเพียงบางท่าน เช่น

ดร. กิ่งแก้ว อัครถาวร กล่าวว่า "การศึกษานิทานพื้นเมืองจะทำให้เราทราบถึงอารมณ ความคิดเห็น จินตนาการ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนได้เป็นอย่างดี"^๑

ม.ล.ศุภ ชุมสาย^๒ กล่าวว่า นิทานเป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีที่สำคัญเป็นอันมาก เช่น ปญจตันตระ ปญญาสชาดก อีสป เป็นต้น

กรมศิลปากร เขียนไว้ว่า "นิทานชาวบ้าน คือ เรื่องราวที่บุคคลในท้องถิ่นต่าง ๆ แต่งขึ้น และเล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน มีความมุ่งหมายเพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจ และสั่งสอนบุคคลให้กระทำความดี เช่น มีความกตัญญูต่อบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริต และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ บางเรื่องแต่งขึ้น เพื่ออธิบายคำพังเพยเก่า ๆ ของไทย เว้นนอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย หรือเนื้อไม้ใดกินหนังไม้ไคร้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ บางเรื่องแต่งขึ้นเพื่ออธิบายความเป็นมาของภูมิประเทศบางแห่ง กวายเป็นต้น นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้ว นิทานชาวบ้านยังเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ ความนึกคิด ความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของบุคคลในท้องถิ่นต่าง ๆ นับเป็นเรื่องที่มีคุณค่าแก่ผู้สนใจทั่วไป"^๓

บุษย เศรษฐ์วรรณ กล่าวว่า "เรื่องทั้งหลายจะให้ความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นว่ามีอย่างไร นอกจากนั้นนิทานนี้ยังให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กและผู้สนใจ เพราะนิทานบางเรื่องท่านอาจไม่เคยได้ฟังได้ยินมาก่อน เพราะเป็นเรื่องราวเฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น"^๔

^๑ กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๔

^๒ ม.ล.ศุภ ชุมสาย วรรณกรรมพื้นถิ่นเชิงจิตวิทยา หน้า ๔๓ - ๔๕

^๓ กรมศิลปากร นิทานชาวบ้านภาค ๑ หน้าคำนำ

^๔ บุษย เศรษฐ์วรรณ นิทานพื้นบ้านของไทย หน้าคำนำ

โยธิโกะ อูชิตะ กล่าวว่า "นิทานพื้นเมืองนั้นมีกันทุกชาติ ทุกภาษา นอกจากจะแสดงถึงวัฒนธรรมของชาตินั้นแล้ว ในการอ่านหรือการฟัง ย่อมได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน และได้ทั้งคติในการอบรมบ่มนิสัย ให้ประกอบแต่กรรมดี ละเว้นความชั่ว อันเป็นความมุ่งหมายของผู้ที่ผู้นิทานขึ้น ประโยชน์ในประการที่ว่านี้ ย่อมได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่"^๑

วรการ กล่าวว่า "อันว่า การเล่านิทานสู่กันฟังนั้น นอกจากจะยังความเพลิดเพลินเจริญอาหารให้แก่กันและกันแล้ว ผู้รู้จักเล่าจะต้องสอดแทรกสารคดีชีวิต หรือข้อเตือนใจไว้ในนิทานนั้น ๆ ด้วย ผู้รับฟังหรืออ่านนิทาน จึงจะบรรลุผลสู่เป้าหมายอย่างสมบูรณ์"^๒

๓ สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย กล่าวว่า "ทุกชาติ ทุกภาษา ที่มีหนังสือของตนเอง ย่อมถือว่า นิทานเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมประจำชาติ และนิทานของชนชาติ ย่อมแสดงถึงลักษณะ อปนิสัย จิตใจ พื้นเพ ความฉลาด นึกคิด ขนบธรรมเนียม ความเชื่อถือของชนชาตินั้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย นิทานเป็นวรรณกรรมที่นิยมอ่าน นิยมฟัง ทั้งในวัยผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่ ทั้งในวงนักปราชญ์และนักเรียน "^๓

สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานชาวบ้านว่า " การศึกษา นิทานชาวบ้านมีประโยชน์หลายประการ เช่น

๑. ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ
๒. ให้ความรู้เรื่องภาษา ศัพท์ คำนวน
๓. สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างตลอดจนสภาพภูมิประเทศ

ภูมินามวิทยา และภาวะสังคม

๔. เป็นประโยชน์ในด้านการอบรมสั่งสอน สู่ทางปฏิบัติชอบ

^๑ โยธิโกะ อูชิตะ นิทานเอ.ของญี่ปุ่น หน้าคำนำ

^๒ วรการ (นามแฝง) รวมรศนิทานตำนานเกา หน้าคำนำ

^๓ สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย นิทานนานาชาติ หน้าคำนำ

๕. ประโยชน์ให้เกิดผลทางอื่น ๆ เช่น นิทานบางเรื่องเป็นที่มาของวรรณคดี บางเรื่องมีผู้ถูกเป็นบทขับร้อง ถัดไปเป็นบทละครวิทยุ โทรทัศน์ นอกจากนี้ในวิชาการศึกษา ครูสามารถนำนิทานไปประกอบในการสอนบทเรียน บางบทบางตอนให้สัมผัสคล้องยั้งขึ้น "๑

นิทานของชาวไทยลื้อที่รวบรวมมาได้ในครั้งนี้ นอกจากจะมีคุณค่าในฐานะเป็น " นิทาน " เหมือนนิทานอื่น ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังอาจพิจารณาคุณค่า ซึ่งเป็นความสำคัญของการรวบรวมครั้งนี้โดยเฉพาะ ได้ดังนี้

๑. จะช่วยรักษานิทานพื้นเมืองอันมีค่าของชาวไทยลื้อไว้มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา จะได้เหลือเป็นมรดกตกทอดถึงอนุชนต่อไป จึงเท่ากับว่าเป็นการช่วยสร้างวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยลื้อไว้ได้ทางหนึ่ง

๒. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีในวิถีความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นมา ตลอดจนสำนวนภาษา และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับชาวไทยลื้อ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษามนุษยชาติ และความเข้าใจในเชื้อสายอันใหญ่ยิ่งของชาวไทย

๓. ช่วยให้เกิดความเข้าใจ เรื่องราวของไทยในอดีตได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะชาวไทยลื้อแต่เดิม เป็นผู้ที่มีอยู่ในชนบท ธรรมเนียมประเพณี

๔. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในทาง นิรุกติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง รากของคำ ประวัติที่มาของคำ การกลายเสียง การกรายความหมาย ลักษณะของภาษาไทยดั้งเดิม และเรื่องอื่น ๆ

๕. เป็นรากฐานในการรวบรวมวรรณกรรมไทยลื้อจากชาอื่น ๆ ต่อไป เช่น วรรณกรรมจารึก (Written Literature) และบทขับร้องพื้นเมืองของไทยลื้อ เป็นต้น

๖. ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างนิทานพื้นเมืองกับลัทธิศาสนา ความเชื่อถือ และวิถีความเป็นอยู่ค่านิยมอื่น ๆ ของชาวไทยลื้อ

๓. ช่วยให้เห็นความคล้ายคลึง และความแตกต่างกันระหว่างวรรณกรรมไทย - ลอกับวรรณกรรมของท้องถิ่นอื่น หรือกับวรรณคดีของชาติ

ขอบเขตของการค้นคว้า

๑. ประเภทของวรรณกรรม

ในการศึกษารวบรวมครั้งนี้จำกัดวงอยู่เฉพาะวรรณกรรมมุขปาฐะ " ประเพณีทาน " ซึ่งเล่าสืบต่อกันมาโดยลำดับเท่านั้น บางเรื่องอาจจะได้เคยมีการบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรบ้างแล้ว แต่ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ มุ่งเก็บจากปากคำของเจ้าของท้องถิ่นโดยตรง

๒. แหล่งปฏิบัติการค้นคว้า

๒.๑ แหล่งของข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) คือ หมู่บ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนในตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ หมู่บ้าน คือ

๒.๑.๑ บ้านห้วยวน

๒.๑.๒ บ้านมาง

๒.๑.๓ บ้านทุ่งมอก

๒.๑.๔ บ้านเชียงบาน

๒.๑.๕ บ้านแพด

๒.๑.๖ บ้านเชียงคาน

๒.๑.๗ บ้านใหม่

๒.๑.๘ บ้านงูน

๒.๑.๙ บ้านแวน

๒.๒ แหล่งของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) นอกจากข้อมูลที่ป็นนิทานแล้ว ข้อมูลอื่น ๆ ที่ประกอบในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากที่ว่าการอำเภอเชียงคำ หอสมุด และห้องสมุดต่าง ๆ จำนวน ๑๐ แห่ง

- ๒.๒.๑ หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานวิถี
- ๒.๒.๒ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒.๒.๓ หอสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒.๒.๔ หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒.๒.๕ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๒.๒.๖ หอสมุดคุรุสภา
- ๒.๒.๗ หอสมุดวิทยาลัยศรีบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- ๒.๒.๘ หอสมุดวิทยาลัยศรีนครปฐม
- ๒.๒.๙ หอสมุด เจริญ.เอ.
- ๒.๒.๑๐ หอสมุดแห่งชาติ

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. วรรณกรรมไทยลือที่รวบรวมไว้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นวรรณกรรมประเภทนิทาน ที่เล่ากันมาโดยทางมุขปาฐะเท่านั้น มิได้รวมถึงสุภาษิต บทขับ บทเพลง คำอวยพร ฯลฯ หรือวรรณกรรมที่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
๒. แหล่งที่ใช้เก็บข้อมูลปฐมภูมิจำกัดอยู่เฉพาะหมู่บ้านไทยลือทั้ง ๔ หมู่ และข้อมูลทุติยภูมิก็ได้จากสถานที่ทั้ง ๑๐ แห่ง ดังกล่าวแล้วเท่านั้น
๓. ข้อมูลที่ได้มา เป็นการบันทึกจากปากคำของผู้เล่า (Informants) โดยตรง และถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรโดยละเอียดทุกคำพูด มิได้มีการปรุงแต่งแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อรักษาสำนวนโวหาร การใช้ถ้อยคำ ภาษา สำนวนในการเล่า ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เล่า และบรรยากาศในการเล่นิทานไว้ด้วย

๔. นิทานที่รวบรวมได้ครั้งนี้ ได้มาจากปากคำของวิทยากรชาวลื้อจำนวนหนึ่งในหมู่บ้านดังกล่าว จึงอาจจะแตกต่างจากนิทานที่ชาวลื้อคนอื่นเบี๊ยะเล่าในท้องที่เดียวกัน และอาจแตกต่างจากนิทานของไทยลื้อในท้องที่อื่น ๆ ด้วย

๕. นิทานของไทยลื้อที่รวบรวมได้มานี้ อาจมีบางเรื่องหรือบางตอนที่ใจความคล้ายคลึงกับนิทานของชาวลานนาหรืออื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะชาวลื้อพวกนี้ได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในดินแดนส่วนนี้เป็นเวลานานพอสมควร จึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กันและกันอยู่เสมอ

๖. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑ และเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๓ ข้อมูลที่มีอยู่ก่อนหน้านี้หรือจะมีต่อไปในอนาคต ย่อมจะแตกต่างจากข้อมูลในปฏิญานฉบับนี้

๗. เวลาที่ใช้ในการรวมนิทานมีประมาณ ๑ เดือนเศษเท่านั้น จึงอาจจะมีนิทานที่มิได้เก็บรวบรวมอยู่อีก

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

มีคำจำนวนหนึ่งซึ่งแต่ละคำมีความหมายและแยกประเภทได้หลายอย่างแตกต่างกันแล้วแต่ทัศนะของผู้ที่เฝ้าคำเหล่านั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดคำนิยามให้เป็นการเฉพาะเท่าที่จะใช้ในปฏิญานฉบับนี้ เพื่อจะได้เข้าใจตรงกัน ได้คำคำดังต่อไปนี้

๑. วรรณกรรมไทยลื้อ เฉพาะที่ผู้เขียนค้นคว้าวิจัยหมายถึงนิทานมุขปาฐะ (Oral story) ของชาวลื้อในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕ หมู่บ้าน ดังกล่าวแล้วเท่านั้น

๒. คติชาวบาน หมายถึง ' แนวดำเนินชีวิต ประจำวันของชาวบาน เป็นพื้นเพดั้งเดิม และกระทำกันอยู่โดยทั่วไป สืบกันมาหลายชั่วอายุคน '๑

๑ กุหลาบ มลลิกะมาส คติชาวบาน หน้า ๑

๓. ลักษณะของคติชาวบ้าน^๑

- ๓.๑ เป็นเรื่องที่สืบทอดกันมาโดยทางมุขปาฐะ (oral)
- ๓.๒ เป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี (tradition)
- ๓.๓ เป็นเรื่องที่เล่าหรือปฏิบัติกันหลายอย่างมีหลายความคิดเห็น
- ๓.๔ เป็นเรื่องที่ไม่ทราบผู้ที่เป็นต้นกำเนิด (anonymous)
- ๓.๕ เป็นเรื่องที่เป็นแบบฉบับให้คนรุ่นหลังปฏิบัติตามข้อ ๆ มา หรือกล่าว

โดยสรุปว่า คติชาวบ้าน^๒ คือ Literature orally transmitted

หรือวรรณกรรมที่ถ่ายทอดมาโดยทางมุขปาฐะ รวมทั้งศิลปะ หัตถกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้าน

๔. ประเภทของคติชาวบ้าน จำแนกออกได้ดังนี้^๓

๔.๑ Verbal folklore หรือคติชาวบ้านประเภทที่ใช้ภาษาได้แก่

๔.๑.๑ คำพูดของชาวบ้าน รวมทั้งภาษาถิ่นและการตั้งชื่อของชาวบ้าน

(folk speech, dialect, naming)

๔.๑.๒ สุภาษิตและคำกล่าวที่เป็นภาษิต (folk proverb,

proverbial saying)

๔.๑.๓ ปริศนาของชาวบ้าน (folk riddles)

๔.๑.๔ คำขวัญคล้องจองกันของชาวบ้าน (folk rhymes)

๔.๑.๕ การเล่านิทานของชาวบ้าน (folk narratives)

๔.๑.๖ เพลงชาวบ้าน (folk songs)

¹Jan Harold Brunvand, The Study of American Folklore, pp. 4.

²Tristram III Coffin, American Folklore, pp. 13.

³Jan Harold Brunvand, op.cit., pp. 1 - 2

๔.๒ Partly verbal folk-lore หรือคติชาวบ้านแบบประสมระหว่าง
ชนิดที่ต้องใช้ภาษากับไม่ต้องใช้ภาษา ได้แก่

๔.๒.๑ ความเชื่อและกตัญญูในเรื่องโชคลาง (belief and
superstition)

๔.๒.๒ การละเล่นของชาวบ้าน (folk games)

๔.๒.๓ การละครของชาวบ้าน (folk dramas)

๔.๒.๔ ระบำรำเอนของชาวบ้าน (folk dances)

๔.๒.๕ ประเพณีของชาวบ้าน (folk customs)

๔.๒.๖ งานมหกรรมของชาวบ้าน (folk festivals)

๔.๓ Non - verbal folklore หรือคติชาวบ้านที่ไม่ใช้ภาษา คือ

๔.๓.๑ สถาปัตยกรรมชาวบ้าน (folk architecture)

๔.๓.๒ ศิลปะชาวบ้าน (folk arts)

๔.๓.๓ งานฝีมือของชาวบ้าน (folk craft)

๔.๓.๔ การแต่งกายของชาวบ้าน (folk costumes)

๔.๓.๕ อาหารของชาวบ้าน (folk foods)

๔.๓.๖ ท่ากิริยาของชาวบ้าน (folk gesture)

๔.๓.๗ ดนตรีชาวบ้าน (folk music)

๕. ลักษณะของนิทานชาวบ้าน

๕.๑ เป็นเรื่องเล่าควยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วแต่บางทีก็มี
รอยกร่อนปนอยู่บ้าง

๕.๒ เล่ากันด้วยปากสืบมาเป็นเวลานาน แต่ต่อมาในระยะหลัง เมื่อการ
เขียนเจริญขึ้น ก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปาก

๕.๓ ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อาจแต่ว่าเป็นของเก่า พังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกทอดหนึ่ง ผิดกับนิยายสมัยใหม่ ที่ทราบตัวผู้แต่ง

๖. ประเภทของนิทานชาวบ้าน นิทานชาวบ้านจำแนกประเภทได้หลายวิธี และแต่ละวิธีก็แบ่งชนิดย่อยต่างกันไปอีก วิธีแยกประเภทอาจกระทำได้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

๖.๑ การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area)

๖.๒ การแบ่งตามรูปแบบของนิทาน (Form)

๖.๓ การแบ่งตามแบบเรื่องของนิทาน (Type Index)

๖.๔ การแบ่งนิทานตามอนุภาค (Motif Index)

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

ได้กล่าวแล้วว่า มีผู้สนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับไทยลือน้อยกว่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ไทยลือนมีเรื่องราวที่น่าสนใจเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเอกสารหรือหนังสือที่กล่าวถึงเรื่องราวของชาวไทยลื้อโดยเฉพาะจึงมีน้อยมาก

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนประจำจังหวัดเชียงราย เป็นผู้หนึ่งที่มีความสนใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยลื้อเป็นอย่างดี จึงได้เคยศึกษาหาเพียรค้นคว้า รวบรวมเรื่องของชาวไทยลื้อ ทั้งยังได้ตระเวนออกไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชนชาตินั้นในถิ่นแดนที่อยู่นอกพระราชอาณาจักร แล้วนำเอาความรู้ที่ได้รับมานั้น มาเรียบเรียงเป็นหนังสือที่นำศึกษาหลายเล่ม กล่าวคือ

หนังสือเรื่อง ไทยลื้อสองปันนา^๒ ในเล่มนี้ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงเรื่องของคนไทยในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ซึ่งนำรูนาศึกษาเป็นอันมาก มีเรื่องราวบรรยายถึง

^๑ Stith Thompson, The Folktale, 510 pp.

^๒ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ไทยลื้อสองปันนา ๒๒๒ หน้า

สถาปณิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ของมณฑลยูนนาน และแคว้นสิบสองปันนา ทนชาติไทยลื้อในแผ่นดินจีน การปกครองและการแบ่งเขตการปกครอง อิทธิพลของจีนที่มีอยู่เหนือชาวไทยลื้อ เชียงรุ่งอดีต นครหลวงของแคว้นสิบสองปันนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อต่าง ๆ การนับถือพระพุทธศาสนาและลัทธิอื่น ๆ เมืองและสถานที่ที่สำคัญ รวมทั้งตำนานเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ อักษรศาสตร์และวรรณกรรม ภาษา ศิลปกรรม และเรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกมาก ทั้งยังมีภาพและแผนที่ประกอบจำนวนมากอีกด้วย เป็นที่น่าสนใจยิ่งว่า ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ นั้น ชาวไทยลื้อไคร้รักษาไว้อย่างเคร่งครัด เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย หรือในท้องที่ใดก็ตาม ก็ได้นำเอาสิ่งเหล่านั้นติดตัวไปด้วย มิได้ปล่อยให้สูญหายไป จะเห็นได้จากชาวลื้อในเมืองไทยก็มีชีวิตความเป็นอยู่ไม่ต่างไปจากไทยลื้อในแคว้นสิบสองปันนา เท่าใดนัก รัฐบาลชื่อเมืองในแคว้นสิบสองปันนา เช่น เมืองหยวน เมืองมาง เมืองแวน เป็นต้นก็นำเอามาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านของตน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย

ลื้อคนไทยในประเทศจีน^๑ เป็นหนังสือที่มีเรื่องราวต่อจากเรื่องไทยสิบสองปันนา ในเล่มนี้ประกอบด้วยเรื่องราวของชาวไทยลื้อในแคว้นสิบสองปันนา ซึ่งกล่าวไว้ค่อนข้างละเอียด มีเรื่องที่น่าสนใจทั้งสิ้น เป็นต้นว่า เรื่องตัวอักษรของชาวไทยลื้อ เปรียบเทียบกับตัวอักษรไทย ปัจจุบัน พจนานุกรมไทยลื้อ ความแตกต่างกันระหว่างอักษรของไทยลื้อกับตัวอักษรของชาวลานนา วรรณคดีไทยลื้อ คุณาธิศที่สำคัญแบบแปลนบ้าน เรื่องใช้เครื่องอุปโภคภายในบ้าน อาหารและเครื่องคัม ชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัว หน้าที่ของสมาชิกในครัวเรือน การตั้งชื่อเด็ก หญิงชายตามลำดับชั้น การนับถือศาสนาพุทธ ๆ ชาติ ประเพณีลอยกระทง พิธีขึ้นปีใหม่ งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพชาวบ้าน และของพระเจ้าแผ่นดิน พิธีแต่งงาน การละเล่นในเทศกาลต่าง ๆ การเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว การล่าสัตว์ และจารีตประเพณีอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก ซึ่งผู้สนใจศึกษาอาจนำมาเปรียบเทียบกับจารีตประเพณี ความเป็นอยู่ ของคนไทยภาคเหนือ

^๑ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ลื้อคนไทยในประเทศจีน ๕๓๒ หน้า

ไทยลื้อในเมืองไทย ไทยภาคกลาง ไทยอีสาน และไทยภาคใต้ ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังมีภาพถ่าย และภาพวาดอีกประมาณสองร้อยกว่าภาพ ทำให้เข้าใจเรื่องราวของชาวไทยลื้อในประเทศจีนได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น

สารคดีเรื่อง ๓๐ ชาติในเชียงราย^๑ เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่กล่าวถึงชาวไทย ลื้อ และชาติอื่น ๆ อีก ๒๙ ชาติ เป็นหนังสือที่น่าสนใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักมานุษยวิทยา ทั้งยังมีภาพถ่ายประกอบอีกเป็นจำนวนมาก ทำให้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติต่าง ๆ เหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น ชาติต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้มีเรื่องราวน่าสนใจ น่าศึกษาทั้งสิ้น เช่น ไทยเผ่าต่าง ๆ ฮ่อ ซา ทองเหลือง ยาง มูเซอ แมว เย้า ลีซอ อีกอ ฯลฯ ชาวลื้อที่กล่าว ถึงในหนังสือเล่มนี้ เป็นชาวไทยลื้อที่อพยพลงมาจากแคว้นสิบสองปันนา และมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัดเชียงรายหลายท้องที่ด้วยกัน เช่น ที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอปง, ตำบลหยวน อำเภอเชียงคำ, ตำบลยางฮอม อำเภอเทิง, บ้านท่าซาม ตำบลม่วงยาย ตำบลปอ บ้านพร้าวกุดตำบลครึ่ง บ้าน ห้วยเม็ง และบ้านหาดปายตำบลเวียง อำเภอเชียงของ, อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้วจะได้รับความรู้เกี่ยวกับชาติไทยลื้อในเมืองไทยเป็นอย่างดี เพราะกล่าว ถึงเรื่องที่สำคัญควรแก่การศึกษาไว้เป็นอันมาก เช่น ภูมิลำเนาเดิมของชาวไทยลื้อ การอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ท่าเลที่ตั้งของหมู่บ้าน การก่อสร้างอาคารสถานที่ การทำมาหากิน การแต่งกาย และเครื่องนุ่งห่มทางชายหญิง ภาษา การละเล่น เครื่องดนตรี ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว และในหมู่บ้าน การนับถือพระพุทธศาสนา การแต่งงาน การนับถือผี งานเทศกาลต่าง ๆ การทำศพ และขนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ

ดอคคุด (William Clifton Dodd) มิชชันนารีอเมริกันซึ่งเป็นผู้สอนศาสนา คริสต์แก่คนไทยอยู่ที่จังหวัดเชียงรายนานถึง ๓๓ ปี และต่อมาได้ย้ายไปสอนศาสนาอยู่ที่จังหวัด เชียงรุ่ง เมืองหลวงของแคว้นสิบสองปันนา ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน เป็นผู้สนใจภาษาไทย

^๑ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ๓๐ ชาติในเชียงราย ๙๖๕ หน้า

เป็นอันมาก ภูษาไทยยวน หรือภูษาเชียงใหม่เป็นอย่างดี และสามารถเข้าใจในอักขระไทยหลายชนิด

หมอคอคคุ มีความปรารถนาอันใหญ่ยิ่งอย่างหนึ่ง คือ ท่านต้องการจะเขียนหนังสือเล่มหนึ่งเกี่ยวกับชนชาติไทย นาย เจ. เอฟ. อิงกูเฮาส์ ซึ่งเป็นมิตรสนิทของหมอคอคคุ กล่าวว่า หมอคอคคุต้องการเขียนหนังสือเล่มนี้ให้ใหญ่สมชื่อชาติไทย แต่ความปรารถนาที่ยังไม่ทันลุล่วงไป ท่านก็ถึงแก่กรรมเสียก่อน ต่อมาหมอคอคคุภริยาของท่านก็ได้รวบรวมบรรดาเอกสารต่าง ๆ ของหมอคอคคุ และพิมพ์เป็นเล่มโดยให้ชื่อว่า "The Tai Race - The Elder Brother of the Chinese"

ในหนังสือเล่มดังกล่าว มีเรื่องราวเกี่ยวกับคนไทยในแคว้นต่าง ๆ เช่น เสฉวน ไกวเจา เชียงตุง ยูนนาน กวางซี ยางซี ตังเกีย ไทยเหนือ ไทยลื้อ ไทยเขิน ไทยตะวันตก ไทยลาว และไทยยวน เฉพาะในส่วนที่กล่าวถึงชาวไทยลื้อนั้น มีเรื่องที่น่าสนใจเป็นอันมาก เช่น เรื่องเมืองสิบสองพินนา เมืองเชียงรุ่ง ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของเมืองต่าง ๆ การปกครองและการแบ่งเขตการปกครอง ชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมของชาวไทยลื้อ ฯลฯ ลักษณะของเรื่องเป็นการเล่าจากประสบการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเดินทางไปประกาศศาสนาตามเมืองและหมู่บ้านของชาวไทยลื้อ ประกอบกับตำนานและความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงด้วย

ไมเคิล มอร์แมน (Michael H. Moerman) นักมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เป็นผู้หนึ่งซึ่งมีความสนใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อเป็นอันมาก เขาได้เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเพื่อทำปริญญาโทและปริญญาเอกเกี่ยวกับชาวไทยลื้อ เสนอต่อมหาวิทยาลัยเยล เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๔ โดยยึดเอาบ้านแพด ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวไทยลื้อในเขต กำลหยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งคนควา และรวบรวมข้อมูลใน

ระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๔๙ - ๑๙๖๑ และได้กลับมาศึกษาครั้งนี้อีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. ๑๙๖๕
เขาได้เรียบเรียงหนังสือและบทความเกี่ยวกับชาวไทยลื้อไว้หลายเรื่อง กล่าวคือ^๑

๑. Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai Village.
(ความเปลี่ยนแปลงทางเกษตรกรรมและทางเลือกของชาวนาในหมู่บ้านไทย)

๒. Farming in Ban Phaed : technological decisions and their
consequences for the external relations of a Thai - Lue village.
(การเกษตรที่บ้านแพะ: การตกลงใจอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี และผลที่ยังเกิดจากการติดต่อกับ
ภายนอกของหมู่บ้านไทยลื้อ)

๓. Western culture and the Thai way of life.
(วัฒนธรรมตะวันตกและวิถีชีวิตของคนไทย)

๔. Ethnic identification in a complex civilization : who are Lue ?
(ลักษณะของวัฒนธรรมตองถิ่นในหามาลางอารยธรรมที่ซับซ้อน: ใครคือไทยลื้อ ?)

๕. Ban Parg's temple : the center of a "loosely structured" society.
(วัดในบางเป้ง: ศูนย์กลางของสังคมที่มีโครงสร้างไม่เกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น)

๖. Kinship and Commerce in a Thai - Lue village.
(เครือญาติและการค้าขายในหมู่บ้านไทยลื้อ)

๗. A minority and its government : the Thai - Lue of northern
Thailand (ชนกลุ่มน้อยและระบอบการปกครอง: เรื่องของชาวไทยลื้อในภาคเหนือของประเทศไทย)

๘. Being Lue . uses and abuses of ethnic identification.
(เอกลักษณ์ของความเป็นชาวลื้อ ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสมในการแสดงออกทาง
วัฒนธรรม)

ในหนังสือเรื่อง Agricultural Change and Peasant Choice in a
Thai Village.^๒

¹ Michael H. Moerman, Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai
Village, pp. 219.

² Ibid., pp. 227.

จากความเปลี่ยนแปลงทางเกษตรกรรมและทางเลือกของชาวนาในหมู่บ้านไทย) กล่าวถึงเรื่องที่สำคัญคือ การทำมาหากินของชาวไทยลื้อ ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เช่น สภาพของประชาชนและสภาพท้องที่ของอำเภอเชียงคำและบ้านปิงในระหว่างปี ๑๙๕๕ - ๑๙๖๑ เรื่องข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของชาวไทย เรื่องของคือนอกคิต ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูก พืชมาแห่งบ้านปิง วิธีการเพาะปลูกด้วยการใช้ไถและรถแทรกเตอร์ การจับจองและเป็นเจ้าของที่ดิน การใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์ แผนการในอนาคตของชาวนาและบุคคลภายนอก ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในทางเศรษฐกิจ และเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง พร้อมทั้งภาพประกอบ นับได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์ในการศึกษาการทำมาหากินของชาวไทยลื้อในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดีเล่มหนึ่ง

Farming in Ban Phaed : Thechnological Decisions and their
Consequences for the External Relations of a Thai - Lue Village ^I

(การเกษตรที่บ้านแพด: การตกลงใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและผลที่ยังเกิดจากการติดต่อกับภายนอกของหมู่บ้านไทยลื้อ) เป็นปริญญานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของ ดร.ไมเคิล มอร์แมน

(Dr. Michael Harris Moerman , Ph.D.) เสนอต่อมหาวิทยาลัยเยลเมื่อปี ค.ศ.๑๙๖๔ ปริญญานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาชาวไทยลื้อที่บ้านแพด ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ มีเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบเกษตรกรรม โดยใช้ควายไถและไถด้วยรถแทรกเตอร์ ในพื้นที่ซึ่งจับจองเป็นเจ้าของด้วยวิธีการหลายแบบอย่าง การใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ การเปรียบเทียบผลผลิต ผลกำไร และความสามารรถในการผลิต ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิธีที่ประกอบกรเกษตร การเลือกใช้เทคนิคในการทำงานของชาวนาซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างกัน

ในหนังสือเรื่อง ชาติวงศ์วิทยาวาดด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย^๒

^๑ Michael H. Moerman, Farming in Ban Phaed, 394 pp.

^๒ เอ.คาร์ และ พันตรี อี.ไซเคนฟาเคน ชาติวงศ์วิทยา ๔๙ หน้า

ชาวไทยลื้อ ซึ่งอันที่จริงมิใช่ชาวเขา แต่ผู้เรียบเรียงจัดว่าเป็นกึ่ง ๆ ชาวเขา รวมอยู่ในหนังสือเล่มนี้ด้วย สรุพงษ์ บุณนาค ได้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้นจากประสบการณ์ของตนเอง ที่ได้มีโอกาสร่วมดำเนินการกับคณะถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชาวเขาเหล่านี้ ของสำนักข่าวสารอเมริกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในด้านมานุษยวิทยา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๕ ท่วงทำนองของการเรียบเรียงเป็นไปในแบบของสารคดีท่องเที่ยวเล่าเรื่องไปตามลำดับของเหตุการณ์ที่ประสบในดินแดนซึ่งค่อนข้างลึกลับ แต่น่าสนใจ พร้อมทั้งมีภาพประกอบสวยงาม

ในตอนแรกที่กล่าวถึงชาวไทยลื้อนั้น มีเรื่องการเดินทางไปสู่หมู่บ้านลื้อในเขตอำเภอเชียงของ โดยลงเรือไปตามแม่น้ำโขง จากเวียงแสน ผ่านเชียงของและห้วยทราย ไปขึ้นบกที่แจมป๋อง แล้วขึ้นรถยนต์ต่อไปยังหมู่บ้านของชาวไทยลื้อ ซึ่งเป็นพลที่อพยพมาจากทางแคว้นสิบสองปันนา ผู้เรียบเรียงได้เล่าถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่น่าสนใจของชาวไทยลื้อไว้หลายอย่าง แต่เป็นเรื่องพอสังเขป เป็นคนว่า การแต่งกาย ชาย-หญิง การทำมาหากิน การนับถือพุทธศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ การอยู่ขวง พิธีแต่งงาน และเรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ซึ่งทำให้มองเห็นภาพของชาวไทยลื้อได้ชัดเจนพอสมควร

วิธีดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

๑. การเลือกวิทยากรหรือผู้เล่านิทาน (Informants) เลือกจากชาวไทยลื้อที่มีความสามารถในการเล่านิทานทั้งชายและหญิง จากหมู่บ้านของชาวไทยลื้อจำนวน ๔ หมู่บ้านดังกล่าวแล้ว จากจำนวนนี้มีบางส่วนเป็นชาวไทยลื้อที่ถือกำเนิดในประเทศไทย และบางส่วนเป็นชาวไทยลื้อที่ได้อพยพลงมาจากแคว้นสิบสองปันนา อายุของวิทยากรมีตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไปจนถึง ๘๕ ปี มีจำนวนประมาณ ๑๕ - ๒๐ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

ใช้เครื่องบันทึกเสียง (Cassette Tape Recorder) และแถบบันทึกเสียง (Tape C - 60) จำนวน ๒๐ ม้วน บันทึกข้อมูลที่เป็นนิทานจากการเล่าของวิทยากร

๓. วิธีดำเนินการ

๓.๑ การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑ เดินทางไปยังอำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย ในระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๑๖ เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของท้องถิ่นและชาวไทยลื้อ เป็นการปูพื้นฐานขั้นต้นไว้ก่อน แล้วจึงออกตระเวนไปตามหมู่บ้านของชาวไทยลื้อ เพื่อติดต่อพบตามผู้สามารถเล่านิทานให้เป็นวิทยากร พร้อมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดแก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านิยมของหมายของการรวบรวมข้อมูลคราวนี้

๓.๑.๒ นำเครื่องบันทึกเสียงไปบันทึกนิทานจากปากคำของวิทยากร พร้อมทั้งถ่ายรูปเหตุการณ์ขณะเล่านิทานไว้ด้วย ในการนี้ส่วนใหญ่ผู้รวบรวมจะเดินทางไปหาวิทยากรถึงบ้านหรือสถานที่ทำงาน แต่มีบางครั้งที่ได้เชิญวิทยากรมาอยู่ที่พักของผู้รวบรวม

๓.๒ การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ข้อมูลอื่น ๆ ที่มีนิทาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับท้องที่ ความรู้เกี่ยวกับชาวไทยลื้อ สถิติต่าง ๆ และเอกสารที่ใช้ประกอบการวิจัย รวบรวมจากเอกสารและหนังสือที่ผู้เรียบเรียงรวบรวมไว้ก่อนแล้ว

การจัดกระทำข้อมูล

๑. ลอกคำพูดที่ได้นิทานจากเครื่องบันทึกเสียง โดยพยายามเก็บให้หมดทุกคำพูดของวิทยากร ตามหลักการของวิชาภาษาวรรณ

๒. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวไทยลื้อ ของอำเภอเชียงคำ ของจังหวัดเชียงราย และสภาพภูมิศาสตร์ ของท้องที่ดังกล่าว

อ่านเข้าใจได้ ๓. ถอดคำภาษาไทยเ วกมาเป็นภาษาไทยกลาง เพื่อให้คนทั่วไปสามารถ

ปรากฏในนิทาน ๔. ชี้แจงความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยลื้อ เท่าที่

กับเนื้อหาในวรรณคดีแบบฉบับ ๕. ชี้แจงเนื้อหาของวรรณกรรมพื้นเมืองบางเรื่องที่มีลักษณะคล้ายคลึง

คนควาในสนาม ๖. ทำคัทธานุกรมของคำ ที่ปรากฏในข้อมูลมุขปาฐะ ที่ได้จากการรวบรวม

บทที่ ๒
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่และวิทยาการ

๑. จังหวัดเชียงราย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสไว้ตอนหนึ่งว่า

" อันเมืองเชียงรายนี้นี้ ถึงแม้จะอยู่ห่างไกล ชื่อเสียงย่อมปรากฏอยู่แก่ใจสาธุชนชาวสยามโดยมาก เพราะเหตุได้พบพระมหามณีรัตน์ปฏิมากรแก้วมรกต ซึ่งเป็นมิ่งขวัญของกรุงรัตนโกสินทร์ ณ เมืองเชียงรายแต่เดิมมา อีกประการหนึ่ง เรื่องของชาวไทยเราก็น่าปรากฏว่า แวนแวนแวนเมืองเชียงรายนี้นี้เป็นมรดกสถานอันชนชาติไทย ได้เริ่มลงมาตั้งเป็นหลักแหล่ง แล้วย้ายอาณาเขตไปจนได้ครอบครองทั่วสยามประเทศ เมืองเชียงรายจึงเป็นเมืองมีเกียรติปรากฏ "

เชียงราย จังหวัดเหนือสุดแห่งประเทศไทย ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๕๓๗ กิโลเมตร^๒ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาล มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศอื่นถึง ๒ ประเทศ คือ จีน และ พม่า เชียงรายเป็นดินแดนที่มีเรื่องราวอันน่าสนใจ น่าศึกษา น่าเที่ยวอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นในทางสภาพภูมิประเทศอันสวยงามรกรังใจ หรือในค่านับประชาชนเจ้าของถิ่น ซึ่งเพียบพร้อมไปด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดีงามตามแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจอันใดว่าในปัจจุบันนี้ เชียงรายจึงกลายเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวทัศนศึกษาทั้งหลายมีความปรารถนาที่จะได้ไปพบได้ไปชมมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง เรื่องราวของจังหวัดนั้นมีมากมายไม่อาจกล่าวโดยละเอียดพิสดารในที่นี้ได้ จึงจะขอกล่าวพอสังเขปเป็นพื้นฐานดังต่อไปนี้

^๑ ดู บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เชียงใหม่และภาคเหนือ หน้า ๔๕๓ - ๔๕๔

^๒ ดู หน้า ๔๕๕

๑.๑ อาณาเขต^๑

ทิศเหนือ - จดรัฐเจียงตุงและรัฐน่าน (Shan States) ของสหภาพพม่า โดยมีสันเขาคอยสามเส้า (สูง ๑,๙๐๙.๖๙ เมตร), คอยตุม (สูง ๑,๕๐๖.๕๙ เมตร), คอยตุง (สูง ๑,๕๐๘ เมตร), แม่น้ำสายและแม่น้ำฮวกกันเขตแดน และจดกับเขตเมืองหัวของแขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว โดยมีลำแม่น้ำของหรือโขงกันแดนตอนเหนือนับตั้งแต่สบฮวกลงมาถึงผาไค อำเภอยั้งอยู่ที่ติดแดนสหภาพพม่า คือ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอซึ่งอยู่ที่ติดแดนประเทศลาว คือ อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ

ทิศใต้ - จดอำเภอวังเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และอำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ทิศตะวันออก - ตอนบนติดกับเขตเมืองน้ำทา แขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว โดยมีสันเขาต่อจากผาไค ยาวลงมาเป็นเทือกเดียวกันกับภูแก่งผาก (สูง ๑,๙๕๔ เมตร), ภูผาแล (๑,๔๔๕ เมตร), ภูเม็งกาด (๑,๕๕๙ เมตร), และภูหม่น (๑,๙๐๔ เมตร) กับเขตแดน และตอนถัดลงมาติดกับเขตอำเภอทุ่งช้าง อำเภอปัว อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยมีสันเขากันแดน

ทิศตะวันตก - ติดต่อกับเขตอำเภอฝาง อำเภอพร้าว อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดเชียงรายประมาณ ๑๔,๘๐๓ ๓๐๕ ตารางกิโลเมตร^๒

๑.๒ ภูมิประเทศ

เชียงรายเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล ๔๑๖ เมตร^๓ อยู่ระหว่างเส้นแวงที่ ๙๙° ๓๐' - ๑๐๐° ๓๐' และเส้นรุ้งเหนือที่ ๑๘° ๓๐' - ๒๐° ๓๐' ^๔

^๑ ภูมิ

^๒ วนิดา สติตานนท์ "เชียงราย ๒๕๑๖" อ.ส.ท. หน้า ๓๔

^๓ ภูมิ หน้า ๓๔

^๔ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ภูมิ

แม้ภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเต็มไปด้วยป่าทึบและภูเขา แต่ก็ยังมีที่ราบสูงและหุบเขาอันอุดมสมบูรณ์สำหรับชาวเมืองจะปลูกข้าว พืชไร่ต่าง ๆ และเลี้ยงสัตว์ได้เป็นอย่างดี เชียงรายมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสายที่สำคัญ คือ

๑. แม่น้ำกก เป็นแม่น้ำอันสวยงาม ไหลผ่านอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และแล้วก็ไหลไปรวมกับแม่น้ำโขง มีความยาวไม่น้อยกว่า ๒๔๕ กิโลเมตร

๒. แม่น้ำอิง เป็นแม่น้ำที่ประหลาดเช่นเดียวกับแม่น้ำกก คือ ไหลย้อนขึ้นไปทางเหนือ แทนที่จะไหลลงทางใต้เช่นเดียวกับแม่น้ำทั้งหลาย ทั้งนี้ ก็เพราะภูมิประเทศอันเป็นภูเขานั้นเอง แม่น้ำอิงไหลไปรวมกับแม่น้ำโขงคู่เดียวกับแม่น้ำกก มีความยาวประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร

เชียงรายมีภูเขาที่สูงจากระดับน้ำทะเลกว่า ๑,๙๐๐ เมตร อยู่หลายยอดที่สำคัญ คือ

๑. คอยผาจอ	สูง ๒,๐๒๔ เมตร
๒. คอยทุ่ง	สูง ๑,๔๐๖.๕๙ เมตร
๓. คอยแมกอน	สูง ๑,๙๙๙ เมตร
๔. คอยผกหัวช้าง	สูง ๑,๙๕๒.๔๔ เมตร
๕. คอยช้าง	สูง ๑,๙๑๐ เมตร
๖. คอยสามเส้า	สูง ๑,๙๐๙.๖๙ เมตร

๑.๓ ทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ทางเกษตร

ทรัพยากรที่สำคัญ ของ เชียงราย คือ ไม้สัก, ไม้เบญจพรรณ แร่ดีบุก, พรวง ฟลูออไรท์ ฯลฯ ผลิตภัณฑ์ทางเกษตรที่สำคัญ คือ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ผัก ฝิ่น เมี่ยง ยาสูบ สัตว์เลี้ยง ครั่ง และพืชไร่ต่าง ๆ ฯลฯ

๑.๔ การแบ่งเขตการปกครอง^๑

จังหวัดเชียงราย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๕ อำเภอ ดังต่อไปนี้

๑. เมืองเชียงราย	๒. เวียงของ
๓. เวียงคำ	๔. จุน
๕. เทิง	๖. ปง
๗. พาน	๘. แม่ใจ
๙. พะเยา	๑๐. ดอกคำใต้
๑๑. แม่จัน	๑๒. เวียงแสน
๑๓. แม่สาย	๑๔. แม่สรวย
๑๕. เวียงป่าเป้า	

และกิ่งอำเภอ ๒ กิ่ง คือ กิ่งอำเภอเชียงม่วน และ กิ่งอำเภอป่าแดด

๑.๕ ประชากร^๒

นอกจากชาวไทยล้านนา หรือที่เรียกว่าไทยเหนือหรือ " คนเมือง " และชาวไทยอื่น ๆ แล้ว เชียงรายยังเป็นที่รวมของชาวป่า ชาวเขา เป็นอันมาก ไม่มีจังหวัดใดในประเทศไทยที่จะมีชาวป่า ชาวเขา มากมายหลายเผ่า เหมือนอย่างจังหวัดนี้ ตามป่าดงพงพี และตามภูเขาสูง ๆ ใกล้เคียงคมนาคมออกไป ซึ่งแต่เดิมมีไร่ฝิ่นออกดอกสีขาว และม่วงบานสะพรั่ง ปกคลุมคอยต่าง ๆ เต็มไปหมดนั้น เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น พวก กอ แมว เย้า มูเซอร์ แซ่ ริซอร์ กะเหรี่ยง ย่าง ลัวะหรือละว้า เป็นต้น ชาวเขาเหล่านี้ มีเครื่องแต่งกายและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ กัน และมีชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ แต่ใน

^๑ ได้จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

^๒ ตรี อมาตยกุล เมืองเหนือและเมืองใต้ หน้า ๔

ปัจจุบันได้เปลี่ยนอาชีพใหม่ จากการปลูกผืนชา มาหาเลี้ยงชีพด้วยการหักร้างถางพง ทำไร่ข้าว และไถ่ผืนที่คนอื่นขอกเขา วน ๆ จึงจะเดินทางเข้ามาในเมืองสักครั้งหนึ่ง ชีวิตของชาวเขา เหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าสนใจหาความรู้อย่างยิ่ง

จากการสำรวจทะเบียนราษฎร ของกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๑๒ ว่า เชียงรายมีประชากร ๑,๑๔๐,๕๐๓ คน เป็นชาย ๕๘๒,๕๒๕ คน และเป็นหญิง ๕๕๘,๐๐๘ คน^๑

๑.๖ การคมนาคม

การเดินทางไปเชียงรายจากกรุงเทพฯ มีทางเลือกไปได้ทั้งทางอากาศ และทางรถ

๑.๖.๑ ทางอากาศ มีเครื่องบินออกจากท่าอากาศยานดอนเมืองเป็นประจำทุกวัน

๑.๖.๒ ทางรถ

๑.๖.๒.๑ ทางรถไฟ จากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ไปลงรถที่สถานีรถไฟ ลำปาง แล้วต่อรถยนต์โดยสารจากลำปางไปถึงเชียงราย เป็นระยะทาง ๒๓๒ กิโลเมตร

๑.๖.๒.๒ ทางรถยนต์ จากสถานีขนส่งสายเหนือ ไปตามถนนพหลโยธิน จนถึงจังหวัดเชียงราย เป็นระยะทาง ๔๓๗ กิโลเมตร

๑.๗ ประวัติเมืองเชียงราย^๒

จังหวัดเชียงราย ปรากฏในพงศาวดารโยนกว่าพระยาเม็กราษฎร์สร้างขึ้น ที่ตั้งเดิมเป็นเวียงชัยนารายณ์ เมื่อ พ.ศ. ๑๔๐๕ และครองราชสมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงราย จนถึง พ.ศ. ๑๔๘๔ จึงไปสร้างเมืองเชียงใหม่ ขึ้นในท้องที่ระหว่างคอยสุเทพกับแม่น้ำฝางค์ (ฝาง)

^๑ วนิดา สติธามณ์ ฤ

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม ๒ หน้า ๓๐๘ - ๓๐๙

และครองราชสมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงใหม่ จนถึง พ.ศ. ๑๔๒๐ จึงสวรรคต ส่วนเมืองเชียงราย นั้น ชนคราม หรือเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า พระยาไชยสงคราม ราชโอรสของพระยาเมงราย ได้ครองราชสมบัติสืบต่อมา แต่นั้นมา เมืองเชียงรายก็ขึ้นเมืองเชียงใหม่ ครั้นต่อมาเมื่อแคว้นลาน-นาไทยไปตกอยู่ในปกครองของพม่า พม่าได้ตั้งขุนนางมอญ คือ พระยาจิตวงศ์ มาครองเมือง เชียงราย และมอญคงครองเมืองเชียงรายสืบกันมาจนถึง พ.ศ. ๒๓๒๔ พระยาของกับพระยาแพรว รวมคิดกันสวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ ๗ จัป อาปะกามณี แม่ทัพพม่าที่ตั้งอยู่เมืองเชียงราย เป็นเชลย ได้แคว้นาลงมาถวายยังกรุงเทพฯ ๗ ต่อมา พ.ศ. ๒๓๓๐ พม่ายกกองทัพจากแคว้นเชียงตุง ทัพได้ เมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย สมทบทัพเมืองฝาง เดินทางผ่านเมืองพะเยามาตีเมืองนครลำปาง แต่ถูกไทยตีแตกพ่ายไป เมืองเชียงรายก็ร้างไป จนถึง พ.ศ. ๒๓๔๖ รัชกาลที่ ๓ จึงโปรดให้ตั้ง เมืองเชียงรายเป็นเมืองขึ้นเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๔๓ ยกเมืองเชียงรายขึ้นเป็นจังหวัด

ส่วนสาเหตุที่พระยาเมงรายจะสร้างเมืองเชียงรายขึ้นนั้น มีตำนานเล่ากันมาว่า เมื่อพระยาเมงรายได้สร้างและครอบครองนครหิรัญเงินยาง (เชียงแสน) เรียบร้อยแล้ว และได้ยกกองทัพไปปราบตีเมืองมอญและเมืองที่ไม่ยอมอ่อนน้อมตามหัวเมืองฝ่ายเหนือไว้ได้หมดแล้ว จึงทรงคิดจะปราบปรามหัวเมืองฝ่ายใต้ต่อไป ในการเดินทัพคราวนั้นเอง ขางมงคลของพระยาเบงรายโค่นลุกออกและหนีไป พระยาเมงรายได้คลอกติดตามขางจนถึงคอยจอมทอง ริมแม่น้ำกกนที พระองค์ได้ทรงตั้งนาคาการเห็นภูมิประเทศเป็นชัยภูมิดี จึงได้ทรงให้สร้างพระนครขึ้น ณ ที่นั้น ให้กองปรการ โอบเอาคอยจอมทองไว้ท่ามกลางเมือง แล้วให้ขนานนามพระนครว่า " เมืองเชียงราย "

๑.๔ สถานที่น่าเที่ยวชม

จังหวัดเชียงรายมีสถานที่น่าเที่ยว ตลอดจนธรรมชาติของภูมิประเทศที่สวยงาม เช่น

- พระพุทธรูปวัดพระเจาตนหลวง อำเภอพะเยา
- กวามพะเยา อำเภอพะเยา
- วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง
- วัดพระแก้ว อำเภอเมือง
- ถ้ำพระ อำเภอเมือง
- น้ำตกห้วยทรายขาว อำเภอพาน
- วัดและพระพุทธรูปที่เชียงแสน อำเภอเชียงแสน
- ทิวทัศน์ของแม่น้ำโขง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ
- พระธาตุช้างแกง อำเภอจุน
- กุพระเจาเม็งราย อำเภอเมือง
- ถ้ำปุมถ้ำปลา อำเภอแม่อาย
- พระธาตุคอกยุง อำเภอแม่ออน

ฯลฯ

๒. อำเภอเชียงคำ

๒.๑ สภาพทั่วไป

เชียงคำในความหมายว่า " เมืองทอง " ออกจะเป็นชื่อที่ไม่เด่นสะดุดใจ ชาวเมืองอื่นมากนัก ทั้งนี้ เพราะเชียงคำเป็นเมืองปิตมาเป็นเวลายาวนาน การคมนาคมติดต่อกับ ชาวเมืองอื่นเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทั้งนี้ เพราะภูมิประเทศของเมืองนี้ล้อมรอบด้วยภูเขา สูง ๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ประการหนึ่ง จึงทำให้เชียงคำ (ก่อนหน้าสิบปีที่ผ่านมา) กลายเป็นเมืองที่เงียบสงบ ทว่า ชาวเมืองต่างก็มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบายกันเป็นส่วนมาก ด้วยเชียงคำเป็นเมืองที่เป็นอยู่ชานบ้าน มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่ง เชียงคำมีทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็น สำหรับชีวิตของชาวเมืองนั้น เขาทำนองที่ว่า " ในน้ำมีปลาในนามีข้าว " โดยแท้ และอาจ

กล่าวได้ว่า เชียงคำ เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงราย

แต่ประมาณสิบกว่าปีที่ผ่านมานี้เอง เพราะความผันผวนทางการเมืองจึงเกิดมี
 ปัญหาการรายคอมมิวนิสต์ขึ้นคุกคามความสงบสุขของชาวเชียงคำ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องส่งทหารและ
 ตำรวจตระเวนชายแดนจำนวนมากเข้าสู่เชียงคำ เพื่อทำหน้าที่ปกป้องแผนพัฒนาพื้นที่ ทบส่วนนี้
 เอาไว้ด้วยเลือดเนื้อและชีวิต เชียงคำจึงกลับกลายเป็นเมืองที่กักตุน มีชีวิตชีวา มีทั้งความ
 สนุกสนาน ตื่นเต้น และความหวาดหวั่นละเล่กัน แสงสีวสันตธรรมใหม่ ๆ พุ่งเข้าหาชาว
 เชียงคำอย่างรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ถนนหนทาง การคมนาคมสะดวก
 สบายขึ้นอย่างแทบไม่น่าเชื่อ คนต่างงานต่างเมืองเข้าไปสู่เมืองเชียงคำมากขึ้นทุกที สภาพ
 สังคมแบบเก่า ๆ ตามแบบฉบับของไทยภาคเหนือค่อยลดลงตามลำดับ เว้นเสียแต่ว่าในบ้านนอก
 คอกนา ที่อารยธรรมแบบใหม่ยังเข้าไปไม่ถึงไหนเลย ที่ซึ่งยังคงลักษณะสังคมแบบเก่าของ
 ชาวเมืองเหนือไว้ราวชาวเมืองอื่นใดบาง ผู้เขียนได้เข้าไปสู่เชียงคำ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓
 ซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของความเปลี่ยนแปลง ยังทันได้เห็นสภาพเดิมของเชียงคำเมื่อสิบกว่า
 ปีที่แล้ว เมื่อผู้เขียนกลับไปเชียงคำอีกครั้งหนึ่งในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ มีความรู้สึกว่เชียงคำ
 เปลี่ยนแปลงไปจาเดิมเป็นอันมาก

๒.๒ อาณาเขต^๑

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเทิง	จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอปง	จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เมืองหงสา	แขวงไชยะบุรี ประเทศลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอจุน	จังหวัดเชียงราย

เนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ ๔๘๖ ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่น้ำ ๗๖,๒๑๔ ไร่

เนื้อที่ทำไร่ ๕,๓๔๕ ไร่

^๑ ใพบัญญ์ แดงสนั่น " ประวัติอำเภอเชียงคำ " รายงานกิจการของจังหวัดเชียงราย หน้า ๔๔๔

๒.๓ ภูมิประเทศ^๑

ท้องที่อำเภอนี้ เป็นที่ราบกว้างขวางส่วนมาก มีป่าและภูเขาล้อมรอบทาง
ด้านทิศตะวันออก ซึ่งเป็นเขตกันระหว่างอำเภอเชียงคำกับประเทศลาว มีแม่น้ำหลายสาย เช่น
แม่น้ำลาว แม่น้ำแวน แม่น้ำพวน แม่น้ำเปือย แม่น้ำจุน ทางทิศใต้ลงสู่แม่น้ำอิง แล้วไหลไปลง
แม่น้ำโขงทางทิศเหนือ พื้นดินเป็นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการเกษตรกรรมมาก เพราะได้
อาศัยแม่น้ำดังกล่าวแล้ว

๒.๔ การทำมาหากินของชาวเมือง^๒

อาชีพที่สำคัญของราษฎรในหุบคำบลส่วนมากประกอบการทำนา ทำไร่พืช
ต่าง ๆ ปลูกใบยาเวรียเนีย ปลูกมะพร้าว ปลูกถั่ว ถั่วแดง สีนาคาอกที่สำคัญของอำเภอนี้คือ
ไม้จัก ขาสุนัข มะพร้าว ถั่วต่าง ๆ หอม กระเทียม ครั่ง และหนังสัตว์

๒.๕ การแบ่งเขตการปกครอง^๓

อำเภอเชียงคำจัดการปกครองออกเป็น ๔ ตำบล ดังนี้

ลำดับ	ตำบล	จำนวนหลังคาเรือน	ชาย	หญิง	หมายเหตุ
๑	ห้วยวน	๓,๒๗๒	๗,๔๙๐	๗,๐๗๗	
๒	เจดีย์คำ	๗๒๑	๓,๑๔๗	๒,๗๐๙	
๓	ฝายกวาง	๑,๔๙๑	๔,๒๑๔	๔,๒๔๑	
๔	สบบง	๑,๘๐๒	๔,๒๙๘	๓,๙๘๑	

๑

ดู

๒

ดู

๓

ทะเบียนราษฎร สํารวจเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๑๒ ของทํวการอำเภอเชียงคำ

ลำดับ	ตำบล	จำนวนหลังคา เรือน	ชาย	หญิง	หมายเหตุ
๕	ภูซาง	๑,๒๔๔	๓,๐๔๓	๒,๙๙๕	
๖	เวียง	๔๐๑	๓,๖๓๖	๓,๔๒๙	
๗	น้ำแวน	๑,๔๒๔	๔,๙๘๙	๔,๔๓๘	
๘	เชียงแรง	๑,๖๙๓	๒,๑๓๓	๒,๐๐๖	
๙	รมเย็น	๙๑๙	๓,๖๒๔	๓,๒๐๔	

๒.๖ ประชากร^๑

มีทั้งหมด ๙๐,๒๔๐ คน เป็นชาย ๓๖,๒๙๙ คน หญิง ๕๓,๙๔๑ คน

มีจำนวนบ้าน ๑๓ ๙๕๖ หลังคาเรือน

พลเมืองของอำเภอเชียงคำส่วนมาก มีเผ่าพันธุ์มาจากไทยลื้อ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้อพยพย้ายมาตั้งบ้านเรือนและประกอบอาชีพอยู่ตามพื้นที่ราบโดยทั่วไป นอกจากนั้นยังมีพวก แมว เย่า อาศัยอยู่ตามไหล่เขาทางทิศตะวันออกของอำเภอ และชาวไทยอื่น ๆ

๒.๗ การคมนาคม

ปัจจุบันนี้ การคมนาคมเข้าสู่ อำเภอเชียงคำสะดวกสบาย จากท่าอากาศยานจังหวัดเชียงราย จะเดินทางไปอำเภอเชียงคำได้ ๒ ทาง คือ

๑. ไปตามทางหลวงจังหวัดสายเชียงราย - เทิง - เวียงคำ เป็นระยะทางประมาณ ๕๖ กิโลเมตร

๒. ไปตามถนนพหลโยธิน ผ่านอำเภอพาน ถึงอำเภอพะเยา เป็นระยะทางประมาณ ๔๔ กิโลเมตร จากอำเภอพะเยาไปตามทางหลวงจังหวัดสายพะเยา - ดอกคำใต้ - เชียงคำ เป็นระยะทางประมาณ ๙๒ กิโลเมตร รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๓๐ กิโลเมตร

๒.๔ ประวัติอำเภอเชียงคำ^๑

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑

พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองประเทศ โดยจัดระเบียบการปกครองเป็นกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลาง ในส่วนภูมิภาค ได้จัดตั้งเป็นมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านขึ้น ท้องที่อำเภอเชียงคำ กอปรตั้งเป็นอำเภอ ได้มีประวัติเป็นลำดับมาดังนี้ คือ

พระเจ้าสุริยวงศ์และเจ้าคุณสุนทรรัตน ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดน่าน ขุนฉลาญไพริธ เป็นข้าหลวงผู้ช่วย ได้จัดรวมท้องที่ต่าง ๆ ขึ้นกับนครน่าน และได้มาพิจารณาจัดตั้งท้องที่ที่เป็นอาณาเขตของอำเภอเชียงคำทั้งหมดในปัจจุบันนี้ขึ้นเป็นแขวง เรียกว่า " แขวงน้ำลาว " และจัดตั้งอาณาเขตของอำเภอถึงปัจจุบันนี้ขึ้นเป็นแขวงและให้เป็นสาขาของแขวงน้ำลาว ทั้งสองแขวงนี้ ขึ้นอยู่ในความปกครองของพระเจ้านครน่าน และได้จัดตั้งกรรมการแขวงมาปกครอง ประกอบด้วยนายแขวง ปลัดขวา ปลัดซ้าย สมุห์บัญชีและเสมียนมหาดไทย ที่ว่าการแขวงน้ำลาว ตั้งอยู่บ้านวัดพระแก้ว (บ้านเวียง หมู่ที่ ๖ ตำบลเวียงขณะนี้)

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้มีการจล.จล.เกิดขึ้น คือ มีพวกเงี้ยว ได้ยกพวกมาปล้นสะดมราษฎรในอาณาเขตแขวงน้ำลาว ทางราชการได้จัดให้เจ้าคุณคัสกร เป็นแม่ทัพมาทำการปราบปราม เมื่อปราบปรามจลาจลสงบเรียบร้อยแล้ว เจ้าคุณคัสกรและนายบุญมี นายแขวง ได้พิจารณาเห็นว่าที่ว่าการแขวงน้ำลาวที่ตั้งอยู่บ้านวัดพระแก้วนั้นไม่เหมาะสมเป็นภูมิประเทศที่คับแคบ เมื่อพลเมืองมากไม่สามารถขยายออกไปได้ ทั้งไม่เป็นที่ยานกลางของตัวเมือง จึงได้โยกย้ายที่ว่าการแขวงมาตั้งที่บ้านหยวน (บริเวณที่เป็นโรงเรียนบ้านหยวน " เชียงคำนาคโรวาท " ปัจจุบัน และต่อมาได้ย้ายไปอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำลาว)

^๑ ไพฑูย์ แดงสนั่น ๒ หน้า ๔๔๔ - ๑๐๐๓

ต่อมาทางราชการได้เปลี่ยนแปลงยุบแขวงน้ำลาวเสีย โดยตั้งเป็นบริเวณ เรียกว่า "บริเวณน่านเหนือ" มีอาณาเขตเท่าเดิม และยังได้เพิ่มเอาอาณาเขตอำเภอเทิง อำเภอเชียงของ อำเภอปง ขณะนี้ และเมืองคอบ (ตำบลหนึ่งของประเทศลาวในปัจจุบัน) มาขึ้นกับบริเวณน่านเหนือ ซึ่งทางราชการได้ตั้งขุนผาญูไพรรักษาตำแหน่งชาหลวง

ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ทางราชการได้ยุบบริเวณน่านเหนือเสีย และจัดตั้งขึ้นเป็นอำเภอ เรียกว่า "อำเภอเชียงคำ" และพร้อมกับโอนฐานะอำเภอเทิง อำเภอเชียงของ ซึ่งเคยเป็นสาขารับขึ้นกับบริเวณน่านเหนือ ขึ้นเป็นอำเภอเช่นเดียวกัน โดยให้ขึ้นกับจังหวัดเชียงราย (จึงเปลี่ยนจากบริเวณเชียงใหม่เหนือ)

ในการตั้งชื่ออำเภอว่า " อำเภอเชียงคำ " นั้น เท่าที่ค้นจากหลักฐานและคำบอกเล่าจากผู้ใดควรเชื่อได้ว่า มีประวัติมาในทางที่ว่า เป็นเมืองแห่งทองคำ " เชียง " แปลว่า เมือง " คำ " คือ ทองคำ ทั้งนี้เพราะว่าทองที่อำเภอเชียงคำ เป็นทองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพย์ในดิน เป็นอยู่ชาวอุ้ม หรือมีความหมายไปในทำนองว่า เมื่อทองที่อุดมสมบูรณ์ราษฎรทำมาหากินได้สะดวก ทองคำอันเป็นทรัพย์ก็ย่อมไหลมาเทมา อีกประการหนึ่ง คือ ตำบลเชียงแวง และตำบลเจดีย์คำ มีห้วยหลายห้วย ซึ่งในสมัยหนึ่งราษฎรทองที่นเคยไปร่อนเอาทองคำมาขายเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ชื่ออำเภอนี้อาจจะมาจากเหตุผลดังกล่าวแล้วก็ว่าได้

อนึ่ง นักประวัติศาสตร์บางคนสันนิษฐานว่า อำเภอเชียงคำน่าจะเป็นเวียงพางคำ ตามตำนานลึงหน่วที่ว่า บรรพบุรุษของเจ้าผู้ครองเมืองไครศรีนั้น นั้น จึงย้ายมาแต่เจ้านายที่ครองเวียงพางคำนี้ ๑

๒.๕ ปูนียสถานที่สำคัญ และสถานที่น่าเที่ยวชม ที่สำคัญ คือ

๒.๕.๑ พระเจ้านั่งดิน อยู่หมู่ที่ ๘ ตำบลเวียง ห่างจากที่ว่าการอำเภอ

๑ ราชบัณฑิตยสถาน ก หนา ๓๐๕

ประมาณ ๔ กิโลเมตร ตามตำนานว่า ทศทิศ ข้า คำแดง ได้ให้คนป็นรูปพระพุทธรูปองค์ ครั้นเมื่อพระพุทธรูปเสด็จมา พระพุทธรูปป็นนั้นก็เลื่อนลงกราบ จึงเรียกว่าพระเจ้านั่งดิน ส่วนทิศตะันนั้นต่อมาได้ครองเมือง ชื่อพระยาคำแดง

๒.๘.๒ พระธาตุคอกยคำ อยู่หมู่ที่ ๑๔ ตำบลเจดีย์คำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๘ กิโลเมตร ตามตำนานว่า พระยาคำแดงสร้างพระธาตุนี้ ถือเป็นเจดีย์อยู่เหนือหลังสิ่ง ๔ ตัว เชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุพระเกศาของพระพุทธเจ้า

๒.๘.๓ พระธาตุสบแวน อยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยวน ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๑ กิโลเมตร เชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุพระเกศาของพระพุทธเจ้าเช่นกัน

๒.๘.๔ น้ำตกภูซาง อยู่ตำบลภูซาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๑๕ กิโลเมตร เป็นน้ำตกจากหน้าผาตลอดทั้งปี เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง

๓. ตำบลห้วยวน

๓.๑ สภาพทั่วไป

เป็นตำบลที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ มีพื้นที่กว้างขวาง มีหมู่บ้านและจำนวนประชากรมากกว่าตำบลอื่น ๆ ลักษณะความเป็นอยู่ของราษฎรได้รับการพัฒนาขึ้นจากเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านห้วยวน บานใหม่ และบานมาง มีลักษณะใกล้เคียงกับในเมืองมากกว่าท้องถิ่น

๓.๒ หมู่บ้าน

ตำบลห้วยวน แบ่งท้องที่ออกเป็น ๑๕ หมู่บ้าน มีชื่อเรียกตามลำดับหมู่ที่

ดังต่อไปนี้

๑ ทะเบียนราษฎร ของที่ว่าการอำเภอเชียงคำ สํารวจเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๑๖

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	หมายเหตุ
๑	บ้านธาตุ*	๑๑๑	* = หมู่บ้านที่เขียน ไว้เป็นแหล่งปฏิบัติ การรวบรวมข้อมูล
๒	บ้านธาตุ*	๕๒	
๓	บ้านหวน*	๑๐๐	
๔	บ้านมาง*	๑๒๓	
๕	บ้านคอนไผ่	๕๓	
๖	บ้านแซะ	๖๐๔	
๗	บ้านคอนเมือง	๔๖	
๘	บ้านทุ่งมอก	๔๖	
๙	บ้านเจียงบ้าน*	๑๑๔	
๑๐	บ้านเจียงบ้าน*	๘๔	
๑๑	บ้านแพะ*	๑๑๕	
๑๒	บ้านเตี้ยคัน*	๓๒	
๑๓	บ้านใหม่*	๓๓๔	
๑๔	บ้านงิ้ว	๔๖	
๑๕	บ้านป่าแค	๖๕	
๑๖	บ้านกอม	๕๐	
๑๗	บ้านใหม่*	๒๒๔	
๑๘	บ้านแวน*	๑๒๕	
๑๙	บ้านบางวัว	๓๑	

หมู่บ้านที่ผู้เขียนใช้เป็นแหล่งปฏิบัติการคนควา คือ บ้านหวน บ้านมาง บ้านธาตุ บ้านเจียงบาน บ้านแพด บ้านเจียงคาน บ้านใหม่ บ้านงู และบ้านแวน หมู่บ้านดังกล่าวนี้ เป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทยลื้ออยุ่หนาแน่น จนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหมู่บ้านลื้อ และเรียกชาวไทยลื้อที่อยู่ ในหมู่บ้านต่าง ๆ เหล่านี้ว่า ลื้อบ้านหวน ลื้อบ้านมาง ลื้อบ้านแพด หรือ ลื้อบ้านเจียงคาน ดังนี้เป็นต้น

๓.๓ จำนวนวัด^๑

๓.๓.๑ วัดในพุทธศาสนา

๓.๓.๑.๑ วัดที่ผูกพัทธสีมาแล้ว ๒๕ วัด

๓.๓.๑.๒ สำนักสงฆ์ ๕๓ สำนัก

๓.๓.๒ วัดในศาสนาคริสต์ ๒ วัด

๓.๓.๓ วัดจีน (ตาลเจ่า) ๑ วัด

๓.๔ จำนวนโรงเรียน^๒

๓.๔.๑ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๓.๔.๑.๑ โรงเรียนประถมต้น ๔๔ โรงเรียน

๓.๔.๑.๒ โรงเรียนประถมปลาย ๔ โรงเรียน

๓.๔.๒ โรงเรียนราษฎร์ ๒ โรงเรียน

๓.๔.๓ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

๓.๔.๓.๑ โรงเรียนประถมปลาย ๑ โรงเรียน

๓.๔.๓.๒ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ๑ โรงเรียน

^๑ จากแผนกศึกษาธิการอำเภอเชียงคำ เดือนมีนาคม ๒๕๑๖

^๒ ก

๔. การตั้งเขเกี่ยวกับชาวไทยลื้อ ๑

ชาวไทยลื้อ มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายครั้งหลายคราว เฉพาะในจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันนี้มีอยู่ที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอปง, ตำบลห้วยน อำเภอเชียงคำ, ตำบลยางฮอม อำเภอเทิง ที่อำเภอเชียงของมีหมู่บ้านท่าขาม ตำบลม่วงยาย ตำบลปอ บ้านพร้าวกุดตำบลครึ่ง และบ้านห้วยเม็ง บ้านหากปายตำบลเวียง นอกจากนี้มีที่ชายแดนอำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน

สาเหตุที่อพยพเข้ามาอยู่ในอาณาจักรประเทศไทย ก็เพราะพื้นที่บางแห่งในดินเดิมทุกถิ่นขาดไม้ป่าที่พอล่ามาหากิน ถูกโจรผู้ร้ายปล้นสะดมรบกวน ได้รับการกดขี่ข่มเหง และการเก็บภาษีอากรต่าง ๆ มากจนราษฎรยากจน คือ จีนฮ่อและพม่า หลากอย่างหลายประการ ได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส จึงชวนกันอพยพหนีความทุกข์ยากเข้ามาอาศัยอยู่ทางจังหวัดตอนเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงราย ไทยลื้อบางพวกก็ถูกกวาดต้อนลงมาทั้งนี้ เนื่องจากพระราชวงศ์คำพันธ์เมืองเชียงใหม่ พระยาอุปราชหมื่นเมืองลำปาง ยกไปตีเมืองเชียงรุ่ง ของไทยลื้อซึ่งตกอยู่ในอำนาจของพม่า ได้รบพุ่งกันหลายครั้ง ในที่สุด เจ้าเมืองเชียงรุ่งกับท้าวพระยาสิบสองปันนาก็ยอมอ่อนน้อมขอขึ้นอยู่ภายในพระราชอาณาจักรไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๕ ไทยลื้อก็ค่อยไปอาศัยก่อนเอาครอบครัวไทยลื้อ เมืองพง เมืองห้วยน เมืองลา แห่งแคว้นสิบสองปันนา เข้ามาไว้ในราชอาณาจักรประมาณพันคนเศษ ให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เหมืองเชียงม่วน เมืองเวียงคำ เมืองเทิง และเมืองเชียงของ (ส่วนใหญ่อยู่ใน ๒ เมืองแรก) ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ไทยลื้อก็ได้อพยพลงมาอีกและมาอยู่ที่บ้านห้วยเม็ง บ้านท่าขาม อำเภอเชียงของ ส่วนชนชาวไทยลื้อแห่งอื่นที่อพยพมาภายหลัง และที่หนีภัยจีนแดงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ อีกหลายร้อย

๑ เพื่อความบางส่วนได้จากข้อเขียนของ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ใน ลื้อคนไทยในประเทศไทย และ

๓๖ ชาติในเชียงราย

กันนี้ โดยมาจากชายชายแดน อำเภอสายและอำเภอเชียงแสน

คำว่า "สิบสองปันนา" เป็นชื่อรวมเรียกบริเวณอาณาเขตของเมืองต่าง ๆ หลายหัวเมือง อันเนื่องมาอยู่อาศัยของบรรดาชาวไทยลื้อ ทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งได้แบ่งออกเป็นเมืองใหญ่ ๆ ๑๒ หัวเมือง เป็นเมืองอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง ๕ เมือง และอยู่ทางฝั่งตะวันออก ๖ เมือง โดยมีเมืองเชียงรุ่งเป็นเมืองหลวง แคว้นสิบสองปันนาก็มีหัวเมืองขึ้นอยู่ในอำนาจ ไม่เฉพาะแต่ ๑๒ หัวเมืองใหญ่เท่านั้น หากมีหัวเมืองใหญ่น้อยรวมกันถึง ๒๔ หัวเมือง แต่ต่อมาได้ตกไปอยู่ในอาณาเขตของประเทศลาวเสียหลายเมือง

ปัจจุบันนี้ แคว้นสิบสองปันนา ไม่ได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หัวเมืองใหญ่เหมือนสมัยก่อน นับตั้งแต่รัฐบาลจีนส่งข้าหลวงมาปกครอง ได้แบ่งแยกแคว้นนี้ออกเป็นอำเภอ รวม ๖ อำเภอ คือ เชียงรุ่ง เมืองไฮ เมืองแจ อี้ฮู เชียงเจิง และ จั่วซุ่น

ในสมัยก่อนจีนมีอำนาจในแคว้นนี้ สิบสองปันนา เป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นแก่ประเทศใด มีกษัตริย์หรือสวเด็จพระเป็นเจ้าเป็นหัวหน้าปกครองติดต่อกันมาถึง ๔๓ รัชกาล กรันต่อมาเมื่อปี ๑๙๐๗ รัฐบาลจีนก็มิได้ตั้งถอยร่นลงมาแล้ว รัฐบาลจีนใหม่ได้เข้าปกครองแคว้นสิบสองปันนา แล้วยุบตำแหน่งกษัตริย์หรือพระเจ้าแผ่นดินสิบสองปันนาลงเสีย และจัดแบ่งการปกครองออกเป็น ๖ อำเภอทั้งกล่าวแล้ว

เนื้อที่สิบสองปันนามีทั้งหมดไม่ต่ำกว่า ๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศคล้ายคลึงกับจังหวัดพิจิตรภาคเหนือของประเทศไทย นอกจากชาวไทยลื้อแล้ว ยังมีชาวเขารวมอยู่ภายใต้ประมาณ ๑ ใน ๓ ของจำนวนประชากรทั้งหมดซึ่งมีประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ชาวเขาเหล่านี้ส่วนมากมีอาชีพปลูกเป็นชาย ดังนั้น สิบสองปันนา จึงเป็นแหล่งผลิตฝิ่นอันดีชื่อของมณฑลยunnan

ชาวไทยลื้อ ในแคว้นสิบสองปันนา เป็นชนชาติใหญ่ ซึ่งยังรำลึกตนอยู่เสมอว่า เป็น " ไท " ไม่ใช่คนจีน ขนบธรรมเนียมทุกวันนี้เป็นไทยเดิมอยู่ทุกอย่าง โดยเฉพาะมีส่วนคล้าย ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวภาคเหนือของประเทศไทย แถวจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ มาชาวไทยลื้อชอบตั้งบ้านเรือนทำไร่นาอยู่ริมแม่น้ำลำธาร และลำห้วย การแต่งกายของผู้หญิงไม่สวมกางเกงหรือใส่เสื้อรวกเดี่ยวอย่างคนจีน แต่มุ่งผ้าขึ้น ไร่ย่มมวย ชาวไทยลื้อเป็นผู้รักษาความสะอาด ความสามัคคีและความสงบ ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีวัดวาอารามอยู่โดยทั่วไป

ส่วนชาวไทยลื้อที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย แล้วยังคงรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมของตนไว้ เหมือนเมื่อครั้งยังอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวไทยลื้อที่น่าสนใจ อาจแยกกล่าวโดยย่อ ดังต่อไปนี้

๑) การทำมาหากิน ส่วนใหญ่นิยมอาชีพเพาะปลูก ทำนาข้าว ทำไร่ปลูกผักต่าง ๆ และยาสูบ นอกจากนี้ ยังนิยมเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว, ควาย, หมู, ไก่ และจับปลาตามแม่น้ำลำคลอง ฯลฯ

๒) การแต่งกาย เครื่องนุ่งห่มโดยมากทำใช้กันเอง การแต่งกายของหนุ่มสาว ปัจจุบันเหมือนกับคนไทยทางภาคกลางทุกอย่าง แบบโบราณเลิกกันไปหมดแล้ว นอกจากเครื่อง แต่งตัวของคนแก่ ตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึงปัจจุบันยังไม่มีเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด สมัยโบราณ ชายหนุ่มใช้กางเกงสีดำ ข้อมคอ बनाใบฮ่อมหรือใบคราม ที่ชายกางเกงมีผ้าสีต่าง ๆ เย็บติดแถบ เป็นชั้น ๆ มี ๕ - ๖ สี เสื้อใช้ผ้าอย่างเดียวกับกางเกงปลายแขนใช้ผ้าสีเป็นแถบเย็บติด แหวกข้างที่ตะเข็บชายเสื้อ ชายเสื้อใช้ผ้าสีแดงเย็บเป็นแถบ โดยมากเป็นเสื้อแหวกออกอย่าง เสื้ออกยแข็ง ที่ชายเสื้อทั้งสองข้างติดแถบด้วยผ้าสีอย่างปลายแขน มีกระดุมเป็นแถวหลายเม็ด ที่คอข้างหลังติดกระดุมไว้ ๓ - ๔ เม็ด ลูกกระดุมนี้ บางรายใช้เงินทำ ที่เอาเหรียญเฟื่อง สลึง ของอินโดจีนหรือของอินเดียทำก็มี

หญิงสาวสมัยโบราณใช้ผ้าสีขาว สีส้มพู โทนสีริษะ ผ้าขึ้นตรงกลางนำเป็นแถบ
ยาวตามขวางมีสีต่าง ๆ หลายสี เชิงผ้าขึ้นเป็นสีคำมีริ้ว ตอนบนติดแถบ ผ้าชายพาดสีขาวกว้าง
ประมาณ ๑ ฝ่ามือ สวมเสื้อแหวกปลายหาง ขลิบควยฉลวดลายสีต่าง ๆ ตลอดริมชายเสื้อ
เรียกว่า " เสื้อปัก " เสื้อและผ้าขึ้นย้อมสีพื้นเป็นสีคำ นอกจากฉลวดลายสีต่าง ๆ เท่านั้น
ใช้ถมทำควยทองหรือเงิน บางทีฝังพลอยหรือทับทิมควยก็มี แขนใส่กำไล ทำควยเงินรูปร่างกลม
เกลี้ยงเป็นเกลียวหรือโปร่ง ชอบปักปิ่นที่ทำควยทองคำหรือเงิน ใช้เข็มขัดเงินเส้นใหญ่มีพู่ทำควย
แขวนเงินแขวนอยู่

ส่วนชายแก่และหญิงแก่นั้น ปัจจุบันนี้ยังคงแต่งตัวแบบเดิมอยู่ คือ ชายใส่เสื้อ
แบบเสื้อกั๊กเอง หรือเสื้อหมวยย้อม ไม่มีฉลวดลาย กางเกงคล้ายกางเกงจีน แต่ทางโคนขาใหญ่
กว้าง ทางปลายขาเล็กแคบ ทั้งเสื้อและกางเกงมีสีคำ ส่วนหญิงแก่ใช้ผ้าขึ้นทอเป็นริ้วสีต่าง ๆ
เสื้อใช้ยาคำตัดเป็นรูปรัดทรง แขนยาว ตัวยาว ผู้หญิงทั้งสาวและแก่นิยมเกล้าผมเป็นมวยกลาง
ศีรษะ เดิมผู้ชายก็ไว้ผมมวยเหมือนกัน

๓) ภาษาและหนังสือ

สำเนียงพูดของชาวไทยลื้อมีกพัฒนาไปจากภาษาชาวเหนือบ้าง แต่ถ้ามายาว
ฟัง ก็พอจะเข้าใจกันได้ไม่ยากเกินไปนัก นอกจากวงศัพท์จำนวนหนึ่งซึ่งแตกต่างกันออกไปเป็น
พิเศษเท่านั้น ส่วนตัวหนังสือใช้ตัวหนังสือแบบไทยเขียน คล้ายกันมากกับตัวหนังสือในเมืองภาคพายัพ
หรือตัวอักษรล้านนา

๔) เครื่องดนตรีและการขับร้อง

เครื่องดนตรีของพวกลื้อมี ปี่ เรียกว่า " ปี่กอย " หรือ " ปี่เกี้ยว "
รูปร่างคล้ายขลุ่ย ทำด้วยไม้ไผ่ ใช้เป่าเข้ากับการขับ (ร้องเพลง) เวลามีการทำบุญหรืองาน
รื่นเริงต่าง ๆ จะมีการว่าคำขับแก่กันระหว่างหญิงและชาย คล้ายร้องเพลงขลุ่ยขึงใหม่ แล้วเป่า
ปี่กล่อไปด้วย เรียกว่า " ขับลื้อ " บางทีชายหนุ่มก็ขับเดี่ยวในเวลาเดินเที่ยวเล่นสนุกสนาน เป็น
การขับเกี้ยวหญิงสาวที่อยู่บนบาน

๕) การนับถือศาสนาและลัทธิ

พวกไทยลื้อนับถือพระพุทธศาสนาแน่นแฟ้น ถ้าหากมีการทำบุญแล้ว หมดเท่าไร
ไม่ว่า ไม่มีการเสียศรัทธา นอกจากนั้นยังมีการนับถือผี มีการเลี้ยงผีทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน
ที่เรียกว่า " ผีหลวง " และ " ผีป่า " มีการเซ่นสรวงสังเวยผีต่าง ๆ เหล่านี้ และมีการ
ทรงเจ้าเข้าผีด้วย นอกจากผีที่กล่าวมาแล้วก็ยังเชื่อผีอื่น ๆ อีก เช่น ผีกะ ผีโพง ผีข้าวแตก
ผีหมอนิ่ง ฯลฯ

๖) อุปนิสัย

ชาวไทยลื้อนิยมมีผิวขาวเผือกเผือก ไม่นิยมการหย่าร้าง มีอัธยาศัยเป็นมิตร
ไมตรีกับคนทั่วไป มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แต่ละครอบครัวมีความสัมพันธ์กันสนิทสนม ช่วยเหลือ
เกื้อหนุนในกิจการต่าง ๆ ของกันและกันอยู่เสมอ พวกไทยลื้อทั้งหญิงและชายเป็นคนขยันขันแข็ง
รักในทางอาชีพการงาน ตั้งแต่วัยหนุ่ม และเลิกงานเมื่อพระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว
เวลากลางคืนพวกหญิงก็มีธุระอยู่กับการปั่นฝ้าย และทำเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม พวกชายก็นั่งจิบตอก
สุราขณะต่าง ๆ พับเรือ หันใบยา ฯลฯ จนดึกดั้นเที่ยงคืนจึงได้หลับนอนกัน สวมมากชาวไทย
ลื้อไม่ค่อยมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน

๗) งานเทศกาลต่าง ๆ

งานเทศกาลของชาวไทยลื้อ มีหลายงาน เช่น งานขึ้นปีใหม่ (หรืองาน
สงกรานต์) เริ่มกลางเดือนเมษายนทุกปี งานกินขานาใหม่หรือการขอขวัญข้าว ทำเมื่อจะชนข้าว
เขายาว งานเลี้ยงผีหลวง หรือเทพารักษ์รักป่าหมู่บ้าน มักทำในเดือน ๖ หรือ ๗ งานพิธีเดือน
ยี่เป็ง (เดือนสิบสอง) งานตานกวยสลาก (สลากภัต) เริ่มในเดือน ๑๐ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นต้นไป

๘) การแต่งงาน

ก่อนการแต่งงานจะมีการหมั้นไว้ก่อนหรือไม่ก็ได้ ในวันแต่งงานซึ่งจัดที่บ้าน
เจ้าสาว เมื่อเจ้าสาวมาถึงและทำพิธีอื่น ๆ แล้ว ที่สำคัญขาดไม่ได้คือการเชิญให้คนเขาคันแก่

กำนันผู้ใหญ่บ้านทำพิธีมัดมือเรียกขวัญอวยพรก่อน ต่อจากนั้นก็เฝ้าพ่อแม่และแขกที่มาในงานทำพิธีมัดมือ เสร็จแล้วมีการเลี้ยงสุราอาหารกัน มีก ะดิมสุราอวยพรให้ลูกสาวด้วย หลังจากแต่งงานกันเสร็จแล้ว เจาบาวต้องกลับไปอยู่บ้านของตน ๓ วัน จึงจะกลับไปอยู่กับเจาสาวที่บ้านของเจาสาวได้ และต้องอยู่กำหนดคอยางช้า ๓ ปี หลังจากนั้น หญิงก็ไปอยู่บ้านชายอีก ๓ ปี แล้วจึงจะแยกไปตั้งครอบครัวอยู่ต่างหากได้

๔) การคำหัว

คือการนำเอาสิ่งของ เช่น หมาก พลู ฝาคู ขูปเทียน น้ำส้มป่อย ฯลฯ ไปให้ญาติผู้ใหญ่และผู้มีบุญคุณต่อตน เป็นการขอขมาที่ล่วงเกิน และเป็นการแสดงความเคารพระลึกถึงบุญคุณของท่าน ผู้ไปคำหัวจะได้รับพรเป็นการตอบแทน การคำหัวนี้ไม่จำกัดวัน เวลาจะกระทำเมื่อใดก็ได้แล้วแต่โอกาส แต่มักจะทำกันในวันขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์

๕) อาหารการกิน

อาหารของชาวไทยลื้อที่นิยมรับประทานกันก็มี เช่น แกงแค แกงอ่อม ลาบเนื้อ ลาบหมู และหลู (ลาบเลือด) ภาชนะที่ชาวไทยลื้อใช้ใส่อาหาร เรียกว่า ชันโตก เป็นถาดไม้ทำมาสูงจากพื้นขนาดหนึ่งกอก มีถวย ช้อน ตะเกียบ การรับประทานนั่งล้อมรอบถาดไม้ ผู้หญิงนั่งพับเพียบ ผู้ชายนั่งยอง ๆ หรือนั่งราบกับพื้น ผู้ที่ชอบสุราก็มีสุราตั้งไวขวาง ๆ แต่น้ำลาหรือ น้ำชา ต้องมีไวเสมอ ถึงจะไม่รับประทานอาหารก็ตาม เพราะลื้อไม่ชอบดื่มน้ำเย็น ชาวไทยลื้อชอบรับประทานข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า

๕. วิทยาการ

ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้เขียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากชาวเชียงคำ จำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๐ คน ในจำนวนดังกล่าวเป็นวิทยาการที่ถ่ายทอดวรรณกรรมและความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการภาคสนาม จำนวน ๒๐ คน โดยเฉพาะ ๑๒ คนแรกนั้น ผู้เขียนได้รับข้อมูลอันมีค่าจำนวนมาก ถึงจะได้แนะนำพวเป็นสังเขปต่อไปนี้

๑. นายพงศ์ วงศ์ใหญ่ ลีบ้านม่วง อายุ ๖๔ ปี

อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านม่วง ตำบล ลพพูน เป็นผู้ที่มีความนิยม
นับถือจากราษฎรในหมู่บ้านม่วง และหมู่บ้านอื่น ๆ โดยทั่วไป มีความสามารถในการเล่นนิทาน
อ่านและเขียนภาษาไทยคือช่วยตัวอักษรลานนา เป็นผู้ช่วยแนะนำวิทยากรอื่น ๆ ให้เขียนและ
เป็นผู้ช่วยให้การค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินไปด้วยดีโดยตลอด

๒. นางมูล วงศ์ใหญ่ ลีบ้านม่วง อายุ ๗๕ ปี

เคยประกอบอาชีพเพาะปลูกและค้าขาย มีฝีมือในการเย็บปักถักร้อย
สามารถ " ขับลื้อ " ได้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางพุทธโดยเคร่งครัด สามารถเล่นนิทานชาดกและ
นิทานธรรมะได้จำนวนมาก สามารถอ่านอักษรลานนาได้

๓. นายคำหลวง หอมน่าน ลีบ้านเชียงบาน อายุ ๖๔ ปี

อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านเชียงบาน ตำบลลพพูน ปัจจุบันมีอาชีพเลี้ยงสัตว์
และค้าขาย เป็นผู้ที่ได้รับการนับหน้าถือตาโดยทั่วไป มีความสามารถทั้งในการเล่นนิทานอ่านและ
เขียนคำว ทั้งยัง " ขับลื้อ " และเป่าปี่ประกอบการขับได้ไพเราะอีกด้วย

๔. นายแสน หงส์คำ ลีบ้านเชียงบาน อายุ ๖๕ ปี

อดีตนายทหารแห่งกองทัพนครนันท เป็นนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์กว้าง
ไกลเป็นอันมาก มีความสามารถในการเล่นนิทาน อ่านและเขียนคำว " ขับลื้อ " และเป่าปี่
ลื้อได้ไพเราะเป็นอย่างยิ่ง

๕. นายนุช ศรีจันทร์ ลีบ้านธาตุ อายุ ๖๕ ปี

มีความสามารถพิเศษในการเล่าเรื่องประเภทมุขตลก และในทาง
โหราศาสตร์

๖. นายนาม ใจกล้า ล้อบ้านธาตุ อายุ ๓๘ ปี

นอกจากจะมีความสามารถในการเล่นนิทานแล้ว ยังมีความสามารถอ่าน และเขียนคำว่า " ชับลื้อ " และเป่าปี่ลื้อได้เป็นอย่างดี

๗. นายธเนศวร ศรีจันทร์ ล้อบ้านหยวน อายุ ๔๔ ปี

ปัจจุบันรับราชการเป็นครู โรงเรียนบ้านหนองเลา ตำบลภูซาง นอกจากนี้ จะมีความสามารถในการเล่นนิทานประเภทมุขตลกแล้ว ยังสามารถเล่นดนตรีได้อีกหลายชนิด ทั้งยังมีความสามารถในการขับร้องและพ่นรำอีกด้วย เป็นครูที่มีผู้รู้จักกว้างขวางมากที่สุด คนหนึ่ง

๘. นายคา วงศ์ใหญ่ ล้อบ้านงุ่น อายุ ๔๔ ปี

อดีตเคยเป็นชาวนามางมาก่อน มีความสามารถพิเศษนอกเหนือจากการ เล่นนิทาน คือ การขับลื้อและซอพื้นเมือง หลายทำนอง

๙. นายพรหม รวมสุข ล้อบ้านใหม่สบง อายุ ๓๒ ปี

ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีน ได้อพยพเคลื่อนย้ายไป อยู่ในที่ต่าง ๆ หลายเมือง เป็นผู้มีประสบการณ์ในการเก็บทางทองเที่ยวมากคนหนึ่ง เคยมาตั้ง ถิ่นฐานอยู่ในบ้านมาง ตำบลหยวน ปัจจุบันย้ายไปอยูบ้านใหม่สบง ตำบลสบง มีความสามารถ ในการเล่นนิทานเป็นอันมาก

๑๐. นายแก้ว ทานพันธ์สกุล ล้อบ้านหยวน อายุ ๕๕ ปี

อดีตเคยรับราชการเป็นครู และบรรณาธิการประจำห้องสมุดประชาชน อำเภอยะยา มีความสามารถพิเศษในการเล่นนิทานประเภทมุขตลก สามารถอ่าน และเขียนภาษาลื้อควยตัวอักษรล้านนา

๑๑. นายมี ธีระอาด ล้อบ้านหยวน อายุ ๔๗ ปี

แม่จะค่อนข้างสูงอายุ แต่ก็ยังสามารถเล่นกีฬาได้พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาประเภทชก

๑๒. นายจันทร์พรหม มังกราช ล้อบ้านแพด อายุ ๖๔ ปี

มีความสามารถในการเล่นกีฬาและขี่ม้า สามารถอ่านและเขียนตัวอักษรล้านนา

๑๓. นายอิน หอมนาน ล้อบ้านเชียงบาน อายุ ๕๕ ปี

มีความสามารถในการขี่ม้าและเป่าปี่

๑๔. นายอิน หอมดี ล้อบ้านเชียงบาน อายุ ๔๔ ปี

มีความสามารถในการขี่ม้าและเป่าปี่

๑๕. นายแสน บัวโย อายุ ๕๕ ปี

๑๖. นายแสนคำ บุญเรือง อายุ ๖๔ ปี

๑๗. นายอิน ไชยวัน อายุ ๒๐ ปี

๑๘. นางอิน ไชยวัน อายุ ๔๗ ปี

๑๙. น.ส.แก้ว ไชยวัน อายุ ๒๓ ปี

๒๐. น.ส.อิน ไชยวัน อายุ ๒๗ ปี

ตั้งแต่ปีที่ ๑๕ ถึงปีที่ ๒๐ เป็นสมาชิกในคณะ " ขี่ม้า " อาชีพ จากอำเภอแม่สายและเมืองยอง (เป็นเมืองของชาวไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนา) ประเทศพม่า เดินทางไป

รับจ้างขับล้อในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีชาวล้ออาศัยอยู่ ในโอกาสที่ผู้เขียนไปรวบรวมข้อมูลคราวนี้
 คณะขับล้อคณะนี้ ได้มาขับในงานขึ้นบ้านใหม่ของชาวบ้านมางคนหนึ่ง ผู้เขียนได้บันทึกเสียง
 เพลงขับของนักขับคณะนี้ไว้ได้จำนวนมาก รวมทั้งของนักขับชาวล้อเสียงคำอื่น ๆ อีกด้วย
 ข้อมูลที่เป็น " ขับล้อ " เหล่านี้ ผู้เขียนมิได้รวมไว้ในปฏิธานิพนธ์ เพราะอยู่นอกเหนือขอบข่าย
 ของการศึกษา ผู้เขียนจึงได้มอบแถบบันทึกเสียงเหล่านั้นไว้กับฝ่ายวัฒนธรรมวิทยา กองวัฒนธรรม
 กรมการศาสนา เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทที่ ๓

วรรณกรรมไทยลือ

ข้อมูล วรรณกรรมไทยลือทุกประเภทที่รวบรวมได้ทั้งหมด ๑๑๓ เรื่อง แต่เท่าที่ผู้เขียน
ได้คัดเลือกมาพิมพ์ในปฏิฐานนิพนธ์ฉบับนี้เพียง ๔๓ เรื่อง ซึ่งอาจจำแนกประเภทออกตามลักษณะของ
รูปแบบ (form) ได้ดังนี้

๑. นิทานทรงเครื่อง	๔ เรื่อง
๒. นิทานคติ	๗ เรื่อง
๓. นิทานปริศนา	๒ เรื่อง
๔. นิทานเรื่องผี	๓ เรื่อง
๕. นิยาย	๑๐ เรื่อง
๖. นิทานมุขตลก	๔๔ เรื่อง

การอ่านวรรณกรรมไทยลือ

ภาษาลือมีสำเนียงแตกต่างจากภาษาไทยกลางเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ
เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ผู้เขียนได้พยายามถอดเสียงออกมาเป็นตัวอักษรให้ใกล้เคียงกับเสียง
ของผู้เล่า (informants) ใ้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่เนื่องจากอักขรวิธีตามที่ใช้กันอยู่ใน
ภาษาไทยกลางไม่สามารถบันทึกเสียงภาษาลือได้หมดทุก ๆ เสียง ดังนั้น ผู้ศึกษาภาษาลือจาก
ปฏิฐานนิพนธ์ฉบับนี้จึงควรทำความเข้าใจตามข้อตกลงต่อไปนี้

๑. หน่วยเสียงพยัญชนะ

๑.๑ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ตามข้อมูลที่มีศึกษามี ๒๒ หน่วยเสียง คือ

ประกอบด้วย นิทาน คำอวยพร คำว และขั้วลือ ข้อมูลเหล่านี้บางส่วนอยู่นอกเหนือขอบข่ายของปฏิฐาน
นิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมิได้นำมารวมไว้ เทปบันทึกเสียงข้อมูลทั้งหมด ผู้สนใจอาจขอศึกษาได้จาก
ฝ่ายวัฒนธรรมวิทยา กองวัฒนธรรม กรมการศาสนา

หน่วยเสียง	อักษรเขียนขอมูล	คำไทยลือ	คำไทยกลาง
(I) / p /	ป	ปี	พี
(2) / t /	ต	ตาน	ทาน
(3) / k /	ก	กน	คน
(4) / ʔ /	อ	อค	อค
(5) / ph /	ผ พ	โผค, พุก	โปรค, พรุง
(6) / th /	ถ ท	เถา, ทิง	เฒ่า, ถึง
(7) / kh /	ช ค	ชาว, คอ	ชาว, ขอ
(8) / b /	บ	บุญ	บุญ
(9) / d /	ด	ได	ได
(IO) / c /	จ	ใจ	ใจ
(II) / ch /	ช	ประชุม	ประชุม
(I2) / f /	ฝ ฟ	เฝ่า, ฟัน	เฝ่า, ฝน
(J3) / s /	ส	รุ่งราน, ไส	สองสาร, ไส
(I4) / h /	ห ฮ	หือ, ฮัก	ให้, รัก
(I5) / m /	ม	มค	หมค
(I6) / n /	น	นึ	นึ
(I7) / ɲ /	ง	โง	วัว
(I8) / ɲ /	ญ	พะญา	พญา
(I9) / l /	ล	หลก	ลูก
(20) / r /	ร	เหริง	เรือง
(2I) / w /	ว	วัน	วัน
(22) / y /	ย	ยีน	เย็น

หมายเหตุ

๑. เสียง / kh / บางคำออกเสียงเป็น / k / เช่น คน เป็น กุน บางคำเป็นเสียง / kh / เช่น ครว เป็น โค

๒. เสียง / ch / บางคำออกเสียงเป็น / c / เช่น ชาย เป็น จ้าย บางคำเป็นเสียง / ch / เช่น ประชุม เป็น ฉะชุม

๓. เสียง / ph / บางคำออกเสียงเป็น / p / เช่น พี่ เป็น ปี่ บางคำเป็นเสียง / ph / เช่น พระ เป็น พะ

๔. ตัว ญ ภาษาลื้อออกเสียงเป็น / ญ / แต่ภาษาไทยกลางออกเสียงเป็น / y / เช่น ใหญ่ ไทยกลางออกเสียง [yay] ไหล้อออกเสียงเป็น [ny]

๕. เสียง / r / เป็นหน่วยเสียงที่มีใช้ในภาษาลื้อวิทยากรบางคนออกเสียง / r / ซัก แต่บางคนก็ออกเสียงเป็น / 1 / ไปเช่นเดียวกับคนไทยภาคกลางก็มี ในการถอดการวณนี้ถือเกณฑ์ว่า ถ้าภาษาไทยกลางไรตัวอักษร ร จะถอดเป็นเสียง / r / คือให้ตัวอักษร ร ทุกคำไป

๖. อักษรเขียนขอมูล เฉพาะอักษรสูง - คำกู่ ใช้ทั้งสองตัว เว้น ข, ค เพื่อสะดวก ในการผันด้วยวรรณยุกต์

๑.๒ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นประสม ตามข้อมูลที่ดีศึกษามี ๒ หน่วยเสียง คือ / khw / อักษรที่ใช้เขียนขอมูล คือ คว, ขว เช่น ความ = ความ ขวาง = ขวาง และหน่วยเสียง / kw / อักษรที่ใช้เขียนขอมูลคือ กว เช่น กวาง = กวาง

๑.๓ หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย ตามข้อมูลที่ดีศึกษา มี ๔ หน่วยเสียง คือ

มาตราแม่	สัทอักษรสากล	อักษรเขียนข้อมูล	คำไทยลือ	คำไทยกลาง
(๑) กก	/ k /	ก	คูก	ทุ๊ก
(๒) กค	/ t /	ค	ปุด	ชาค
(๓) กบ	/ p /	บ	ขิบ	ลิบ
(๔) กง	/ ŋ /	ง	นาง	นาง
(๕) กน	/ n /	น	บิน	เป็น
(๖) กม	/ m /	ม	คัม	คัม
(๗) เกย	/ y /	ย	จาย	ชาย
(๘) เกอว	/ w /	ว	ขาว	สาว
(๙) กะ	/ ʔ /	-	พะ	พระ

๒. หน่วยเสียงสระ

๒.๑ หน่วยเสียงสระเดี่ยว ตามข้อมูลทักซิโกนามี ๑๔ หน่วยเสียงคือ

หน่วยเสียงสระ	อักษรเขียนข้อมูล	คำไทยลือ	คำไทยกลาง
(1) / ɪ /	๑	บือ	จิม
(2) / ii /	๒	มม	ม
(3) / ɛ /	๓	กค	คค
(4) / ɔ /	๔	จอ	จอ
(5) / u /	๕	อม	อม
(6) / uu /	๖	ป็น	พุน, โนน
(7) / e /	๗, ๘	เปะ, เจด	เปี้ยก, เจ็ด

หน่วยเสียงสระ	อักษรเขียนขอมูล	คำไทยลือ	คำไทยกลาง
(8) / oe//	เ-	เท	รือ
(9) / ə /	เอะ, เอิ	เปอะ, เกค	ไสยา, เหลือ
(I0) / eo /	เ-อ, เอิ	เขอ, เจิน	ฟัก, เขิญ
(II) / o /	โ-ฮ, -	โทะ, มค	โธ, หมค
(I2) / oo /	โ-	โต	คัว
(I3) / ɛ /	แ-ะ, แ-	แะ, แคน	ป่า, แคน
(I4) / ɛɛ /	แ-	แค	แกง
(I5) / a /	-ะ	จะ	จะ
(I6) / aa /	-า	ปา	ป่า
(I7) / ɔ /	เาะ, -อ	เตาะ, ตอน	เชื่อมตอ, ตอน
(I8) / ɔɔ /	-อ	ปอ	พอ

๖.๒ หน่วยเสียงสระประสม ตามข้อมูลที่ศึกษาไม่ปรากฏว่ามีหน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยลือ คำไทยกลางที่ใช้สระประสม คำไทยลือจะใช้สระเดี่ยวทั้งหมด เช่น ไทยกลางว่า เมีย ไทยลือว่า เมี ไทยกลางว่า เคียน ไทยลือว่า เคิน ไทยกลางว่า ฉัว ไทยลือว่า โพ

หมายเหตุ คำไทยลือที่ใช้รูปสระเกิน คงอนุโลมเขียนตามแบบคำไทยกลาง

๓. หน่วยเสียงวรรณยุกต์

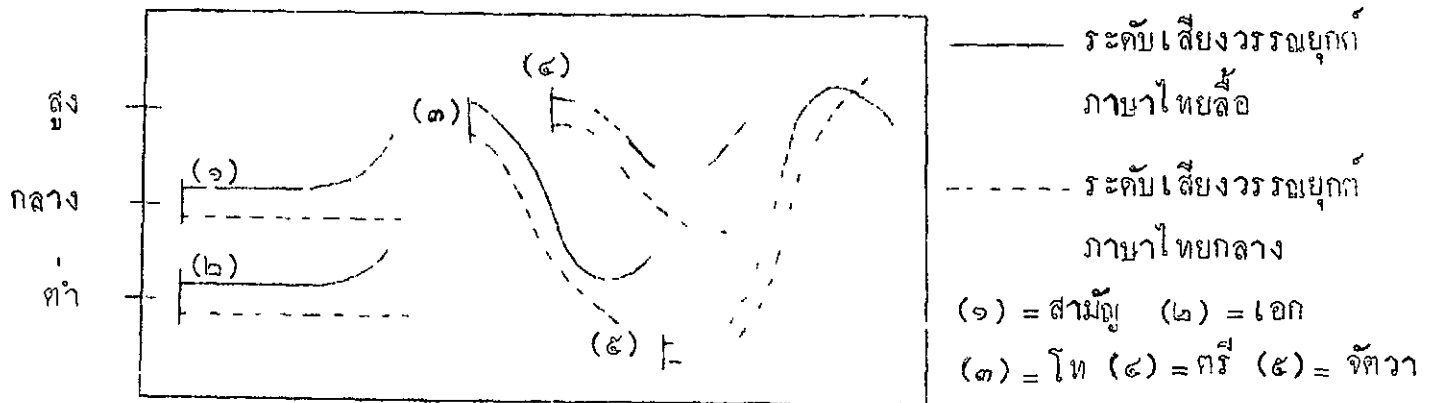
ปรากฏตามข้อมูลที่ศึกษาว่า ภาษาไทยลือมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ๕ หน่วยเสียง ดังนี้
๑. สามัญเพี้ยน ๒. เอกเพี้ยน ๓. โทเพี้ยน ๔. ตรีเพี้ยน ๕. จัตวาเพี้ยน

ตามข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นตัวอักษรนั้นเสียงวรรณยุกต์จะเพี้ยนไปจากภาษาไทยกลางดังต่อไปนี้

(๑) คำที่เขียนตามแบบเสียงสามัญ แสดงว่าเป็นเสียงสามัญเพี้ยน เช่น บุน ชงราน
ป็น เคิน

- (๒) คำที่เขียนตามแบบเสียงเอก แสดงว่าเป็นเสียงเอกเพี้ยน เช่น ปี่ เถา ไค หลุก
(๓) คำที่เขียนตามแบบเสียงโท แสดงว่าเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น วัน พุก ตาน กุน
(๔) คำที่เขียนตามแบบเสียงตรี แสดงว่าเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น มค เบะ ออก เปะ
(๕) คำที่เขียนตามแบบเสียงจัตวา แสดงว่าเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น ลี อยู่ บอ หมู

ยังแสดงระดับเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยลื้อเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลาง

หมายเหตุ เมื่อเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยลื้อกับภาษาไทยกลางแล้ว ก็พอจะตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

๑. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง และอักษรสูง เมื่อเป็นคำเป็นภาษาไทยลื้อ
ส่วนมากจะออกเสียงเป็นเสียงสามัญเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

ภาษาไทยลื้อ

บุญ

บุน

กิน

กิน

ผัว

โพ

เสือ

เซอ

๒. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลางและอักษรสูงหรือนำด้วยอักษรสูง เมื่อเป็นเสียงเอกภาษาไทยลือ ส่วนมากจะออกเสียงเป็นเสียงจัตวาเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

กิง

จอม

ลิ

ไหม

อญ

ภาษาไทยลือ

กิง

จอม

ลิ

ไหม

อญ

ยกเว้นคำว่า หนึ่ง คงออกเสียงคล้ายไทยกลาง

๓. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลางและอักษรสูงหรือนำด้วยอักษรสูง เมื่อเป็นคำตายเสียงสั้นและเป็นเสียงเอก ภาษาไทยลือส่วนมากจะออกเสียงเป็นเสียงตรีเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

จะ

ตึก

สุข

หลับ

ภาษาไทยลือ

จะ

ตึก

สุข

หลับ

๔. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง อักษรต่ำ และอักษรสูง เมื่อเป็นเสียงโท ภาษาไทยลือมักจะออกเสียงเป็นเสียงเอกเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

ไค

อิง

ขาว

เภา

พิ

ใคร

ลูก

ภาษาไทยลื้อ

ไค

อิง

ขาว

เภา

ปี

ไซ

หลก

๕. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คำเป็นเสียงสามัญ ภาษาไทยลื้อมักจะออกเสียงเป็นโทเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

นา

เย็น

ม

ลม

ภาษาไทยลื้อ

นา

ยีน

ปี

ลม

๖. คำไทยกลางที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำและออกเสียงเป็นเสียงตรี ภาษาไทยลื้อมักจะออกเสียงเป็นเสียงโทเพี้ยน เช่น

ภาษาไทยกลาง

นัก

มค

ฉิน

คิด

ภาษาไทยลื้อ

นัก

มค

ฉิน

กิด, คัด

อนึ่ง ข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นเป็นลักษณะส่วนใหญ่ซึ่งจะสรุปเป็นหลักตั้งใดอย่างใดก็ตาม บางคำก็ยกเว้นไม่เป็นไปตามหลักดังกล่าวนี้ ทั้งวิทยากรบางคนก็ออกเสียงต่างกันด้วย เช่น

คำว่า สยอง(เหาะ) ไทยลือบางคนออกเสียง สะยอง

ไทยลือบางคนออกเสียง ะยอง

คำว่า ขนาด(มาก) ไทยลือบางคนออกเสียง สะขนาด

ไทยลือบางคนออกเสียง สะขนาด

ดังนั้น ในขอมูลต่อไปนี้อ่านจะพบว่ามีข้อลัดกันอยู่บ้าง ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนมุ่งออกให้ตรงกับเสียงของวิทยากรแต่ละคนอย่างแท้จริง นั่นเอง

นิทานทรงเครื่อง^๑
(Romances)

นิทานทรงเครื่อง

นิทานทรงเครื่อง เป็นนิทานที่สนุกสนาน ส่วนมากเป็นเรื่องค่อนข้างยาว บางเรื่องมีลักษณะคล้ายกับเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ มีเรื่องอิงจารึกในระหว่างเมียน้อยเมียนหลวง ฝ่ายประพจน์คดีของประสบความสำเร็จทุกข่ากหาหยนะ แต่ในที่สุด ข้าพเจ้าก็ลงโทษผู้ประพจน์คดีนี้ เขาทำนอง "ธรรมะยอมคุมครองผู้ประพจน์คดีธรรม" บางเรื่องก็มีลักษณะเป็นการต่อสู้/ผจญภัย แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ก่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ ลักษณะโดยทั่วไปของนิทานทรงเครื่องคล้ายคลึงกับเทพนิยาย (fairy tale) ของฝรั่ง คือมักจะมีเทวดานางฟ้า เขามาเกี่ยวข้องกับอสูรกายเสมอ นิทานทรงเครื่องมักจะมีบทลงการ หรือมีบทรับรองประกอบ หรือบางทีก็มีพรรณนาโวหาร เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจยิ่งขึ้น

ดร. กิ่งแก้ว อรรถาการ กล่าวถึงนิทานทรงเครื่องไว้ตอนหนึ่งว่า "นิทานทรงเครื่องมักเล่ากันในงานทำขวัญหรืองานรื่นเริง ส่วนใหญ่นำไปเล่น ละคร เนื้อเรื่องมักเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ และบรรยากาศที่วิจิตร เหมาะกับการตกแต่งฉากให้รับกับภาพพจน์" นิทานทรงเครื่องที่ผู้เขียนรวบรวมมาได้ทั้งหมด ๔ เรื่องนี้ ก็มีลักษณะส่วนใหญ่ สอดคล้องกับที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นิทานเหล่านี้บางเรื่องก็มีกวีใคร่จนาเป็นร้อยกรองขึ้นที่เรียกว่า "คำว" เป็นที่นิยมอ่านกันโดยทั่วไป บางเรื่องก็มีผู้นำไปขับร้อง (ที่เรียกว่า "ขับล้อ") ในงานประเพณีเทศกาลต่าง ๆ

นอกจากนิทานทรงเครื่องจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินในฐานะนิทานทั่ว ๆ ไปแล้ว นิทานทรงเครื่องยังช่วยให้เห็นวัฒนธรรมของชนชาติที่เป็นเจ้าของนิทาน ให้คติเตือนใจ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสภาพความเป็นอยู่และจิตใจของมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

วอกตะไคร่หิน ✓

เรื่องวอกตะไคร่หินนี้ ผู้ฟังย่อมเห็นตรงกันอย่างแน่นอนว่า เป็นเรื่องยาวใหญ่ ซึ่งมีการประสมประสานกันระหว่างนิทานจีน นิทานอินเดีย และนิทานไทย ตัวเอกของเรื่อง คือ วอกตะไคร่หิน หรือ ลำเปา หรือพิภย์เก่งฟ้า นั้น มีพฤติกรรมอันโลดโผนมีอิทธิฤทธิ์เหลือคำ สะเทือนไปทั่วฟ้าดิน

และบาดาล คล้ายคลึงกันมากกับพฤติกรรมของเหง่เจีย แห่งเรื่องไฉอวี่ และหนุมานแห่งเรื่อง
 รามเกียรติ์ แต่เมื่อพิจารณาเหตุโดยส่วนรวมแล้ว เห็นได้ว่า ลำแปา คล้ายกับเหง่เจียมากกว่า
 หนุมาน

ในตอนที่ได้ดูาวออกประลองแพ้กับพระพุทธเจ้านั้น ผู้ที่เคยอ่านเรื่องไฉอวี่ จะต้องรู้สึก
 ว่าคล้ายกับการที่เหง่เจียประลองแพ้กับพระถังว่าจังมาก เรื่องทำนองเดียวกันนี้ คือ เรื่องความเก่งกล้า
 สามารถของพญาลิง มีอยู่ในนิทานของหลายชาติหลายภาษาในเอเชียนี้ เป็นเรื่องนากิควา เรื่องเหล่านี้
 น่าจะมีต้นตอมาจากที่เดียวกัน หากได้ค้นแปลงเสริมแต่งในรายละเอียดต่าง ๆ เมื่อแพร่ไปสู่หมู่ชนต่าง
 พวกต่างเเลกกัน จึงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง หากแค้ก็ยังรักษาอนุภาค (motif) ของเรื่องเอาไว้
 ได้ตรงกันอยู่ เป็นเรื่องที่นักคนควาคอไปอย่างยิ่ง

นิทานเรื่องนี้ แม้จุดใหญ่จะมุ่งแสดงความเก่งกล้าของลำแปา พญาวอก แต่ผู้ฟังจะเห็น
 ได้ว่าสิ่งที่เก้งย้งไปกว่านั้นยังคงมีอยู่อีก นั่นคือ พระพุทธานุภาพซึ่งสามารถปราบพญาวอกลงได้บาง
 รามคาบ ผู้เลื่อมใสความปรารถนาที่จะเชิดชูพระพุทธเจ้า และพระโมกคัลลาน พระอัครสาวกของ
 พระพุทธองค์ จึงได้นำเอาเรื่องของพญาวอกกับพระพุทธเจ้ามาสัมผัสให้เป็นเรื่องเดียวกัน การที่
 พญาวอกมีพระอนุภาพมากใคร ๆ ปรายไม่ไค้ก็เพราะมีสาเหตุประการหนึ่ง คือ การที่พญาวอกถือกำเนิด
 จากใบลานซึ่งพระสาวกทั้งหลายของพระพุทธองค์ได้เขียนจารึกพระธรรมลงไว้นั่นเอง

นอกจากผู้ฟังจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการฟังนิทานเรื่องนี้แล้ว ผู้ฟังยังจะได้
 สาระหลายอย่าง .เช่น ได้ทราบถึงความศรัทธาในทางไสยศาสตร์ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
 ความเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์และของวิเศษทั้งหลาย เป็นต้น

แต่งอ่อน ✓

นิทานเรื่องนี้นางเอกชื่อว่า แดงอ่อน อันเป็นชื่อแบบไทย ๆ แต่ทว่าชื่อเมืองต่าง ๆ นั้น
 เป็นเมืองในทางชมพูทวีป จะเห็นได้จากชื่อเมืองโกธี และพญาพรหมทัต เป็นต้น ลักษณะของเนื้อเรื่อง
 เห็นได้ชัดว่าเป็นการประสมประสานกันระหว่างเรื่องไทย ๆ กับเรื่องของชาวภารตะ มีเนื้อความบาง
 ตอนคล้ายกับบางตอนของวรรณคดีไทย เช่น

- ตัวเอกไคลด์สาวจะเข้เป็นเมีย, ยักษ์ตนหนึ่งในเรื่องนี้ชื่อชาลวักคล้ายเรื่องไกรทอง
- ยักษ์ที่ลักพานางเอกไปไม่สามารถแตะต้องตัวนางได้เพราะนางตัวร้อนเหมือนไฟ ต้องเนรมิตกัจจกรไ้หนึ่งแล้วแบกเอาไป คล้ายกับการลักพาตัวนางสีดาของทศกัณฐ์
- ยักษ์เฒ่าจากคอกบัวมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม คล้ายกับยายในเรื่องรามเกียรติ์ที่นางสีดาจากคอกบัว เอามาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมเช่นกัน
- โอรสของพระราชจัมมาของพระราชาแม่เฒ่าโดยพลการ พระราชาให้ทหารมาจับตัวแต่จับไม่ได้ พระราชาออกมาจับเอง เกิดการรบขึ้น แต่ "ศรศิลป์ไม่กินกัน" จนในที่สุดจึงได้ทราบว่าเป็นพ่อเป็นลูกกัน คล้ายกับเรื่องรามเกียรติ์ตอนพระมงกุฎประลองศร
- ไฟไหม้ยักษ์ทำอะไรก็ไม่ดับ คล้ายตอนหนุมานถูกไฟไหมหาง
- ยักษ์ถอดดวงใจได้คล้ายทศกัณฐ์ ฯลฯ
- เฒ่าเหาะขึ้นสูงต้องตายด้วยลมกรด คล้ายในศิขเรศาคก

นิทานเรื่องแดงอ้อนนี้ สะท้อนความเชื่ออย่างหนึ่งของชาวไทยลื้อ คือ ความเชื่อในเรื่องเวรกรรมที่ใคร่กระทำมาแต่ชาติปางก่อน ซึ่งจะมาสนองในชาตินี้ จะเห็นได้จากความทุกข์ลำบากของนางแดงอ้อน ก็มีเรื่องเล่าว่าใคร่ทำความชั่วเอาไว้ในชาติก่อน ความเชื่อเช่นนี้นับได้ว่าเป็นปรัชญาหนึ่งในพระพุทธศาสนา

ตัวเอกในเรื่อง เป็นบุคคลแบบฉบับซึ่งผู้ฟังอาจถือเป็นตัวอย่างที่ดีได้ โดยเฉพาะเรื่องความไม่ถืออาฆาตจองเวร นิทานเรื่องนี้ ก็จบลงด้วย"ธรรมะชนะอธรรม" ตามความนิยมของนักฟังนิทานไทย

อนึ่ง นิทานเรื่องแดงอ้อนนี้ จารุณี กองพลพรหม^๒ ก็รวบรวมได้จากหมู่บ้านเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะสวาทใหญ่คล้ายคลึงกัน นอกจากนั้น เรื่องนางแดงอ้อนนี้ ยังมีกวีล้านนาไทยใคร่จนาขึ้นเป็นบทร้อยกรอง ชื่อว่า "คำขอเรื่องมหาวงศ์แดงอ้อน" และมีสำนักพิมพ์พิมพ์ออกเผยแพร่นี้ตัวอักษรลานนา แต่ไม่ปรากฏว่ากวีผู้นั้นเป็นใคร^๓

^๑ราชบัณฑิตยสภา นิบาตชาดก เล่ม ๒๓ หน้า ๑๓๑

^๒จารุณี กองพลพรหม คุณครุคศิขรบ้านหมื่นบ้านเมืองเก่า หน้า ๑๘๔ - ๑๘๕

^๓คำขอเรื่องมหาวงศ์แดงอ้อน เชียงใหม่, โรงพิมพ์เจริญเมือง ๒๕๓๕

บรวงศ์

เค้าโครงของนิทานเรื่องบรวงศ์นี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับวรรณกรรมประเภทจักรวาล และวรรณกรรมพื้นฐานของไทยโดยทั่วไป กล่าวคือ เริ่มต้นจากความอิচ্ছาริษาของเมียน้อย อันเป็นเหตุให้ฝ่ายดีหรือฝ่ายเมียบลวงทองประสบกับความเดือดร้อน ต้องพลัดพรากจากบ้านเมือง ระหว่างที่มีอันต้องรอนแรมไปในดินแดนต่าง ๆ เอง ตัวเอกมักจะประสบเหตุการณ์อันน่าตื่นเต้นสนุกสนาน เป็นที่น่าพอใจกับยักษ์ ใคลูกสาวเจ้าเมืองเป็นเมีย ใคแสดงความสามารถพิเศษ ฯลฯ เป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องประเภทนี้ก็มีพระอินทร์หรือบางครั้งก็เหวตาคงคื่นๆ เข้ามามีส่วนช่วยเหลือให้เหตุการณ์ต่างๆ คลี่คลายไปในทางที่ดีอยู่เสมอ ในตอนจบของเรื่องก็มีลักษณะเป็น สุขนากกรรม (Comedy) คือฝ่ายร้ายมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา และฝ่ายดีไคกลับมามีครอบครัวกับบ้านเมืองในที่สุด

เนื้อเรื่องของนิทานนี้ มีหลายตอนที่ไคไปทางนิทานชาดก โดยเฉพาะเรื่องสมุทรโฆษชาดก ๑ ใน ๕๐ เรื่องของปัญญาชาดก ซึ่งภิกษุชาวเมืองเชียงใหม่ เป็นผู้รจนาขึ้นไว้เป็นภาษาวาไล โดยที่ทานไคเรียบเรียงขึ้นจากนิทานทางฝ่ายอินเดียบ้างและนิทานพื้นเมืองของไทยเราเองบ้าง ด้วยการดัดแปลงให้ทำนองของเรื่อง (style) ให้เป็นไปในแบบของนิทานชาดก เป็นที่น่าสังเกตว่า สมุทรโฆษชาดก มีเนื้อความบางตอนคล้ายเรื่อง "บรวงศ์" น้อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอน

- ใช้ของวิเศษพาภรรยาเหาะท่องเที่ยวไปในดินแดนต่างๆ
- เกาะขอนไม้ข้ามน้ำ ขอนไม้ขาด ต้องพลัดพรากไปจากกัน
- เขียนภาพไว้ที่ศาลาโรงทาน แสดงเรื่องราวในอดีต เพื่อความหวังว่าจะไคพบกันอีกครั้งหนึ่ง ฯลฯ

ครั้งหนึ่ง ฯลฯ

เรื่องนี้ นับว่าสนุกสนาน ใคได้รับความนิยมโดยทั่วไป และมีวิไครจนาเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองขึ้นไว้แล้ว โดยแต่งเป็นทำนองควา และจารึกอยู่ในสมุดข่อย (ป๊อบ) คำว นี้ เป็นหนังสือที่แต่งขึ้น สำหรับอ่านลู้กันฟังเช่นเดียวกับหนังสือกาพย์กลอนของไทยในสมัยโบราณ เมื่อเป็นควาวิไคพบว่าพรรณนาแสดงโวหารยืดยาวและไพเราะยิ่งกว่าที่เป็นนิทานร้อยแก้วนี้เป็นอันมาก แคถึงกระนั้นก็ไค ผู้เลากไคใช้กาพย์ที่คล่องจองพียงระรินหู โดยเฉพาะในตอนที่ยบรรยายถึงการเดินไพรของลองพิน้อง

สำนักพิมพ์ประเทืองวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ไคพิมพ์ออกเผยแพรแล้วเป็นภาษาลานนาไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ แคก็ยังมีหลายอยู้ในวงแคบ เฉพาะผู้ที่รู้ภาษาลานนาไทยเท่านั้น

หงส์หิน

หงส์หิน เป็นนิทานพื้นเมืองที่สนุกสนานมากเรื่องหนึ่ง เป็นนิทานเล่าสู่กันฟังอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานานชา ในปัจจุบันนี้มีผู้นำเอานิทานพื้นเมืองเรื่องนี้มาดัดแปลงสร้างเป็นภาพยนตร์โทรทัศน์กันว่ามีผู้นิยมนักดูโดยทั่วไป

หงส์หิน มีเนื้อความทวนองเกี่ยวกับเรื่อง บรพวงค์ คือมีลักษณะเป็นนิทานทรงเครื่องหรือเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ พระราชาในเรื่องก็มีลักษณะเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญาเช่นเดียวกับพระราชาในเรื่อง สังข์ทอง ไชยเชษฐ์ หรือ แดงอฉน (ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป) คือ หลงเมียน้อยจนถึงกับเชื่อว่าเมียหลวงของตนคลอดลูกออกมาเป็นอย่างอื่นที่มีใครคนใด บันดาลโห้สะขี้โล่ไรส่งนางออกจากบ้านเมืองนางต้องได้รับความทุกข์ยากนานัปการในที่สุดเรื่องก็ลงเอยอย่างมีความสุข เมื่อฝ่ายร้ายถูกเคราะห์กรรมและบาปที่ตนกระทำไว้บันดาลให้เป็นไป พระมเหสีกลับมามีคั่นกับพระราชา พระโอรสได้ครอบครองบ้านเมือง ตามแบบฉบับทั่ว ๆ ไปของนิทานประเภทนี้

เรื่องนี้ให้แง่คิดแกผู้อ่านหลายอย่างนอกจากความสนุกสนาน กล่าวคือ

- ความจงรักภักดีของเมียและแม่เฒ่า (ย่า) ที่มีต่อเจ้าหงส์หิน แม่เจ้าหงส์หินจะหาชีวิตไม่แล้วก็ตาม ก็ยังไม่ยอมทิ้งจากศัไป รอนถึงพระอินทร์ต้องลงมาช่วยเหลือให้คืนชีพ

- "ผู้หวานพีชเช่นไรยอมใครรับผลเช่นนั้น" ผู้ทำกรรมช่วยยอมได้รับความเดือดร้อนในภายหลัง เณรเชน เมียทั้งหกและลูกทั้งหกของพระราชานั้น เป็นอุทาหรณ์

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เล่าโคอาจสถานที่ในท้องเรื่องของนิทานว่าอยู่ในเมืองไทยนี้เอง เพื่อให้เรื่องแลดูสมจริงยิ่งขึ้น คือ กล่าววา

- บ้านผาลาด อ. เชียงคำ คือ เมืองที่หงส์หินไปฆ่ายักษ์ตาย และ
- บ้านสักล่อหรือทุ่งล่อ อ. เชียงคำ คือ เมืองของเจ้าหงส์หิน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่อง "หงส์หิน" ของนายอุดม รุ่งเรืองศรี^๑ โดยละเอียด ทำให้ทราบขอเท็จจริงว่า ชาวลานนาไทยมีความนิยมนิทานเรื่องหงส์หินมาก มีผู้นำเอานิทานเรื่องนี้ไปประณาเป็นคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ หลายสำนวน หงส์หิน ที่แต่งขึ้นในสมัยแรก ๆ นั้นปกตินิยมน

^๑ อุดม รุ่งเรืองศรี วรรณกรรมลานนาไทย เรื่องหงส์หินของเจ้าสุริยวงศ์ ๑๘๘ หน้า

เรียกกันว่าเรื่อง "หงส์ผาคำ" แต่เมื่องานเขียนของเจ้าสุริยวงศ์ปรากฏแก่สาธารณชนแล้ว คนทั่วไปก็พากันเรียกตามงานของท่านผู้นี้ว่า "หงส์หิน" เรื่องหงส์หิน ส่วนวนต่าง ๆ เท่าที่ อุกม รุ่งเรืองศรีค้นพบมีดังต่อไปนี้

๑. ลักทปิณี
๒. คาวธรรมหงส์ผาคำ
๓. โคลงหงส์ผาคำ
๔. คาวขอหงส์ผาคำ ของพระยาโสมาวุธ
๕. คาวขอหงส์หิน ของเจ้าสุริยวงศ์ฉบับพิมพ์ด้วยอักษรลานนา พ.ศ. ๒๔๖๐
๖. คาวขอหงส์หินฉบับสำนวนผสมระหว่างสำนวน ของพระยาโสมาวุธและสำนวนของเจ้าสุริยวงศ์
๗. คาวขอหงส์หินของเจ้าสุริยวงศ์ฉบับพิมพ์ด้วยอักษรลานนา พ.ศ. ๒๔๗๔
๘. คาวขอหงส์หินของเจ้าสุริยวงศ์ฉบับพิมพ์ด้วยตัวอักษรไทย ๒๕๐๖
๙. คาวขอหงส์หินของเจ้าสุริยวงศ์ฉบับพิมพ์ด้วยตัวอักษรไทย ๒๕๑๐

นิทานเรื่อง หงส์หิน ที่ผู้เขียนรวบรวมมาได้นี้ เป็นเรื่องไม่ยาวนานนัก เห็นได้ชัดว่าผู้เล่าจำเอามาเล่าจาก "คาวขอ" ต่าง ๆ ข้างต้นนั้น

แต่งเชียว /

เรื่องแต่งเชียว มีลักษณะคล้ายเรื่องสังข์ทอง คือมีเด็กผู้ชายอยู่ภายในลูกเตงเชียวต่างกันแต่ว่า หอยสังข์นั้นไม่เคยพูดจาอะไรออกมาเลย หากแต่ แต่งเชียวนี้พูดจาได้สารพัดเหมือนคนธรรมดา ขำยังเฉลียวฉลาดสามารถไปค้าขายทำไรทำสวน ร่ำรวยมีเงินทองมากมายมหาศาล ทั้งนี้เป็นเพราะแต่งเชียวนี้แท้จริงคือลูกที่พระอินทร์มอบให้ลงมาเกิดนั้นเอง จึงได้รับความช่วยเหลือจากเทวดาอยู่เสมอ

ในตอนที่ถูกสาวพญาเจ้าเมืองยอมแต่งงานกับแดงเขียวทั้ง ๆ ที่พญาเจ้าเมืองไม่พอใจอย่างยิ่ง แต่ในที่สุดความจริงก็เผยออกมาเมื่อเจ้าชายหนุ่มออกมาจากผดแดงเขียวนั้น ตอนนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับการถอดเงาของ พระสังข์ทอง เป็นที่สุด

นอกจากจะคล้ายเรื่องสังข์ทองแล้ว บางตอนยังคล้ายเรื่องพระสุชน - นางมโนห์รา คือ ตอนที่ราชธิดาทั้งเจ็ดแห่งเมืองอุทุมพรตกปึกถลอกทางลงเลนน้ำ ทนกนางได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ แต่นางสุดท้ายถูกยัดเอาไว้เป็นตัวประกัน คล้ายนางมโนห์รา ราชธิดาแห่งท้าวอุทุมพรแห่งอุทุมพรานบุษกริก จับตัวไว้ได้

เรื่องนี้ในตอนท้ายแสดงการแต่งงานกันเองระหว่างลูกหญิง - ชาย ของเจ้าแดงเขียว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อในเรื่องกษัตริย์อัมฤตพงศ์ ของชาวอินเดียน ซึ่งเขามาแพร่หลายในเมืองไทยเรานี้ด้วย จะเห็นได้ว่า สมัยก่อนกษัตริย์ไทยเราเองก็เคยถือคติเช่นนั้น

✓ พระเจ้าออกบวช

เรื่องพระเจ้า(พระพุทธเจ้า)ออกบวชนี้ ออกจะเป็นเรื่องแปลกกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะ พฤติกรรมของพระเจ้าในเรื่องนี้พิสดาร นิดพระพุทธรูปจิรายัตร์ของพระพุทธโคดม น่าจะเป็นพระพุทธเจ้าคนละองค์กัน เรื่องนี้ ผู้เล่าได้นำเอาชาวไทยลื้อเขาไปเกี่ยวของด้วย โดยอ้างว่าเป็นคนไทยพวกเดียวกันที่ได้เห็นบวชพระเจ้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวไทยลื้อภูมิใจยิ่งนัก

ในเรื่องนี้ ความตอนที่พระเจ้านั้นเมียบวชขี้โคลงของตนเองนั้น มีลักษณะคล้ายกับเรื่อง ทศรถชาดกของชาวอินเดียน ตอนตอนพระเจ้านั้นมีลูกสองคน วันหนึ่งพระเจ้าได้พาลูกไปอาบน้ำ ก็เกิดเรื่องขึ้นทำนองเดียวกันกับเรื่องรามเกียรติ์ตอนนางสวาทะศอวาณชิโคดม เมื่อเห็นนางไม่อุ้มนางแตกกลับไปอุ้ม พาลีและสุคริพ คำพูดที่ท้าวานั้น ตรงกันที่สุด จึงน่าจะคิดว่าเรื่องทั้งสองนี้คงจะได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

นอกจากนั้นยังมีความที่แปลกออกไปอีกคือ นางเมขลา ซึ่งปกติเป็นเทพธิดาประจำท้องมหาสมุทร แต่ในเรื่องนี้ผู้เล่าเกณฑ์ให้เป็นนางชฎี นางเมขลานี้มีกายร้อน ผู้ชายที่พบไม่ถึงไม่สามารรถเข้าใกล้ได้ ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น เรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น เรื่องเกี่ยวกับนางเมขลา

พระยาอนุমানราชชน ได้วิจารณ์ไว้ในหนังสือชื่อ เมฆลารามสูตร ทำให้ทราบว่าความเชื่อในเรื่องนี้มีใช้มีเฉพาะในไทยและอินเดียเท่านั้น ทางประเทศจีนก็มีเรียกนางเมฆลว่า เงกิ้ง เรื่องราวของเมฆลา - รามสูตร ทั้งของไทยอินเดียและจีน ซึ่งกล่าวถึงในหนังสือเล่มดังกล่าวมานี้

นิทานเรื่องนี้สะท้อนปรัชญาในพุทธศาสนาอย่างหนึ่งซึ่งถือว่า การมีบุตรภรรยา นั้น เป็นห่วงเป็นความทุกข์ ผู้เล่าแสดงให้เห็นว่า พระเจ้าในเรื่องนี้ยังไม่หมดเวรจึงไม่สามารถตัดใจจากโลกียสุขไปบวชจนถึงนิพพานได้ บวชแล้วสึก ๆ ถึงสองครั้งสองครา สิ้นเหตุก็เพราะไม่สามารถทนอ่านางความเขี้ยวของ "ตัวเวร" คือ สตรีเพศได้นั่นเอง

เตานอยของคำ ✓

ผู้ที่เคยทั้งนิทานเรื่อง "ปลาบู่ทอง" มาแล้วและได้มาอ่านนิทานเรื่องนี้ จะต้องลงความเห็นเป็นอย่างเดียวกันว่า คล้ายคลึงกันมาก จนแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกัน โดยเฉพาะในแก่นโครงเรื่องจะมีแตกต่างกันก็เฉพาะในเรื่องปลีกย่อยเท่านั้นเอง

"เตานอยของคำ" หรือ เตานอยกระตองทอง ทำหน้าที่เป็นแม่ของนางอุทตราเช่นเดียวกับที่ "ปลาบู่ทอง" ทำหน้าที่เป็นแม่ของนางเอียบ ทั้งแม่และลูกได้ถูกปองร้ายจากฝ่ายเมียนอบอยู่ตลอดเวลาได้รับความลำบากทุกข์เวทนาแสนสาหัส แต่ในที่สุดเรื่องก็ลงเอยตามแบบความนิยมของคนไทย คือแบบสุคตินิยม แสดงผลของการกระทำผู้ที่ทำกรรมดีย่อมได้ดี กลับกันกับผู้ทำกรรมชั่ว ก็ย่อมจะได้รับผลชั่ว เช่น เครื่องตอบแทน

ได้กล่าวแล้วว่า "เตานอยของคำ" คล้ายคลึงกับ "ปลาบู่ทอง" เป็นอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจจะกำหนดลงไปโดยแน่นอนได้ว่า เรื่องไหนได้รับอิทธิพลจากเรื่องไหน ความสงสัยของนักศึกษานิทานชาวบ้านจะได้สืบค้นหาความกระจ่างต่อไปได้ อย่างไรก็ตามเรื่องปลาบู่ทองมีเนื้อเรื่องยืดยาวพิสดารกว่าเตานอยของคำ เป็นอันมาก จึงน่าจะคิดว่าเป็นไปได้หรือไม่ว่าปลาบู่ทองมีวิวัฒนาการไปจาก "เตานอยของคำ" นี้

พระเจ้าอุเทน

นิทานเรื่องนี้มีที่มาจากเรื่องพระนางสามาวดี ในพระชนมปทัฏฐกถา^๑ โดยเฉพาะในตอนต้นของนิทานเรื่องพระนางสามาวดีนั้น ใกล้เคียงกับนิทานเรื่องพระเจ้าอุเทนนี้มาก ต่างกันเฉพาะรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น เช่น กล่าวถึง ผกกัมพลสีแดง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ภักษีสิงคโปลงเฉียวเอานางไป กล่าวถึง นางไปคลอคมุตรในป่า และได้ทำลายทบะดาซึ่งช่วยการทำผาหลดลุ่ย เปลี่ยนกายจนพระภักษีสมครสังวาสกับนาง กล่าวถึงการให้พิณสามสายคิดแต่ละสายได้ผลลัพธ์ออกมาคล้ายคลึงกันมาก ทั้งนี้เป็นต้น

นอกจากนั้น เนื้อเรื่องบางตอนของนิทานนี้ ก็คล้ายคลึงกับบางตอนในวรรณคดีไทย เช่น

- ตอนดาบสององค์จะแยกทางกันสั่งกันไว้ว่าให้ดูดวงอาทิตย์เป็นสำคัญ (พระอาทิตย์มี ๒ ดวง ในเรื่องพระนางสามาวดีว่าสองดาบก็กองไฟไว้ที่ภูเขาสองลูก) ถ้าพระอาทิตย์ขึ้นก็แสดงว่าคนนั้นตาย คล้ายกับเรื่องคำวี่ ตอนคำวี่และพลวี่ไชยปลุกขั้วเสียดแทง

- แม่เจ้าอุเทนเปลี่ยนกายชั่วดาบี่ กลายดาบี่กาโดยโกฏฏกนางยั่วจนทบะแตก ในเรื่องรามเกียรติ์ นอกจากนั้นยังคล้ายดาบี่ในอุลัมพูสาชากก^๒ อีกด้วย

อนึ่ง เรื่องพระนางสามาวดีนี้ พระยาอิศรานุภาพ (อัน) ได้นำมาแต่งเป็นหนังสือฉันท์ให้ชื่อว่า 'อุเทนคำฉันท์' กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงอธิบายไว้ว่า "อุเทนคำฉันท์ เป็นนิทานเรื่องหนึ่งในวรรณคดีชาวมอญ พระยาอิศรานุภาพ (อัน) แท้จริงยังเป็นพระพิพิธดิลกเจ้ามาเป็นคำฉันท์แต่จนเกือบจบ ขรอยจะเห็นว่าเรื่องตอนท้ายไม่สนุกจึงดัดเสีย หม่อมเจ้าปิยภักดีนาคทรงเลาว่า เมื่อแต่งเสร็จแล้ว เขียนลงในสมุดคำ ๔ เล่ม นำหูลเกล้าฯ ถวายในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงิน ๕ ชั่ง" ^๓

^๑ มหาหมกุฎราชวิทยาลัย พระชนมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๒, ๒๔๑ หน้า

^๒ ราชบัณฑิตยสภา นิบาตชาดก เล่ม ๒๓, หน้า ๑๕๕

^๓ พระยาอิศรานุภาพ (อัน) อุเทนคำฉันท์ ๒๑๖ หน้า

หวอกไคฮิน

วอกตะไครหิน

นายแสน หงส์คำ:ผู้เล่า

หวอกไคฮิน มันป็นจะอ๊อ ยังมีพา

หลกหนึ่ง ซุงแปดสอก ในมันโกง กวางกอสี่สอก
 ป็นที่ที่พระสาวกเจ้าทั้งหลายไปเอาธรรมของ
 พระพุทธเจ้าขึ้นใส่ใบลานนา หนึ่งสี่คน
 หนึ่งสี่แจ่ง เคนทำ เคนทำแล้วกอสักใบ
 ลานโกบใส่อยู่ อันนั้นมันโกงนี้ โกบใส่หัน ๆ
 จะอัน กำนันกอหมุสาวกเจ้าทั้งหลายไป
 เฮแล้ว (เคนทำไคก็เคิน) ไคเจคเคินไค
 เจคเคินจึงจะแล้ว กำนันกอฟนตก แดค
 ออกปัดไป ๆ มา ๆ กอมาตั้งเกาพะอยู่ทางใน
 มะฮินนั้นนา หวอกไคฮินนั้นนา สักโกยทำ
 นั้นนะป็นหวอกนั้นนา กอมาตั้งเกาพะอยู่หัน
 ไคซิบเคินมาแล้วกอฮินนั้นกอตักหยอยไป

มค ออกมากอป็นหวอกขาว หวอกตาแดงมา
 หนึ่งเนอหน้าหัน โฮ้ บอมีป้อบอมีเหม บอ
 ฮูซันนี้ กอเลวไปเลวมา แงนขึ้นฟ้าชายตา
 ไปผาดพะญอฮินเขานี้ พะญอฮินกะคินตก
 แตนไป มันมีเจารัตติคะหนาคิน พะญอฮิน
 นั้นกอมิจักคุคาตัย ผอลงมาหวาป็นจะไค
 จึงกะคินตกแตนไปนี้ มีจักคุคาตัยผอลมา

เออ หวอกโตหนึ่งเกิดหวาจะนั้นนา กอดักอยู่หวอก
 นั้นกอไค เจควันมากอแล้วไป อันไหนคิกิน
 กอกินไป อันไหนบอมัก มันกอบอกินแหละ

วอกตะไครหิน มันป็นอย่างนี้ ยังมีพา

ลกหนึ่ง ซุงแปดสอกในมันกลวง กวางก็สี่สอก
 ป็นที่ที่พระสาวกเจ้าทั้งหลายไปเอาธรรมของ
 พระพุทธเจ้าขึ้นใส่ใบลานนะ หนึ่งสี่คน
 หนึ่งสี่มุม เขียนธรรม เขียนธรรมแล้วก็ฉีกใบ
 ลานกอบใส่ หินนั้นมันกลวงนี้ กอบใส่หัน ๆ
 อย่างนั้น หินก็หมุสาวกเจ้าทั้งหลายจากไป
 เสียแล้ว (เขียนธรรมไคก็เคือน) ไคเจคเคือนไค
 เจคเคือนจึงจะแล้ว หินก็ผ่นตกแดค

ออก ลมพัดไป ๆ มา ๆ กอมาตั้งคณพะอยู่ทางใน
 หินนั้นหนา วอกตะไครหินนั้นนา ฉีกใบลานธรรม
 นั้นนะป็นวอกนั้นหนา กอมาตั้งคณพะอยู่หัน
 ไคสับเคือนมาแล้วก็หินนั้นกอตักหยอยไป

หมค ออกมาก็ป็นวอกขาว วอกตาแดงมา
 หนึ่งเนอหน้าหัน โอ ไม่มีพ้อไม่มีแม่ ไม่
 รูอะไรนี้ ก็เหลียวไปเหลียวมา แหงนขึ้นฟ้าสายตา
 ไปผาดพระอินทร์เขานี้ พระอินทร์กระเด็นตก
 แตนไปมันมีฤทธิ์ขนาดนี้ พระอินทร์
 นั้นก็มีจักคุคาตัย คูลงมาว่าป็นอย่างไค
 จึงกระเด็นตกแตนไปนี้ มีจักคุคาตัยคูลมา
 "เออ วอกตัวหนึ่งเกิด"ว่าอย่างนั้นนาก็เงียบอยู่วอก
 นั้นก็ไคเจควันมากก็เทียวไป อันไหนคิกิน
 กิกินไป อันไหนไม่ชอบ มันก็ไม่กินหรอก

แหวไป ๆ ไก่ไปตึก ๆ ไปผอตามคางตามเดิน
ไปผอกอบินแตกวาง แต่มี่ แตะเซอ เอย
นี่กอบอใจพารากูนี้ ไปพามเคากอมอใจ
ฮั้ง ไป ๆ กอไปแพวหมวอก หวอกอันนั้น
กอมืออยู่เจ็ครอย จะไปอยู่ท่าคุดอกหมาก
หวานา และมาลอยน้ำเฮ ท่าคุดานนั้นอย
เกาะน้ำปูน อยเกาะน้ำปูนกอมาลอยน้ำ น้ำ
ขึ้นตีวนมาทางเกา กอโหชะโหอีว หวอก
นั้นจึงไป ไปกอไปผอหวาเมินกูแต่นี้ จ้อง
เนอโตกายากอเมินกู เคาบินแมงอีฮั้ง
กูจะไปพามเกิน หวอกไคฮินจึงไปพามหวา
คูกะระตานตังลาย ตานนี้มัจจะยัง
ตุนจื่อหวาหวอก แลวกูนี้รุ เจ้ากอบิน
หวอกเมินกันนะแหละ(หัวเราะ)หวอกตาแดง
หวาจะอัน บะเควนี้เจ้าจะไปตีโนมาโหชะ
โหอีวอยู่นี้ โอ คูดานี้จะไปอยู่ท่าคุดา
คอกหมากปุน หมากสมหมากซึบปะคือยุดี
นอนกอดี จะไปอยู่ปุน มาปองขามน้ำ
ไคขามวันแล้ว ยังบอไค กำนี่ถาซเจ้า
เอาคูปินเจ้าป็นนายนี้ กจะเอาซขาม เออ
จะอันเอา ถาเอาขามปนมคินหวาจะนั้น
กอมเอาซคัจจะวาจาเซคี่ ๆ หมวอกตังลาย
กอมัจับคา จับฮางมัน มันก็กวัด แพวถ่า
ปุน มันกอปอกมา เอาไปเซงตึงเจ็ครอย
แลวกอเคามาอูฮารากาป็นเกานันแอ ป็น
พะญาหวอกอยุ่ฮัน โอ กอบอไคออกฮาลูก

เที่ยวไป ๆ ไกลไปเรื่อย ๆ ไปคุดตามคางตามเถื่อน
ไปคุดก็เบิ่นแตกวางแต่มี่ แตะเสื่อ " เอย
นี่ก็ไมไคพารากูนี้" ไปถามเซาก็ไมไค
อะไรไป ๆ ก็ไปถึงหมวอก หวอกอันนั้น
กอมืออยู่เจ็ครอย จะไปอยู่ถ่าคุดอกหมาก
วาหนา และมาลอยน้ำเสีย ถ่าคุดานนั้นอย
เกาะน้ำโนน อยเกาะ(กลาง)น้ำโนนก็มาลอยน้ำ น้ำ
ขึ้นตีวนมาทางเกา ก็โหชะโหอีว หวอก
นั้นจึงไป ไปก็ไปคุดว่า "เหมือนกูจริงนี้ จ้อง
เนื้อตัวกายก็เหมือนกู เขาเป็นตัวละคร
กูจะไปถามกอน" หวอกตะไครฮินจึงไปถามว่า
"คุดร ทานทั้งหลาย ทานนี้มัจจะอะไร"
"คุดนี้ชื่อว่า หวอก" "แลวกูนี้เลา" "เจ้าก็เป็น
หวอกเหมือนกันนะแหละ(หัวเราะ)หวอกตาแดง"
วาวางนั้น "ประเคียวนี้เจ้าจะไปตีโนมาโหชะ
โหอีวอยู่นี้ "โอ คูดานี้จะไปอยู่ถ่าคุดา
คอกหมากโนน หมากสม หมากสารพัด ที่อยู่
นอนกอดี จะไปอยู่โนน มาตองการขามน้ำ
ไคสามวันแล้ว ยังไมไค" "ทีนี้ ถาสเจ้า
เอาคูปินเจ้าป็นนายนี้ กจะเอาซขาม" "เออ
อย่างนั้นเอา ถาเอาขามปนมคิน" "วาวางนั้น
ก็มาเอาสัจจะวาจาเสียคี่ ๆ หมวอกทั้งหลาย
ก็มาจับคา จับฮางมัน มันก็กระโตกถึงถ่า
โนน มันก็กัับมา เอาไปหมคตึงเจ็ครอย
แลวกก็เซามาอูฮิเซกเป็นหัวหนานัน เป็น
พญาหวอกอยุ่ฮัน โอ ก็ไมไคออกฮาลูก

หมากลูกไม้ บรืวารหมื่นนั้นหาเอามาให้ ชก
 ชะบายอาย มันก่หว่า กูกอชกอายจะอ กู
 กอบอ ชทายชกเอนัน อันบอชทายชก
 เอนัน (หัวเราะ) อม้อยปณเมือง
 จมปณ อันนั้นมันเกิดบปพะวะเหอะ
 นบอใจเมืองจมป แลวกอมีชัยพันธุ
 พระพุทธเจ้าอยู่หน มีอะระยันตา โออยู่หลัก
 นักผาก อะระเมคคยาริกโกโก โทลกเอานีบอ
 มีอะยังจะเตาพระพุทธเจ้าโค เออ กอจะนั้น
 มีทางโน โอ หลงนำไป หลงมะฮาสะมคไป
 กันหว่าอันไบไมเคว ๆ นั้นแหละ เมืองจมปนา
 ทางที่เคาอยู่ นะไบไมคาว ไปบอกตั้งลายมา
 เอาไมมาแบ่งแพเอ กอบอกหื้อพะญาหวอกไคอื่น
 ขึ้นชี แลวกอเอาหมากไม้เข้าใส่ แลวไล่นำมา
 มากุนเคว มากอโกซิมหว่าวันก่อนจึงไค
 พกเมืองจมป โอ ที่ไบไมเคว แหม่นเมือง
 จมปแลวนี กำนีโกแพกอไล่นำมาปอดี
 มันก่อวิคออกเขาป่าไป เหวไปตามนั้น
 ยังมีพานป่าคนหนึ่ง มาแหวป่า
 มาอาyingแซดyingซัง ตีนีมากหวอกนั้นโก
 เถมผอ กอหว่า โอ กนเมืองจมปนี่ป็นจะอันอ
 มีเคอ มีเควอย่างนี้ กูกอบอมีเคอ บอมี
 เหว ไปแหวยานเมืองเคากอจะอายเขา กู
 จะไปเตกเอาเสอเทวบันกอน(หัวเราะ) กอ
 เนระเมคป็นเชอโลง กอโกนใส่พานป่านนั้นแ
 พานป่ากอโก ตาวล่ง กอเขาเตกแกเอาเสอ
 เอาเทวมคแล้ว(หัวเราะ) ปอยไวะระอัน หวอก

หมากลูกไม้ บรืวารหมื่นนั้นหาเอามาให้ สุข
 สบายมาก มันก่ว่า "กูกัสุมมากอย่างนี้ กู
 ก็ไมอยากตายสักครั้งเลย อันไมตายสัก
 ครั้งนี้มันไหน" (หัวเราะ) "รู้ มีอยู่โนนเมือง
 ชมพโนน อันนั้นมันเกิดบพวิเทะ
 นี้ไมไซเมืองชมพ แลวกมีชัยพันธุ
 พระพุทธเจ้าอยู่หน มีอรหันตา โอ อยู่นหลัก
 นักปราชญ์ เนรมิตอย่างใดก็ได้ โลกเรานี้ไม
 มีอะไรจะเตาพระพุทธเจ้าโค" "เออ ถ้าอย่างนั้น
 มีทางไหน" "โอ ลองนำไป ลองมหาสมุทไป
 หากว่าเห็นไบไมเคียว ๆ นั้นแหละ เมืองชมพนะ"
 ทางที่เคาอยู่นะไบไมขาว ไปบอกตั้งหลายมา
 เอาไมมาทำแพเสียบอกให้พญาออกตะไครหิน
 ขึ้นชี แลวกอเอาหมากไม้เข้าใส่ แลวไล่นำมา
 มากนเคียว มากไคสิบหว่าวันก่อนจึงไค
 ถึงเมืองชมพ "โอ นี่ไบไมเคียว ใจเมือง
 ชมพแลวป" ที่นี้ แพกไคไล่นำมาพอดี
 มันก็กระโดดออกเขาป่าไป เทียวไปตามนั้น
 ยังมีพรานป่าคนหนึ่ง มาเทียวป่า
 มาหาyingสัตว์yingอะไร ที่นี้มากวอนันก็
 มองค กี่ว่า "โอ คนเมืองชมพนี่ป็นอย่างนี้หนอ
 มีเคอ มีกางเกงอย่างนี้ กูกูไม่มีเคอ ไม่มี
 กางเกงไปเทียบบานเมืองเขาก้จะอายเขา กู
 จะไปปล้ำเอาเสื้อ กางเกงไอนี้กอน(หัวเราะ) ก็
 เนรมิตป็นเสื้อใหญ่ ก็กระโจนใส่พรานป่านนั้น
 พรานป่าก็ถลันลง ก็เข้าคดแกเอาเสื้อ
 เอากางเกงหมดแล้ว(หัวเราะ) ปลอยไ้วอย่างนั้น ออก

โคเสอแควแล้วกอแควไป ๆ แอ ไปกอไปฮาพะ
 ราช้อยถำพาคำปุ่น ไปกอไปฮันกนมาแคว
 กนมาแควฮาโลมาค้อยนิน หวากนตูกเพาะ
 บอโคเฮนกำฮักหลัก พระราช้อยถำพาคำ
 นี้ มีพะชิบตุน เนนชิบตุนอยู่กับ กูกอบอ
 ไปฮาฮาฮาเฮน กูกอบมาฮาโลนไปแหลก
 ชาว กอโคเฮงฟ้า แหลกยากกอโคเฮงกอน
 คี้น หวอกเคิกนฮักโกโคนไป ไปหามหาปี
 พระราช้อยติโน กอหาพะราช้อยคีนบอโก
 ไปวันแควกอแพว หวากะนิน กำนีกอชะของ
 ไป โคนไปฮุแล้วหาพะราช้อยถำพาคำนินนา
 มีเนนชิบตุน ตานฮุมคหาหวอกจะมารวัน
 วันนี หวอกจะมาแควฮา เนนไปเผ่าฮ้อยปะตุ
 ถำหั้น กันฮันมันกอเอามาเนอ เนนชิบตุน
 กอมาเผ่าฮ้อยปะตุหั้น กำนินหวอกไปแพวฮันพะ
 ฮันเนนกอไปไหวไปนบ พระราชินะตุนโน
 โอ เฮานีป็นเนนบอคาย พระราช้อยในถำ
 ปุ่น จึงเขาไปแพวพระราชีกอเขาไปไหวเขา
 ไปนบพระราชี วาไซโบโคไซเฮนความฮ
 ความหลักจะฮ อ้อ บอป็นฮ้อยอยู่กับเฮานี
 มันกอไปฮ้อยนิน ก็ไปฮาหมากมันหลกไม่ฮ้อยมัน
 โคลายเลอพะชิบตุนกอน(หัวเราะ) พระราชี
 กอถามหา มิงจื่อฮะยัง จื่อฮักกอบอ ป่อแหม
 ลอจื่อฮะยัง ป่อแหมกอบอ บอฮัก มันบอ
 มีป่อบอมีแหมนีน มันเกิดจากมะฮินพานี
 (หัวเราะ) กำนินพระราชีกอใส่จื่อมันหาโอล่าเปา

โคเสอแกงแกงแล้วก็เที่ยวไป ๆ ไปก็ไปหาพระ
 ฑาป้อยถำพาคำโนน ไปก็ไปเห็นคนมาเที่ยว
 คนมาเที่ยวหาพินมาชิบรองฮ้อยนินว่า "กุนท์กชเพราะ
 ไม่ได้เรียนความรู้ความฉลาดพระฑาป้อยถำพาคำ
 นี้มีพระสิบตุน เนนชิบตุนฮ้อยควย กุกโม
 ไปหารำหาเรียน กุกมาหาพินนี้ไปแลก
 ชาว ก็โคเพียงผา(ภาชนะ)แลกยากก็โคเพียงกอน
 คี้น หวอกเคิกนินฮักกระโจนไป ไปถามว่า "พ
 พระฑาป้อยที่ไหน ก็ว่า "พระฑาป้อยที่ไมโกจ
 ไปวันเคียวก็ถึง" วาอย่างนั้น คี้นก็เหาะ
 ไป กระโจนไปรูแล้วหาพระฑาป้อยถำพาคำนินนา
 มีเนนชิบตุน ตานรหมควา วอกจะมารวัน
 "วันนีวอกจะมาเที่ยวหา เนนไปเผ่าฮ้อยที่ประตุ
 ถำหั้น หากเห็นมันก็เอามาเน" เนนชิบตุน
 ก็มาเผ่าฮ้อยประตุนั้น คี้น วอกไปถึงเห็นพระ
 เห็นเนนก็ไปไหวไปนบ "พระฑาป้อยะตุนไหน"
 "โอ เรานีป็นเนนบอทานั้น พระฑาป้อยในถำ
 โนน" จึงเขาไปถึงพระฑาป้อยก็เข้าไปไหวเขา
 ไปนบพระฑาป้อยว่า "โครวชโคเรียนความรู้
 ความฉลาด อย่างนี้"อ้อ ไม่ป็นโรฮ้อยกับเรานี"
 มันก็ไปฮ้อยนิน ก็ไปหาหมากมันหลกไม่ฮ้อยไร ๆ มัน
 โคมากกว่าเนนชิบตุนเสียอีก(หัวเราะ)พระฑา
 ก็ถามว่า "มิงจื่อฮะไร" "จื่อฮะไรก็โมรู" "พอแม
 เล่าจื่อฮะไร" "พอแมก็โมรู โมรูจัก" มันไม่
 มีพอไม่มีแมนี มันเกิดจากดินผานี
 (หัวเราะ) คี้นพระฑาป้อยก็ใส่จื่อมันว่า โอล่าเปา

ไอ้ลำเปาไม่มีพ่อแม่ มันก็มาหาเหือกตั้งนั้น
 ของกินอันไหนกินก็แลลมันก็อยากมาซ้ำซ้ำ ใคเลย
 ลำเลอพะซิบทุน เอ็ดซังก้อจาดคี่ กำนันก้อย
 เมินไป พระราชก็รักแล้วละ ซอนกาหาหือ
 บคนี่ซาทะยายหือป็นลุมฟาดานา บคนี่
 ซาทะยายหือป็นไฟไหม พระราชเป็นซอนหือ
 บคนี่ปิกกะดักไปแพวชอบฟาจักกะวานป็น
 บคนี่เนระเมค ฉะแลงป็นอะยังไคมคก้อย่าง
 พระราชก็ซอนหือ ไคแลวตั้งเนตังซัง
 กอไปฮามากโมมาหือพระราช มันกอไปฮัน
 ทุนหมากโมโนป่า โทนมมันก้อมิ มันกอ
 ซาทะยายไปหือป็นหวอก โทนมมันหือป็นเซอ
 ไหลเตกกันที่ปลายโม (หัวเราะ) เนนฮันกอ
 โหชะโฮฮัว พระราชก็ฮัว โอ นี่ป็นเปค
 ป็นเปคเนนกา ไปโหไปฮองอย่างนี้บอดูก
 (หัวเราะ) จะเซเน พระราชก็ฮูปอกมานี่
 เออ บอใจป็นแคโตซอย ป็นแคโอลำเปา
 แอ โอลำเปาไปเอ็ดจะฮัน คุซอฮอดบอไค
 กอไคโฮ(หัวเราะ)โน โอลำเปามานี่ลือ
 โอลำเปากอมาแอ มึงยังไปเอ็ดจะฮันกอบิด
 ฮู ฮูกอแบ่นไป เมินฮูหวอกนั้น (หัวเราะ)
 มันแบ่นไป เฮนกาหาไคมค กอควซมาฮาลา
 พระราชเฮ ปอกมา วันนั้นก้อมียักทุนหนึ่ง
 จื่อว่า ยักก่าเฟออยู่ถ่าฟาเฮอ แลวหาเคว
 นีพะญาหวอกมออยู่ จะไปเอาหวอกมากิน
 ยักก่าเฟอนันกอมมาแอ มากอเวคซามนำ

ไอ้ลำเปาไม่มีพ่อแม่ มันก็มาหาเหือก ตั้งมัน
 ของกินอันไหนกินก็แลลมันก็อยากมาอีกหาไคมาก
 จวาเดรสิบทุน ทำอะไรก็ไคมาก ทุนก็อยู่
 นานไป พระราชก็รักแล้วละ ซอนกาหาหือ
 บคนี่ซาทะยายไปเป็นลุมฟาดานา บคนี่
 ซาทะยายไปเป็นไฟไหม พระราชเ็นซอนให้
 บคนี่ หกคะแมนไปถึงชอบฟาจักกรวาลโนน
 บคนี่เนรมิตแปลงเป็นอะไรไคหมคทุกอยาง
 พระราชก็ซอนให้ ไคแลวตั้งเนตังอะไร ๆ
 ก็ไปหาหมากโมมาให้พระราช มันก็ไปเห็น
 ทุนหมากโมโนป่า ผลมันก็มีมันก
 ซาทะยายไปหือป็นหวอก ผลมันให้ป็นเดือ
 ไลปลักกันที่ปลายโม(หัวเราะ) เนนเห็นก
 โหชะโฮฮัว พระราชก็ว่า "โอ นี่ป็นเปค
 ป็นเปคเนนกา มึงไปโหไปฮองอย่างนี้บอดูก"
 (หัวเราะ) จะเซเน พระราชก็กลับมานี่ "เออ
 ไม้ไคป็นเพราะคัวซอย ป็นเพราะโอลำเปานะซี
 โอลำเปาไปทำอย่างนั้น คุซอฮอดไม่ได้
 ก็หัวเราะ"(หัวเราะ)"โหน โอลำเปามานี่ซี"
 โอลำเปากมา"มึง ทำไมไปทำอย่างนั้น" กบิด
 ฮู ทุก็ปลันไป เหมือนหวอกนั้น (หัวเราะ)
 มันปลันไป เรียบคาหาไคหมคก็ขอโทนมฮาลา
 พระราชเสีย กลับมา วันนั้นก้อมียักทุนหนึ่ง
 จื่อว่า ยักก่าเฟออยู่ถ่าฟาเหือ แลวว่า "เดี๋ย
 นี พญาหวอกมออยู่ จะไปเอาหวอกมากิน"
 ยักก่าเฟอนันกมา มากก็กระโคคซามนำ

มา มากี่มา ไหลเต็กเอาหวอกหมื่น หวอกก้อ
 ตื่นแตกกันไปมด ไปปลื้ไปแตกก้อมัน
 มัดได้ ชามร้อยหวอกใหญ่ที่ตายมันก็กิน
 แลวกอปอดก็ ยักมันกอดโหลหวอกชามร้อย
 นั้นไป ปอดมันก้อมาอำลาพระราชมารดา
 ปากประทุ ผอฮุนผอต่างดี ๆ ณะของมา
 โดยอากาศ มาแหงถ้ำมัน มากอฮันคัก
 ไว้อ้อ กอเคาป่ายไปเฮ้ไทมด หมูหวอก
 หมูเฒ่าหวอกนี้ไปตีใน แลวกอมันก้อ
 หิดใจ กอเบงรักหิดกอเขาไปในคุหา
 เมินถ้าจะแตก มันหวากาหาแอ หวอกตั้ง
 ลายไปปลื้ ยังบ่อคั่นออกมาเตอนี้ ไคยินเซง
 เคากอฮู้จักหวาบินเจ้าเคานีนอ กอลุงมากอ
 ออกมามด กอโจกั้นออกมาหาเจ้า มาหา
 มียักก่าเฟออยู่ถ้ำพาเฮอโสน่านี มาไหลชา
 ไหลตายที่ตายมันก็กิน ตีบอตายมันก้อ
 มัดไปไคชามร้อย หวอกใหญ่ตั้งมันมันก้อเกิดตบ
 แขงตบคา ฟอนบินเจ็ง จะไปสับกับยัก
 ก่าเฟอ มีแต่โตบอตาย ไปทอดถ้ายักรายนี้
 กอดายัก ยักกอดผาดออกมา มีดาบขี้กันใจ

มา มากี่มา ไหลปล้าเอาหวอกหมื่น วอกก็
 ตื่นแตกกันไปมด ไปแอบไปแตกตื่นก็มี มัน
 มัดได้สามร้อย วอกใหญ่ ที่ตายมันก็กิน
 แลวกก็พอดียักมันก็ไคหมวอก สามร้อย
 นั้นไป พอดีมันก็มาอำลาพระราชมารดา
 ปากประทุ คุนคุนทวงดี ๆ เหาะมา
 โดยทางอากาศ มาถึงถ้ำมัน มากี่เห็นเงิบ
 ไว้อ้อ "เอ ก็เขาหนีไปเสียที่ไหนมด หมูหวอก
 หมูเฒ่าหวอกนี้ไปตีไหน" แลวกมันก็
 โกรธ ก็เบงเหรีก็เข้าไปในคุหา
 เหมือนถ้าจะแตก มันว่าคาดานะ วอกทั้ง
 หลายไปแอบอยู่ ยังไม่ทันออกมาไค ไคยินเซ็ง
 เขาก็รู้จึกว่าเป็นเจ้านายของเขานี้ละ ก็ลงมาก
 ออกมาหมด ก็ชวนกันออกมาหาเจ้า มาหา
 มียักก่าเฟออยู่ถ้ำพาเรื่อ ถ้ำน่านี มาไหลชา
 ไหลตาย ที่ตายมันก็กิน ที่ไม่ตายมันก็
 มัดไปไคสามร้อยหวอกใหญ่ตั้งนั้น มันก็โกรธตบ
 แขงตบคา ฟอนเป็นเจ็ง จะไปรบกับยัก
 ก่าเฟอ มีแต่ตัวเท่านั้น ไปถึงถ้ายักรายนี้
 ก็ดาบยัก ยักก็พรวดออกมา มีดาบฝักรรค์ชัย

กอนนี้ ยักกอดำ มั่นก้อเอาคาบซี้คันไจัน
 กัดแกง ปะโทะใบไมป้อหลนบั้งลง ยักนันก้อ
 หยัดไคเจ็ดลำตานกอนนี้ ยักนันก้อจาด
 มรัคที หวอกก้อหยัดไคซุงกวายักเกาเจ
 ลำตาน หวอกมันก้อล็กเอาคนมาเป่า
 ปะโทะ ป็นหวอกหมื่นโตบั้นโต ฮัมไสยัต
 ฝัน มันพันโตไนกอบอดก มันป็นหวอก
 บนนีนอ หวอกบนพันมอดก ยักนันก้ออด
 อด หมอย ๆ หวอกก้อมายับคอ เตกค
 (หัวเราะ) ยักกอนอมซมป่านค้ออะไฟจิ่ว
 อยาซาห้อยบาย คาบนี้ก้อจะเอาหื้อเฮ หลกนงค
 ไคมากก้อยบอตาบเตอ ยังมิจิ่วค้อยในถ้ำ
 ซามรอยโชนี ยักก้อมแล้ว ยักก้อไปปอยหลูก
 นองหมหวอกนัน ปอยออกมา คาบก้อไคมา
 หวอกต้งลายก้อมาจับแขงซิปดา กอชะของ
 มาถ้ำคุดาคอกหมาก มาถ้ำด้ายมากอหวาคาบ
 นีบอซมยคก นอยฮาย คองคซมยคก
 นะมิตไน หวอกนันก้อหวายังมี คอเปอถแก้ว
 ออยเมิงพะอโชนปน ออย คือน้ำเหมมะฮาสมค
 ยาวแปดศอกใหญ่เตาลำตาน แลมีรัศมีขึ้น
 มาเนอน้ำเมินตะวันออก ไปแพวเมิงอิโชนัน
 แหละฮันตะ พะญาหวอกฮูกอไป ณะของเขา
 ำไป ไปแพวโชนพะญาหนาก หนึบเยวเณ
 บาฮันก้อจึงฮองกาหวา โอ อันนี้คองพะญาตุ
 ี่ มึงมากินจะนบอดก อยคไนจึงมาเฮ็ดจะ
 กูนี้เป็นเทวะศา รัทษาคำคุดาคอกหมาก จาโชน

เสียดวย ยักกิดำ มั่นก้อเอาคาบศรีขรรค์
 กัดแกว ไอโไอ ใบไมจันหลนบั้งลง ยัก
 ยัดไคเจ็ดลำตาอิทีเดียว ยักนันก
 มีฤทธิ์มาก วอกกี้ยักไคสูงกวายักเกาชว
 ลำตาล วอกมันก้อดอนเอาคนมาเป่า
 ไอโไอ เป็นวอกหมื่นตัวพันตัว รุมไสยัก
 นัน มันพันตัวไหนก้อไมถก มันป็นวอก
 มนคินะ วอกบนค พันไมถก ยักนันกเท
 หน้อย เมอย ๆ วอกก้อมาจับคอ กคค
 (หัวเราะ) ยักกอนอมสม
 อยาซาให้บาย คาบนี้ก้อจะ
 ไคมากก้อยบอตาบเตอ ยังมี
 ซามรอยตัวนี้ ยักก้อมแล้ว ยก
 นอง มวอกนัน ปลอยออกมา
 วอกทั้งหลายก้อมาจับแขงจับซา ก็เท
 มาถ้ำคุดาคอกหมาก มาถ้ำด้าย อยู่มาก
 นีไม่สมยศก นอยเกินไป ของที่สมยศก
 นะมิตไน หวอกนันก้อว่ายังมีคอนปลอกแก
 ออยเมิงพระอิศวร โนน ออยในจะคือน้ำแ
 ยาวแปดศอกใหญ่เตาลำตาล แลมีรัศมีขึ้น
 มาเหนือน้ำเหมือนกะวัน ไปถึงเมืองอิศ
 แหละ พญาหวอรู้ก้ไป แผลงฤทธิ์
 ำไป ไปถึงพะญาหนาก หมายจะสา
 มาเห็นก้จึงรองควา "โอ อันนี้ของพญ
 นี้ มึงมากินอย่างนี้ไมถก อยที่ไหนดึงบา
 "กูนี้เป็นเทวะศา รัทษาคำคุดาคอกหมาก

กอฬาวไปสาพะญาหนากปั่น หวามีหรงตาแดง
 มาหลอปลักหมากไมคองตานฉิบหาย ชาหว่า
 มันก่อเกิด มันหว่ามันป็นเตวะคาหว่านา
 ไปบอกพะญาหนาก พะญาหนากก่อแต่งเอาเซนา
 อะหมาดเอาจางเอามา มา กั้นหว่าป็นเตวะคา
 กอคือ ไปหรงคทะนาตานมา เอาคอกไมล่ำเทน
 ไป ไปแพวโชน เคากอไปหรงคทะนาพะญาหรง
 นั้นมา พะญาหรงกอกรับคั้นคอกไมโอบเทน
 แล้วกอเวคขึ้นโธจาง เขาเวง เวงเมิงหนากพะญา
 หนากกอมากรับเขาไป ไปกอไปหนึ่งเตนชอนพะญา
 หนากออยู่ พะญาหนากกอทามหว่า กุกระระตาน
 มีหระยัง อยู่ยังจึงมานี้ หว่าโธ ชาไซโคคอง
 คี เมิงหนากนี้มียังพองคองคักองวิเสค คอง
 กับเนอกับโธ พะญาหนากหว่ามีหรงคักับอัน
 หนึ่งคองกับเมิง โฟยกบอแม่ ไคมามัน
 แล้ว หรงอันนั้นนา โธจะนั้นไปเอาหรงมา
 รือ กำนี่หนากแ่งโธคมีเจารักทีนะนา บอ
 โจอหนากบอคาย ไปกอไปหลากเอาหรงมาปั่น
 ปั่นกอนนา หลากมานะนา หลากมามาแพว
 กอบอหรงพะญาหรงไปผอ พะญาหรงกอ
 ไปยิมมาผอ กอบอมีคองปลอกแกว เป็น
 หุมคำ ฮัย อันนี้บอใจ กอปักไปในหะตะ
 อากากเซงสะแนนแนนแต หนากกอ ปักโธ
 ทำโม ชั่งโค แพนบักคินหมค หยานเซงอัน
 ด้ง แล้วกอมันสะยองขึ้นไปรับหรงอันนั้น
 มาไว้ที่เกาเฮ ปะโทะ หนากกอหยานหมค บอ

ก็รีบไปหาพญานาคโน้น ว่า "มีวอกตาแดง
 มาหลอปลักหมากไมของทานฉิบหาย ชาว่า
 มันก็โกรธ มันว่ามันเป็นเทวดา" วาอย่างนี้หนา
 ไปบอกพญานาค พญานาคก็แต่งเอาเสนา
 อมาตย์ เอาช่างเอามา มา "หากว่าเป็นเทวดา
 ก็ดี ไปอาราธนาทานมา" เอาคอกไมล่ำเทียน
 ไป ไปถึงสวน เขาก็ไปอาราธนาพญาวอก
 นั้นมา พญาวอกก็รับคั้นคอกไมรูปเทียน
 แล้วก็โคกขึ้นหัวช้าง เขาเวียง เวียงเมื่อนาคพญา
 นาคก็มารับเขาไป ไปก็ไปนั่งแทนชอนพญา
 นาคอยู่โนน พญานาคก็ถามว่า "กุกระตาน
 มีหระอะไร อยู่ที่ไหนจึงมานี้" ว่า"โธชาอยากได้ของ
 คี เมื่อนาคนี้มีอะไรบางของคักองวิเศษ ของ
 คักเนื้อคักตัว" พญานาคว่า "มีหรงคักับอัน
 หนึ่งของประจำเมืองโกรยกไมไหว ไคมานาน
 แล้ว หรงอันนั้นหนา" "โธ อย่างนั้นไปเอาหรงมา
 ชี" ที่นี้นาคแรงตัวที่มีหรงนั้นหนาไป
 ไขนาคธรรมคา ไปก็ไปลากเอาหรงมาพัน
 คนทีเคียว ลากมานะหนา ลากมา มาถึง
 ก็บอให้พญาวอกไปคุด พญาวอกก็
 ไปหยิมมาคุด ก็ไม่มีคองปลอกแกว ของเขา
 หุมทอง"ฮัย อันนี้ไม่ไซ" ก็แกว่งไปในเวหา
 อากาศ เสียงสนั่นหวั่นไหว นาคก็ "พุทโธ
 รัมโม สังโฆ" แพนคักคินหมค กลัวเสียงอัน
 ด้ง แล้วก็มันเหาะขึ้นไปรับหรงอันนั้น
 มาไว้ที่เกาเสี้ย โอโฮ นาคก็กลัวหมค ไม่

ปี่ไฟแป้นโน้ต หลากมาตั้งป็นหนากนั้น
 กำนัน กอปกอมาหาพะญาหนาก พะญาหวอกกอ
 หามหา บะเควนี คอนปลอกแควนอะอยู่ที่โน
 โอ มีอยู่เมืองอิสรโนน อยู่ในน้ำแม่มหา
 ละมุดโนน รัชสะมีออกมาเนอนำกอเมิน
 แสงตะวันนะสองอัน เหวคาเผ่าอยู่สี่ตน
 หือคาบเผ่าอยู่ กันหาขุนไพบกัโคอยู่ ถา
 หาขุนบอมีกัโค มั่นมั่นกันกวัดไป
 ไปกอไปหลงน้ำแม่มหาสะมุดไป กอไปฮัน
 รัชสะมีคอนนั้นออกมาเมินตาวัน กอคำไป
 เหวคาเผ่าอยู่สี่ตน หือคาบเผ่า มั่นหา
 กาหาธาหะยาบ ฮองเมินฟ้าผาแสนทีนะ
 เหวคาอยู่ไม่ไกลก็ขึ้นหนีออกไป (หัวเราะ)
 แลวกอไปถอดเอาคอนนั้นออกมา มาผกกอ
 ป้อมือก็ ๆ นา (หัวเราะ) ยาวแปกสอกใหญ่เท่า
 ลำตานนะน้อยกา มั่นกมาอะหิดทานหา
 ถาป็นคองกับโตหานี ถาบอกหือนอยกอ
 นอย ถาบอกหือใหญ่กอใหญ่ หวาจะอันกอมาบอก
 หือคอนนั้นหา นอย ๆ กอนอยลงไปเตาเข็ม
 กันหาใหญ่กอใหญ่ขึ้นที่เตาลำตานป็น (หัวเราะ)
 แลวกอบอกหือนอย เอาไวกลางฮัน แลวกอ
 วิคมาเมืองหนาก ปอกมาเมืองหนาก พะญาหนากกอ
 หวาตานไปเอาคอนปลอกแควนนั้นะโคกอ ฮู
 ใจฮันกา กอเอาออกฮูมา บอกหือใหญ่กอ
 ใหญ่กาเคว ผอตาจะแตก (หัวเราะ) คอน
 วิเศค (หัวเราะ) โทมีเวารักที่นั้นอ ปะโทะ ๆ

ปี่ใครเอาชนะไคนี้ละ คากมาถึงพันาคนี้หนอ
 ที่นี้ก็กลับมาหาพญานาค พญาออกก็
 ถามา "ประเียนนี้ คอนปลอกแควนอะอยู่ที่ไหน"
 "โอ มีอยู่เมืองอิสรโนน อยู่ในน้ำแม่มหา
 สมุทรโนน รัชมีออกมาเนอนำก็เหมือน
 แสงตะวันนะสองเห็น เหวคาเผ่าอยู่สี่ตน
 หือคาบเผ่าอยู่ หากหา บุญไกรมีก็โคอยู่ ถา
 หาบุญไพบกัโค" มั่นมั่นกันกระโดดไป
 ไปก็ไปหลงน้ำแม่มหาสมุทรไป ก็ไปเห็น
 รัชมีคอนนั้นออกมาเหมือนตะวัน ก็คำไป
 เหวคาเผ่าอยู่สี่ตน หือคาบเผ่า มั่นหา
 คาหาสาธาบารองเหมือนฟ้าผาแสนทีนะ
 เหวคาอยู่ไม่ไกลก็ขึ้นหนีออกไป (หัวเราะ)
 แลวกอไปถอดเอาคอนนั้นออกมา มาคูก
 พ้อมือก็ ๆ นา (หัวเราะ) ยาวแปกสอกใหญ่เท่า
 ลำตานนะ นอยหรือ มั่นกมาฮินฐานหา
 ถาเป็นของประจำชีวิต ถาบอกหือนอยก็
 นอย ถาบอกใหญ่กอใหญ่ วาอย่างนั้นก็มาบอก
 ไหคอนนั้นหา "นอย ๆ " ก็นอยลงไปเตาเข็ม
 กรันหาใหญ่กอใหญ่ขึ้นที่เตาลำตานโนน (หัวเราะ)
 แลวกอบอกหือนอย เอาไวกลางฮัน แลวก
 กระโดดมาเมืองหนาก กลับมาเมืองหนากพญานาคก็
 ว่า "ทานไปเอาคอนปลอกแควนนั้นะโคหรือไม" "ฮู
 อยากเห็นหรือ" ก็เอาออกฮูมา บอกให้ใหญ่
 ไหญ่ทั้นที่ ดูตาจะแตก (หัวเราะ) คอน
 วิเศค (หัวเราะ) ตัวมีฤทธิ์นั้นะ โค้อ ๆ

หยาน หนากยอมคียอมคักละ พะญาหนากจึง
 ไคค่อห้อยไ้ว มั่นโกมนั้นเม็นฟ้าผา กอ
 มาอู้กันมันหว่ามันไซไคเสอไมคำ หวองรูปโฮ
 หือพะญาหนากฮามาหือ ฮาบอไคกจะหลอโดย
 กอนนี้ (หัวเราะ) พะญาหนากกอจำป็นไค
 ไปฮามาหนา มันโกไคหวองไคไสเสอไมคำ
 แลวกอสะของมาแพวกมีน้อย อัยกอไปแอ
 กินเหลากับผีเสื่อเตวะคา มันแปบคแลวนี
 ไซลับกอไปนอนนอยเนออินเนอพาปนจะนั้น
 กำนีพะญาหนากนี้ขึ้นไปฟองแลว พะญาอิน
 นะ หว่าหวอกโตเยะบอด้บคัก ไปชนาบ
 ชนาคจะนี้จะนี้นา ฟองพะญาอินกอมาย
 ไ้ว แลวกอแตงจตุโลกทั้งสี่ลงมาหือไป
 มัคมันไปไสหมอนะรกเฮ แลวกอจตุโลก
 ทั้งสี่ก้อมาเฮาะ ๆ ไปฮันมันนอนล้อยนอ
 อินผาคอยพาปน กอมามัคมันไปแพวหม
 นะรก ปินไฟขึ้นวัก ๆ โอ เอากูมายังนี้
 (หัวเราะ) เฮย ทานมีโตคจำป็นตองมา
 คกนี้ (หัวเราะ) มันโกชาทะยายหว่ากาทา
 เจ็กเล็กกอปุคต จัมคอนโกไคเตวะคานัน
 (เน็คนอ-หัวเราะ) ไคจตุโลกทั้งสี่นั้นกอ
 โลนไปฮาสาลาเกาทองปน แลวพะญาคัคตะระโท
 กอออกมานามหว่า โอ ทานอย่าไปฟัวเฮ็คฮาย
 เตอ มาอู้กันกอน กอหว่าโอ ฮูมามัคตไปหม
 นะรกายัง บอใจมีโตคนี้ (หัวเราะ) โอ อันนี้
 บอใจป็นตโตชาโล ปินแควพะญาอินนี้พะญา

กัว นากยอมแพอย่างที่สุดละ พญานาคจึง
 ไคขอให้หยุดไ้ว มันกลัวมันเหมือนฟ้าผา ก็
 มาพูกกัน มันว่ามันอยากไคไคเสอไหมทองมงกุฎรวมหัว
 ไคพญานาคฮามาไค หาไมไคก็ละลอควย
 คณนี้ (หัวเราะ) พญานาคก็จำป็นไค
 ไปฮามาหนา มันก็ไคมงกุ ไคไสเสอไหมทอง
 แลวกก็เหาะมาถึงที่มันอยุ อยู่ก็ไปเพียว
 กินเหลากับผีเสื่อเตวะคา มันชนะทบคแลวนี
 งงนอนก็ไปนอนนอยเหนือหินเหนือผาโนนอยางนั้น
 ที่นี้พญานาคนี้ขึ้นไปฟองแลว พระอินทร์
 นะ วา "วอกตัวนี้ทำไมคไคไมงาม ไปบังกับ
 มากอยางนี้อยางนี้หนา" ฟองพระอินทร์ก็บันทิก
 ไ้ว แลวกก็แตงจตุโลกทั้งสี่ลงมาให้ไป
 มัคมันไปไสขุมนรกเสีย แลวกจตุโลก
 ทั้งสี่ก็มา เสาะหาไปเห็นมันนอนล้อยนอเหนือ
 หินผาคอยผาโนน ก็มามัคมันไปถึงขุม
 นรก เป็นไฟขึ้นวัก ๆ "โอ เอากูมาทำไมนี่"
 (หัวเราะ) "เฮย ทานมีโตคจำป็นตองมา
 คกนี้" (หัวเราะ) มันก็สาธยายวาทาธา
 เชือกเหล็กก็ชาคพค จัมคอนก็ไคเตวะคานัน
 (ยอคนะ-หัวเราะ) ไคจตุโลกทั้งสี่นั้นก็
 วิ่งไปหาศาลาเกาทองโนน แลวพญาชตรู
 ก็ออกมาทามว่า "โอ ทานอย่าไปรืบทาราย
 เลย มาพูกกันกอน" ก็ว่า "โอ ฮูมามัคตไปขุม
 นรกทำไม ไมไคมีโทษนี่" (หัวเราะ) "โอ อันนี้
 ไมใช่เป็นเพราะตัวชานี้ เป็นแควพระอินทร์นี่ พระ

อินใจโตชากอจามา ปินชาพะญาอินนี้ กูจะไป
 บอกพะญาอินเกิน ถ้าพะญาอินบอใส่จอก
 กจะไปพันแพวเมิงอินปัน (หัวเราะ) หมเทวดา
 นั้นกอบบจางเฮ็ดซ้ง มันกอนี้กับมาอยดำนัน
 แอ อยกับหลกนงมัน เกากอบบชามันนอยที่ถาคหา
 คอกหมากมัน กำนีกอหมเทวดาจักตโหลกตั้ง
 สักก็ไปสาพะญาอิน บอกหว่า หวอกโตนีมีเงา
 รักที่ฮาศิฐคอบไค จะเอามันไปใส่หมอนะรก
 มันกอบบอยอมเขา มันชาทะบายเล็ดเล็กปุก
 มค มันกอบโหลที่หมยมะบานเขามาชาลา
 หมกอกโกลหมวออย่าไปเฮ็ดฮาย บอใจปันแต
 โตชา ปินแตพะญาอินสั่งลงมา หมพุมหว่าจื่อ
 มันจึงไคเระเฮ บะเควนี มันบอกหว่าหือพะญา
 อินใส่จื่อหือมันปินใหญ่ินรง กันบอใส่มัน
 จะขึ้นมาพันแพวเวงอินนี้แหละนา พะญาอินกอ
 หว่าหวอกโตนีฮายขนาดนี้ บอจางเฮ็ดจะไค
 จอแคงหือ ปันจะรักกา กุนใจเป็นลงมา มาบอก
 หวอกไคอิน หว่าพะญาอินบอหือลงมาเอาเจ้าไป
 พะญาอินจะใส่จื่อใส่แรง จะหือมีขมมีซัก
 หว่านา มาบอกแล้วมันกอบไป หวอกไคอินกอนั้น
 ไปแพวเวงอินปัน กำนีกอยยังมีหมเทวดาอัน
 ปินเจ้านายใหญ่ มาอะชุมกันนั้น เควนนี้หวอกไค
 มาแล้ว เฮาจะเฮ็ดจะไค หมเทวดาคำนกอบ
 หว่า โอ หวอกนี้บอจางเฮ็ดจะไค บอจางแบง
 หือมัน อันนี้คองตานไฟคองคานมัน
 บะเควนีจะแบงหือมันกอบบอไค บอแบง

อินทรให้ตัวชาก็จามา เป็นชาพระอินทร์นี่" กูจะไป
 บอกพระอินทรก่อน ถ้าพระอินทรไม่ใส่ชอก
 กจะไปพันถึงเมืองอินทรโนน (หัวเราะ) หมเทวดา
 นั้นก็ไมอาจจะทำอะไรได้ มันก็หนีกับมาอยดำนัน
 อยกับหลกนงมัน เขาก็ชามันนอยที่ถาคหา
 คอกหมากนั้น ที่นี้หมเทวดาจักตโหลกตั้ง
 สักก็ไปหาพระอินทร บอกว่า "วอกตัวนี้มี
 จุทรีหาที่สุดมีไค จะเอามันไปใส่หมอนะรก
 มันก็ไมยอมเขา มันสาชบายเชือกเหล็กชาค
 หมค มันก็ใส่ที่หมยมะบานเขามาชาลา
 หมกโกลหมวออย่าไปทำร้าย ไม่ใช่เป็นแต
 ตัวชา เป็นแตพระอินทรสั่งลงมา หมมว่าอย่างนี้
 มันจึงไคสงขเสียบ ประเดียนนี้มันบอกชาให้พระ
 อินทรใส่ชื่อให้มันเป็นใหญ่เป็นสูง หากไม่ใส่ มัน
 จะขึ้นมาพันถึงเวียงอินทรนี้แหละนา" พระอินทรก็
 ว่า วอกตัวนี้ร้ายมากนี้ ไมอาจจะทำอย่างไค
 ก็แต่งให้ปญจสิกษา คนใช้เขาลงมา มาบอก
 วอกตะไครหิน ว่า"พระอินทรบอให้ลงมาเอาเจ้าไป
 พระอินทรจะใส่ชื่อใส่เสียบ จะให้มีขมมีศักดิ์"
 ว่านา มาบอกแล้วมันก็ไป วอกตะไครหินก็ขึ้น
 ไปถึงเวียงอินทรโนน ที่นี้ก็ยังมิหมเทวดาอัน
 เป็นเจ้านายใหญ่มาประชุมกันนั้น" เควนนี้วอกไค
 มาแล้วเราจะทำอย่างไร" หมเทวดานั้นก็
 ว่า "โอ วอกนี้ ไมอาจทำอย่างไร ไมอาจแบง
 ให้มันอันนี้ของให้ทานใครของให้ทานมัน
 ประเดียนนี้จะแบงให้มันก็ไม่ได้ ไม่แบง"

หมเฑาคูนต้งสาขัน บอยอมแบงห้อมัน
 แทะหวา อันหวายังมีขอกมา ห้อมันปุกมา มา
 มะนีกากันหนา แลวกอปุกมามะนีกากัน
 นะ พระญานอกใส่จ้อมันหวา แปะลามา
 เตะคาโกโตโยไป มันเอ็ดบอดิฮาย เคาโก
 จะฟ่องมัน กำนีกออยู่ไปอยูมาโคสายเมอ
 ลายวัน มันกอตามหวา มะเควนีกโคเป็น
 แปะลามานียุคชักมอกโค เตะคานีกอบอ
 จางจันนอ กอหวา โอ ทานนีอสุลากมาแถ
 เมิงโก มาป็นแปะลามา บอมียุคซังแทะ
 จะเตาโตซานีมอเตาแทะ ปินชีชาเป็นนีนอ
 เกดกานี ฮีเหม็นคุดกคแถวนก กอวักกับ
 มาถำคธาตอกหมาก มันบอเลงมาแลว มันเกด
 มากอมันกอบักชาหมูลูกนองหวา มะเควนีเคา
 ใส่จ็อกป็นแปะลามานี กพิคใจ หมูลูกนอง
 เชนาอะหมาคกอวา โอะ กันบอตาบรอกคกับ
 มานีคแลว มะเควนีหมุชาจะยกหื้อป็นใหญ่
 เคาโกต้งจื่อห้อมันหวา คีบเกงฟ่าเจ้าใหญ่พาคำ
 แถงเคนนังซื่อเลวบิดไวดนาคำ เคาโกฮันงซื่อ
 กอนนี (หัวเราะ) เอนมา บอใส่จื่อจะอิมันโก
 จะไปหันเวงอินแลวหมุเตะกาตักัน กอไปบอก
 พระญานินหวา โอ แปะลามานีแลว (หัวเราะ)
 เออ จะมันกอบโตโย ไปมัดเอาจะซามัน กอชุก
 กันลุงมามีเตะคะป็นปะวีวาลายพ่นลาย
 แชน ลุงมาฮบกัน จะมาซามันซื่อ ๆ นีแทะ
 ต้งตัมมันแลวคี่ ๆ ไปฮองหวา แปะลามามะเคว

หมทาวซุนต้งหลายนีนไม่ยอมแบงให้มัน
 แทะวาเห็นวายังมีคอกมให้มันเลี้ยงมา มา
 มะนีกากันหนา แลวกเลี้ยงมามถีกากัน
 นะ พระอินทร์ใส่จ้อมันวา แปะลามา
 เทวคากิตามไป มันทำไม่ดีเกินไป เขาก็
 จะฟ่องมัน หนีก็อยู่ไปอยูมาได้หลายมื่อ
 หลายวัน มันก็ถามวา "ประเดี๋ยวนี กูได้เป็น
 แปะลามานี ยศศักดิ์ประบาโค" เทวคานีกิไม่
 อาจโกทกนีนะกัว่า "โอ ทานนีอสุลามาจากแถ
 เมืองโกด มาเป็นแปะลามา ไม่มียศอะไรแทะ
 จะเทาทัวซันไม่เทาแทะ" เป็นชีชาเขานีนะ
 โกรษทนี "ทีเมนีคุดกคแถวนก กักระโคคกลั
 มาถำคธาตอกหมากมันไม่เลี้ยงมาแลว มันโกรษ
 มากมันกัปริกษาหมูลูกนองวา "ประเดี๋ยวนีเขา
 ใส่จ็อกป็น แปะลามา นีกูโกรษ หมูลูกนอง
 เสนาอมาคัยกัว่า "โอะ หากไมตาบรอกคกลับ
 มานีคแลว ประเดี๋ยวนีหมุชาจะยกให้ป็นใหญ่
 เขากิต้งซื่อให้มันวา ทิพยเกงฟ่า เจ้าใหญ่พาคำ
 แถงเขียนหนังสือเลวบิดไวดนาคำ เขากิรหนังสือ
 กอนนี (หัวเราะ) เรียนมา ไม่ใส่จื่ออย่างนี้มันกั
 จะไปหันเวียงอินทร์แลวหมุเตะกาตักัน กิไปบอก
 พระอินทร์วา "โอะ แปะลามาทนีแลว" (หัวเราะ)
 "เออ อย่างนั้นกิไปตาม ไปมัดเอาจะซามัน" กีบ
 กันลงมามีเทวคากิตามไปหลายหมื่นหลาย
 แสน ลงมารบกัน จะมาสาถันตรงๆ นีแทะ
 ต้งทัพมันแลวคี่ ๆ ไปเรียกวา "แปะลาม่า ประเดี๋ยว

นี่เป็นเอามิ่งไปอยู่บนก้อนอ้อย มิ่งนี้มิ่งมิ่งเป็น
 โจน อย่างนั้นอย่างนั้นก็ไมไ่ คามันจะอัน
 มันก็พรวดออกถ้ำมาเก่าแล้ว มาก่อไหลบกกัน
 ไประตะอากาศ ไปแพะขอบฟ้าจักรวาล
 เหวะคากอไหลใส ๆ กำนันมันกอลกเอาคุณมา
 ราชะยายหือป็นหวอกไก่อินหมื่นโตแซนโต
 ไหลหมูเหวคะไปทางโน เหวะคากอแหลน ขา
 มันบอตาย (หัวเราะ) กำนันกอนอระวานัน
 กอมาเนระเมคโตใหญ่เตาคอยเพชระกุกัน
 คอนในกอหือคามชี่คันใจ คอนในกอหือกุงคิม
 มื่อหนึ่งกอหือหนากกะโป่งมาค มื่อหนึ่งกอหือ
 ฌิกเล็กนา มีสี่มือนี่ หวอกไก่อินมันอันจะนั้น
 มันกอราชะยาย โตเตาคอยเพชระกุกไคสี่
 โต เลอกวา มีสี่โต โตโนมีมือแปดแหว
 ไหลบกกัน แถกกะจิกกะจายไป แล้วโตมันก
 ลกเอาคุณลันหนึ่งมาแดนโตมันอบนอระจา
 อยุนัน โตมันกอลักมาดั่ง เอาคอนวักไค
 นอระจาไคดั่งกัน เจบไปคอกอนขึ้นฟ้า หวอกกอ
 ไหลขึ้นไปอากาศป่น(หัวเราะ) โอ เบะจะไค
 กอบอแป้นนี้ แลวกอนอระจา กอไปไหว
 ะญาอินหว่า หวอกโตนี้มีเจารักที่ธาตี่ชุก
 บอไค บอมีไฟแป้น เลอกวาพะญาอิน
 กอน บะเดวนี่มันเกนังชือไวคี่ปากถ่า
 ัน หวากันบอไคจ้อมันหวาตึบเกนว่ามันจะ
 ขึ้นมาวันแพะเวงอินนี้แหละ หวากะอันกอโอ
 ไปเอามันมาแหลลอ กอไคปั้นจะชึกคามาเงิน

นี่ เราเอามิ่งไปอยู่บนก็ไม้อยู่ มิ่งหนีมา มิ่งเป็น
 โจร" อย่างนั้นอย่างนั้นก็ไมไ่ คามันอย่างนั้น
 มันก็พรวดออกถ้ำมาที่เคี้ยว มากี่ไล่ตีกัน
 ไปในอากาศ ไปถึงขอบฟ้าจักรวาล
 เหวะคากักรุมใส ๆ ฟ้ามันก็ถอน เอาชนมา
 ราชะยายให้ป็นหวอกตะไคร่หิน หมื่นตัวแสนตัว
 ไคหมูเหวคะ ไปทางไหน เหวะคากี่วิ่ง มา
 มันไมตาย (หัวเราะ) ฟ้าก็กรรชานัน
 ก็มาเนรมิตตัวใหญ่เตาคอยเพชระกุกัน
 มื่อข้างไหนก็ถือคามศรีชรรค์ชัย ขางไหนก็ถือชุนทิพย
 มื่อหนึ่งก็ถือนาคบวงมาศ มื่อหนึ่งก็ถือ
 เชือกเหล็กหนา มีสี่มือนี่ หวอกตะไคร่หินมันเห็นอย่างนั้น
 มันก็ราชะยายตัวเตาคอยเพชระกุกไคสี่
 ตัว ยิ่งกวา มีสี่ตัว ตัวไหนมีมือแปดแหว
 ไล่ตีกัน แถกกะจิกกะจายไป แล้วตัวมันก็
 ถอนเอาชนเสนหนึ่งมาแทนตัวมันรบนรชา
 อยุนัน ตัวมันก็ลักมาข้างหลัง เอาคอนเหวียงไค
 นรชาไคหลังคิน เจ็บปวดก็หนีขึ้นฟ้า หวอกก็
 ไคขึ้นไปอากาศโนน(หัวเราะ) โอะ ทำอย่างไร
 ก็ไมชนะมันนี้ แลวกักรรชาก็ไปไหว
 พระอินทร์ว่า " หวอกตัวนี้มีฤทธิ์หาที่สุด
 มีไค ไมมีไคชนะมัน ยิ่งกวาพระอินทร์
 เสียอีก ประเคียวนี้มันเขียนหนังสือไวคี่ปากถ่า
 นั้น ว่าหากไมไคจ้อมันว่า ติงยเกนฟ้า มันจะ
 ขึ้นมาพันถึงเวียงอินทร์นี้แหละ" วาอย่างนั้นก็"โอ
 ไปเอามันมาอีกอิ" ก็ใช้ญจลิกขามาเชิญ

มันไปแหมไปเว้งอินแหม พระอินทีกอทานหือ
 แทะ ทานคอกคำหือคอกคอก เขิงเตวะบุคกหือ
 เนระเมกฮอดะสาคหือมันกอมานุงโคเตวะบุค
 อยณะสาค กอโทะองอาค(หือเราะ) สะของไป
 แอวกอย มีเจ้าใหญ่หลายคนนี้ จือหวาตั้งเตเขา
 อะสะคันตา เคานาคะวิโก นาคะโก เนมิโร
 เคาอิสี เคายุคันธร จิตุมะฮาราชิกา
 คาวคิงชานันนี้กอมเจ้าใหญ่อยู่เคาแหละนามันไป
 แอวลัน แอเวาะนะๆ แหมบลัน ปินตา ไปเถ็ดคัน
 สะลิดบอดี หวอนี้ฮันนุฟ่า กอแหมบลันปินตา
 โทะระโห้วเป็น หมูเจานายใหญ่หนักอหว่า เยะ
 จะอโกปินเปดเม็งฟ่านพิคกคมาย หวอนี้มา
 เยะจะอโยถูก กอไปไหวพะญาอิน หวาโอ แต่งงาน ทำอย่างนี้โมถก" ก็ไปไหวพระอินทร์ว่า"โอ ทางเน
 หือมันเยะกานพอง จีบเก่งฟ่านมันบอดีฮาย
 เอ็ดจะนี่กอปินเปดเม็งฟ่าแหละ พระอินทีกอจึง
 มาแต่งหือปินเจ้าโชน โชนหมากหมนคืบไปปิน
 เจ้าโชนอยู่หือ กั้นหวามันคืบมันยังกอหือทางมัน
 กอทางแอ มันกอบอเลอะพะญาอิน มันค้อยแล้ว
 กอไปอยณะสาคในโชน ปินเจ้าโชนอยู่นั้น เคะคา
 ตั้งสี่คนยังโตยอยู่นั้นแหละบอดาก กำนี้ออกลูก
 เจามา เคะคามายองไปทางโชน กอทางโชน
 หมากหมนคืบ หมากหมนคืบมันกอนปีจะมีดอก
 ปันปีจะมีโหนย ปันปีจะถูก มันกอมือชูปอ
 ขาคนา มันปินคองคืบนี้ มีอชูปอขาค คอกกอ
 มี โหนยกอมือคืบกอมือชูปอ มี จีบอชูปอ
 ทางไปมันอิด มันกอบยังอชูปอ ทามเคะคาหม

มันไปอีก ไปเวียงอินทร์อีก พระอินทร์ก็ทานให้
 จริง ทานให้คอกคำหือคอกคอก เกรื่องเทวะบุคกให้
 เนรมิตหือปราสาทใหม่ ก็มานุงเสื่อผาเทวะบุค
 อยปราสาทก็โอโฮองอาจ (หือเราะ) เหาะไป
 เทียวคอย มีเจ้าใหญ่หลายคนนี้ฮือวาทังเตเขา
 อัสชันทา เคานาคะวิโก นาคะโก เนมิโร
 เคาอิสี เคายุคันธร จิตุมะฮาราชิกา
 คาวคิงชานันนี้กอมเจ้าใหญ่อยู่ทุกเขาแหละหนา มันไป
 เทียวเลน เทียวหยอกหนา แลบลันปลันตาไปทำอัน
 จริกโมดี วอนี้เห็นนางฟ่าก็แลบลันปลันตา
 โทะระโห้วเขา หมูเจานายใหญ่หนักว่า "ทำ
 อย่างนี้ก็เป็นเปรตเมืองฟ่านนี้ ผิดกฎหมายวอนี้มา
 ทำอย่างนี้โมถก" ก็ไปไหวพระอินทร์ว่า"โอ ทางเน
 หือมันทำการบาง ทิพย์เก่งฟ่านมันโมถกมาก
 ทำอย่างนี้ก็เป็นเปรตเมืองฟ่าแหละ" พระอินทร์จึง
 มาแต่งให้เป็น เจ้าสวน สวนหมากหมนคืบไปเป็น
 เจ้าสวนอยู่นั้น หากวามันคืบมันเป็นอะไรก็ให้ถางมัน
 ก็ถาง มันก็ไมเหลือพระอินทร์ มันค้อยแล้ว
 ก็ไปอยปราสาทในสวน เป็นเจ้าสวนอยู่นั้น เคะคา
 ตั้งสี่คนยังตามอยู่นั้นแหละไมพราก ฟันก็คืบ
 เคามา เคะคามายองไปถางสวน ถางสวน
 หมากหมนคืบ หมากหมนคืบมันกอนปีจะมีดอก
 ฟันปีจะมีผล ฟันปีจะถูก มันก็มีอยู่โม
 ขาคนะ มันเป็นของทิพย์นี้มีอยู่โมขาค คอกก็
 มี ผลก็มีคืบก็มีลูกก็มี มันจับอชูปอ
 ถางไปมันเห็นอชูปอ มันก็ยังอชูปอ ถามเคะคาหม

นั้นว่า "หมากนี่กินบิจะโค โอ พระอินทร์บอ
 ชื่อกิน กินบอโค มันกอบอกินแหละ กินจะโค
 บิจะโค โอ กินหมากนี้มีพิวพันวันนะ เนอโค
 คิงาม มันกอบำไว มันกอตามกอนหาหาบิ
 จะโค โอ หมากนี่กินแล้วเนระเมคโคกอย่าง
 เน ระเมคบิยังกโคทุกอัน มันกอบิทาง
 โชนหนา โชนนี้ลิดกินบิจะโค โอโชนนี้พิ
 กินแล้วเป็นชาวอตาบ เพากอบอโหม(หัวเราะ)
 มันจำไว ลูกเจมาเควะคากอมารอง คีบเกง
 ฟ้าเอ๋ย ไปทางโชนเลาะ โอวันนีบิไปเทอ
 ไขลัม จะลัมเอากอน ไปกอนเคอะ เควะคาไป
 แล้ว มันกอสะยงไป กินหมากไมอันนั้นมค
 กโชน กโชนแล้วนา ยังมีกอหนึ่งมันกิน
 บอโคแล้ว มันกิดคอง(หัวเราะ) นอนอยู่
 ปายไมนั้นแอ แล้วกานีนางจุจาดำ ขอยาก
 หมากอันนั้น กอใจางตั้งเจคไป นางเควะคา
 เจคกนทื่อไปเอาหมากไมมา กั้นจะไปเอานี้ทื่อ
 ทามคิบเกงฟ้าเอากอน บอหามบอโค เคากอ
 โจนกันมา ไปแพะสะดาคีบเกงฟ้า กอธอง
 คีบเกงฟ้า กอบอปากฐึง หว่าโอหมากไมอัน
 ฐกนบอมีแล้ว มันกินมคแล้ว ยังเก็คกอ
 คิมันนอนอยู่ มันอิมแล้ว มันนอนอนัน
 นางกอบอจางเฮะจะโค เอากอนนี้เคอะยังมี
 อยู่ นางกอบอเทวถึงไม มันคกใจคิ่น โชน
 ลุงมา ฐมายังจิกเอาคอนปอกแควมา โอ
 บะเควนี้ นางจุจาดำ ขอยากสมหมากหวานใจ

นั้นว่า "หมากนี่กินเป็นอย่างไร" "โอ พระอินทร์ไม
 ให่กิน กินไมได้" มันก็ไมกินแหละ "กินอย่างไร
 เป็นอย่างไร" "โอ กินหมากนี่ผิวพรรณวรรณะเนื้อตัว
 คิงาม" มันก็จำไว มันก็ถามคันทนาว่า "เป็น
 อย่างไร" "โอหมากนี่กินแล้วเนรมิตโคทุกอย่าง
 เนรมิตเป็นอะไรก็ได้หมดทุกอัน มันก็ไปถาม
 สวณหนา "สวณนี้เลากินเป็นอย่างไร" "โอสวณนี้ใคร
 กินแล้วเขาฆ่าไมตาย เมาก็ไม่ไหม" (หัวเราะ)
 มันจำไว คิ่นเข้ามา เทวดาก็มาเรียก"ทิพย์เกง
 ฟ้าเอ๋ย ไปถามสวณเถอะ" "โอ วันนีไมไปพรอก
 งวงนอน จะลัมเสี้ยกอน ไปกอนเถอะ" เทวดาไป
 แล้ว มันก็เหาะไปกินหมากไมอันนั้นหมด
 ทุกส่วน ทุกส่วนแล้วหนา ยังมีกอหนึ่ง มันกิน
 ไมโคแล้ว มันแนทอง (หัวเราะ) นอนอยู่
 ปลาขไมนั้น แล้วที่นี้ นางสุชาดา ใครกิน
 หมากอันนั้น ก็โชนางหึงเจคไป นางเทวดา
 เจคกนทื่อไปเอาหมากไมมา หากจะไปเอานี้ให้
 ถามทิพย์เกงฟ้าเสี้ยกอน ไมถามไมได้ เขาก็
 ชวนกันมา ไปถึงปราสาททิพย์เกงฟ้า ก็เรียก
 ทิพย์เกงฟ้า ก็ไมพูดอะไรว่า "โอ หมากไมอัน
 ฐกนไมมีแล้ว" มันกินหมดแล้ว ยังเหลือกอ
 ฐมันนอนอยู่ มันอิมแล้ว มันนอนอนัน
 นางก็ไมอาจทำอย่างไร เอากอนนี้เถอะยังมี
 อยู่ นางก็เหนียวถึงไม มันคกใจคิ่น กระโจน
 ลงมา "สุมาทำไม" ชักเอาคอนปอกแควมา "โอ
 ประเดี๋ยวนี้ นางสุชาดาใครกินสมหมากหวานใจ

ทุขามา มาเอาหมากส้มนี้ ย่องกับ เก่งฟ้าแล้ว
 กอบออยู่ กับ เก่งฟ้าอยู่นี้ก็ดีแล้ว เป็นจะกิน
 เลงกันที่ปะตูโชนนั้นป็นเหลาป็นแปงป็น
 จันปาอาถานขัป๊ะ หมากไม้เป็นจะเอาเมอ
 แจกหมทาวหมคน เจานายอันเป็นลูกโกมา
 ไคกิน กอหว่า เออ อยุอยู่หว่าจะอัน คีน
 นางกอดคอกินหม (หัวเราะ) เจคกุนนั้น
 คีนคิตคินหม มั่นกอดสะของออกไป ไปอยู่
 ที่ทางรามคา ทางหนึ่งกอไปอาพะญาอิน
 ทางหนึ่งกอไปโชน ทางหนึ่งกจะไปคี่เป็น
 กินเลงจะนั้นา แล้วสะของไปแพวฮุนทาง
 นั้น หมทาวคูนลูกมาแจจอบเคาใจกัน
 มา แหกันมา ขี้จางขี้มามาก็ ๓ ๓ มั่น
 กอมาหนึ่งทีละนนดออยู่ หมนั้นมาแพว
 กอหว่า บะเควนีพะญาอินบ่อหื้อไปโชนหว่านา
 หื้อไปอาพะญาอินกน(หัวเราะ) กอไป มั่น
 ไกลาที่ซุคหมไคว้นนี้ยังบอดกิน วันพุกกอน
 จะกินกัน หมทาวะคากอไป มั่นกอดเอาคูนมา
 เนระเมคป็นจางป็นมาป็นกน เป็นเฮ็ดจะโค
 มั่นกอดเฮ็ดจะอัน ไปโชนที่เลงกันนามั่นเขา
 ไปแพวกออยู่ไว้ จะกินกอบอจางกิน เยะจะโค
 เป็นกินจะโคโดยจะโค มั่นบอดนี้กินกอดจะอา
 เคา มั่นกอดซาพะยายหื้อป็นแมงวัน แมง
 วันเควไปจับเทวะกา จับกุนโลกอนอนลัมมค
 มั่นกอดักกิน(หัวเราะ) กินเหลากินจันกิน
 เหลาดายกอเมา เมาแล้ว โอ้กุนีจะเบะจะโคจะ

ทุขามา มาเอาหมากส้มนี้ เรียกทิพย์เก่งฟ้าแล้ว
 ก็ไมอยู่ ทิพย์เก่งฟ้าอยู่นี้ก็ดีแล้ว เขาจะกิน
 เล้งกันที่ประคูนวนนั้น ป็นเหลา ป็นถวน ป็น
 เนื่อปลาอาหารสารพัด หมากไม้เราจะเอาไป
 แจกหมทาวหมจนเจานายอันเขามาจากที่ไกล
 ไคกิน" ก็ว่า "เออ อยุอยู่" วาอย่างนั้น คีน
 นางกอดคอกินหม(หัวเราะ) เจคคนนั้น
 คีนคิตคินหม มั่นก็เหาะออกไป ไปอยู่
 ที่ทางสามแพร่ง ทางหนึ่งก็ไปหาพระอินทร์
 ทางหนึ่งก็ไปสวน ทางหนึ่งก็จะไปที่เขา
 กินเล้ง อย่างนั้นหนา แล้วเหาะไปถึงหนทาง
 นั้น พบทาวซุนมาจากจอมเขา ชวนกัน
 มา แหกันมา ขี้จางขี้มา มากันเป็นแถว ๆ มั่น
 ก็มานั่งที่ถนนคอยู่ หมนั้นมาถึง
 ก็ว่า "ประเคียวนี้พระอินทร์ไม่ให้ไปสวนว่าอย่างนี้หนา
 ให้ไปหาพระอินทร์ก่อน" (หัวเราะ) ก็ไป มั่น
 ไกลหาที่สุคมีไค "วันนี้ยังไม่กิน วันพรุ่งนี้ก่อน
 จะกินกัน" หมทาวะคากอไป มั่นก็เอาขนมมา
 เนรมิตเป็นขางเป็นมา เป็นกน เขาทำอย่างไร
 มั่นก็ทำอย่างนั้น ไปสวนที่เล้งกันหนา มั่นเขา
 ไปถึงก็อยู่ไว้ จะกินก็กินไม่เป็น ทำอย่างไร
 เขากินอย่างไรอยู่อย่างไร มั่นไม่รู้ ก็นั่งจะอา
 เคา มั่นก็สาธยายให้เป็นแมลงวัน แมง
 วันเขี้ยวไปจับเทวะกา จับคนใด ก็นอนหลับหมค
 มั่นก็กินทันที(หัวเราะ) กินเหลากินเนื่อ กิน
 เหลามากก็เมา เมาแล้ว"โอ้ กุนีจะทำอย่างไรจะ

พิดเกามอกโต หว่าเจนนัน กูจะไปตามเทวะคา
 เก็น เมาไปก้านี้ก้อไปแพะผะสาต โตนันก้อ
 ปินโตมีรัตติเมินกันไปตองกอบออยู่ขึ้นไปบน
 ผะสาต ก้อไปอันน้ำคูนกูนโตคียบยาแรงแม้น
 ก้อไปวัดเอาน้ำคูนยาแรงแม้นปักกินเขาไป ก้อ
 ายเมะเหลา น้ำคียบนั้นไผบอตาบมีรัตติ
 ยาตืซุคบอโค(หัวเราะ) ายเมะเหลาแล้วก้อมา
 อยู่ถ้ำคาคอกหมากนี้ หมอลกนงก้อเอาเหลาเอา
 ะมิกิน ก้อหว่าเหลาเม็งเฮาเนบอคำเป็นเหลา
 เม็งฟ้า เหลาเม็งฟ้ากินคี่คำ เมาะนา คุชากอ
 ไซกิน เจาบอเอามาพองนี้ เออจะกิน กูจะไป
 มันก้อสะของขึ้นมา มาแพะมันก้อซาทะยาย
 ลกนง ซาทะยายค้อเอาเหลา เอากองกินคั้งลาย
 ลงไป(หัวเราะ) มค เอาไปถ้ำคูลา แล้วมัน
 ก้อไปแกนางเจกนุหนีไป แล้วแกเคาที่ลัษ
 หนีคั้นเฮ แล้วลงไปอยู่ถ้ำคาคอกหมาก นาง
 เจกนุ ก้อหว่า โอคูนานี้โคเหลาโครายกดยอน
 คียบเกงฟ้านี้แหละ ไปถูกมนมันคั้นคักคิน บอ
 จางมา หมากไม่รั้งมันกินมค บอมีแล้ว
 (หัวเราะ) ไปพองพะญานิน หมูอันแบ่งกิน
 ก้อไปพองพะญานิน หว่าโอคองกินคั้งลาย
 คียบเกงฟ้านี้ล็กินมค บอมี ะมคแล้ว
 (หัวเราะ) เออ เหลากิน มันก้อปอกมาเอน
 มาคองน้ำคูนคียบยาแรงแม้นมคเฮแล้ว
 เรายาย ไปอาพะญานินไปพองโอคูน
 คียบคองขามี่ไว้นันตังแต่เจาเปเจาหมอน

ผิดเขาเท่าใด' ว่าอย่างนั้น "กูจะไปตามเทวะคา
 กอน" เมาไปที่นี่ก็ไปถึงปราสาท ตัวนั้นก็
 เป็นตัวมีฤทธิ์เหมือนกัน ไปเรียกก็มาอยู่ขึ้นไปบน
 ปราสาท ก็ไปเห็นจนโททิพย์ยาแสง มัน
 ก็ไปคว่าเอาคนโทยาแสงมากินเข้าไปทันที ก็
 หายเมะเหลา น้ำทิพย์นั้นใครมาไม่ตาย มีฤทธิ์
 หาที่สุดมิได้(หัวเราะ) หายเมะเหลาแล้ว ก็มา
 อยู่ถ้ำคาคอกหมากนี้ หมอลกนงก้อเอาเหลาเอา
 ะไรมากิน กัว่า"เหลาเมืองเรานี้ไม่อร่อยเหมือนเหลา
 เมืองฟ้า เหลาเมืองฟ้ากินคี่อร่อย เมาะนา คุชาก
 ไซกิน เจาไม่เอามาพองนี้"เออจะกินกูจะไป"
 มันก็เพาะขึ้นมา มาถึง มันก็สาธยาย
 ถอนวน สาธยายค้อเอาเหลาเอากองกินทั้งหลาย
 ลงไป(หัวเราะ) มค เอาไปถ้ำคูลา แล้วมัน
 ก็ไปแกนางเจกนุหนีไป แล้วแกเคาที่ลัษ
 หนีคั้นเฮ แล้วลงไปอยู่ถ้ำคาคอกหมาก นาง
 เจกนุ กัว่า "โอ คุชานี้โคเลาโคสายก็เพราะ
 ทิพย์เกงฟ้านี้แหละ ไปถูกมนมันคั้นคักคิน ไม่
 อจมร หมากไม่อะไรมันกินมค ไปมีแล้ว"
 (หัวเราะ) ไปพองพระอินทร์ หมูอันทำกิน
 ก็ไปพองพระอิหเรว่า "โอ ของกินทั้งหลาย
 ทิพย์เกงฟ้านี้กินหมด ไม่มี หมคเสียแล้ว"
 (หัวเราะ) เออ เอากินก็กล้มมาเรื้อน
 มาจับคนโททิพย์ยาแสงก็ไม่มีหมคเสียแล้ว
 เสียกายเหลือเกิน ไปหาพระอินทร์ไปพอง"โอคนโท
 ทิพย์ของขามี่ไว้นันตังแต่ชั่วปชั่วพวก

บอธายชักเคอขอมมีโจรมีมาน ตั้งแต่คืบ
 เกงฟามาอยู่นี้มีโจร(หัวเราะ) แพนคืบ
 เกงฟ้าแต่ จะนังกอป่าวกันแอ เอาทะแวง
 คนฐานไปชาติโชนกอบออยู่แล้ว พระอิน
 กอมอจุมาหลุม กอฮันกินเหลาอยู่กับหมูลูกนง
 แอ กอของเอาประวีรวิธานลายโกกลายค้อลง
 มาทิด ๆ มาตังคืบกันแอ ตังคืบเอตี ๆ กอ
 รวงคาหวอกโคอิน กอออกมาปัดกันขึ้น
 ะตะอากาศ เอ็ดจะโค ไคชิวันเมืองฟ้ากอ
 กอโคชิวันบ๊อแป เอ็ดจะโคกบอแป คาย
 คืบฮักมค ยังมีทอยางตนหนึ่ง ทอยาง
 กอบินทะฐานพระญาณเวโร เป็นกอไปโจธา
 พระอินจะนังกา ไปไหวพระอิน พระญา
 อินกอหวา โอ มีหวอกตนหนึ่ง มีรัศมีอาตึชุด
 บอโค เอ็ดจะโคกบอแป เอ็ดจะโค โอ
 จะนังกอมีกนฐานมาตนหนึ่ง โอไคนี้หอกกาน
 เทาลำตาน ไบนะกวางวาหนึ่ง ยาวเจ็คสอก
 แหงซังโคมคแหละ อันหวอกนั้นมันตังบอโก
 ทอยางนะ เออ จะนังกอค้อโจยแแต่ ทอย
 วางกอวัคเอาหอกนั้นลงมาคืบ หวาวหอกนั้น
 อยู่ไนนา อูเม็นหงายนอ(หัวเราะ) บอหงายชัก
 กำ กอมาปัดกัน ทอยางกอยกหอกขึ้น
 หวอกโคอินกอเอากอนัน คอกกอบินเตาไป
 เฒค ทอยอมคไผแพวไคัน(หัวเราะ) กอ
 โลนแอ บอชอกไผแหละโชนขึ้นเมืองฟ้า ส
 หวอกบอโค(หัวเราะ) พระอินกอบอจาง
 เอ็ดจะโค เอ็ดจะโคกบอแปมัน ะบลายวัน

ไม่หายสักที ไม่มีโจรมีมาร ตั้งแต่คืบ
 เกงฟามาอยู่นี้มีโจร(หัวเราะ) ไซทิพย์
 เกงฟ้าแ่น" อย่างนั้นก็ปาวรวงกันเอาทแกลว
 ขุนหาญไปหาที่สวนก็ไม่อยู่แล้ว พระอินทร์
 ก็กลงมาทางลง ก็เห็นกินเหลาอยู่กับหมูลูกนง
 ก็เรียกเอาประวีรวิธานลายโกกลายลาน ลง
 มาเป็นแถวลง มาตังคืบกัน ตังคืบเสียคี่ ๆ ก็
 รวงคา รวงตะไกรหิน ก็ออกมาสู้กัน ขึ้น
 เวหาอากาศ ทำอย่างไร ไคชิวันเมืองฟ้าก็
 ไคชิวันนะ ไมชนะ ทำอย่างไรก็ไม่ชนะ คาย
 ทิพย์หักมค ยังมีทอยางตนหนึ่ง ทอยาง
 ก็เป็นทหารพระญาณเวโร เขาก็ไปเยี่ยมหา
 พระอินทร์อย่างนั้นกระมัง ไปไหวพระอินทร์ พระ
 อินทร์ก็ว่า "โอ มีหวอกตนหนึ่งมีฤทธิ์หาที่สุด
 มิได้ ทำอย่างไรก็ไม่ชนะ ทำอย่างไร" "โอ
 อย่างนั้นก็มีขุนหาญมาตนหนึ่ง โอไคนี้หอกกาน
 เทาลำตาล ไบนะกวางวาหนึ่ง ยาวเจ็คสอก
 แหงอะไรไค้มคแหละ อันหวอกนั้นมันไมกลัว
 ทอยางนะ""เออ อย่างนั้น ก็ขอช่วยที" ทอย
 อยาก็ควาเอาหอกนั้นลงมาคืบ หวาวหอกนั้น
 อยู่ไคไหนะ พุคเหมือนงายนะ(หัวเราะ) ไมงายสัก
 หนอย ก็มารบกัน ทอยางก็ยกหอกขึ้น
 รวงตะไกรหินก็เอากอนันตอก ก็เป็นเถาไป
 เสียหมด ยอยหมด ไผถึงตัวนั้น(หัวเราะ) ก็
 วังหนี ไมบอกใครแหละ วังขึ้นเมืองฟ้า ส
 รวงไมโค(หัวเราะ) พระอินทร์ก็ไม่สามารด
 จะทำอย่างไร ทำอย่างไรก็ไม่ชนะมัน รบหลายวัน

แต่ umpyk ๆ กำนี่กอดองเหลากันมา เหลากัน
 โทนน้ำตบยับันนา บะแวนี่จะเยะจะโค
 เหลากัน หวอกโตนี่เ็ดจะโคกอบอขาย มันบอ
 ว่างขาย เ็ดจะโคจิงแปมัน อามีแะลื่นขวิน
 ลื่นขวินนี้อยู่เกาะน้ำ เคามีอกจายป็นองอญ
 เกาะน้ำ แหมมะฮาสะมุคอันนัมีรักที เ็ดครั้ง
 ไคมกเนระเมะครั้งโคตูกอขาย เวอ จะนัณกอ
 ไปเอามา ใจเียงเื่องกอไปบอกลื่นขวิน
 กอไปเอานองจายไปโดยเื่อลื่น หาคังโค
 ตานนา โทหนึ่งเฝ้าอยุฮอเ็นเะสาคนันแล้ว
 กอเอาแหมตอแหมแตน แหมเียงป็นปะริวามมา
 โตนี่กอดจาดเน็คนอ(หั่วเราะ) มากอมากัน
 หวาทวอกมันอยุทีไน มันเ็ดจะโค หวอโอ
 หวอกโตนี่กอดายฮาคีซุคบโค บอแปมัน
 เวอ จะนัซจะไปสข กอบอกหอนองสี
 กุนันหว่า กันหว่าหวอกออกถ่ามาแล้ว หือกัน
 โวอย่าหือมันเฮา อยาหือมันเฮาถ่า กอปาปะริวาม
 มาฮองคา หวอกกอดอกถ่ามา นองสีกนกอดค
 ถ่าไว้ กอวัดกันขึ้นระตะอากาศ ขอบเฝ้า
 จักกะวาน เื่อแองมามันกอลกคุณมา
 ษาทะยายป็นหวอกโคอินหมื่นโกแะนโตไค
 หมุเะวะคานัน ลื่นขวินอันกอษาทะยายหือ
 ป็นไฟไหม ไฟไหมคูนหวอกหมุนันไหมเพวโค
 พะฐาหวอกนันนา บอเ็ดเคอ เะวะคามัน
 ดายนันอ มันลุ่มษาทะยายหือเพนตกไค
 กอขาย บอคิดบอโจบั้งมันังกอสะของ

จริง รบเรื่อ ๆ ที่นัก็เรียกเื่อกันมา เื่อกัน
 ัวคนโทพิพันนัหนา"ประเื่อวนี้จะทำอยางไร
 เื่อกัน วอกตัวนี้ ทำอยางไรก็ไมตาย มันไม
 ตายโค ทำอยางไรจิงชนะมัน""อา มีแะลื่นควิน
 ื่นควินนี้อยู่เกาะกลางน้ำ เคามีหกขายป็นองอญ
 เกาะกลางน้ำแหมมหาสมุทร อันนัมีฤทธิ ทำอะไร
 โคหมค เนรมิตอะไรก็โคทุกอยาง""เออ อยางนัก็
 ไปเอามา"ไคเื่องหลวงก็ไปบอกลื่นควิน
 ก็ไปเอานองขายไปควยเสียลื่น ห้าหังตัว
 ทานหนา ตัวหนึ่งเฝ้าอยุฮอเื่องปราสาพนัน แล้ว
 ก็เอาแหมตอแหมแตน แหมเียงป็นบรืวารมา
 ตัวนี้ก็ยอกมากนะ(หั่วเราะ) มากี่มาพูกกัน
 วา "วอกมันอยุทีไน มันทำอยางไร" วา "โอ
 วอกตัวนี้กรายหาที่สุคมีไค ไมชนะมัน"
 "เออ อยางนัซจะไปรบ" ก็บอกให้นองสี
 คนันนา"หากว่า วอกออกถ่ามาแล้วให้กัน
 โวอย่าให้มันเฮา อยาให้มันเฮาถ่า"ก็พาบรืวาร
 มารองคา วอกก็ออกถ่ามา นองสีกนก็ปิด
 ถ่าไว้ ก็ตอสูกันขึ้นบนอากาศ ขอบเฝ้า
 จักรวาล จันใจมามันก็ถอนขนมา
 ษาทะยายป็นวอกทะไกร ินหมื่นตัวแสนตัว ไค
 หมุเะวะคานัน ื่นควินเห็นก็ษาทะยายโท
 ป็นไฟไหม ไฟไหมชนวอกหมุนัน ไคถึงตัว
 พญาวอกนัหนา ยังไมเสร็จเะวะคามัน
 มากนี่นะ มันลุ่มษาทะยายในเพนตกไค
 ก็หาย ไมโคคิอะไรมันบรืวารน ก็เะหา

ขึ้นไประตะอากาศ ลุงคำคินไปทางโนก
 บอหวอด ไผมันไปโดย โอจะตายเอะกะกา
 มันกอละโหมหวอก กายบินนกน้อยไป ไปอยู่
 เกากอจาง มันไปเร็วล่ำ ไผบอตันฮันมัน
 มันไปต่างโน หวอกโตนี แหวนคืบเป็นมีเอา
 แหวนแฉวกอสะยะของขึ้นไป สองผอทุกคิต
 ทุกตาง โอ มันไปบินนกน้อย อยู่เกาไม
 รางปุ่น พะญาหวอกกอกกายบินสูงบินเข้าไป
 ลบลุงกอชาง มันกอลอตกอชางออกไป
 ออกไปกายบินนกโตอื่นไปแล้ว กายบินนก
 เองคาง สิ้นขวินกอละฮากอไปฮันนก
 อยู่นั้นโตเคว บอใจจุกักหวาบินหวอกกอหวา
 นกนี้ข้งมาอยู่โตเคว บินนกท่ามะคากอ
 ทองมีกู มีลายโตอยู่นั้นอยู่โตเคว จะบิน
 หวอกกู กูจะยิงผอกอน กอนาวกงทะนุขึ้น
 ยิงใส่ กอวัดกายบินเตาพคเขาฮาสินขวิน
 กายบินงูมา สิ้นขวินกอละเตกกอฮายไป
 (หัวเราะ) บวตันฮันไปโนป่า กอไปเนระเมค
 บินพะวีสาน หวอกมันเบะจะนั่น กั้นหวาสินขวิน
 เขาไปไหวพะโนวีสานนั้น มันกอกินนะ โอสิน
 ขวินมันกอละจลลาค มันไปผอหวา โอวีสาน
 ย้งมาอยู่ในป่าจะนี มีกาพะวีสานนี้ โองพะ
 บอมมี บออยู่ โอจะ จะโคกอบินหวอก มันจวก
 นี้(หัวเราะ) ต่งนั้นเป็นปักตางหนาพะเจ้า
 นี้มันปักตางล้งนี้ กอกแควนบินตามัน
 ประคูนีบินปากมัน พะพุททะทรบอยู่ในหันบิน

ขึ้นไปบนอากาศ ลุงคำคินไปทางโนนกี
 ไผวอด ไผมันไปตาม เอ จะตายเสียกระมัง
 มันก็ทิ้งรูปวอก กลายเป็นนกน้อยไป ไปอยู่
 ตันชาง มันไปเร็วล่ำ ใครไม่ทันเห็นมัน
 มันไปทางโนน วอกตัวนี้ แวนพิพย์เขามีเอา
 แวนแล้วก็เหาะขึ้นไป สองคุดทุกคิต
 ทุกตาง"โอ มันไปเป็นนกน้อยอยู่ตุนไม
 ชางโนน" พญาหวอกก็กลายเป็นหงส์บินเข้าไป
 หลบลงตันทาง มันก็ลอคตันทางออกไป
 ออกไปกลายเป็นนกตัวอื่นไปแล้ว กลายเป็นนก
 เอ็งคาง ซินควินก็เสาะหากิไปเห็นนก
 อยู่นั้นตัวเดียว ไม่ไช่รู้จักว่าเป็นวอก ก็ว่า
 นกนี้ท่าไผมาอยู่ตัวเดียว เป็นนกธรรมคากิ
 ทองมีกู มีหลายตัวอยู่นั้น นี้อยู่ตัวเดียวจะเป็น
 วอกก็ไมรู กูจะยิงคูกอน ก็นาวคันธนูขึ้น
 ยิงใส่ ก็กลับกลายเป็นเตาพรวคเขาหาซินควิน
 กลายเป็นงูมา ซินควินก็เข้ากค ก็หายไป
 (หัวเราะ) ไม่ทันเห็น ไปโนป่า ก็ไปเนรมิต
 เป็นพระวิหาร วอกมันทำอย่างนั้น หากวาซินควิน
 เขาไปไหวพระโนวิหารนั้น มันก็กินนะ โอซิน
 ควินมันก็จลลาคมาก มันไปควา "โอ วิหาร
 อะไรมาอยู่ในป่าอย่างนี้ มีเตาพระวิหารนี้กูพระ
 ไมมี ไมอยู่ โอ อย่างไรก็เป็นวอก"มันจลลาค
 นี้(หัวเราะ) ชงนั้นเขาปักตางหนาพะเจ้า
 นี้มันปักตางล้งนี้ คอกแควนนี้เป็นตามัน
 ประคูนีเป็นปากมัน พระพุทธรูปอยู่ในนั้นเป็น

ลิ่นมัน กัดคัน ทุ่งปักทางปุ่นนี้เป็นางมัน
 มันก็กัดคัน กอสะของขึ้นไปจะบุงตาห่อแตก
 หวอกกอพุคโท ทำโม ช้างโค ปินเซอไปโอ
 ลิ่นขวินกอบินจางโหลเตกกับ ฮายกายอายอีก
 บอตันมัน ลิ่นขวินเซาะโนบอฮัน มันฮา
 สะของไปปุ่น อยู่ณะสาคลิ่นขวิน ที่เ็น
 ลิ่นขวินปุ่น ไปเนระเมกปินลิ่นขวินไปนอน
 เเตงไปเยะรัง นองจายฮันกอหวาปินป้อาย
 แ่งหมขาวมาอาบนาคำโฮยูนันแอ ปินเจ้า
 อยู่นัน ลิ่นขวินเซาะบอฮัน กอกับปอกไปฮา
 หมคึกเอาหวนมาสองโละ หวอกโตมันไปอยู่
 ที่โน เซาะโนกอบอฮันแล้ว กำนันกอสะของ
 ขึ้นไปในอากาศ สองไปตัวโหลกกอฮันมันไป
 ปินลิ่นขวินอยู่ฮอนะสาคลิ่นขวิน ลิ่นขวิน
 กอจิตใจ สะของกับเมอบาน ไปฮองฟือโค
 ปะตุ เกากอขอโค โคโนกอบินลิ่นขวิน โค
 หนอกกอบินลิ่นขวิน โคโนปินโคปอมกอ
 บอฮัน บอจางโค ลิ่นขวินกอบูนปะตุเข้าไป
 เซาไปกอล้านหวอก กอให้กันขึ้นระตะ
 อากาศ กำนันกอ หวอกโคฮัน กอเฮาะมาต่าง
 อากาศ สะของมาจะเซาถ้ำ ปักมาจะมา
 เซาถ้ำ กำนันนองจายลิ่นขวิน ลิ่นขวินนั้นเฝ้า
 อยู่ กอฮาดาบเซาพัน หวอกโคฮันกอลือ
 คอนันขึ้นรับกระเด็นไป มันบอเคยกาน
 ไฟรักเทอ มันกอฟัดใจ กาหาอาคมกอลิ่น
 ใจกอลิ่นมา กอโหลขุหมัน แดกหวุ่นวะหวุ่นวาย

ลิ่นมัน คัดคัน ทุ่งปักทางโน้น นี่เป็นทางมัน
 มันก็กัดคัน ก็เหาะขึ้นไปจะคีตาให้แตก
 วอกก็"พุทโธ ฮัมโม สังโฆ" เป็นลือไป โอ
 ลิ่นขวินก็เป็นช่างไล่หัดกัน หายวับ หายอีก
 ไม่ทันมัน ลิ่นขวินเสาะหาไหนไม่เห็น มันหา
 เหาะไปโนน อยู่ปราสาทลิ่นขวิน ที่เรือน
 ลิ่นขวินโนน ไปเนรมิตเป็นลิ่นขวินไปนอน
 เติงไปทำอะไร นองชายเห็นก็ว่าเป็นพี่ชายใหญ่
 ทำสำหรับขาวมาอาบนาคำหัว อยู่นัน เป็นเจ้า
 อยู่นัน ลิ่นขวินเสาะไม่เห็น ก็กลับไปหา
 หมคึก เอาหวนมาสองหา วอกตัวนั้นมันไปอยู่
 ที่โน เสาะหาที่ไหนก็ไม่เห็นแล้ว ที่นี้ก็เหาะ
 ขึ้นไปในอากาศ สองไปทั่วโลก ก็เห็นมันไป
 เป็นลิ่นขวินอยู่หอปราสาทลิ่นขวิน ลิ่นขวิน
 ก็โกรธเหาะกลับไปบ้าน ไปเรียกให้เปิด
 ประตูเขาก็ไม่เปิด ตัวไหนก็เป็นลิ่นขวิน ตัว
 นอกก็เป็นลิ่นขวิน ตัวไหนเป็นตัวปลอมก็
 ไม่รู้ ไม่อาจเปิด ลิ่นขวินก็ทุบประตูเข้าไป
 เข้าไปก็ไปเห็นวอก ก็ให้กันขึ้นบน
 อากาศ ที่นี้กวอกตะไครหิน ก็เหาะมาต่าง
 อากาศ เหาะมาจะเซาถ้ำ กลับมาจะมา
 เซาถ้ำ ที่นี้ของชายลิ่นขวินสี่คนนั้นเฝ้า
 อยู่ ก็ว่าดาบเซาพัน วอกตะไครหินก็เอา
 คอนันขึ้นรับกระเด็นไป มันไม่เกยแพ
 ไครฮักที่ มันก็โกรธ คาหาอาคมกอลิ่น
 ใจก็ขึ้นมาก็ไล่ตีหมันนั้น แดกหวุ่นวาย

บอกานแล้วกานี้ สิ้นขวินมาแพว สิ้นขวิน
 กอบอแปแล้วกานี้ หวอกมันใจไมแลวนี
 (หัวเราะ) มันโชนนี้ วัคจะโคกอบอแป
 มันกอลกคนธาทะยายหือป็นหวอกหมื่นโต
 แขนโต สิ้นขวินกอธาทะยายหือป็นโชน
 โหลกินหวอก หวอกโคอินกอธาทะยายหือป็น
 ไฟไหมโชน ไหมแพวเวงอินป็นมันกอลจาก
 จางนี้ เด็กรอนฮาย บอจางเฮ็ดจะโค กอไป
 ฮองเอาเหลากันมาแหมแล้ว พระภูอินนะจะเฮ็ด
 จะโคจึงโคมาแหมแล้ว หวอกโชนีอาละกว่า
 ตานนี้ โอ หวอกโชนีชาติตายบอโค เอาแคะโต
 มันแหละโค เฮ็ดจะโคโค เอาเอาแวนชานี้ไป
 พระภูอินเอาไป ฮันโตหวอกเหมือโคหือเอาแวนนี้
 โตนไปมัตมัน บอจะนีนี พระภูอินกอเอาแวน
 สะของมา เกากอโหลพันโหลบกับอยู่จะอัน
 พระภูอินฮันกอเอาแวนนั้นขวางมา แวนนั้น
 กอป็นหนากระโปงบาด มาซุมโสโหวอกมัด
 โคแลวนี(หัวเราะ)มัดโค เกากอฮับโค เคา
 กอฮามขึ้นไปเวงอินป็น กานี้เอาไปเมอแพว
 ปะตูเวงอิน ทามพระภูอินทวจะเยะจะโคยะเคว
 นี หวอกกอโคมาแล้ว โอ บอตาเอาเฮามาใน
 เวงอินนี้ เอาไปซาเอทีน้ำแหมมะฮาสะมุดป็น
 ทวจะนีนี กานี้กอมมาแตงหือกันคืบสี่มือ ฟี
 แดงโสงลันกานกำ ปะริวากันไนมีป็นหมื่น
 นินป็นแหละนา ฮามกันไปฮิมน้ำแหมมะฮาสะมุด
 ป็น แล้วกอเอาไปมัดเฮ็ด ๆ กอบึง บอตาย

ไมแพแล้วทีนี้ ขันควินมาถึง ขันควิน
 ก็ไมชนะแล้วทีนี้ วอกมันใจไมแลวนี
 (หัวเราะ) มันโกธนี ส้อย่างโคกโกบชนะ
 มันก็ถอนชนสาธยายให้เป็นวอกหมื่นตัว
 แสนตัว ขันควินก็สาธยายให้เป็นผีโขมค
 โลกินวอก วอกทะโกรหินก็สาธยายให้เป็น
 ไฟไหมโขมค ไฟมาถึงเวียงอินทร์โนน มันก็
 ทำโคนี้ เด็กรอนเต็มทน ไมอาจทำอย่างไรก็ไป
 เรียก เลากันมาอีกแล้ว พระอินทร์นะจะทำ
 อยางไรจึงโคมาอีกแล้ว วอกตัวนี้เอาเรื่องกว่า
 ทานนี้ "โอวอกตัวนี้หาที่ตายไมโคเอาแคะตัว
 มันแหละโค ทำอยางไรโค เอาเอาแวนชานี้ไป"
 พระอินทร์เอาไป เห็นกัววอกเหมือโคให้เอาแวนนี้
 ขว้างไปมัตมัน บออยางนี้ พระอินทร์ก็เอาแวน
 เหาะมา เขาก็โหลพันโหลคกับอยู่อยางนั้น
 พระอินทร์เห็นก็เอาแวนนั้นขวางมา แวนนั้น
 ก็ป็นนาควงบาด มาสวมโสโหวอกมัด
 โคแลวนี(หัวเราะ)มัดโค เขาก็จับโค เขา
 ก็ทามขึ้นไปเวียงอินทร์โนน ทีนี้เอาไปถึง
 ประตูเวียงอินทร์ ทามพระอินทร์ว่าจะทำอยางไรประเดีว
 นี้ วอกก็โคมาแล้ว"โอ ไมตองเอาเฮามาใน
 เวียงอินทร์นี้ เอาไปซาเสียที่แมน้ำมหาสมุทร"
 วอยางนั้น ทีนี้ก็มาแตงให้คนทิพยสี่มือ ผี
 แรงหลวงลันกานทอง บรียวารคนไหนดมีป็นหมื่น
 ป็นพันแหละนา หามกันไปริมน้ำดมมหาสมุทร
 โนน แล้วก็เอาไปมัดเสียคี่ ๆ ก็ยิงไมตาย

แหละ อ้อ บอตาย บอมีตาย ปันกัถักหยอย
มค เอาคาบเมอพัน คามกัถักหยอยมค บอ
มีซังแหละ โอ เลอแองแล้ว บออาจซาจะ
เยะจะโค กำนีเพา ไปเอาโธมา เอาพื้น
มากองไว้เตาคายนันเอาตังหวอกไว้ ปักกัยไฟ
เข้าใส่กอไผ่ ไผ่แป้วไฟสูงกำฟ้าปุ่นไฟหมอด
แล้วกอนั่งอยบอตายนั้น (หัวเราะ) บอปี
ซัง มันมีแวนตบ โอ ซาบอตาย กอฮามลง
ใส่หน้า น้ำกอบาย เอายื่อเขาน้ำตางโน น้ำก
บายเฮ เอาไปตางโคน้ำกอบอโธมาฮา อ่า
เลอแอง แล้วกอฮามกัยไปเวงอิน ไหวชาพะญา
อินหว่า หวอกโตนีซาบอตาย เรงกำกัถแล้ว
เยะจะโคกอบอตาย เพากอบอตาย บอฮูจะ
เยะจะโค พะญาอินกอบองเหลากันมา เหลากัน
จะเยะจะโคจะห้อมันตาย โอ หวอกโตนีบอมี
ตาย เอาคินมาแปงเบา เอาหวอกเข้าใส่หลอม
เอาสูบมาใส่ชาวอันสูบโนนี้จักชาวกันก่อนนา
สูบชาอัน ถานนี้เอามาใส่สิบหาบพีแอง
โลง เอาเบาเข้าใส่กลาง เอาคินตักหือดี ๆ นา
เหลากันกอโกไฟไหมหนาคะโบงขาดแวนนั้นละ
กา กอศคแวนออก มันกอออกแล้วนี่
(หัวเราะ) มันกอกายป็นมคแดงไปนอนอยู่ใน
ฐะรำนันแอ (หัวเราะ) เอากอเอาไฟเข้าใส่
สูบลุมแป้วไฟไหมแพวเนอป็นเบานีในมค
อัย ตายแล้วกา บอฮันนี มันป็นมคอยู่ใน
ฐะรังเรานี (หัวเราะ) มันโกหนาคะโบง
ขาดนั้น กนบอมีโบงนั้น มันตังบอโกยัง

แหละ "อ้อ ไม่ตาย ไม่มีตาย" ปันกัถักหยอย
มค เอาคาบไปพัน คามกัถักหยอยมค ไม่
มีอะไรแหละ โอ จนใจแล้ว ไม่อาจซาจะ
ทำอย่างไร "พื้นเภา ไปเอาพื้นมา เอาพื้น
มากองไว้เตาคายนันเอาตังหวอกไว้ คุกไม้ขีด
เข้าใส่กอไผ่ ไผ่แป้วไฟสูงกำฟ้าโนน ไฟหมอด
แล้วก็นั่งอยบอตายนั้น (หัวเราะ) ไม่เป็น
ไร มันมีแวนทิพย์ "โอ มาไม่ตาย ก็หามลง
ใส่หน้า" น้ำกัถนี้ เอายื่อเขาน้ำตางโน น้ำก
ถนี้เสีย เอาไปตางโค น้ำกัถไม่ไหลมาหา อา
จนาใจ แล้วก็หามกลับไปเวียงอินทร์ ไหวพระ
อินทร์ว่า"วอกตัวนี้สาไม่ตาย หมคความกิดแล้ว
ทำอย่างไรก็ไม่ตาย เภาก็ไม่ตาย ไม่รู้จะ
ทำอย่างไร พระอินทร์ก็เรียกเหลากันมา"เหลากัน
จะทำอย่างไรจะให้มันตาย""โอ วอกตัวนี้ไม่มี
ตาย เอาคินมาทำเบา เอาหวอกเข้าใส่หลอม
เอาสูบมาใส่ยี่สิบอัน สูบไหนรักไ้ยี่สิบกนก่อนนะ
สูบยี่สิบอัน ถานนี้เอามาใส่สิบหาบพีแอง
หลวง เอาเบาเข้าใส่กลาง เอาคินปิกให้ถี่ ๆ หนา
เหลากันกัถไฟไหมหนาคบวงขาดแวนนั้นกระ
วัง ก็ตังแวนออก มันก็ออกแล้วนี่
(หัวเราะ) มันก็กลายป็นมคแดงไปนอนอยู่ใน
ฐะรำนันแอ (หัวเราะ) เขาก็เอาไฟเข้าใส่
สูบลุม แป้วไฟไหมถึงเหนือโนนเบานีไหมหมค
"อัย ตายแล้วกระมัง ไม่เห็นนี่"มันป็นมคอยู่ใน
ฐะรังเรานี (หัวเราะ) มันกล้วนากบวง
ขาดนั้น หากไม่มีวงนั้น มันก็ไม่กล้วอะไร

เหล่ากัณเฑาะพวกราว บะเควนี้พะญาหวอกกอดาย
 ไปเฒแลวนี้ น้ำตุนคืบยาแขงคองกุงยังมีอยูกา
 ยังเซคายอยุนา เอาไมมาเซ เซ กำนีโกแหลน
 ใสบิโนโตเมินเกา อยุเวงปุ่นแลวนี้(หัวเราะ)
 ไหลบับแตกกะจะกะจาย มันกอดหิยคโตขึ้นบน
 ฟา คอนันแกวง แพรชอพบา ขอบ
 จักกะวานปุ่น ตาอย่างตะวันออกมา ใพอยุ
 ในตึงบอโค โทลมมค บอมีซังแปละกานี
 เอ็ดจะโคกขบอแปแลว พะญาอินกอดแลน ๆ
 ชาย ๆ โกอแลว หมูเทวะคาตังลายกอนีไป
 อยุยามาปุ่น โจนกันนี้ทิด ๆ นีซึก(หัวเราะ)
 เลอแองเซา พะญาอินกอนา สิ้นชวินไปคอ
 เจินพะพุดพะเจาเมิงจุมปมาหรีบ ๆ บะเคว
 นีหวอกมันจะตีพะญาอินแลว สิ้นชวินปิน
 โตเรว ไปนี่แหลบเควนี้มันแพวแลว แลวกอ
 ไปเจินพะพุดพะเจา เอาพะโหมกกันลาน
 มาโดยพะพุดพะเจาเอะ สะของมา มาแพว
 เวงอินนี้ หมูเทวะคามักมีอะยังกอดักกอ
 ะคองไวมค ไหวพะเจา หวอกกอดักหวาปิน
 จะโค เคาของกนมา เคาจึงไหวมค ปินเจา
 คีโน ปินกะแซคคีโน มันกอเขาไปทาม
 หวา ลูกะระตาน ลูกคีโนมา เออ ลูก
 เมิงจุมปมา ตานจือยัง ปินเจาคีโน
 ปินกะแซคคีโน กูนี้จือพะปุดทะลิดคัตตะ
 เจาโหลตังซามกอนี้แหละ เออโหลตังซาม
 นี บอตันคีโน หากหวา เจาป็นพะพุดพะเจา

เล่ากัณเฑาะพวกราว ประเคียวนี้พญาออกก็ตาย
 ไปเสียแลวนี้ คนโทพิพียาแสงของกุงยังมีอยูกระมัง
 ยังเสียคายอยุนะ เอาไมมาเซี่ย เซี่ย ที่นี้กัวัง
 ใสเป็นตัวเหมือนเกา อยุเวียงโนนแลวนี้(หัวเราะ)
 ไล่ตีแตกกระจักกระจาย มันก็ยัดตัวขึ้นบน
 ฟา คอนันแกวง ถึงชอพบา ขอบ
 จักรวาลโนน ตาอย่างตะวันออกมาไครอย
 ไหนก็ไม่ไค่ วังหนีหมค ไม่มีอะไรชนะละที่นี้
 ทำอย่างไรรักไม่ชนะแล้ว พระอินทร์ก็สิ้น ๆ
 ลาย ๆ กลัวแลว หมูเทวะคาตังหลายก็หนีไป
 อยุยามาโนน ชวนกันหนีมากมายหนีศึก(หัวเราะ)
 จนใจเข้า พระอินทร์ก็ว่า ชินควินไปขอ
 เชิญพระพุทเจ้าเมืองชมพ มาธิบ ๆ ประเคียว
 นี วอกมันจะตีพระอินทร์แลว ชินควินป็น
 กัวเรว ไปนี่แวบเคียวนี้มันถึงแลว แลวก
 ไปเชิญพระพุทเจ้า เอาพระโมคคัลลาน
 มากับพระพุทเจ้าเสีย เหาะมา มาถึง
 เวียงอินทร์นี้ หมูเทวะคามิฐูมีอะไรก็ลัก
 ทังลงใจหมค ไหวพะเจา วอกก็สงสัยว่าเป็น
 อยางไร เจาสองคนมาเขาจึงไต่หมค ป็นเจา
 ที่ไหนด ป็นกษัตริย์ที่ไหนด มันก็เข้าไปถาม
 ว่า "ลูกกร หานมาจากที่ไหนด" "เออ ออก
 จากเมืองชมพมา" "ทานชื่ออะไร ป็นเจ้าที่ไหนด
 ป็นกษัตริย์ที่ไหนด" "กูนี้ชื่อ พระพุทสิทธัตถะ
 เจาโลกทั้งสามก็กูนี้แหละ" "เออ โลกทั้งสาม
 นีไม่เห็นที่ไหนด หากหวา เจาป็นพระพุทเจ้า

ก็มาแข่งรักหักกันเกิน จะอ้อแอ้ พระพุทธ
 เจ้าก็ไม่วาง มั่นก็ไมยอมง่าย ไม่
 อาจทำอะไรได้ "จะแข่งอย่างไรก็แข่ง" รอกว่าอย่างนี้
 ว่า "ยังไม่ต้องแข่งหรอก แข่งอย่างอื่นนะยาก นี่
 มึงมาอยู่ทสันมือกัน แล้วก็กระโดดโพย
 มือกันไป พระเจ้าหาจะอัน เกดแอ หวอนัน
 จะอันคแวนกัน(หัวเราะ) ไปแพรวชอบ
 ฟ้าจักรวาลมาแล้วนี้ นับประสามือพระเจ้า
 เตาอ (หัวเราะ) หวาพระเจ้าถูก มึงขอ
 ตาเกด กันหวามึงไปปนปลายมือก็ มึงจะ
 โคป็นพระอินทร์เวียงฟ้านี้ วิคขึ้นมามีมือ
 พระเจ้า พระเจ้าบอกหา มึงไปทิ้งที่โน้หือ
 บอกไว้ เคนจื่อไว้ กูจะไปโดยขอ มั่นก็
 วิกวิกไปแพรวชุนำฟ้าดินคักนั้นแหละไป
 สันหลักคำอยู่หาหลิม อ้อ นี่เป็นที่จำนายบิน
 กองกาง มั่นก็เคนจื่อมันใส่หลิมกางไว้ เทียว
 ใส่ แล้วอวิกปอกมา มาคักที่มีมือพระเจ้า
 พระเจ้าหา มึงไปแพรวที่โน้โอไปแพรวนำชุก
 คินคักปน มึงไปอันซัง ไปอันหลักคำหาหลิม
 ปักอยู่ไหน ไปเลาะไปผอเตอะ เอ มึงวิกยัง
 บอปนมือกัน หลักคำหาหลิมนี้คือนิ้วมือ
 มึงยังเคนจื่อไว้โน้ใส่ มึงเคนจื่อใส่แล้วมึง
 ยังเทียวแพม คมผอโลคมแล้วกวหา แพม
 กำกอน พระเจ้ากอขวำบือล่งจะนีกอตก
 ไปคินเขาปนกอเนระเมกควยเพกชะกค
 เติงไว้ เติงไว้ มั่นก็คิน คิน ออกมาผด

ก็มาแข่งรักหักกันก่อน อย่างนี้ละ พระพุทธ
 เจ้าก็ไม่วาง มั่นก็ไมยอมง่าย ไม่
 อาจทำอะไรได้ "จะแข่งอย่างไรก็แข่ง" รอกว่าอย่างนี้
 ว่า "ยังไม่ต้องแข่งหรอก แข่งอย่างอื่นนะยาก นี่
 มึงมาอยู่ทสันมือกัน แล้วก็กระโดดโพย
 มือกันไป พระเจ้าหาอย่างนั้นโกธนะ รอกนั้น
 "อย่างนี้คแวนกัน(หัวเราะ) ไปถึงชอบ
 ฟ้าจักรวาลมาแล้วนี้ นับประสามือพระเจ้า
 เตาอ (หัวเราะ) ว่าพระเจ้าถูก "มึงไป
 ต้องโกธ หากว่ามึงไปปนปลายมือกัน มึงจะ
 ได้เป็นพระอินทร์เวียงฟ้านี้" โคคขึ้นมามีมือ
 พระเจ้า พระเจ้าบอกหา "มึงไปทิ้งที่โน้ให้
 บอกไว้เขียนชื่อไว้ กูจะไปตามค" มั่นก็
 กระโดดไปถึงสุคนำฟ้าดินคักนั้นแหละ ไป
 เห็นหลักทองอยู่หาเคม อ้อ นี่เป็นที่จำนายบิน
 ของกลาง มั่นก็เขียนชื่อมันไว้เล่มกลางไว้เยียว
 ใส่ แล้วก็โคคกลับมา มาคักที่มีมือพระเจ้า
 พระเจ้าหา "มึงไปทิ้งที่โน้" โอ ไปถึงน้ำสุค
 คินคักปน "มึงไปเห็นอะไร" "ไปเห็นหลักทองหาเคม
 ปักอยู่นั้น ไปชี้ไปคูกะ" "เอ มึงกระโดดไปยัง
 ไม่ปนมือกัน หลักคำหาเคมนี้คือนิ้วมือ
 มึงยังเขียนชื่อไว้โน้ใส่ มึงเขียนชื่อใส่แล้วมึง
 ยังเยียวคัก คมคัก" คมแล้วก็ว่า "อีก
 ครั้งกอน" พระเจ้ากกว่ามือลงอย่างนี้ ก็คค
 ไปคินเขาปน ก็นมิตคคอยเพวรกฎ
 ทัยไว้ ๆ มั่นก็คิน คินออกมาผด

คึงโต เกิดแคนคอนแคว ยังคำอู่นา ยังบอ
 ตาย บะแควกอยยังมีอยู่โล แลวกอู่นมะบาน
 กอมาฮันกอหว่า โอ หวอกออกมาไคแล้วยัง
 เกิดแคนคอนแคว คำอู่นัน ไปไหวซาพะเจ้า
 พะเจ้ากอยบอปกมาเทอ อยู่เวงอินปัน
 พะเจ้ากอเคนบันหือพะโหมกคั่นลานมาไวลุด
 มาชอนมันเฮ พะโหมกคั่นลานกอเอามือ
 คุบโว มึงอย่าไปคิน มึงเฮะจะไคมึงกอขอ
 บัน แลวกอหือทือซันหา ชอนซันหาซัน
 ชึงหือ กอบอหือตอกออยากยัง เหวะคานคิน
 ซามรอยวันซามรอยจะมำอักษามึง กั้นหว่า
 มึงบันโทโกไปแลว มึงกอจะไคปันพะญา
 ทำมะราชาตุนหนึ่ง พะโหมกคั่นลานชอน
 แลวกอสะยองปากมา ยังอยู่หันเตาบะแคว
 ปินจะอันนา

พะโหมกคั่นลานกอไปแพวเวงอิน
 หมุเหวะคากอมาไ หวามานบมาตามคแล้ว
 กอจะลุดจากเวงอินมา พะญาอินกอเนระเมค
 ซันไคจันซันไคคำ ซันไคแกว พะเจ้ากอ
 โจนพะโหมกคั่นลาน ลุดมาแพวเมิงจุมปูเฮา
 หมุเหวะบุคเหวะคา ซาวะกะตังลาย กอมา
 ปาจาพะพุคพะเจ้า ถาบทอเตาหึงพะ
 นิพพาน นันแหละนา

ทั้งตัว เหลือแต่แขนข้างเดียวยังติดอยู่หนา ยังไม่
 ตาย ประเคียวนี้ก็ยังมียู่นะ แลวกียมบาล
 ก็มาเห็นก็ว่า "โอ วอกออกมาไคแล้ว ยัง
 คางแขนข้างเดียว ติดอยู่นัน" ไปไหวสาพะเจ้า
 พระเจ้าก็ยังไม่กลับมา อยู่เวียงอินทร์โนน
 พระเจ้าก็เขียนยันต์ให้พระโมกคัลลานมาไว้ ลง
 มาสอนมันเสีย พระโมกคัลลานก็เอามือ
 คุบหัว "มึงอย่าไปคิน มึงทำอย่างไรมึงก็ไป
 พัน" แลวกก็ให้ถือศีลหา สอนศีลหา ศีล
 อะไรให้" ก็ไม่ให้ทุกขียากอะไร เหวะคานคิน
 สามรอยวันสามรอยจะมารักษามึง หากว่า
 มึงพันโทษไปแลว มึงก็จะไคเป็นพญา
 ธรรมราชาคนหนึ่ง" พระโมกคัลลานสอน
 แลวกก็เหาะกลับมา ยังอยู่นันจนประเคียวนี้
 เป็นอย่างนั้นหนา

พระโมกคัลลานก็ไปถึงเวียงอินทร์
 หมุเหวะคาก็มาไ หวามานบมาไ หทานหมคแล้ว
 ก็จงจากเวียงอินทร์มา พระอินทร์ก็เนรมิต
 บันไคเงินบันไคทองบันไคแก้ว พระเจ้าก็
 ชวนพระโมกคัลลาน ลงมาถึงเมืองชมพูเรา
 หมุเหวะบุตรเหวะคาสาวกทั้งหลาย ก็มา
 บูชาพระพุทธเจ้ากราบทอเทาถึงพระ
 นิพพาน นันแหละหนา

+
แต่งอนI
แต่งอน

นางมูล วงศ์ใหญ่ : ๒๒๕

ยังมีเมืองหนึ่งชื่อหาเมืองโกสินะ
 แลวกพะญาเมืองโกสินะ พญาเมืองเกานัน
 จือหาพะญาพมมะแตก แหมเป็นจือนาง
 เก่งคำ แลวกอมีหลูกจายจือหาเจามะฮาวง
 กำนัใหญ่มาป็นบาวอายุไคซิบหากอไซไป
 ทั้งกายเอาเซนาอะหมาคไปจากลายเหละ
 ไปดง ไปปากอไปทั้งกาย กอเอาเซนาไป
 โดยกับตางนั้นสี่เซนาละกา หมันนีนปอก
 บานหมค ขำกอขำ กำนันคานกอลุง
 เถิน สี่เซนานันกอลุงเมินกัน ไปนอน
 อิมน้ำสระหนึ่ง สระใหญ่เหละป็นแหมกุงกา
 กำแลว กางคินนีนอนพัน พันฮันชาวมา
 เกวมากอด กอป็นนางแต่งอนนนั้นเหละ
 อยู่ในน้ำ งามเซกตังาม กำนันกอสะคุดัน
 ขึ้นมากอฮาวาจะไปเอาหื้อโค เซนานันกอหาว
 โอ ปอกขานปอดจองเฮากอนกา บะควนีกอ
 ลับลายกอฟันลายบอทองเหละกอบอพิ้งหื้อ
 เซนาคำนาลุงไปดอ ป็นฮอคำไว งามแตเหละ
 มีตังปอดกั้แหมเมิน ป็นหลูกตะเซตะเซในน้ำ
 กอไปปากไปจากอออนวานเมินกันเหละ แลว
 กอออกมาบอหื้อพะญา พะญามะฮาวงนนั้นกอ
 หวา เจอ ปอกกับบานกับจองกอฮางเซิง
 บันนิกานมากอยมาสอคมามายกอยมาเอาเลาะ

ยังมีเมืองหนึ่งชื่อว่าเมืองโกสินะ
 แลวกพะญาเมืองโกสินะ พญาเมืององคแรกนนั้น
 ชื่อหาพะญาพรหมทัต แม่ของพระองค์ชื่อนาง
 เก่งคำ แลวกมีลูกชายชื่อว่า เจามหาวงศ
 ที่นี้ใหญ่มาเป็นหนุ่มอายุไคสิบห้า ก้อยากไป
 ตั้งคายเอาเซนาอมาคย์ไปจำนวนมากเหละ
 ไปดง ไปป่า ก็ไปตั้งคาย ก็เอาเซนาไป
 ตามหนทางนั้นสี่เสนากะมัง พวกนอกนั้นหนีกลับ
 บานหมค คำก็คำ ที่นทานก็หลง
 เถิน สี่เสนานันก็หลงเหมือนกัน ไปนอน
 ริมน้ำสระหนึ่ง สระใหญ่เหละ เป็นแมงกคา
 ที่เคียว กลางคินนีนอนพัน พันเห็นสาวมา
 เกียวมากอด(ก็เป็นนางแต่งอนนนั้นเหละ)
 อยู่ในน้ำ งามสุดตังาม ที่นี้ก็สะคุดัน
 ขึ้นมากอฮาวาจะไปเอาให้โค เซนานันก็ว่า
 "โอ กลับบานกลับของเสียก่อนเถิดประเดี๋ยวนี้ก็
 หลับมากก็ฝันมาก ไม่ตองหรง"ก็ไมเอื่อให้
 เสนาคำนาลุงไปดอ เป็นหอทองคำ งามจริง ๆ เหละ
 มีทั้งพอทั้งแม่ของเขา เป็นลูกจระเข้จะเซในน้ำ
 ก็ไปพุดไปจากอออนวานเหมือนกันเหละ แลว
 กอออกมาบอให้พญาทราบ พญามหาวงศนนั้นก็
 ว่า"เฮ้อ"ก็กลับบานกลับของ ก็เตรียมเครื่อง
 บรรณาการมาไ้มาสอคมามาขอยมาเอาเถิด"

เสนาสักคนนั้นก็ว่าอย่างนี้ ประเดี๋ยวนี้มาตั้งคายไม้
 ไข่มื้ออะไร ก็พากันกลับเสีบ กลับไปก็อยากได้
 เมื่อยอย่างนี้ พ่อแม่ก็จะหาให้ ช่างลองรอง
 ตะโกนเอาชาวบ้านชาวช่องหัวเมืองทั้งหลายมา
 ตกแต่งตัวให้มันหมดทุกสาว โอ มากี่ไม่
 เหลือกแหละ บอเอาแหละบอแม็กแหละสาจะไปเอาโต
 อยู่ในน้ำนะนา ปอกเวงคีนมดแหละ กำนี่ปอ
 แหมกอบอจางเยะจะโค กอหว่าหลูกกนี้มันป็น
 จะโค ชาวหลูกพะญาโฮเม็งตั้งลายเป็นกอจากงาม
 ขึ้นหาวบอเอาโอบอจางหว่าแหละ หว่าจะไปเอานาง
 ในน้ำป็นหลูกตะเชกอป็นบอใจพารานเคว
 กัน แล้วจะโคจะเอามาอูยบานอูยเม็งโค กอ
 หว่าโคนา กำนี่กอปอยแหละ เสนาอะหมากกอมายาง
 เข็งบั้นะกานจะไปสอคนางโตนั้น กอแหกกัน
 ไป จางมาเอาไปมด กำนี่ไปคอป็น ปอแหม
 ป็นกอใจคี่ป็นกอหื้อ ป็นหว่าจะไปป็นไปเม็ง
 ป็นกอมาสั่งซอนหื้อกอยอูยกอยกินกอยออยาง
 กอยไป ออย่าไปพะญาเจ้าเออออกเซใจ ป็นกอ
 อะนุหยาคมาแล้ว แล้วเอามาสู่อโนสู่อนั้น เอ็น
 แสงวงเกาป็นเกาแตกอน กอเอาผานเอ็นป็น
 เตบานป็นเซามาสู่อโนสู่อหันแล้วป็นกอกัด
 บอจางจะเยะจะโคโตป็นชาป็นไผ แล้วนาง
 กอมายมึนมาโคปีหนึ่งกอนตอองกอมายไผใหญ่
 มีหลูกแล้วนอ โอทีนนี่ป็นกอฮักกัน แล้วกอมมี
 แหมพมายเส็ดทีโตหนึ่งมีหลูกหากันแล้วป็นชาวมด
 กำนี่เส็ดทีโตนั้นตายตายเฮแล้ว กอเอานาง

เสนาสักคนนั้นก็ว่าอย่างนี้ ประเดี๋ยวนี้มาตั้งคายไม้
 ไข่มื้ออะไร ก็พากันกลับเสีบ กลับไปก็อยากได้
 เมื่อยอย่างนี้ พ่อแม่ก็จะหาให้ ช่างลองรอง
 ตะโกนเอาชาวบ้านชาวช่องหัวเมืองทั้งหลายมา
 ตกแต่งตัวให้มันหมดทุกสาว โอ มากี่ไม่
 เหลือกแหละไมเอาหรอกไมชอบ จะไปเอาแต่ตัว
 อยู่ในน้ำนะหนา ใหกลับคีนเวียงหมดแหละทีนพอ
 แม็กไมรูจะทำอย่างใด ก็ว่า"หลูกกนี้มันป็น
 อย่างใด สาวหลูกพญาหัวเมืองทั้งหลายเซากังามมาก
 กลับว่าไมเอา โอ ไมรูจะทำอย่างใดแหละว่าจะไป
 ในน้ำป็นหลูกจะเซกป็นคนไมโซภาษาอันเคียว
 กัน แล้วทำไมจะเอ มาอูยบานอูยเม็งไก่อ" ก็
 ว่า"โคนา"ทีนก็ปดอยแหละเสนามาตัยก็มาเตรียม
 เครื่องบรรณาการจะไปซอนางตัวนั้น ก็แหกกัน
 ไป ชางมาเอาไปมด ทีนไปขอเซา พ่อแม่
 เซากัใจคี่เซากัให้ เซาวาจะไปป็นสะโกเมือง
 โนน ก็มาสั่งซอนไหคอยอูยคอยกิน คอยเคิน
 คอยไป ออย่าให้พญาเจ้าเสียดอกเสียดใจ เซากั
 อนุญาตมาแล้ว แล้วเอามาตรงทางไหนดตรงไปทางนี้
 แสงวงเกาป็นคนเกาแตกอนก็เอาผานเรือนเซา
 รอยานเซาเซามาตรงไหนดตรงนั้นแล้วเซากัโกรธ
 ไมรูจะทำอย่างใดตัวป็นชาป็นไฟ แล้วนาง
 ก็มาอูยบานมาโคปีหนึ่ง ทอองก็มาผไผใหญ่
 มีหลูกแล้วนอ โอทีนนี่เซากัรักกัน แล้วกอมมี
 แหมมายเศรฐีตัวหนึ่งมีหลูกหากันแล้วป็นสาวหมด
 ทีนเศรฐีตัวนั้นตาย ตายเสียดแล้วกัเอานาง

ตั้งห้านั้นไปหนอยไปฝากพระยาโกสินนั้นมะฮารุง
 นั้น หว่าซากอบินเมเส็ดทีแหละมีหลุกหาญ
 บะแควนี้จะมาคอกฝากเจ้าเอาเป็นชาใจตั้นใจมือ
 กอตามใจจะเอาเป็นหลุกบินเมกอตามใจ ออย่า
 โทนั้นเอามาหือเป็นกอกเอาแหละนางแตงออน
 นั้นมานอนกลางคั่นเข้ามาพัน โออะสาตหยอด
 ะสาตนี้กอกักขบลงไป พันหว่าเมิงโกสินนี้ก
 ไฟไหมแจ่มมาบอโปโพเจ้าเมิงนั้นกอหว่า
 อากำพันหลุกไปกอกเมินจะบอโปบิขังบอแหม
 นี้เถาแกแล้วเถาจะตายจะอยู่แหมเมิงบอบิ
 ขังแหละ แดดาคนนั้นจะมาแป้นนางกอกให้
 กักคอกกักใจ ไทอยู่จะนั้นนา บอจางเอ็ดขัง
 พานป่าขึ้นไปยิงกว้างยิงฟานนะขึ้นแหม
 ไนกอกไคฟานเทอโต แล้วมีวันนั้นกอมีจางเปิด
 บินนายจางทั้งลาย โอจางกอกเควตั้นเฝ้าตั้ง
 สิ่งามที่ซุดแหละเป็นนายเป็นมา กอไปบอ
 จางโทนั้น บ่าเอาไปไวบิขังบิขังเมิง บอ
 หือพะญาเจ้าเมิงมาคองเอากอเถาจะคี่หว่านา
 พานเนอกบอไคขังแหละปอกมา เมมันตาม
 หว่าวันนี้ไคขังจา โอบอไคขังแหละไปอันจาง
 บิขังยามเถาจะไปบอพะญาเจ้าเมิงบะแควนี้แหละ
 คี่นี้ไปบอพะญาเจ้าเมิงกอกโชโต แล้วกอม
 สังนางแตงออนหว่า อยู่ไวกอกยี้ๆ เอาไวหือ
 แหมกาไวหือบิขังแหมแ ๆ แหมกาไวเมเส็ดที
 แหมหมายนันนอ กอผอนางจะเกิดอะสุดหลุก

หังหา นั้นไปหนอยไปฝากพระยาโกสินนั้นมะฮารุง
 นั้น ว่า"ซาก็เป็นเมียเศรษฐีและมีลูกหาญ
 ประเดียนนี้จะมาคอกฝากเจ้าเอาเป็นชาใจตั้นใจมือ
 ก็ตามใจจะเอาเป็นลูกเป็นเมียก็ตามใจ" นาง
 ตัวนั้นเอามาให้ซาก็เอาแหละนางแตงออน
 นั้นมานอนกลางคั่นก็มาพัน โอ ปราสาทยอด
 ปราสาทนี้กักขบลงไป ผันว่าเมิงโกสินนี้
 ไฟไหม สว่างมามอบอกพอดัวพอเจ้าเมิงนั้นก็ว่า
 "อา ความฝันลูกสะโลกก็เหมือนจะไม่พอเป็นอะไรพอม
 นี้เภาแกแล้ว เภาจะตายก็จะอยู่เทียมเมืองไม่เป็น
 อะไรหรือที่จริงหาคนนั้นจะมาเอาชนะหนานางก็ร้องไห้
 แนนอกแนใจ ร้องไห้อยู้อย่างนั้นหนาไมรูจะทำอย่างไร
 พรานป่าก็ไปยิงกว้างยิงฟานหนา ก็เมื่อ
 ไคก็ไคฟานครั้งละตัว แล้วมีวันนั้นก็มีช้างเผือก
 เป็นนายช้างทั้งลาย โอ งาก็เขียว คั่นเทาตั้ง
 สิ่งามที่สุดแหละเป็นนายช้างมา ก็ไป
 ช้างตัวนั้น"บ่า เอาไปไว้เป็นช้างพันเมือง บอ
 ไฟพะญาเจ้าเมิงมาคองเอากก็เถาจะคี่" วานา
 พรานเนื้อก็ไม่ไคอะไรแหละกลับมาเมี่ยมันถาม
 ว่า"วันนี้ไคอะไรบ้าง""โออะ ไม่ไคอะไรหรือไปเห็นนาง
 โนนงามเหลือเกินจะไปบอพะญาเจ้าเมิงประเดียนนี้"หะ
 ที่นี้ไปบอพะญาเจ้าเมิงก็อยากไค แล้วก็มา
 สังนางแตงออนว่า"อยู่ก็ให้อยู่คี่ ๆเอา(ฝาก)ไว้ให้
 แหมกาไว้ให้เป็นแมจริง ๆ (แมกาไวเมียเศรษฐี
 แมมายนันนะ) ก็ให้ขุนนางจะเกิดประสูติลูก

เหมอโนก้อหื้อผอเฮาจะไปคองจาง จะป้าเอา
 เชนาอะหมาคไปคองจางเผือกกอนเนอ กันปีได
 จางเผือกมากอจะเอาหื้อนางแหละซิ่นเมืองหลง
 เมืองเอายุดเอาไจนางกอยมื่อเอากำนีเจา
 ออกไปแล้ว นางก็จะคลอคลุกเจ็ดวันคลอด
 มา เจามะฮาวงคองจางก้อไคว้นนั้นแหละ
 แลวกอเกิดก้อเอาผามามัดตาหื้อนางเฮม
 อันซ้งแหละนออยากไคว้นนั้น นางตั้งหานันนา
 กำนีก้อหื้อไปอาทะเซในน้ำ ทะเซนอยมาเป้น
 เกากอไปฮามา แลวกอเอางั้นเอาคำจางแซน
 เมืองเอาที่มันเกดเฮินมันรุ กอจางของปัน
 กำกอนแลวกอจางกุนซ้ชาเฮินคองเมไหญ่นัน
 กอจางเฮ จางมดแหละอยากไคว้นนั้น บอหื้อ
 ไฟโตปากโตจา ไปเอาทะเซมาเกิดหลุกก้อ
 เอาผามาปันเอาใส่คันคำไว อันเจาที่เกิด
 นั้นก้อฟาวเอาไปเตกใส่ออม เอาไปฝังดิน
 เฮ แลวบอเตนโตพัง เมพะก้ออินมาเอา เอา
 ผาแหยอดคองมาปัก เอาเมอเลงไวจันฟ้าปัน
 กำนีนางเกิดแลวกอไทอยหาโอมมาแกผานหอ
 ขอยแด แลวกอแกผาออกหื้อ กอมาเซาะฮาหลุก
 นะ จะโคหลุกขอยเกิดมาไปทางโนเฮนะ คอ
 หลุกขอยมาหื้อขอยแด กอหลุกมึงก้อยหันโต
 กออยคันคำก้อหลุกมึงละกา กอหลุกบิ่นตะเซน
 บอใจกา กุทามมึงตั้งวันบอหื้อไปตานำไปสุ
 ตะเซมึงกอน กอบอหื้อนมนกอบอไปชักเทอแหละ
 แลวกอใส่โตค พะญานันก้อโคจางก้อปอกมาเอ

เมื่อไหนก้อใหญ่ เราจะไปคองจางจะพาเอา
 เสนาอมายไปคองจางเผือกกอนนะ หากไฟได
 จางเผือกมากอจะเอาไชนางซิ่นเมืองหลง
 เมืองเอายศเอารชัย"นางก็ยกมือรับกำที่นี้เจา
 ออกไปแล้ว นางก็จะคลอคลุกเจ็ดวันคลอด
 มา เจามะฮาวงคองจางก้อไคว้นนั้นแหละ
 แลวก้อเกิด ก้อเอาผามามัดตาไชนางเสียไม
 เห็นอะไรเลย นางกาไคว้นหนานางตั้งหานันนา
 ที่นี้ก้อให้ไปหาจระเข้ในน้ำ ลูกจระเข้มาเปลี่ยน
 เขาก็ไปฮามา แลวก้อเอาเงินเอาทองคำจางแสน
 เมืองเอาที่มันโกธรเรือนมันพังก็จางสองพัน
 ทองคำที่เคียว แลวก้อจางคนซ้ชาเรือนของเมียหลวงบ่
 ก็จางเสีย จางหมดแหละนางกาไคว้นนั้นหา ไม่ให้
 ใครโคพุดโคจา ไปเอาจระเข้มา มาเกิดหลุกก็
 เอาผามาพันเอาใส่ขันทองคำไว อันเจาที่เกิด
 นั้นก็รีบเอาไปก่ใส่" เอาไปฝังดิน
 เสีย แลวไมทันโตฝัง เมียพระอินทร์มาเอา เอา
 ผาแพร ยอดคองมาปักปกคลุมเอาไปเลี้ยงไว้จันฟ้าเน
 ที่นี้นางคลอดแลวก้อร้องไทอยหา"โอมมาแกผานีให้
 ขอยทีเถิด"เขาก็แกผาออกให้ ก็มาเสาะหาหลุก
 นะ"ทำไมหลุกขอยเกิดมาเอาไปทางโนเฮเสียละ ขอ
 หลุกขอยมาให้ขอยที"ก็หลุกมึงก้อยู่นันใจ
 ก้อยู่ในขันทองคำนั้นก็เป้นหลุกมึงละ""ก็หลุกเป้นจระเข้
 ไม่มึง""กุทามมึงทวงวันไม่ให้ไปตานำไปสุ
 จระเข้มึงกรกไม่เชื่อน"มันก็ไม่เคยไปสักทีทรอก
 แลวก้อใส่โพง พะญานันก้อโคจางก้อกลับมา

กำนันก็ไปสอพระญาณลูกหา นางนางแดงอ่อนน้อย
 บานนี้ หามกอบอทั้งนาคนาคนาแดงเฮแล้ว
 กอไปหมายตะเข้ในน้ำ ถึงวันถึงวันแหละเกิดมา
 กอปีนตะเข้แหละนี่เป็นลูกเจ้าอุมเอาละ
 พระญาณก็อายเป็นนีนอ เกดแอ ไปธองนาง
 แดงอ่อนมาบะเควนี้โค เคากอมาธอง กอ
 บอนาอยก่าเคนนี้นอ กอเมอไหวหว่าเนอโฮ
 อาคยาเป็นจะโชธะยังจันะ ธองมาหังหว่า
 มิ่งนี้เลอก่ากสั่งไว บอห์ลุลยค้ำหว่าบอห์ลุลย
 ธอคำหว่าบอห์ลุลยไปในกอยังกาไปหลินตะเข้ น
 น้าอูหลุมมิ่งนี้กอปีนตะเข้มิ่งนี้บอห์ลุลย กอเอา
 ฆอนแสวบายเขาหนังกอโอบินกาธอยกาเหล็ด
 เล็ดติคคอนแสแหละ นางกอคอไหวแพวคินนิน
 กอตะเป็นนา บอธามาไหวแหละ มิ่งนี้เป็นกุน
 บอคีนาลูกแซดแหละปีนจะนี่หอนี้เฮ นางกอ
 คอ นางกาไวนางตั้งหากอจีโลติก ๆ อีหมัน
 นา กำนันก็แล้วกอไหลนี้ เชนาตั้งสีตีไป
 เอาแนะ มาคอหว่าไวโคไวกุน เวลาโคค
 นางมีจะโคกคอคอ เอาฉาเอาทำเขาใจ เลง
 บอโคกอปอยมาเอ็คจะนี่บอคัพะเนอโฮ
 เอานางมากอห้อมันจะริคกา เวลาเอานาง
 มากอห้อมเอาไปปอยห้อมถึงบ้านถึงเมืองบะเคว
 นี้ปอยห้อมนางไปกุนเคว กอไปดมไปตายกอ
 บอคี่แหละกอคาคาเขานา แล้วปอยนางไปกุน
 เคว ไหออกเมืองไปแหละ บอโคขัง นางกอคอ
 โสทินา กันบอเอาป็นแม่แต่ ๆ กอคอฮาง

ที่นี้ก็ไปสอ(เสียด)พญาละชื่อว่า"นางแดงอ่อนน้อย
 บานนี้หามก็ไมเชื่อนา คลุมผ้าสีแดงเสียดแล้ว
 ก็ไปหาจระเข้ในน้ำ ทุกวันทุกวันแหละ เกิดมา
 ก็เป็นจระเข้แหละนี่เป็นลูกเจ้าอุมเอาเถิด"
 พญาก็อายเขานี้หนา โกรธ "ไปเรียกนาง
 แดงอ่อนมาประเดียน" เขาก็มาเรียก ก็
 เลยไม่ได้ค้อยู่ในที่นี้ ก็ไปไหวว่า "เหนือหัว
 อาชญาพระองค์จะใครจะอะไรหรือเรียกมาทำไม"ว่า
 "มิ่งนี้นอกค้ำกสั่งไวไม่หลงจากหอนของว่าไม่ให้หลง
 หอนของว่าไม่ให้ไปไหนก็ยังกล้าไปเล่นจระเข้ใน
 น้าอู หลุมมิ่งนี้ก็เป็นจระเข้มิ่งนี้ไมคี่" ก็เอา
 ไม่เรียวหว่ายเขาฟาด ก็โอบ เป็นแครอยแคเล็ด
 เล็ดติคไม่เรียวที่เคียว นางก็ขอร้องไหวถึงคินนิน
 ก็ตะนางหนา"ไม่ก้องมา ไหวหอรกมิ่งนี้เป็นคน
 ไมคี่หนา ลูกสัตว์แหละเป็นอย่างนี้ให้หนีเสียด"นางก็
 ขอ นางกาไวนางตั้งหากอจีโลติก ๆ อีพวกนั้น
 หนา ที่นี้ก็แล้วกอไหลนี้ เสนาตั้งสีตีไป
 เอาแนะมาขอว่า"ขอยกโทษให้เป็นบุญกุศลเวลาโทษ
 นางมีอย่างโคก็ขอเอาเรื่องธรรมะเขาได้ใจเลี้ยง
 ไม่ได้ก็ปล่อยมาทำอย่างนี้ไมคี่พระเหนือหัว
 เอานางมากก็ให้มันสุจริต เวลาเอานาง
 มากก็ให้เอาไปปล่อยให้ถึงบ้านถึงเมืองประเดียน
 นี้ ปล่อยไ้ นางไปคนเคียว ก็ไปดมไปตายก็
 ไมคี่หอรก"ก็คาคาเสนาหนา แล้วปล่อยนางไปคน
 เคียว ร้องไห้ออกจากเมืองไปไมคี่อะไรเลยนางก็ขอ
 หัวที่หนา หากไมเอาเป็นเมียจริง ๆ ก็ขอเป็นมาย

กอคืออย่างป็นฮ้างกับเม็ง คออยู่ยังเม็งกอ
 บ่อที่อยู่ไหนตึก ๆ นางกอนี้ไปไปทอดที่
 ริมน้ำหมะฮะฮะมุดไปฮ้องหวาปีเฮย ๆ
 มันมีป้อาย นองกอมี่ โพนามาฮองกนา
 ปินปี ๆ ตะเขกออกมากมาแอ โอนองมากน
 เคว เคยโค เจาพะฮาวงซ้งบอมาหาอา
 ไปหาเลาะ กำนีกอมาโคหือป้อายทั้งนา
 กำนีกอเอาตะเขกฮองมามดแหละ เอาไปเผ่า
 เมืองอันนั้น กันลูงนำลูงตากอจอกินเฮ
 มดเฮแรงแหละ ป้อายมันกอกอคนอหือไป
 อยน่ำทาเคาหวาป็นเฮนไฟ จาคโน กันมันลูง
 ตักนำกอหือจองเอา จะแกแคนนา แลวเคา
 กอหวาโอตะเขนึมาอยแหวดเม็งเฮานีป็นแค
 เฮาไหลนางแตงออนนีนันละกาโตโนกอหวาแหมน
 แหละ กอหือไปลอมโยเฮบอหือตะเซเซาคัก
 นำในโอเอาอาบนำนในโอเอามันกานแนะตะเซ
 ลายฮาย อยูกอบินเส่าป็นมองกอบอจางเฮ็ด
 จะโค นางแตงออนกอไปอยู่กับปี้ตมาเอานา
 ป้อกอตายแหมกอตายกอมานางแตงออน
 กอไทหวาป้อแหมตายป้อกอบอ นองจื่อหวา
 รัตตะป้อ ป้อจ็อคตะฮิงนะ มาเอานางนะ
 จะเอาไปทางโน กอบอจางเอาไป แลวกอมี่
 ป้าวายเจ็ดโหยคจะนะนะ หวานองชิลังป็นเลาะ
 ปี้จะเอานองไป แลวกอชิลังตะเซโคปี้
 อาลูป้าวายไป แลวนามวายนันกอเสบ
 โดป้อายนอ ดินคะคินดาวกอจะตายแหละ

ก็ขอเป็นม่ายเป็นม่ายอยู่กับเมืองขออยู่ยังเมืองก็
 ไม่ให้อยู่ ไล่หนีเรื่อย ๆ นางก็หนีไป ไปถึงที่
 ริมน้ำแม่มหาสมุทรไปร้องเรียกวา "พี่เอ๋ย ๆ"
 มันมีพี่วายนองกมี่ "ไกรณะมาเรียกกู
 เป็นพี่ ๆ" จระเข้ก็ออกมา "โอ นองมาคน
 เกียว เขยละ เจาหวางศทำไมไม่มา" วา"อย่า
 ไปพดเลย" ที่นี้ก็มาเล่าให้พี่ชายทั้งนา
 ที่นี้ก็เอาจระเข้เรียกมาทั้งหมดแหละ เอาไปเผ่า
 เมืองอันนั้น หากลูงนำลูงทาภิให้กินเสีย
 ให้หมดโคลัน พี่ชายมันก็ไกรณะ ใ้ไป
 อยน่ำของเขว่าเป็นเรือนโครชาภิไทนหากมันลูง
 ตักนำภิให้ถึงเอา จะแกแคนนา แลวเขา
 ก็วา"โอ๊ะ จระเข้นีมาอยรอมเมืองเรานี่ เป็นแต่
 เราไตนางแตงออนนีนันกระมัง" ตัวไทนก็วาไช
 แหละ ก็ให้ไปลอมริ้วเสียบไม้ให้จระเข้เขา ตัก
 นำในริ้วเอาอาบนำนในริ้วเอา มันยอมแพะนะจระเข้
 มากเหลือเกิน อยก็ป็นเสรวาเป็นหมองก็ไมรูจะทำ
 อยางใด นางแตงออนก็ไปอยู่กับพี่ตมาเอานา
 พอกิตายแมกิตายก็มาพดกัน นางแตงออน
 ก็ร้องไทหวา พอแมตายพิก็ไมบอก นองชื่อวา
 รัตตะป้อ พี่ช็อคตะฮิงค์ มาเอานางนะ
 จะเอาไปทางไทน ก็ไม่สามารถเอาไป แลวกมี่
 ป้าวายเจ็ดโหยชนว "นองชิลังป็นเด็ก
 พี่จะเอานองไป" แลวกชิลังจระเข้ตัวพี่
 เอาลูป้าวายไป แลวหนามวายนันก็เสียบ
 ตัวพี่วายนะ ดินพรวด ๆ ก็จะตายแหละ

หว่าปีตายนองกอบอไห้แหละเนอนางก
 กอยอยู่ที่นี่ละ บอไห้แหละเทวะศาจะ
 มาอีกขานี้แกกขึ้นอินดูไปโพงคโธปี
 มากอยคาแล้วกอไห้ กำนีพะญูอินลงมา
 แล้วกอตายแหละ พะญูอินลงมาแบ่ง
 สรรแบ่งเอนี่หื้อไละ แล้วกอแบ่งพระค
 อยที่กินหื้อ แล้วกอเอนำคนทีมารคที่ขาย
 ที่ตายนั้น กายบิณฑุเฮแหละคินมากอบิน
 ญเฮแล้ว ปีกับนองกอยโดยกันนั้นแหละ
 แล้วกอไปหาเผือกมันหลกไ้มาสุปีกินจะนั
 แหละ กำนียกอยเมืงนัตะกานปน
 แล้วยักถัดจกนี้กอไปเวนแหว ไปเอา
 นางคอกโบมาไว้ตนหนึ่ง มาไว้หอคำผะสาต
 เขาควนนั้นขึ้นไปเอาเมืงต่างเอนไปเอานาง
 ตั้งชามมาอยู่โดยบิณฑุแล้วเอาบิณฑุ
 บอเอา เอาบิณฑุมาบิณฑุนางแตงออนกอไป
 ฮาเผือกมันหลกไ้มากกอเอาไปเกิดเขาโกเกิด
 เขาโก โทนี่เมืงพะญูอินแหละตาจีนแดง ๆ
 นางกอยหานนอ แล้วมาจนางหว่าเออบิณฑุ
 ฮางนางไม้ปีจะเอาเมออยเมอกินเมืงปีไซ้
 ชุกไชขานกอไปละ บอชุกบอยอยากชังแหละ
 นางกอบอไปจะอยู่หนึ่งปีจายบอไปบอไป
 แล้วมีจายโค บิณฑุที่อยู่กางปากางคูงมีปี
 นองคี่โนนาไฟกอบอมีแหละมีกาปีอายเป็น
 ยิงบอมาเทอ ปีกอไปชุกเผือกคุดมันกอยยัง
 บอมาเทอแหละ กำนีกอสะของอุมหอมเอาแอ

"ว่าปีตายนองก็ไม้ตองร้องไห้หรือกนะนางก็
 คอยอยู่ที่นี่ใดคี่ไม้ตองร้องไห้หรือกนะศาจะ
 มารักษานี้แนะ" กิ่งสงสารปีไปยกหัวปี
 มาวางขาแล้วก็ร้องไห้ ที่นัพะอินทร์ลงมา
 แล้วก็ตายแหละ พระอินทร์ลงมาสราง
 อาศรมสรางเรือนในนัะ แล้วก็สรางสถานที่
 อยที่กินไห้ แล้วก็เอนำคนทีมารคที่ขาย
 ที่ตายนั้น กลายเป็นคนเสียแล้ว คินมาก็เป็น
 คนเสียแล้ว ปีกับนองก็อยควยกันนั้นแหละ
 แล้วก็ไปหาเผือกมันหลกไ้มาสุปีกินอยนั
 แหละ ที่นัยกอยเมืงนัตะกานคี่โนน
 แล้วยักถัดจกนี้กอไปทองเตี้ยว ไปเอา
 นางคอกบามาไว้ตนหนึ่ง มาไว้หอคำปราสาท
 เสาเดียนั้น ก็ไปเอาเมืงทางเหนือไปเอานาง
 ตั้งสามมาอยู่ควยเป็นบิณฑุ แล้วเอาเป็นเมืงก็
 ไม้เอา เอาเป็นลูกมันหนา นางแตงออนก็ไป
 หาเผือกมันหลกไ้มากกอเอาไป ขวางเข้าไ้กลขวาง
 เข้าไ้กล ตัวนี้เหมือนพระอินทร์แหละ แตตากลัมบะ
 นางก็กลัวนะ แล้วมาปลอบนางว่า"เออ เป็นแม่
 รางนางไม้ปีจะเอาไปอยู่ไปกินเมืงปี อยาก
 สุขอยากขานก็ไปเถอะไม้ทุกขไ้ไม้ยากอะไ้หรือก"
 นางก็ไม้ไป จะอยู่กับพี่ชาย "ไม้ไป ไม้ไป
 แล้วพี่ชายเล่า"เมืงญาที่อยู่กลางปากกลางตง มีพี่
 นองที่โนนเล่าไ้กรก็ไม้หรือก"มีชี พี่ชายเขา
 ยังไม้ทันมา พี่ก็ไปชุกเผือกคุดมันกอยยัง
 ไม้ทันมา"ที่นัก็เหาะอุมหอมเอาเลย

เอาเงินเอาะไปปูนแอ นางก็คืนตาย ๆ กอ
 แปรกจกเอนางของกงนั้นเฮื่อไปจะนี้
 แหละ กอคมันบ่อไคนางนั้นมันตายนา นางนะ
 มันบ่อตีกอกคแนะะไปพอกพานพอกเม็ง
 มันจะเอาป็นเมไคนี้นา แล่วไปพอกป็นกอ
 มีนางขุนทองเมไคมาอยู่หาขุนทองนอยนา
 เอาโกมาท่งหือราชนิ ราชินิกันมันจะรัก
 แล่ว แล่วกอเอาคองคี่มาท่งหือมันเมอ เม
 ไใหญ่เป็นกอเอามาท่งหือ กำนันมันจะบ่อไค
 มันฮอน มันไหมนาเอาไปไว้คินางสีนางปูนแอ
 เอาไปป็นเกานางสีนางนี้อยู่ฮอดะสาคคี่เควกัน
 ปูนแหละไปไคป็นหลูกไปมันมคินั้นแนะะมันจะ
 ไคป็นแหมเป็นนางแตงออนนั้นนา อันหลูกจ่าย
 นะเมพะญาอินเอาเมอเลงไวยังบ่อไคใหญ่เทอ
 แล่วไปอยู่ทั้น กอชุกล่ำฟ้าใจแหละป็นเม็งยัก
 แฉะ โอ กำนันกอบอจางเฮ็ดจะฮือเอาไวทั้น
 เฮก่าหนึ่งเกิน แล่วกอมาไคทางเจานั้นแ
 คี่เกิดแล่วแหมก่าไวเอาไปใส่ฮอนนั้นนา แล่ว
 กอเมพะญาอินมาคั่งราลาไวไคเวงนั้น ตั้ง
 ราลาไวทั้น เจาขายนอยก้อยทั้นเลาะเอา
 พิเม็งอยู่ไคย แล่วกอแปรอคำเฮ เอาเมอ
 แกวงอยู่เม็งพะญาอิน เอาเมอเลงอยู่ป็นบิ
 บาวมาแลวนอ เอาลูงมาไวให้อยคินั้นแหละ
 เอาชาวคิบนาคีมมาลูงเอา เจาขายนอยกอหว่า
 เจาขายนอยกอหว่าป็นของจือนา ขุนไจกอหว่า
 ขุนขานกอหว่าอันหลูกพะญาโกสินวังแตงออน

เอาหินเอาะไปโนนแนะะ นางก็คืนตาย ๆ ก็
 ทำกจกรเอนางวางไว้นกกงนั้นเสีย ถื่อไปอย่างนี้
 แหละ กอคมันไมไค นางนั้นมันตายนา นางนะ
 มันไมไคกอกคแนะะ ไปถึงบ้านถึงเมือง
 มันจะเอาป็นเมียตัวนี้หนา แล่วไปถึงโนนก็
 มีนางสุนทรเมียหลวงมียูว่า"สุนทรนอยนา
 เอาเสื่อผ้ามานูงให้นางดาบิ นางดาบิกันมันจะสิก
 แล่ว"แล่วก็เอาของคี่มานูงให้มันไป เมีย
 หลวงเขากก็เอามาnungให้ ทินันเข้าไกลไมไค
 มันรอนมันไคหมหนา เอาไปไว้คินางสีนางโนนแนะะ
 เอาไปป็นหัวหนานางสีนางนี้อยู่ฮอดปราสาทเคียวกั
 โนนแหละ ไปไคป็นลูกสะใภ้มันหมคนัน มันจะ
 ไคป็นแม่เขานางแตงออนนั้นหนา อันลูกขาย
 นะเมียพระอินทร์เอาไปเลี้ยงไวยังไมทั้นใหญ่
 แล่วไปอยู่ทั้นก็ชุขสำราญใจแหละ ป็นเมืองยัก
 แฉะ โอ ทินันก็ไมรู้จะทำอย่างไเร เอาไคแฉนั้น
 เสียทอนหนึ่งกอน แล่วก็จะมาเลาทางเจานั้นบาง
 คี่เกิดแล่วแม่ก่าไวเอาไปใส่ไคหนั้นหนา แล่ว
 ก็เปี้ยพระอินทร์มาคั่งศาลาไวหัวเวียงนั้น ตั้ง
 ศาลาไวนั้น เจาขายนอยก้อยทั้นแหละ เอา
 ผีเมืองอยู่ควย แล่วก็ทำเปลทองคำเสีย เอาไป
 แกวงอยู่เมืองพระอินทร์ เอาไปเลี้ยงอยู่โนน ป็น
 หมม แลวนะ เอาลูงมาไวให้อยคินั้นแหละ
 เอาชาวทิพยนำทิพยมาลูงเอา เจาขายนอยกัว่า
 เจาขายนอยกัว่า เขามีสองร่อนะ ขนคัรบักว่า
 ขนคัรบักว่า อันลูกพะญาโกสินวังแตงออน

นั้นนาของจ้อ กอมาอยู่ไหน กำนันชาเมือง
 ป้อ เอาจางมาเลง เอามามาเลง มาก่อเกิด
 มาพอมเควกัน แล้วมาโตนั้น เอามาเลง
 หลามไว้ เชนาที่มันเลงนั้นนอนหลับ เจ้าโตนั้นกอ
 มาแกเอาเจิกซีเฮะขึ้นซีเฮะหลองแอมมาเป็น
 นนอ มาป้อเป็นนี้ เคาหมันบออัน กอปอก
 บาเฮิน มาฮายกอมมาพะญา พะญาโกโซค
 เกิดขึ้นนอ หวาทือไปมัตมันมา หวามละออน
 นอยกุนหนึ่งซีเฮะไปเฮะมาเฮะกะกอบออัน
 เออ จะนั้นเพื่อขลุ่กันนี้เมอตัดโฮมันมาทีกู
 นอ ป้อมันนา บอฮินหลกชักนอยแหละ
 แล้วเมอกอหวา บาละออนนอยมึงนี้มาลักเอา
 มาโตนี้ กำตี่นี้มีคไคแล้วจะมัตเอาไป กำ
 นี้มันทาหวา มัตโคกอมัตกา มันเอาแวนพะญา
 อิน ขวางเขาเป็นโบงบาดรบคอเขามัตเคาเลย
 สักกุนบอจางไปต่างไ้แหละ แล้วทอนเฮกุนหนึ่ง
 เลอไว้หือแหลนไปบอกปอนอ โอ พะญาเจ้าเฮย
 โอละออนนอยมัตเคาไวซามกัน เลอกาซากุน
 เควนี้แหละ บะเควนี้จะเยะจะไคมัตมันกอบอ
 ไค เอะวันพุกกอเอาเฮนาอะหมาคเมอแนะ
 เมอจะเมอชา มันกอบอหยานบอโก แหม
 พะญาอินนั้นเป็นฮามาอยู่เฝ้านี้ กำนันกอโอ
 เอาแซคเมอจากลายแหละ อย่างกันเมอจะ
 ไปพันละออนนอยนั้น ปินฉะไนมันตอง
 ตายคอชาคมันลักมาเฮา แล้วชีจางเผิก
 นั้นเมอแอ ป้อเป็นชีจางเผิกจะไปฮบลูก

นั้นหนามีสองชื่อ ก็มาอยู่นั้น ที่คนชาเมือง
 พอ เอาชางมาเลียง เอามามาเลียง มาก็กเกิด
 มาพอมเคียวกัน แล้วมาตัวนั้นเอามาเลียง
 ลามไว้ เชนาที่มันเลียงนั้นนอนหลับ เจ้าตัวนั้นก
 มาแกเอาเจือก ซีเหะขึ้นซีเหะหลอง มาของเขา
 นั้นะ มาของพอเขานี้ เขาพวกนั้นไม่เห็น ก็กลับ
 มาเรื่อน มาหายก็มาบอกพญา พญาโกโรธ
 ชึ่งขึ้นนะวาให้ไปมัตมันมา ว่า "บีเด็ก
 นอยคนหนึ่งซีเหะไปเหะมามองหาก็กไม่เห็น"
 "เออ อย่างนั้นให้สื่คนนี้ไปตัดหัวมันมาให้กู
 นะ" พ้อมันทนา ไ้มรว่า เป็นลกศัสนนอยแหละ
 แล้วไปก็ว่า "โอเด็กนอยมึงนี้มาลักเอา
 มาตัวนี้ คราวนี้มีคไคแล้วจะมัตเอาไป" ที่
 นี้มันทาว่า "มัตไคก็มัตชี" มันเอาแวนพระ
 อินทร ขวางเขาเป็นบวงหาศสวคอเขามัตเคาเลย
 สื่คนไม่สามารถไปทางไหนแหละ แล้วออนเสียคนหนึ่ง
 เหลือไว้หวังไปบอกพอนะ "โอ พญาเจ้าเฮย
 โอเด็กนอยมัตเคาไวสามคน เหลือแต่ชาคน
 เดียวนี้แหละ ประเดี่ยวนีจะทำอย่างไคมัตมันก็กไม่
 ไค" เอะ วันพรุ่งนี้ก็เอาเสนอมจตย์ไปแนะ
 ไปจะไปฆ่า มันก็กไม่เกรงไม่กลัว แม่
 พระอินทรนั้นเขามาอยู่เฝ้านี้ ที่นี้ก็โอ
 เอาสัตว์ไปจำนวนมากแหละ เตรียมกันไปจะ
 ไปพันเด็กน้อยนั้น เป็นไฉนมันตอง
 ตายคอชาค มันลักมาเรา แล้วชีชางเผือก
 นั้นไป พอเขาชีชางเผือกจะไปรบลูก

นอ บอฉันเมอตาเอา มันก่อเอาหนากกะ
 โป่งขาด เอาแวนขวางไปจะนี้ชูปโฮเคา
 มดแหละ เลอกาปอกันเคว โอบอจางเยะจะใด
 แลวตานกอเอาป็นไปยั้งคอยเกินคอยปั้ง
 มดแหละ เจายุนยานนาเจาโตหลูกนา เชนะ
 เมินจะมางแผนดินไปโตพกไปเนอแหละ
 ยั้งหลอกปอนา แลวกอโกหยาน แลวกำนี
 กอมาแกเฮพอง มาแกสาดเฮพองนา เจา
 โตนันนาทอนเฮพอง กำนีมาสบกันแอหื้อ
 เคาโคอบเฮพองนา กันเจานียั้งป็นไป
 ไปป็นคอกโบไปเกวโฮปออยจะนี้ เจาโตหลูก
 นันนาบอใจขานี กันฝายปอรรพนปอนี
 ยั้งมาป็นชาวคมขวานมธาวตกพอโล ๆ แหละ
 ฝักเกบกิน ฝักต้อย หนึ่งเจายุนยานนาเกบกิน
 ไปบอแป้ไปบอگان กำนีกอมาทามหว่า เจาป็น
 หลูกไฟลานไฟเจาอูตีใน กอหว่าปอแหลมกออยตาม
 หมูเม็งนี้แหละบอใจโก กอไปชีจางซอนปอ
 แหละกา เฮะกางอากาศกางฮาวแหละกาเจาบอ
 เอาเฮะกอบอจางเฮะนี้ เฮะจนซามหอบ
 แลวเอาคูงมา มาทามกอหว่า แหลมจอนางแตงออน
 เคียวาแหละเนอ ปอแห่งขอยนี้ชื่อเจา
 มะฮาวงเจาใหญ่นะ คินตังงายไปปางเหมอเกิดแล้ว
 แหลมนาหากนเอาใส่โฮฟ้งเมพะญานินมาเกบ
 เอาเมอเลง แลวกอมาโคชีเกานันกอ ปะโทะ
 ปอกไปกอจะไปชาเฮ นางคังหากับแหลมกาไวนี
 คอหื้อเจาไปเม็งปอเอกอน แลวแหลมเจานีปอ

นะ ไมรูนี้ ไปทัวเอา มันก็เอานาค
 มวงบาศเอาแวนขวางไปอย่างนี้ส่วมหัวเขา
 หมุดแหละ เหลือแต่พอกคนเดียว โอไมรูจะทำอย่างไร
 แลวตานกเาป็นไปยั้งภูเขวซั้งหลา
 หมดแหละ เจา
 ตัวนั้นหนา
 เขาได้รับเสียขาง
 ไปป็นคอกบัวไปพันหัวพอดอยอย
 นั้นหนาไมยอมขานี ครันฝายพอรพลพอนี
 ยั้งมาป็นชาวคมขวานมธาวตก พรังพรุแหละ
 ฝักเกบกิน ฝักต้อยกับเจายุนยานนาเกบกิน
 ใครก็ไม่แพ้ใครก็ไม่ชนะ หนึ่งก็มาถามว่า"เจ้าป็น
 ลูกใครหลานใคร เจาอยู่ที่ไหน"กัว่า"พอแม่อ้อยตาม
 หมูเม็งนี้แหละ ไมใช่ไกล"ก็ไปชีจางซอนกับพอ
 แหละนะ เหาะกลางอากาศกลางหาวแหละ เจาไม
 เอาเหะก็ไม่สามารถเหะได้นี้ เหาะจนสามรอบ
 แลวเอาลงมา มาถามกัว่า"แม่นชอนางแตงออน
 เครือยาวแหละนะ พอแห่งขอยนี้ชื่อเจา
 มหาวงเจาใหญ่นะ"สะคังงายไป"ปางเมื่อเกิดแล้ว
 แม่เลี้ยงหากนนั้นเอาใส่โฮฟ้งเมียพระอินทร์มาเกบ
 เอาไปเลี้ยง"แล้วกัมาเลาเรื่องเกานันกั"พุทโธ
 กลับไปก็จะไปชาเสีย นางคังหากับแมกาไวนี
 ขอให้เจาไปเมืองพอดเสียก่อน แลวแม่เจานีพอ

ภาไหลหนี ไหลแหลมซ่อนหนีจากเมืองประเดียน้อยในกอ
 บอใจอยู่ เออพอจะใจไปไล่ไปไล่ ไหลหนีไปป็น
 โทศ แล้วกอดอ้อนเจ็นเจ้าไปเมืองพอเอกลอน
 บอไป บออันหนาแหลมบอไป เราจะถูถูกคุณแควน
 เสนาอะหมากกอธากักเจ็นเอไปก่อตั้งบอไปไซ
 วนหนาแหลมก่อนจะไปไล่กันแควน กอหวาปอกอจะไป
 เลอแองแตกกอหวา เออพอจะเอาเคากังไวมค
 แหละ หลกไปเสาะหาแม่กลับมา ก็มาหาเขาเสียให้
 หนึ่งเนอ กอมาลงอาดงใจมาหังคำแหลมกาไวกับ
 อีหากูนันแหลมนะ ตั้งปอหวาโศระออกไปหา
 แหลม แลวจากอเอาเสนารปอกเมืองมาอยู่ ไว คา
 แหลมกาไวกับแสดเมืองเสาะหาแม่กลับมาหามค
 แหละ เอามาซังคูกประเดียนันางแสดออนเสียไป
 กอเปอซันแหลมะ เมออีกเมแปง ำน้ำอตั้ง
 นันมากอเอาคังไวดาหลก หลกอสั่งแหลมซุจาคา
 นา เมพะญานันนากอบอกหัวไต้ต่างนีนัน
 ไปหอคเมืองชายคายแรงกอจะไปบะใจอี่ลึง
 อี่ลึงกอยังอยู่ที่เกาหันแหลมะ เนอ กำนันแหลมเป็นสา
 โศยไป กันจะฮิวจะหวดแตกเมอโกเอาคัน
 ชาวคืบตามไปหือ ตามหือไว้วักเพเมืองโกแควน
 ำปนาพีเมืองคาโมงไวแลวกอบิณู จาแลวเอา
 โศนันไปโดยบอเอาไฟแหลมะ แลวกอไปหอคที่อี่ลึง
 อยนาคานกอบอใจอยู่ ฮีคา จ้าเอานองไปกอบอ
 ใจอยู่ เป็นพาจะนาอยู่ไปอยู่ทางนอกเอามาเม็ดไว
 ซี่มา โศนันะไปนามามะนีกาก อาหือพีเมือง

ไคไคหนี" "ไคแม่ขอยหนีจากเมืองประเดียน้อยในกอ
 ไมรุ" "เออพอจะชวนไปเที่ยวหาพ่อไคไคหนีพ่อเป็น
 โศม แลวกัซอฮือเจญเจ้าไปเมืองพอเสียก่อน"
 "ไม่ไป ไม่เห็นหนาแม่ไม่ไป เราจะถูถูกคุณแควน"
 เสนาอมาคัยก็ไคซึกเจญเอาไปก็ไมยอมไป"อยาก
 เห็นหน้าแม่ก่อน จะไปเที่ยวหาคนเดียว"กัว่า"พอกัจะ"
 จนใจจริง ๆ กัว่า"เออ พอจะเอาเขาซังไวมค
 แหละ หลกไปเสาะหาแม่กลับมา ก็มาหาเขาเสียให้
 หมดคนะ ก็มาตลงอกหลงใจเชื่อคำแม่กาไวกับ
 อีหากูนันแหลมะนะ"ตั้งพอว่าตัวจะออกไปหา
 แม่ แลวเวากัเอาเสนารดับเมือง มาอยู่ไว คา
 แม่กาไวกับแสดเมืองเสาะหาแม่กลับมาหามค
 แหละ เอามาซังคูกประเดียนันางแสดออนเสียไป
 ก็เพราะลุนแหลมะ เมียรักเมียใคร"ที่นี้กัตั้งแต
 มันนากัเออซังไวกอยลุด หลกก็สั่งแม่สุชาคา
 หนา เมียพระอินทร์นั้นหนากับอกให้ไปทางนี้หาก
 ไปถึงเมืองชายคายแรง ก็จะไปพบลุด
 ลุดก็พักอยู่ที่เกาหันแหลมะนะ ที่นี้แม่เขาก็
 ตามไป ครั้นจะหิวมาจริง ๆ เขาก็เอาซัน
 ชาวพิยตามไปให้ตามให้ชวนแต่เมืองตัวเดียวนะ
 ไปหนา ผีเมืองคกโพลงไวแลวกัเป็นคู่เจ้า แลวเอา
 ตัวนั้นไปตามไมเอาใครแหลมะ แลวกัไปถึงที่ลุด
 อยนาคานกัไม่มีไรหัดจกัเจญเอานองไปก็ไม
 ไร เขาภาวนาอยู่ไปอยู่ทางนอกเอามาเม็ดไว
 ซี่มา ตัวนั้นะไปหนา มามฉีกากเอาให้ผีเมือง

เผาอยู่ป็นประตูเมืองป็น เอมามัดไวนั้นโตเคว
 เจ้าอาไปนา เคาะเรยก(เคาะ)ทานกอด
 บอโคกอลูกแอ ลูกมาเณคเซจะฮาไฟกอบอ
 ฮัน กอป็นยักแหละกาจะนีกอ มาเอนองกูไป
 แลว จะมาเากไปโตยนองละกาลานจายกอเขา
 ไปบอใจยกบอใจแควนป็นลานจายอี่ล่งแหละ
 แลวกอมาอุปะวัดหื้อแลวกอแหมขอยโค เออ
 โจกัณมาพาจะนาอุนีราชนีกออีกเม็ง
 นั้นตะกานป็น อัดตะจักโลงมาลักเอาไปกอ
 ภาจะแหมนล่งกอบอฮันฮูเซงขาวแหวว ๆ
 มันเอาแหมคองเจ้าไปป็นแหละเจ้าจะไปโตยฮากอ
 ไปอี่ล่งจะอุนีเอนาออยน้ำผึ้งน้ำทิ้งช้าง
 มาหื้อดานกินเฮแลวกอออกไปแอ ฮองพีเม็ง
 มากิน มากอเอาฝากอี่ล่งไว้ ของกนกอเฮาะ
 ไปเอาแนะ กอไปหอดเม็งหนึ่ง เม็งยักนะ ไป
 หอดเม็งชาละวันกอ. ชาละวันนั้นอัดตะจัก
 หื้อมาอู ประตุเม็งป็นขึ้นมีหลุกขาวโตหนึ่งป็น
 กุนคักกุนงาม ของกุนมาห็นเฮากอจะเอากินทาง
 อุมแหมงกอโคแอ ยักนันทวานา แลวกอมาฮบป็น
 เจ้าโตนี้กอฮบเฮ แหมมานโตหนึ่งมาฮันทวาโอ
 รองกุนบอคายไปโกมันช้างเฮาไปเอากอโคแอ
 ไปบอคนตั่งนั้นมาลาบ ๆ หมุยักนามากอฮบ
 กันแต่ ๆ แหละ เอินไปแพวตะวันป็นแนยักนา
 มือเมาะตะวันแลวตั้นแบนทองฟ้าไว้หื้อเจ้า
 ของกุนนั้นมันหยานหื้อมันโกแลวป็นข้าวบอโก
 แลวป็นขามโฮโตป็นกุนม่อนมีฮกคอน มา

เผาอยู่ป็นประตูเมืองป็นเอามัดไวนั้นตัวเคียว
 เจ้าอไปหนา เคาะเรยก(เคาะ) ทานกอด
 ไม่ได้อีกลูกลูกมามองดูเสาะหาใครก็ไม่
 เห็น"ก็ป็นยักษกระมังอย่างนี้ก็มาเอนองกูไป
 แลวจะมาเากไปตามนองอี่กกระมัง"หลานชายก็เขา
 ไป"ไม่ใช่ยักษไม่ใช่มาร ป็นหลานชายล่งนะแหละ"
 แลวก็มาเลาประวัติไแหละ"แม่ขอยเลา""เออ
 ขวนกัณมาภาวนาอุนี นางฉานีก็ยักษเมือง
 นั้นทกานคโณน หัตถจักรใหญ่มาลักเอาไป ก็
 จะไรล่งก็ไม่เห็น รูเสียงขาวแหวว ๆ
 มันเอาแหมของเจ้าไปโนนแหละเจ้าจะไปตามหาก
 ไป ล่งจะอุนี" เอนาออย น้ำผึ้ง น้ำดีอะไร
 มาให้หลานกินเสียแลว ก็ออกไป เรียกผีเมือง
 มากิน มาก็เอาฝากล่งไว้ สองคนก็เหาะ
 ไปเอาแนะ ก็ไปถึงเมืองหนึ่ง เมืองยักษนะไป
 ถึงเมืองชาละวันกอ. ชาละวันนั้นหัตถจักร
 ให้มาอูประตุเมือง เขาก็มีลูกสาวตัวหนึ่งป็น
 คนคักกุนงามสองคนมาที่นั้น"เรากัจะเอากินแทน
 อุมเมียงก็คงจะได้"ยักษนั้นว่าหนาแลวกัมารบเขา
 เจ้าตัวนั้นก็รบเสีย หึงทองแกตัวหนึ่งมาเห็นว้า"โอ
 สองคนเท่านั้นไปกลัวมันทำไมเราไปเอาเองก็ได้"
 ไปบอกคนตั่งนั้นมามาก ๆ หมุยักษนามากัรบ
 กันจริง ๆ แหละ เอินไปถึงตะวันโนนแน ยักษหนา
 มือเกาะตะวันแลวตั้นยันทองฟ้าไว้ให้เจ้า
 สองคนนั้นมันเกรงใจมันกลัวแลว เขากลับไม่กลัว
 แลวป็นจามหัวตัวป็นคนม่อนมีฮกขางมา

อาเจ้า เจ้ากอบโกยบอหนานก้านฮบกันไปฮบ
 กันมากอแป๊ะแอ แอแขวนขวางใส่ชาลวันใหม่
 ผาบ ๆ ป้ายกอบออกเฮาะเมอกอใหม่โตย
 เมอ โทนนำไฟกอบหอมกใหม่ก้านแพวนำ
 บอคับ ไปเอนำบอคับนั้นฮคยีนมานอยหนึ่ง
 ออกมาแลวมายอมเจ้าหว่าคอยอมมีหลูกชาว
 โตหนึ่งกอฮจะเอาหื้ออั้นะ แลวบะเควนั้น
 กอเอาหลูกชาวหื้อแหละฮยฮนตักปีกอนอย
 กับหลูกชาว คปีหนึ่งก้านจะไป เราะฮาแหมแหม
 แลว โจฟั้นไปโตย โอะไปฮบกันคั้น
 ขนาดแหละเจควันเจคคั้นฮคคจิกโลงนั้นนา
 แสงนั้นองมันของกันไมไ่เจคของกอบแบก
 กนเควมาแปงฮอจ่ากอบแบกกนเควองมันนะ
 แสงแต่ ๆ แหละ ฮบกัน ๆ นางฮนทอนมาพันนะ
 เมียกนหาว่าผะฮาคกอลุมไปไฟกอบใหม่เม็งกน
 กอจิบฮายมาฮโพโฮไฟกอบฮฟัง เฮย
 บอฮบฮึงแหละพันจะนั้นเป็นมาแป้เม็งนี้ยัง
 บอฮฮูเทอก้านนางฮนทอนกอมอมหมนโกไฟทาย
 ฮบไปฮบมากอฮตายกันนั้ก เกิดกาเจ้าฮคคจิก
 โลงนั้น เจาฮนฮนกอเอาผาสะไบแหมเมพะฮญา
 ฮนเอาหื้อมาปอกโตกฮฮนแอ ผ่านันไปฮนกวาง
 แนะ ฮนกวางฮอยฮยในอากาศ แลวกอ
 ฮคคจิกนั้นกฮฮว่า บาฮฮแหมฮมึงฮบกันกฮค
 ลายปีลายเคินนี้กฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 โทนั้นฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กวางนั้น ก้านเจาฮนฮนฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ

หาเจ้า เจ้ากอบโกยบอหนานก้านฮบกันไปฮบ
 กันมากฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 วาบ ๆ หนึ่งโกยออก เหาะไปโกยใหม่ตาม
 ไปโจนนำไฟโกยคับ โห้ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 น้ำพิพโยไปเอนำในบอหน้าพิพฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ออกมาแลวมายอมเจ้าว่า"ฮอยอม มีลูกสาว
 ตัวหนึ่งกฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กับลูกสาว (ฮฮฮฮ) คปีหนึ่งก้านจะไป เราะฮาแหมฮฮ
 แลว ฮนฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 แรงแรงมากฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กนเคียวมาฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 แรงแรงจริง ๆ แหละ ฮบกัน ๆ นางฮนทอนมาพันนะ
 เมียกนหาว่าปราสาทกฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ไมเป็นอะไรฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ไมรูเลย ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ฮบไปฮบมากฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ไฟฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ฮนฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 แนะ เป็นกวางฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ฮคคจิกนั้นกฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 กวางนั้น ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ

มันอยู่เมืองฟ้าป่วนนะ ก่อเอาสิริคนใจไป
 ฝากกงชายใจนั้นแอ ตัดกงชายใจ คงพะญา
 ยักนั้นขาดเฮแล้ว มันก่อไหลกว้างลงมาอัน
 ฝาสะไบนันป็นกว้างกลงมาแอ ก่อไหลอยู่
 ตามนั้นแหละ ก่อบอใด กำนันก่อโตพีเมืองก่อ
 สาวกงเขาใส่ใส่หน้าอกอัดกะจักใหญ่หนา ตื่น
 ตั้งงายตายเลย ก็นบอตัดกงชายใจมัน
 ก่อบอตายมันเอาฝากไว้ป่วนนะ พะญาเหวด
 ฐอันป่วนนะกำนันก่อจากอแปแล้วยักตั้งลาย
 ก่อมานอมโสมมาไหวจะเยะจะโคกอุดแล้วแต่
 ตามนอ แล้วไปเอาอีกอยู่ป่วนซึกแล้วกอ
 เอามาแนะมาป็นโพนางชนทอน เมแฮมหมาย
 ยักนั้น(หัวเราะ)มาเอาสูงมากินเมืองหนึ่ง
 เมืองนั้นเฮซอนเคาหือกินจันปึงจันตม บอ
 ห่อเอากินจันคืบเมืองยักกอป็นกันคืบมาแหละ
 เจายนยานันบอให้กำนันางสีกันนั้น ทำ
 ตั้งแฮมมอ ยังบอสุจิกคืบแฮมอยู่เตอโคหวาแฮม
 ขอยโคเอาไวโน ขอยมาโตยฮาแฮมขอยบอดาย
 บอใจมาพันมารบ บอใจมาเฮค้ายแล้วเคา
 บอหวาอยฮอคำป่วนางตั้งลายกอสีกอนแฮม
 ! จากออยู่หันแหละหมันนก่อเอานางออกมา
 ออกมาแล้วแฮมเจาเอามาโตยป็นนางตางป่วน
 ตวาโตยฮองหมอแหละป็นแฮมเจาแหละ เนอนางแดง
 วนแล้วเจานักขึ้น เมอแลนอหลุกขาวป็น
 นีเมอมาฮองหวาแฮม ๆ ก่อบอไซเลวแหละ
 เมอใจฮูฮวาลูกตายเหินนอ แล้วกอมารู

มันอยู่เมืองฟ้าโนนนะ ก็เอาสิริพรรคชัยไป
 ฝากชนสายใจนั้น ตัดชนสายใจของพญา
 ยักนั้นขาดเสียแล้ว มันก็ไหลกว้างลงมาอัน
 ฝาสะไบนันป็นกว้างกลงมา ก่อไหลอยู่
 ตามนั้นแหละ ก็ไม่ได้ ที่นี้ก็ตัวผีเมืองก็
 นาวชนูเขาใส่ใส่หน้าอกหัดจกรใหญ่หนา คืบ
 ลมงายตายเลย หากไม่ตัดชนสายใจมัน
 ก็ไบตาย มันเอาฝากไว้โนนนะ พญาเวส-
 สุธวัโนนนะที่นี้ก็เจ้ากัธนะแล้วยักตั้งหลาย
 ก็มานอมหัวมาไหวจะทำอย่างไรก็สุดแล้วแต่
 ตามใจแล้วไปเอาคองอยู่โนนสีกแล้วกั
 เอามาแนะมาเป็นฉวนางสุนทรเมียมหมาย
 ยักนั้น(หัวเราะ)มาเอาลงมากินเมืองหนึ่ง
 เมืองนั้นเสีย สคนเขาให้กินเนื้อปึงเนื้อต้ม ไม่
 ให้เขากินเนื้อดิบเมืองยักก็ป็นคนคืบมาแหละ
 เจายนตยานันบอให้กำนันางสีคนนั้น ทำ
 ตั้งแมนะยังไม่รู้จักที่เมออยู่เลย ว่า"แม่
 ขอยเลาเอาไวโนขอยมาตามหาแม่ขอยเท่านั้น
 ไม่ไรมาพันมารบไม่ไรมาทำร้าย"แล้วเขา
 บอว่า"ออยู่ฮอคำโนนนางตั้งหลายก็สีคนแนะแม่
 เจ้าก็อยู่นั้นแหละ"หมันนก็เอา นาง ออกมา
 ออกมาแล้วแม่เจาเอามากับเขาควยนางทางโนน
 วาตัวออยู่ฮอถักไปแหละ ป็นแม่เจาแหละเนนางแดง
 วน แล้วเจานักไปแหละนะ ลูกชายเขา
 นี ไปมาเรียกวาแม่ แมก็ไม่คอยจะเหลียวแหละ
 ไม่ไรหวาลูกตายแล้วนั้นนะ แล้วก็มาพูด

ปะวัติมันตกอกตกใจมาอุแววกทยอกนาง
ตั้งลายหมั่นกอน นางตั้งลายหมั่นกอนฮามักเจ้า
มด ปินเมเกาเป็นมดคั่นกลูกมาตังสีนาง
นั้นแอ แหมกเอาไวหั้นเกินฮาวอกันเฮ
แล้วดี ๆ กอจะเอาแหมกับเม็ง บอเมอนี โอ
อย่างเป็นจะมดคั่นมดคอปอชาดแหละแหมบอ
เมอเม็งโกสีเม็งเกาปอนีแล้วพะญานิน
ลูงมาณะ มาบอกกันบอเมอนีบอโคหือเอา
หลูกไปกินเม็งปม้นผานมาจะนี่แล้วกอหือ
แล้วไปแล้วกอหือนางนี่ปลอกเมอ นางตั้ง
ห่านกอนปินอั้งไปหั้นแน เป็นกอดนาง
กนเควนนอมันวักโทฮามันนอ เป็นหวา
มดโตเซนแมวบอเอานูเซ็งของคอง
พระคัมหมนีเอาไว้ในกอนคบแล้วกอเซนแบว
ณะ แล้วไปเอาผาเกามาซักนำเหม็นทะเล
ละกาปินฮำบิณเซินปักเอาเมอเอาผานี้ไล
เฮแล้วจึงได้ไปปินหลูกตะเข้ในน้ำ เป็นเอา
โตมาเซนกอยอนโตเซนแมวนั้นแหละ เว
ก่าเกานา บอใจเป็นไซเซนแหละเวนนันมัน
มาขอบ กำนีกอหวาจะเมอพะญานินหือเมอ
กอหลูกจายจะเอาเมอมดแหละ เอาปอล่งนี้
กินเม็งยักกันเฮ เอาแหมซุนทอนเฮ นาง
สีกนกอเอาปินเมเจ้าเฮ แหมกอนปินแหมเฮ
ยักตั้งลายกอเมอสูงแอ แปงเฮอเฮอะเฮอ
ปินกอนนี้ เอาซีเมอไปทอดเม็งปอปุ่นยะ
เหม็นอย่างบอไซเซาเม็งนอ ไปยังอยู่โฮเม็ง

ประวัติมันตกอกตกใจมาพูด แล้วก็หยอกนาง
ทั้งหลายหมั่น นางทั้งหลายหมั่นก็ขอบเจ้า
หนัด เป็นเมียเกาของเขาทั้งหมดนั้นก็ลูกมาพูดทั้งสี่
นั้นแหละแม็กเอาไวแค้นกอนคัยกับสาวคัยกันเสีย
แล้วให้ดีก็จะเอาแม็กกลับเมืองไม่ปอนี โอ
อย่าง เขาจะมดคั่นมดคอปอชาดแหละ "แม่ไม่
ไปเมืองโกสีเมืองเกาพอนี" แล้วพระอินทร์
ลงมาณะ มาบอก "หากไม่ไปนี่ไม่ได้ให้เอา
ลูกไปกินเมืองโนน มันผานมาอย่างนี้แล้วก็ให้
แล้วไป" แล้วก็ให้นางนี้กลับไป นางตั้ง
ห่านนั้นก็เป็นอะไรไปก็ไปบรู เขาก็คอยหานาง
คนเดียวนี้นะ ตัวมันมีวิบากกอนนี้นะ เขาว่า
มดตัวเขียนแมวไม่กินหน เครื่องแต่งของ
ประดับจำพวกนี้เอาไว้ในหนกักัด แล้วก็เขียนแมว
ณะ แล้วไปเอาผาเกามาซัก นำเหม็นทะเล
กระมังเป็นลูกเป็นคลีพัดเอาไปเอาผานี้ไล
ไปเสีย แล้วจึงได้ไปเป็นลูกจะตะเข้ในน้ำเขาเอา
ตัวมาเขียน ก็เพราะตัวเขียนแมวนั้นแหละเว
กรรมเกาหนาไม่ไซ' ซาอยากตีทรอกเวรนั้นมัน
มาทำให้ที่นี้ก็จะไปพระอินทร์ให้ไป
ก็ลูกชายจะเอาไปทั้งหมดแหละ เอาพอล่งนี้
กินเมืองยักกันเสียเอาแสนทรเสีย นาง
สีกนกอเอาปินเมียเจ้าเสีย แม็กเป็นแม่เสีย
ยักทั้งหลายก็ไปสง ทำเรือเหาะเรือ
บินที่เดียวนะ เอาซีไปถึงเมืองพอนินทำ
เหมือนอย่างไม่อยากเข้าเมืองนะ ไปหยุดอยู่หัวเม

หวาจะแบ่งเวงนี้ให้มันหราบคี่เปงคี่หลูกจะ
 แบ่งเวงนี้ ปอฮอกอติกองฮองเอนเอาคั้น
 งั้นคั้นคำแหแณแทนแปก้นมาจะมา
 หราคะนางางแตงออนกับเจ้านันไปหนึ่ง
 เมืองปอนา นางกอบัดขันลังตามเฮเหมอ
 เป็นมาอูนา โปกอหาไปบักขันลังบายคิง
 มาขางแนะ อินคูปี้แจะนนั้นจะนนั้นน้ำตา
 ยอย โชะ ๆ มาหราคะนาเมนะ แลวนาง
 กอหาหือหา จังเมโลงมาแบ่งเมนอยฟัง
 กำเมนอยสอซุนนะคี่ละ ปอกเมอเลาะ
 บอฮับแหละ คันคอกไมกอบอฮับ พะญา
 อินกลองมาแหม หวบบอโค บอปกอนบอโค
 ความหลูกหลูกกอโอทีก้อคักเมินกันแหละ
 หวาเอาแหมหวา หลูกกอบอจางหวานะ โอแหมก
 บอเมอ ปอนะโชนาค เชนาตั้งสี่ก้อมา
 ไหวคอแหมเทวี แหงแตงออนเทวีคอเมอหนึ่ง
 เมืองสะเวยหราบป็นเจ้าแผ่นดิน คออย่าไป
 หือโคเส้าโคมอง เคาสี่กุนทีโคไปค่าน้ำ
 เอาออกมานะ เคากอมาคอ เอาป็นเซนา
 เกามคแหละหมันนั้น เคากอคิดคี่แล้ว
 พะญาฮาบอดีโฮินอ โขคั้นเกคั้น
 กำนันก้อแลวกันมา กอจมนมเฮ แลวแหม
 นามุนั้น เจากอปอยเฮมค เคาบอจาง
 เยะฮั้งแหมร่ำแล้ว กอปอยเฮนะ
 เจายนยานันเป็นโงยุน ปอยเคา หือ
 เคาโคอยโคกิน ปอยเคา หือเคาโคอย
 ไทหลุมไคกลาง บอถาคังเคาแหละนา

ว่าจะทำเวียงนี้ให้มันหราบคี่เสมอดี หลูกจะ
 ทำเวียงนี้ พอรูกักกลองรองเรียก เอาขัน
 เงินขันทองแหแหกันมา จะมา
 อาราชานางแตงออนกับเจ้านันไปหนึ่ง
 เมืองพอนะ นางกัหันหลังเสียเมื่อ
 เขามาพคหนา ตัวก็ว่า "อย่าไปหันหลัง บายตัว
 มาขางนี้เถอะ สงสารพิควย" อย่างนั้นอย่างนั้นน้ำตา
 ยอย เผาะ เผาะ มาอาราชนาเมียนะ แลวนาง
 ก็ว่าไหว่า "ซึ่งเมียบหลวงรักเมียน้อยฟัง
 คำเมียน้อยสอเสียคนะคี่แล้ว กลับไปเถอะ
 ไม่รับหรือกั้นคอกไม้ก็ไม่รับ" พระ
 อินทรก็ลงมามีว่า "ไม่ได้ ไม่กลับนี้ไม่ได้"
 ตามลูก หลูกก็หัวทักซัดเหมือนกันแหละ
 ว่า "แล้วแต่แมวลูกก็พูดไม่ได้นะ" "โอ แม่
 ไม่ไป" พอนะรองไทมาก เสนาตั้งสี่ก้อมา
 ไหวขอแม่เทวี "แม่แองออนเทวีขอไปหนึ่ง
 เมืองเสวยราชย์เป็นเจ้าแผ่นดิน ขออย่าไป
 ให้ได้เส้าโคมอง" เคาสี่คนที่โกไปค่าน้ำ
 เอาออกมานะ เขาก็มาขอรอง เอาเป็นเสนา
 ผู้ใหญ่หมคแหละทั้งหมคั้น เขาก็คิดคี่แล้ว
 พญาเองไม่คี่หัวทีนะ โกรชนี่ เคียงนี้
 ทัพแล้วกันมา ก็มารวมกันเสีย แลวแม่
 เลียงพวกนั้นเจาก็ปลอยเสียทั้งหมคเขาไม่สามารถ
 ทำอะไรได้อีกแล้ว ก็ปลอยเสียเนะ
 เจายนคยานัน เขาโงยุนปลอยเขาให้
 เขาโคอยโคกิน ปลอยเขา ให้เขาโคอย
 ทางลุมทางกลาง ไม่คองซังเขาหรือกนะ

บอระวง

บรวงศ์

นางมด วงศ์ พุฒเลา

ปิ่นเหงิงเม่นอยเมโลงพะญาเจ้าเม็ง
 ที่ปิ่นกะแค้นนั้นเจ้ากอไขไคหลูก บอมีหลูก บอ
 หื้อของเม่นนั้นไปอาบนํ้า คำโธเอแฉว กอไปไหว
 ราชกอหลูก กำนี่เมโลงเทวะบุคเป็นธำเอาหลูกมา
 เกิด หื้อเกิดแล้ว กำนี่ขึ้นมานอีกแทมกุนหนึ่ง
 กำนี่พะญาอินใจหื้อเอาแกวแค้นหนึ่ง กำนี่แค้นนั้น
 ลงมาเซาทอง กอผะสุค กำนี่ผะสุคแล้ว เม่นอย
 กอมีมานขึ้นแทมกุนหนึ่ง เม่นอยกอไคหลูก
 กุนหนึ่ง เมโลงนั้นหลูกโตเกา นามเกานั้นหว่า
 สุริวงศา ใสจื่อหื้อปิ่นนามเกาเป็น ป่อเป็น
 ฮาหมอโธรา มาตายแทมโกนอง โคนองกอจื่อหว่า
 เจ้าบอระวงสูงคำอะหมาค แล้วเม่นอยเกิดมา
 กอใสจื่อหื้อหว่าใจยะแฉด จื่อหลูกเม่นอย อยู่
 ภา พะญากอปิ่นพะหยาด ปิ่นไซปิ่นโปย ไพ
 กอบอมาโก มีแศของกุนปิ่นองนะ มาอุม
 ลูกปลุกมอน ใสหวานใสยา เสนาอะหมาคกมอย
 แหละ แล้วกอบอฮาย นั้กไปคึก ๆ แล้ว หว่าชอก
 กับเซนาอะหมาคหว่ากำนั้ฮากอจะตายเฮแถ
 คุ หื้อเอาของปิ่นองขึ้นแทมเม็ง เอาขึ้น
 มั่นลั้งป่อ ฐเจ้าทั้งลายเซนาอะหมาคกออย่าไป
 ล้มเนอ เกากอบอล้มแหละ กำนี่หลูกเม่นอย
 แทม กาไว้นั้นมันกอบอมาโก มันกอบอวัง
 คุกรอนวอนเจ้า กำนี่กอบมาอุดคะระพิเสด

เป็นเรื่องเม่นอยเมี้ยนหลวง พญาเจ้าเมือ
 ที่ปิ่นกะตริยนั้นเจ้าก็ไกรไคหลูก ไม่มีลูก บอ
 ให้สองเมี้ยนนั้นไปอาบนํ้าคำหั่วเสียแล้ว ก็ไปไหว
 ราชอหลูก ที่นี้เมี้ยนหลวงเทวะบุตรเขาก็เอาหลูกมา
 เกิดให้เกิดแล้ว ที่นี้ก็ต้องแกขึ้นอีกคนหนึ่ง
 ที่นี้พระอินทร์ใช้ให้เอาแกวแค้นหนึ่ง กำนี่แค้นนั้น
 ลงมาเซาทอง ก็ประสูติ ที่นี้ประสูติแล้ว เมี้ยนอย
 ก็มืต้องขึ้นอีกคนหนึ่ง เมี้ยนอยก็ไคหลูก
 คนหนึ่ง เมี้ยนหลวงนั้นลูกตัวแรก นามแรกนั้นว่า
 สุริวงศา ใสจื่อให้ปิ่นนามแรกของเขา ผอเขา
 หาหมอโธรา มาตายอีกตัวเอง กำนี่องก็จื่อหว่า
 เจ้าบรวงศ์สูงคำอมาคัย แล้วเมี้ยนอยเกิดมา
 ก็ใสจื่อให้หว่า ชัยทัต จื่อลูกเมี้ยนอย อยู่
 มาพญา ก็เป็นพญาธิ เม้นไซเป็นปวย ไกร
 ก็ไบมาไคล มีแศสองคนพื้นองนะ มาอุม
 ลูกปลุกมอนใสหวานใสยา เสนาอมาคัยพรอมอยู่
 แหละ แล้วก็ไม่หาย หนักไปเรื่อย ๆ แล้ว วาบอก
 กับเสนาอมาคัยว่า "ที่นี้เราก็จะตายเสียเน
 ก็ไม่รู้ ให้เอาสองพี่น้องขึ้นแทมเม็ง เอาขึ้น
 บัดลั้งกพอ ฐเจ้าทั้งหลายเสนาอมาคัยก็อย่าไป
 ล้มนะ" เขาก็ไม่ล้มหрок ที่นี้ลูกเมี้ยนอย
 แมกาไว้นั้นมันก็ไม่มาไคล มันก็ไม่หวัง
 คุกรอนวอนเจ้า ที่นี้ก็มาอุดคะระภิเนก

สองพี่น้องขึ้นนั่งเมือง เมื่อน้อยรักเจ้าใจมัน
 กอไห้วพอมันหว่าบะเควนี้ พญาเจ้าเมืองโต
 ปอนเฝ้าของพี่น้อง เจ้าสุริยวงศ์กับเจ้า
 หงส์คำอำมาตย์ขึ้นนั่งเมืองเสียแล้วแหละลูกชานี้
 ปินหม่นปิ่นมอง เบะย่างโค ปออีกาไวยเม่นอย
 กอหว่า ขอบยาก ปอจะแบ่งยาแผ่หื้อเอาไปใส่
 หมอนำอาบพญาเจ้าเมืองให้จังลูกโทนยศแล้ว
 มันกอเอายาพอมันมาใส่หมอนำอาบหื้อ ใส่หมอ
 นำกินหื้อ กำนี่พญาเจ้าเมืองก็จะทำนายจังลูกมาแล้ว นำกินให้ พี่นี้พญาเจ้าเมือง ก็จะทำนายข้งมาแล้ว
 มันกอแบ่งอุบายหื้อนางตาชีฮางคันชาวคัน
 ปาไวกางฮอดะสาคคองมัน หื้อนางตัวชีอัน
 โตใจดีไปฮองของพี่น้องมาชะเวย แล้วกอ
 ร้องพี่น้อง กอมาทักฟังหว่า ปินแหมตางปาย
 อา จะโคกฮองไป แล้วกอไปกินข้าวกินปลาแล้ว
 กอเลยกอค่อมเอาไปนอนที่นอนของมัน แล้ว
 บิดปะตู่เฮ แล้วกอฮองขึ้นหว่า ของหนอเจ้าพี่น้อง
 นี้บอดี มากคกอดกิดเม็ก ชุมคิ่นแล้วกอบอก
 เชนาอะหมาคามักเอา แล้วมันกอไปสอฮุนพญา
 เจ้าเมืองหว่า ลูกแห่งเจ้านี้บอดีไปคึดแหมกาไวแล้ว
 กอแหมกาไวกอไปสออันใดก็เปกฮอหว่าจะอันพญา
 กอราวเกดจิตใจ ปินขันใดกอจะเอาเมอฮาเฮ
 เลอะลูกของกุนนี้บอดี กำนี่กอเชนากอมัก
 หลองถะนนไป แล้วนางตาชีแหมใหญ่ไปสันใสกอ
 แหล่นไปบอกหื้อแม่ใหญ่ นั้น เป็นมักเอาของพี่น้อง
 ไทหลองก่องไป ปินโตคอันใดกอบอฮู แหมเป็น
 กอหล่นโตย แหมเทวีใหญ่ะ หว่าปิ่นขันใด ของปี

สองพี่น้องขึ้นนั่งเมือง เมื่อน้อยรักเจ้าใจมัน
 กอไห้วพอมันว่า "ประเดี๋ยวนี้ พญาเจ้าเมืองตัว
 พอนเฝ้าของพี่น้องเจ้าสุริยวงศ์ กับเจ้า
 หงส์คำอำมาตย์ขึ้นนั่งเมืองเสียแล้วแหละลูกชานี้
 เป็นหม่นเป็นหมอง ทำอย่างไร" พออีกาไวยเม่นอย
 กัว่า"ไม่ยาก พอจะพ่ายาแผ่คิให้เอาไปใส่
 หมอนำอาบพญาเจ้าเมืองให้จังลูกหน่วยตา" แล้ว
 มันก็เอายาพอมันมาใส่หมอนำอาบให้ ใส่หมอ
 มันก็ทำอุบายในทางหาดีเตรียมขันข้าวขัน
 ปลาไวกางฮอดะสาคคองมันในทางหาดีอัน
 ตัวใช้ดี ไปเรียกสองพี่น้องมาเสวย แล้วก็
 สองพี่น้องก็มาคิคิดว่า เป็นแม่ทางปลาย
 อา อย่างไรก็ต้องไป แล้วก็ไปกินข้าวกินปลาแล้ว
 ก็เลยกอค่อมเอาไปนอนที่นอนของมันแล้ว
 บิดปะตู่เสีย แล้วก็ร้องขึ้นว่า"สองหนอเจ้าพี่น้อง
 นี้ไม่ดี มากคกอดกิดปล้ำ ขมขื่น" แล้วก็บอก
 เชนาอะหมาคามักเอา แล้วมันก็ไปสอฮุนพญา
 เจ้าเมืองว่า ลูกแห่งเจ้านี้ไม่ดีไปทำอัปรีภัยแม่กาไวแล้ว
 ก็แบกาไวก็ไปสออันใดคิชนะก็ว่าอย่างนั้น พญา
 ก็ราวโกรธจิตใจ เป็นฉันใดก็จะเอาไปฆ่าเสีย
 เลอะ ลูกสองคนนี้ไม่ดี พี่นี้ก็เสนาภัก
 หลองถะนนไป แล้วนางตาชีแม่ใหญ่ไปเห็นเขาก็
 วิ่งไปบอกให้แม่ใหญ่นั้น เขามักเอาสองพี่น้อง
 ไทหลองถะนนไป เป็นโทษอันใดก็ไมรู แม่เขา
 ก็วิ่งตาม แม่เทวีใหญ่ะว่า "เป็นฉันใดสองพี่

น้องโจกัณไปปลักเป็นน้ำ ไปเป็นโศกอันใด หือ
 ญะยังนี่ก่อนเนอ แหมจะไปไหวอาญาเนอโ
 เก็น กำนี้ก่อเคากอจุกอยุ่ทันตา ไปไหวโ
 มั่นนั้นแหละ ทวาเนอโธบินจะใดจึงวางโศ
 หือของป็นอง หือเป็นเอาไปสาคั๊ววาย ของ
 องป็นองเอาไว้อับบ้านแท่นเม็ง เคาเยะซึ่งมี
 โศกอันใด กอหือไหลตามโศกนักเบา กันทวา
 โศกนักกอหือสูงแล โศกเบาบางกอสั่ง
 ขอนเอากา อินคานอยพองเตอะ ขอยกอ
 มาป็นนางเม็ง กอไคอายุไคริบหาวะเควหลุก
 ักของกุน กอจะหือเป็นเอาไปชานีคอไหวควอน
 คออินคแหมเควพอง พะญากอบอวาง ทามเอา
 คาบพันกอเมไหญ เมไหญกอกลงไปอาหลุกที่เก็น
 จุกดาหัน ปอบอเอาแรวจะเยะจะใด อยาเผอ
 พังเอาไปสาเอาไปตายเทอ แหมจะไปอณะสาค
 กำหนึ่งเก็น ปอกมาอณะสาคกอไปเกบเอา
 แกวหลุกนั้นออกมา ไปบอกหือนางตาธิ์ของกุน
 หืออาจทงชาวหอ ผาหมกงนอนอย่าไปลงไป
 ลิม หือฮางของทงหือป็นคองไฟคองมันไว
 แลวกอหือหาบไปโดยแหมเนอ แหมกจะไปตี
 ร่องป็นองป็นแหละ กอเอางันเอาคำไปกอไถ
 นางกอไปหอกแลวกกโดยเคาไป เหวะคากอ
 จะลงโศคแลวเหมอนัน กอไปหอกปาจาที่เคาจะ
 ขาปุน เหวะคากอมาบังลึงหือเคาใจออนใจ
 โยม บอหือเคาไคชา หือมีความฮักความ
 อินค แลวแหมกอคอเอางันเอาคำเขาไถ
 หือหมไปกตีจะเอาไปชานัน กันบุนมีของเคอ

น้องชวนกันไปปลักเขาหรือ ไปเป็นโศกอันใดให้
 ญะยังนี่ก่อนเนอ แหมจะไปไหวอาญาเนอหือหือ
 กอน" ที่นี้ก็เขากัหุคอยุ่กันกอย ไปไหวฉัว
 มั่นนั้นแหละ วา "เหนือหือเป็นอย่างไรจึงวางโศ
 ใหสองพี่น้อง ใหเขาเอาไปสาคั๊ววาย สอง
 องคพี่น้อง เอาไว้อับบ้านแท่นเม็ง เขาทำอะไรมี
 โศกอันใด ก็ให้ไหลตามโศกนักเบา หากวา
 โศกนักก็ไหลแล โศกเบาบางก็สั่ง
 ขอนเอากา สงสารชานอยบางเถอะ ขอยก
 มาป็นนางเม็ง ก็ไคอายุไคสิบหา ประเคียวนีลูก
 รักสองคนก็จะให้เขาเอาไปชานี ขอไหวชวอน
 ขอสงสารแมเทวีบาง" พญาภิไมวาง ถามเอา
 คาบพันคอเมไหญ เมไหญก็กลงไปหาหลุกที่เข
 ญุคคอยุ่กัน"พอไมเอาแลวจะทำอย่างไรอย่าเพ
 รีบเอาไปสาเอาไปตายเถอะ แหมจะไปหอปราสา
 ครั้งหนึ่งกอน" กลับมาหอปราสาทก็ไปเกบเอา
 แกวหลุกนั้นออกมา ไปบอกให้นางทาสีสองคน
 ใหเตรียมดุงชาวหอผาหมของนอนอย่าไปหลงไป
 ลิม ใหเตรียมสองดุงให้เป็นของไกรของมันไว
 แลวกัไคหาบไปตามแมนะ แมก็จะไปตี
 สองพี่น้องโนนแหละ" ก็เอาเงินเอาทองไปขอไถ
 นางก็ไปถึงแลวกัตามเขาไป เทวคาก
 จะลงโศคแลวเมื่อนั้น ก็ไปถึงปาชาที่เขาค
 ฆาโนน เทวคากมาบังลึงไหเขาใจออนใจ
 ปวกเปียกไมไหเขาไคสา ใหมีความรักความ
 สงสาร แลวแมก็ขอเอาเงินเอาทองเข้าไถ
 ใหหมพวกที่หือเอาไปชานัน"หากบุญมีสองเชื่อ

เจ้ายังไม่ตายก็อย่าให้เป็นไป ขอปล่อยขอ
 วางของเจ้าพี่น้อง นางทาสีก็หาบข้าวของไป
 กอไปขอมอื่น กำนันก็ถามขึ้นมา
 ไปจะซาคเคากอยุคไหนมีความอันใด
 บอณาซากอกี้แหละ กอขามาเฮลล ชามากอ
 เอาเหล็กนี้อาบพาดตามกองเคาแล้วเขานกอ
 ปอกเมอ แกะเจ็กรของพี่น้องแล้ว แหมกกอเอา
 ของพี่น้องส่งไปหาหนทาง หนีไปพนบ้าน
 ปนเมืองแหละ แหมกอสะบายตาย หลกกอกปอก
 มาอุมแหม เปาแหมคินมาแล้วกอสั่งหว่า แหม
 ปอกคินเมืองแล้วกอยาไปเป็นเวรกับแหมนา
 แหมกาไว้ หื้อออยตามสวะวัคสะคี่ กินตามท่า
 แหมอยาไปปากปองไฟเนอ หลกนุมีบอตายกอ
 จะเขามาหาแหมเนอ บอจางเฮ็ดจะฮื้อกอกไปปอก
 มา ตาปอป็นเหล็ก กำนันแหมกาไว้กอดูแล้วเขนา
 ไปบอกหว่า ซาแล้วแหละ เหล็กกอกแปดคายเคาอยู่
 อีสายินดี กำนันก็หวังงานนี้ไปจันทนา กอ
 ปอกกะแตกตกงานไป กากอฮักไปเฮค่อนหนึ่ง
 ลอ แหมกาไว้วันนั้น กำนันก็เฮาะสองฮาก่า หว่า
 เจ้าพี่น้องบอตาย แหมจันทาเทวีบอดิจันทา
 นั้นเอาแก้วหื้อหลก เอาเงินเอาทองไปเอาหลก
 พะญาโตหันฮื้อกอกฮื้อคขึ้น หื้อเขนาไปให้หื้อไว้
 แต่เสอผาคิดโต ออย่าหื้อมันเอาฮ้างไปรักก้อย่าง
 หื้อไปให้มันเฮ มันเจ็กรจากบอดี้ ไล่แม่โจง
 ออกเวงไปแหละ กำนันก็ไปบอจางเฮ็ดฮ้าง
 เคาหมูโกลกมาแปงคูปเงินกาเควหื้อออยนอก

เจ้ายังไม่ตายก็อย่าให้เป็นไป ขอปล่อยขอ
 วางของเจ้าพี่น้อง" นางทาสีก็หาบข้าวของไป
 ก็ไปกองไว้นั้น ที่นี้ก็หมูเสนาหมู
 เพชรฆาตเขาก็หยุดและมีความสงสาร
 ไม่ตองฆาก็ดีแหละ ก็มาหมาเสียจะฆาหมาก็
 เอาเหล็กหานี้อาบพาดตามกองเคาแล้วเสนา
 กลับไปแกะเขือกสองพี่น้องแล้ว แม็กเอา
 สองพี่น้องส่งไปหาหนทาง หนีไปพนบ้าน
 พนเมืองแหละ แม็กสบายตาย หลกกก็กลับ
 มาอุมแหม เปาแหมคินมาแล้ว กสั่งว่า แม
 กลับคินเมืองแล้ว กอยาไปเป็นเวรกับแหมนา
 แหมกาไว้ หื้อออยตามสวะวัคสะคี่ กินตามธรรม
 แหมอยาไปพุดกับใครนะ หลกนุมีไม่ตายก็
 จะเขามาหาแหมนะ" ไม่รูจะทำอย่างไร ก็ให้กลับ
 มา ตาพอเป็นเจ็กร หื้อแมกาไว้กรูแล้ว เสนา
 ไปบอกหว่าซาแล้วแหละ เจ็กรก็เปื้อนคายเคาอยู่
 จันทบยินดี ที่นี้ก็วังชานนี้ไปจันทนา ก็
 สะคุดตกงานไป ซากก็หักไปเสียข้างหนึ่ง
 นะ แหมกาไว้วันนั้น คากี้เฮาะสองฮาค่า
 "เจ้าพี่น้องไม่ตาย แมจันทาเทวีโมคี่ จันทา
 นั้นเอาแก้วให้หลก เอาเงินเอาทองไปเอาหลก
 พญาตัวนั้นรักโกรธฮ้างให้เสนาไปไล่ให้ไว้
 แต่เสอผาคิดแก้ว" ออย่าให้มันเอาอะไรไปรักก้อย่าง
 ให้ไปให้มันเสีย มันเจ็กรฮ้างโมคี่" ไล่เมียหลวง
 ออกเวียงไปแหละ ที่นี้ก็ให้ไม่รูจะทำอย่างไร
 เขาหมูโกลกก็มาทำกระทอมข้าวคาเคียวให้หื้อนอก

เวียงโน่น กำนันก็ไปเอาโกเป็นมายืนมาคอย
 ยืนมือนั่งจางกินเอา พระอินทร์ก็ลงมา มา
 เอาของที่ไม่ให้อาลับลูกมาใส่โดยแรงโดย
 แกร่งให้ มาใส่ของกินกับชาวให้ กำนันก็
 อยู่ไปก่อนนำตาม ออกนอกแหวะ พระอินทร์ไม่ให้
 ให้ กออยู่ไปอยู่นั้นแหละ เมื่อนอนนั้นสอศึก ๆ
 กำนันเองเป็นองออกไปทางขอมมี เทวะคา
 กอแบ่งหื้อแหวไป ข้าในกอนอนนั้น ไป
 หอกไม้กิ่งเจ็ญ บะ อันนี้หยานเขวพองกอ
 อุมมองขึ้นเกาะไม้ เอาถุงขึ้นหื้อน้องรับ
 เอาถุงผาหมันนั้น แล้วยังขึ้นไปโดย ไป
 นอนเอาหนาเมาะกัน กำนันเมยกกตกหมอก
 เมยกตก เปะมกคังของกิน กำนันก็ลงมา
 แฉงแลวกอลงมา มาคุมไฟหื้อน้อง แฉง ๆ
 กออุมนองลงมา แลวกอนองกอหยานแฉง
 หิงหอยหลาพ็อบกินหว่าแฉงไฟโพงพัน
 มันมาแฉวกองหลาหลิน มันอันของเจ้าป็นอง
 บันจะมาเอาป็นเหยื่อ จะนั้นจะนี่ป็นโยย ป็นหว่า
 บอใจ บอใจแฉงไฟโพงมันจะมากินกอบอใจ
 มันป็นแฉงหิงหอย โตนอญมันผาผายเร็ง ๆ
 มาป็นจะอุมลง อุมลงจากเกาะไม้ กำนันก็แฉงคิ
 ผายงาม กอเอานองแหวไป ข้าที่ฮิมโหยกอ
 ไปนอนฮิมโหย ไปนอนฮิมโหยแลวกอเอา
 โสไมมา เอากอโจนองนอน นองกวหวาป็นโยย
 ป็นป้างเหมอเอาอยูบ้านเม็งกวโคนอนผาเสอ ข้า
 เอาโกแพเกิน บะเกวนี่มานอนคิน ป็นหว่าอย่าไป

เวียงโน่น ที่นี้ก็ไปเอาเสื่อผาเขามาเย็บมารอย
 เย็บมือนั่งจางกินเอา พระอินทร์ก็ลงมา มา
 เอาของที่ไม่ให้อาลับลูกมาใส่โดยแรงโดย
 แกร่งให้ มาใส่ของกินกับชาวให้ ที่นี้ก็
 อยู่ไปก็น้ำตาไม่ออกแหวะ พระอินทร์ไม่ให้
 ให้ กออยู่ไปอยู่นั้นแหละ เมื่อนอนนั้นสอเรื่อย ๆ
 ที่นี้สอฝันองออกไป ทางไม่มี เทวะคา
 ก็ทำให้เค็นไป คำไหนกอนอนนั้น ไป
 ถึงไม้กิ่งรบริน บะ อันนี้มากลัวเสื่อข้างก็
 อุมมองขึ้นตนไม้ เอาถุงขึ้นในองรับ
 เอาถุงผาหมันนั้น แล้วยังขึ้นไปตาม ไป
 นอนเอาหนาประกบกัน ที่นี้ น้ำทางก็ตก หมอก
 น้ำทางตกเปียกหมกทั้งสองกน ที่นี้ก็ลงมา
 แฉงแลวกก็ลงมา มาคุมไฟในอง แฉง ๆ
 กออุมนองลงมา แลวกอนองก็กลัวแสง
 หิงหอยเรียรายออยตามคินหว่าแสงผีกะหังนั้น
 มันมาเตียววง ฉาเลน มันเห็นสองเจ้าพี่น้อง
 มันจะมาเอาป็นเหยื่อ อย่างนั้นอย่างนี้พ็อโยย"พ็ว่า
 "ไมไ่ไมไ่"สงผีกะหัง มันจะมากินก็ไมไ่
 มันป็นแสงหิงหอยตัวน้อยมันหาพราอยู่เรื่อ ๆ
 มาพ็จะอุมลง" อุมลงจากตนไม้ ที่นี้ก็แฉงคิ
 สวางงาม ก็เอานองเตียวไปคำที่ริมห้วยก็
 ไปนอนริมห้วย ไปนอนริมห้วยแฉวกอเอา
 หัวไมมา เสือกขวานแดงนอน นองก็ว่า"พ็โยย
 พ็ ป้างเมื่อเราอยูบ้านเม็งกวโคนอนผาพันอน ข้า
 เอาผาแพรกอ น ประเคียวนี้มานอนคิน"พ็ว่า"อย่าไป

หาร่ำไร ปีกอกคโศก นอนเด็กมา ลุ่มปักไม้้อ
 ทางเข่งตามตามตาม ขึ้นไ้หว่าแหมปีเอยปี
 เวงไม้โนโหยอ้คกันกอเมินเป็นตีกองกับ
 ปีนปาด กองมะโอรี่เมินมีกานมีเป็นม้งงาน
 เม็งเงา เมินเงาชมเสบเงาหน้งจางโตปอปีตา
 เมินจะฮันมาตาแกวเทวีตุนแหม ปีซันกัก
 มะโนฮากักใจ ขึ้นหามนองหว่า อย่าไปแน
 ลับเฮ บุนมีบอตายเฮากอเอาจนโคโต กอย
 สุฮามาตา แลวกอจนองโถมนองกอทั้งแหละ
 ตกตะวันแจง แลวกอโจนองออกไปกานี้เควะบุค
 มาต้งคันขาว ต้งคันขาวกิบ เอาอาหารมาไว้
 ฮุนตางหัน อายออกของ ๆ ของป็นองไปฮัน
 กอคือไซฮาก ฮองฮาเงาคองกอยอมี ปากัน
 กินคองหม่นัน กินอิมแลวกอเลวฮาหมขาว
 กอกับฮาย ออ ชำในกอนอนแจงมาไปแหม
 พะฮูอินหือเควะบุคลงมาป็นไก มาตบปีกก
 คันหว่า ไฟโคกินจันเหงาโตนี จะโคป็นคิมี่
 หัง จะโคป็นเงาหน้งจางสับเม็ง แลวกอบิน
 ตกมา บินตกมากอมาคันทาย แหมโตโตยนั้น
 ขึ้นตบปีกขึ้นคันแหมหว่า ไฟยังโคกินจันเหง
 ชาโตนี ตฮายกอนคิฮัน ก่ากอนโตคคย
 ก่าปายลุนจะโคป็นคิมี่หัง จะโคป็นเงาหน้ง
 จางสับเม็ง บับปะฮือฮังกจะมาซอนตานมค
 แลวกบินลงมากอมาคันทาย กานี้ตายตึงกู
 โตตายโตที่ป็นไกแคง โตตายลุนป็นไกคำ
 แลวกอของป็นองกอฮันอยสองเหนา ป็นหว่า
 เกบเอากุนโตแหละ เกบเอากอไป ไปหอคคิ

หาร่ำไร"ฟีก์แน้นทัวอก นอนเด็กมาลุ่มปักไม้กลอม
 ทางเสียงคนตรี ก็ว่าอีก "ฟี้เอยฟี้
 เสียงไม้โนห้วยสีกันก็เหมือน เขาตีกลองกรับ
 พิณฑายของมโหรี เหมือนมีการมีเขาม้งงาน
 เมืองเงา เหมือนเงาสมเสพเงาหน้งชางตัวพอปีตา
 เหมือนจะเห็นมาตาแกวเทวีคนแม่" ฟีก์แน
 มโนและแนใจก็หามนองว่า "อย่าเอ็คไป
 หลับเสียบ บุนมีไมตายเราก้เอาจนโคตัวคอย
 สุฮามาตา"แลวก้ปลอบนองโถมนองก็โง่งนะ
 ตกตะวันแจงแลวก้ชว่นองออกไป ที่นี้เทวบุตร
 มาต้งคันขาว ต้งคันชางทิพย์ เอาอาหารมาไว้
 หนทางนั้น กลืนออกจุกๆ สองฟีนองไปเห็น
 ก้อยากกิน เรียกหาเงาของก็ไม่มี พากัน
 กินของหม่นัน กินอิมแลวก้เหลียวหาหมขาว
 ก้กลับหาย คำไ้หนก้กลับนอน แจงมาไปอิก
 พระอินทร์ให้เทวบุตรลงมาเป็นไก มาตบปีกก็
 ฮันว่า"ใครโคกินเนื้อเหงาตัวนี้จะได้เป็นคิมี่
 ม้ง จะโคป็นเงาหน้งจางสับเมือง" แลวก้บิน
 ตกมา บินตกมาก้มาคันทาย อิกตัวตามมานั้น
 ก้ตบปีกก้ฮันอิกว่า "ใครที่โคกินเนื้อแ่ง
 ชาติวัน ที่ร่ายกอนคิที่หลัง ครั่งกอนตัวตาย
 ครั่งปลายที่หลังจะได้เป็นคิมี่ม้ง จะโคป็นเงาหน้ง
 ฆางสับเมือง ลารพิคอะไรก็จะมาหาทานหมค"
 แลวก้บินลงมาก้มาคันทาย ที่นี้ตายทั้งกู
 ตัวตายหัวที่ป็นไกแคง ตัวตายที่หลังป็นไกคำ
 แลวก้สองฟีนองก็เห็นอยู่ตรงเหนา ป็นฮันว่า
 เกบเอาคนละตัวแหละ เกบเอาก้ไปไปถึงที่

โหยหนึ่ง กอโจกัณตมนำฮอนไปโทไกแบ่งไก
 มีตั้งฮอมปอม พักจิมซาระพัก พักเกอ
 ชวนำเป็นฮาไวหันหอมคแล้ว คุมไกกานี้
 เหวะบุคนันกอเยะหือ เจาไปยิบกำไนกอโค
 ไกคำโตนองนา โตป้อยยิบกำไนกอโคไกแดง
 บอหือรูกัน แยมแยมหมอเควกัน ไปยิบกอ
 หือบอจุบอจุบกันแหละ กำนินกินแล้วกอปา
 กันออกไปทางหน้า ไปฮันโบกชนะน้ำ แห่งน้ำมี
 นอยเคว ปานี้เจอตายกอม เจอบอตายกอม
 เจาป็นองไปฮันกอวา โอ ปาชาคนำกอมิน
 เฮาชาคปี่ชาคนอง ชาคป้อชาคแหมนนี้แหละ
 กอไปเคดเอาตองโบมาป็นโองโองเอเคเกบ
 เอาป้านันใส่โตป็นเอาจนเซง ๆ ว่า ๆ แล้วโจกัณ
 เอาไปป้อยคี่น้ำโหยไลอยู่ กำนินปากคป็นอันฮู
 อันเรึง บอชาบอตายรักโตแหละ โดคป้านอยเอ
 แล้วกอออกเมอ ไกหอกเมิงมาแล้ว กอฮันกันมา
 โละปาโละคุงหวาเมิงนป็นเมิงซัง บานเมิงนี้
 หามเคา เคากอหวา เมิงอันนี้กอป็นเมิงป็นว่า
 เมิงป็นจันะคอนแล้ว โตลานโลออยู่ใน โอตุชา
 นี พักบานพักเมิง กอมาลูงฮุนบอปะบาน
 เมิงกุน กอจะเขาไปเมิงนี้แหละ จะไปคอยัง
 คอกิน เออ จะนันกอเมอฮุนตางสินนี้ เมอ
 กอยัง กอมอคอยังเฮินไฟแหละ โหรไปคี่ชาดา
 หนอกเวงป่นกำเคว เป็นแบ่งชาลาโลงไวหนอก
 เวง ร้องป็นองกอโจกัณไปยัง กอโนแควค
 กินชาวป็นชาวโง กินแล้วกอมานอนอยู่

ห้วยหนึ่ง ก็ชวนกันตมนำฮอนไปปลวกไก่อทำไก
 มีตั้งผักชี ยี่หระ มีสา พัก พริก เกลือ
 ชวนำ เขาหาไวที่นั่นในหมคแล้ว คุมไกที่นี้
 เหวะบุคนันก็ทำไห้ เจาไปหยิบกรังไทนก็ไค
 ไกคำ ค้วนองหนา ตัวพ้อายหยิบกรังไทนก็ไคไคแดง
 ไม่ให้ปนกัน ยำ ยำหมอเคียวกัน ไปหยิบก็
 ให้ไม่หลงไม่ลืมนกันแหละ ที่นินกินแล้วก็พา
 กันออกไปทางหน้า ไปฮันโบกชนะน้ำแห่ง น้ำมี
 หนอยเคียว ปลานี้พวกตายก็มีพวกไมตายก็มี
 เจาพ็นองไปเห็นก็ว่า "โอ ปลาชาคนำก็เหมือน
 เราชาคปี่ชาคนองชาคพ้อชาคแหมนนี้แหละ"
 ก็ไปเคดเอาตองบัวมาเป็นกระทงเสี้ยก็เก็บ
 เอาป้านันใส่ตัวเป็นเอาจนหมคลัน แล้วชวนกัน
 เอาไปป้อยคี่น้ำห้วยไลอยู่ ที่นี้ปลากก็ป็นอันราเรึง
 คี่ใจ ไมตายสักตัวแหละ โปรคปลานอยเสี้ย
 แล้วก็ออกไป ไกลถึงเมืองมาแล้ว ก็เห็นกนมา
 ห่าป่าหาดง ว่า"เมืองนี้เป็นเมืองอะไร บานเมืองนี้
 ถามเขา เขาก็ว่า"เมืองอันนี้ก็เป็นเมืองปัญจา
 เมืองปัญจนกรแล้วตัวหลานเลาอยู่ไหน"โอตุชา
 นีพัลบ้านพัลคเมือง ก็มาลงหนไมพบบาน
 เมืองกน ก็จจะเขาไปเมืองนี้แหละจะไปรอยัง
 ขอกิน""เออ อย่างนั้นก็ไปหนทางเสนนี้ไป
 ก็ยังก็ไม่ขอยังเรือนใครหอก เลยไปคี่สาลา
 นอกเวียงโนนเลยที่เคียว เขาทำกาตาใหญ่ไวนอก
 เวียง สองพ็นองก็ชวนกันไปยัง ก็ไปเพียวขอ
 กินชาวป็นชาวกอน กินแล้วก็มานอนอยู่

นั้น ยังมีพะญาเมืองป็นจ้านนั้นแหละมาตาย
 พะญาตายแล้วกอนางเทวีกอตาย โอ กำนันมี
 หลูกสาวคนหนึ่ง บอจางเฮ็ดจะฮ้อ กอจะไป
 เขาะฮากุนมากินขานกินเมืองเฮาบอมี เชนา
 อะหมาคมอโหรากอมาประชุมกันหว่า เฮาโค่น
 อย่างโน กุนจะสืบขานแทนเมืองกอดอนหว่าบอ
 ออกนักกุนบอใจเจอเจอชาวนาย เชนาเดา
 นั้นหว่า เฮาฮารกมาเลาะ ฮารกมา แล้วกอเอา
 หังนางไป เชนาอะหมาคกอแฮนแท้ไป รกมานี้ไป
 จุกทีในกอถาจะมีตุนบุญตั้นนั้น โตในกอจ
 ห้อมอโหราโค่นนั้นะ กอแฮรกมาไป ไปกอ
 ไปปักกะคักที่ชาลาหั้นเลย เกวหอบชาลาหั้น
 ชามหอบเกิน แล้วกอมาจุกที่ปากคชั้นโค
 ที่ชาลาหั้นเลย เกาหว่า ขึ้นไปเลาะ โละผอ
 บนโค จะมีกุนนอนอยู่หั้นกอมีกาไปโละผอ
 กออันโตปี โทนองขึ้นเตวะคาบั้งไวเฮ ผา
 หมโคนอนกอบั้งไวเฮ บอหื้อฮ้ออันแหละ
 หื้อฮ้อกาโตปีนั้น เป็นโกจะโคจูกแล้ว กอมา
 ฮันเจ้าสุริยวงษานอนอยู่ กองาม งาม ๆ ๆ
 กอหมกงหมกงกอบอตัน เฮ็ดจะโคชาบอ
 ตัน กำนันเชนากอฮ้อมเอาไปโสรกมานั้นละกา
 โสเกวน กำนันเยะจะโคกอบอตัน แดง แดงมา
 เคากอเอาเจ้านั้นมาเมืองเคา มาฮอคำ กอเอามา
 นอนไวเตงนอนตั้นางหั้นกอบอตัน เยะจะโค
 กอบอตัน เพาะหว่าคูนนอยังบอโคมด
 ชาลาเตอ กำนันเยะจะคากอบอ เป็นเอาปีไป

นั้น ยังมีพะญาเมืองปญจ้านนั้นแหละมาตาย
 พญาตายแล้วกีนางเทวกิตาย โอทีนี้มี
 ลูกสาวคนหนึ่ง ไมรูจะทำอย่างไรร ก็จะไป
 เสาะหากินมากินขานกินเมืองเรา ไม่มี เสนา
 อมาตย์หมอโหราก็มาประชุมกันหว่า เรากวร
 อบางไหน คนจะสืบขานแทนเมืองกิดูหน้าไม
 ออกสักคน ไมโซเชื่อเจ้าสาขายาย เสนาเภา
 นั้นว่า เราเตรียมรกดมาเถอะเตรียมรกดมาแล้วก็เอา
 หังนางไป เสนาอมาตย์ก็แฮนแท้ไป รกมานี้ไป
 หยคักที่หนกถาจะมีตุนบุญตั้นนั้นตัวไหนก็เห็นด้วย
 โหหมอโหราตัวนั้นนะ ก็แฮรกดมาไป ไปก็
 ไปสะคุดที่ชาลาหั้นเลย เวียนรอบกาลาหั้น
 สามรชที่เคียว แล้วก็มาหยคที่ประตุนันโค
 ที่ชาลาหั้นเลย เชาว่า "ขึ้นไปเถอะ หาคู
 ขางบนชี่ จะมีคนนอนอยู่หั้นก็มีกระมังไปหาคู
 ก็เห็นตัวพี่ตัวน้องเทวคาบั้งไวเสีย ผา
 ห เครื่องนอนก็บั้งไวเสีย ไมโหรให้เห็นแหละ
 ให้เห็นแต่ตัวพี่นั้น เขาโกลจะโคสุขแล้ว ก็มา
 เห็นเจ้าสุริยวงษานอนอยู่ กิ่งาม งาม ๆ ๆ
 ก็หมของหมกลองก็ไม่ตั้น ทำอย่างไรรก็ไม่
 ตั้น ที่นี้เสนาฮ้อมเอาไปโสรกมานั้นละนะ
 โสเกวียน ที่นี้ทำอย่างไรรก็ไม่ตั้น เ็น เ็นมา
 เขาก็เอาเจ้านั้นมาเมืองเชา มาหอคำก็เอามา
 นอนไวเตียงนอนที่นางนั้นก็ไม่ตั้น ทำอย่างไรร
 ก็ไม่ตั้น เพาะว่าคูนนอยังไปโคไปจาก
 ชาลาเดย ที่นี้เทวคาก็ปลอย เขาเอาพี่ไป

เฮแล้วก้อปอดย่นอง ลับตีนมาเซาะหาพี่ไม
 อันละกา ไหขึ้นไหลอง บิดหนึ่งก้อเอาผาหม
 โคนอนทุ่งผามาตีมาแกเอาผาหม กันคุม
 แล้ว แพบกันมีขึ้นไ หาวาพี่นี้ไปแหวไ
 เวงไปปะใสแหมธางนางสาว เบะฝ่ายเบะ
 เพอ แล้วก้อป็นไปหยอกโยเซาอยกา ขำป่านอ
 ยังบอมา ไปโละธากอบอปะ กำน้อยากขาว
 เอาขาวมากิน กอมากุมอย ธองธำปี้ ปี่เอยปี่
 อยในก้อออกมาเลาะ มาไหญ่ยพันหว่า ผากปอ
 ผากแหม ผากขาน ผากเมิงปิตามาตากอ
 บอทุกเตาอ มาผากปี่ ชั่งมาทุกเลอลำ เฮบอ
 มีบ้านบอมีเอน นอนเอาเคื่อนคาวทางเทน
 ไค กอป็นมา กอบอกับแหละ เป็นธำเอาไปแล้ว
 นอ กำนีกอเม่าป้าทุ่งไปโละธำปี้ เป็นก้อมี
 นายปะตเฮแล้ว ลงเฮยลงชวยป็นนายปะต
 เวนนี อันปี่ชอยมากายนี้แฉกา เฮอ บา
 ละออนนอย เด็กป่านอ จะมาตามธำปิ่นอง
 แล้วก้อมึงป็นลูกไฟลานไฟ ที่นี้เนอ กันบอ
 นีกอเจ้าเมิงตออบเปิดไคเอาไค มันผิด
 ันญาเป็น อันโตจือสุริยานีบออันในรักเทอ
 นี กอสะยบตายไปพัน กำเวกอดค้นมา ป้าเวา
 ทุ่งก้อไปแล้วนี้ กำนีกอป็นเมิงป็นจาไปแล้ว
 ไปเขาเมิงปาราทิปนแล้ว ไปไธเวงป็นแล้ว
 ไปเขาเมิงปารานาฉั้นแล้ว โออยากขาวก้อ
 บอจางกิน ฟูกอกก ฟากอคุม แล้วก้อแวะ
 ไปทางโชนองฐานโนนแอ ไปปะของเถา

เฮแล้วก้อปอดย่นอง ลับตีนมาเซาะหาพี่ไม
 เห็นละนะ ไหขึ้นไหลอง ครหนึ่งก้อเอาผาหม
 เครื่องนอนตุงผามาตีมาแกเอาผาหม หากคม
 แล้ว ไคกลืนฟี้กรองไ หาวาพี่นี้ไปเที่ยวใน
 เวียง ไปพบใสแหมธางนางสาวทำฝ่ายทำ
 เพอ แล้วก้อป็นไปหยอกโยเซาอยกระมัง กำป่านนี้
 ยังไม่มา ไปเสาะหากก็ไมพบ ที่นี้้อยากกินขาว
 เอาขาวมากิน ก็มากุมอย ร้องหาพี่"พี่เอยพี่
 อยไหนก้อออกมาเถอะ" มาไหญ่นันว่า"พรากพอ
 พรากแม พรากขาน พรากเมิงปิตามาตาก
 ไม่ทุกขเท่านี้ มาพรากพี่ทำไมมาทุกขเหลือลำเราไม
 มีบ้านไมมีเรือน นอนเอาเคื่อนคาวทางเทน
 ไค ขอพี่กลับมา"ก็ไมกลับแหละ เขาก็เอาไปแล้ว
 นะ ที่นี้ก้อมัวเมาสะพายตุงไปเสาะหาพี่ เขาก็มี
 นายปะตเฮแล้ว"ลงเฮยลงชวยป็นนายปะต
 เวนนี เห็นพี่ชอยมากายนี้บางไหม""เฮอ โอ
 เด็กนอย เด็กป่านนี้จะมาตามหาพี่หานอง
 แล้วก้อมึงป็นลูกไฟลานไฟ ไทหนึ่นะหากไม
 หนีกเจ้าเมิงตอก็ไมเปิดไคเอาไค มันผิด
 สัญญาเขา อันตัวชือสุริยานีไมเห็นที่ไหนสักที่
 นี้"ก็สยบตายไปนั้น ครเดี๋ยวกก็กันมา พาเอา
 ตุงก็ไผแล้วนี้ ที่นี้ก้อพ่นเมิงป็นจาไปแล้ว
 ไปเขาเมิงพาราติโนนแล้ว ไปหัวเวียงโนนแล้ว
 ไปเขาเมิงพาราณสีนั้นแล้ว โอ อยากขาวก็
 กินไมได้ ผนก็ตก ขำก็ลม แล้วก้อแวะ
 ไปทางสวนองคฺฐานโนนแนะ ไปพบสองเถา

โพเม อยู่บนน้อยหนึ่ง ไปคอยยังยาเถากอคา
 เปะจุ่มตึงโตนี บาตุกกะตะกุนนี่มึงจะ
 มายังเียนกุนนี่บ่อไคแหละ อันหน่าอย่างมึงก็ไป
 นอนไคกลางปนละกา จะนอนเียนบ่อไคแหละ
 กอดุงไคไคกลางนั้น จกเอาชาวหอมกปามา
 กินกอบออัน โอ จะขึ้นไปคอกไฟไหม้เกิน
 ขึ้นไปคอกไฟ อยาเถากอคา โกไฟไหม้ บินกาตา
 บอหือ ไหล่งเียนไป กอไปคอกไฟไหม้กอเอาแก้ว
 มายองปากทุง ปะโทะ แกวนั้นมันแจ่งนี้
 โชนองญานกอบเียนไฟเผาเอนันอ อยาเถากอ
 ของโพ อีปจิงไรลุดไวลอ บาโตถายมันลัก
 ที่เียนลาแลวนี่ แลวกอดลุมมา กอมาไปคอกไฟ
 โอขึ้นไคนั้นบอหายแหละ กำนันมันอันแกวนั้น
 สองอยู่โตง ๆ มันกอกับเขาเียนไป มันกอบอเม
 หวา บอถาแนนแหละวันพักเขาไปไหวเส็ดที่โลง
 เอาแก้วมันเฮ แลเอามันไปใส่คังเฮ หวามันนี้
 ไปลักแก้วเส็ดที่ แลวกอดกเคแหละ กำนันลุดแจ่ง
 มันกอบไปไหวบ่อเส็ดที่โลง ที่อเมมันหวา โอจาย
 ทุบอไปคอกไฟในเตอเนอ มันแจ่งดี ๆ เกิน กินข้าว
 กับตุ๊กขาบหนึ่งกอบออกไป มันกอบอฮูมัน
 กอบูนันแอ บาของเถากอไปไหวชาเส็ดที่คอก
 โอเวงนั้น เ็ด็กที่นั้นกอบเขาตางพิคแลวเต
 พิค เตะหนาทาง ถาหวาไอชะโมยมาลักโคเหมอคินนี้
 ไคแก้วแคโจบูไปนั้นนา คือกอง บม ๆ ๆ เอา
 เสนามาตามหวาชะโมย โจนกา มาลักเอาแก้วโจ
 บูโจหมอนไปปุ่นแหละ มันไปตางโค อามันคี่

ฉัวเมียอยู่กระทอมน้อยหนึ่ง ไปคอยยังยาเถากอคา
 "เปียกฐมทั้งตัวนี้ โอ้ทุกตะกอนนี้มึงจะ
 มายังเียนกุนนี่ไมไคหอรอก อันหน่าอย่างมึงก็ไป
 นอนไคถุนโนนแหละนะ จะนอนเียนตุ่มไมไคหอรอก
 กัดงไปไคถุนนั้น ลวงเอาชาวหอมกปามา
 กินก็ไมเห็น โอ จะขึ้นไปขอไฟอีกกอน
 ขึ้นไปขอไฟ ยาเถากอคา กลัวไฟไหม้ เป็นแตกา
 ไมให้ ร่องไคหลงเียนไป ก็ไปเปิดดุงก็เอาแก้ว
 มาวางปากดุง โอโฮ แกวนั้นมันสว่างนี้
 ส่วนองค์ญาคอกก็เหมือนไฟเผาเอนันนะ ยาเถากอ
 เรียกฉัว"อีปจิงไร ลุดไวชี โอ้ตัวร้ายมันลัก
 คี่ รืออนสายแลวนี่" แลาก็ลุดมาโอโชลกอบ
 หัวบันไคนั้นไมงายหอรอก ที่นี้มันเห็นแกวนั้น
 สองอยู่โตง ๆ มันก็กลับเข้าเียนไป มันก็บอกเมีย
 วา"อยาเอ็ดไคไปแหละวันพรุ่งนี้เราไปไหวเศรษฐีใหญ่
 เอาแก้วมันเสีย แลเอามันไปใส่คังเสีย วามันนี้
 ไปลักแก้วเศรษฐี" แลาก็เียนบ่เสียแหละ ที่นี้ดุกแจ่ง
 มันก็ไปไหวบ่อเศรษฐีใหญ่ให้เมียมันวา"โอชาย
 ทุบขอยาเพ็งไปคอกไฟไหนนะ มันแจ่งดี ๆ กอน กินข้าว
 กับตุ๊กกม้อหนึ่งกอบออกไป" มันก็ไมรมัน
 กอบูนันแหละ โอ้สองเอดก็ไปไหวสาเศรษฐี
 หัวเวียงนั้น เศรษฐีนั้นก็เขาตางพิคแลว รือ
 หิวรือหนาทาง หวาไอชะโมยมาลักของเมื่อคินนี้
 ไคแก้วแคโจบูไปนั้นนา คือกอง บม ๆ ๆ เอา
 เสนามาตามวา"ชโมยโจร กระมังมาลักเอาแก้ว
 บูชัวทวคไปโนนแหละ" "มันไปตางโค" "อามันนาคะ

ค้างอยู่ตามหมู่โคกกองภูพานนี้แหละ ไปเลาะ
 หือไปโดยฮา กันอันกอบมาเลย แกวกอเอา
 มาเอ แต่ละกามันกอบปะกานอ บอหือเป็นไป
 ไนหือยนั้นนี้ กำนีเป็นกอเอาเจ็กไปมัด กอ
 หวา ขาบอกไปเอนมะธาเส็ดที่ซากอขอใจอจึก
 ซากอมาตังคั้น ตังหมัดตังฆ่า มาคอบยังกบอยา
 นี้ แหมนแหละ มึงบอมานี้ โคมะธาเส็ดที่
 กอบอเกยฮาย มัดเอามาตุงนัมนักอจึกออก
 แกวอยู่ไนกอบเอาเฮ กำนีกอบมัดมา ตือยุรุม ๆ แหละ
 หวออย่าไปตีล่อ เอาไปกอบเอาไปตี ๆ บินโศกอันใด
 กอบอจางหวาแหละมัน ซากอขอใดบินโจน เคา
 กอหวาบินโจน เอามาโกเอามาใส่ชอกไว้ มะธา
 เส็ดที่นั่นกอบมีหลุกชาวกันหนึ่ง กอจะบินเมเจานั้น
 แหละ เวเนเป็นฮาสางมาแตกจาดแลวมา หลุกกับ
 แหมนบอเขาโหมกับนา นางคาระวันนั้นบอเขา
 โหมกับปอเฮก่าแล้ว เมกอบอเขา เคาเอาเจ้าไป
 คัง นางกอบอินตออินตอ กำนีมีหลุกพะญานันแหม
 กนหนึ่งจื่อนางบิมปา นางกนใจกอบไปตักน้ำอาบ
 กวัน กอไปอันเจ้าโตนี ป่าใส่เล็กเฮแล้วกอบไป
 นำตานำจอง เป็นปอยไปแล้วเป็นกอบเอามาเขา
 ชอกแหม เจากอหามหวา ลุงสุเผ่าออยชอกนี้
 ตุงป่าชาผาหมโคนอนขานีเอาชวางเณนา ลุง
 โตนันกอบอหวาบอกอชวาง ลุงกอบเกมมานี้แหละ
 เออ จะนีกอบเอามาสูงชาแค เอาสูงหือเจ้าโตนี
 นั้น เจาบอระวungkอยินดี เอามาสูงกอยกมือ
 หว แลวนางบิมปากอหวา เอะอินคูเจ้าโตนีแต่

ค้างอยู่ตามหมู่สวนคอกกองภูพานนี้แหละ ไปเถาะ
 ให้สุไปตามหา หากเห็นก็ตีมาเลย แกวก้อเอา
 มาเสีย" แ่นละชิมันก็พบจีนะ ไม่ให้เขาไป
 ไนไหญ่ยนั้นนี้ ที่นี้เขาก้อเอาเชือกไปมัด ก็
 ว่า"ซาไมโคไปเรือนมหาเศรษฐีซักก็ไมไชรูจัก
 ซากก็มาตังกันตังมัดตังกำ มาขอยังกบยา
 นี้"ไอ้แล้ว มึงไมมานี้ ของมหาเศรษฐี
 ก็ไมเคยหาย" มัดเอามา ตุงนัมนักก็จึกออก
 แกวอยู่ไนก็เอาเสีย ที่นี้ก้อมัดมาตืออยู่เรื่อย ๆ แหละ
 ว่า"อย่าไปตีเลย เอาไปก็เอาไปตี ๆ เป็นโตะอันใด
 ก็ไชรูเรื่องแหละมัน ซากก็มิได้เป็นโจร" เขา
 ก็ว่าเป็นโจร เอามาโกเอามาใส่ชอกไว้ มหา
 เศรษฐีนั้นก็มีลูกสาวคนหนึ่งก็จะเป็นเมียเจ้านั้น
 แหละ เวรเขาโคสรางมาแตกชาติแลวมา ลูกกับ
 แหมนไม่เขารวมควยหนา นางคาระวันนั้นไมเขา
 รวมกับพ้อเสียเลย เมียก็ไมเขา เขาเอาเจ้าไป
 ชัง นางก็ส่งสารส่งสาร ที่นี้มีลูกพญานันอีก
 คนหนึ่งชื่อนางพิมพา นางคนไชก็ไปตักน้ำอาบ
 หกวัน ก็ไปเห็นเจ้าตัวนี้พาโซเหล็กเสียแล้วก็ไป
 หานำ เขาปลอยไปแล้วเขาก็เอามาเขา
 คอกอีก เจ้าก็ถามว่า"ลุงสุเผ่าออยชอกนี้
 ลุงสะพายชาผาหมเครื่องนอนขานีเอาหึงเสียหรือ"ลุง
 ตัวนั้นก็บอว่า"ไมไคหึง ลุงก็เกบมานี้แหละ"
 "เออ อย่างนั้นก็เวมาส่งชาติ"เอาส่งให้เจ้าตัว
 นั้น เจาบรวงก็ก็ขอยใจ เอามาส่งก็ยกมือ
 ไหว แลวนางพิมพาก็ว่า"เออส่งสารเจ้าตัวนี้จริง

หนาตาตั้งามตึก เมนจะมีโตคนีปอเฮย
 ภูเขาเจ้าเมืองกัวจะเมอบอกมะธา เล็ดที่หือ
 ปอเฮย ถ้าจะมีโตคนี เตวะคาขึ้นบันดาน
 บินหวามอหิงยาม ปอเฮยบินจะอันไปเกิน บอ
 หิงยาม กำนันนางกออินคือนุ กอโคบินเม
 เกาโตนั้นกอ แลวนางการะวิน้อยทอหนึ่ง
 ปอเฮยอระวงนีไปกวาค แลวจาซอกทั้งลาย
 กอไปเมินกัน กำนันกอกวาคกอปอเป็นแลว
 กอออกไปเ็นธอคำนางการะวิน บำนันนาง
 กุไนใจกอธันแอ อา กอมางามเป่งธูเป่งตา
 เจ้าโตนี จะนีกอมาอยู่ในซอกเป็นนี มีโตคนี
 รั้งา ไปธอนางการะวินหวา การะวินเฮยหลา
 ชาวเมิงมาผอกเซ คาวตกลุงมาแกหญา คาว
 ตก กำนันนางกอคะลางออกมาบอ กอมาทาว
 โค เชนางกุไนใจนั้นบออุ่มไว กอตาวคิงยีน
 แหละ มาณเจ้าโตนั้นกอ โอ อินค บอที่หือ
 เคา ธางคันชาวเอาไปหือกิน กินชาวกำหนึ่ง
 กอไของกำแหละ กำชาวอยูกอไ มินตาขึ้น
 ันนางการะวินาใจจะชาคแหละ กำเวนเกาแต
 เหมอนัน นางโตนีมาหลงธูหลงตา นางกอหวา
 เจ้าโตนีมาหลงธูหลงตา กินชาวกอไหนางตา
 กอไปทามหวา มินจะโคเป็นเอามาตั้งมามัด
 เจ้ากออามอบอก ปิฮามินโจนหวาจะนี ั้งกอ
 บออบอกแหละ เป็นกอเอาไปเซาซอกเฮ แลว
 นางการะวินคามกอมาธาง เสดผาเบาหรือมเหมง
 รัปปะคองคี่จะ เอาหือเจานีหือนางตาชีเอาไป

หนาตาสวงามน่ารัก เหมือนจะไม่มีโทษนี้พอเฮย"
 พญาเจ้าเมืองกัว"จะไปบอกหาเศรษฐีให้
 ปลอยเสีย ถ้าจะไม่มีโทษ" เทวคากลับบันดาล
 กวายังไม่ถึงเวลา ปลอยให้เป็นอย่างนั้นไปก่อนไม่
 ถึงเวลา ที่นั้นางก็ส่งสารส่งสาร ก็ได้เป็นเมีย
 เหมือนกันตัวนั้นก็ แลวนางการะวิน้อยทอหนึ่ง
 พอเฮยอระวงนีไปกวาค แลวจาซอกทั้งหลาย
 ก็ไปเหมือนกัน ที่นี้ก็กวาคของพอเฮยแลว
 กอออกไปเรือนหอคำนางการะวินอน ที่นั้นาง
 คนใช้ก็เห็นนะ"อา ก็มางามเป่งธูเป่งตา
 เจ้าตัวนี้ อย่างนี้ก็มาอยู่ในคอกเขานี้มีโทษ
 อะไรรี "ไปเรียกนางการะวินา"การะวินเฮย นาง
 สาวเมิงนามองคู้ คาวตกลุงมาแกหญา คาว
 ตก"ที่นั้นางก็รับออกมาดู ก็มาดม
 นะ หากนางคนไบนั้นไม่อุ่มไว ก็ล้มทิ้งขึ้น
 แหละ มาเห็นเจ้าตัวนั้นก็โอ สงสาร บอให้
 เขา เตรียมขันข้าวเอาไปให้กินกินข้าวคำหนึ่ง
 ก็ร้องไห้สองคำแหละ กำชาวอยูกไให้ลมตาขึ้น
 เห็นนางการะวินาใจจะชาคแหละ กรรมเวรเกาแต
 เมื่อนั้นนางตัวนี้มาสบายหุสบายตา นางกัว
 เจ้าตัวนี้มาสบายหุสบายตา กินข้าวก็ให้นางทา
 ก็ไปถามว่า"เป็นอย่างไร เขาเอามาตั้งมามัด"
 เจ้าก็ไม่ยอมบอก"นี่เป็นโจร"ว่าอย่างนี้จะไรก็
 ไม่บอกแหละเขาก็เอาไปเซาซอกเสีย แลว
 นางการะวินา มาจะมาเตรียมจัดเสื้อผ้าหรือมเหมง
 สารพัดของที่จะเอาให้เจานีให้นางทาชีเอาไป

เอาไปให้เจ้าคนนั้นเนอ แลวกอหามโค เจ้ามี
 โตคือขี้ขี้จึงมาถูกจำคุกคาอยู่เน นางกอดบอ
 โคกไปแหมบอยทางนอกห้องหึ่ง นางทาสี
 กอไปไหวหวา บอใจเป็นนางทาสีจะมาทามเอา
 เหม็งเอาราว คอหอบอก นางทาสีจะใจห้อมมาทาม
 หวาเจ้ามีโตคอันโค ปอเจ้าเส็ดที่จึงเอามาตั้ง
 นั้น ถ้าโง่ที่นี้ป็นจะนั้นเนอ แลวกอ
 บอใจบอใจกานี้หวา ถ้าแตกอบอกเจ้าอยุยาน
 ใน เมืองใน ปอจ้อขี้ขี้ แหมจ้อขี้ขี้ ปักก้อยเม็ง
 จำปานะคอน แลวของปักกันอง กอโจกัน
 ลุงบ้านลงเม็งมา มะเคานี้เซาะธาปี้จ่าย บอ
 ด้น กอมาถูกปอเส็ดที่มันคั้นแหละบอใจโค
 ไปกยออะสาตคิในรักคิ ปอแห่งปักก
 บานเม็งจำปานะคอน ปอแห่งปักกจ้อทะญา
 ไหญกะไลยา แหมแห่งปักจอนางจันทาแกว
 เทว จ้อแห่งปักอายกจ้อเจ้าสุริยวงศา
 จ้อแห่งปักหวา เจ้าบอระวงสูงคำอะหมาค
 ไปให้นางคาระวีรุทีเถอะเนอ แทนาง
 การะวีธายแลว ฟาวปักกเมอแอ แลวกอ
 มะธาเส็ดที่ขาวคองกอบึกขางเซงไปมด
 กุจะเอาแกวหลูกนี้ไปขายเม็งปายหนาเเกเกิน
 แลหะ แลวกอโจหลูกขาวไปหลูกขาวกอตัง
 ักจะอะคืดทานกันบอโคเจ้าค้อยในชอก
 ไปโคย กอหือสะเปาคองบ่อนบอไปเนอ กัน
 โคเจ้าโคนั้นไปโคย กอหือสะเปานี้ออกไป
 กำนี้ออกมาอย่างปะเปาคำบันหลิมเกิน จะเอา

"เอาไปให้เจ้าคนนั้นนะ แล้วก็ถามขี้เจ้ามี
 โทษอะไรจึงมาถูกจำคุกคาอยู่เน" นางก็อดไม่
 โค ก็ไปแหมบอยทางนอกห้องหึ่ง นางทาสี
 ก็ไปไหวหวา"มีโง่เป็นนางทาสีจะมาถามเอา
 เรื่องเอาราว ขอให้บอกนางคาระวีรุให้มาถาม
 ว่าเจ้ามีโง่อันโค หอเจ้าเศรษฐีจึงเอามาขัง
 นั้น""ครั้งหัวที่พี่เป็นโจรอย่างนั้นเน" แล้วก็
 "ไม่ใช่ ๆ ที่นี้ว่าคำจริง ๆ ขอบอก เจ้าอยุยาน
 ไหน เมืองไหน พ่อชื่ออะไร แม่ชื่ออะไร""พี่ก็อยู่เมือง
 จำปานกร แลวสองพี่กับน้องก็ชวนกัน
 หองบ้านหลงเมืองมาประเดี๋ยวนี้เสาะหาพี่ชายไม่
 เห็น ก็มาถูกพ่อเศรษฐีมันคั้นแหละ พี่มีโง่โค
 ไปรบกวณปราสาทที่หนสัถที่ พ่อแห่งปัก
 บานเมืองจำปานกรพอแห่งปักขอพญา
 ไหญกะไลยา แม่แห่งปักจอนางจันทาแกว
 เทว ชื่อแห่งปักอายกจ้อเจ้าสุริยวงศา
 ชื่อแห่งปักหวา เจ้าบรวงทิงสาคำอมาคย์
 ไปให้นางคาระวีรุทีเถอะนะ ที่จริงนาง
 คาระวีรุแล้ว รีบกลับปอนะ แล้วก็
 มหาเศรษฐีขาวของก็เบาบางเกลี้ยงไปหมด
 กุจะเอาแกวหลูกนี้ไปขายเมืองภายหนาเสียกณ
 นะ แล้วก็ชวนลูกสาวไป ลูกสาวก็ตั้ง
 สัจจะอธิฐานหากไม่ได้ เจ้าที่อยู่ในคอก
 ไปด้วยก็ให้สำเภของพอนี้ไม่ไปนะ หาก
 ได้เจ้าตัวนั้นไปด้วย ก็ให้สำเภนี้ออกไป
 ที่นี้ก็มาเตรียมจัดสำเภทองพันเล่มก่อนจะเอา

หล่องน้ำไป จะเอาแก้วลูกที่ลักเป็นนี้ไปคาย
 แล้วเจ้าโตนันฮูกอกทุกอกทุกใจ กำนันลูกชาว
 กอหวาไปเอามอโธรากอมาตายเกินปอเฮยสะเปา
 ปอบอไป มอโธรากอมาตายหวาหือเอาเจ้าอยู่ชอก
 ขึ้นไปโดยฮาเขาสะเปาไปโดยกัน สะเปาหือ
 มะฮาเส็ดที่จึงจะไลหล่อง กำนันกอไปเอาเจ้าโตนัน
 มาชีสะเปา กอบอโคปัดโคพายอฮ้างรักอย่างสะเปา
 ปอกอไลหล่องไปไลไปจิด ๆ แหละ กำนันกอไป
 หอคเมิงสูวันมะพุมบา เจ้าเมิงสูวันมะพุมมา
 นี้เป็นยุคตีทำไปหอคหน้าตานันกอไปยังสะเปา
 กำนันทำนากอเอาแก้วออกมาปอยคัน บันนะกาน
 ไปถะววายหือพะญาเมิงสูวันมะพุมมา แล้วนาง
 การะวันบอเมอเตอ เจ้าโตนันกอบอเอาเมอ
 เตอ เอาไปหวาไปตั้งมารั้งสะโค ออยบานใน
 เมิงไน โอ ขอยนี้อยู่เมิงปารานานี้ป็นแหละ
 จะเอาแก้วแก่นนี้มาจะววายเจ้าเนอโฮปนีใหญ่
 คอฮือไ่วเฮละจะ ขอยกจะเอาแก้วลูกนี้มาตาย
 แก้วลูกนี้โจนลักไปโคของเตอขามเตอเกิน
 กอจะเอามาตาย ปอพะญาเมิงนันกอหวา คี
 ละ เอามาตายกอเฮากอเอา บะเควนี้นักมากุຍ
 เมิงเฮานีโคเจคเจนพะญานี้แล้ว ปินโคเอา
 กุนทอคหือมันวันละกุน วันละกุนบอโคราด
 แล้วทานนี้ลูกเมิงไกลมาหืออาคมอย่างโคจะแบ
 ยักกจะคอแกทานไปพันยัก พะญาเมิงนัน
 หวาจะนี้ เส็ดที่โตนันกอหวา เอะโอโจนตีมา
 ลักเอาแก้วนันจะจางฮู มันมาเปิดประตู หนา

หล่องน้ำไป จะเอาแก้วลูกที่เขาลักนี้ไปขาย
 แล้วเจ้าตัวนันรักทุกชอกทุกใจ ที่นี้ลูกสาว
 กิ่วา"ไปเอาหมอโธรากมาตายกอน พอเฮยสะเปา
 พอไม่ไป"หมอโธรากีมาทนายา"ให้เอาเจ้าอยู่ชอก
 นันไปควยหาเขาสะเปาไปควยกัน สะเปาพอ
 มหาเศรษฐีจึงจะไลหล่อง"ที่นี้ก็ไปเอาเจ้าตัวนัน
 มาชีสะเปาก็ไม่คัพคิโคพายอะไรสักอย่างสะเปา
 พอกิไลหล่องไป ไหลไปลิว ๆ แหละ ที่นี้ก็ไป
 ถึงเมืองสุวรรณพรหมา เจ้าเมืองสุวรรณพรหมา
 นี้เขายุติธรรมไปถึงทำนานันก็ไปยังสะเปา
 ทองที่ทำนากิเอาแก้วออกมาไ้ช้น บรรดาการ
 ไปถะววายให้พะญาเมืองสุวรรณพรหมา แล้วนาง
 การะวันยังมิได้ไปเจ้าตัวนันก็ไมเอาไป
 เลบ เอาไปว่า"ไปไ้ไหนมาไ้ไหนอย่างไ้รอຍบานไ้ไหน
 เมืองไ้ไหน"โอ ขอยนี้อยู่เมืองพารานดีโนนแหละ
 จะเอาแก้วลูกนี้มาถะววายเจ้าเหนือหัวเป็นใหญ่
 ขอยฮือไ้เสียบเถะ ขอยก็เอาแก้วลูกนี้มาขาย
 แก้วลูกนี้โจรลักไปโคสองครั้งสามครั้งที่เคียว
 ก็เอามาขาย"พอพะญาเมืองนันก็ว่า"คี
 ละ เอามาขายก็เรากิเอา ประเดียนนี้ชักมารบกัน
 เมืองเรานีโคเจคชัวพญานี้แล้วเป็นอันโคเอา
 คนทอคไ้มันวันละคน วันละคนมิโคชาด
 แล้วทานนี้มาจากเมืองไ้กลมาหืออาคมอย่างโคจะน
 ยัก ก็ขอรองทานไปพันยัก"พะญาเมืองนัน
 ว่า"อย่างนี้เกราบตัวนันก็ว่า"เอะโอโจรตีมา
 ลักเอาแก้วนันจะทำโคก็ไมรู้ มันมาเปิดประตูหนา

ต่างโคปากคู้ซังมันโกป็น เวลานั้นมันลัก
 เอาแก้วไป บะแควนีก้อเอามันมาโดยคี่ตา
 น้ำนี้ มันนั้นไปผียักโคกโคโค บอโคกค้อ
 ยักกินมันเฮ พะญากอว่า เออคี่ ไปเอาไอ
 เจ้าโตนันมาหื้อเฮาผอโค ไปเอาเจ้าโตนันมา
 กอชมโกนคี่ใน กอหนังกี่หน เป็นธำภูก่ากุน
 เฮายาย แลวว่า โคคี่เขามาเน โคคี่ป็นโจนนั้น
 ละกา แหมน พะญาเงิงลุ่มนนะพุมซันยัก
 อัก ซินจุมมือมาหนังแค้น ผอป็นคี่ป็นมือ
 กอป็นคอก เอะ เจ้าโตนันจะป็นโจนนี้อยากแหละ
 แลวกอมาทามเหริงปะวัด เจาบอระรุ่งกอโคค้อ
 ยามเหมออยบานเมิงหนังปอ ปิตามาคา แลว
 กอยังมีแหมเมนอยโตหนัง มินเมปายพะญาปอ
 ไซแปงโตโตตายหื้อชอยป็นอง มะแควน
 แกวหลกนี้ พะญาอินเอาหื้อเมอจากจันไผ่ แต่
 เหมอ ชอยเก็ก ก่า"กวแกนนีก้อเกิดมาแลวกอ
 แหมกาว เมปายพะญาปอมาใส่โตค้อหื้อชอยป็นอง
 โคนีจากมา ปอกอหวาหลกนี้บอคี่ไปคี่คอกอเม
 นอยคองตาน แกวหลกนี้แหมเอาหื้อเหมออออกจาก
 เมิงมา บอโคไปลักไปโหลบไซหื้อหื้อพะญาเมิง
 ลุ่มนนะพุมหนัง ปอแหงชานจือพะญาใหญ่
 กะไลยา แหมแหงชอยจอนางจันทาแก้วเทวี
 ป็นใหญ่ ยังมีหลกของกุนโตปี่จ้อเจ้าสุริยวงศา
 ชอยนจ้อเจาบอระรุ่งยงอะหมาก แลวกอบอปอ
 ใจแหมนา แลวกอไลคอกเมิงมา ชอยชองป็นอง
 กอออกไป มานอนชาลาเมิงบันจา แลวโคมา

ต่างไซประทุอะโรมันก็เป็น เวลานั้นมันลัก
 เอาแก้วไป ประเดี้ยวนี้ก็เอามันมาควยคี่ตา
 น้ำนี้ มันนั้นไปรบยักโคคี่โค ไมโคคี่ให้
 ยักกินมันเสีย" พญากว่า"เออ คี่ ไปเอาไอ
 เจ้าโตนันมาให้เราคู้"ไปเอาเจ้าตัวนั้นมา
 ก็สมควรที่ไทนกัณที่นั่น เขาหารูประสาคน
 มากนี้ แลวว่า "ตัวที่เขามาเน่ตัวที่เป็นโจรนั้น
 ละซี""ไซ"พญาเมืองสุวรรณพรหมากลับรัก
 รัก ก็จุมมือมาหนังแค้น คุฝาคีนฝามือ
 ก็ป็นคอก เอ เจ้าตัวนี้จะป็นโจรนี้อยากแหละ
 แลวกอมาถามเรื่องประวัติ เจาบรวงศ์ก็เลาให้
 "ยามเมื่ออยุ่บานเมืองกับพอบิตามาคา แลว
 ก็ยังมีแม่เมียนอยตัวหนึ่ง ป็นเมียปลายพญาพอ
 โกรทโทบตัวตายไหชอยป็นอง ประเดี้ยวนี้
 แกวลกนี้พระอินทร์เอาไหไปจากชั้นฟ้าแต่
 เมื่อชอยเก็ก ก่าแกวกุนนี้ก็เกิดมา แลวก
 แมกาวเมียบปลายพญาพอมาใส่โทบไหชอยป็นอง
 โคหนีจากมา พอกว่าลกนี้ไมคี่ไปทำอัปรีภัยคอกเมียบ
 นอยชองทาน แกวลกนี้แม่เอาไหเมื่อออกจาก
 เมืองมา มีคี่ไปลักไปโลกิคร"พุดให้พญาเมือง
 สุวรรณพรหมาทัง"พอแหงชานจือพะญาใหญ่
 กะไลยา แม่แหงชอยจอนางจันทาแก้วเทวี
 ป็นใหญ่ ยังมีลูกสองคน ตัวพี่ชื่อเจ้าสุริยวงศา
 ชอยนชอเจาบรวงศ์ทงสาคอมาคัย แลวกอไมพอ
 ใจชองแมนา แลวกอไลคอกเมิงมา ชอยสองป็นอง
 ก็ออกไป มานอนชาลาเมืองปัญจา แลวโคมา

ผากเสียกัน พี่แห่งขอยไปทางโนเอกอบอยู่
 ขอยก็มาโลละฮาไปบอกาย แลวกอโคมมาปะใส่
 มาอนเอนอยาเฝ้าโชนองอุณ กอมะฮาเล็ดที่
 แลวกอบะแควนีกอมาทิงคานปอป็นเจ้านี้แหละ
 พระยาเมืองสุวรรณนะพมเลาตามมะฮาเล็ดที่นั่น
 หวา ที่คานหวานมีแต่บอม บอกละฮาสิ้อ ๆ มะฮา
 เล็ดที่นั่นหวา แหมนกำคานนั่นแหละ ขอยกอกเ
 ลุงใจเฮ้ ใจเโคของคานแต่แหละ แกวโหนนีกอ
 ป็นคองคานแต่แหละ กอยอมเเห่พัน บะแคว
 นีมียักมาโกนเม็ง คานจะผายยักกอกเคอบ
 กา ปอกอจะไซฮา กั้นจะน้นกอกเภาหลุนีกอ
 โคนเอาสูงเจาของเป็นเฮ เอาสูงหือเจาบระรุง
 เอาเ แจาสุวันนะพมป็นกุนใจท้าน เอาสูง
 หือแลวกอตามปะวัดหวา ยักน้นจะแปแตกา
 หวาบป็นเง้งนา คอคุณฮานแกวโยทาหน้งปอ
 ไปป็นป็นบอคาเยแหละ ยักคณน้นขอยจะรับ
 รongกุนเคว กำนี่มะฮาเล็ดที่กอกเใจเม็นโกงอม
 ไซนี้แหละ หนาหมักไจะอั้น บอจา้งเเคคอย่างฮือ
 ใดยอมไปมค กำนี่กอกเอาโยทาแกวคณฮานไป
 จะไปอบยักคณน้นในป่าปุ่นในถ้ำ ในน้ำปุ่น
 กอไปเอาไปกอกเเภาคอกแปงชาลาโงคอกยังอยู่ท้น
 เนาอยู่ท้นทั้งมค แลวกอเจ้านนีกอเอาแกวมา
 กอยอมมือเฮ เป่าไป ยักน้นยังอยู่ในน้ำกอพค
 ออกมา แกวนน้นไปเาะฮามันพคออกมา กอมา
 ตามาตุวาป็นไฟยังมาใหญ่เลอกู แลวยังมาจกมา
 จองเอาฏออกจากในถ้ำมา มึงไซฮอกฮานออก

พรากเสียกัน พี่แห่งขอยไปทางโนเอกเียก็ไมรู
 ขอยก็มาเาะหาพี่เทานั่นเอง แลวกเียมาพบเ
 มาอนเอนอยาเฝ้าส่วนของคณากัมหาเศรษฐี
 แลวกเียระเคียวนี้ก็มาถึงทานพอเป็นเจ้านี้แหละ"
 พญาเมืองสุวรรณพมมาเหลียวถามมหาเศรษฐี
 ว่า"ที่ทานวานี้มีจริงหรือไม่มี บอกรเราชื่อ ๆ"มหา
 เศรษฐีนั้นว่า "ไซ คำทานนั่นแหละ ขอยก็เ
 หลงใจเสียหากเโคเโคของทานจริงว่า บน
 เป็นของทานจริงแหละ"ข้าค้แหละ พุทโธ ๆ
 นีมียักมากวบว้านนหนา คายก็จนหลุมมือ
 กระม้ง พอกเียจะเชากลัวแลวเจ้านนไม่ยอมเ
 ควเอาส่งเจาคนเคียวเชา ที่น้เจ้านนมา
 เเลี่ยนะ เจาสุวเเสนาก็ลุดขึ้น คายเโคเก็
 เให้แลวกเียถามประวัเเลวและยักคณน้น เชา
 ว่า"ไม่เป็นไรรอกเียพมมาเโคเใจเให้
 ไปเป็นเพื่อนเทานั่นแหละเเแต่ที่น้นไปจนเมืองโนน
 รongคณเคียวที่น้นมหาเศรษฐีเโคเใจเเมือง ที่น้
 ไซนี้แหละ หนามัด ไวเเรนนั้น ไม่เ
 ใดยอมไปมค ที่น้ก็เอาโยธาแกวคณน้น
 จะไปรบยักคณน้นในป่าโนนในถ้ำในน้ำโนน
 ก็ไปนะ ไปก็เเสนาก็ทำศาลาใหญ่เียยังอยู่
 เเสนายูน้นทั้งมค แลวเจ้านนก็เอาแกวมา
 วางอุมมือเเลียบ เป่าไปยักน้นยังอยู่ในน้ำก็พรวค
 ออกมา แกวนน้นไปเาะฮามันพรวคออกมาก็มา
 ตามาตุวาป็นเโคหรือมาเใหญ่กว่าเแลวยังมาชกม
 ของเอาฏออกจากในถ้ำมามึงอยากออกหาฏออก

ขีรายเอาของทาน บะเควเซตึงหลุก เซตึง
 หนาตาบอมีขั้งชักอย่าง เอาหลุกแหงซาไปไว้
 คีโน หลุกแหงซาไปอยู่ที่โน บออันมามะธา
 เล็ดทีโกโลมเม เมคานักโขคนักหาวของซาม
 ปีเฮากอยโจกันไปโจฮานางการะวีเมืองสุวรรณ
 ปันแหละ นางโกไคโนคิมี่หัง ไคบินเจานาง
 จาง คีเมืองสุวรรณะพุมมาปัน แลวกอแล้วไป
 เเฮัน กำนีเจายังบอแล้ว จะไปเาะธา
 ปีอายนะ ปีอายยังบออันเคอ กำนีมาสัง
 หือนางปะทุมมา อยู่เมืองหนึ่งปอแหล แลวกอ
 การะวีโกห้อยหัน โคปิกอจะไปเาะธาเจ้า
 รุริยะวงราเกินเนอ นางการะวีบอยหาว
 ปอแหลนองบอมี เจ้าไปโนนองกอจะไปโตย
 จะคอไปโตย เจ้าโตนันกอโอ หามบออย่า หวา
 บอหัง กอจำปินแลวกอไปโตยเจ้าแหละออก
 ไปกอบินแต่ป่าเขอปามี แลวนางนั้นแหละ
 บอหอมแกวสะของไปคิก้า กอมาหอมแกวนั้น
 แลวกอเอานางมคักบัลลังกับแอ แลวกอ
 สะของไป เเฮินไป ปินากัยัก เอาไปตก
 เมืองทางหนา กอบินเมืองยักออยู่ เอ ไปเก็บ
 หมากหากหมากไม้โจเมกิน นางการะวีขึ้น
 ทองใหญ่คือน กอยังแฉงแลวกอเอา
 เมเจล้งเฮแลวกอเฮินไป กำนีกอไปตก
 ไลไลนำปันป็นพระราชาอยู่นั้น พระราช
 อยู่นั้นโตเคว แลวกอหาว พระราชีกอหาว โอ๊ะ
 รุของเจ้าเยะอย่างไคมา บานคีรือช้อยนี้

ขีรายเอาของทาน ประเคียวเสียทั้งลูกเสียทั้ง
 หนาตาไม่มีอะไรชักอย่าง เอาหลุกแหงซาไปไว้
 ที่โน หลุกแหงซาไปอยู่ที่โนไม่เห็นมา" มหา
 เสรฐฎีกีโลมเมียบ เมียบคามากโกรธหนักว่า"สองสาม
 ปีเรากอยชวนกันไปเยี่ยมเยียนนางการะวีเมืองสุวรรณ
 โนนแหละ นางก็ไคเป็นคิมี่มั่ง ไคเป็นเจานาง
 ชาง ที่เมืองสุวรรณพรหมานโนน แลวกแล้วไป
 เสียอย่างนั้น ที่นี้เจายังไม่แล้ว จะไปเสาะหา
 พีอายนะ พีอายยังไม่เห็นเลย ที่นี้มาสัง
 ไหนางประทุมมา อยู่เมืองกับพอแม แลวก
 การะวีก็ให้อยู่ที่นั่น"ตัวพิกก็จะไปเสาะหาเจ้า
 สุริยวงศาจนนะ"นางการะวีไม่อยู่ ว่า
 "พอแมเองไม่มี เจ้าไปโนน นองก็จะไปด้วย
 จะขอไปด้วย" เจ้าตัวนั้นก็โอห้ามไม่เลกว่า
 ไม่พั่ง ก็จำเป็นแล้วก็ไปตามเจ้าและออกไป
 ก็เป็นแต่ป่าเลื่อป่าหมี แลวนางนั้นแหละ
 บอให้หอมแกวเหาะไปคิกะมั่ง ก็มาหอมแกวนั้น
 แลวกก็เอานางมคักบัลลังกับเฮว แลวก
 เหาะไป เเฮินไป เป็นแคัยัก เอาไปตก
 เมืองทางหนาก็เป็นเมืองยักออยู่ เอ ไปเก็บ
 หมากหากหมากไม้ชวนเมียบกิน นางการะวีก็
 ทองใหญ่เหนือยชวน ก็ยังเอาแรงแลวกก็เอา
 เมียบหลังเสียบแลวกก็เฮินไป ที่นี้ก็ไปตก
 ไลไลไปตามน้ำโนนเป็นพระราชาอยู่นั้นพระราชา
 อยู่นั้นตัวเดียว แลวกว่า พระราชาบักว่า"โอ๊ะ
 สุธองเจ้าทำอย่างไรมา บานที่ดาบี่อยู่นั้น

ไปพบมาหอคชั๊กเตอแหละ บออันบออัน
 กุณซังมาไค มาทางไค กอมาอุปวัคหาวอม
 แกวสะของมา พระราชินี ชูวิทีแกว
 กอบันหือลองอม พระราชีกอเฮาะขึ้นเนอด้ง
 หวา ผอมาเม็งลุม อันเตาโบโบไบตานกือหือ
 ลุงมาเอเนอ ก็นขึ้นเมอหลุมเปดจะชาคกจะ
 บันคอ แล้วพระราชีกจะตายนา บอพังแหละเมอ
 รุงตึก ๆ ฟ้าลุมบัคคหือเป็นแคแอ กำนัน
 พระราชีกอตาย กอโธคยอมแกวอยู่หันไปตกเม็ง
 บัจายบัน อันโธคอกตกลงมาสองหนาเคาโพ
 เมนนันแอ โออะ พระราชีกตกลงมาเยะจะไค
 ปากันไปปากไปโคผอแกวกอบอม โธกอ
 บอม เออปาคไต้ไฟตึก ๆ เจมมคบบออัน
 แกว เยะจะไคปอกมานปอกเม็งอยู่กาง
 เถินกางปา กำนันกอโธบัจาย นันกอเซนา
 เป็นไปตองนากา เจินไปไจนาเป็นขึ้นอัน
 ือตกอยู่กางนาคันอะหมาคันไปไจนากอไป
 อันโธพระราชีนออาปากอยู่แกวอยู่ในหันแล้ว
 กอไปยุบเอามา ยุบเอามาเมเป็นกอหวา โอ
 แกวคี่จะนีบอโคเนเอาไวคี่เฮา เอาไปคาย
 ทะปุาเจ้าเมื่อนันเตอะ ปี่เป็นปินพะญาเจ้า
 เม็งแล่นนอ กำนันกอเอาไปถะวายเจ้าสุริยะ
 วัง เอะอันนีกอแกวของกูโต แล้วกอเดว
 นี โธมันปินจะไค ฟ้าลุมไปผอ โธนีนิน
 ือริอชือโธแคงทัน ๆ แกวนีนินแกวของ
 เคมตา กำนันโธปี่ไป อะเฮาไปแปงชาลา

ใครไม่มาถึงสักทีแหละ ไม่เห็นผู้ไม่เห็น
 คนท่าไมมาไคมาทางไคก็มาพคประวัควาอม
 แกวเหาะมา พระราชีกก็ครรวีแกว
 ก็นันให้ลองอม พระราชีกก็เหาะขึ้นเหนือ สิ่ง
 วา"กูมาเมืองทางกลางเห็นเตาโบมัวไปตาลก็ให้
 ลงมาเดี่ยนะ หากขึ้นไปลบเพชชชาก็จะ
 บันคอ แล้วพระราชิกจะตายนา"ไม่เชื่อหรือกไป
 สูงเรื่อย ๆ ฟ้าลุมพัคคอเขาจริง ๆ นะทีนี้
 พระราชีกก็ตาย ก็นันหือมแกวอยู่หันไปตกเม็ง
 พิชายโนน อันตัวก็ตกลงมาตรงหน้าเขาผัว
 เมนนันแอ โออะ พระราชีกตกลงมาท้ออย่างไร
 พากันไปปากไปปากแหละคูกอไม่มี หัวก็
 ไม่มี เอาปากไต้ไฟเรื่อย ๆ เกลี้ยงหมคไม่เห็น
 แกว ทำอย่างไรกลับบานกลับเมืองอยู่กลาง
 เถื่อนกลางปา ที่นีกัตัวพิชายนันก็เสนา
 เขาไปตุนานะ เขาไปตรวจคูนาคองเขาก็เห็น
 หัวตกอยู่กลางนาคัน อมาตย์นันไปตุนากี่ไป
 เห็นหัวพระฉะนีนะอาปากอยู่แกวอยู่ในหันแล้ว
 ก็นันหือบเอามา หือบเอามาเมียเขาก็ว่า "โอ
 แกวคี่อย่างนี้ไมกวรเอาไวคี่เรา เอาไปขาย
 พญาเจ้าเมื่อนันเตอะ" พี่เขาเป็นพญาเจ้า
 เมืองแล่นนอ ที่นีกอเอาไปถะวายเจ้าสุริย
 วงศ์"เอะ อันนีกอแกวของกูแล้วก็เคียว
 นี หัวมันเป็นอย่างไรรีบลุดไปคู หัวนีนิน
 หัวฉานหัวแคงเดือก แกวนเป็นแกวของ
 เทียมตา ที่นีกัตัวพิชานัน "อะเราไปทำกาลา

หนึ่งงาม ๆ กอแถมโอบแถมจากไฉน เตอ
 หนานองมาปะก้อจะธูกา กอหื้อเฒ่าไปแปง
 ซาลาโลงไฉนแล้วกอแถมลึงแถมหนาที่ของ
 ป็นองโคเคาะกอกันนอนทีเกาไม เกาโหย
 คีโน กอแถมเคนนังซ้อบอโกไฉนหมค
 กำนันกอมาอยู่ไฉน กอด้งหวาจะโคปะนองอยู่
 กา นางการะวักกับเจากอบอจางปอก บอม
 แกว โจกัณเหรบขึ้นน้ำกออันคนอันหนึ่ง
 ไมกอนไฉนองมาอยู่ไฉน เอ เสาจะโคเคาะไมนี้ลอย
 หวายไปแหละ แกวกอพะราชีเอาไปเซเฮแล้วกอเอา
 ชาติของมัตแควเมเฮกอมัตแควโพเฮ แล้วกอ
 ชันจ็คอน ไฉนไปตามจอง กำนันน้ำกอคัพมค
 พำเมินน้ำทะเลนี้เอ บันเอาคอนปุดกั้งนี้
 ยากอปุดไปโดยเจากั้งคัพมคแควนางกอไปโดย
 นางคอนกอบันกั้ง โอ โพยออันโพแหละไป
 กนที ไปให้ขึ้นน้ำคองน้ำ เสาธาเมกออปะเม
 กอไล่ไปนำป็นของแกว ทางป็นคอนชาย นาง
 กอไปคางอยู่นัน อะบอมซังแหละ ลินเลอกอ
 ไฉนน้ำคองกอใหญ่เฮ ไกลจะเกิดเตอ กำนันกอกำแคค
 อยู่ตังกา กำนันกอมีพานปากาไปอาปาตังวันเอาเฮอ
 สะเปานี้แหละ แวไป ๆ ไปอาปาแล้วเมเป็นกอ
 จื่ออยากามา แล้วของโพเมกอแหวเฮอไป แมงอ
 ึ่งหมน ๆ ไฉน จะหวากุนกอขอมมีเสอผาป็นโงงกา
 เขาไปโก ๆ ป็นนางโตนันนะ นางการะวักนั้น แล้ว
 กอไปคยเขาโคปอพานันหวา อินคชอยแคนา
 ขอยบอธูจิกบานจักเม็ง กอบอจางออกน้า แล้ว

หนึ่งงาม ๆ ก็แถมรูปแถมชาติไฉน คราว
 หนานองมาพบก็จจะธูละ" ก็ให้เสนาไปทำ
 ซาลาใหญ่ไฉนแล้วก็แถมหลังแถมหนาที่สอง
 ป็นองโคเคาะกอกันที่ตนไม คนหวย
 ที่ไหนก็แถมเขียนหนังสือบอโกไฉนหมค
 จากนั้นก็มาอยู่ไฉน ก็แควจะโคพนองอยู่
 ละนะ นางการะวักกับเจากิไม่สามารถจะกลับได้ไม่มี
 แกว ชวนกันเรียบขึ้นน้ำ ก็เห็นซอนอันหนึ่ง
 ไมซอนไฉนของมาอยู่ไฉน "เอ เราจะโคเคาะไมนี้ลอย
 หวายไปแหละ แกวกิพะราชีเอาไปเสียเสียแล้วกิเอา
 ผาชาวมามัตแควเมเฮเสียกิมัตแควผิวเสีย แล้วกิ
 ชันจ็คอน ไฉนไปตามจอง ที่นน้ำกิตีฟองนอง
 คลื่นเหมือนน้ำทะเลนี้เอ บันเอาซอนชาคั้งนี้
 ผากิชาคไปตามเจ้า คั้งที่มัตแควนางกิไปตาม
 นาง ขอนกิชาคกั้ง โอไครไมไคเห็นไครหรือกอไป
 คนละที่ไปให้ขึ้นน้ำคองน้ำเสหาเมียกิไม่พบเมีย
 กิไล่ไปน้าเป็นสองแคว กลางเป็นคอนทราย นาง
 กิไปคางอยู่นัน อา ไม่มีอะไรเลย ชันเสือก
 ไฉนน้ำคองกิใหญ่เสียไกลจะเกิดแล้วที่นีกิกรำแคค
 อยู่นันนะ ที่นีกิมีพรวนปลานะไปหาปลาทุกวันเอาเรือ
 สำเกานี้แหละ แวไป ๆ ไปหาปลาแล้วเมียเขากิ
 ื้อนางกามา แล้วสองผิวเมียกิแหวเรือไป"ตัว
 อะไรหมน ๆ ไฉนจะว่าคนกิไม่มีเสอผาเป็นบวงกระมัง"
 เขาไปโก ๆ ป็นนางตัวนันนะ นางการะวักนั้นแล้ว
 กิไปคยเขาโคปอพานันหวา"สงสารขอยคยนะ
 ขอยไมธูจิกบานจักเมืองก็ออกจากน้าไมไคแล้ว

เอาขอยเมอโดยเมอตามอันบ้านกุนพอง ของโพ
 เมอมาไล่น้ำ โพกอบออันโพ กำนี้พานกหวาคีละ
 ปอจะเอาเมอจะเอาเมออยู่เ็นปอ ปอบอมีหลกึง
 หลกึงมีกาปอกาแหม่นแหละกอเออานางออกมากอ
 เอาไปทอดเ็น อยากามาเมเป็นกอดาแหละกาปะโทะ เอาไปถึงเรือน นางกามาเมียเขากัดคะแหละนะ" สุกโพ
 จุกอากาขาวหออหวาจะไปอาปานี้แต่ไปสุธา
 จนปอมานปามาปามาจากชามาาเราะโอะ ๆ
 คาโพมันนา โพกอหวาบอใจซึ่งคี่ๆ ปีไปโก
 ตานำนันมา อันนี้เป็นป็นหลกึงกะแะกเกิน
 บันบอใจกุนโจจาชามา กอบอทั้งแหละเ็น
 ไปโนยานไปปาวเป็นปพานโคเมมา กำนี้
 คำนางกอปอจะเกิดแล้ว โอปอเฮยคอปไปแบ่ง
 ทุบออยู่ป็นเ็นป็น แบ่งถ่านหื้อหลกึงไปเกิดหลก
 โดยเลาะไปหลุมเตอะ บนเ็นแหมกอดาชะหนาค
 ปอพานกอเอาไม่ไปแบ่งถ่านหื้อนางไปเกิด
 เกิดแล้วหลกึงกอมาไหวแว ๆ ละกาคาลุงไปแหม
 จะไปโนกอไปกมินฮุกโพนฮุกอิจาคา
 กอหวา แหมกอมาไหวยววา เจาเกิดมาทอบอมี
 ปอ ปอเจาไปตางโนกอบอฮุกอียังกอบอ
 ฎแล้วกอหวาอคเอาบอหื้อ หลกึงอยู่จะอัน
 วันพุกแหมกอจะโจหลกึงออกไปแหละ กำนี้โค
 พานปากอแหล่นไปโนยาน ไปคอสันเกาเสอ
 เกาคองเป็นมาปกแะ พานปำนันค่อโคมา
 กอเอาหื้อปักหลกึง นางกอบอบอโคยานันดา
 ชะหนาคกอคุมเอาหลกึงเฮก้อออกไปไปฮุกตางโน
 บอฮุกอไปทอดฮุกตางคี่โมนามนา อันเป็น

เอาขอยไปค้วยไปตามเห็นบ้านคนบ้าง สองฉัว
 เมียก็มาไหล่น้ำใครก็ไม่เห็นใคร" ที่นี้พรานก็ว่า" คีละ
 พอจะเอาไปจะเอาไปอยู่เรือนพอ พอไม่มีลูกหญิง
 ลูกชายมีแต่พอแต่เม็นแหละ" ก็เออานางออกมา
 โกหกกระทะเตรียมขาวหออวาจะไปหาปลานี้ที่จริงไปสุธา
 จนพอทองแกพามาป็นโอชาคิชาโอหมาเสาะโมะ ๆ"
 คาฉัวมันหนา ฉัวก็ว่า "ไม่เซซึ่งคี่ ๆ ปีไปโก
 ตานำนันมา อันนี้เขาเป็นลูกกษัตริย์กอน
 มันมีไซคนชั่วราสามานย์" ก็ไม่ฟังแหละตะโกน
 ไปโนหมยานไปปาวเขา" โอพรานโคเมียมา" ที่นี้
 เคียวเซ็ญนางก็โกลจะเกิดแล้ว" โอพอเฮยขอไปทำ
 กระทอมอยู่ข้างล่าง เรือนโนนทำรำนให้หลกึงไปเกิดลูก
 ค้วยเถอะไปข้างล่างเถอะ บนเรือนแมกคามาก"
 พอพรานก็เอาไม่ไปทำรำนให้นางไปเกิด
 เกิดแล้วลูกก็มารองไหแจว ๆ ละนะคาลงไปอีก
 "จะไปไหนก็ไปกแหม่นหกหนวกหูกอิจาคา"
 ก็ว่าแมกก็มาไหวยววา "เจาเกิดมาก็ไม่มี
 พอ พอเจาไปตางโนหนกโมรตายหรือไมตายก็โม
 ร" แล้วก็ว่าอคเอาไม่ไหวรองไหปลอมลูกอยู่อย่างนั้น
 วันพรุ่งนี้แมกก็จะชวนลูกออกไปแหละ ที่นี้ตัว
 พรานปลากี่วิ่งไปโนหมยานไปขอฮันเกาเสอ
 เกาของเขามาคลุมแะ พรานปลานันขอโคมา
 ก็เอาไหคลุมลูก นางก็อยู่ไม่ไค่นางนันดา
 มาก ก็คุมเอาลูกเสี้ยก็ออกไปไปหนทางไหน
 ไม่รู้ ก็ไปถึงหนทางที่ไมหนามหนา เห็นเขา

จะไปรับทานที่ศาลาใหม่ ที่พี่อ้ายเป็นแปง
 ไวละกา กุนไปมา ไปมา ชด ๆ หวาชูเจ้าไปที่ใน
 เออ ไปรับทานนะ พะญาเมืองป็นจันเป็นทาน
 ชาลา ชั่งกอตานมคและเสอผากอตานจัน
 คำกอตาน เอ คีแหละ ชากอจะเมอโตย เอา
 หลูกชาไวชาไมนี่กจะเมอโตยแหละ กันอุมเมอ
 กอบินกุนลายกับกิงโกเป็นตังใส่หลูก โกหลูก
 บอคี กำนีกอเอาผาที่โคกขเหนงิน มวมักกับกิงไม
 เอาหลูกใส่ แล้วกอไกวอหลูกกลับ แล้วกอเมอแอนาง เอาหลูกใส่แล้วกอไกวกวค่อมลก
 ไปอันพญันธางหมันนกอคินอยใจไว กอจะไป
 กอขาวโคมากอจะเอามาปอนหลูกนา ปอกมาเอ
 กำนีโตโพเจาบอระวงนันนีชแอวไปปะปี้จาย
 กอนแล้วกอหว่าเคากอไปสองปี้จายมาหว่าบินจะโค
 มันมาหอดชาลากอมาไต่ ผอพุกอผอบอโค
 ไหปี้จายเป็นกอมมาผอกอบินนงเป็นนะแหละ
 กำนีกอมาอปะวัดที่อ้านกั้งกอเอาเมอชอเมอ
 ผะสาคเป็น กำนีชั่งอุมไซแอว กำนีกอเอา
 จางมาธาง แล้วกอเซนาอะหมาคกอโตยไปกอหลอง
 ไปตางที่หลูกออยป็นแหละ กอไปอันหลูกไให้อยกิงไมนี่
 เตะคาเป็นมาแปงที่ไหนาโยที่ป็นกอรับอ
 นา กอลุงจากจางไปอุมมาผอ เอ ผานีกอผา
 ตองคีปดกิงบันกั้น กอบอลังแหมนหลูกแตกา
 ผอหนาทากอธามอญบอระแหละ กำนีกอไโท
 ปี้จายมาอันกอตามหว่า ปินชั่งไให้ นองจายหว่า
 ละออนนอยกนนี้แหมนหลูกชอยแตกและผอผา
 ตองนีกอแหมน บออันกอที่อเซนาไปเอาคีฮอ

จะไปรับทานที่ศาลาใหม่ ที่พี่อ้ายเขาทำ
 ไวละนะ คนไปมา ไปมาคักคัก ๆ ว่า"สูเจ้าไปที่ใหม่"
 "เออ ไปรับทานนะ พญาเมืองปญจันเข้าไทาน
 กาลาอะไรก็ไทานหมคและ เสอผากไทานเงิน
 ทองก็ไทาน""เออ คีละ ชากี้จะไปควย เอา
 หลูกชาไวชาไมนี่กจะไปควยแหละ"หากอุมไป
 ก็เป็นคนมากมายคับกิงกลัวเขาจะกระแตก
 ไมคี่ ที่นีกีเอาผาที่โคคนละเงื่อนมา
 ไปเห็นรูปเห็นราง
 ขอขาวโคมากี้จะ
 ที่นิตัวผัวเจาบรวง
 กอน แล้วกิวาเขากิ
 มันมาถึงศาลากีมารอง
 ไห พี่ชายเขากีมาคูกิเป็น
 ที่นีกีมาเลาประวัตีไกันทั้ง ก
 ปราสาทเขา ที่นีกีเฆงาอยากเฝ้า
 ขางมาเตรียมแล้วกิเสนาอมาคูกิ
 ไปทางที่หลูกออยโนนแหละ กิไปเห็นหลูกไให
 เหวคาเขามาทำไหรงไไหนว่า หัวที่เขากิทล
 หนา กิลุงจากจางไปอุมมาคูกิ "เอ ผานีกีผา
 ขาวมาที่ชาคกิงบันกั้น กิถ้าจะไชหลูกแแล้วนึนะ"
 คุหนาคา กิคงอุมออยูไมวางแหละที่นีกีร้องไให้ตัว
 พี่ชายมาเห็นกิดามว่า"เป็นอะไรรองไไหน"นองรายวา
 "เค็กนอยคนนี้ไชหลูกชอยแแล้ว คุผา
 ขาวมานีกิไ ไมอย่างนั้นกิไเสนาไปเอาคีฮอ

ณะสาคนั้นมาเลาะ ขอยังพับไว้ที่โศก
 ที่หอประสาทโนน ให้เอามาติดตอฉานี้แหละ
 กำนันเขานอกหิ้ง เมอเอามาถึงพี่นั้นมาติดตอ
 กำนันปิ่นพินเควกันไปเฮนะ อันไหนก่เตาะกัน
 บอมีเหงั้นแหละ มันติดกันปิ่นพินเคว เอออัน
 นี้ก่แหมนแด แหมนแตกอ้อมเอา ขันชี้ข้างมา
 เมือง เอามานางใจนางตาวิกอชอยอุมแด
 เอามาอุมนอย โตหิ้งก่หวาชอยอุมแด เป็น
 กันไคไคไหลเม้นตอเป่งฮัง เป็นกันอุมลูกเจ้า
 นั้น บอระบอวางแหละ แหมนหม่นนั้นโตใน
 ก่อคืออีกพันาอีก กำนันนางนั้นไปขอข่าวกับมาหลว
 นอ บออันลูก กอมาไคหิงให้เก็ก ป่าหมุ่นนั้นจน
 ป่อแล้วแหละ ไทสาหลูกอันนี้แควนชาไมไฉน
 ะเอาหลูกบออันแล้วก่หวาเธอเอาไปกินนะ
 กาหวาบินอย่างในก่บออยู่โตไปอันฮอยจาง
 ฮอยมา เออ เจาขานเจ้าเมืองเป็นมาอัน ถ้า
 จะเอาหลูกเอาไป นางก่ปอกเมอชาลาที่เกา
 ที่ไปขอข่าวเป็นนั้นไปไผ่ปิ่นเวอปิ่นวาอู
 นั้น กูนี้เฝ้าชาลาอยู่นั้นก่หวา เออนางโทนี่
 บอเม้นเฮาโทหิ้งก่บอเม้นหนาตากบอเม้น
 โตคือ หนายัก กันผอหม่นนั้นก่ให้คอเงินเจ้า
 สุริยวงกับเจ้าบอระวงไปผอดูเลาะ กอมาผอ
 กอแหมนเมเป็นแตกา กอมาให้ใส่กันกอมา
 ไคที่อ่กันเง้งแล้วก่เอากันเมอมาเมอจอง
 ที่หอประสาทที่จ่ายปันแอ กำนันไปอองเอาอยา
 กามาที่มันคำ มันโซคมันเกคนะอองมาฮับขอบ
 ัวโกเออนางนั้นไคซุกก็จจะโคกอองมาเอาเชิง

ปราสาทนั้นมาเถาะ ขอยังพับไว้ที่โศก
 ที่หอปราสาทโนน ให้เอามาติดตอฉานี้แหละ
 พี่นี้เสนาที่วิ่งไปเอาผาครึ่งผืนนั้นมาติดตอ
 พี่นี้เป็นผืนเคียวกันไปเสียนะ อันไหนก่ตอกัน
 ไม่มีเง้งนหรือก มันติดกันเป็นผืนเคียว เอออัน
 นี้ก็ไฉน ไชแนก่อ้อมเอา ขันชี้ข้างมา
 เมือง เอามานางใจนางทาสีก็"ชอยอุมนอย"
 เอามาอุมนอย ตัวหนึ่งก็ว่า"ชอยอุมนอย"เปลี่ยน
 กันไคไคไหลเหมือนตอตำรังเปลี่ยนกันอุมลูกเจ้า
 นั้น ไม่ยอมวางเลยแหละ แหมนหม่นนั้นตัวไค
 ก็รัก นารัก พี่นางนั้นไปขอข่าวกลับมาแล้ว
 นะ ไม่เห็นลูกก็มาไคลิ่งให้เก็กอ่ป่าหมุ่นนั้นจน
 พอหลวแหละร้องไห้หลูกอันนี้แควนชาไมไฉน
 เสาะหลูกไม่เห็นแล้วก็ว่า"เสื่อเอาไปกินนะ
 หรือว่าเป็นอย่างไคก็ไมรู"ตามไปเห็นรอยราง
 รอยมา"เออ เจาขานเจ้าเมืองเขามาเห็น ถ้า
 จะเอาลูกเราไป"นางก่กลับไปศาลาที่เกา
 ที่ไปขอข่าวเขานั้น ไปร้องไห้ฮือ ๆ ฮา ๆ อยู่
 นั้น คนที่เฝ้าศาลาอยู่นั้นก็ว่า"เออ นางตัวนี้
 ไม่เหมือนเราเครื่องนุ่งห่มก็ไม่เหมือนหนาคาก็ไม่เดว่อน
 ตัวก็ นารักหากครูปหม่นก็ให้ ขอเชิญเจ้า
 สุริยวงศ์กับเจ้าบอระวงศ์ไปดูเถาะ ก็มาดู
 ก็ไคเมียบเขาจริงนะแหละ ก็มาร้องไห้ใส่กันก็มจ
 ไชให้กันทั้งแล้วก่เอากันไปบ้านไปรอง
 ที่หอปราสาทพี่ชายโนนแหละ พี่นี้ไปเรียกเอาอยา
 กามาที่มันคำ มันซึ้งมันโกธรนะ เรียกมารับกรอม
 รับกรัวเออนางนั้นไคสุซ้อย่างไร ก็เรียกมาเอาเครื่อง

ประคัมเงินทองหมูคนใช้ก็วิ่งไปบอกไมโกณักนี่นะ
 ไปบอกน่ะก็มาสารพัดเอาใส่เกวียนให้โกเกวียนหนึ่ง
 นะ เอาให้ยากามาที่มันคานี้ไปเกิดลูกกับมัน
 นั้น โอ โธ่ที่ยาน เป็นจะรองไปขาด แล่น
 สายไวนา ไปลุนเมอไปตึงของโพเม เป็นเอา
 โคถนหื้อไปทอดเอ็นกอเขวกอบมีเถาแล้ว
 นีนอ ไปทรายเอาหมิ่นหมอกุนหมอคำแนะมาตาพุม
 โธ่คิควานนั้นนอ กอเอาหมิ่นหมอนี้มาตา แล้วกอ
 เอาเป็นคำที่เป็นหื้อเอามาปักนี้ ปะโทะ หยองเสอ
 ไม สิ้นไมเสอแพแล้วกอเอาเมอเปะเป็นใน
 บานปน บิดกอกซนเอ็นมา บิดกอลงเอ็นไป
 เหวะดากอชี่หานอันกอเยะหื้อตกงานนะ โอ
 ไปแดกใส่ทอนไม กอแตกตายไปเฮแหละ มันคา
 เป็นนี่นอ เป็นมาเกิดลูกกอบอสู เป็นไ้กอบอ
 สู กำนี้พอพานปานี้กอบอป็นรังแอ กอไป
 สอดเอาสาวนอย ๆ มาป็นเม แล้วโกหมื่นนอ
 หื้อสาวนอย ๆ นั้นแอ (หัวเราะ) ไ้โคเมสาวนอย
 อยาเถานันตายเฮแล้ว บอคือยาย แล้วกอของปี
 นองโจกัณปอกบานปอกเม็งหวาเยะจะโค อา
 เอาจะไปกาเอาโกโกหวาไ้จะแตกหลุกแหมนนั้น
 จะตอสุนอ มันป็นเหรงกอเอาเนาอะหมากชา
 บานไ้ผเม็งไปลาย ๆ อี้แนะ กำนี้เอาตึงเม็ง
 สุวันนะพุมมาเฮ เอาตึงเม็งปาวานาชีเฮ เอา
 ตึงเม็งป็นจันจะคอนเฮ แล้วกอเอาตึงเม็ง
 ปารารโธเวงที่นางปืมปาเฮ ไ้สเม็งแล้วกอไปแอ
 ไปกอ จะโกเขาบานเขาเม็ง กอแปงนังชื่อไปบอก

ประคัมเงินทองหมูคนใช้ก็วิ่งไปบอกไมโกณักนี่นะ
 ไปบอกน่ะก็มาสารพัดเอาใส่เกวียนให้โกเกวียนหนึ่ง
 นะ เอาให้ยากามาที่มันคานี้ไปเกิดลูกกับมัน
 นั้น โอ หัวที่กลัว เขาจะเรียกไปเขาก็ไม่รู้ สัน
 สายไวนา ไปที่หลังไปตึงสองนิ้วเมีย เขาเอา
 สิ่งของตอนรับให้ไปถึงเรือนก็เขี้ยวก็ไม่มีเถาแล้ว
 นีนะ ไปป้ายเอาคินหมอกุนหมอคำแนะมาตาพุม
 หัวที่ชาวนั้นน่ะก็เอาคินหมอนี้มาทาแล้วก็
 เอาเป็นทองที่เขาให้เอามาปักนี้ โอโธ่ ใส่เสื้อ
 ไ้หมื่นใหม่เสื้อแพรแล้วก็เอาไปเทียบเขาใน
 หมุ่บานโนน ครุหนึ่งก็ขึ้นเรือนมาครุหนึ่งก็ลงเรือนไป
 เหวะดากชี่ครวนเห็นก็หัวไ้ตกชานะ หัว
 ไปกระแทกใส่ทอนไม ก็แตกตายไปเสียแหละมันคา
 เขานี้ะ เขามาเกิดลูกก็ไมชอบ เขาร้องไห้ก็ไม
 ชอบ ที่นี้พอพานปลานี้ก็ไมเป็นอะไรหรอกก็ไป
 สอดเอาสาวนอย ๆ มาเป็นเมีย แล้วสิ่งของหมื่นนั้นก็
 ไ้สาวนอย ๆ นั้นนะ(หัวเราะ) ไ้โคเมียสาวนอย
 ยายเถานันตายเสียแล้ว ไมคิเกินไปแล้วก็สองที่
 นองชวนกันกลับบานกลับเมืองว่าทำอย่างไร อา
 เราจะไปลำพังเราก็กลัวว่ารัชทัตลูกแมนนั้น
 จะตอสุนะมันเป็นเรื่องก็เอาเสนามาตายชา
 บานไพรเมืองไปมาก ๆ นี้นะที่นี้เอาทั้งเมือง
 สุวรรณพรหมาเสีย เอาทั้งเมืองพาราณสีเสีย เอา
 ทั้งเมืองปัญจาครเสีย แล้วก็เอาทั้งเมือง
 พาราหัวเวียงที่นางพิมพาเสียไ้ดีเมืองแล้วก็ไปนะ
 ไปก็จะไกลเขาบานเขาเมือง ก็ทำหนังสือไปบอก

หือป่อหวา บอถาคอกตกใจ หลกของอุงกจะ
 ปอกมาเมืองแล้ว กำนัใจยะแตกบอใจจ
 ใจยะแตกนั้นเกดหวา กั้นหวาปอยหือเขาของกุน
 นั้นเขามาเมือง คอปกอกจะตายคี่ชาคแหละ
 เคาเกดแล้วออกไป เออ ตามใจจะนั้นก้อ ปอ
 กอบอจางหวาจะโค เอาหลกหวาเอาใจยะแตกหวา
 รongเอาชานานไผเมืองมาจมนมกั้นจับคานจับ
 ปั้น จับเครื่องอาวุธไปตอสุกา ชีจางไป จางกอ
 ไปแล่นโธหอดเจาป็นองแล้วกอแล่นโธกตก
 ทั่น แผนคินก้อคั้นกินเฮ กำนัอีกาไวกอหวาหลก
 มั่นตายนอ กุนมาฉาวหือพัง มั่นกอหือสิ้นมา
 แหยังเฮกอ พังไปแผนคินก้ออาไว กอตกไป
 ฮายวิคแหละ อีแหมเถาจาโธนตีหวาคานองนั้นกอ
 ปากกอมิน กอโอป็นอน โปกอเมินกั้น
 กอตามอคกุนคอง ปากกอมินเหนามค ปากบอค
 นีนอ หือเมินยังเ็นบอหือยัง แล้วกอเยะหือ
 เป็นนอ รongเถานั้นกอตายแล้ว กำนักอนาง
 จันทา แหมคองเจายังบอโคเอามาเทออยู่นอกเวง
 ปนตกอกตกใจ พระญาโตนันกั้งเอาหลกไปเจิน
 มาแอ ไปคชานางกอบอไซมาแนะบอเมอแหละ
 อายชานานไผเมือง อายเตวะบุคเตวะคานะ
 ปินจะโคกอบอเมอแหละป็นชาป็นไผเ็นอย
 ทุนนอย อยู่ไปจะฮือแหละ แล้วกอหลกนั้นกอค
 เมออยู่ธณะสาตคเภา พระญาอินกอลุงมาหวา
 บอเมอบอโคตอานางเมอ มั่นฮือซังรุกเซงเฮ
 นี้แล้ว โทบอคคิกอบอคคิไปแล้ว ตายไ้แล้วโค

ไหพหวาไมคองตกอกตกใจ ลูกสององคก็จจะ
 กลับมาเมืองแล้ว ที่นี้รัชคไผเ็นเห็นควม
 รัชคัตถันนโกรรวรา"หากวาปลอยไห้เขาสองคน
 นั้นเขามาเมือง คอพอคก็จจะตายคี่ชาคแหละ
 เขาโกรรแล้วออกไป"เออ ตามใจอย่างนั้นกัพอ
 ก็ไมรรจะวออย่างไ้ เอาลวกวาเอารัชคัตถา"
 เรียกเอาชานานไพร เมืองมาจมนมกั้นจับคานจับ
 ปั้น จับเครื่องอาวุธไปตอสุละ ชีจางไปสร้างก
 ไปสั่นหัวถึงเจาพ็นองแล้วกัสั่นหัวกัตก
 ที่นั้น แผนคินกักลืนกินเสีย ที่นี้อีกาไวก็ว่าลวก
 มั่นตายนะคนมาประกาศไ้พัง มั่นกัหือฉิน
 ลกเขมรเสียก็รีบไป แผนคินกัอาไว กัตกไป
 หายวับแหละอีแม่เถาจาสวนตีหวาคานองนั้นก
 ปากกัเหม็น กัโอเป็นหนองคัวกัเหม็นอนกั้น
 กัตามอคคนละชาง ปากกัเหม็นเนาหมคปากไม้ค
 นี้นะไห้เขายังเรื้อนไผไ้ยัง แล้วกัไห้
 เขาณะ สองเณานั้นกัตายแล้ว ที่นี้กันาง
 จันทาแม่คองเจายังไผโคเอามาเลออยู่นอกเวียง
 โนน ตกอกตกใจพญาตัวนั้นรีบเอาลวกไปเชญ
 มานะ ไปชอมานางกัไผใครมาแนะ"ไผไปพรอก
 อายชานานไพร เมืองอายเทวบุตรเทวคานะ
 เป็นอย่างไ้กัไผไปพรอกเป็นชาเป็นไพร เรื้อนอย
 กระหมอนนอยอยู่ไปอบางนี้แหละ"แล้วกัลูกนั้นกัช
 ไปอยู่หอปราสาทที่เกา พระอินทรกัลงมาวา
 "ไผไปไผไผไ้หนางไปมันอะไ้ ะ กัสุคกัฉินเสีย
 นี้แล้ว ตัวไม้คัก็ไม้คัไปแล้ว ตายไปแล้ว ตัว

ดีไต่ยัง ก่อห่อเอาใจขึ้นใจทำ ห่อกับที่เกา ก่อ
มาเลงมะฮ่อสนุกกัน เจ็ดวันเจ็ดคืน โหมนกัน
หัน ไต่ป้ายนี้เมธาเอากับมคเรนาอะหมาด
นี้เอากับมคแหละ เมอกินเมืองที่เกาป็น ไต่
นองจายเอาแต่นเมือง แตนเมืองพอ เมก้อเอา
มคแหละ นางการะวีเธ นางปะทุมมาเฮ นาง
ปัมปาเฮ ชามเม

อุ้งฮิน

นายพรหม รวมสุขะผู้เฒ่า

พะญาไต่หนึ่งมีแม่เจตนาง มานเมินกัน
มคเจตคน หลกเมเกาบอเกิดหงาย หลกฮกกันนั้น
เกิดแล้ว เมเกายังฆอเกิดเตอ มอมาทายหา
จะป็นหนอ เมตังฮกหา โอ บอถาหาป็น
หนอแหละ บอถาหา บอใจจะป็นหนอ
แล้วมันจะมาแปหลูกนางตั้งฮกนั้นนา เกิด
แล้วโคฮิบซองเคิน ฮิบซองเคินก้อเกิดมา
แล้วเลากอเจามาไปป็น มากอปามานโค
ฮิบซองเคิน แควแฮมเมโลงกอปามานเจา
อุ้งฮินนั้นแหละ เกิดมาพอมเดวกัน
เกิดมากอเอาหลอดจองลงไปเฮ พะญาฮิน
เอาสะลงคำมายับ เอาเมอจันฟ้าป็น แล้วกอ
เอามามาป็นหื้อแม่โลงนั้น โอ เกิดหลกป็น
มานั้นนา หมนางตั้งฮกนั้นป็นเตวะแตคนนอ
ไปบับมอคิตายหาจะป็นหนอนั้นบอหื้อหา

ดีตัวอยู่ก็ให้อาใจสัจใจธรรมให้กลับที่เกา"ก็
มาเลงมะฮ่อสนุกกัน เจ็ดวันเจ็ดคืน สนุกกัน
ที่นั่น ตัวพีชานนี้เมียก็เอากลับหมดเสนาอมาตย์
นี้เอากลับหมดแหละ ไปกินเมืองที่เกาโนน ตัว
นองชายเอาแทนเมือง แทนเมืองพอ เมียก็เอา
หมดแหละ นางการวีเสียบ นางประทุมมาเสียบ นาง
พิมพาเสียบ สามเมียบ

หงส์หิน

พญาตัวหนึ่งมีเมียเจ็ดนางตั้งทองเหมือนกัน

หมดเจ็ดคน ลูกเมียแรกยังไม่เกิดลูกหกคนนั้น
เกิดแล้ว เมียแรกยังไม่คลอด หมอมาทายหา
จะเป็นโอรส เมียทั้งหกหา "โอ ไม่คองวาเป็น
โอรสหรือก ไม่คองวา ไม่ใช่จะเป็นโอรส
แล้วมันจะมาชนะลูกนางตั้งหกนั้นหนา เกิด
แล้วโคฮิบซองเคื่อน ฮิบซองเคื่อนก็เกิดมา
แล้วเขาก็เอามาไปเปลี่ยน หมากตั้งทองโค
ฮิบซองเคื่อน แล้วแม่เมียบหลวงก็ตั้งทองเจ้า
หงส์หิน(พร้อมกัน)นั้นแหละเกิดมาพร้อมกัน
(หงส์หิน)เกิดมา(เขา)ก็เอาหลอดจองลงไปเสียบพระอินทร์
เอาขันทองคำมารับ เอาไปชันฟ้าโนน แล้วก็
เอามาเปลี่ยนให้เมียบหลวงนั้น โอเกิดลูกป็น
หมานนั้นนา หมนางตั้งหกนั้นป็นเทวทัตนั้นหนอ
ไปบับคัมหมอที่ทายหาจะเป็นโอรสนั้นไม่ไหว

เกิดมาบอที่จะแปบนแปเม็ง เกิดมาก่อเอา
 โวปนเอ บอที่อยู่บ้านอยู่เม็งเอาไว้นอก
 บ้านเอ เกิดแล้วเอามาหาแปนกอเอาหลูกป็น
 มา มาอุมมานั้นเอาให้อกินนม เกิดมาป็นมา
 เกิดมาแล้วบอใจโคอันหาหลูกหลูกที่อยู่บนจันฟ้า
 ก้อมีปอป็นพะญาอิน แหมป็นเมพะญาอินป็น
 กินนมกอเอานี้ว่ามีอชูปปากเอ นางชู่ห่มานางชู่จาดา
 หมูนีป็นแหมเลง เอาแม่ไปไว้นอกเวงปน
 เอาไปไว้นอกเวงนา เลงมาอยู่ณันนา หลูกเกิดมา
 ป็นมา มันแปบนแปเม็ง หลูกจายตั้งถนันกอ
 ใหญ่มาใหญ่มาแล้วนา โออายุโคสิบหกสิบเจ็ดปี
 แล้วนาใหญ่มาคเจ้าอุ้งอินนันกอใหญ่มาแล้ว
 อยู่จันฟ้าป็นมาอาปอแหมโอปอแหมนีป็น
 กุนในจันฟ้านี้แตกาจะบอแหมนกา ผอกกอ
 ไขอยากกินนม แหมกอเอานี้ว่ามีอชูปปาก
 ให้อกิน จะบอใจแหม เตกา กอหามแหมนางชู่ห่มา
 นางชู่จาดานันกอหาโอบอใจป็นแหมแคะ ๆ เจ้า
 บอใจแหมแคะเจ้าอยู่เม็งจุนปนแล้วกอไขอัน
 แหมแตกกอให้อไปบอกปอพะญาอินนันเตอะ บอก
 ปอพะญาอินพะญาอินนันกอหาไขเมอกอเมอ
 เตอะอายุโคสิบหกปีไขเมออาแหมแตกกอไปเตอะ
 เอาอินทือ เอาไม้แควรายให้อแหม เกาจีตาย
 ปายจีป็นนันนาเอาให้อไม้แสนันผาคอินทือป็น
 อุง ชีอุงมา ชีอุงอินนันลงมา ชีอุงมา
 มาดาแหมนันนาแหมกอยังทวา บอใจหลูกเตอนา
 กอหา ป็นหลูกแหมแคะแคะ โธ่ที่เกิดมาพะญาอิน

เกิดมาไมคี่จะกาสิบ้านกาสิเมือง เกิดมาก็เอา
 ไว้ที่โนนเสียไมให้อยู่บ้านอยู่เมืองเอาไว้นอก
 บ้านเสียเกิดแล้วเอามาหาเปลี่ยนก็เอาหลูกป็น
 หมายมาอุมมานั้นเอาให้อกินนม เกิดมาป็นมา
 เกิดมาแล้วไมคี่เห็นหน้าหลูก(ที่แท้)หลูกที่อยู่บนจันฟ้า
 ก็มีพอป็นพระอินทร์ แม่ป็นเมียพระอินทร์โนน
 กินนมก็เอานี้ว่ามีอชูปปากเสีย นางสุธรรมานางสุจาดา
 พวกนี้ป็นแม่เลี้ยง(พญา)เอาเมียหลวงไปไว้นอกเวง
 เอาไปไว้นอกเวงหนา เลี้ยงมาอยู่ณันนาหลูกเกิดมา
 ป็นเหมามันกาสิบ้านกาสิเมือง หลูกชายตั้งทกนันก็
 ใหญ่มาใหญ่มาแล้วนา โอ อายุโคสิบหกสิบเจ็ดปี
 แล้วนาใหญ่มาทั้งหมด เจ้าหงส์หินนันก็ใหญ่มาแล้ว
 อยู่จันฟ้าโนน อยากมาหาพอแม่โอพอแม่ป็น
 คนในจันฟ้านี้จริงหรือจะไม่ไชกร่มัง คูก็(เมื่อ)
 อยากกินนม แม่ก็เอานี้ว่ามีอชูปปาก
 ให้อกินจะไม่ไชแม่ที่แท้กร่มังก็ถามแม่นางสุธรรมา
 นางสุจาดานัน ก็ว่า"โอไมไชป็นแม่แท้ ๆ ของเจ้า
 ไมไชแม่แท้เจ้าอยู่เมืองชมพูโนนแล้วก็อยากเห็น
 แม่แท้ก็ให้ไปบอกพอพระอินทร์นันเกิด " บอก
 พอพระอินทร์พระอินทร์นันก็ว่า"อยากไปก็ไป
 เกิดอายุโคสิบหกปีอยากไปหาแม่แท้ก็ไปเกิด"
 เอาหินให้เอาไม้เรียวทวายให้อีก โคนชัศถกย
 ปลายชัเป็นนันหนา เอาให้ไม้เรียวนันฟาคหินก็ป็น
 หงส์ ชีอุงมาชีหงส์หินนันลงมา ชีอุงมา
 มาหาแม่นันหนา แมก็ยังว่าไมไชหลูกหนา
 ฉีว่า"งป็นลูกแม่จริง ๆ นะ เดิมที่เกิดมาพระอินทร์

เหวคาเอาขึ้นเมอจันเฝ้าปุ่น ป่อปิ่นพะญ่าอิน
 แหมกอปิ่นเมพะญ่าอินนั้นแหละอยากกินนม
 กอเอามือชูปากเสี้ยให้กินนม แหมกอหว่าบอใจ
 หลกเตอ บอใจหลกเตอนาเอาบอใจแหมกอบีบนำ
 นมใส่ปากโต กออาปากบีบนำนมใส่ปากเขา
 ปากหลก กอฮว่าปิ่นหลกปิ่นแหมกันกำนีอายฮก
 กนกอมมาหลิ่นหมากทรุกหมากชะกาหมากกะลือคำมาหลิ่น
 โย หลิ่นยังอยู่หนอกเวงนั้นแอ โอฮงอินก่ไปหลิ่นโคย
 กอกานฮงอินมคโอฮงกุนนั้นหออามา โอฮงอินนี้
 บอหออเมอแหละหออชาวนาเมอหลิ่นกอกานเคากอเอา
 ชาวหออเอ เอาเมอสแหมกินเอ หลิ่นกับโอฮงกุนนั้น
 หลกเมอนอนั้น หลิ่นกอกานมันคนนั้นนา

พะญ่าหว่าบะแควนียังมาอยตตะคนนั้น
 มากินกุนนา หลกตั้งฮกนีป่อจะเอางั้นจางกุนปิ่น
 คำกุนปิ่นหออไปชายักยักตายแล้วป่อจะเอาคำ
 หออฮกกุนนั้นกอเอางั้นนั้นมาจาง โอฮงอินนั้น
 ชายัก ชายัก ยักตายแล้วกอหว่า ป่อไปโตคผอ
 เตะยักตายแล้ว กอฮว่าโอฮงกุนนั้นปิ่นกุนชา
 เอา หลกฮกกุนนี้ไปเอาแหมเดาเมืองหนากปุ่นโตหลก
 ฮกกุนนี้จะโตกาไปเอาแหมเดาเมืองหนาก
 นั้นมา เอาแหมเดามาโตแล้วกอจะปิ่นบานปิ่นเมือง
 หออเกากอหว่าโต เอางั้นเอาคำกุนปิ่นมาจางโอ
 ฮงอินเจ้าฮงอินก่ฮงอินไปเอาแหมเดาเมือง
 หนากปุ่น เมืองยักไปบวชยักไป ไปแพวเมือง
 ยักปุ่นไปอยู่กับอยาแหมหมายกอหว่าบะแควนีย
 มีไฟเจบไฟไปยกากอหว่ามีกาหลกพะญ่าเจ้า

เหวคาเอาขึ้นไปชั้นฟ้าโนน พ่อเป็นพระอินทร์
 แมกเป็นเมียพระอินทร์นั้นแหละอยากกินนม
 กิเอามือชูปากเสี้ยให้กินนม" แมกก็ไม่ไช
 ลูก ไม่ใช่ลูกหนา "เอา ไม่ใช่แมกบีบนำ
 นมใส่ปากคี่" กิอาปาก บีบนำนมใส่ปากเขา
 ปากลูก กิรู้ว่าเป็นลูกเป็นแมกกัน ที่นี้อายฮก
 คนก็มาเล่นหมากรุกหมากสกาหมากก่ลือคำ มาเล่น
 โย เล่นอะไรอยนอเวียงนั้น โอฮงอินก็ไปเล่นควย
 ก็แพหงส์หินหมคโอฮกคนนั้นหออามา โอฮงอินนี้
 ไม่หออไปรอกหออชาวนาไปเล่น(เขา)ก็แพ เขาก็เอา
 ชาวให้เสียเอาไปให้แมกกินเสียเล่นกับโอฮกคนนั้น
 ลูกเมียนอนั้น เล่นก็แพมันหมคนนั้นหนา

พญาวา"บัคเคียนียักมาอยู่ที่ประตุนั้น
 มากินคนหนาหลกทั้งหกนพ่อจะเอาเงินจางกนละพัน
 ทองคำคนละพันให้ไปชายักยักตายแล้วพ่อจะเอาทองคำ
 ให้ หกคนนั้นก็เอาเงินนั้นมาจาง โอฮงอินนั้น
 ชายัก ชายัก ยักตายแล้วกัว่า"พ่อไปกรวจตุ
 เถอะ ยักตายแล้ว กิหว่าโอฮกคนนั้นเป็นกนชา
 "เอาหลกหกคนนี้ไปเอาแม่เอาเมืองนาคโนนลูก
 หกคนนี้จะ(รับอาสา)โตหรือไม่ไปเอาแม่เอาเมืองนาค
 นั้นมาเอาแม่เอามาโตแล้วกิมอบบ้านมอมเมือง
 ให้"เขากัว่าโต เอาเงินเอาทองคำคนละพันมาจางโอ
 หงอินเจ้าหงส์หินก็หงส์หินไปหาแม่เอาที่เมือง
 นาคปุ่น เมืองยักไปรบยักรบไป ไปถึงเมือง
 ยักโนน ไปอยู่กับนางแมมายกัว่า"บัคเคียนีย
 มีใครเจ็บใครป่วยหรือ"กัว่า"มีลูกพญ่าเจ้า

เมืองนั้นไปอยู่ทันเมื่อไปโละยาบออันอย่าแหม
 หมายยักนั้นทว่า บะเควนี่ฐนี่มายังตองกานอียัง
 บะเควนี่ยักลักเอาแหมเถามาถูจากเมืองปฐมา
 เหวะคานี่มาโดยเจ้าสูงอินนั้นนา จะมาโดยธา
 แหมเถานั่นป็นลุมเข้าใส่แหมหมายยัก
 นั้นนา หื้อไปบอกเตอะไปนียาคชาวไปอัน
 แหมเถากอไปอแหมเถาหวาบะเควนี่พะญาเจ้าเมือง
 ห้อมมาเอาแหมเถาเมอแหมเถาจะเมอากันจะเมอ
 เอาสูงอินเมอเลาะสูงอินนี้เมอเมืองจุมปฐเมือง
 เกาปณแหมเถาหวาเมอ(โคเบเมืองยักนั้นแหม
 กุนเกินนี้ไปโคเบเมืองยักนั้นเมอนั้นแหละป็น
 รายโยหื้อแหมเถานั่น) เอามาถึงเมเมืองยัก
 เอาสูงอินมา แหวคาน้ำจายถกกันนั้นอัน
 กอกบใส่แล้วกอลาสูงอินนั้นเออยคาน้ำนั้น
 บอจางเยะจะอือเมอยเมืองยักเฝ้าอยหันกอลาเหนา
 กอลาจะยังกอลาจะเฝ้าอยน้เมกับแหมเถา
 เฝ้าอยหันบอแล้วกอลาจะอะคิตทานธา
 เหวะบุคเหวะคาอินพุมยุมมะนามาป็นจักคิ
 หวาบะเควนี่เจ้าสูงอินไปเอาแหมเถาเมืองยัก
 มาหอคคินี่หลุกเมอนอยนางตั้งถกนั้นมาชาไว้นี้
 คอเหวะคาอินพุมยุมมะหราคมาเอาคินี่หื้อเมิน
 เกาธอนทิงพะญาอินพะญาอินกอลุงมา
 มาผอ โอตายแล้วนี้ จะเฝ้ามันเยะยัง
 เอาไปขวางเฒะกา บอนี้เซโคโพไหม
 กอลาโพไหมเอะกะพะญาอินหวากอบอนี่
 บะเควนี่แหมเถาเฝ้าอยน้ป็นลานแหมเถา

เมืองนั้นไปอยู่ทันนั้น หมอไปหาบาไม่เห็น"นางแม
 มายยักนั้นทว่า"บัคเคียวนี้ฐนี่มาทำไมตองการอะไร"
 (บัคเคียวนี้ยักลักเอาแหมเถามาเอาจากเมืองโนนมา
 เหวคานี่มากับเจ้าหงส์หินนั้นหนา จะมาตามหา
 แม่เถานั่น)(เจ้าก็)พูดโกหกแมมายยัก
 นั้นหนา"ให้ไปบวชเถอะ"ไปบิณฑบาตชาวไปเห็น
 แม่เถาก็ไปพูดกับแม่เถาวา"บัคเคียวนี้พะญาเจ้าเมือง
 ไหมาเอาแม่เถาไปแม่เถาจะไปไหนหากจะไป
 เราซึ่งหงส์นี้ไปกันเถิดซึ่งหงส์นี้ไปเมืองชมพเมือง
 เกาโนน"แม่เถาวา"ไป"(โคเบเมืองยักนั้นอีก
 คนหนึ่งไปโคเบเมืองยักนั้นเมอนั้นแหละป็น
 สายโยให้แม่เถานั่น)เอามาทั้งเมือเมืองยัก
 เอาซึ่งหงส์มาถึงหน้ำชายหกคนนั้นเห็น
 ก็ปราศเขาใส่แล้วก็ฆาหงส์หินนั้นเสียอยุหนำนนั้น
 ไม่รจะทำอย่างไรมืออยเมืองยักเฝ้าอยน้ก็ว่า"เนา
 ก็ฆาอะไรก็ฆาก็จะเฝ้าอยน้"เมือกับแม่เถา
 เฝ้าอยน้ไม่ทิ้ง แล้วก็สัจจอิฐฐานหา
 เหวบุตรเหวคาอินทร์พรหมมณามาเป็นสักขี
 วาบัคเคียวนี้เจ้าหงส์หินไปเอาแม่เถาเมืองยัก
 มาถึงที่นี้ลูกเมียนอยนางตั้งหกลมาสาไว้นี้
 ขอเหวคาอินทร์พรหมมณราชมาเอาคินี่ให้เหมือน
 เกา รอนทิงพระอินทร์ พระอินทร์ก็ลงมา
 มาดู "โอ ตายแล้วนี้ จะเฝ้ามันทำไม
 เอาไปทิ้งเสีย" ไม่ยอมทิ้ง"อยากได้ตัวไหม
 ก็เอาตัวไหมเสีย"พระอินทร์ว่าก็ไม่ต้อง
 "บัคเคียวนี้แม่เถาเฝ้าอยน้เป็นหลายแม่เถา

แหมเถากอบอนี เหน่าท้อมัน เหน่าอูนี เหมกอบอนี
 จจะโคกคายถะแลงลุงมาป็นโพ อย่าง
 โพเกานันนา นีแหละโพเกานันป็นสากเนา
 บอคายบอตาเอา เอาไปขวางเตะเคอะมาเอาธานี
 จาจะป้าชีขามน้ำนีไปเตะ ไปฮาบานฮาเมือง
 กอบอด้งเฝ้าอูนีเหวะคามายะแลง มาจ
 ลองใจอุงฮันนีป็นกองชาชาจะเอาไปตั้งแหมเถา
 ตั้งหลุกเมป็นกองขามค บอไป ขามบอไป
 เลอแฉงมาบอจางเยะจะฮือ กอเออนำใจไซมารค
 ปาก มาจิกักกันมาเมินเกา ขึ้นยูนดุงมาฮา
 แหมแหมอูนอกเวงปุ่น เอาแหมเถาเมอสูงปะตุเวง
 เอะ แหมเถากอเขาปะตุเวงโอแหมเถามาแล้ว
 จายฮักกุนกอดเอาแท้ไป โอไคมาแล้วแหมเถามา
 แล้ว บอปากเวก้าแล้ว แหมเถาบอปาก ลาน
 กุนนีมาเอากา กอบอปาก ลานกุนนีมาเอา
 กา กอบอปาก กอมาหลินหมากทรุกหมากชะกา
 มาหลินงานแถงงานเจ็ดวันเจ็ดคืนมืงาน
 กอฮอกุนในเมืงที่มาแถงงาน บัดปาวมามค
 ตกบานทุกเมืงแหละ มาดอกอบอใจลันรักกุน
 ที่ไปเอาเมืงหนากปุ่นมา บอแหม่นรักกุนไคฮอกุน
 นีหว่าบอใจบอแหม่นหมในเมืงที่เคามาหลินงาน
 มาฮองานอูนีกอบอใจรักกุน กำนีลันนั๊ก
 เมอผดลัับแลคี่ปะตุจะเขาไปในงานกอบอเขา
 แหละอูนอกนอก แหมเถาฮันอูนกุนนันแหละ
 จิตเจ้าฮองฮัน นันมันอูนกุนกวนเคามันไค
 อูนกุนเอากุนนันมาเคอะใจเนาไปเอามาทาม

แม่เฒ่ากับหนีน้าให้มันเนาอูนีเมียบก็ไมทิ้ง
 ปลอบอย่างไรก็ไม่เป็นผลแปลงลงมาเป็นผัวอย่าง
 ผัวเกานันหนานีแหละผัวเกานันเป็นธากเนา
 แท้ ๆ ไม่ควรวะเอาเอาไปตั้งเสียเถอะมาเอาธานี
 ขาจะพาชีขามน้ำนีไปเสีย ไปหาบ้านห้าเปื่อง
 ก็ไม่เชื่อ เฝ้าอูนัน เทวคามายะแลงกายมาโกหก
 ลองใจ"หงส์หินนีป็นของชาชาจะเอาไปตั้งแม่เฒ่า
 พังลูกเมียป็นของชาหมค""ไม่ไป ข้าไม่ไป"
 จนีจมาไม่รูจะทำอย่างไร ก็เออนำใจไซมารค
 ปาก มาป่ายกักกันมาเมืงน เกาขึ้นยูนคี่หงส์มาทา
 แม่ แม่ฮอกเวียงโนนเอาแม่เฒ่าไปตั้งปะตุเวียง
 เสีย แม่เฒ่าก็เขาปะตุเวียง"โอ แม่เฒ่ามาแล้ว"
 ชายหกคนก็เอาแท้ไป"โอ ไคมาแล้วแม่เฒ่ามา
 แล้ว" ไม่พูดสักคำเลย แม่เฒ่าไม่พูด "หลาน
 หนนีเอามาหรือ"ก็ไม่พูด "หลานคนนีเอามา
 หรือ"ก็ไม่พูด ก็มาเลนหมากรุกหมากชะกา
 มาเลนงาน แถงงานเจ็ดวันเจ็ดคืนมืงาน
 ก็ฮอกุนในเมืงที่มาเทียงงาน ป้าวรอมมาหมค
 ตกบานทุกเมืงแหละ มาคู้ก็ไม่ไซหลานลักคน
 ที่ไปเอาเมืงนาคโนนมาไม่ไซลักคน ไคฮอกุน
 นีว่าไม่ไซไม่ถุก พวกในเมืงที่เขามาเลนงาน
 มาฮองานอูนีกิไม่ไซลักคน นีหลานนั๊ก
 ไปคุดออยที่ปะตุ จะเข้าไปในงานก็ไมเขา
 กอยทางนอก แม่เฒ่าเห็นอูน คนนันแหละ
 จิตเจ้าหงส์หินนันมันอูนโนนคนเคียวมันเสาะ
 อูนที่โนนเอาคนนันมาเถอะไซเสนาไปเอามาทาม

กอปากว้อแล้วบินล่านกนี้แหละไปเอา
 ไปเอาจากเมืองนาคนามาหอคคาน้ำแล้วกอ
 ใจอกกุนนี้แหละมันชาคานเอ พะญานเอนำใจไซ
 ชาญคกับคีนมากอเอามาสูงเอากันใจอกกุนนี้เอา
 แหมเถมาสูงกับหลกุนนี้เอาไปชาเอโละใจอกกุนนี้
 เอาไปชาเอ เจ้าเมืองให้อเอาไปชา แล้วกอไปเอา
 แหมบินมาแอ เมโง่นันมากับมาอยู่เมงนั้น
 เอ มากินขานกินเมง

บานพาลาคนี้โละคี่เป็นไปช่ายัก
 นันนา ชักลอนี่แหละเป็นเมงคองสูงอิน ปิน
 ประเดโทนี่แหละนา เจ้าสูงอินกอยตุงลอนี่
 อยู่ประเดโท อยู่ล่านนาโต นี่เลาะ

แต่งเคว

(แม่เภา)ก็พูดควแล้ว"เป็นหลานคนนี้แหละไปเอา
 ไปเอาจากเมืองนาคนามา มาถึงทาน้ำ แล้วก็
 ใจอกกุนนี้แหละมันชาคานเลียบพระอินทร์เอนำใจไซ
 มารคกลับคีนมากอเอามาสูงเอียบ ที่นี้ใจอกกุนนี้เอา
 แหมเถมาสูงกับหลกุนนี้เอาไป ภาเสียเถิด ใจอกกุนนี้
 เอาไปชาเสีย" เจ้าเมืองให้อเอาไปชาแล้วกอไปเอา
 แมโนนมา เมียบหลวงนันมากับมาอยู่เบืองนั้น
 เสีย มาครองบ้านครองเมือง

บานผาลาคนี้โงที่เอาไปช่ายัก
 นันนา ลักลอนี่แหละเป็นเมืองของหงส์หิน เป็น
 ประเทศไทยนี้แหละนา เจ้าหงส์หินก็อยู่ตุงลอนี่
 อยู่ประเทศไทย อยู่ล่านนาไทยนี้แหละ

— แต่งเขี้ยว

นางมุล วงศ์ใหญ่: ผู้เล่า

ของแกเภาโพเม เภาแล้วกอบอ
 ใจมีหลกมีล่านนอ อยู่ตบคองล่านนะ เอาเคอ
 านมาแบ่งตบออยู่ แล้วพะญานเอนาหลกกลงให้อ
 กุนหนึ่ง เอาไปให้อปอเภาโตนั้น เอามือมาโมะ
 คองแหมเถา อยาแกเภาโตนั้นกอลอยมีหลก
 แนะ มีหลกแล้วกอบินปอจ่ายบินมะแตง
 เควอมลุมไว บินมะแตงบอคายนี้แหละนี้
 เกิดมาไไหนโ หอยแล้วอมปากบอมิติน

กอญเภาผิวเมียบ เภาแล้วกอโม
 ใจมีหลกมีล่านนอ อยู่กระทอมไบล่านนะ เอาหาง
 ลานมาทำกระทอมอยู่ แล้วพระอินทร์เอาหลกลงให้อ
 คนหนึ่ง เอาไปให้อเภาตัวนั้นเอามือแตะ
 ทองแม่เภาหญิงแกเภาตัวนั้นก็เลยมีหลก
 แนะ มีหลกแล้วก็เป็นผู้ชาย เป็นแตง
 เขี้ยวกลม ๆ ไว เป็นผดแตงธรรมคานี่แหละนี้
 เกิดมา ไไหนโ หอยแล้วไม่มีปากไม่มีติน

กอบอ้อมมีมืออ้อมลุมปินแดงเกวไวจะนั้นแล้ว
 แหม่กอบมาไ้ทหว่ามีลูกตึง เกอกอ้อมลุมปิน
 แดงเกว เบะอย่างไคอย่างนี้แหม่กอบอจาง
 เออนมไปออย บอจางเอาชาวไปปอนที่ใน
 อันปากกอบอัน บอมีปากนี้เอ็ดจะไค
 อญมากอใหญ่มาละกา มะแดงควนนั้นกอกแก
 มาละกา ปอกาสะเปาเป็นจะไปกานา ถาง
 เอะสะเปาคำคิมคานา เป็นจะไปกาขึ้นดู
 บอกหื้อแหมไปโละธาเจอหมากเตาหมากแดง
 ชาวคง ชาวโปค เจอพิกเจอเยอนา
 เอามาหื้อลูกแด่ ลูกจะไปกาโตยนายสะเปา
 แหม่กอบหว่า โอแดงเกวก็จะไปกาไปเอ็ด
 จะไค กอจะเอ็ดจะไคไปจะไค แล้วกอ
 แหม่กอบหว่าบอทองไป บอหังแหละหื้อ
 แหมไปฮามาณา กอไคมา กอเอามามัดขอบ
 มะแดงเกว แล้วกออ้อมไปนำตาปูน อ้อม
 ไปปากหื้อปอกา แหม่คอปากมะแดงเกวนี้
 ปินหาไ้ขอยากไปกาโตยชูเจ้าณะ คอชู
 เจ้าเอาลูกแหมไปแคเนอ เคากอไคโค
 แล้วกอหว่าเอาไปกอไปกา เอาไปจอม
 สะเปานั้นไป เป็นปากณะปากแต่หว่าบอ
 มีปากณะออยจะนั้นไปทอดคักางเกาะ
 คินางเมืองอุทุมปอนเมืองจอม เคานี้ลุง
 อาบน้าเจคนางชาว เป็นเกยลุงอาบน้า
 คัตินไปทอดคัตินกอบอนายเฮอ
 สะเปานั้นหว่า เออ ทอดคัตินแล้วกอเอา

ก็ไม่มีมืออ้อม ะ เป็นแดงเขียวไว้อย่างนั้นแล้ว
 แม็กมารองไ้หว่า"มีลูกทั้งที่ ก็กลมเป็น
 แดงเขียว ทำอย่างไคอย่างนี้ แม็กไม่สามารถ
 เออนมไปให้กิน ไม่สามารถเอาชาวไปปอนที่ไหน
 เห็นปากก็ไมเห็น ไม่มีปากนี้ทำอย่างไค
 อญมากอใหญ่มาละ แดงเขียวนั้นก็แก
 มาละ พอคำสำเภาเขาจะไปคาขายหนาเตรียม
 เรือสำเภาทองเต็มหนา เขาจะไปคากู
 บอกให้แม่ไปเสาะหาพันธุ์น้ำเต่า แดง
 ชาวโพค พันธุ์ผัก พันธุ์ผักหนา
 "เอามาให้ลูกที่ ลูกจะไปคากับนายสำเภา
 แม็กว่า "โอ แดงเขียวก็จะไปคาไปทำ
 อย่างไค ก็จะทำอย่างไ้ไปอย่างไ้ " แล้วก็
 แม็กหว่า "ไม่ตองไป" ไม่เชื่อหรือให้
 แม่ไปหามาเถอะ ก็ได้มา ก็เอามามัดค้อม
 แดงเขียว แล้วก็อ้อมไปหาน้ำโนน อ้อม
 ไปปากพอกา "แมขอฟากแดงเขียวนี
 เป็นอันว่า อยากไปคากับชูเจ้าณะ ขอชู
 เจ้าเอาลูกแม่ไปคายนะ" เขาก็หัวเราะ
 แล้วก็ว่า "เอาไปก็ไปชื้อ" เอาไปใส่
 สำเภานั้นไป เขาพูดนะพูด แต่ว่าไม
 มีปากณะ พุดออยอย่างนั้นไปถึงที่กลางเกาะ
 คินางเมืองอุทุมพร เมืองเล็ก เขานี้ลุง
 อาบน้าเจคนางสาว เขาเคยลงอาบน้า
 คัติน ไปถึงคัติน ก็บอกนายเรือ
 สำเภาเห็นว่า "เออ ถึงคัตินแล้วก็เอา

ขาลงฝากไว้ที่นี่แหละ สู้เจ้าจะไปขายครึ่ง
 คายโค เป็นตัววิ่งไป กันโคแข่งยามเอยจะ
 กับมา กอมาแวะเอาชาโคยเนอเคากอหวาเออ
 เออ คีละอูญี่เอยะกานี่กอเอามะแดงไปไว้
 ทัพ เทวบุตรเทวดาคอมาโจยทางไหนะ ทาง
 วันเควกอแลวมคแหละ กานี่กอปูกแปก
 เจอมะเตา มะแดงหมื่นปูกเซง ๆ แลวอูญี่มา
 กองามขึ้นแลวกอจับโพนยปั่นโพง กานี่
 เอาไวคาย กนก้าเป็นไป ๆ มา ๆ กนก้าเป็นขึ้น ๆ
 หลอง ๆ กอจะเอาไวคายกอ กานี่เจตนาง
 ชาวเม็งอูคุมปอนันลงมาอาบนํ้า มาอัน
 ปะโทะไฟทะเลมาปูกมะเตามะแดงมาปูกโชน
 ปูกโทมนี่บีนคานคองเฮา บอโค ไปปลก
 ขวางเอยมคแหละไปปลกลอยนํ้ามคแหละ
 กานี่คางกามะแดงโพนยเควคี่บีนเจานั้นแหละ
 อุมบอแป เจตนางชาวกลอยบอแป โจย
 กันฮามนี้บอขึ้นเฮก้าแล้ว กานี่กอโอ บอ
 แปกอละมันไวนี่เอยะ โ กนก้าปึกแก
 ฮางกองไวโกโตนน้ำแอ อาบนํ้าลูปไปลูปมา
 เจ้าแดงเควกอไปปลกเอาของเขามาชอนกัน
 แลวเอามะแดงนั้นขึ้นหนึ่งเฮ นก้นขึ้นหนึ่งเฮ
 โอ ออกนํ้ามาที่มันตึงละมคแหละ เขาะฮา
 เขิงหนุงแะกึ่งบอมีเอก้าแล้ว กอโคละจอต
 นั้น กอไปอันอูญี่ปั่นมะแดง โอ อูญี่เอยะ
 เอยมาปึกมันดอก เอยจะเอาคองโกเอย
 มาปึกกอบอขึ้นแหละ เอ็คจะโคกอบอโคแล้ว

ขาลงฝากไว้ที่นี่แหละ สู้เจ้าจะไปขายครึ่ง
 ขายของ (เขามรรทุกครึ่งไป) หากของหมคเมื่อเอยจะ
 กลับมาก็มาแวะเอาชาควยนะ" เขาก้า" เออ
 เออ คีละอูญี่เอยะ" ทัพก็เอาผลแดงไปไว้
 ทัพนั้น เทวบุตรเทวดาก็มาช่วยถางไรนะ ถาง
 วันเคียวก็แลวหมคแหละ ทัพก็ปลุก ปลุก
 พันธุนํ้าเตาแดงจำพวกนั้น ปลุกหมคแลวอูญี่มา
 กังามขึ้น แลวกมีลูกพันธุลูกคก ทัพ
 เอาไวขาย คนคากเขาไป ๆ มา ๆ กนก้าเขาขึ้น ๆ
 หลอง ๆ กิจจะเอาไวขายต่อ ทัพเจ็ดนาง
 สาวเมืองอูทมพร นั้นลงมาอาบนํ้า มาเห็น
 "พุทโธ ใครละมาปลุกนํ้าเตาแดงมาปลุกสวน
 ปลุกไรนี้ มันเป็นเซตของเรา ไม่ได้" ไปดอน
 ทึงเกียทั้งหมคแหละ ไปดอนล่อนํ้าหมคเลย
 ทัพก็ถือเตาแดงลูกเคียวที่เป็นเจานั้นแหละ
 อุมไม่ไหว เจ็ดนางสาวก็อุมไม่ไหว ชวบ
 กันฮามนี้ไม่ขึ้นสักหนอยเลย ทัพก็ "โอ ไม่
 ไหว ก็ทิ้งมันไวนี่เอยะ" ชวบกนก้าปึกแก
 หางกองไวโกคตลงนํ้า อาบนํ้าลูปไปลูปมา
 เจ้าแดงเคียวก็ไปปลกเอาของเขามาชอนกัน
 แลวเอายลแดงนั้นขึ้นทับไว้ เสียหนก้นก็ทับเสีย
 โอ ขึ้นจากนํ้ามานี้มันก็เปลือยหมคแหละ เสาะหา
 เครื่องนุงนะ ก็ไม่มีเสียเลย ก็หาหัวหมค
 นั้น ก็ไปเห็นอูญี่โตลูกแดง "โอ อูญี่เรา
 เอย มางคมันดอก เราจะเอาของเสื้อผาของเรา
 มางคก็ไมขึ้นหรือ ทำอย่างใดก็ไม่ไคแล้ว

กอคือแหละป็นใจใด ชำกอร่าหมัดกอหมัด
 กอหือเอาโคหมื่นสูง พิตแตนางซังกอจะ
 ธาไปปอพอแหบ ธาจะมาคตยยังบุนยังขุน
 แลวกอชัคจะตังตอกันไว้ จะนั้กอเอา
 สูงยกนาง นางหลานบือหือตักเอาไว้กับหัน
 หวาเอาในซักคีป็นพะยานแลวหวานางรู
 ตังลายเมอธาปอธาแหบแลวกอป็นอยางใน
 กอกอยกับมาเอาวันนา นางกอบอใจจะ
 เอาไปเอ็ดซังเคาอกกุนกอปอกเมอแ
 ปอกเมอกอไปปอพอแหบเป็นกอใจบุน
 เป็นกอใจสือแอ หวาไปลกโคไโคโคโชนเป็น
 ขวางปอแหบกอหวานางรูตังลายบอโคนคี่เอ็ด
 เป็นกอจะเอาไว้คายเอาธาเอาคั่นปอกาขึ้น ๆ
 หลอง ๆ เป็นกอจะเอาไว้คายบิโนโพกนโคกอจาง
 เคอะ เป็นมาเยะโชนเยะไห ไปคำป็นจะนั้
 บอคี่แหละแลวธาจะเอาโคงันโคค้ำเอาเฮอ
 งันเฮอคำลูงไปไถเอานางหลา เออกอบอใจบาง
 นอ เอองันเฮอคำนั้เป็นเอาซอนกันลูงมา
 เชิงบั้นนกะนซังกอมีพอมแหละมาคอกไถเอา
 นางหลา มาคังปอตังแหบเป็น เป็นกอชัคจะแต
 มะแตงเควกอจางจะเอาหือ ปอยนางนั้เมอ
 ปอแหบเป็นมาคอกำนั้กอยกางเฮออยกั้นน้ำ
 นั้ ปอกาสะเป่าไปคายซังกายคองแรงแลว
 กอขึ้นมาแอ มาฮันเฮอคำไฟเอามาอยูกางน้ำ
 นั้ เฮากอโชฮันเจามันแตแอ กอกอยเอา
 สะเป่าไถเขามาตัก ๆ นั้ นอ มากอปากอยูกั้นแ

ก็ซอรอง" เป็นอยางไรคำก็คำ มีคก็มีค
 ซอให้เอาเสื่อผ้าเหล่านคั่นส่งมานางคนใดมีคคี่จะ
 ไปบอกพอบอกแมก็จะมาตอบแทนบุญแทนคุณ"
 แลวกั้ลัจจะตังตอกันไว้ อยางนั้ก็เอา
 สงกนางนางคนเล็กนั้ไม่ยอมให้เลยเอาไว้ที่นั้
 วาเอาเป็นสักขีเป็นพยานแลววา "นางสุ
 หังหลาย ไปหาพอบอกแม แลวกั้เป็นอยางไหน
 ก็คอยกลับมาเอาวันนา นางก็ไม่ไชจะ
 เอาไปทำอะไร" เขาหกนกก็กลับไป
 กลับไปก็ไปบอกพอบอกแม เขาก็ใจบุญ
 เขาก็ใจฮือนะวา"ไปถอนของไรของสวนของเขา
 หัง"พอบอกแม"นางสุหังหลายไม่สมทวรจะทำ
 เขาก็จะเอาไว้ขายเอาพอรอนคั่น พอคำขึ้น ๆ
 หลอง ๆ เขาก็จะเอาไว้ขายเป็นโครคนโคกซาง
 เอะะเขามาทำสวนทำไรไปรังแกเขาอยางนั้
 ไม่คี่ทรอกแลวเราจะเอาชาวของเงินทองเอาเรือ
 เงินเรือทองไปไถเอานางคนเล็ก" เรือก็ไม่ไชเล็ก
 นะ เรือเงินเรือทองนี้เขาเอาซอนกันลูงมา
 เครื่องบรรณาการอะไรก็มีพร้อมแหละมาขอไถเอา
 นางคนเล็กมาหังพอบอกแมเขา เขาก็มีลัจจะจริง
 แตงเขียวกั้ยอมเอาไปพลอยนางนั้ไป
 พอบอกแมเขาขอทักก็อยูกกลางเรืออยูกน้ำ
 นั้ พอคำสำเภาไปขายครึ่งขายของหมคแล้ว
 ก็กลับมาเห็นเรือทอง"ใครเอามาอยูกกลางน้ำ
 นั้ เรากั้ก็อยากเห็นเจ้าของมันจริง ๆ" ก็คอยเอา
 สำเภาไถลเข้ามาเรื่อย ๆ นั้ะมากั้คี่กินพุดอยูกนั้แหละ

หนึ่งสะเปานั้นเป็นมะแตงอยู่แหละ กอไคโฮ
 ึ่งในเอดค่าของกอไคอยู่ไหนหวาโอนี่
 ปินมะแตงเควทีเอามาฝากไว้เ็ดคไคเ็ดค
 โชนนี่ป็นจะฮือ บะเควนี้จะกับโตย
 ปอกาแหมนแหละจะกับโตยใจตึกแหมปอ
 ชันตายเฮ ปอที่อยู่ตบตองลานนา แหมกอ
 มาไคยอนั้นแหละโพชนมาตายเฮ หลูกกอไป
 กานี่ โอ เยะจะไคจะนี่ กำนี่ปอกากอ
 เอามา เอาเป็นนายนำมาแหละเอดค่านี
 มาทอดตานำจาวมานจาวเมิงโพโพเมมมัน
 เป็นกอไปฮับโพฮับเมเป็น ชาว ๆ แอ
 ปอกามาแล้วนี้กานี่แหม เจาแตงเควกอหวา
 ปอกานี่มา หลูกขาวกอมาแล้วกาเจาแตงเคว
 มาทอดแล้วกา กุนนะลายแหมเอดกุน
 นันกอกอหลีกกุนตางคอปแเคคากอบอหลีก
 เคากอตังแหมเอดคานั่นท้าวตึก ๆ เดา
 หวาชางะเมอดาหลูกชา เอดหลูกมึงป็นมะแตง
 นี กอไปกาจะไคเมบักข้งนาเคาหมูนันกอ
 คานากอไคไคโตยตางไปจะนันกั้นคอดุน
 ตางเป็นชันไปอยูกักกอตาวระองเทอชามเตอ
 ไปทอดตานำหลูกเป็นกอเอน้องแหมแหมมา
 ไคหลูกนี้บะเควนี้หลูกกอมาถึงแล้วเนอ กำนี่
 แหมกอไปเอาอุมมากอดูเบา ไปอุมมาเอดกอละ
 ไวกางน่านนั้นแหละเอดค่ากอเอามัดไวกางนำ
 มาทอดเอนิม เอบะวัด ปอเจากอตาย หลูก
 กอบอจางเ็ดคจะไค กออยู่กับแหมไว แล้วบอก

นึ่งสำเภานี้เป็นแตงอยู่แหละ กิไคเริอ
 เงินเริอทองของกิไคอยู่ในนั้นว่า "โอ นี
 เป็นแตงเขียวทีเอามาฝากไว้ทำไรทำ
 ส่วนนี้เป็นอย่างไร" "ประเคียวนี้จะกลับพร้อมกับ
 พอคไคแล้วจะกลับทวย คิคถึงแม่" พอ
 ก็มาตายเสีย พอที่อยู่กระหมอบลานหนา แมก็
 มารองไคยอนั้นแหละ ตัวก็มาตายเสียลูกก็
 คานี่ "โอ จะทำอย่างไรจะอย่างนี้" ที่
 เอามา เอาเป็นนายนำมา
 มาถึงทานำ ชาวบานชาวเมืองไ
 เขาก็ไปรับตัวรับเบี่ยของเขา เ็ด
 พอคามาแล้วนี้ ที่นี้แม่เจาแตงเขียว
 พอคานี่มาลูกชายก็มาแล้วนี้เจา
 มาถึงแล้วกระมัง คนมากมายแม่เคา
 นันก็ขอหลีกทนาง"ขอไปหน่อย" เขาก็ไม่หลีก
 เขาก็กระแทกแม่เคาตัวนั้นล้มเรื้อย ๆ เดา
 ว่า"ชาจะไปหาลูกชา" "เอดลูกมึงเป็นลูกแตง
 นีก็ไปคางจะไคสมบัติอะไร เลา" เขาหมูนันก็
 คานะก็ร้องไคร้องไห้ไปตามทางอบางนั้นครั้ง
 ทางเขาก็ไปอยู่ขวางกัลมสองครั้งสามครั้ง
 ไปถึงทานำลูก เขาก็ตะโกนร้องเรียกแม่"แมมา
 ไกลลูกนี้ประเคียวนี้ลูกก็มาถึงแล้วนะ" ที่นี้
 แมก็ไปเอาอุมมากอดูเบาไปอุมมา เริอก็หึง
 ไวกางน่านนั้นแหละเริอทองก็เอามัดไวกางนำ
 มาถึงเริอนมาเเลเริอพอเจาก็ตาย ลูก
 ก็ไม่รูจะทำอย่างไรก็อยู่กับแม่ไว แล้วบอก

ให้นายเออสะเปานั้น อันพะญาเมืองนั้น
 มีลูกสาวงาม งาม บอเอาไพชัณห์และ
 แล้วเจ้าขึ้นสั่งไป เจ้าแดง แควคอปอ กำนัน
 ไปอู้ กัณหานางยังมียังสมมะแดงนี้ก่อ
 ยินดีจะบัน โชนบันร่างวันหื้อจากงาม
 แหละ เคากอไปอูแดปอแหเป็นบอมมิก
 แหละ นางนี้จากมิกแอ เอาแหละนางนั้น
 ปินจะไคมะแดงมะเตากอเอาแหละ ปินอีรัง
 กอเอาแหละนา กำนันปอนันกอบอจางเอ็ดรัง
 กอหว่าเออกันแปงโคเงินโคคำแปงฮาวงันฮาว
 คำตั้งแตตั้นนำตามาแพวเฮินเฮากอเอาไค เมิน
 กันแหละ . ไคบใจหลกและกันบอจะนี้หื้อเอาบอ
 ไคแหละจะเอามาขึ้นบานผานเมืองกอบอไค
 ปินมะแดงนี้บอมมีแขบอมมีคาบอมมีปาก
 บอมมีหน้าซังขึ้นหว่าหลกนี้มิกนี้ ปอนนี้จะคอ
 หามและกันหว่าเอ็ดจะนี้ไค ปอจะหื้อเอา
 กำนันพะญาอินกอมมาแปงเมืองหมัดแหม็ดไค เจด
 วันนาแล้วเตวะบุคเตวะคากอมมาโจยแปง
 เมินโคเงินโคคำพินอยแหละ กอกายมาแด
 แหละมาหอดันนกอจำปินแอกำนันกอเอาปิน
 'มเจานั้นเฮอยไคกัวันกอบอปินกอบออก
 เคอ วิปากบอมคเคออันเนยังบอออกและ
 อุนปุย ๆ แหละ เอานอนไคยจะนั้นและอุน
 อุน แกมกออุนแล้วบอจางเอ็ดรังและฮา
 บอออกมาและปากนี้ปากอูกำนันปอแหมกอ
 โอ ปินตุกแตนอ ผออุหลกกอแหง ๆ ยอม ๆ

ให้นายเรือสำเภานั้น อันพญาเมืองนั้น
 มีลูกสาวงาม งาม ไม่เอาใครสักคนและ
 แล้วเจ้าก็สั่งไป เจ้าแดง เขียวขอพอคำนัน
 ไปพุดหากวานางยังรักยังรอมแดงนี้ก็
 ยินดีจะบันสวไนหารางวัลให้อย่างงามที่ได้บว
 แหละ เขาก็ไปพุดแต่พอมเขาไม่รอม
 แหละ นางนี้ชอบมากนะ เอาละนางนั้น
 เป็นอย่างไคแดงนำเาก็เอาแหละเป็นอะไร
 ก็เอาละหนา ที่นี้พอนันก็ไมรูจะทำอย่างไร
 ก็ว่า" เออ หากว่าทำสะพานเงินสะพานทองราวเงินราว
 ทองตั้งแต่ที่ทานำมาถึงเรือนเราก้เอาไคเหมือน
 กันแหละ ตามใจลูกและหากไม่เช่นนั้นให้เอาไม่
 ไคหรือก จะเอามาขึ้นบานผานเมืองก็ไม่ได้
 เป็นแดงนี้ไม่มีแข้งไม่มีชาไม่มีปาก
 ไม่มีหน้าอะไรเลยลูกกลับมาขอไคนี้พอนจะขอ
 หามละ หากว่าทำอย่างนี้ไค พอจะให้เอา"
 ที่นี้พระอินทร์ก็มาทำเมืองให้คนนะ มีไคไคเจ็ด
 วันหนาแล้วเทวะบุค เทวคาก็มาช่วยทำ
 เเหมือนสะพานเงินสะพานทองผินอยและก็ทอดมาจริง
 แหละมาถึงนั้นก็จำ เป็นนะที่นี้ก็เอาเป็น
 เมียเจานั้นเสียอยู่ไคกัวันก็ไม่เป็นกนไม่ออก
 มาเลย วิปากไม่หมคดึ้นลงเนะยังไม่ออกหรือก
 อุน ๆ แหละเอานอนควยอย่างนั้นและอุน
 อุนแกมก็อุนแล้วไมรูจะทำอย่างไรและก็
 ไม่ออกมา นี พคนพูกออยู่ ที่นี้พอมแมก
 "โอ เป็นทุกขจริงหนอ มองดูลูกก็แหง ๆ ผอม ๆ

เอาไปโบก แลวกอ.เจงแลว มาแต่งงานแต่งซัง
 หลินขับปะหลินมีมคและหลินที่ในกอมมีมค
 พระเจ้านั้นเป็นลูกแก้วแลว จะออกไปโบก
 วันพุกนี้แหละ ห่อแค้นวันพุก เกิดเจงเฮแลว
 หมโม่กลิ้งแอโปกนา โม่กลิ้งโปกเฮแลว
 หมกนเม็งคังลาย บอแค้นหมกลิ้งแลว ลือ
 เอาโปก เจ้านั้นนา ลือเอาโปกพะเจ้าเฮแลว
 โม่กลิ้งจาที่อยู่เมืองอุเอนั้นและที่อยู่เมืองเอน
 นั้นนาลือจาเขามาอยู่ในเมืองไพน บานตาขาม
 บาบจำปอง อิมอิงนั้นและ ลือจา
 แลวกอบินลือไอตู ลือไอตูเจ้ากอ
 มาอุ้ขวมคและหว่า คือโคโปก ๆ แลวกอ
 จาวของนี้เอาไคมายองพะเจ้านั้นเป็นพะหนาก
 มายองบินพะหนากเฮแลว ลือนี้โคโปกพะเจ้า
 อันนี้และลือนี้อบอเป็นอะยังจะเป็นไคกอบอ
 ออก นานกอบออกฮาบินลือยจะอี่และ
 โม่กลิ้งนี้หา คีนกอบินพะเจ้าอยู่ เวนยังบอ
 เซงนาบอเซงเตอ แลวกอจำบินไคซิกแหม
 เอาซีไคมาบั้นบินเน บินเมเกาแลวซิกเฮ
 มาแกก่าแกเวนเฮ เอาซีไคมาบั้นบินเมเกา
 แลวมีหลูกเฮของกุน โตเกาบินบ้ายโตแท้ค
 นั้นบินแหมฉิ่งมีหลูกของกุน แลวกอยังบอ
 เซงเวนเตอ ที่กือเจไปถาจะบินฝังคองนี้
 และ แลวกอหลูกโตเกานั้นหว่า หลูกโตนี้บอเจ
 เจหลูกเป็นนั้นนา ถาจะเจโตนอยโตบุงนั้นไป

เอาไปบวช แลวกั้เจงแลวมาแต่งงานแต่งอะไร ๆ
 เล่นสารพัดเล่น มีมคและเล่นที่ไหนก็มีมค
 พระเจ้านั้นเป็นลูกแก้วแลวนะ จะออกไปบวช
 วันพุกนี้แหละ ให้วันพุกนี้พอเจงเจียแลว
 หมพวกลือนี้นวชนะ พวกลือบวชเจียแลว
 หมคนเมืองทั้งหลาย ไม่ทันหมลือแลว ลือ
 เอาบวชพระเจ้านั้นหนา ลือเอาบวชพระเจ้าเจียแลว
 พวกลือจาที่อยู่เมืองอุเอนั้นและที่อยู่เมืองเอน
 นั้นหนาลือจาเขามาอยู่ในเมืองไพน บานตาขาม
 บาบจำปอง ริม(แม่น้ำ)อิงนั้นและลือจา
 แลวกั้เป็นลือชาวอ ลือชาวอเขากั้
 มาพูดหัวไปมคและว่าลือโคบวช ๆ แลวกั้
 ชาวของนี้เอาไคมายองพระเจ้านั้น เป็นพระนาค
 มายองเป็นพระนาคเสียแลว ลือนี้โคบวชพระเจ้า
 อันนี้และลือนี้ไม่เป็นอะไรจะเป็นไคทยกั้ไม่
 ออก นานกั้ไมออก คงเป็นลืออู้อย่างนี้และ
 พวกลือนี้นา ที่นี้ก็เป็นพระเจ้าอยู่เวรยังไม่
 มคหนายังไม่มคเลยแลวกั้จำเป็นไคลือกอีก
 เอาซีไคมาบั้นเป็นเมียเป็นเมียคนแรกแล้วลือกเจีย
 มาแกกรรมแกเวรเสีย เอาซีไคมาบั้นเป็นเมียแรก
 แล้วมีลูกเจียสองคน ตัวแรกเป็นผู้ชาย ตัวถัด
 นั้นเป็นแม่หญิงมีลูกสองคนแลวกั้ยังไม่
 มคเวรเลย ที่นี้ก็เอาซีหลังไป ถาจะเป็นฝังโขงนี้
 และ แลวกั้ลูกตัวแรกนั้นว่า"ลูกตัวนี้ไม่เอาซีหลัง
 เอาลูกเขาขึ้นหนา" ถาจะเอาตัวนอยซี ผู้หญิงนั้น

แล้วบอกว่า "อี หลูโกโตบอเจ เจหลูเป็น กอหวา
จะโคหลูโกโตบอเจ เจหลูเป็นกูจะขวางไสน่านี
ผอตั้งของกุนนี่ละะ กั้นหวากุนไนกับปอกมา
ป็นหลูกกูละ กั้นหวากุนไนไล่ปอกบอใจแฉวกอ
ไปหอดค้อม่น้ำ แฉวกอขวางไสน่านี
ตั้งของกุน กุนเองกอขวางไสป้อายกอขวาง
ไส ป้อายกั้นมาฮาปอ นอนนี่ไล่ไป
ปุ่นแหละ กอแฉงหวามั่นบอใจหลูโฮที่กอหวาใจ
หลูโกโตบอเจ เจหลูเป็นป็นจะอีหลูโกโต
นี่ปอกมา หลูเป็นนี่ไล่ไปปุ่น ไปกอไปคางอยู่
ไสเกาะ คางเกาะนายฮอยสะเปากอฮี่เมา
ขึ้นมาก่อขึ้นบอมีหลู นายฮอยสะเปากอหวา
โฮ บีกอโตนอยแตร คางอยู่เกาะนี่ป็นแหม
ตึงกอกุนตีกุนงามไว้นี้ จะไปเลงเอาเกบ
เอาไปเอาไปเลงใหญ่มาตีกอเป็นมีหลูกขาว
แหมกุนหนึ่ง นายฮอยสะเปานั่นนามหลูกขาว
แหมเกิดมา กอจะเอาชื่อหลูกขาวโคป็นไมเอ
เขาไปฮาบอโคฮอนแฉะฮอนเขาไปบอโค
โฮจะโคกอคาย ไปบอโคแหมเอาะกอบอก
ขาวในเวงนั้นมาไฟไซโคกเอาเอาะไฟ
ไซโคกมาเอาเอาะ กุนไ้มาเอากอเขาฮาบอ
โคฮอนแหมเอาะมคตังเม็งนั้นบอโคชัก
กุนแหละฮอนบอโคกโฮสะเปากันมา
ไวที่เกาะนั้นไปตีในกอไปเอาะเนอเม็ง
ฮอนจะเอาป็นหลูกป็นเมกอบอโคป็นหลูกไป
กอบอโค หลูกไ้บานในเม็งกอบอโคชักกุน

แล้วที่ว่า "อี หลูตัวไมให้ฮี่ให้หลูเขาฮี่" ก็ว่า
"อย่างไรหลูตัวไมให้ฮี่ให้หลูเขาฮี่ กูจะขวางไสน่านี
คุดังสองคนนี่ละหากวาคนไ้หนักกลับคืนมานี้
เป็บลูกกูละ หากวาคนไ้หนล่อยไปก็มีไซ แล้วก็
ไปถึงที่ริมน้ำ แล้วก็ขวางไสน่านี
ทั้งสองคน คนนอังก์ขวางไสพ้อายกัขวาง
ไส พ้อายนี้กลับคืนมาหาพอ นอนนี่ล่อยไป
โนนแหละก็แฉงว่า ไ้มีไซหลู หัวทีกัวไซ
หลูตัวนั้นไมให้ฮี่ให้หลูเขาฮี่ เป็"อย่างนี้เอง" หลูตัว
นี้กลับมากลูลูเขาฮี่ไล่ไปโบบ ไปกัไปคางอยู่
ไสเกาะ คางเกาะ นายรอยจำเภาที่ขึ้นมา
ขึ้นมากัไม่มีลก นว"รอยจำเภาที่ว่า
"โอ นี่ก็ตัวนอยจริง ๆ นี่คางอยู่เกาะนี่ป็นแม่
หญิงกัคนตีกุนงามไว้นี้ จะไปเล็งเอา" เกบ
เอาไปเอาไปเล็งใหญ่มาตีกอเขามีหลูกขาว
อีกคนหนึ่ง นายรอยจำเภาที่นั้นนา มีหลูกขาว
อีกเกิดมาก็จะเอาให้หลูกขาวโคป็นเมียเสีย
เขาไปกัไมได้ รอนแฉะรอน เขาไปมีได้
โอ อย่างไรกัไมป็นผลไปไมได้ค้อก กัมอก
ขาวในเวียงนั้นมา ใจรอยากได้กัเอาเอาะใจ
อยากได้กัมาเอาเอาะ คนไ้หนมาเอากัเข้าหาไม
ได้ รอนอีกนะแฉะหมคตังเม็งนั้นไมได้จัก
คนแฉะรอนไมได้ไซจำเภาที่ฮับค่นมา
ไวที่เกาะนั้น"ไปตีหนักไปเอาะเนะ เม็ง
รอนจะเอาป็นหลูกป็นเมียกัไมได้ป็นหลูกสะโก
กัไมได้ หลูกไ้บานในเม็งกัไมได้จักคน

ไปไหนก็ไปเถอะ แลวกก็มีทิพย์พะญาทอนคนหนึ่ง
 ทิพย์พะญาทอนเมืองลังกาโนน ไปบอกพะญา
 ลังกาว่า "โอ มีผู้หญิงคนหนึ่งอยู่ในเกาะนั้น
 งามมากทีเดียว เธอเถอะ" พญาลังกานี้ตาพิ
 ษนา พญาลังกาก็เห็นอยู่ แลวกก็พญาลังกา
 ก็เอาไปอยู่จะเอาเป็นเมียเลย "โอ คนค
 งดงาม จะเอาเป็นเมียเลย เธอ พญาลังกา
 ก็ไปหาบอโศ โศฮอนฮอนแหมบอกหื้อหม
 ทิพย์พะญาทอนเอาไปแหมเอาไป เธอ เอาไป
 เป็นเมีย เธอ ทิพย์พะญาทอนบอโศ ฮอนแหม
 เอาะ กูโนป็นจุมป็นแหมหญิงกุนนี้บอโศ
 ป็นจะโคนี้ กูโนป็นเมืองลังกานี้บอกหื้อมค
 ากุน บอกหื้อมคกุนแล้วบอกหื้อมาเอาผู้หญิง
 กุนนี้ กูโนจะเอากอหื้อเอาไป เธอ เอาไปป็น
 หลูกป็นเมีย ตามใจเธอ กูโนกอมมาเอาเกว
 บอโศแหมเอาะ โอ ไหลนี้ เธอ ไหลนี้ มา
 ธาเกาะนี้เอาะ เกาะที่เกานันเอาะ แลวกกาย
 ป็นนางนี้นางเหมกชะลาป็นนางเหมกชะลา
 ป็นนางทอระนี้ ป็นนั้นแหละป็นหลูกชีโค
 พระเจ้านันนา พระเจ้าอาทิว ลือหวาป็นพระเจ้า
 อาทิว แลวกอป็นนางโตนันแหละ ป็นนาง
 เหมกชะลานางแหมทอระนี้นัน พระเจ้านัน
 จะละเธอไปบอกแหม ละเมแหมเมโศอัน
 ลากชีโคนั้นละเธอ ไปบอกแหม ไปบอก
 กอไปป็นบาคชาวแหม ไปป็นบาคชาวกอไป
 อันโศเวณอยู่ในอุตันแน อยู่ในอุตันแหมเอาะ

ไปไหนก็ไปเถอะ" แลวกก็มีทิพย์พะญาทอนหนึ่ง
 ทิพย์พะญาทอนเมืองลังกาโนน ไปบอกพญา
 ลังกาว่า "โอ มีผู้หญิงคนหนึ่งอยู่ในเกาะนั้น
 งามมากทีเดียว เธอเถอะ" พญาลังกานี้ตาพิ
 ษนา พญาลังกาก็เห็นอยู่ แลวกก็พญาลังกา
 ก็เอาไปอยู่จะเอาเป็นเมียเลย "โอ คนค
 งดงามจะเอาเป็นเมียเลยเสีย" เธอพญาลังกา
 ก็ไปหาบอโศทอระฮอนอีก บอกให้หม
 ทิพย์พะญาทอนเอาไปอีก เอาไปเสีย เอาไป
 เป็นเมียเสีย ทิพย์พะญาทอนก็ไม่ได้ รอนอีก
 นะแหละคนในพื้นชมพูนี้แม่หญิงกุนนี้ไม่ได้
 เป็นอย่างไรคนในเมืองลังกานี้บอกให้มค
 ทุกคน บอกให้มคทุกคนแล้วก็ให้มาเอาผู้หญิง
 คนนั้นคนไหนจะเอาก็ให้เอาไปเสีย เอาไปป็น
 หลูกเป็นเมียเสียตามใจเธอคนไหนก็มาเอา กอด
 ไม่ได้อีกนะแหละ "โอ ไหลนี้เสียไว" ก็ไหลนี้ มา
 หาเกาะนี้อีกเกาะที่เกานันแหละ แลวกก็กลาย
 ป็นนางนี้นางเมขลา ป็นนางเมขลา
 ป็นนางธรณี ป็นนั้นแหละ ป็นหลูกชีโค
 พระเจ้านันนา พระเจ้าอาทิว ลือวาเป็นพระเจ้า
 อาทิว แลวกก็เป็นนางโตนันแหละ ป็นนาง
 เมฆคานางเมธรณีนัน พระเจ้านัน
 ละละเสียไปบวชอีก ทิ้งเมียอีกเมียตัวอัน
 ซากชีโคนั้นทิ้งเสีย ไปบวชอีก ไปบวช
 ก็ไปบิณฑบาตชาวอีก ไปบิณฑบาตชาวก็ไป
 เห็นตัวเวรอยู่ในอุตันแน อยู่ในอุตันอีกแหละ

"อ้อ อันนี้เป็นตัวเวรภูณะนี่" เอาไม้เท้าคอน
 เทาเหล็กตีหัวที่หนึ่ง ที่มูกที่เข้าที่หนึ่งนะ
 ร่องให้อยู่นั่นแหละ "หนีเสียเถอะ หนีเสียเป็นอะไร
 (ไอ) ตาเถามาขอขาว" แล้วก็นอนให้อยู่ในอุณ
 ไปครุฑมีอะไรบาง กูอะไรก็ไม่เห็น
 ที่ใด ไม่เห็นบาทไม่เห็นแผดที่ไหนละไปบิณฑาท
 ขาวมา มาเรือนนี้จะครุฑตายหรือไม่ตาย ไป
 ครุฑ (ตราบ) เตามันใหญ่มาอีก มันใหญ่ก็มาหาและ
 มาเขามาหยอกมาเย้ยจนอายุโคสิบหาสิบก
 ปี เป็นสาวขึ้นมา มาเขามาหยอกจำนโคสิบ
 นานโลงสิบใหม่โคเมขาวสิบใหม่โคเมขาว
 มีอยู่วันหนึ่งมาขอไอ หวาไอชานะเป็นเฮกา
 ปินั้งแต่อยู่ยังมันไต่อยู่แล้วกอดไอ
 ปิน้อยไม่เอาเล็กป็นหงามไว แต่เหมือนอย
 ่บอบกไวโพมาธาวาแล้วเอาไม่อะไรยัง
 มาตั้งไอนี้ใหญ่มาตั้งมาอันโคที่มาธาวานัน
 แลละมาธาวาแล้วกอดเอาไม่เอาตั้งไอป็น
 ไม่เอาเล็กตั้งอีแหมก่าหนึ่ง ผออีกมีแต่
 ปิน้อยก่อนเอาเล็ก เออ นี่เลาะวิปาก
 บอปูนเวนกป็นพะเจ้าเวนบอแง บอเลอ
 ไปป็นพะเจ้ายังบอปูนเวน จำป็นจักแหม
 ป็นนานโลงสิบใหม่โคเมขาวกนเถาเอาเม
 ขาวเอาหวาพญไคกลอนแลละมันบอโคป็น
 ล้อยจะอี แลละเอาหวาป็นลือโคโคบคพะเจ้า
 ตั้งเมิงไคกนแลละแล้วแหมกุงตืออน ๆ กอไปป็น
 นางแหมกชะลา แหมทอระน นันแลละ

"อ้อ อันนี้เป็นตัวเวรภูณะนี่" เอาไม้เท้าคอน
 เทาเหล็กตีหัวที่หนึ่ง ที่มูกที่เข้าที่หนึ่งนะ
 ร่องให้อยู่นั่นแหละ "หนีเสียเถอะ หนีเสียเป็นอะไร
 (ไอ) ตาเถามาขอขาว" แล้วก็นอนให้อยู่ในอุณ
 ไปครุฑมีอะไรบาง กูอะไรก็ไม่เห็น
 ที่ใด ไม่เห็นบาทไม่เห็นแผดที่ไหนละไปบิณฑาท
 ขาวมา มาเรือนนี้จะครุฑตายหรือไม่ตาย ไป
 ครุฑ (ตราบ) เตามันใหญ่มาอีก มันใหญ่ก็มาหาและ
 มาเขามาหยอกมาเย้ยจนอายุโคสิบหาสิบก
 ปี เป็นสาวขึ้นมา มาเขามาหยอก จำเป็นโคสิบ
 นานหลวงสิบใหม่โคเมียวสาวสิบใหม่โคเมียวสาว
 มีอยู่วันหนึ่งมาคหัวว่าหัวชานะเป็นเหาหรือ
 เป็นอะไรแนไม่รูอะไรมันไคอยู่แล้วกอดหัว
 เป็นรอยไม้เท้าเหล็กเป็นงามไว"แต่เมื่อนอย
 พอบอกไคโครมาหาขาวไม่รู แล้วเอาไม่อะไรไม่รู
 มาตีหัวนี้ใหญ่มาถึงมาเห็น ตัวที่มาหาขาวนัน
 แลละมาหาขาวแล้วกอดเอาไม่เอาตีหัว เป็น
 ไม่เอาเหล็กตีหัวอีกกรั้งหนึ่ง"คึกก็มีจริง
 เป็นรอยคอนเท้าเหล็ก เออ นี่แลละวิปาก
 ไม่พนเวรภู เป็นพะเจ้าเวรไม่หมคถึงขนาด
 ไปเป็นพะเจ้ายังไม่พนเวร จำเป็นสิบอีก
 เป็นหนานหลวงสิบใหม่โคเมียวสาวคนเถาเอาเมียว
 สาว เขาว่าหมทอกลอนแลละมันไม่โค เป็น
 ล้อยอย่างนั้นแลละเขารวว่าเป็นลือโคโคบคพะเจ้า
 ทั้งเมืองพวกนแลละแล้วแหมกุงตืออน ๆ ก็ไปเป็น
 นางเมขลา แมทธิ นันแลละ

เตาของคำน้อยนี่นะ อันทีนี้ก็ลูกมันไป
 เลี้ยงวัวควายป้อนมันบังคับไปเลี้ยงวัวควาย แม่
 เตาบอกออกมาหัวหัวหัวเห่าให้ เออ ทีนี้มา
 เอ็นแหมกาไว เม็นบอกทามหาไฟวิโธห้อมึง
 หวามมีไฟแทะเอาเหวโงเหวควายหลุบเอาอี่
 แนะ เอาโงไปโงอี่แนะ แลวกอี่เ็นเลง
 โงควายโตยกัน ปินหวาบอจแทะกาหว่ามี
 มี ปินเตานอยของคำออกมาอี่แทะก้านี่มา
 แกลงไซ้ หวาเอาเตานอยของคำมาสู่ควันนี้ฉายแทะ
 โพนักอ มาเอากุนตึงบานตึงเม็งไปกุมตอค
 แทะระธาแลวมันรำไปบอกอี่นั้นหว่า แหมเฮย
 แหม วันนี้เป็นจะมากุมรอนเอาแหมเมอสุควัน
 แหมนานะ แลวเป็นคอควังเนอหือแหมกับมา
 อยู่วังไคเฮเนอ กันหว่าเป็นกุ่มคตังของป้าง
 นั้น หือแหมเขาเงิมฮินเงิมทาเเนเนอ หวอี่แทะ
 บอกแหมแลวแหมมัน หวาฟังกำหลูกเยะจะอันเยะ
 ะโคกอบอไคเอาอี่คทะระเฮยกันมึงบอ
 ไปเอาแหมมึงมากจะชาแด่ ก้านี่กอมันกอเอา
 คันบูบ ๆ ที ๆ เอาคันเง็นคันคำมาคอาหราคทะนา
 เอาแหมออกมาแหมเฮยอัยคี่ในกอออกมาเลาะ
 ะเอาเมอบานเมอจองแหมนาเป็นจะเอาไปสู่
 ควัน ชินถาหว่าแหมบอมาเป็นกอจะชาหลูกอินค
 หลูกเลาะก้านี่เตานอยของคำออกมา นาง
 อุดทะรากอเอามาของเนอคันกอมมาเ็น
 หือหลูกนะไปตังหมอนำฮอน ก้านี่กอเอาแหมมึง
 ไปจอมแลวกจะคุมแหมมึงกินคุมแหมสุควัน

เตาของคำน้อยนี่นะ อันทีนี้ก็ลูกมันไป
 เลี้ยงวัวควายป้อนมันบังคับไปเลี้ยงวัวควาย แม่
 เตาบอกออกมาหัวหัวหัวเห่าให้ เออ ทีนี้มา
 เรือนแมกาไว เม็นบอกถามว่า"ใครหัวหัวให้มึง"
 ว่า"ไม่มีใครหอกเอาเยียววัวเยียวควายลูปเอา"
 อย่างนี้แนะ เอาวัวไปทงอย่างนั้นแนะแลวกมีเพื่อนเ็น
 วัวควายควยกันเป็นอันว่าไม่โกหกหอกจะวามนี้
 มี เป็นเตานอยของคำออกมาอี่แนะ ทีนี้มา
 แกลงไซ้ หวาเอาเตานอยของคำมาสู่ควันนี้ฉายแทะ
 คัวมันก็มาเอาคนทั้งบ้านทั้งเมืองไปคลุ่มทอด
 แทะเสาะหา แลวมันก็ไปบอกอี่นั้นว่า"แม่เอย
 แะวันนี้เขาจะมากลุ่มรอนเอาแม่ไปสู่ขวัญ
 แมนานะแลวเขาทอดวังเหนื่อให้แมกลัมมา
 อยู่วังไคเสียนะ หากว่าเขากลุ่มหมคตังของข้าง
 นั้นให้แมเขาเงิมฮินเงิมตาเสียนะ"วานี้แทะ"
 บอกแมแลวแมมันว่า"เชื่อคำลูกทำอย่างนั้น ทำ
 อยางไรก็ไม่ไค"เอาอี่อุดทะระเอย หากมึงไม่
 ไปเอาแมมึงมากจะมาละ"ทีนี้ก็มันก็เอา
 ชันที ๆ เคาะ ๆ เอาขันเงินชันทองมาขออาราธนา
 เอาแมออกมา"แม่เอย อยู่ที่ไหนก็ออกมาเถะ
 จะเอาไปบ้านไปของ แมนาเขาจะเอาไปสู่
 ขวัญ ถาหากว่าแมไม่มาเขาก็จะมาลูก สงสาร
 ลูกเถะ" ทีนี้เตานอยของคำออกมา นาง
 อุดทะรากอเอามาวางเหนื่อขัน ก็คุมมาเรือน
 ใหญ่กะไปตังหมอนำฮอน "ทีนี้ก็เอาแมมึง
 ไปหยอนแลวกจะคุมแมมึงกิน"คุมแมสู่ขวัญ

โง่ชาเหมเป็น โอย บอให้ตั้งกอบอพัง กัน
 คึก ๆ บอหนักจะบกกานักไปตั้งหมอนำฮอน
 กอเอาเตานอยของคำไปจอม เออมนมจอม
 มั่นลบเอกอไปอองโดยมาทวากันบอเอาเหมมึง
 จอมน้ำจะซาบะแควกันมึงบอเอาเหมมึงจอม
 น้ำ ที่ซาบะแควแล้วกอมันกอดบอใดเอา
 จอมน้ำ โอยอินคเหม เอาเหมออกแคขึ้น
 ยกเหมออกเป็นชั้นบวบ(หัวเราะ)เออ ๆ เหมเถา
 เหมออกตระวานะ กำนักออกตระวาเออ เอา
 จอมแถม กันบอจะนึ่งมึงเออจะบกก
 ทายแหละ ขึ้นเอาไปจอมแพตหน้าอก หน้าอก
 เตาขึ้นนา อันลูกคุดกินนมเหมตคินา เหม
 กอโอยใจจะซาดแล้ว ขึ้นยกออก กำนัก
 (หัวเราะ)กำนักเป็นหื้อเอาจอมมคแหละเป็น
 บวบลายกอเอาจอมแคะแหละนอ เหมกหวาเอา
 เหมจอมมันแรงอายุ..หปหื้อตายกอตายไป
 บอบิร้งแหละหลกเออ อินคหลกเป็นบวบเป็น
 ที่ซนาคเอาเหมจอมเอ เหมอะนุหยาดแค
 แล้ว จอมเอ กำนีเป็นมาแถม เป็นบกก
 ออกไปเลงโงควายเอ เลงโงควายบอหื้อ
 ฐ แล้วเป็นแบ่งไปหื้อบานโตเ็นเนออัน
 หมูหยาดเมนนอยแะนอ แล้วกอมันขึ้นเป็น
 บอแบ่งไว้หื้อแหละ กำนีขึ้นบิแบ่งไป
 หื้อตางเ็น เป็นบกกินแหละเป็นชงชาน
 เป็นบกกินเอาอะหื้อมาเอ บานโตบานเนอ
 เป็นเอาอะหื้อมาเอ เลงมาไว้โตหนึ่งเป็นทวามา

อยากสาแมเชา"โอย ไม่อยากตั้ง"ก็ไม่หึงบิคัน
 เรือย ๆ ไม่อย่างนั้นก็จะตี หนักไปตั้งหมอนำรอน
 ก็เอาเตานอยของคำไปหยอน เออ มันไม่หยอน
 มันหลบเสียก็ไปเรียกตามมาว่า"หากไม่เอาเหมมึง
 หยอนน้ำจะมาเดี๋ยวนี้ หากมึงไม่เอาเหมมึงหยอน
 น้ำจะมาประเดี๋ยวนี้"แล้วก็มันก็อดไม่ไ้ เอา
 หยอนน้ำ "โอย สงสารแม เอาแมออกที ก็
 ยกแมออกเขากี้ (หัวเราะ) เออแมเทา
 แม อือตระวานะหนัก"อตระวาเออ เอา
 หยอนอีกหากไม่อย่างนั้นมึงเออจะตีให้
 ทายแหละ"ก็เอาไปหยอนถึงหน้าอก นาค
 เตาขึ้นนะ อันลูกคุดกินนมแมตรงนี้หนา แม
 ก็ "โอยใจจะซาดแล้ว" ก็ยกออก หนัก
 (หัวเราะ)หนักก็เขาให้เอาหยอนหมคแหละเขา
 ตีมากก็เอาหยอนจริง ๆ แลนะแมก็ว่าเอา
 แมหยอนให้มันหมค อายุแม่ให้ตายก็ตายไป
 ไม่เป็นไรรอกลูกเออ สงสารลูกเขาคือเขา
 ตีมาก เอาแมหยอนเสีย แมอนุภาตแ
 แล้ว หยอนเสีย"หนักเขามายำ เขาบกก
 ออกไปเลี้ยงวัวควายเสีย เลี้ยงวัวควายไม่ให้
 ฐ แล้วเขาแบ่งไปให้บานโตเ็นเนออัน
 หมูชาติเมียนอยแะนอ แล้วกอมันก็เขา
 ไม่แบ่งไว้ให้แหละ หนักก็เป็นอันแบ่งไป
 ให้ตางเ็น เขาไม่กินแหละเขาสงสาร
 เขาไม่กิน เอาสาคให้หมาเสียบานโตบานเนอ
 เขาเอาสาคให้หมาเสียเลี้ยงหมาไว้ตัวหนึ่งเขาวาหา

คำโจงก๋อไปโจละคุมฮาที่เป็นเอาละไว่กามมา
กค ๆ ๆ ที่ไต้บันได เอากระดูกเทานอยของคำ
เอาดินหมสย ที่นี้อุทธะรามากับอกซีอัน
กระดูกแมเอาไว้นั้นแล้วก็จะทำอย่างไรก็ทำเออะ"
หมาตัวนั้นบอกหมาตัวนั้นก็ไปชุกออกให้ แล้ว
ก็เอาไปฝังที่แคนเมืองโนนแนะ แคนเมืองเอากระดูก
แมไปฝังไว้ เป็นกอโพชาลัยออก โอยมีสองมีกลอง
มีเงินมีทองคำออกสะพรั่งคนโพ้นกอนั้นเขาวาไม
ชะลิตนมะธาโปคกานักกอนันงามอยุั้น
หว่าแหละที่นั่น เถานอยของคำกอกายนอ ก่า
นี้กอกายไปแล้วแหละป็นชาวอยุแล้วก๋อไปเลง
ควายเลงโจงหลุกมันบ่อใจแหละใจแคหลุกเมโลง
กานี้มีวันหนึ่ง พญาเจ้าเมืองนั้นมีคนเสนา
อะหมามาบอกหว่า ไมคนโพ้นงามมันมีบับปะ
หอยันคิมกอมเมาะแล้วก๋อใจหือเฮนาอะหมาค
ไปชุกเอาแนะ จะบันให่รางวัลไปเออะไปชุก
เอากันไคมาเจ้าเมืองพารานาจะบันรางวัล
จากคี่อื่นอ ไปชุก โอยตั้งเมืองตั้งถึงตั้งจ่าย
ไฟไปชุกแนะอยากหยั่งหากลึงคัก ๆ ยังกาง
อันหลุกมันหลุกเมเกานันไปเลงโจงควายยังคาง
อยุเป็นหว่าไปมคกิงมคจ่ายแล้วกา บอมไฟ
เส็ดที่ก๋อไปแอ เกิดอุทธะราแนะเลงโจงควาย
อยุมีบ่อเถาคนหนึ่งหว่า เกิดไฟกางเป็นจะ
จะเอาโทคนะเมอเลาะเมอคคเอาโพ้นไค
อู แล้วโจงควายชอยรไฟจะเลงหว่าเออ
ชอยจะผอหืออแนะ กอเมอ คูกเขาสูง

คำหลวงก็ไปหาคนหาที่เขาเอาฮาควาความมา
กค ๆ ๆ ที่ไต้บันได เอากระดูกเทานอยของคำ
เอาดินถมสย ที่นี้อุทธะรามากับอกซีอัน
กระดูกแมเอาไว้นั้นแล้วก็จะทำอย่างไรก็ทำเออะ"
หมาตัวนั้นบอกหมาตัวนั้นก็ไปชุกออกให้ แล้ว
ก็เอาไปฝังที่แคนเมืองโนนแนะ แคนเมืองเอากระดูก
แมไปฝังไว้ เป็นกอโพชาลัยออก โอยมีสองมีกลอง
มีเงินมีทองคำออกสะพรั่งคนโพ้นกอนั้นเขาวาไม
ชะลิตนมะธาโพธิ ที่นี้ก็เป็นอันงามอยุั้น
ว่าแหละที่นั่น เถานอยของคำกัธรรมคานะ ที่
นี้กักายไปแล้วแหละ เป็นชาวอยุแล้วก๋อไปเล้ง
ควายเล้งว้าวลูมันนี้ไมไ้พรอกไ้แคหลุกเมียบหลวง
ที่นี้มีวันหนึ่ง พญาเจ้าเมืองนั้นมีคนเสนา
อมายมาบอกวว่าไมคนโพ้นงามมันมีสารพัด
หอยันเค็มโนมเมาะแล้วก๋อไ้ให้เสนาอมาย
ไปชุกเอาแนะ จะบันให่รางวัลไปเออะไปชุก
เอา หากไคมาเจ้าเมืองพารานาจะบันรางวัล
คี่มากนั้นะ ไปชุก โอยตั้งเมืองตั้งถึงตั้งขาย
ใครไปชุกแนะอยากหยั่งรากลงเรื้อย ๆ ยังเหลือ
อันลูกันลูกเมียบแรกันไปเล้งว้าวควายยังคาง
อยุเขาวาไปหมคหญิงหมคขายแล้วละ ไมมีใคร
เศระก็ไปนะ เหลืออุทธะราแนะเล้งว้าวควาย
อยุมีพดเถาคนหนึ่งวว่า "เหลือไกรกางเขาจะ
จะเอาโทนะไปเออะไปชุกเอาโพ้นไค
ไมร""แล้วว้าวควายช้อยเลาไกรจะเล้ง"วว่า"เออ
ชอยจะคู้ให้"นี้แนะก็ไป คูกเขาสูง

เอาคันนั้นคันคำไปค่อ กันบินแห่มชอยแต่
 ก่อค่อโศคค่อพวยพดขึ้นมายของคันอันนี้
 ก่อเอาจางไปใส่เอามากอนแนะ พะญาเจ้าเมือง
 เป็นเลยเอาบินเมเฮ เลยเอาบินเมนางเมือง
 นางเทวีเฮ แลวกอ้อเเมนอยกอกอยละกา
 อา เคาอกอยแอ จะเยะจะโค่นอ เฮอะ
 กำน้อเเมนอยกิดโคแล้วหวา อะปอนบอ
 ไชระบาย จะเมอบอกอ้ออุทธะรามาใจปอกอน
 กำน้อใจกอนไปสองเป็นกอมมาแทนอ บอ
 หวาปอเม้งบอชระบาย ตกแต่งเชิง กำนีเป็น
 กอนินางเทวีนอกกอมมา กอมมาแพวฮุน
 ตางแนะ เออ ไปพอดเอนจางมาโงควาย
 .อาไปยังไวทางป่าพัน บอเอาไปแหละ ป่อใจ
 บอคี่คี่นางกอหวาจะอันเณากอยุคไ่วพัน
 กำน้อไปพดกอไปอ้ออุทธะรานีเอามัด
 เฮ แลวกอเอาเสื่ออาผ้านันตุงหื้อหลูกมัน
 กอเอามาเป็นแนะ กำน้ออเป็นโตแอ แลว
 อ้ออุทธะรานีเอาไปมัดไปสอนโปกคอรนี้เฮ
 เคาบอฮูเคากอเอาเมอเม้งโนนแอ มันเมิน
 กันน้อ มันเมิน แต่บองามเมินแหละ
 ะริคกอบอเมินปากกอบอเมิน โคหนุง
 กอแพน พะญานันกอหวามันจะโค เป็นกอ
 มีหลูกไวกอนหนึ่งนี้ กำน้อกอหวาจะโค่นอ นางโต
 นีกอ อันเสื่อผารังกยเมินแลวกออบางกอ
 บอเมิน ลับนอนกินอยูกอบอเมินแล้วหลูกอัน
 คียังคางอยุพัน มันทามฮาแห่ม แหมมันฮอง

เอาขันเงินขันทองไปชอ"หากเป็นแม่ชอยจริง
 ก็ชอโปรคชอชวย" พรวกขึ้นมาวางขันนั้นนี้
 ก็เอาชางไปใส่ เอามากอนแนะ พญาเจ้าเมือง
 เวาเลยเอาเป็นเมียเสียเลยเอาเป็นเมียนางเมือง
 นางเทวีเสีย แลวกอ้อเเมนอยก อิจฉาละรี
 อา เขาก็อิจฉานะ จะทำอย่างไคนะ เฮอะ
 หนี้อเเมนอยกิดโคแล้ววา "อะ พอนไม่
 คอยสบาย"จะไปบอกอ้ออุทธะรามาเปี่ยมผอกอน
 หนี้อไชนันไปเรียกเขา ก็มาจริง ๆ นะ บอ
 วา"พอมึงไมสบาย" ตกแต่งเครื่อง หนี้อเขา
 ก็เป็นนางเทวีนะก็มา ก็มามาถึงหน
 ทางแนะ เออไปถึงเรือน ชางมาวักววย
 เอาไปยังไวกลางป่านั้นไมเอาไปแหละพ่อใจ
 ไมคี่ หนี้นางก็ว่าอย่างนั้นเสนาถ์หยุดไ่วพัน
 หนี้อไ้ถึงก็ไป อ้ออุทธะรานีเอามัด
 เสีย แลวกอเอาเสื่ออาผ้านันตุงหื้อหลูกมัน
 ก็เอามาเปลี่ยนแนะ หนี้ออ เปลี่ยนตัวรี แล้ว
 อ้ออุทธะรานีเอาไปมัดไปสอนโปกคอรนี้เสีย
 เขาไมรู เขาก็เอาไปเมืองโนนนะ มันเหมือน
 กันน้อ มันเหมือน แต่ไมงามเหมือนหรือ
 จริคก็ไมเหมือน กูคก็ไมเหมือน เสื่อผานุง
 ก็ไซ พญานันก็ว่ามันอย่างไร เขาก็
 มีลูกไวกอนหนึ่งนี้ หนี้อก็ว่าอย่างไรนะ นางตัว
 นีกออันเสื่อผาอะไรก็เหมือนแลวกอิดนีก
 ไมเหมือน หลับนอนกินอยูกอไมเหมือนแล้วหลูกอัน
 คียังคางอยุพันมันตามหาแม่แม่มันเรียก

มาอุมกอบขมา อยานันธองมาอุมกอบขมา หวา
 บอไปแหละ บอไอแหมเจ้านี้ กำนันกอบขมา
 บอกให้อานาอามาตยหา เอานางนี้ไปหาเอหา
 จะอแหละแล้วกอแบ่งส้มแบ่งส้มไปส่งหือปอ
 แหม กำนันกอบขมาทมนำธอน เคากอมากัดมา
 ผูกมาหา หือตายแทนอ กำนันชดเฮแล้วกอ
 ใสออม เอาโธนี้ใสกอน เอาตีนใส่โตย เอา
 มือใส่แตก เอาจันทมเฮ แล้วกอตามไปส่ง
 แนะ หวาโอ นางอุทธะราเมอยพันปีนางเมือง
 บออันใดกินธังแนะ หลูกเฮานีเมอ ผอแะ
 ส้มปลากังกอมาทอด(หัวเราะ) แล้วกอมากิน
 ของโพเมใดกินไธจันหลูกนี้แรงมดแหละ
 กำนันไธขอมือ ขอกินออกมาเป็นนิ้ว โธ
 เป็นมือหลูกเฮาแต่แอ บอใจอาจปาดแะ ปอบอก
 (หัวเราะ) บัดนี้กอบโกไธออกมาอันอ โธ
 ไหละกาตีนอันอุทธาเฮาแหมเฮย เฮานีไธค
 บอคีนอ จึงมาไธหาหลูกแนะ กำนันโธหว่าโธ
 เยะนอ เป็นขามาสูงหือกินกอกิน กำนันกอ
 พะเจ้าเมืองกอมา หาเอาอุทธะราไปไว้ที่ใน
 เหว หือบอกมาขะเคานี กอมัดของเถานัน
 แอ กันบอบอกกอจะหา กำนันกอจำป็นไค
 บอกหว่าออยู่โบกกระนี้ แล้วกอมัดไปจอมโบก
 กอกระนี้ กำนันกอไปโธะผอ เตะะบุคมาอีกหา
 แนะ เอานางออกไปอยู่ฝั่งน้ำเอาผาคาวเอาโค
 เข็งคียบ มาหนุงหือแนะ นางกอมาไธหว่าไฟกอ
 บอมาโธยทามา กันบุนบวมักกอตายไปแล้ว

มาอุมกัไมมา นางนันเรียกมาอุมกัไมมา ว่า
 ไไม่ไปหอรอก"ไไม่ไแม่เจ้านี ที่นี้ก็พุดกับพอ มา
 บอกให้อานาอามาตยหา เอานางนี้ไปมาเสียว่า
 อย่างนี้แหละ แล้วก็ทำสม ทำสมไปส่งไฟพอ
 แม่ ที่นี้ก็มาทมนำธอน เขาก็มากัดมา
 ผูกมาหาให้ตายจริงนะ ที่นี้ชดเสียแล้วก็
 ใสไฟ เอาหัวนี้ใสกอน เอาตีนใส่ตามเอา
 มือใส่ถัก เอาเนื้อมเสีย แล้วก็หามไปส่ง
 แนะวา โอ นางอุทธะราไปอยู่นั้นเป็นนางเมือง
 ไไม่เห็นใดกินอะไรแนะ หลูกเรานี้ไป คูนี
 ส้มปลากังมาถึง"(หัวเราะ) แล้วก็มากิน
 ถองยัวเมียใดกินไธเนื้อคูนีหมคเกลี้ยงแหละ
 ที่นี้ไคขอมือขอกินออกมาเป็นนิ้ว "โธะ
 เหมือนมือหลูกเรจริงนะ ไไม่ไทางปลาแะ"พอบอก
 (หัวเราะ) ครุหนึ่งก็ไคหัวออกมาอันนะ โธะ
 ไหละขีที่นี้อันอุทธาเราแม่เฮย เรานีทำ
 ไไม่คีนะจึงมารองไธหาหลูกแนะ เวลาเมาเมาหัวว่าหัว
 ทานะ เขามามางไธกินก็กิน ที่นี้ก็
 พญาเจ้าเมืองก็มาหาเอาอุทธะราไปไว้ที่ใน
 เสีย ให้บอกมาประเดียนนี้ กิมัดของเถานัน
 แหละ หากไไม่บอกก็จะมา ที่นี้ก็จำป็นไค
 บอกหาอยู่โบกกระนี้ แล้วก็มัดไปหยอนโบก
 กระนี้ที่นี้ก็ไปเสาะคุ เทวบุตรมารักหา
 แนะ เอานางออกไปอยู่ฝั่งน้ำเอาผาขาวเอาเสื้อผา
 เครื่องทิพย์มาหนุงไธแนะ นางก็มารองไธหาไกรก็
 ไไม่มาตามตามหาหากบุนไไม่มีก็ตายไปแล้ว

๘ "อา อันนี้ก็กอยอันชักทำเตอ ฝ่าอาชางนี้ เอาไป
 คุยพะญาเจ้าเมืองอุเทนนั้น เมพะญาเจ้าเมืองนั้น
 มานแหม กอนาว เอาผาแดงนั้นไปปกหม แล้ว
 นอนอยจวนนั้น นกฮั่นบินมาอัน อาอันนี้
 บินกุนเมืองอุคมโกนี้ นกฮั่นก็กอบเอาไป
 เอาไปตีก ๆ เอาไปเขตแดนที่พระราชวังของกุน
 อยบุนแพวเขตแดน มีเกาะไมยงโคงตุนหนึ่ง
 เอาเมอไวกิงไมทัน เอาวางไวกั้น นกนั้นกอ
 บุดอึ้งแหละ กายนางแพพญาอุเทนไปวางไวก
 มานกจะเกิดวันนั้น นางกอหวาจะกินกอบอกิน
 จะเอาไปกินที่โน นกอันนี้กายมากจะไปหา
 บานหาเมืองก็ไปไม่ได้แล้ว บะเควนีก็ตาย
 อยนธองโสนกจะกินกอกินเอ กายมาไวกั้น
 ลูกมาจากเมืองจุมป เอามาไวกั้น นกกอดันนั้น
 กอบินนี้เอ เหมอกันนั้นกอกะตุดเจ้าอุเทน
 นั้นแหละ เกิดเหมอจันแล้วกอเอาผาแดงนั้นมาปก
 มาหมไวก ตกแจงมาพะราชไปฮาโละฮากินฮาโหมัน
 หลกไมมากิน ไปฮากระดุกกุนกะตุดแรดตั้นกฮັด
 เอามากินแล้ววางไวกหลมตัน เอากระดุกนั้นมา
 คุมไปแพวเกาะไมนั้น กอหวา โอ โคนอยจ้งมา
 ไหอยบุนกิงไมบุน แหมจันเอนมาแหม โอบินยัง
 บินเตวะคากา บินพะญาอินกา มาโละอยุน
 บะเควนีนกอบเอาขามาไวกนี้ ไคยะตุดหลกอย
 นี้แหละ ลูกจากเมืองอุเทนบุนมาเกิดหลกอยนี้แหละ
 กอหวาบินพะราชพะราชของเสว สังกันไวกวา

"อา อันนี้ก็ไม่เคยเห็นสักครั้ง ฝ่าอาชางนี้ เอาไป
 คุยพะญาเจ้าเมืองอุเทนนั้น เมพะญาเจ้าเมืองนั้น
 ทองแกอีกนี้ ก็หนาว เอาผาแดงนั้นไปคลุมหมแล้ว
 นอนอยู่นอกชานนั้น นกฮั่นบินมาเห็นอาอันนี้
 เป็นคนเมืองอุคมโกนี้ นกฮั่นก็คายเอาไป
 เอาไปเรื่อย ๆ เอาไปเขตแดนที่พระยาบีสองคน
 อยโนนถึงเขตแดน มีโคนไมยงใหญ่ตุนหนึ่ง
 เอาไปไวกิงไมนั้น เอาวางไวกั้น นกนั้นก็
 ไมคุดะไรละ คายนางแพพญาอุเทนไปวางไวก
 ทองแกก็จะเกิดวันนั้น นางกัว"จะกินก็ไมกิน
 จะเอาไปกินที่โน นกอันนี้คายมากจะไปหา
 บานหาเมืองก็ไปไม่ได้แล้ว บัดเคยวันก็จะตาย
 อยน"รองโสนก"จะกิน ก็กินเสียกายมาไวกทำไม
 เอามาจากเมืองชุมพ เอามาไวกทำไม"นกกัตัน(ตก)จ)มัน
 ก็กินหนี้เสีย เมื่อคินนั้นก็ประสูติเจ้าอุเทน
 นั้นแหละ เกิดเมื่อคินแล้วกอเอาผาแดงนั้นมาคลุม
 มาหมไวก ตกแจงมาพะราชไปเที่ยวหากินหาหัวมัน
 หลกไมมากิน ไปหากระดุกคนกระดุกสัตว์ตั้นกฮັด
 เอามากิน แล้วทิ้งไวกกลางนั้น เอากระดุกนั้นมา
 คุม ไปตึงโคนไมนั้นกัว"โอ ตัวนอย ทำไมมา
 รองไหยบุนกิงไมโนน แมก็รองลงมาอีกโอเป็นอะ"ร
 เป็นเทวคาหรือเป็นพระอินทร์หรือ มาเที่ยวอยุนี"
 "บัดเคยวันนกคายเอาขามาไวกนี้ไคประสูติลูกอย
 นี้แหละ มาจากเมืองอุเทนโนนมาเกิดลูกอยุนีแหละ"
 กัว"เป็นพระยาณี พระยาณีสองสหายสังกันไวกวา

พระอาทิตย์คืบนี้ต่อไปโจธาเนอ ตายละ พระอาทิตย์
โค่งนี้คืบกันนี้ตายแหละ พระอาทิตย์โค่งนี้คืบกัน
นั้นก็ตายต่อไปโจธา กอไปโละฮาเกินกอมาปะ
โละแฮมเจ้าอุเทนนั้นแหละ เอาหลูกมาเกิดอยู่บน
เกาะไม้นั้น นางนั้นก็ขอพระธำมาเอาฮาเอาหลูก
ลงไปจิมเตอะ พระราชีกัดเอาไม้มากายแบ่ง
เก็นขึ้นไปฮาเอาหลูกลงไว้เถ เจเอาเมลงมามา
อยู่บนฮาโฮมันหลูกไม้มารุ่งกันอยู่บนโคเจคปี
นางแฮมเจ้าอุเทนนั้นมาคอโคตบนโคตบนหนึ่ง
พระราชี พระราชีกอหวาบอจางโคตบงโล กอ
เอาเนอโคตบงทือพระราชี พระราชีกะรักกาบอริก
เมณาเปยทือผอนอความค(หัวเราะ)พระราชีกอ
รักกอ เอาแฮมเจ้าอุเทนอยู่บนนั้นแหละ พระราชีกอ
กนคือยคอยบนตายแล้ว ยังพระราชีกอคือยหนึ่ง
แฮมเจ้าอุเทนนั้นยังบอตายเทอ บิจาบปิมมี
จินเรอมาคุษพระราชีกอหวา อะจะโคต เยจะโคต
จางปากอมาคุษ เรอกอมาคุษ ฟีกอมาหลอก กอ
รักจะอะคักทอนฮาเสวนันนา กอหวาโอะอะเคว
มีเสวกอตายแล้ว คอมาโพคหนอยเตอะ เสวนัน
กอไปฮาพะญาอิน พะญากอหวาโอะอออยากทือไปโคต
เสวนันเอาริงสามชายไปโคต บุนมันยังมีอยู่
บิณฑุกพะญาเจ้าเม็งนา เอาริงสามชายนี้ไปทือ
เสวกเถ ชายหนึ่งบิณฑุกคิดชายเก่าแล้วหมจางป่า
บิณฑุกนึมคและสันกานันกันหวาคิดแล้วกอ
นาฮามค ชายตางปลายัน โอโคตยานโคตเม็ง

(ถา)พระอาทิตย์คืบนี้ต่อไปตามหานะตายละพระอาทิตย์
ควงนี้คืบกันนี้ตายแหละพระอาทิตย์ควงนั้นคืบกัน
นั้นก็ตายต่อไปตามหา ก็ไปเสาะหาเก็นก็มาพบ
โละแฮมเจ้าอุเทนนั้นแหละ"เอาหลูกมาเกิดอยู่บน
คบไม้นั้น นางนั้นก็ขอพระธำมาเอาฮาเอาหลูก
ลงไปทีเถอะ พระธำก็กัดเอาไม้มากาตสราง
บันโคตขึ้นไปหาเอาหลูกลงไว้เสีย เอาเมยี่หลังลงมามา
อยู่บน หาหัวมันหลูกไม้มารุ่งกันอยู่บนโคเจคปี
นางแฮมเจ้าอุเทนนั้นมาขอแทนบุญแทนคุณกับ
พระธำ พระธำก็ว่าไม้มะให้แทนโคตอย่างไรนีก
เอเอเนื้อค้วนนี้ให้พระธำ พระธำจะรักหรือไม่ว่
นี้หนา เปลือยให้คนะชาวหมค(หัวเราะ)พระธำก็
ลิกกะระ เอาแฮมเจ้าอุเทนอยู่บนนั้นแหละ พระธำก็
คนทือยคอยบนตายแล้ว เหลือพระธำคัวทืออยู่กับ
แฮมเจ้าอุเทนนั้นยังไม่ตาย เป็นร้างเป็นหม
เป็นเลื่อมารบกวพระธำก็ว่า"อะ ทำไม ทำอย่างไร
ข้างปากก็มารบกวเลื่อมารบกว นีกก็มาหลอก"ก็
ลิจจะอริฐานหาเพื่อนันหนากว่า"โอ บัดเดียว
นี้เพื่อนก็ตายแล้ว ขอมาช่วยหนอยเถอะ"เพื่อนัน
ก็ไปหาพระอินทร์พระอินทร์ก็ว่า"โอไมยากให้ไปช่วย
เพื่อนัน เอาริงสามชายไปช่วย บุญมันยังมีอยู่
เป็นลูกพญาเจ้าเมืองหนา เอาริงสามชายนี้ไปให้
เพื่อนเสีย สายหนึ่งเป็นวาคิดสายแรกแล้วหมจางป่า
หมมีเลื่อมารบกวและสันกลางนั้นหาหวาคิดแล้วก็
มาหาหมค สายตางปลายัน โอโคตยานโคตเม็ง

เอาบ้านเอาเมืองใด เอามาถือเสว เสวกอดี้คชราย
 เกา กอบอมาโกแหละ จางกอบอมาโกยังกอบอ
 มาโก แล้วเอาถือเจ้าอุเทนนั้น ไคธิบครองปี
 กอหา อาเรามาอยู่กือไขปกไปอยู่บ้านอยู่เมือง
 บะแวนนี้พระราชาถืออีกแล้วปกไปอาบ้านธา
 เบ็งเตอะ ไปจะไคไคก้อเอาซึ่งนี้มาคืด แล้วก้อ
 ชีจางชียังไปแหละชีเธอไปถือเตวะคาปานี่นำไป
 นำไปถือพคเม็ง ถือพคบานพคเม็งเจ้าอุเทน
 นั้น เอาซึ่งนั้นมาคืดรายกางกือชีจางชีมา
 ออกมา พระราชาชีกใหม่ก้อออกมาเจ้าอุเทนมา
 แพรพานแพวเม็ง พระญาเมืองเกานั้นตายแล้ว
 เจ้าอุเทนกือไคเป็นพญาเมืองอยู่เมืองเกานั้นแหละ

เอาบ้านเอาเมืองใด เอามาให้เพื่อนเพื่อนก็คืดสาย
 แรกก็ไมมาไกลแหละ ข้างก็ไมมาไกลอะไรก็ไม
 มาไกล แล้วเอาให้เจ้าอุเทนนั้น ไคธิบสองปี
 ก็ว่า"อา เรามาอยู่นี้ก็อยากกลับไปอยู่บ้านอยู่เมือง
 บัดเดียนนี้พระราชาชีกแล้วกลับไปหาบ้านหา
 เมืองเถอะ"ไปอย่างไรไคก็เอาซึ่งนี้มาคืดแล้วก็
 ชีข้างชีอะไรไปแหละ ชีเสียไปให้เทวะคาปานี่นำไป
 นำไปให้ถึงเมืองให้ถึงบ้านถึงเมืองเจ้าอุเทน
 นั้น เอาซึ่งนั้นมาคืดสายกตขง ก็ไคจางชีมา
 ออกมา พระราชาชีกใหม่ก้อออกมา เจ้าอุเทนมา
 ถึงบ้านถึงเมือง พญาเมืองเกานั้นตายแล้ว
 เจ้าอุเทนก็ไคเป็นพญาเมืองอยู่เมืองเกานั้นแหละ

นิทานคติ

(Didactic Tales)

นิทานคติ

แม้ว่าจุดใหญ่ของการเล่านิทานจะอยู่ที่ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นประการสำคัญก็ตาม แต่นิทานจำนวนมากก็มีสาระเป็นคติเตือนใจผู้ฟังให้ปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควรและจรรยา รวมอยู่ด้วย มีในนอย นิทานเหล่านี้ บางเรื่องผู้เล่าก็จำมาจากเรื่องที่พระภิกษุเทศน์ให้ฟัง ซึ่งบรรดาอุบาสกอุบาสิกา ก็นิยมฟังกันเป็นอันมาก โดยเฉพาะผู้ที่สูงอายุ นับว่าเป็นอุบายสอนธรรมะอันชาญฉลาด เพราะถากสอนธรรมะกันตรงๆ มีแต่หัวขอรธรรม ผู้ฟังย่อมบังเกิดความเบื่อหน่าย ง่วงเหงาหาวนอน หายสนใจฟังจริง ๆ น้อยมาก ดังนั้นธรรมะเหล่านั้นจึงแฝงออกมาในรูปของนิทาน เหมื่อนยาขมที่เกลือบัวควยนำคาราญบวรวิภคย์คล่องคอไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องขากเย็นแถมอย่างใด นิทานชาดกก็ดี เรือนิทานอีสปก็ดี ต่างก็มีจุดมุ่งหมายอันสำคัญและมีวิธีการนำเสนอผู้ฟังควยอุบายดั่งกล่าวแล้วทั้งสิ้น

ผู้เขียนได้นำนิทานคติมาเสนอไว้ในที่นี้รวม ๒ เรื่อง คือ

อดสามครั้งเป็นเจ้า อดเก้าครั้งเป็นมหาเศรษฐี

คำว่าอดในเรื่องของนิทานเรื่องนี้ หมายถึงความอดทน แนวคิดของเรื่องมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนให้ผู้นั้นมีความอดทนอดกลั้นต่อโทสจริต ซึ่งตัวละครในเรื่องต้องผ่านการทดสอบความหนักแน่นของจิตใจหลายครั้ง จนในที่สุดเมื่อสามารถระงับจิตใจของตนเองได้ ไม่พินหันหันเหวตอเหตุการอันเภาะณา เทวตากัไหรางวัลในความมื่อเบกขาของเข่า จนเข่ามั่งมีเป็นมหาเศรษฐีขึ้นมา นี่เป็นเพราะเขาเชื่อฟังคำสั่งสอนของมิดา ที่สอนให้ไว้ว่า "อดสามครั้งเป็นเจ้า อดเก้าครั้งเป็นมหาเศรษฐี" โดยแท้

นอกจากจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะสอนเรื่องดังกล่าวแล้ว เรื่องนี้ ยังให้แง่คิดอื่นๆ เช่น

- ลูก ๆ มักไม่ค่อยสนใจความเภาอยู่ทุกซ่ซุขของพ่อแม่ เข่าทำนอง "ลูกเจ็ดคน พ่อแม่เลี้ยงได้ พอแม่มคนเคียวลูก ๆ เลี้ยงไม่ได้"

- การหาความสงบสุขจากการถือเพศบวรหริต
- ความโลภและคัณหานัหนาแนของมนุษย์ ฯลฯ

เรื่องนี้มีพระโพธิสัตว์เข้ามาเกี่ยวข้องกับในตอนท้ายด้วย เพื่อช่วยคลี่คลายเหตุการณ์ให้จบลงด้วยดี

พราณปาकिनศีล

"พราณปาकिनศีล" เป็นนิทานสอนธรรมะที่สนุกสนานอีกเรื่องหนึ่ง คำสั่งสอนซึ่งแฝงอยู่ในนิทานเรื่องนี้มีหลายด้าน เป็นต้นว่า

- ศีลคืออะไร การรักษาศีลทำอย่างไร ผู้รักษาศีลจะมีผลตอบแทนอย่างไร

- ผลตอบแทนอันเกิดจากการทำบาปของคนต่าง ๆ เช่น ความทะนง ความ

ปากร้าย ความเป็นอันขพาลเที่ยวทำลายสาธารณสมบัติ การเล่นขโมย การไม่ไต่บวช และการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมื่อบุคคลเหล่านั้นดำเนินอยู่ในระหฤทธิคุณและในความชั่วของตน ก็สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานที่ตนได้รับอยู่เป็นเวลายาวนานนั้นได้ ส่วนตัวนายพราณ เมื่อใดที่ตระหนักถึงอำนาจของระหฤทธิคุณและอำนาจสั่งแห่งการรักษาศีลเช่นนั้นก็เปลี่ยนใจไม่กินศีล เขาจึงได้รับผลบุญตอบแทนให้เป็นคนโชคที่มีอำนาจวาสนาในที่สุด

ทุกตะ

เรื่อง "ทุกตะ" นี้ มีเนื้อความเกี่ยวกับชายยากจนเชื่องโง่ ประกอบกับความเกียจคร้านของเขา จึงเป็นเหตุให้ญาติพี่น้องพากันรังเกียจ ไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย จนถึงกับเมื่อจะถูกประหารชีวิต ก็ไม่มีใครสักคนที่จะเอ่ยปากขอชีวิตของเขาไว้ คงมีแต่พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นทั้งภรรยาและผู้อุปการะ เท่านั้นที่ยังมีความรักและความต้องการตัวมันอยู่ ในตอนหลังเมื่อมันกลับมารวยเป็นเศรษฐีขึ้นมา คนโน้นก็เป็นเพื่อนนี้ก็เป็นน้อง เรื่องนี้แสดงสภาพของสังคมและจิตใจของมนุษย์หลายแง่หลายมุม เป็นต้นว่า

- คนจนเป็นที่รังเกียจชิงชังของคนทั่วไป

- คนมีเงินคือคนที่มืออภิสิทธิ์ ทำอะไรคิดอะไรก็มักจะมีผู้เห็นด้วยเสมอไป

- คนจนทำผิดก็เดือดร้อนก็อาจถูกคนมีเงินปรับเป็นโทษหนักได้
- คนมีเงินเขาเรียกนอง คนมีทองเขาเรียกพี่

ในตอนจบของเรื่อง ผู้เฒ่าเองได้สรุปความไว้ว่า เรื่องนี้สอนใจผู้ฟังดังนี้

- คนมั่งมีอย่าถูกคนแคลนคนทุกขียาก
 - คนทุกขียากไม่ควรไปกระทำการล่วงเกินคนมั่งมีแม้แต่ในทางคำพูด
- อาจเป็นอันตรายแก่ตนเองได้ เว้นเสียแต่ว่าคนทุกขียากนั้นจะเป็นคนมีปัญญาเฉลียวฉลาดเท่านั้น

ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก

นิทานสั้น ๆ เรื่องนี้ให้แง่คิดคล้ายคลึงกับนิทานเรื่องหนึ่งในคานธีว่า "ลูกเจ้าคน พ่อแม่เลี้ยงได้ แต่พ่อแม่คนเคียวลูก ๆ เลี้ยงไม่ได้" - เมื่อลูกหลอกเอาทรัพย์สินสมบัติของบิดาไปเป็นของกำเเองจนหมดสิ้นแล้ว ก็ปล่อยปละละเลยให้บิดาของตนอด ๆ อยาก ๆ ไม่ได้ชู้ตักินดี กล้วยอบายอันชาญฉลาดของสหายของบิดา ทำให้ลูกชายหลงกลกลับมาเอาใจได้ เอาอกเอาใจบิดาอีกกรั้งหนึ่ง เพื่อหวังในส่วนแบ่งแห่งทรัพย์สินมรดกซึ่งตนคาดคิดว่าบิดาของตนยังมีหลงเหลืออยู่อีก

กาผอม

นิทานเรื่องนี้ให้ภาพที่ขัดแย้งกันระหว่างคนสองคน คือ เศรษฐีใจบุญ และเศรษฐีใจบาป ผลตอบแทนซึ่งเคยออกมาในตอนจบของนิทานย่อมจะเป็นอุทาหรณ์สอนใจผู้ฟังสำนึกในเรื่องบาปบุญคุณโทษได้เป็นอย่างดี นอกจากจะมีลักษณะเป็นนิทานสอนธรรมะแล้ว นิทานเรื่องนี้ ผู้เล่าได้อ้างไว้ในตอนท้ายว่า เศรษฐีใจบุญนั้นหลายชาติมาก็ได้สำเร็จอรหันต์เป็นพระพุทธเจ้า

แง่คิดอันสำคัญที่จะได้รับจากนิทานเรื่องนี้คือ

- การทำบุญให้ทานนั้นเป็นสิ่งประเสริฐ แต่ถ้าทำมากเกินไปจนเป็นเหตุให้ตนเอง

ต้องประสบกับความทุกข์ยากหาหนะนั้น หากว่าไม่

- คนมันมีเสียยิ่งยอมคั่งกว่าคนยากจน
- การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่ทุกข์ยากกว่าตนเอง จะเป็นบุญกุศลอย่างยิ่ง
- ผู้ทำกรรมเช่นไร ก็ย่อมจะได้รับผลเช่นนั้น

ความซื่อสัตย์

ทวยอำนาจของความซื่อสัตย์ ซึ่งบุคคลผู้พิจารณาในนิทานเรื่องนี้ก็บอกกันอย่างมั่นคงนั่นเอง เป็นเหตุให้ทวยคำพาดินทองช่วยเหลือให้กลับกลายเป็นคนสมประกอบเหมือนคนทั้งหลาย เรื่องนี้สอนใจผู้ฟังให้ตระหนักถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ซึ่งมิตรสหายและบุคคลทั่วไปควรจะได้มีต่อกัน แม้ว่าจะมีช่องทางให้สามารถเอาเปรียบผู้อื่นได้ ก็หาควรกระทำไม่

ออกตามเตอเป็นเจ้า ออกเภาเตอ
เป็นมะอาเส็ดที่

ออกตามครึ่งเป็นเจ้า ออกเภาครึ่ง
เป็นมหาเศรษฐี

นายคำหลวง หอมนาม: บุญเฮา

ยังมีคนเภาคนหนึ่ง มีลูกเจ็ดชาย
คนเภาคนนั้น บอมีลูกหญิงซักคนเป็นลูกป่อจาย
มด ลูกป่อจายนั่นก็มีเม บอริบมด
มีลูกมีหลานมดแหละ แล้วคนเภาคนนั้นมี
อายุไคแปดสิบของกอไชไปจำขึ้นพาวะนา
ในป่า แล้ววกอคนเภานั้น เมกอตายไปเอแล้ว
เกิดแต่ลูกลูกจายเจ็ดจายนั่นก็มีเมมด
อยู่คนละเเฮินละเเฮินอยู่กับคนละชอบโคมด
แล้ว ป่อเภาอยู่เเฮินโตเเดว กอบอใครรับความ
รัก หวาวอญี่กอบอใครรักต่อไค กูกอจะไป
พาวะนาอยู่ในป่า กินขึ้นกินตานป่าไมโนนแหละ
หวาวอย่างนี้แล้วกอปีกซาฮาหลกเคากอน หลก
ตั้งเจ็ด ทามเภาหวาวอย่างนี้หลกที่หนึ่งของมาหว่า
ป่อเภาเกิดไปกิดมา กอหวาของมาถึงเจคนี่แหละ
ป่อมาถึงเจคนั้นแล้วนากอหวาตั้งเจคนั้น
นี่นา ป่อกอเลงมาใหญ่หมด บะเควินแหมซกอ
ตายเฮแล้ว ป่อกอไชไปโบตบั้นพระริอใน
ป่าฮิมมะปานโนนแหละหวาจะคอขึงเจคนี่
ไปป่อปะการะอูปักตากจะไคอยู่กา(หัวเราะ)
หวาจะฮินา หลกเจ็ดคนนั้นนา กอมาอะชุมชุมม
กัน แล้ววกอโตในกอโตบอซาหมาคไป เภาอยู่

ยังมีคนเภาคนหนึ่ง มีลูกเจ็ดชาย
คนเภาคนนั้น ไม่มีลูกหญิงสักคนเป็นลูกผู้ชาย
หมด ลูกผู้ชายนั้นก็เมีย บริบูรณ์หมด
มีลูกมีหลานหมดแหละ แล้วคนเภาคนนั้นมี
อายุไคแปดสิบสอง ก็ไทเภาเภาสี่ทาวนา
ในป่า แล้ววกอคนเภานั้น เมียก็ตายไปเอแล้ว
เหลือแต่ลูกลูกชายเจ็ดชายนั่นก็มีเมียหมด
อยู่คนละเรือนละเรือน อยู่กันคนละครอยคร้วหม
แล้ว พอเภาอยู่เรือนตัวเดียว ก็ไม่ได้รับความ
สุข วาอญี่ก็ไคสุขเท่าไค กูกอจะไป
ทาวนาอยู่ในป่ากินศีลทำทานป่าไมโนนแหละ
วาออย่างนี้แล้วก็ปรึกษากับลูกเภาคน หลก
ตั้งเจ็ด ถามเขาวาออย่างนี้ ลูกที่หนึ่งเรียกมาว่า
พอเภาคิดไปคิดมาก็ว่า เรียกมาตั้งเจคนี่แหละ
พอมาทั้งเจ็ดคนแล้วหนา ก็ว่า"สูทังเจ็ดคน
นี่หนา พอกี้เลี้ยงมาใหญ่หมด ประเคียวนี้แม่สุก
ตายเสียแล้ว พอกี้ใครไปบวชเป็นพระฉายีใน
ป่าหิมพานต์โนนแหละ วาจะขอสูทังเจ็ด
ไปป่อปะการะอูปักตากจะไคหรือไม"(หัวเราะ)
วาออย่างนี้หนา ลูกเจ็ดคนนั้นหนาก็มาประชุมชุม
กัน แล้ววกอตัวไคก็ตัวไม่สามารถไป เหาอยู่

ปอกอมาพิศจนาหว่า เคานี้มาถึงเจด โตโน
 จะไปกอบอไปกอบอจางหว่าน กำนี้นูกอจะทาม
 ปีนุกนป็นกนไป ปอเถาหว่าจจะอโน กำนี้อ
 ะถากอทามเอาหลุกโถนหนึ่งมากอหว่าอายเออ
 ะเควนี้แหมชูกอตายแล้ว ปอกอเถาแล้ว ปอ
 ะไปโบคป็นพระรือชืออยู่ในป่าอิมมะปานโนน
 เนออาย ไปโจ้หลุกโจ้เมไปอูปะถากปอไค
 อูกา อีอนอไปทามแหมเคอากอน กำนี
 กอไปทามแหมเมกอหว่า เออ ไซ้หือเชอค
 กอเมอลอ ป่าไม้อิมมะปานนั้นมันโกกา
 นีน่า กำนี้นูกอไปจายโตนนั้นกอบอไปแหละ
 หลุกโถนหนึ่งนา กำนี้ออกออบอกหลุกโถน
 ะรองมาแหม หลุกโถนของกอหว่าบอไปเมินหว่า
 แหละ โกเชอคป็นป่าอิมมะปานนั้นนะตูก
 ะยาก บอไปแหละปอเออ หลุกโถนชามกอบอ
 ไป หลุกโถนสี่ ปอเถาเอาเมอทามกอบอไป
 หลุกโถนชกกอบอไป กำนี้นูกอโถนเจคั่นหว่า
 อือ บอป็นชั่งละปอเออ ขอยจะไป
 อูปะการะปอที่ป่าอิมมะปานโนน ปอ
 จะไปกอบอไปเคอะ ขอยจะโจ้หลุกไปเอ้อโจ้เม
 ไป หลุกบอมีคณัน ปอเถากอโจ้เออหลุก
 จายกับหลุกไปนั้นชามกนโจ้เขาป่าอิมมะปาน
 ไป ไปถึงป่าไม้อิมมะปานกอบแบ่งตบแบ่ง
 คี้อย แล้วกอสั่งหือหลุกหว่าบะเควนี้ปอเออ
 อายมานีน่า ปอจะมาทาวะนาอยู่ในป่าไม
 อิมมะปานนี้แหละ อายกอตองหังกำปอเนอ

พอกีมาพิศจนาหว่า เคานี้มาถึงเจด ตัวโน
 จะไปหรือไม่ว่าไปก็พุดไมไคนี้ ที่นี้กจะถาม
 เป็นคนเป็นคนไป พอเถาว่าอย่างนี้หนา ที่นี้พ
 ะก็ถามเอาหลุกถวนหนึ่งมาทว่า "ลูกเออ
 ะเควนี้แหมสูกตายแล้ว พอกีเถาแล้ว พ
 ใครไปบวชเป็นพระธาชืออยู่ในป่าหิมพานต์โนน
 แนะลูกไปชวนลูกชวนเมียไปอูปะถากพอไค
 หรือไม" "อือ ไปถามแหมเขาคุกอน" ที่นี้
 ก็ไปถามแหมยายทว่า "เฮอ ใครให้เสือกัก
 ก็ไปชี่ ป่าไม้อิมพานต์นั้นมันโกลหรือ"
 ะอย่างนั้นะ ที่นี้ลูกชวยตัวนั้นก็ไมไปแหละ
 ลูกถวนหนึ่งหนา ที่นี้พอเถาก็บอกลูกถวน
 สองมาอีก ลูกถวนสองทว่าไมไป เหม็อนอย่างว่า
 แหละ" กัดวเสือกักในป่าหิมพานต์นั้นนะตูก
 ะยาก ไมไปแหละพอเออ" ลูกถวนสามก็ไม
 ไป ลูกถวนสี่พอเถาเอาไปถามก็ไมไป
 ลูกถวนหกก็ไมไป ที่นี้ลูกถวนเจคั่นว่า
 "อือไมเป็นไรพรอกพอเออ ขอยจะไป
 อูปะการะพอที่ป่าหิมพานต์โนน พ
 จะไปก็ไปเถอะ ขอยจะชวนลูกไป เอ้อชวนเมีย
 ไป" ลูกยังไมมีคณัน พอเถากีชวนเอาลูก
 ะชวยกับลูกสะโง้นสามคนชวนเขาป่าหิมพานต์
 ไป ไปถึงป่าไม้อิมพานต์ก็สร้างกระตอมสร้าง
 ที่้อย แล้วกอสั่งให้ลูกว่า "ะเควนี้พอเอ
 ลูกมานีนะ พอจะมาทาวานาอยู่ในป่าไม
 อิมพานต์นี้แหละ ลูกก็ต้องเชื่อเิงคำพอนะ

ป่อนี้ก็ไม่มีอะไรในหลุ่หรือ มีแต่กำสอน
 บกเตียว หลุ่จำให้โคเถอะ หากว่าจำไม่ได้
 ก็แล้วไป ถ้าจำโคก็ยินดีแหละ ป่อจะสอน
 หือหวา "อศสามเอนเป็นเจ้า อศเกาเกอ
 ปินมะธาเล็ดหือ" อายจะก็คจะโคกอกัด
 เอะ หวออย่างนี้แล้วกอปักกันอยู่ในป้านั้นแหละ
 หลุ่ของป่อเอนันกอยังก็คขบโคกอทางป่า
 ปุกขาวโปคชาลี ปุกมะเตาเบะแตง ปุกพิก
 มะเคอ อยู่ในป่าหั้นเม็นหวออยู่ก็ปือฮอนอ
 ป่อเอนาโคนี้พาวะนาแล้วอายจะขึ้นเตาโคบอ
 ฮู หลุ่จายกอทางไห ทางโชน ปุกขาวโปค
 ขาวชาลี ความบึงใจของหลุ่จายอยู่หั้นแหละ
 อยู่มากโคหลายเคียน ของโพเม

กลโคฮูปปะถากป่อโคความชุก ชุมน้า
 อาบ หานน้าไชย นัยหวาเลงคปเลื่อหือ
 ป่อเอนาโคจากคี่แหละ หือป่อเอนาพาวะนาติก ๆ
 บุนจะโคอย่างโคกอรุคแต่ป่อเถอะ คี่หวาโคขอย
 กั้งของโคมาฮูปปะถากป่อนี้ กอหวาขาวแหละ
 น้าบคี่ฮือกันบอหือฮอยาก หือป่อพาวะนาโค
 เกว รุกแต่ความชาหมาคคองป่อเนอ อัน
 เกิดรอนบอหือมีรักอย่าง ของเคาโพเม
 หั้นเคาฮูปปะถากคิมคี่ ป่อเอนากอจะขึ้น
 พาวะนาติก ๆ บอนานโครักเจคแปคเคียน
 นี้ ป่อเอนากอจะอายแล้ว กำนีป่อเอนา
 กอตายไปเฮ เออตายไปแล้ว กอไปป็น
 พระอินทร์นุ่ หั้นหลุ่จายกอมากคหวา กู

ป่อนี้ก็ไม่มีอะไรในหลุ่หรือ มีแต่กำสอน
 บกเตียว หลุ่จำให้โคเถอะ หากว่าจำไม่ได้
 ก็แล้วไป ถ้าจำโคก็ยินดีแหละ ป่อจะสอน
 ไหวว "อศสามครั้งเป็นเจ้า อศเกากรัง
 เป็นมหาเศรษฐี" หลุ่จะคคิอย่างโก ก็คคิ
 เอะ" วาอย่างนี้แล้วกัฟากันอยู่ในป้านั้นแหละ
 หลุ่ของป่อเอนันกียังคคิไม่ได้ ก็ถางป่า
 ปุกขาวโปคชาลี ปุกน้าเตาแตงปุกพิก
 มะเชื่อ อยู่ในป้านั้น จะอยล็กก็ปึกไมรณะ
 หือเอนาคี่นี้พาวะนาแล้วอายจะขึ้นเตาโคไม
 รุ หลุ่ชายก็ถางไร ถางเวน ปุกขาวโปค
 ขาวชาลีความความพอใจของหลุ่ชายอยู่หั้นแหละ
 อยู่มากโคหลายเคียน สองผิวเมียบ

ก็โคฮูปปะถากคี่โคความชุก ชุมน้า
 อาบ หานน้าชำระนัยว่าเลียงคปเลื่อหือ
 หือเอนาโคคี่มากแหละ ไหวพื่อพาวะนาเรื่อย ๆ
 "บุญจะโคอย่างโคก็สุดแต่พื่อเถอะ ส่วนคี่ขอย
 หั้นสองโคมาฮูปปะถากป่อนี้ กัวขาวและ
 น้าไม หือคี่ไมหือฮอยาก ไหวพื่อพาวะนาคี่
 เตียว สุดแต่ความสามารถของพื่อนะ อัน
 เกิดรอนไมหือมีรักอย่าง" สองเขาผิวเมียบ
 หั้นเขาฮูปปะถากคี่คี่ หือเอนากี่ฮยัน
 พาวะนาเรื่อย ๆ ไมนานโครักเจคแปคเคียน
 นี้ หือเอนากี่หมคอายแล้ว หั้นพื่อเอนา
 ก็ตายไปเดีย เออ ตายไปแล้วก็ไปเป็น
 พระอินทร์โนน หั้นหลุ่ชายก็มาคคิหวา กู

จะกลับบ้านก็พริกมะเขือก็ยังไม่หมด
ข้าวไร่อะไรก็ยังไม่ได้เกี่ยว ไม่ทำอะไร ก็
อยู่ในกระทอนนั้นแหละ ก็อยู่ธรรมดาอยู่ในป่า
นั้น ถ้ามีกมวันหนึ่ง ก็มีฝนโถง

ฝนหาใหญ่ ๆ ตกลงมา ถึงระดูเดือนหาเดือน
นั้นก็ละกา บางทีก็อาจจะเดือนแปดก็
บอธ ปอเถานนั้นก็ลงมาแล้ว ปอ
เถาโตที่ตายไปเป็นพระอินทร์นั้นนา ละแสง
ลงมาโคตลูกของเคา ละแสงลงมาเป็น
กุนเถา ๆ วันนั้นฝนตกวันช้ำ ฝนตก
แล้วกอของโพเมกออิงไ้ อยู่ในกระทอน
เคาน์นั้นนา ปอเถากอรั้งเคาเข้ามาแล้ว
ลอ โอ คอหลูกคอรานโงยปอแค ปอนี้
ตายแน่ครั้งนี้ นาวไบ้นาววาวนั้นนา(หัวเราะ)
ฝนเปะมค คอผิงหลูกผิงคอรานจิม(หัวเราะ)
บอจางเฮ้จะโคต ของโพเมกอหวาอินค
ปอเถาแคแหละ กอเจินปอเถามาอิงไ้
ปอเถากอมาอิงไ้แล้น เยะหือบอหม่น

คาเถาถึงของแหละนา แล้นโหยง ๆ ๆ อยู่จะอัน
นาวนา เคากอชุมไปเขาคัก ๆ หือปอเถา
อิงไ้ ปอเถานาวล้าไปปอเถาหย่าพันธุ์
ในมานะ โอ ปอนี้หย่ามาแคปาโนนไก
หวาแล้วกอโคโงยขึ้นแหละหลูกเถาของกุน
นั้นกอหวา ปอเถานี้เทาภา คีตายแล้วแล้นแล้น ๆ
จะอี่(หัวเราะ)กานี้ปอเถานักขบอินชั่ง
ก็อย่าง อิงกาไ้ ตกแสงมาตะวันช้ำแล้ว

จะกลับบ้านก็พริกมะเขือก็ยังไม่หมด
ข้าวไร่อะไรก็ยังไม่ได้เกี่ยว ไม่ทำอะไร ก็
อยู่ในกระทอนนั้นแหละ ก็อยู่ธรรมดาอยู่ในป่า
นั้น ที่นี้ก็มีวันหนึ่งก็มีฝนใหญ่

ฝนหาใหญ่ ๆ ตกลงมา ถึงฤดูเดือนหาเดือน
นั้นก็ระมัง มาที่ก็อาจจะเดือนแปดก็
ไมรุ พอเถานี้ก็แปลงลงมาแล้ว ผอ
เถาตัวที่ตายไปเป็นพระอินทร์นั้นนา แปลง

ลงมาโปรตุกของเคา แปลงลงมาเป็น
คนเถา ๆ วันนั้นฝนตกวันยังก่า ฝนตก
แล้วก็สองตัวเมียก็ผิงไ้ อยู่ในกระทอนของ
เขานั้นหนาพอเถาก็ถือไม้เท้าเข้ามาแล้ว
นี่"โอ ขอหลูกขอหลานช่วยพอที่ พอนี้
ตายแต่ครั้งนี้ หนาวอะไรอย่างนี้หนา(หัวเราะ)
ฝนเปียกหมด ขอพิ้งหลูกพิ้งหลานหนอย"(หัวเราะ)
ไมรุจะทำอย่างใด สองตัวเมียบักว่า ผงสาร
พอเถาจริงหนอ ก็เชิญพอเถามาผิงไ้
พอเถาก็มาผิงไ้ สันทำให้ไม่ถูก

คาเขาทั้งสองแหละนะ สันโหยง ๆ ๆ อยู่อย่างนั้น
หนาวหนาเขากีสุมไ้เข้าเรื่อย ๆ ไ้พอเถา
ผิงไ้พอเถาหนาวเกินไ้ปี่"พอเถาเคินถูกฝนที่
ไ้หนมานะ""โอ พอนี้เคินมาแคปาโนนไกล
ว่าแล้วก็หัวเราะอยู่บนนั้นแหละ หลูกเขาสองคน
นั้นก็ว่า พอเถานี้เมากระมังควรตายแล้วแล้นแล้น ๆ
อย่างนี้"(หัวเราะ)ที่นี้พอเถานี้ก็ไมเป็นอะไร
สักอย่างผิงแต่ไ้ ตกเป็นมาตะวันช้ำแล้ว

ฝนก็ตกยังไม่หยุดเลย ที่นี้ก็สอง เขา
 ตัวเมียถึงไฟก็เบื่อ พอเดานันก็ถึงไฟ
 อยู่กันแหละ ที่นี้พื้นนอนนั้นก็คับแคบ กระทบไม้
 ปอกวาง โปกเขาไปนอนเอาคืนนอนไฟ
 นั้นนา เมกถึงไฟกับปอเดานัน ปอเดา
 อยต่างวันออก เม้น้อยต่างวันตก
 เมจายนั้นนา มันขึ้นกองไฟใหญ่
 อยคนละข้าง กำนันก้อปอเดานันก้อหา
 มันเจ็บมันไปดเหมย เจบไปเจบงาว เจบ
 เนอเจบโตมค จะไปบีนโหนดเตเนอ
 คอหลูกขวามาบีนหือปอเดอ อันหลูกไป
 นั้นนา โอ๊ะ หลูกขวากอหยานนอ บีนบอโต
 เมกอย่างไปบอกโพงหา กอนเดานันเหมย
 ไปตึงโตเจบมคแล้ว เมอบีนหือกอนแกแ
 นา อัย บอบีนแหละ ชูยังบอบีนนะ(หัวเราะ)
 อ้อ เขมันเตะคนเดาคิดเลาะจะเอ็ดจะใด
 บอบีนแหละ บอบีน เมหาโกองบีน ๆ หยาน
 กำนันปอเดากอนนอน นอนลงข้างกองไฟ
 ลับไปกาบอลับกอบอสู นอนบมอยนั้น
 เม้นก้อโพงหาเมอนอนแล้วนอ ผอปอ
 เถออันนอนอยก้อหา นาวเตเนอ ปอเดา
 โทนอนอยนั้นละเอาผาหมื่อกอบอมีจะ
 เอายังหือกอบอมีนอ เอตกอนแหละกา บอ
 มีชนี้ เมกอนนอนข้างเตาไฟนั้นแหละนา นอน
 ถึงไฟนั้นโกไฟนั้นหวอด กั้นปอเดานาวกอ
 จะชุมไฟหือหาจะอันหือปอเดานันนา บอ

ฝนก็ตกยังไม่หยุดเลย ที่นี้ก็สอง เขา
 ตัวเมียถึงไฟก็เบื่อ พอเดานันก็ถึงไฟ
 อยู่กันแหละ ที่นี้พื้นนอนนั้นก็คับแคบ กระทบไม้
 กวางนัก ตัวก็เข้าไปนอนเสียที่นอนตัว
 นั้นหนา เมื่อกถึงไฟกับพอเดานัน พอเดา
 อยทางตะวันออก เม้น้อยอยทางตะวันตก
 เมียรายนั้นหนา มันขึ้นกองไฟใหญ่
 อยคนละข้าง ที่นี้ก็ พอเดานันก็ว่า
 "มันเจ็บมันปวดเมื่อย เจ็บอะไรอย่างนี้ เจ็บ
 เนื้อเจ็บตัวหมด จะไปบีนบวกจริงนะ
 ขอลูกสาวมาบีนให้พอที" อันลูกสะโก
 นั้นนา โอ๊ะลูกสาวก็กลัวนะ บีนไม่ได้
 เมื่อกก็เดินไปบอกตัวนั้นว่า"คนเดานันเมื่อย
 ไปทั้งตัวเจ็บหมดแล้ว ไปบีนให้กอนแกที่
 นา" อัย ไม่บีนละสู้ยังไม่บีนเลา"(หัวเราะ)
 "อ้อ หากมันเตะคนเดาคิดเลาะจะทำอย่างใด
 ไม่บีนหรือกไม่บีน" เมียว"กลัวไม่บีน ๆ กลัว"
 ที่นี้พอเดากินนอนนอนลงข้างกองไฟ
 หลับไปหรือไมหลับก็ไม่รู นอนแอดอยอย่างนั้น
 เม้นนั้นก็ตัวเข้าไปนอนแล้วนะ คพอ
 เถออันนอนอยก็ว่า"หนาวจริงนะ" พอเดา
 ตัวนอนอยนั้นจะเอาผาหือให้กไม่มี จะ
 เอาอะไรให้กไม่มีหนอ เอ แกนั้นแหละนะไม่
 มีอะไรนี้เมื่อกกินนอนข้างเตาไฟนั้นแหละหนา นอน
 ถึงไฟนั้น กลัวไฟนั้นหวอด หากพอเดาหนาวก็
 จะลุกไฟให้วอย่างนั้นให้พอเดานันหนา ไม่

รู้จักหวาปอเถานันป็นปอเถาซัง กำนี้เล็ก
 มา เคาของกุนนันนอนอยู่คนละข้างกัน
 หลุกจายโคป็นโพนันนอนอยู่ในตึนอนป็น
 เซง คะยัก ๆ ๆ อย่างนี้ ฮาหวาปอเถาโคตึ
 มานอนกับ เมกุกะกา(หัวเราะ)ลุกมาถึงประตู
 มาถึงประตูที่โกเตาไ้พ่นน้ำดอกนอน
 กุละข้างมันโกกกันนั้นอ โออะ อย่างนี้ปอ
 กุบอกหวาอความเตอป็นเจา อคเกาเตอป็น
 มะฮาเล็กที ปอกไปนอนเฮหนึ่งเตอ คะยัก
 คะยัก ๆ อย่างป็นนอนพ้งกันนั้นนา เซง
 อะยังบอสมันจะแลงเง็นตึงเฮิน เอ
 ปอเถานีมานอนหนึ่งเมกุกะกา ลุกมาแหม
 ดอกอทางกันแดพนอ(หัวเราะ) ปอกุสั้งไว
 หวาอความเตอป็นเจาอคเกาเตอป็นมะฮา
 เล็กที ปอกไปนอนเฮ เอ็คอย่างนั้นหึง
 เกาเตอแบบนั้นนา(อโคโข)เออ อคโค
 หึงเกาเตอ(อคโขโคกอบคี่แล้ว)กำนิกอ
 แงงมาแล้ว ผอเมกอนอนทางกันนั้นอ
 เตาไฟก็มีอยู่ทันล่อ ปอเถานอนอยู่ทางนี้
 เมนอนอยู่ทางนั้น โพกอไปโ หะเมอนัน
 ไปโไปโเก็บมะพิกมะเคอแล้วกอมากิน
 ขาวายนา กำนิกอโไปโเก็บมะพิก
 มะเคอ โคมากอคี่แล้วกับมา เมกอสุงขาว
 แล้วกอหนาจนสูงขาวกอมาแปงแกงโพกอ
 บอโกหือเมหว่า ทั้งหมขาวหือเป็นอีกอันล่อ
 หือแพนนะ(หัวเราะ)เมกอหวา ออยมัน

รู้จักหวาปอเถานันป็นปอเถาอะไร ฟีนคัก
 มา เขาสองคนนันนอนอยู่คนละข้างกัน
 หลุกจายคัวเป็นผัวนันนอนอยู่ในตึนอนโนน
 เสียง คักคักอย่างนี้หาว่า พอเถาคัวนี้
 มานอนกับเมียกุกะมั่ง(หัวเราะ)ลุกมาถึงประตู
 มาถึงประตูที่โกเตาไ้พ่นน้ำคูกันนอน
 คนละข้างมันโกกกันนั้นะ "โอ อย่างนี้พอ
 กุบอกวา อคสามครั้งป็นเจา อคเกาครั้งป็น
 มหาเศรษฐี"กลับไปนอนเสียงหนึ่งครั้ง คักคัก
 คักคัก ๆ อย่างเขานอนด้วยกันนั้นนา เสียง
 อะไรไม้มันแปลงสันหึงเรื่อน "เอ
 พอเถานีมานอนกับเมียกุกะมั่ง" ลุกมาอีก
 คูกัทางกันจริงนะ(หัวเราะ)"พอกุสั้งไว
 วา อคสามครั้งป็นเจา อคเกาครั้งป็นมหา
 เศรษฐี"กลับไปนอนเสียง ทำอย่างนั้นถึง
 เกาครั้งแบบนั้นหนา(อาโคณะ)เออ อคโค
 ถึงเกาครั้ง(อคโคไมคักไมคี่แล้ว) ฟีนคัก
 แงงมาแล้ว คูกเมียกันนอนทางกันนั้นะ
 เตาไฟก็มีอยู่ทันแลละ พอเถานอนอยู่ทางนี้
 เมียนอนอยู่ทางนั้น ผัวก็ไปโหึงเมียอยู่
 ไปโไปโเก็บมะพิกมะเคอ แล้วก็มากิน
 ขาวเขาหนา ฟีนคักผัวไปโเก็บมะพิก
 มะเคอโคมากคี่แล้ว กลับมาเมียก็หึงขาว
 แล้วก็หนาขึ้น หึงขาวก็มาทำแกง ผัวก็
 บอโกให้เมียวา"ตั้งสัวรับขาวโให้เขาอีกอัน
 โให้แพนนะ"(หัวเราะ)เมียก็ว่า "ออย มัน

บอกลูกนี่อ หวาอะยังจำคนนั้นะ โฟมัน
 แก่งหวา กำนี๋ก้อมาตั้งหมูขาว หมูขาวที่
 จะกินนั้นนา ของโฟเมจะกินขาว ไปล่อ
 ไปล่องแพ่นมากินขาวล่อ เมกอหวาอัย
 แอวไคแอหวา บอใจไคเกด โฟกอหวาไป
 สองกุนเถาลูกมาลอกินขาวแพ่นนี้ เมกอหวา
 อัย ไปล่องเป็นเะเป็นเตะ เป็นคืดเอาเลาะ
 เยะจะไค เอาบินหมึงนึ่งนึ่ง จะไปสุเป็น
 ไคกา ชูยังบอสองนา เมจ่าโฟไปล่อง
 ป่อเถาลูก ป่อเถานั่นนอนอยูตามชะบาย
 ออ บอฮูเหิง บอใจรักกำแหละป่อเถานั่น
 บินแดงคำแล้ว กำนี๋เมกอบอปากซั้งแหละ ทื่อ
 โฟไปล่อง โฟลูกไปก้อไปปัดผาโฮ บินคำ
 คึงแตงนี้ บอใจป่อเถาแล้วมา ๆ ๆ ๆ กินขาว
 เฮ สองเมมากินขาว กินขาวแล้วจะชานโกย
 ชานโกยจะเอาใส่ค้ำนั้น กำนี๋ก้อของกุนโฟ
 เมกอกินขาวแล้ว โฟกอไปตัดค้อมาจักตอก
 ตัก ๆ ชานโกยไคเกาหยาบ แล้วกอยพันโตป่อเถา
 คีป็นกำใส่โกยไคเกาหยาบ คำนันนา โอ้อย
 บอตันแล้ว มีนายพานลูกเม็งตักกะสิดา
 มาฮันใส่ หวาชของกุนนี้เอ็ดชา เอาคำใส่โกย
 กอบอจางหวานนอ เคาของกุนนี้คีนอไคคำ
 กางป้า นึกในใจหวากจะเมอบอกพะญาเจ้า
 เม็ง กุตองไคโสนแบงแน นายพานันนนา
 แล้วกอกับยาน ไปไหวพะญาเจ้าเม็งนันนา หวา
 บะเดวนี ของเคาโฟเมอยู่ในป้าบุน เคาไค

ไมถุกนี้ะวอะโรอย่างนั้นเล่า" ตัวมัน
 แกลงวา ที่นี้ก็มาตั้งสำหรับขาว สำหรับขาวที่
 จะกินนั้นหนา สองตัวเมียจะกินขาว "ไปซี้
 ไปเรียกแพ่นมากินขาวซี้" เมียกอวา "อัย
 เทียวไคว่าไป" ไม่ใช่ไคโกรช ตัวก็ว่า "ไป
 เรียกคนเถาลูกมาซี้กินขาวแพ่นนี้" เมียก็ว่า
 "อัย ไปเรียกเขาเคียวเขาเตะ เขาคืดเอาละ
 จะทำยังงิ เราเป็นผุหญิงนี้ะจะไปสุเขา
 ไคหรือ สู้ทำไมไม่เรียกเล่า" เมียยังคับตัวไปเรียก
 พอเถาลูก พอเถานั่นนอนอยูตามสบาย
 แหละ ไม่รูเรื่องอะไรสักหน่อย พอเถานั่น
 เบ็นแดงทองแล้ว ที่นี้เมียก็ไม่พูดอะไรทอดให้
 ตัวไปเรียกตัวลูกไปก็ไปเปิดผา "โอ เป็นทองกำ
 หังแตงนี้ไม่ใช่พอเถาแล้วมา ๆ ๆ ๆ กินขาว
 เสีย" เรียกเมียมากินขาว"กินขาวแล้วจะसानตะกรา
 สานตะกร้าจะเอาใส่ทองนั้น" ที่นี้ก็สองคนตัว
 เมียก็กินขาวแล้ว ตัวก็ไปตัดไม้มาจักตอก
 เรือย ๆ สานตะกร้าไคเกาหยาบ แล้วก็พันตัวพอเถา
 ที่เป็นทองคำใส่ตะกร้าไคเกาหยาบ ทองค้ำนั้นหนาโอ้อย
 ไม่พันแล้ว มีนายพรานมาจากเมืองตักสิดา
 มาเห็นเขาวา"ดูสองคนนี้ทำอะไร"เอาทองใส่ตะกร้า
 ก็พูดไม่ไคนี้ะ เขาสองคนนี้คีนะไคทองคำ
 กลางป้า นึกในใจวากจะไปบอกพะญาเจ้า
 เมือง กุตองไคโสนแบงแน นายพรานันนนา
 แล้วกอกับยาน ไปไหวพะญาเจ้าเม็งนันนา ว่า
 "เคียว นี้สองเขาตัวเมียอยู่ในป้าโนนเขาไค

เตะคำปะโทะ ๆ ๆ ในอุ้งมือโคปากทะเล
 วามากกใส่ได้ตั้งเกาหยาบแนะะ บอกพะญา
 เจ้าเมือง มั่นคงในกลางป่าคั๊บ พญาเจ้าเมือง
 มาวามคันฮาไซโคแล้ว หันถันนั้นมีนั้ก
 "เอ กอหวาคักในกลางป่านี่เป็นกองกุมคทะเล
 กุเป็นพะญาเจ้าเมืองนี้ บอมีกองไฟทะเลใน
 ป่านี่ กูจะเอา พญาเจ้าเมืองก็บอกเสนา
 อะหมาดอวางจางจางมาไป คำอยู่ในป่าถึงเกา
 หยาบแหมเอยกูจะไปเอาเค็ดชาด เชนากอ
 ชีจางชีมา เอานายพรานนำหน้าไป ไปหอดคั
 ญนอยแอ คัชุมของเคาอยู่กอหวามะแควน
 พะญาเจ้าเมืองสั่งหวา คำอยู่ในนี้ในป่านี่
 "หมหวาเซตโค ที่โนนินกองเจ้าเมืองมคตุจะ
 เอาไป พญาเจ้าเมืองสั่งมา กูจึงมาเกาบิน
 เชนานอ กอริบเอาคำเกาหยาบนั้นใส่ต่างจาง
 หางมานา มายานเมื่อกับนค นายพราน
 มินโธหนา ไคคำแล้วเกากอปากันมิกมายาน
 ของเคาโพเมกอไห ไทอยู่ในคย บอจาง
 "อีกจะไค บอมีบันถาแก่ไคกับเป็นนา
 กำนี่มีพะโพธิธคเจ้าจื่อหวาเจ้าจันตะกุมาน
 คั. บินมีบันถาฐหลักหนักผาด เป็น
 บินหนอมาแอวป่า เป็นมีเสนาสีกันมาโดย
 กัน มาโดยกันมาอันของเคาไทอยู่ เสนา
 กังสีกันกับเจ้าจันตะกุมานคั. บินพะโพธิ
 ธคเจ้านั้นนา เอ คุงชนะไหยยัง โอ
 ราชันไททุกไทอยากนะ เพาะหวาคำเกา

แดงทอง โอโฮ ในอุ้งมือไม่ถูกหกรอก
 เอามาหันใส่ได้ตั้งเกาหยาบแนะะ บอกพะญา
 เจ้าเมือง มั่นคงในกลางป่าคั๊บ พญาเจ้าเมือง
 มีความคันหาใครไคแล้ว คัถหานนั้นมีมาก
 นะ ก็ว่า"คกในกลางป่านี่เป็นของกุมคทะเล
 กุเป็นพะญาเจ้าเมืองนี้ไม่มีของใครหกรอกใน
 ป่านี่ กูจะเอา" พญาเจ้าเมืองก็บอกเสนา
 อมาคยเตรียมขางเตรียมมาไป" ทองคำอยู่ในป่าถึงเกา
 หยาบแหมเอยกูจะไปเอาเค็ดชาด" เสนาก็
 ชีจางชีมา เอานายพรานนำหน้าไป ไปถึงที่
 กระทอมนอย ที่กระทอมสอง เขาอยู่ก็ว่า"ประเดียนนี้
 พญาเจ้าเมืองสั่งหวา ทองคำอยู่ในนี้ในป่านี่
 ไมวาเซตโค ที่โนนเป็นของเจ้าเมืองมค ตุจะ
 เอาไป พญาเจ้าเมืองสั่งมาคังจมา" เขาเป็น
 เสนานะ ก็ริบเอาทองคำเกาหยาบนั้นใส่บรรทุกขาง
 บรรทุกมา มาบ้านเมืองกลับมค นายพราน
 เป็นหัวหน้าไคทองคำแล้วก็พากันกลับมายาน
 สองเขาผิวเมียร้องไทร้องไทอยู่ในกระทอมไมอาจ
 ทำอย่างไรไค ไมมีบันถาแก่ไคกับเขาไคหนา
 ที่นี้มีพระโพธิสัตว์เจ้าชอวา เจ้าจันทุมมาร
 เขาเป็นคนที่มีบันถาฐหลักหนักปราชญ์ เขา
 เป็นโอรสมาเทียวป่า เขามีเสนาสีกันมาคย
 กัน มาคยกันมาเห็นสองเขาร้องไทอยู่ เสนา
 ทั้งสีกันกับเจ้าจันทุมมารที่เป็นพระโพธิ
 สัตว์เจ้านั้นหนา"เอ คุงชนะร้องไททำไม" โอ
 ภูชานร้องไททุกขร้องไทหายากนะ เพาะฮาของเกา

หามทูชาไคมาแล้ว ทีนี้พะญาเจ้าเมืองตักกะชิลลา
 มาเอาไปแล้ว จะเอ็ดจะโค ตูชานี้บอมีบันญา
 เอาเป็นแหละ เป็นบันเมืองใหญ่ตูชาบอจางเอ็ด
 จะโค กอปากันไของอยู่นี้แหละ เออบอบันข้าง
 มันบันกองชูแตกา แหมนกองชูแตกา
 โพิทแตรเจากอหวาจะอันกอหวามีจึงอย่างอ
 เออ จะไปโຍ်หือ กำนี่ของเคา กอไหวโพิท
 แตรเจาแล้วกอปากันไไปถึงฮกขุนันนา
 โพิทแตรเจานันมีเนาสี่กุนนอ ปางในของ
 ปางราย ปางควา ปากันไแพวเมืองตักกะชิลลา
 กำนี่โพิทแตรเจากอไปอะติบายหวา โอ พะญา
 ตักกะชิลลาคือเป็นลือตังเมืองนอ ปันกุนตังกุนมี
 กุนหฺร่ากุนโรย เมืองอื่นยังบอเตาเมืองตักกะชิลลา
 ชักอย่าง บะควานี้เจาบันพะญาเจ้าเมืองโรยตัง
 ปานนี้ ยังไปเอาของกุนตังกุนนอ ยาก มาบันกอง
 ชุน บอติกา พิศรินหาขันแปดคองตังเจา
 มีไวน้อาจจะชิบชายนา ชุนบอโคนเอา โคน
 รุ่งหือเป็น คองชุนมีลายเลอนีกอนอายุชู
 แขงคองนี้ยังบอแขงเคอ ชุจะไปโหลมคอง
 เป็นมาบอโคโตบันพะญาเจ้าเมืองนี้บอโคน
 เอา กำนี่พะญาเจ้าเมืองกชหยานโพิทแตรเจา
 อะติบายเหริงบายเหริงบุนตือพังหวาบันพะญา
 เจ้าเมืองแล้วโกนมีขันท่า บอโคนโหลบ
 เอาคองชาไผ่นนอ กอแล่น ๆ ขาย ๆ แล้วกอ
 ะละละ พะญาเจ้าเมืองกอหวา โอโพิทแตร

หามทูชาไคมาแล้ว ทีนี้พะญาเจ้าเมืองตักกิลลา
 มาเอาไปแล้ว จะทำอย่างไรตูชานี้ไม่มีบันญา
 เอาเขาแหละ เขาเป็นเมืองใหญ่ตูชาโนสามารถจะ ก่า
 อยางไรก็พากันรองไ หอยุนี้แหละ"" เออไม่เป็นไร
 มันเป็นของสุจจริงหรือ ใจของสุจจริงหรือ"
 โพิธัตว์เจาก็ว่าอย่างนั้น ก็ว่ามีจริงอย่างนี้
 "เออ จะไปช่วยให้ทีนี้สองเขากไหวโพิ
 ธัตว์เจาแล้วก็พากันไไปถึงฮกขุนันนา
 โพิธัตว์เจานันมีเนาสี่คนนะ ขางไหนสอง
 ขางรายขางชวาพากันไไปถึงเมืองตักกิลลา
 ทีนี้ โพิธัตว์เจาก็ไปอธิบายว่า "โอ พญา
 ตักกิลลาคือเขาลือตังเมืองนะ เป็นคนมังคนมี
 คนร่ากนรวย เมืองอื่นยังไม่ทำเมืองตักกิลลา
 ลักอย่าง ประเดียนี้เจาเป็นพญาเจ้าเมืองรวยถึง
 ปานนี้ ยังไปเอาของคนทุกชคนยากมาเป็นของ
 คน ไม่คินรอก นิคศีลห้าศีลแปด ของที่สุเจา
 มีไวน้อาจจะฉิบชายนะ สู้ไมควรเอา กวร
 ส่งให้เขา ของสุมีหลายกวานี้ อีก อายุสุ
 หมกแล้วของนี้ยังไม่หมกเลย ชุจะไปโถมของ
 เขามาไมไ่ ทั่วเป็นพญาเจ้าเมืองนี้ ไมควร
 เอา" ทีนี้พญาเจ้าเมืองก็กลัวโพิธัตว์เจ้า
 อธิบายเรื่องบายเรื่องบุญให้ฟัง ว่า เป็นพญา
 เจ้าเมืองแล้วควรมีศีลธรรม ไมควรโลภ
 เอาของชาไพร่นะ ก็สั่น ๆ แล้วก็
 สละ พญาเจ้าเมืองก็ว่า "โอ โพิธัตว์

มาสั่งสอนทูตก็ยินดี สาธุะ จะมอบให้
 ทูตกะตะของโพเมนั้นหมค ชาวทองเงิน
 กำเคามีเกาหยาบ จะส่งให้หมค กำนี้ค่าเกา
 หยาบก็ส่งให้เขาตัวเมีย แล้วพญาเจ้าเมือง
 ก็ใจดีล้าไป กอตั้งเคาของคาบิณเส็ดที่
 ในเมืองตักกะชิลลา จื่อหาเส็ดที่มั่งนเกา
 รอยเกาพันโกฏีใหญ่อย่างที่สุด แล้วเคาของ
 โพเมกอไคบินชุกในเมืองตักกะชิลลาที่นั้น
 จึงไคจื่อหา "อดสามเตอบินเจาอดเกาเตอ
 บินมะธาเส็ดที่" นี่นา (คนเรานี้มี
 ความอดนี้ดี ถ้าบอดคกอบอไคแหละ)
 (ธำนาญ: นี่กอบินนิทานท่ามะนอ)
 เออ บินนิทานในท่า ชอนท่ามะ

มาสั่งสอนทูตก็ยินดี สาธุะ จะมอบให้
 ทูตกะสองตัวเมียหมค ชาวทองเงิน
 ทองเขามีเกาหยาบ จะส่งให้หมค" ที่นี้ทองเกา
 หยาบก็ส่งให้เขาตัวเมีย แล้วพญาเจ้าเมือง
 ก็ใจดีมาก ก็ตั้งเคาสองคนเป็นเศรษฐี
 ในเมืองตักกะชิลลา จื่อหาเศรษฐีมีเงินเกา
 รอยเกาพันโกฏีใหญ่อย่างที่สุด แล้วเขาสอง
 ตัวเมียก็ไคเป็นสุขในเมืองตักกะชิลลาที่นั้น
 จึงไคจื่อหา "อดสามครั้งเป็นเจา อดเกาครั้ง
 เป็นมหาเศรษฐี" นี่หนา (คนเรานี้มี
 ความอดทนนี้ดี ถ้าไม่อดทนก็ไม่ดีหรอก)
 (ธำนาญ: นี่ก็เป็นนิทานธรรมมะนะ)
 เออ เป็นนิทานในธรรมสอนธรรมะ

พวานป่าคิ่นชั้น

พวานป่าคิ่นถิล

นายคำหลวง หอมนาน: ฐเฒ่า

จะเหล่านิยายเรื่องพวานป่าคิ่นชั้น
 ยังมีเมืองปารานาชื่ออันกว้างใหญ่ แล้วก็มีนาย
 พวานคนหนึ่งเป็นจากเจอนายพวานมาไคเจด
 จินนายพวานแล้ว นายพวานคนนั้นก็

จะเหล่านิยายเรื่องพวานป่าคิ่นถิล
 ยังมีเมืองพาราณสีอันกว้างใหญ่ แล้วก็มีนาย
 พวานคนหนึ่ง เป็นชาติเจื่อนายพวานมาไคเจด
 จัวนายพวานแล้ว นายพวานคนนั้นก็

กุณฑก มีกาโพกาเมของกู วันโนก
 งามเป็น ฮางขาวทอหาบโคไปป่า ไปโละ
 เเนอเถิน กวางฟานไคมาแล้วกอเอาเงินนั้น
 หาบมาวาน กอเอามาหื้อเมคาย คายกอเอา
 มาแลกขาวแลกฟักแลกยากินนายพานโคตัน
 กอมากางตกเบะอยู่จะนั้นไคหลายปีทวาโอกู
 นี้มาเป็นนายพานนี้ คชาแซทอยู่ไคเจ็ด
 จินนายพานแล้วมาถึงกูนี้ไค กอบบป็น
 ทั้งป็นมีซังซก้อย่าง กูจะเ็คจะโค กอคาง
 ตกหวาตกลำป็นนายพานนี้กล่าวมากลำไป
 ทั้กูไปกานี้กูจะไปโละตามกนล็กกอน หวา
 จะนี้ไปโละในป่านา กานี้เมคอฮางขาว
 เอ กอป่าทงไปไปทุกวัน แล้ววันนั้นไป
 จะไคบอฮอบปะแรตซกโต บอปะซกโต
 บอไคอซังซก้อย่างแล้วกอเมไปเมมากอไป
 ฮันพระราฮ้อยในป่าอยู่ทีตนุ มกอหวาโอ
 วันนีกูโละเนอเถินกวางฟานบอปะซกโต
 เพาะหวาป็นพระราฮิเจ้าโตนีป็นราหะยาย
 แลวแซทตั้งลายนันกอลาจะบอมาอยนไค
 แลวกอเขาไปไหวพระราฮิ แลวหวาคราหะราฮิเจ้า
 ถานอยในป่านถานยังอยรูกำบายคี่ละกา
 หวาอย่างนี้กานี้พระราฮิกะหวา เอคคิโยมมา
 แลวกอฮินคี่เภาอยนีกอฮอยโดยซุกซำบาย
 คื่อหวา แซทโตแซทโตลายมีคณลายยงแลละง
 รั้งกอบมาฮาเฮาซก้อย่างเฮาอยกอไคคิงบารมี
 อยนทันกอไคคี่ความซุก บอมอ้นตะรายง

คนทุกซ์ มีแต่ตัวกับเมียสองคน วันโนก
 เตรีบป็น เตรีบขาวทอหาบของไปป่าไปหา
 เนื่อเถินกวางฟานไคมาแล้วกอเอาเนื่อนั้น
 หาบมาวานก็เอามาให้เมียชายชาก็เอา
 มาแลกขาวแลกฟักแลกยากินนายพรานตัวนั้น
 ก็มาครางทุกซ์ ทำ้อยอย่างนั้นไคหลายปีว่า"โอ กู
 นี้มาเป็นนายพรานนี้ ตมาสัตว์อยู่ไคเจ็ด
 รั้นชพรานแล้วมาถึงกูนี้ะ ก็ไม่เป็น
 มังเป็นมีอะไรสักอย่าง กูจะทำอย่างไร"ก็คราง
 ทุกซ์ว่า"ทุกซ์เหลือเถินป็นนายพรานนี้หนาลำบากเถินไป
 หากกูไปทีนี้กูจะไปเที่ยวถามคนฉลากกอน" ว่า
 จะหนี ไปเที่ยวหาในป่าหนา ที่นี้เมียก็เตรียบขาว
 หอ ก็สะพานลงไปไปทุกวัน แล้ววันนั้นไป
 อยางไรไมรู ไมพบสัตว์สักตัวไมพบสักตัว
 ไมโคอะไรสักอย่างแล้วกวันไปเวียนมากก็ไป
 เห็นพระณาย้อยในป่าอยู่ทีตนุไมกว่า"โอ
 วันนีกูหาเนื่อเถินกวางฟานไมพบสักตัว
 เพาะว่าเป็นพระณายเจ้าตัวนี้เขาสาชยาย
 แลวสัตว์ทั้งหลายนันก็ถาจะไมมาอยนนะ"
 แลวกก็เขาไปไหวพระณายแล้วว"คราพระณายเจ้า
 ถานอยในป่านถานยังอยสุซสบายคี่หรือ"
 วาอย่างนี้ทีนี้พระณายก็ว่า "เออ คี่ โยมมา
 เที่ยวถียนคี่เราอยนีกอฮอยโดยสุซสบาย
 คื่อวาสักตัวตัวไมเรื่องตัวลายมีคณลายยงแลละง
 ะไรก็ไมมาหาเราสักอย่าง เราอยนีกอฮอยโดย
 อยนทันก็ไคคี่ความสุขไมมีอันตรายอะไร

รักแต่โละโยมเอ๋ย" ว่าจะนี่แล้วก็นายพราน
 ที่ปันโยมนั้นก็ถามต่อไปว่า "กันเฒ่า ตุรา
 พระราชาเจ้า ภูซ่านก็ปันนายพรานมาโลละ
 เเนอเถื่อนกว้างผ่านวันนีวันยังค่ำไม่เห็นสัตว์
 อะไรสักอย่าง บอไค้อะไรสักอย่างแล้วภูซ่าน
 ก็ปันตกแต่แหละ จะปอกไปบ่านนี้จะเอาอะไรไป
 กอบอมสักอย่าง บอไคเเนอเถื่อนกว้างผ่านสักโต
 กอบินขอลำบากแต่แหละ หว่านขุขานนายพราน
 มาไคเจจจินนายพรานก็ออกมาตกแต่เนอ มัน
 ป็นอย่างไคพระราชาเจ้า ขุขานก็ขุขานแต่เนอ
 กอถามพระราชาเจ้าว่าอย่างนี้ พระราชาเจ้าก็บอกว่า
 นายพรานนี้ตกออ บอมขึ้นบอมท่า ขาแซด
 แดจชีวิตกินอย่างนี้ ปันตกแต่แหละ บอมขึ้น
 มีท่าอย่างนี้ พระราชาเจ้าว่าอย่างนี้ นายพรานก็ตอบ
 หว่า อย่างในจีนนี้โตคำกาโตแดง(หัวเราะ)
 ภูมกือไชไคกา โตคำกาโตแดงพระราชาเจ้าก็บอกว่า
 โอ บอคำบอแดงซึ่งแหละขึ้นนี้ก็อยู่ที่ใจนั้น
 แหละ กันทานไชหัง! ฆมีตานกอบอัยเอาขึ้นกา
 นายพรานกอบยกมือไหวหว่าซาหุ ภูมกือไชหัง
 ฆมีจากไชไคบีนคี่แหละ ภูมกือจะอัยเอาขึ้น
 แล้วขอบอกขึ้นหือพมแด นายพรานว่าอย่าง
 นี้ พระราชาเจ้าว่าขึ้นนี้อยู่ที่ใจ หืออัยกาหือ
 มันไค ไค อัยกาหือเรอักขอ ขอหนึ่งกอบอัย
 ขาแซดแดจชีวิต ขอของกอบอัยหือโหลบหือ
 จาเอาคองเป็น ขอขามกอกาเมากอบอัยหือหลัน

สักทีแหละโยมเอ๋ย" ว่าจะอย่างนี้แล้วก็นายพราน
 ที่ปันโยมนั้นก็ถามต่อไปว่า "กันเฒ่า ตุรา
 พระราชาเจ้า ภูซ่านก็ปันนายพรานมาเพียวหา
 เเนอเถื่อนกว้างผ่านวันนีวันยังค่ำไม่เห็นสัตว์
 อะไรสักอย่าง ไม่ไคอะไรสักอย่าง แล้วภูซ่าน
 ก็ปันทุกข์จริง ๆ แหละ จะกลับไปบ่านนี้จะเอาอะไรไป
 ก็ไม่มีสักอย่าง ไม่ไคเเนอเถื่อนกว้างผ่านสักตัว
 ก็ปันขอลำบากจริง ๆ แหละ ว่าขุขานเป็นนายพราน
 มาไคเจจจัว ภูซ่านก็มาทุกข์จริง ๆ นะ มัน
 เป็นอย่างไรพระราชาเจ้า ขุขานก็โครถามจริงนะ"
 ก็ถามพระราชาเจ้าอย่างนี้พระราชาเจ้าว่า "โอ เป็น
 นายพรานนี้ทุกข์ละ ไม่มีศีลไม่มีธรรม ขาสัตว์
 ตัดชีวิตกินอย่างนี้เป็นทุกข์แหละ ไม่มีศีล
 มีธรรมอย่างนี้" พระราชาเจ้าว่าอย่างนี้ นายพรานก็ตอบ
 ว่า"อย่างไหนศีลนี้ตัวคำหรือตัวแดง(หัวเราะ)
 ฌมกือไคได้ ตัวคำหรือตัวแดง" พระราชาเจ้า
 โอ ไม่คำไม่แดงอะไรหรือศีลนี้ก็อยู่ที่ใจนั้น
 แหละ หากทานใครมั่งใครมีทานก็รับเอาศีลนี้"
 นายพรานก็ยกมือไหวว่า"สาธุ ฌมกือไคมั่ง
 ไคมือยากไคเป็นคี่ที่สุดแหละ ฌมกือจะรับเอาศีล
 แล้วขอบอกศีลให้ฌมกือ" นายพรานว่าอย่าง
 นี้ พระราชาเจ้าว่า"ศีลนี้อยู่ที่ใจให้รักษาให้
 มันไคไคอัยให้เสียสักขอ ขอหนึ่งก็ไม่ได้
 ฆาสัตว์ตัดชีวิต ขอสองก็ไม่ได้ให้โลกให้
 โกงเอาของเขา ขอสามก็กาเมกือไม่ให้เล่น

จุลเมเป็นขอสื่อบอหรือจอรายเป็นขอหา
 กอบอหรือกินน้ำเหล้าของคอง ทวอย่างนี้เอาใดกา
 ไค นายพานกอหวาฮับไค บอหรือเถกกันเมคา
 กอบอหรือเถก ไพคากอบอหรือเถก ไพหวาจริง
 กอหรือแล้วไปอยู่ในนั้นแหละอยู่ไคควบหรือ
 เถกปายหนาจะมีชาวคองแหละบอหรือเถก
 กำนันมันกอบฮับไค จากถ้ำพระราชแล้วมันกอบ
 ฐาพคอလာไปบ้านลาปอกมาเ็น มาสาเมนา
 กำนันนายพานลาพระราชาเจ้าแล้วกอบปอกมา
 ปอกมาบ้านกอบอไคซึ่งซึกอย่างปอกบอไค
 จินกอบอไค ซึ่งกอบอไครักอย่างมีแต่โดยเปา
 ปอกมาเ็น กำนันเมกอกเถกขึ้นแล้วโอะจุเคอ
 ไปนี้ไคเนอเถกกวางฟานจินมาแลงมากอ
 เอาไปคายกาคกอไคหรือชาวช้อยามาสม
 ไคคอบไคกิน บะเควนี่ไปบอไคซึ่งมาซึกอย่าง
 เยะอย่างไค บอไคซึ่งซึกอย่างนี้จะเอาซึ่งมากิน
 กำนันนายพานกอหวา โอ แท้นไปบอไคเมอธา
 เนอเถกกวางฟานแหละนองเฮยบั้นไคถักธา
 ฐันกับพระราชาเจ้าแล้ว บอไคธาลักคองไฟ
 บอไคโหลคองไฟ บอไคธาแะไคหญนอยนนานา
 ีจำขึ้นแล้ว ทวอย่างนี้ กำนันเมกอกโขดขึ้นแล้ว
 กอหวาเฮอะ จำขึ้นนี้ไคขึ้นเฝ้ากาทวอย่างนี้
 นายพานกอหวาขึ้น จำขึ้นนี้ไคบิณกนตั้งคา
 นายพานกอหวาบิณกนตั้ง กั้นจำไคบิณกนตั้ง
 บิณกนโรย เมกอกโขดขึ้นตัก ๆ ทวหรือเอาไปปลง
 หรือเอาไปปลงพระราชาวันทุก อย่างนี้ขยพั่งกันบอไค

ฐสเมียบเขาขอสื่อไคไม่ให้โกหกพคไทหรายเขาขอหา
 ก็ไม่ให้กินน้ำเหล้าของคอง วาอย่างนี้เอาไคหรือไม
 "ไค"นพพรานกัวรับไค "ไม่ให้โกธหากเมียบค
 ก็ไม่ให้โกธไคครคาก็ไม่ให้โกธไคครว่าอะไร
 ก็ให้แล้วไปอยู่ในนั้นแหละอยู่ตัวเดียวไม่ให้
 โกธภายหนาจะมีชาวของแหละไม่ให้โกธ"
 ที่มันกัรับไคจากถ้ำพระราชาแล้วมันกั
 ลาฐขอลาไปบ้านลากลับมาเรือนมาหาเมียนะ
 ที่นายนพพรานลาพระราชาเจ้าแล้วก็กลับมา
 กลับมามันก็ไม่ได้อะไร สักอย่างปลาไคไม่ได้
 เนื้อไคไม่ได้ อะไรไคไม่ได้สักอย่างมีแต่ตะกราเปล่า
 กลับมาเรือนที่เมียบโกธขึ้นแล้ว"โอะ ทุกที่
 ไปนี้ไคเนอเถกกวางฟานเนอมาเ็นมาก
 เอาไปขายตลาดไคหรือชาวช้อยามาสม
 ไคกินไคกิน ประเดียนี่ไปไม่ได้อะไรมาสักอย่าง
 ทำอย่างไคไม่ได้อะไรสักอย่างนี้จะเอาอะไรมากิน"
 ที่นายนพพรานกัว "โอ แท้นไปไคไม่ได้ไปหา
 เนอเถกกวางฟานแหละนองเฮย บิณไครักษา
 ศีลกับพระราชาเจ้าแล้ว ไม่ได้หาลักของโกธ
 ไม่ได้โลกของไคไร ไม่ใช่ชาติตัวใหญ่อยนนานา
 ีจำศีลแล้ว" วาอย่างนี้ที่เมียบโกธขึ้นแล้ว
 กัว"เฮอะ จำศีลนี้ไคขึ้นฟาทหรือ" วาอย่างนี้
 นายพพรานกัว"ขึ้น""จำไคนี้ไคเป็นกบมั่งมีหรือ"
 นายพพรานกัว"เป็นคนมั่งมีหากจำไคเป็นกบมั่งมี
 เป็นคนรวย" เมียบโกธมากขึ้นเรื่อย ๆ วา"ให้เอาไปปลง
 ให้เอาไปปลงพระราชาวันรุ่งนี้้อย่างน้อยอยู่ด้วยกันไค"

ไม่มีอะไรสู้กันกินนี่นะ ข้าวก่อนไม่มีเงินก่อนมี
 อย่างนี้จะเอาซึ่งมาเอากิน แสงก่อนมีเฮ็ด จะ
 ไปเอ็ดซึ่งเฮ็ดให้เฮ็ดน่าจะได้อยู่นั่งกันมอไค้แหละ
 นายพานก่อนบอเกด อยู่จะนั่นเมื่อก่อนคาคัก ๆ
 เวลเอาขึ้นไปกินหนึ่งพะราชี่เฮ โดของวันมอ
 คาคือไปกินนั้นอยู่ ก็นจะนั่นก้อจะหอดกินนั้น
 กออย่างข้าพหอดมาลล อย่างไปจะนำอาอาณมาปอก
 จะไปก้า กำนี่เมื่อก่อนไปโละกลข้าวเข็ละก้าน
 ไปกลข้าวเป็นโละข้าวบ่กินแล้วกอมมา พากอม
 อย่างข้าพหอดปลา แลวกอเอาหอดโพ ห่อนายพาน
 ไปกินนั้นหนึ่งพะราชี่ กำนี่นายพานก้อโละข้าวห
 โละหุงปลาโละหอบกอดุงเฮ็นไป จะไปกินนั้นหนึ่ง
 พะราชี่ไปแพพะราชี่ก้อหว่า พันเต ข้าแ
 กะราชี่เจ้า บัดนี้ผู้ข้าฮับฮั้นเจ้าไปหาซื้อ
 ไปหอบาน เมื่อก่อนเกดแค้น บอหุดูนี้
 บักบาศินก้อไปหาซื้อข้าฮับฮั้นนั้นข้ากา
 บึงนีกาบอกหว่าคาคือหุดูนี้จะหุดูกอเดอใจ
 จะมากินนั้นหนึ่งพะราชี่เวเฮโดมอกำนี่ พะ
 ราชี่ก้อหว่า โอ๊ะเฮอันจำกานนั้นเป็น ก็น
 บอไค้ บันแฉวกอแล้วแหละ เอากันมาบอจำ
 กะราชี่คาวอย่างนี้ ก็นไม่กินแต่ไปไหวพะเจ้า
 บันกาดูอยู่ป่าไม้เป็นต่านกันหุด ๆ ในป่า
 บึงมะป้าบึงโค ต่านใช้กินก้อไปกินเตอะ
 นายพานก้อโทะโหวบอดี จะไปกินนั้นหนึ่งพะ
 เจ้าบั้นนั้นะ มันโกนอ กำนี่โหวงอจะ

ไม่มีอะไรสู้กันกินนี่นะ ข้าวก่อนไม่มีเงินก่อนมี
 อย่างนี้จะเอาซึ่งมาเอากิน แสงก่อนมีเฮ็ด จะ
 ไปทำอะไรทำไรพานาอย่างนี้อยู่ด้วยกันไม่ได้หรอก"
 นายพานก้อไม่โกรธอยู่อย่างนั้น เมื่อก็กออยู่เรื่อย ๆ
 "ให้เอาก้อไปกินกับพระฤาษีเสีย โดสองวันมา
 คาคือไปกินที่ดอย" อย่างนั้นก้อจะให้กินสิ
 ก็เตรียมข้าวหอดมาซี เตรียมโภชนาอาหารมาซี
 จะไปละ" ที่นี้เมื่อก่อนไปเที่ยวหาขอข้าวเขาละที่
 ไปขอข้าวเขาโละข้าวหอดกินแล้วก้อมา มากี่มา
 เตรียมข้าวหอดปลา แลวกอเอาให้วัวให้นายพาน
 ไปกินที่ดอยกับพระฤาษี ที่นี้นายพานก้อโละข้าวห
 โละหุดูสพายโละหอบกอดุงเฮ็นไป จะไปกินที่ดอยกับ
 พระฤาษีไปถึงพระฤาษีก้อว่า "กันเต ข้าแ
 กะราชี่เจ้า บัดนี้ผู้ข้าฮับฮั้นเจ้าไปหาซื้อ
 ไปถึงบ้าน เมื่อก่อนกรธมาก ไม่ไค้ผม
 รัชมาซื้อก้อไปว่ารัชมาซื้อไม้ขึ้นป่าหรือ
 มีเงินหรือ บอกหว่าคาคือผมอย่างนี้ ผมก้อใจ
 จะมากินที่ดอยกับพระฤาษีเจ้าเสีย โดโค" ที่นี้พระ
 ฤาษีก้อว่า "โอ เรานี้ทำไค้แต่ให้กินเขา
 ไม่ได้ ให้แล้วก้อแล้วละ เอากันมาไม่เป็น"
 พระฤาษีว่าอย่างนี้หากอยากกินจริง ๆ ไปไหวพะเจ้า
 โน่นสิ อยู่ป่าไม้เขาไปหาทานกันเป็นแถว ๆ ในป่า
 หิมพานต์โน่นไป หาอยากกินก็ไปกินละ"
 นายพานก้อโหวบอดี จะไปกินที่ดอยกับพระ
 เจ้าโน่นนั้นะ มันโกนอ กำนี่โหวงอจะ

ราชาก็ออกไปข้างหน้าไปทางที่พระเจ้า
 อยู่นั้นหมายให้นายพานก่อกองไป ไปปะใส่ลุงเหา
 ก้า นอนเฝ้าจอมโปกโลง ๆ นั้นนา งูก็
 ไชยคนายพานมันแตกตื้นตื้นนั้นล่อ ทาม
 ว่าวระโคะ มึงจะไปตีในนายพาน งูเหาถาม
 นายพานว่าหานายพานก่อกองหัวโอ้ พูม
 จะไปไหว้พระเจ้า โอ้ไปก็โอ้ เอาคำหาไปไหว้
 แก่นะ ข้าก็โอ้ฮันพะเจ้าแค้ บอสุที้ แล้ว
 กว้านมันมีเงินจะโคแตกเกิดมาถอยอยู่ในจอม
 งอนโปกนี้จะไปตีในก่องงอนโปกนี้เซ
 จะไปตีในก่องงอนโปกมาอาทินเหลงงอนโปก
 อยู่จะตีโคมาสิมกว่าปีแล้ว ยังบอมีนสี่ข้าง
 มาแล้วถอยถอยเอาคำหาเมอวแด่นะ เพื่อ
 พระเจ้าแกมาหาว่าวิบากพูนบิณอย่างโค งูสั่ง
 หว่าหานายพานก่อกองหัวโอ้ฮันโอ้จะไปหา
 พระเจ้า จะเมอทามคือ บาบูนกุ่มโลก
 กองกานเนอ ลาไปก้านก่อกองไปแพรวเจ้าเมือง
 กั้นบอใจเมืองป้าราหตุชาวเป็นพี่ปากก้า
 ในน้ำจี่ลายก่อกองไลออกจากปากนาค หตุชวาว
 ะภาเจ้าเมืองมีรองกุ่มปากบอโค กั้นปาก
 ภาวี่ลายไดย้อย นายพานก่อกองไปไหว้พะกา
 เจ้าเมืองหว่าจะไปไหว้พระเจ้า เมอฮาพะเจ้า
 ป้าไม้มิมะบ้านปู้นกันก่อกองอากันเมอ
 นีเวาก้าเฮาเมอทามเป็นแค่นะ หตุชวาว

ฤาญี่ก็ก่อกองมาไปทางหน้าไปทางที่พระเจ้า
 อยู่นั้นหมายให้นายพานก่อกองไปไหว้พญเหาเจ้า
 นะ นอนพ่นจอมปลวกใหญ่ ๆ นั้นนา งูก็
 อยากจะถกนายพานมันตรงทอนทางนั้นนี้ ถาม
 ว่า "อย่างไรมึงจะไปตีในนายพาน" งูเหาถาม
 นายพานว่าอย่างนี้ นายพานก็ว่า "โอ้ ผม
 จะไปไหว้พระเจ้า" "โอ้ ไปก็โอ้ เอาคำหาไปไหว้
 กว้นนะ ข้าก็อยากเห็นพระเจ้าจริง ๆ ไม่รู้จักที่ แล้ว
 ก็ข้ามันเป็นอย่างไร แก่เกิดมาก็อยู่ในจอม
 จอมปลวกนี้จะไปที่ไหนก็ถอยจอมปลวกนี้เสีย
 จะไปที่ไหนก็ไปได้ มาหากินรวมจอมปลวก
 อยู่อย่างนี้โคมาสิมกว่าปีแล้ว ยังไม่เป็นอะไร
 มา แล้วก็ขอเอาคำหาไปไหว้กว้นนะ ให้
 พระเจ้าแก (สงสัย) มาว่าวิบากพูนบิณอย่างโค" งูสั่ง
 ว่าอย่างนี้นายพานก่อกองหัว "เออ รับโอ้ จะไปหา
 พระเจ้าจะไปตามไร บาบูนกุ่มโลก
 ของท่านนะ "ลาไป ที่นี้ก็ไม่ถึงเจ้าเมือง
 อื่น ไม่ใช่เมืองพาราธาสาวเขาที่พูดก้า
 ไหนน้ำลายนี้ก็ไลออกจากปากนาค หตุชวาว
 พญเจ้าเมืองมีรองกุ่มปากบอโค คากพุก
 น้ำลายไดย้อย นายพานก่อกองไปไหว้พญ
 เจ้าเมืองหว่าจะไปไหว้พระเจ้าไปหาพระเจ้า
 ป้าไม้มิมะบ้านปู้นกันก่อกองอากันเมอ
 นีเวาก้าเฮาเมอทามเป็นแค่นะ หตุชวาว

ฆ่าเป็นจะโลกปากกำในก่อหน้าจี่ลายไล
 ออกปากถึงของจุนขอไคกายรินไว้กัน
 ฆ่าปาก ก็ขอปากก่อดีไว้ ก่อเกามีนาม
 อะยังมีโตคะยังมออยู่ ก่อเอากำเเ
 ไหวพะเจ้าเตเเนอ นายพานก่อรับเอา รับเอา
 ก่อจุงจากฮอกาพะญาเจ้าเม็ง แล้วก่อปายไป
 แหมหนอชกอไปปะกุนฮามโก กุนของกุน
 ฮามโกหือเป็นไคไปโตมาอยู่ นายพานจะไค
 ไปก่อหานายพานจะไคใน ทว่าเฮาจะไปไหว
 พะเจ้าโอดีละกันไค ทว่าก่อเอากำกองจุน
 าวงกุนนี้เมอหามโคยเนอ ทว่าจุนชานี้เป็น
 วิชาอื้อรังแต่ดูชาตูกำกุนมากอมาฮามโก
 อยู่จะนชาเหมยนี้จะไปในก่อมอจางไมก่อ
 ใจคิกโกอันนี้แหละแล้วโพมาก่อหือเกาไค
 ไปหาใจเกาเป็นวิชาอื้อรังมออยู่กำนี้นาย
 พานก่อไคข้ามไปไปแหมหนอยกอไปปะใส
 ้างวองโกจางฮองโกจุนกันนา จ้างปุ
 คีวองหว่ามันเป็นจะไค ดูชาตุงของนี้
 ุนกันอยู่นายพานกันหว่ากายจุนแล้วก่อออก
 ไปกินหญาทางกุนตางฮากิน กันหนอกระดู
 ำกุนกันก่อมาจุนมอมีแม่มีกานกัน มี
 วิชาอื้อรังกันหว่านายพานไปอาพะเจ้าก่อ
 ก่อเอากำทว่าไปไหวแด ทามพะเจ้าโอดีวิชา
 ุ่เป็นอย่างไร ในกำนี้นายพานรับเอากำจาง

ฆ่าเป็นอย่างไร พุกกำในกันน้ำลายไหล
 ออกปากทั้งสอง จนขอไคใส่รางน้ำ หาก
 ว่าดู หากไม่พูดก็ไคไว้ ก็เขามีมาป
 อะไรมี โหะอะไรไม่รู้ ขอเอากำนี้ไป
 ไหวพะเจ้าด้วยนะนายพานก็รับเอารับเอา
 ก็จุงจากฮอกาพะญาเจ้าเม็ง แล้วก่อไปไป
 อีกหนอยก็ไปพบคนความสะพานคนสองคน
 หามสะพานให้เขาไคไปโตมาอยู่ นายพานจะไค
 ไปก็ว่า"นายพานจะไปที่ไหน ว่าเราจะไปไหว
 พระเจ้า "โอดีละหากำไป หักก็เอากำของดูชา
 สองคนนี้ไปถามด้วยนะว่าจุนชานี้เป็น
 วิชาอะไรแต่ดูชาตูกำกุนมากอมาตามสะพาน
 อยู่อย่างนี้ชาเหมยนี้จะไปไคก็ไปไคไค ก็
 ใจคิกสะพานอันนี้แหละ แล้วไคมากำให้เขาไค
 ไปถามใจเขาเป็นวิชาอะไรไม่รู้ ที่นี้นาย
 พานก็ไคข้ามไปไปก่อหนอยก็ไปพบ
 ้างสองตัวเขา ้างสองตัวชนกันเเนาข้างดู
 ึงองว่า"มันเป็นอย่างไรดูชาตุงของนี้
 ชนกันอยู่นายพานตางว่าเมื่อชนแล้วก็ออก
 ไปกินหญาทางกนตางฮากิน กรับถึงดู
 อยากชนกันก็มาชน ไม่มีชนะมีแพ้กัน มี
 วิชาอะไรหากว่านายพานไปอาพะเจ้า ก็
 ขอเอากำดูชาไปไคด้วย ถามพะเจ้าที่วิชา
 ดูชาเป็นอย่างไร ที่นี้นายพานรับเอากำจาง

นายพานมากคิดว่า โธ่กูนี้ซึ่งหว่าจะมากิน
 ฝัน ทามโกโนเป็นก่หว่าจะมาเอาขีบเฮมค
 กู้ทั้งลายที่เป็นทีกันข้าวตอกคอกไม้ไปไหว
 สะเจ้านั้นเป็นมาเอาขีบเฮมคนา โคนายพาน
 ก่อจะเมอกลี้นกจะเฮ้จะโคกูนี้เป็น
 มาเอาขีบเฮมคเม็งนี้กูจะมากับขีบโคเกว
 ก่อบอได่กา อายเป็นกา เขาไปไหวพะเจ้า
 ก่อทามตามมี แล้วพูซากอจะมาเอาขีบ
 หนึ่งเป็นขีบคั้นแล้วขีบนาน จะมาเอาแหม
 เมาะโฮปินกู่ทั้งกู่มีเมินเป็น ผ่อเป็นก่
 ปินกู่ทั้งกู่มีเมค ทีกันข้าวตอกคอกไม้
 เหน ปินกู่ทั้งเมค แล้วโตะจะมากับขีบค่อ
 บายจะตกโคกุนเควโค กำนี้นกไปเอาขีบ
 ไปจะเป็น ทามหว่า บักนี้ดูขามาไหวพะเจ้านี้
 เพาะหว่าดูชาตองกาโขทามพะเจ้าจึงมา
 ดูขานี้เป็นนายพานโคเจจันแล้ว ปินจะโค
 ปินกู่กักเฮ้จะโคกอบอทั้งบอมี ดูซากอ
 ไปทามพะราชี พะราชีกอบให้พุ่ม
 แล้วกอบพุ่มก่โคอักขานหนึ่งพะราชี แล้ว
 ก่อไปบ้าน หลูกเมกอบอสอบหลูกเมกอดาคิง
 วันถึงวัน พุ่มกอบอโคเกก แล้วกอบอ
 ฝ่อพุ่มมากี่ขึ้นแล้วพุ่มก่โฮปินกู่ทั้ง
 กู่มีพุ่มก่โฮ ไซโคขีบไซปินกู่ทั้งกู่มี

นายพานมากคิดว่า "โธ่กูนี้ทำไมหว่าจะมากิน
 กีก ดามคัวโตนเขากี่หว่าจะมาเอาขีบเฮ้ยมก"
 กทั้งหลายที่เขาถือขีบข้าวตอกคอกไม้ไปไหว
 พระเจ้านั้นเขามาเอาขีบเฮ้ยมกนา ตัวนายพาน
 กี่จะไปกินกีก "กี่ยะทำอย่างไรงูนี้ เขา
 มาเอาขีบทั้งเมือง ปีกูจะมากินกีกกัวเกีย
 กี่ไม่โคกระมังอายเขาเว" เขาไปไหวพะเจ้า
 กี่ถามตามมี"แล้วดูซากก็จะมาเอาขีบ
 เหมือนกับเขาไม่กินแล้วถือหนจะมาเอาอีก
 เพราะโกไรเป็นคนมังคนมีเหมือนเขา กูเขากี่
 เป็นคนมังคนมีหมก ถือขีบข้าวตอกคอกไม้
 เทียบเป็นคนมังคนมีหมกแล้วกัจะมากินกีก
 บายจะตกกัวกนเกีย "ทีนี้ก็ไปเอาขีบ
 รวมกับเขาถามว่า"บักนี้ดูขามาไหวพะเจ้านี้
 เพราะวาดูชาตองการโกไรถามพะเจ้าจึงมา
 ดูขานี้เป็นนายพานโคเว้กัช้วนแล้วเป็นอย่างไร
 เป็นกทุกุชทำอย่างไรกี่ยะมังไม่มีดูซาก
 ไปตามพระยาพะระกาศีกี่ให้กีกไผ่
 แล้วกี่ยะกัไรรักนากี่ลกับพระกาศี แล้ว
 กี่ไปบ้านดูเมียกี่ยะชอบ ดูเมียกี่ยะทุก
 วันทุกวัน ยะกี่ยะโคโกไร แล้วกี่ยะ
 ไผ่ยะมากินกีกแล้วยะกี่ยะโกไรเป็นกมัง
 กนมียะกี่ยะโกไรโคกีกโกไรเป็นกมังคนมี

บะแวนที่ผูกจะมาไหว้พะเจ้าหว่านเป็น
 อย่างไกร่ขากอหามพะพุทพะเจ้ากอดบหวา
 โอ้ค่านมอมีขึ้นมอมีท่า ค่านไค้เจจจัน
 เวอจากกอกันจางซาป็นมามักทึงหวาคาน
 บวละ ป็นนายพานอยู่ค่านกอดกนระก บอไค้
 เกิด กั้นค่านอยู่ไค้จ่าขึ้นหนึ่งพะราวีแล้วเอน
 ก่อทือขึ้นไว่ก่ากั้นไซ่ป็นจากคูกกอ ค่านไซ่
 ป็นกูปดั่งกูปมีค่านกอดทือขึ้นหวาอย่างนี้
 แลวมันกอดกมือไหวแล้วกอดหามแหม พุม
 มาสู่ก้างเินมาปะงูงูโงงูเหามันนอนเอว
 อุนทางไว่ แลวมันกอดสังขามาไหวหว่านวิปาก
 อั้งปุ่ข่าเินไค้นอนเอวองอนโปกนี้ะไปสากิน
 ที่ไค้บอไค้แล้วกอดเอาก่ามาทามพะเจ้า
 ผากข่ามากอดทือพะเจ้าแกววิปากมันแก กู
 ว่าจะไปบอมัน กานี้พะเจ้ากอดหวา โอ้ะอันนั้น
 แกกอนป็นกูปหนึ่งก่า ป็นกูปดั่งกูปมีแล้วกอด
 วัจจะหนึ่กันฮาไค้กอดเอามาใส่หุงใส่หีบตัก ๆ
 ค่านกอดบอค่านกีนกอบอกิน กั้นฮาไค้เงินมา
 กอดเอาใส่หีบใส่คินไว่ตัก ๆ แล้วกอดบอค่าน
 แลววิปากมาขอพะหยาดมาทึงกอดกอดบอไค้

ประเคียวนี้เณรก็จะมาไหว้พะเจ้าหว่านเป็น
 อย่างไค้ข่าขอกาน"พระพุทโธเจ้าก็ตอบว่า
 "โอ้ ทาเินไม่มีศีลไม่มีธรรมพานไค้เจจจัน
 เจอจากกอกันบวละ ป็นนายพานักทึงหวาคาน
 ไม่เล็ก ป็นนายพรานอยู่ค่านกอดกนระกไม่ไค้
 เกิด หากทาบไค้รู้ไค้จ่ากึ่งกับพะราวีแล้วค่าน
 ก็ถือศีลไว่เกิด หากไค้พนจากคูกกักค่านไค้
 ป็นกานมั่งกนมีค่านกอดทือถือศีลว่าอย่างนี้"
 แลวมันกอดกมือไหวแล้วกอดกมืออีก เณ
 มาหนทางเินมาพญูงูใหญ่งูเห่ามันนอน
 หนทางไว่แลวมันกอดสังขามาไหวหว่านวิปาก
 อะไรข่าเินไค้นอนพินจอมปลวกนี้ะไปสากิน
 ที่ไค้บอไค้แล้วกอดเอาก่ามาทามพะเจ้า
 ผากข่ามาขอไห้พะเจ้าแกววิปากมันก่าย กู
 ข่าจะไปบอมัน"ทึนี้ พะเจ้าก่าว่า โอ้อันนั้น
 แกกอนป็นกานมั่งมีเินะ ป็นกานมั่งกนมีแล้วก
 ขี้เหนียว ตะหนึ่หากหาไค้กอดเอามาใส่หุงใส่หีบเรว้อย ๆ
 ทำค่านกไม่ทำค่านกไม่กินกรับค่านไค้เงินมา
 ก็เอาใส่หีบใส่คินไว่เรว้อย ๆ แลวกก็ไม่ทำค่าน
 แลววิปากมากระทำพญาดิมาถึงก็ตายก็ไค้

แหละมันก่อนนอนเฝ้ากุ่มงั้นมันอยู่ทันแหละ
หงอนโปกนั้นมันจะไปก่อเวรคางงั้นไปไม่ได้
แหละมันเฝ้าอยู่ทันแต่ตัวมันตายกับหัวเข้าไปบอก
คือมันห้อมันจะละจิตใจมันเฮ คือมันตาย
ป็นต้นหัวกุ่มอื่นเฮแล้วมันก็จะมกโลกไป
แล้วกอกขึ้นตามหัวตูขามาถึงเมืองอันหนึ่งมี
พระยาเจ้าเมืองนอนเฮ็นเป็นพื้นเป็นก่อหัวที่ตูกขาว
เว็นปากก่าโน่นน้ำจี่ลายกอลอดอกนินไค่ก่ายริน
ก็บอปากกอลือไว้กั้นปากกอลือน้ำจี่ลายไลดออก
ไ้ไป มันป็นจะไค่วิมากเก๋ำป็นจะไค่แตกอน
เกาไค่คาโพเกาคำป้อคาแม่ค้ำโพเก่ากุ่มน้ำ
จี่ลายไลสหน้าโพเกากุ่มน้ำจี่ลายไลป้อไลแม่เกา
วิมากเกาบอแรงกันปากก่าจี่ลายกอลอดอก
จะมันเกาไค่คมาแตกอนกันหัวไปบอกทื่อเกา
หัวกุ่มโททำโมซังโกตักแหละกอดายไปแล้ว
แล้วกอมมาแ่มกอมมาปะกุ่มสามไลแล้วกอก
ป็นจะไค่ม่าสามไลแต่หัวกุ่มก่ากุ่มน้ำสามไล
ถึงของกุ่มนั้นบอป้ายชักเคอแล้วเป็นไค่ไป
ไค่ม่าคือเป็นไค่ตามใจแล้วก้อมมีไค่แล้วหัว
ป็นวิมากฮั้งไค่ แตกอนน้ำไล้เกาของกุ่ม

แหละ มันก็ก่อนนอนเฝ้ากุ่มงั้นมันอยู่ทันแหละ
จอมปลวกนั้นมันจะไปก็เสียคางเงินมันไปไม่ได้
แหละมันเฝ้าอยู่ทันคราบเท่าวิตาย หากว่าเราไปบอก
ให้มันให้มันสละจิตใจมันเสียให้มันตาย
เป็นทาปให้กุ่มอื่นเสียแล้วมันก็จะหบคโหไป"
แล้วก็ถามว่า"ตูขามาถึงเมืองอันหนึ่งมี
พตาเจ้าเมืองนอนเรือนเขาพื้นนั้น เขาก็ว่าตูกสาว
เขาพูดคำไหนน้ำวากก็ไหลออกเป็นอันไค่ใส่รางน้ำ
หากไม่ตูกก็ไค่หากตูกก็น้ำลายไหลออก
มากเกินไปมันเป็นอย่างไรวิมากเขาเป็นอย่างไร""แตกอน
เขาไค่ค้ำัวเขาคำพ้อคาแม่ค้ำัวเขากุ่มน้ำ
ลายไลสหน้าค้ำัวเขากุ่มน้ำลายไล้พอไล้แม่เขา
วิมากเขาไม่หมกหากตูกน้ำลายก็ไหลออก
อย่างนั้นเขาทำมาแตกอนหากว่าไปบอกให้เขา
ว่าพุดโทซัมโมสังไซเรื่อย ๆ แลละ ก็หายไปแล้ว"
"แล้วก็มีมาอีกก็มาพบกนตามสะพานแล้วก็
เป็นอย่างไรรมาตามสะพานแล้วว่ากูก่ากุ่มน้ำสามสะพาน
ทั้งสองกนนั้นไม่หนีไปสักทีแล้วเขาไค่ไป
ไค่ม่าให้เขาไค่ตามใจแล้วก็ไม่มิกอรแล้ว
เป็นวิมากอะไร""โอ แตกอนพตาไล้เขาสองคน

นี่โคปโกกลงเป็นกายไว่ทองในนั้นปีกขวาง
 หมกเหละมันระคายมือทองเป็นคือเป็นแปง
 วิธังไวก่อไปปีกไปขวางเฮ แล้วกอมยี่เก
 กีบเป็นแปงนั้นกอนี้ไปเตากอไค้อามโกอยู่
 จะนั้นเคายังบออยู่กกันหว่าเกาสังมาก่อเมอ
 บอเกากาหือเกายังเฮตอนี้ไปก่อหือเกาหว่า
 รุกโททำโมธังโกตัก ๆ หือมันฮายไปนายพาน
 กอรับมากำนี้ไปปะโส้วางที่จ้างเนกฮอหว่าแต่
 กอนนั้นรูนโกมันล้าไปพะญาเจ้าเมืองของพะญา
 นั้นจ้างของโตนันเป็นพะญาเจ้าเมืองของ
 พะญานัน จ้างของโตนันเป็นพะญาเจ้าเมือง
 แดกอนแล้วกอเอากาโกรูนกักันกอกอเกา
 อันแม่กอโตนันแม่กอเอามาจูนแทมโตะใหม่
 แม่จูนแทมบินวิบากกาโกมาเกิดเป็นจ้าง
 ของพะญานันโกมาเป็นจ้างเลยโกมาจูนกับ
 เอมกเมอบอกเกาเนื่อหือเกาหว่าพุทโททำโม
 ธังโกตัก ๆ หือเกาฮาย แกว่กอพูนจากคันมา
 กอมาปะทะลายแทมทะลายนั้นกอหว่า แต่
 กอนนั้นรูนโกปูกกอโมโพทำไคก่อหว่า กอ
 ะสืออย่างวัดเฮาเนื่อเหละมอโคโบค บอโคโบค

นี่โคปลดะพานลงเฮากายไว่ทองน้ำไห้แมงกตั้ง
 หมกเหละมันทำลายผดงาวเขวงเฮากือเฮาทำ
 อะไรไวก์ไปจักไคถึงเสีย แล้วก็ไม่ยี่เก
 กับเขากำนันตอนี้ไปเขาก็กักตามสะพานอยู่
 อย่างนั้นเขายังไม่รู้จักหากว่าเขาสั่งมาก์ไป
 บอเขาจิให้เขาหยุดเสียตอนี้ไปก็ให้บว่า
 พุทโธธัมโมสังโฆเรื่อย ๆ ไห้มันหายไป"นางพราน
 ก็รับมา หินไปพบข้างเขาที่ข้างนั้นกัวแก่
 กอนนั้นเซนโกมันเกินไปพะญาเจ้าเมืองสองพะญา
 นั้น ข้างสองตัวนั้น เป็นพะญาเจ้าเมืองสอง
 พญานั้น ข้างสองตัวนั้นเป็นพะญาเจ้าเมือง
 แดกอนแล้วก็เอาเอาไค่กวนกัน แท้ไค่
 นั้น ชนะก็ตัวนี้ชนะก็เอามาชนอีกตัวใหม่
 ชนะอีกเป็นวิบากเพราะโกมาเกิดเป็นข้าง
 สองพญานันโกมาเป็นจ้างเลยโกมาชกกัน
 เสียหมดไปบอเขานะ ให้เขาวว่าพุทโธธัมโม
 สังโฆเรื่อย ๆ ไห้เขาหาย"แล้วก็พนจากนั้นมา
 ก็มาพบกระต่ายอีก กระต่ายนั้นกัว"แต่
 กอนเป็นตนโคปลูกตนโมโพหาลัยคือว่าตน
 โพออย่างวัดเรานี้และไม่ไค่บวชไม่ไค่บวช

ก่ออำมฤตกายไปเสียดายไปก่ออำไค้เก่าไม่
 โห่หาไล่นั้นขอไค้ไปโนละ เอาจุนหว่าวิบากมัน
 เวงนั้นแหละมันใจก็คักไปไค้ไปขอไค้มา
 ไค้ก็คักเก่าไม่โห่หาไล่นั้นหิงหว่ากั้นอยากก่อค
 เอาจูณั้น ก่อหื้อเมอบอกหว่าพุทโธ ห่าโม
 จังโกคัก ๆ ค้อมันไหวอาบุญกุนตีมันไค้คัก
 ไค้ก่อนไค้มันจึงจะชุกก่าไค้ไปหิงเมิงจีเปย
 นั้น โอ ฤตกอนเคาบินจีเปยนี้ เพาะหว่าเกาบ
 ก้านั้งเฒอพายหื้อแกกุนตัก แหะพะพุททะเจ้า
 ะหว่าพิกฤษตามมะเน่มอเกวเหริงมอญเหริง
 ั้ง เกาเคียบอทานั้งชก้อย่างเกาบินกุนตีจี
 ีคักอยู่ในโคเกาบอทานเล่อผ่าหื้อคุดหื้อพะ
 บอทานผ่านอทานั้งชก้อย่างเกิกมาไค้จ่าโฆก
 นี้เกาบินกุนตีจีบินกุนตักบอชะชะชาวทอง
 หื้อเป็นชก้อย่างก่อมาบินวิบากอย่างนั้นแหละก่านี
 บอชุกแล้ว นายฟ่านก่อลาพะเจ้าก่อปอกมา
 ม่าบอตั้งแก เมิงจีเปยนี้เฒ่ามาแหะทะอ้าย
 บอพะญาจางจูนกันมอกกุนตักโกแฮม
 ม่าบอชุกชาวพะญาเจ้าเมิงแฮม แควก่อมา
 บอญูที่นอนเกวจอมโปกนั้นแล้วก่านีพะญา

ก่ออำมฤตกายไปเสียดายไปก่ออ้ายคันไม้
 โห่หาไล่นั้นไม่ได้ไปไหนละ เอาจุนหว่าวิบากมัน
 หมคนั้นแหละ มันใจชุกกั้นไปไหนก็ไปไม่ได้มัน
 ใจชุกกั้นมันโห่หาไล่นั้นถึงว่าออคอยากก่อค
 เอาจูณั้นก็ไค้ไปบอว่า พุทโธรับโม
 สังโมเรื่อย ๆ ให้มันไหวอาบุญกุนตีมันไค้คัก
 ไค้ก่อนไค้มันจึงจะชุก"ที่นี้ก็ไปถึงเมืองซีเปื่อย
 นั้น "โอ แด่กอนเขาเป็นซีเปื่อยนี้เพราะว่าเขาไม่
 ให้ทานอะไรเผื่อแผ่ให้แก่กนทุกขและพระพุทเจ้า
 พระธรรมภิกขุสามเณรไม่เกียะเรื่องไม่รู้เรื่อง
 อะไรเขาเลยไม่ได้ทานอะไรสักอย่างเขาเป็นกนซีเหนียว
 ีคักอยู่ในคัวเขาไม่ให้ทานเสื่อผ้าให้พระให้เณร
 ไม่ได้ทานผ้าไม่ได้ทานอะไรสักอย่างเกิกมาในจำพวก
 นี้เขาเป็นกนซีเหนียวเป็นกนเขาบไม่สละข้าวของ
 ใต้เขาสักอย่างก็มาเป็นวิบากอย่างนั้นแหละ"ที่นี้
 บอหมคแล้วนาเพราะนั้นก็พาพระเว้าก็กลั้มมา
 มาบอตั้งแกเมืองซีเปื่อยนี้มามาถึงกระต่าย
 บอพะญาจางจูนกันมอกกุนตักโกแฮม
 มาบอชุกสาวพะญาเจ้าเมืองดีก็ แควก็มา
 ของญูที่นอนพันจอบปลวกนั้นแล้ว ที่นี้พะญา

เจ้าเมืองก็เอาเป็นลูกเขย เอานายพรานตัวนั้นหนา
 เขามาคจดหมดแล้วพจนนำลายก็ไม่ไหลพญา
 เจ้าเมืองก็ใจดีก็เอานายพรานตัวนั้นเป็นลูกเขย
 ใดของเม ใดเป็นลูกเขยพญาเจ้าเมืองกานี้ได้
 ป็นลูกเขยพญาเจ้าเมืองแล้ว พญาจางกนตั้ง
 ลายหมตนั้นมานอมหมป่านพญาเจ้าเมืองเอ
 มดแล้ว มารับทานจีเปยกอมารับทานหมคกานี้
 กอพญาเจ้าเมืองโตใหม่กอรละชาวของจายหือหม
 กิจเปยมค จิเปยมคและชาวคองงันคำอยตง
 นั้นกอเอามามคและเป็นอาบอกรือมาเอาตง
 เคากอปุ่นโตคองเคาโตโนกอปุ่นจากโตค
 ใดอยชุกกินลุ่มค นายพรานตีหวาไปคินจีนกอใด
 ป็นพญาเจ้าเมือง แล้วกอฮายแชรและเมบอ
 เมอโกชักก่าและ(หัวเราะ)ใดอยยีนป็นชุกใด
 ป็นพญาเจ้าเมืองกอเอาขึ้นเอาทำป็นคี่เียงใด
 กินใดทานใดสงราลาวิฮานกาจำขึ้นพาวะนา
 สิบมาจนปะเดวนี่

๒ ๒ ๓
 ทุกกะตะ

เจ้าเมืองก็เอาเป็นลูกเขย เอานายพรานตัวนั้นหนา
 เขามาคจดหมดแล้วพจนนำลายก็ไม่ไหลพญา
 เจ้าเมืองก็ใจดีก็เอานายพรานตัวนั้นเป็นลูกเขย
 ใดของเม ใดเป็นลูกเขยพญาเจ้าเมือง ที่นี้ได้
 เป็นลูกเขยพญาเจ้าเมืองแล้ว พญาจางกนตั้ง
 ลายหมตนั้นมานอมสมภารพญาเจ้าเมืองเสีย
 หมดแล้ว มารับทานจีเปื่อยก็มารับทานหมค ที่นี้
 ก็พญาเจ้าเมืองตัวใหม่ก็สละชาวของจายหือหม
 หือเปื่อยหมคก็เปื่อยทั้งหมคและชาวของเงินทอง
 นั้นก็เอามามคและเอาใดบอกให้มาเอาตง
 เขาก็พันโทษของเขาตัวไหนก็พันจากโทษ
 ใดอยชุกกินอรอยหมคนายพรานตีหวาไปคินจีนก็ใด
 เป็นพญาเจ้าเมืองแล้วก็หายเงียบและเนียบไม่
 ไปไกลสักครั้งเลย(หัวเราะ)ใดอยเย็นเป็นสุขใด
 เป็นพญาเจ้าเมืองก็ถือศีลถือธรรมเป็นที่พึงใด
 กินใดทานใดสงราลาวิหารจำศีลภาวนา
 สิบมาจนปะเดวนี่

ทุกตะ

๒ ๑
 นายคำหลวง หอมนา:ขุเลา

๒ ๒ ๓ ๔
 ยังมีทุกตะคนหนึ่งป้อแหม่นตาย
 แตนอยอยู่ในเมืองปารว แอวกินตามบาน

๒ ๑
 ยังมีทุกตะคนหนึ่ง พอแบ่มันตาย
 แตนอย อยู่ในเมืองพารว เทียวกินตามบาน

ปี่ไฉนน้อง บอเยะกานเป็นจั้งเยะตามเยะ
 กอจะบอไดกินข้าวแลวนาเป็นจั้งมันคาน
 บอเอ็ดกานเอ็ดคั้งกอบอจางมันก้อออกจาก
 บานไปอยู่หนึ่งพระราชไปเป็นชะโยมพระราช
 อยู่หลายปีมา มันก้อยจกนั้งชื่อพระราชชอนมา
 กอเป็นชะโยมกอเฮนนั้งชื่อหนึ่งพระราชเฮน
 กาทาหนึ่งพระราชไคลายไคกสิ่งทุกอย่างพระราช
 ชอนมันฮักมันเพาะหวานมันป็นทุกกะตะ
 บอมีปอมีแหมมีเจจจากเม็นกันแตหว่า
 เป็นบอฮักมันทุกอยู่หนึ่งพระราชนั้นไคลายปี
 เฮนความอุกจอบมาเฮนกับพระราชไคลาย
 อบางมีวันหนึ่งฝนตกแล้วกอนานองมีนาย
 สะเปาซามนายมีลูกนองนายในซิมหนึ่งนาย
 สะเปานั้นชื่อเฮอสะเปาฆามาพักอยู่ที่ไค
 น้ำบอ คองอายทุกกะตะไอชะโยมนั้น ไอ
 ชะโยมนั้นมาตักน้ำบออันไปหื้อพระราชกิน
 นา กำนีกอมาอันเส็ดที่นอนอยู่นั้น ฝนตก
 แล้ว น้ำแห่งละแล้วน้ำแห่งละสะเปาไปบอ
 ไคแล้ว แห่งละเฮไปบอไคกอมาคคอิน
 คคช่ายหอน้ำไคจะไคไปไคคคของวันยัง
 ไปบอไคเตอ กอน้ำแห่งละ เคาซามนายนั้น
 มีประวีรวานกุนในซิมป็นซามซิมซาม ซามซิมซาม
 ตั้งนายนั้นนาคคช่ายจะไคสะเปากอญอไค
 ไครวมวันมากอยังบอไค บอไคกานี้ไอ
 ชะโยมกอหว่าเอ นายสะเปานี้บอมีป็นญ
 เฮอสะเปากอญซามวันยังไปบอไค เอา

พี่เรื่อนน้องไปทำการเขาซัง ทำไปทำมา
 ก็จะไม่ไดกินข้าวแลวนาเขาซัง มันกราน
 ไม่ทำการทำอะไรก็ไม่เป็นมันก็ออกจาก
 บานไปอยู่กับพระญาติไปเป็นชะโยมพระญาติ
 อยู่หลายปีมา มันก็รู้จักหนึ่งชื่อพระญาติชอนมา
 ก็เป็นชะโยมก็เรียนหนังสือกับพระญาติเรียน
 คาถากับพระญาติไคมาก ไคทุกสิ่งทุกอย่างพระญาติ
 สอนมันรักมันเพาะหวานมันป็นทุกตะ
 ไม่มีพ้อไม่มีแม่มีเชื้อชาติเหมือนกัน แตหว่า
 เขาไม่รักมันทุกอยู่กับพระญาตินั้นไคหลายปี
 เรียนความรักก็จบมาเรียนกับพระญาติไคไคมาก
 อย่างมีวันหนึ่งฝนตกแล้วกอนานองมีนาย
 สำเภาซามนายมีลูกนองนายในคนละสิบนาย
 สำเภาหนึ่งชื่อเรือสำเภาฆามาพักอยู่ที่ไค
 น้ำบอของอายทุกกะตะไอชะโยมนั้น ไอ
 ชะโยมนั้นมาตักน้ำบออันไปหื้อพระญาติกิน
 หนา ที่นี้ก็มาเห็นเศรษฐีนอนอยู่นั้น ฝนตก
 แล้ว น้ำแห่งทั้งแล้วน้ำแห่งละสำเภาไปบอ
 ไคแล้ว แห่งละเสียไปไคไคก็มาชุดหิน
 ชุดทรายไคน้ำไคจะไคไปไค ชุดสองวัน ยัง
 ไปไคไคเลยคือน้ำแห่งละเขาซามนายนั้น
 มีบิรวารคนไคสิบป็นสามสิบสาม สามสิบสาม
 ตั้งนายนั้นหนา ชุดทรายอย่างไรสำเภาไคไม่ไหล
 ไคสามวันมากอยังไคไม่ไหลไม่ป็นนี้ไค
 ชะโยมก็ว่า"เอ นายสำเภาไคไม่มีปัญญา
 เรือสำเภาไคคอยู่สามวันยังไปไคไค เอา

กันคนในคชราชอยู่กันตักก่าแควกอ
ไคแล้วโล่ กำนันายสะเปาขามนายกอ
เกิดแล้ว ปะโทะ ไอชะโยมนี่ปากขง
ปากเจบเอาไปชาติกาเฮาเกาขามกนก
เกิดไอตกะตะนั้นหวาดตกเคาล่าไปตั้น
เป็นนายรอยมาโคสก็ปี บอมีโพทวอยาง
นี้ไค บานโกนชาแลวนี้ เคากอใจกุนใจ
เคาจับกุนโจยกันจับจับจะเอาไปขานาแล้ว
บันกอยอมตายเมิ่นกันกอทวา กันทวาจะเอา
ชาไปขานีค่อทื่อไปทามปอทามแพมชาแค
ไปทามป็นองคี่เมิ่งปารานันกันเคาทือชา
กอยชา กันเคาบอทือชาจะชายังชากอมี
ระกุนโล่ทวาจะอิก้านีเคาขามกนกจิด
หลกนองปาไอชะโยมไปเมิ่งปารานันหลก
นองกอปาไอชะโยมไปเมิ่งปารานาธิปุน
ปะทามฮาป็นองมันอันนีกาปอเมิ่งบอใจ
อิมไปทามอื่ปอกทวาโอ มันป็นอยางนั้น
ตขานกาสะเปามาเป็นรอยเกอบันเตอกอ
บอมีโพทวาทือตชาปะเควนี้เฮอสะเปา
กวงขามาควอยตักคองโกนนำบมมัน แล้ว
ตขาคคชราชมาโคสรามมื่อขามวันแล้ว กอ
สะเปาไปบอไคแล้วกอทวาทือตชาทวา ชีแคะ
บอมีก่าคอบมีบันฎาหวานันนี้ตคิใส่ก่าแคว
กจไค มันทวอยางนี้ตขาคคจะเขามันไป
ชาเฮเลาะแล้วกอมันทวาทือมาทามปทามตา
ถาป็นองวงขาทมนันกันทวาไผยังอิกมันกอ

กันชดหินชดทรายอยู่ กันตคที่เคียวก
ไคแล้วละ"ทีนันายล่ำเภาขามนายก็
โกรธแล้ว พุทโธไอชะโยมนี่พูตสูง
พูคเจบเอาไปชาติไผเภาเราเขาสามคนก็
โกรธไอตคตะนั้นวาคตกเขาเกินไป คูนี
เป็นนายรอยมาโคสก็ปี ไม่มีใครวอยาง
นี้ไค ไอนี้ควรรมาแลวนี้เขากี่ชคนี่
เขาสิบคนชวยกันจับจับจะเอาไปฆ่าหนาแล้ว
มันก็ยอมตายเมิ่นกันก็ว่า"หากทวาจะเอา
ชาไปขานีชอให้ไปดามพอดามแมชาควย
ไปดามพ็นองคี่เมิ่งพาราโนนหากเขาให้ชา
คอยมาหากเขาไมไผมา จะมาอยางไรชาก็มี
สกุคนี้วอยางนี้พ็น เขาสามคนก็จิด
ลुकนองพาไอชะโยมไปเมิ่งพาราโนนลुक
นองก็พาไอชะโยมไปเมิ่งพาราโนนลึโนน
ไปดามหาพ็นองมัน"อันนี้หรือพอมิ่ง"ไม่ใช่
อื่ป"ไปดามอื่ปก็ว่า"โอ มันป็นอยางนั้น
ตขานีคาส่าเภามาเป็นรอยครั้งพ็นกรังก็
ไม่มีใครมาวาให้ตชา ประเคียวนี้เรือส่าเภา
ของขามาติคอบุททาของโกลนำบมมัน แล้ว
ตขาชุดทรายมาโคสรามมื่อสามวันแล้วก็
ส่าเภาไปไคแล้วก็ว่าให้ชวา ชี เวลา
ไม่มีความรู้ไม่มีปัญญาวามันนี้ตคิใส่เคียวก
ก็ไคมันวอยางนี้ตขาคคจะเอามันไป
ฆ่าเคียเถอะ แควก็มันวาทือมาดามปดามตา
ถาพ็นองวงขาทมนันหากทวาไครยังรักมันก็

หือ+หว่า+มา+เล่า+ะ อี+ย+โต+ใน+ธำ+บอ+อัก+หว่า+บอ+ใจ
 หลุก+บอ+ใจ+ลาน+นา+โต+ใน+กอ+หว่า+อีย+อ+ทุก+กะ+ตะ
 ปาก+ของ+ชา+กอดี+แล้ว+กา+บอ+หือ+ชา+ไป
 ทาม+นา+เอ+กอน+เ็น+ป็น+ทาม+แล้ว+หว่า+กาน
 เป็น+กา+โต+ปาก+ของ+ดี+ตาย+แล้ว+ไป+เ็น+หนา+แทม
 เป็น+กอ+หว่า+ชา+กอดี+ละ+กา+กุน+ปาก+โส+กจะ+อีย
 โต+บอ+อีย+หว่า+อัน+หนึ่ง+ป็น+เจา+ป็น+นาย+เจา+นาย
 สะ+เปา+นั+นนา+ไป+เขง+เขง+เมิง+ปารานา+ชี
 หม+ป็น+อง+นั+นบอ+เอ+ชัก+กุน+นา+กุน+ใน+ธำ+หือ
 ขาม+ควา+มัน+กอ+เลอ+ใจ+แล้ว+ลอ+กานี+จน
 บัน+ญา+แล้ว+เออ+จะ+ชา+นั+หือ+ไป+ทาม+พระ+ราชี
 เกิน+พระ+ราชี+ป็น+อู+บะ+ปะ+ถาก+ชา+ชา+โค+เอน
 บัน+ญา+จาก+พระ+ราชี+มา+กัน+จะ+เอา+ไป+ชา+แตก+อ
 ไป+ทาม+พระ+ราชี+กานี+มัน+กอ+ปาก+กัน+มา+ฮา+พะ
 ราชี+ปอก+จาก+เมิง+ปารานา+ชี+กอม+า+แพ+พะ
 ราชี+นี้+มา+ไ+หว่า+พระ+ราชี+หว่า+จะ+ชา+โอ+ชะ+โยม+นั+น
 พระ+ราชี+กือ+หว่า+โอ+ชา+กอดี+บอ+ชา+กอดี+แทะ+มัน
 หว่า+อย่าง+ไ+มัน+หว่า+ชา+บอ+มัน+บัน+ญา+ชี+แคะ
 กัด+เอา+เออ+สะ+เปา+หลอง+นํ้า+กอบ+อ+โค+คค+อิน+คค
 ะ+ชา+ม+วัน+กอ+ยัง+ไป+บอ+โค+บอ+มัน+บัน+ญา+หว่า
 อย่าง+นี้+มัน+หว่า+กุน+ตค+โส+ก่า+เคว+กอ+โค+มัน
 หว่า+จะ+เ็น+คว+ต+ชา+เกด+กจะ+เอ+มัน+ไป+ชา
 ะ+ราชี+จะ+หว่า+จะ+โค+กอ+โอ+จะ+เอ+มัน+ไป+ชา+ก
 คี+มัน+มี+โต+กกัน+หว่า+มัน+คค+ไป+บอ+โค+กอ+ชา+ลอ
 มัน+ปาก+พิค+นั+กัน+หว่า+มัน+เะ+โค+โส+จะ+เะ+จะ+โค
 คค+แล้ว+เออ+สะ+เปา+ไ+ลนํ้า+ไป+โค+จะ+เะ+จะ+โค+ยอม

ไ+หว่า+มา+เออะ" อีย+ตัว+ไหน+ก็+ไม่+รึก+ว่า+ไม่+ไ
 ลุก+ไม่+ไ+น+ลาน+หนา+ตัว+ไหน+ก็+ว่า"อีย+โอ+ทุก+ตะ
 พุด+สูง+มา+ก็+ดี+แล้ว+ละ"ไม่+ไม่+ไ+หว่า+ไป
 ถาม+นา+เสีย+กอน+เ็น+ป็น+ทาม+แล้ว+ว่า"แพ
 เข+มั่ง+ตัว+ปาก+สูง+ดี+ตาย+แล้ว+ไป+เ็น+หนา+อีก
 เข+ก็+ว่า+ว่า+ก็+ดี+ละ+กา+คน+ปาก+คุด+อย่าง+นี้
 ตัว+ไม่+รือ+ยาก+ว่า+อัน+หนึ่ง+เป็น+เจา+เป็น+นาย+เจา+นาย
 สัพ+ภานัน+หนา+ไป+หมค+หมค+เมือ+ง+พาราน+เสี
 หม+พิน+อง+นั+นไม่+เอ+ชัก+กุน+หนา+คน+ไ+ไหน+ก็+ไ
 ฆา+หมค+อา+มัน+ก็+จน+ใจ+แล้ว+ละ+ที+นั+จน
 บัน+ญา+แล้ว+เออ+จะ+มา+นั+ไ+ไป+ถาม+พระ+ญา
 กอน+พระ+ญา+เป็น+อู+บะ+ปะ+ถาก+ชา+ชา+โค+เเรียน
 บัน+ญา+จาก+พระ+ญา+มา+ตาก+จะ+เอา+ไป+สา+จ+ริง+ๆ+ก็
 ไป+ถาม+พระ+ญา+ที+นั+มัน+ก็+พากัน+มา+หา+พระ
 ญา+ก็+กลับ+จาก+เมือ+ง+พาราน+เสี+ก็+มา+ถึง+พระ
 ญา+นี้+มา+ไ+หว่า+พระ+ญา+นี้+ว่า+จะ+มา+โอ+ชะ+โยม+นั+น
 พระ+ญา+ก็+ว่า+โอ+ส่า+ก็+ดี+ไม่+ส่า+ก็+ดี+แทะ+มัน
 วา+อย่าง+ไ+ไหน+มัน+ว่า+ชา+ไม่+มี+บัน+ญา+ชี+เอ+ลา
 คค+เอา+เรื่อ+ส่า+ภោ+ลอง+นํ้า+ก็+ไม่+โค+ชุด+อิน+ชุด
 ท+ราย+สา+บ+วัน+ก็+ยัง+ไป+ไม่+ไ+ไม่+มี+บัน+ญา+ว่า
 อย่าง+นี้+มัน+ว่า+กุน+ตค+โส+ก็+เ็น+ย+กั+โค+มัน
 วา+อย่าง+นี้+ประ+เคียว+ต+ชา+โก+ร+ร+ก็+จะ+เอ+มัน+ไป+สา
 พระ+ญา+จะ+วา+อย่าง+ไร+กอ"โอ+จะ+เอ+มัน+ไป+สา
 ก็+คี+มัน+มี+โทะ+หา+ก+ว+มัน+คค+ไป+ไม่+ไ+คั+ส่า+เออะ
 มัน+พุด+คค+นี้+หา+ก+ว+มัน+ทำ+โค+เลา+จะ+ทำ+อย่าง+ไร
 คค+แล้ว+เรื่อ+ส่า+ภោ+ไ+หลนํ้า+ไป+เลา+จะ+ทำ+อย่าง+ไร+ยอม

กอหว่า เอถาจะนั้นกอบออยากธาจะกิดหื้อ
 ปอเสวกอนนั้นหว่าจะน้อยมาปอเสวกอนนั้นข้า
 ไปเอาทองแดงมากอนหนึ่งเอามาทำเป็นคำ
 นี้แหละน้ำนํกมันจะมีรักป็นหนึ่งเอามา
 กอไปบอกหลูกบอกเ้ามาบะแควนีกอนคำ
 กอนนี้ปอเสวเอาไปฝากปอเสวโน้วกอ
 จะเอามาคืนหื้อเอามาส่งไวโกมันตาย
 บะแควนีกอหื้อปอเสวรักษาวะเอะปอเสวกอ
 หว่าเออคือเอามาแล้วกอจะรักษาวะเอะนี้ไป
 กอบอเอาไปปักในแหละบอแบ่งหื้อไฟเตอกันหว่า
 ไฟคือหลูกกุนในคือปอกอจะแบ่งหื้อหลูกกุนนั้นแหละ
 ออยมาหลูกทั้งลายนั้นโคอันกอนคำนั้นกอกับมาสู
 ราชาวมาสูงชาวกับป้าอาธานหื้อปอกินโคอัน
 ความรักชะบายมากำนีกออยู่มากอลายฟ้า
 ลายปี้มากอปอตาย หลูกกอมมาเอากอนคำนั้น
 แหละมาแบ่งกันมาแบ่งกันกอบินทองไปเอ
 แะบิณฑองกอบอจางเบะจะโคกอไปธาปอ
 เสวหามหว่ากอนคำที่ปอเสวเอาไปส่งหื้อค
 คองปอเอาไปส่งหื้อปอไวนะบะแควนีกเกิด
 บินทองไป มันซึ่งจะใจเจอะบอคือไปจะอัน
 ปอเสวนั้นกอบอจะเบะจะไคมันคักจะอัน
 แะมันคักบอคือปอเสวนั้นกอเลยหว่าจะนั้น
 เอ กอแล้วไปจะนั้นแหละ

กัว่า"เอ ถาอย่างนั้นก็ไมยากกจะกิดให้
 เพื่อนๆอนนั้นวออย่างน้อยมาพอเพื่อคนนั้นก็
 ไปเอาทองแดงมากอนหนึ่งเอามาทำเหมือนทองคำ
 นี้แหละ น้ำนํกมันจะมีรักป็นหนึ่ง เออา
 ก็ไปบอกหลูกบอกเ้ามาประเดี๋ยวนี"กอบทองคำ
 กอนนี้ที่เ้าเอาไปฝากเราไว้ ก็
 จะเอามาคืนให้เอามาส่งไวกลัวมันตาย
 ประเดี๋ยวนีก็ให้พอเ้ารักษาวะเ้าเอง เอะ"พอเ้า
 ว่า"เออ คือเอามาแล้วก็จะรักษาวะเ้าเองตอนนีไป
 ก็ไมเอาไปที่ไหนแหละ ยังไมแบ่งให้ใครหาว่า
 ใครคือหลูกคนไหนคือพอกก็แบ่งให้หลูกคนนั้นแหละ
 ออยมาหลูกทั้งลายนั้นโคเห็นกอนทองคำนั้นก็กลับมาสู
 สงชามาสงชากับป้าอาอาหารให้พอกินโครับ
 ความสุขสบายมา นี่ก็อยู่มากหลายฟ้า
 หลายปี้มากก็พอตายหลูกก็มาเอากอนทองคำนั้น
 แหละมาแบ่งกันมาแบ่งกันก็เป็นทองแดงไปเสีย
 แะเป็นทองแดงก็ไมรู้จะทำอย่างใดก็ไปหาเพื่อน
 ของพอถามว่า"กอนทองคำที่พอเอาไปส่งให้
 ของพอเอาไปส่งให้พอไวนะประเดี๋ยวนีเกิด
 เป็นทองแดงไปมันเป็นอย่างไคนะ ไมคี่ปออย่างนั้น"
 พอเ้าว่ามันก็ไมรู้จะทำอย่างใด"มันก็แกนั้น
 แะมันไมคี่จริง"พอเ้าว่ามันก็เลยวออย่างนั้น
 เสีย ก็แล้วไปอย่างนั้นแหละ

กายอม

กายอม

นายแสน หงส์คำ:ผู้เล่า

++ แรกก่อนมี เล็คทีรองกุนกุนหนึ่ง เล็คทีไจบุณ

โทหนึ่งใจบาบ แลวกอเล็คทีไจบุณนั้นกอ
มีอะยังกอตานมค ตานกอแรงวัดป็นล้ง
ปึกกูปันตุน โปคพะปันตุนมีอะยังกอตาน
กานจนมคชะตังยังมี เล็คทีไจหนึ่งมีนง
ปราชกภูมิอกกิลอของกอกเวลาพอง เอากอ
เอาอันใหญ่คายนี้คายอันน้อยหลุกป็นหลุกจ้ง
นะมีของอันเอานะ เอาอันใหญ่จ้งคายนะเอา
อันน้อยคายอยู่ ปอยมาโตเล็คทีไจบุณนั้นกอ
ตานแรงบอมีอะยังแลวนาตังโพตังเมกอ
โจนกันออกไปออกไปเอะอะฮอเอั้นกอคายมค
แลวหน้าตักทานกอบอมีอะยังแลวรองโพ
เมกอนีออกไปคอ เป็นกินคอตานนอนเกา
ไมเกาทอกไปจะอันนาลูกเจ้าขึ้นมากอมาคอ
เป็นบุญบานกางวันกอลไปฮาโทยกฮาวาย
ฮาโลเอามาแลกขาวแลกอะยังกินกานี้กอ
เลอแสงเมกอนอนทุกนอนนาวันกอ
ป็นเวลานาวันละกาแลวกอปืออะยังกอตาน
แรงตานมคนี้ฮางังป็นตื้นป็นฮอนกอบอมีนี่
ไปฮายืมจากเสวเลาะเคาป็นเสวกันนาเล็คที
รองกุนนั้นจะโคขาวจะหอตานกอบอมีนี่

!! แรกก่อนมี เสษฐีสองคนคนหนึ่ง เสษฐไจบุณ

ตัวหนึ่งใจบาบ แลวกีเสษฐไจบุณนั้นก
มีอะไรก็ให้ทานหมคให้ทานทั้งหมควัดพันหลัง
ภิกขุพันตนบวชพระพันตนมีอะไรก็ให้ทาน
ให้ทานจนหมคสตาจังยังมีเสฐีตัวหนึ่งมีอะ
ปราชกภูมิเครื่องทองสองใบเวลาทวงเอา
เอาอันใหญ่คายนี้ฮอนน้อยหลุกตุมตาช้ง
นะมีสองอัน(เมื่อจะเอานะเอาอันใหญ่จ้ง(เมื่อ)ชายนะเอา
อันน้อยชายน้อยไปฮายืมตัวเสษฐไจบุณนั้นก
ให้ทานหมคไม่มีอะไรแลวหน้าตักตัวตังเมียก
ชวนกันออกไป"ออกไปเอะอะเหย้าเรือนก็ชายนหมค
แลวหน้าตักทานก็ไม่มีอะไรแลว"สองตัว
เมียกหนีออกไปขอเช่ากินชอทานนอนโคน
ไมโคนไคไปอย่างนั้นหน้าตักเช่าขึ้นมากมาขอ
เขาตามบุญบานกลางวันก็ไปหาตนกลวยหาหาวาย
หาพีนเอามาแลกขาวแลกอะไรกินที่นี้ก
เหลือบากว่าแรงเมียกนอนทุกชอนหนาวันก
เป็นเวลานาวันละมั้งแลวกี"พื อะไรก็ให้ทาน
เสียหมคนี้หาอะไร เป็นทุนเป็นรอนก็ไม่มีนี่
ไปหาฮืมจากเพื่อเอิด"เขาเป็นเพื่อนกันหาเสษฐ
สองคนนั้น"จะทำอย่างไรวาจะหอให้ทานก็ไม่มีนี่

จะเด้จจะโค เออ ลูกเจ้าจะไปหา
 ลูกเจ้าโคเมกโก ปคอขาวเป็โคขาวมากอห่อโพ
 โพโคขาวชุกมากอไปหาเสวนั้นแหละนาไปยืม
 เอาจินมาลงคืนไปกอไปจนอยากเลอแถมมา
 แต่ ๆ จึงจะกินข้าวนาไปแพวเกาไมโลงนี้
 แลวกอไปยั้งหันแล้วหาโยอีวขาวแต่ ๆ อีว
 ภาที่ชุกอโกนาแล้วกอโคหออานันมากิน
 กายอมนันทากายอมกอดกลงมาปกนา
 มาจิกกินข้าวโอ มันก็คเห็นวามอเต็มที
 บอจางเด้จจะโคหออานันกอเอาห่อเอาทาน
 ห่อกากินเอโตมันบอตันกิน(หัวเราะ)
 กำนีบกอบคมาแฉวเสว โอเสวมาเออมา
 โอเสวเอยก่าแฉวนี้เลอแถมแล้วนา
 จะธำขังป็นคั่นป็นคั่นกอบอมีทานเอมค
 คานนี้เสวนะทานอะยังคานพะเจค
 ปันล้งพะวิธานันล้งคานบักคั่นคาน
 คานเนนป็นคานแล้วกอคานคานมค
 บอมีอะยังแล้วจะคอบยืมเสวรักชามรอย
 หวจะอันชามรอยจะมาลงคั่นเออคังนังวรอ
 มีจะโคกอคานมคนี้หวาอย่างนี้บอถูก
 คานนี้มึงโคขุนมึงเอาขุนมาทอเออจันนี้นา
 หวจะอันเอาขุนโลงมาหอยเอค ๆ
 กำนีบกอเออจันมาใส่เด้คที่โตมึงนันทันกอเอา
 จันเข้าใส่คิมเอาเอาขุนมึงใส่ลอ
 มันก็คอดักทานหวาทานพะเจคป็นล้งคอบมา
 ผอนมาพายชาแฉคอบมากำมาจุกแฉคอบบอคาย

จะทำอย่างไร"" เออ คั่นเข้าจะไปหาให้
 คั่นเข้าตัวเมียก็ไปขอข้าวเขาโคขาวมากอให้หัว
 หัวโคขาวสุกมากอเลยไปหาเพื่อนันแหละนาไปยืม
 เอาจินมาลงคืนไปก็ไปจนจิวข้าวเต็มทนมมา
 จริง ๆ จึงจะกินข้าวหนาไปคังโคนไม้ใหญ่
 แลวกก็ไปหูกคั่นแล้วว"" โอ หิวข้าวจริง ๆ หิว
 หาที่สุดมีโคหนา"" แลวกก็เกอหออานันมากิน
 กายอมนันทากายอมกอดกลงมาหนา
 มาจิกกินข้าวโอ มันก็คเห็นวามอเต็มที
 ไมรรจะทำอย่างไรหออานันก็เอาให้เอาให้ทาน
 ใหากากินเสีย ตัวมันยังไม่ตันกิน(หัวเราะ)
 คั่นก็เลยมาถึงเพื่อน"" โอเพื่อนมา"" เออมา
 โอเพื่อนเออบักเคียวนี้เหลือปากวามแรงแล้วหนา
 จะหาอะไร เป็นทุนเป็นรอนก็ไม่มีให้ทานเสียหมด"
 "ให้ทานนี้เพื่อนให้ทานอะไร"" ให้ทานพระเจคัย
 ทั้หลังพระวิหารพันหลังให้ทานภิกขุพันตน
 ใทานเงรพันตนแล้วก็ให้ทานให้ทานหมด
 ไม่มีอะไรแล้วจะคอบยืมเพื่อนสักสามรอย"
 วาอย่างนั้นสามรอยจะมาลงคั่น เออมึงนี่โง่น
 มีอย่างไรก็ให้ทานเสียหมดคั่น"" วาอย่างนี้ไม่ถูก
 "ให้ทานนี้มึงโคขุนมึงเอาขุนมาทอเอาเงินนี้จึ"
 วาอย่างนี้หนา(แลวก) แฉกระบุงใบใหญ่มาหอยเสียก็ ๆ
 คั่นก็เอาเงินมาใส่เศรษฐีตัวมีเงินนันทันเอา
 เงินเข้าใส่คิม" เอาเอาบุญของมึงใส่(อีกข้างหนึ่ง)"
 มันก็คอดักทานหวาทานพะเจคัยพันหลังขอมมา
 ช่วยอุปถัมภคัจจุชาควยเถิด"(เอามือ)กอบเปลา ๆ

มาใส่ที่ร้านปึกคูนั่นตอนนาคอบบอขายมาใส่
 กอบบอสูงก้านกอบเอาเนนป็นคูนมาใส่กอบบอสูง
 เส็ดที่โตมึงนุกอบหวามาเอามาใส่มึงมีนุกอบ
 (หัวเราะ) เส็ดที่นั่นกอบป็นตึงป็นตึงโตมึงนุก
 นีนอ ชูตึก ๆ โตมึงนุกกอบกอบโลกอบมีของอัน
 เอานี้เอาอันใหญ่ คายหือเป็นนี้ เอานันนอย
 นองปลาถูกกอบมีฮกถูกลูโซอยากปลาออกไปเอามากิน
 ใโซอยากโงอยากควายโงควายกอบมีลายกอบ
 ขากินมึงนี้ไปต๋านนี้มีอะยังบุนมึงกอบบอมี
 หวจะอันเอามาใส่บุนมึงต๋านนะเอามาใส่รือ
 ขาต่อเอางันกุนเส็ดที่โตมึงนุกกอบเลอใจ
 แลวนี้นอหวาโอคักไปกิดมากอบบอออก
 เอาซ้งมาใส่กอบบอสูง(หัวเราะ) ก้านกอกักไป
 กิดมากักกิดโจบกายอมนันทาหวาโอคักกอบมา
 สุนตางขาวกอบบอคานกอบเอาต๋านหือกายอม
 คอบนุกายอมนันทาก้าม่าจูกเคยม้อมมากอบ
 เอาใส่กอบบอสูงไปแอ(หัวเราะ) เส็ดที่นั่นกอบ
 ไปเอางันเอาค่าเอาแกวแซนซ้งมาใส่บอสูง
 เอาซ้งมาใส่กอบจางมันตึงบอสูงบุนมันคักไว
 แลวก้านกอบเส็ดที่นั่นกอบเลอแองเอางัน
 เอาค่ามาใส่มึงนุกอบสูง โอຍอมຍอมบุน
 แลwbunมีแต่แหละบอจางเยะจะโคคอกไว
 หือพองจะเอาหือซามรอยเจดแกนชาหญิง
 รอยชาจายรอยจางมาโงควายอยางโน
 รอยหนึ่งจะเอาหือ แลวไปป็นคูนหวาจะอัน
 แลวกอบออกมาสึดที่กุนนุกกอบมาลายแลวรอ

มาใส่ให้ทานภิกขุพันตนพนากอบเปล่า ๆ มาใส่
 ก็ไม่ลงที่นี้ก็เอา(บุญ) เพรพันตนมาใส่ก็ไม่ลง
 เสรฐีตัว(ที่)มีเงินก็ว่า"มาเอามาใส่มึงมีบุญก็"
 (หัวเราะ) เสรฐีนั่นก็ป็นเงินป็นไฟไฟตัวมีเงิน
 นี้นนอ ชูเรื้อย ๆ "ตัวกุนนี้เครื่องทวงก็มีสองอัน
 (เวลา) เอานี้เอาอันใหญ่(ไซ้)ขายให้เขาดีเอานันนอย
 บอปลาถูกก็มีฮกถูกลูอยากกินปลาออกไปเอามากิน
 อยากกินวัวกินควายวัวควายกอบมีมาก กุก
 มากินมึงนี้ไปให้ทานนะมีอะไรบุญมึงก็ไม่มี"
 วาอยางนั้น"เอามาใส่บุญมึงให้ทานนะเอามาใส่รือ
 มาต่อเอาเงินกุน" เสรฐีตัวนั้นมันกัจใจ
 แลวนี้นอหวาโอคักไปกิดมากก็ไมออก
 เอาอะไรมาใส่ก็ไม่ลง(หัวเราะ) ที่นี้กิดคิดไป
 คิดมากักกิดถึงกายอมนันทาหวา"โอ กุกมา
 ตามทางขาวก็ยังไม่ทันได้กินเอาไปทานกายอม
 ขอบบุญกายอมนั้นมาช่วยคำชูด้วยเถิด" ยม้อมมากอบ
 เอาใส่ก็เอียงลงไป(หัวเราะ) เสรฐีนั่นก็
 ไปเอาเงินเอาทองคำเอาแกวสารพัดสิ่งมาใส่ไม่ลง
 เอาอะไรมาใส่ก็ข้างมันก็ไม่ลงบุญมันค่าไว
 แลวที่นี้ก็เสฐีนั่นกัจใจเอาเงิน
 เอาทองคำมาใส่มันก็ไม่ลง"โอຍอมຍอมบุญ
 แลwbunจริง ๆ แหละ ไม่รูจะทำอย่างไร ขอไว้
 ใโหบางจะเอาให้สามรอยเจ็ดแ่งชาหญิง
 รอยชาชายรอยชางมาวัวควายอยางละ
 รอยหนึ่งจะเอาให้เพื่อนไปป็นทุน" วาอยางนั้น
 แลวกักออกมาเสฐีคนนั้นก็ได้มามากแลวนี้

กุณโจกงานกอมิมคแลวกอมาทั้งผอตั้งเ็น
 แปงเ็นจีนอยุ่กอมิชาโจกนชอยอุมมูมใจ
 กุอย่างกายอมนันกอมินมาปินบาอินบาพา
 โจงนาปินโหรบกาอยู่เหววกอมินคำออก
 ที่กอมินจีนออก(หัวเราะ)เออขุนกุนมัน
 บิจะอัน โอ กอมินมะธาเส็ดที่ขึ้นอะยังกอ
 มีรับปะตักสิ่งทุกอันแหละแล้วเส็ดที่โตใจบาบนั้น
 กอหวาโอโตนี้มันใจบาบตองเอาไปใส่หมอนะรก
 เสนาแดงหือปินพะยักมากอมาเอาโตเส็ดที่
 ใจบาบนั้นไปใส่หมอนะรกเอมันปินจะอันนา
 แลวกอเส็ดที่นั้นกอดักินโคตานั้นตั้งบอ
 แรงตานเตาโคกตังบอแรงกอดักอุม
 มุมใจจูมมากอโตไปคิตายไปกอดักไปเกิด
 คุริคานากอจึงโคอยู่คิมี่ชุกแพวโคอะระฮัน
 แพวพะพุคโหมันดาจาคมันนากอดักตัง
 (ชำนาย: ปินนิทานจากกนอ)เออ
 ปินนิทานจากกนนั้นแหละ จบเตาอี้

ความส่อแซ่ด

นาชวเนศวร์ ศรีจันทร์: ญูเลา

กุนเฮาน้อยกันตังวันน้อยกันโดย
 ความส่อแซ่ดเอ็ดหือเตวะคาคีป็นเจ้าคี่

คนใช้กนงานกิมหมกแลวกิมมาตั้งเหย้าตั้งเรือน
 สร้างเรือนขึ้นอยุ่กิมมีชาโจกนสอยอุมมูมใจ
 ทุกอย่างกายอมนันกิมินมาป็นกอนหินกอนชา
 ใหญ่หนาป็นรูปกาอยู่เยียวก็ป็นทองคำออก
 ซี้ก็เป็เงินออก(หัวเราะ)เออ ญูญูมมัน
 เม้อย่างนั้น โอก็ป็นมหาเศรษฐีชั้น อะไรก็
 มีสารพัดสิ่งทุกอันแหละแล้วเศรษฐีตัวใจบาบนั้น
 กิว่าโอตัวนี้มันใจบาบตองเอาไปใส่ขุมนรก
 เสียดนาทำให้ป็นพยัคฆ์มากิมมาเอาตัวเศรษฐี
 ใจบาบนั้นไปใส่ขุมนรกเสียดมันป็นอย่างนี้หนา
 แลวกิเศรษฐีนั้นกิดักินโคให้ทานมันกิม
 หมคให้ทานเตาโคกิมหมคกิดักอุม
 สมใจตอมากิโคไปคิตายไปก็โคไปเกิด
 คุสิทาหนากิจึงโคอยู่คิมี่สุขถึงโคอรหันต์
 ถึงพระพุทโธมันหลายชาติมามันกิดักถึง
 (ชำนาย - ป็นนิทานชาดกนกะกรับ)เออ
 ป็นนิทานชาดกนนั้นแหละ จบเตา

ความซ้อสัตย์

คนเราน้อยกันตังวันน้อยกันด้วย
 ความซ้อสัตย์ทำให้เทวคาคีป็นเจ้าคี่

ไอ้ตาบอดก็บอกว่า"คนไม่ขยันทางไหนเล่า""ก็ทางขวา
 มือนั้นใจก็ขึ้นไปปรืออาย"ไอ้ตาบอดก็
 งมไปไปปะกอกไม่กอยกอยไ้ขึ้นไ้ป้งนง
 อยทางไหนทางซ้ายมือนะอายก็ไ้
 ะไปเลาะงมขึ้นไปคลอไอ้ตาบอดก็ไ้ขึ้น
 ไปเตอนอยกอยงมไปกอปะหวาว ๆ เว ๆ
 มั่นกอบประั้งตามันม่นกั้นนอกลงไ้มอย
 ทางในกอบอตันโตตีนคืดโตหนึ่งแปะ
 อยทางหลุมหันนื่บอท้อโตตาบอด
 กอขึ้นไ้ป้งมขึ้นไ้ป้งมขึ้นเมอเอาจนไป
 ึ่งงันกณะไ้คั่นคืดกอบอหวากองมลอ
 ังนกออยหันแนจกลอมี้งปะนาโตตาบอดกอ
 บกหวาปะแนจกเขาไปจกเขาไปล่อเอาไ้
 มั่นมามกโจกกันกินไอ้โตตาบอดกอเอามือจก
 เขาไปนอกำไ้คคองนอคองนี้เะวะคาเป็น
 ะแลงมาเป็นจะโจยห่ออายตูกกะตะระของกุน
 นื่บอกำคองลงมาไ้ไอ้โตตีนคืดคอยทางหลุม
 กอเองธา กอนนี้อายมันจะคบบอไ้
 คอนกกองหยานแอกองงูแนะอาย
 ลอระลอโตนันกอบอระโตไ้หญกอโตไ้หญ
 กออายกองงูจะไ้คคอกายบอทั้งธาหาว
 คอนกบอระไ้ตาบอดกอบอจางเบะจะไ้ค
 โททางหลุมกอบอกระหว่างงูนี้ะลลออยา
 ะมาทางเ็นองมันกอบอไ้คไ้สตาไ้
 ทาบอดนันนางูเะวะคานี้คไ้สตาตา

ไอ้ตาบอดก็ว่า"คนไม่ขยันทางไหนเล่า""ก็ทางขวา
 มือนั้นใจก็ขึ้นไปปรืออาย"ไอ้ตาบอดก็
 งมไปไปพบคนไม่คอย ๆ ไ้ขึ้นไป"รังนก
 อยทางไหนเล่า""ก็ทางซ้ายมือนะอายก็ไ้
 ขึ้นไปป้งมขึ้นไปปรือ"ไอ้ตาบอดก็ไ้ขึ้น
 ไปไ้ค่นอยคอยงมไปกัพบไ้ว ๆ กว้า ๆ
 มั่นก็ไปพบอะไ้ตามันไ้เห็นนื่ะกิงไ้มอย
 ทางไหนก็ไ้เห็นตัวคั่นคืดคัวนึ่งแปะ
 อยทางลางนื่บอท้อโตตาบอด
 กอขึ้นไ้ป้งมขึ้นไ้ป้งมขึ้นไปเอาจนไป
 ึ่งรังนกณะไ้คั่นคืดกอบอหวา"กิงมชี้
 รังนกอยนันแนลวงซึ่งมพบไ้หม"ตัวตาบอดก็
 บอว่า"พบแล้ว"ลวงเขาไป"ลวงเขาไปปรือเอาไ้
 มั่นมาหมกชวนกกันกินไอ้ตัวตาบอดก็เอามือลวง
 เขาไปนอกำไ้คคองนอคองนี้เะวะคาเขา
 แปลงมาเขาจะชวขไ้เะวะคสองคน
 นื่ะกำคองลงมาไ้ไอ้ตัวคั่นคืดคอยทางลาง
 กิ้อง"ธา กิงนื่อายมันจะชบ ไ้ไมไ้
 คอนก"กิงกล้วนะนี้ก็"งูงแนะอาย
 กิ้อง"คัวนึ่งไ้ไมกิง"ตัวไ้หญไ้หมตัวไ้หญ
 ไ้หมอาย"ก็"งูง"อยางไรก็ไ้เป็นคไ้ไมทั้งหาวา
 คอนกไ้ไมกิงไอ้ตาบอดก็ไ้มจะห่ออยางไร
 ตัวทางลางกิบอกระว่า"งูงนื่ห่ออาย
 ึ่งมาทางนื่ะ"งูมกัพนนิะไ้สตาไ้
 ทาบอดนันนางูเะวะคานี้คไ้สตาตา

กอดกอยจางมาเตอนอยเตอนอยกอยฮันมา
 เหวอนอยฮันบิ๊งมาละกากอเฮอะก้องนี้
 กอขวางมาทางหลมนี่ตกไต้ไอตีนแปแลแม
 กอเฮอะลุกขึ้นแหลนตีนกอปุมคแนโจน
 กันไปปอกโจนกันมาอยู่ฮออยู่เียนมาอยู่ค
 กิ๊งามกันต่อไป

ก็คอยจางมาทีละนอยทีละนอยกอยเห็นมา
 ทีละนอย เห็นเป็นงมาละจิกเอะฮะก้องนี้
 ก็ขวางมาทางหลมนี่ตกไต้ไอตีนคิตแป
 ก็เฮอะลุกขึ้นวิ่งตีนก็ขาดหลุดหมดแนะ ชวน
 กันไปกั๊วชวนกันมาอยู่ฮออยู่เียนมาอยู่ค
 กิ๊งามกันต่อไป

นิทานปริศนา
(Riddle Stories)

นิทานปริศนา

การเล่นทายปัญหาหรือปริศนา มีมาแล้วแต่โบราณกาลของทุกชาติทุกภาษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกสมอง ทดลองปัญญา ประลองเขาวนซึ่งกันและกัน ภายหลังได้ตกแต่งให้เป็นนิทานขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินยิ่งขึ้น นิทานปริศนาของไทย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องเก่าแก่เล่าสู่กันฟังมาเป็นเวลาช้านาน เรื่องหนึ่งก็คือ นิทานเรื่องสงกรานต์^๑ ในวรรณคดีไทย ก็มีการทายปริศนา เช่น ในเรื่องสรรพสิทธิ์คำฉันท์^๒ ทางประเพณีอินเดียก็มีนิทานปริศนา เช่น เรื่องหนึ่งแพร่หลายเข้ามาถึงเมืองไทยคือ เวตาลปัญจวิสัย หรือ นิทานเวตาล^๓ ในนิบาตชาดก ก็มีนิทานปริศนา เรื่องหนึ่งคือ อมรเทวีปัญหาชาดก^๔ ทางประเทศยุโรปก็มี เช่น บทละครของ Sophocles เรื่อง King Oedipus^๕ ท้าความถึงการที่ตัว Sphinx ในเรื่องนั้นได้ทายปริศนา ๓ ข้อ ซึ่งไม่มีใครคิดได้ นอกจาก Oedipus

นิทานปริศนานี้ ผู้เขียนรวบรวมมาได้ ๒ เรื่อง เรื่องแรกเป็นปริศนาเกี่ยวกับการใช้คำพูด ส่วนอีกเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนา

ปริศนา

นิทานเรื่องนี้เป็นปริศนาคำทาย ซึ่งตัวละครในเรื่องตอบคำถามของอีกคนหนึ่งด้วยคำพูดที่เป็นปริศนา ผู้รับฟังไม่สามารถเข้าใจคำพูดอันเป็นปัญหานั้นได้ เทียวถามไปทั่วทุกหนทุกแห่ง จนในที่สุดไปพบคนเขานี้ปัญญาจึงสามารถทราบคำตอบนั้นได้ ปริศนาในนิทานเรื่องนี้มี ๒ ข้อ คือ

๑. สามศอกยังท่า และ

๒. ไปหัวแล้วมาหาง

^๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชพิธีสิบสองเดือน หน้า ๓๒๖ - ๓๔๐

^๒ กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส สรรพสิทธิ์คำฉันท์ หน้า ๓๙ - ๕๐

^๓ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ นิทานเวตาล

^๔ รามเกียรติยดสภา นิบาตชาดก เล่ม ๒๓ หน้า ๖๙

^๕ Sophocles, King Oedipus, 168 pp.

หาพื้นพระวสา

นิทานเรื่องหาพื้นพระวสา เป็นกระทุ้งคนหนึ่งไ้ตั้งขึ้นมาถาม และอีกคนหนึ่งเป็นผู้ตอบ เนื้อความที่ถามกันนั้นเกี่ยวกับ อายุของเคื่อน ของวัชอุโบสถศีล ของวัน ของยาม ของน้ำ ของดิน ของแดด ของฝน ของลม และของไฟ ว่าในหาพื้นพระวสานี้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นมีอายุเท่าใด ผู้ฟังจะสังเกตได้ว่า กระทุ้งปริศยานี้มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อว่า พระพุทธศาสนามานี้จะปีอายุ ๕,๐๐๐ ปี เป็นต้น ในปัญญาสชาดก^๑ ปัจฉิมภาค มีเรื่องปัญจพุทธศักราชวรรณา ซึ่งเล่าว่าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมแกภิกษุทั้งหลายตอนหนึ่งว่า ศาสนาของพระองค์จักดำรงอยู่ถวน ๕,๐๐๐ พรรษา จะเห็นได้ว่าผู้เล่านิทานมีความรู้ในพระพุทธศาสนาดีพอสมควร

ปัทมา

ปรีดา

นายแก้ว ทานพันธุ์สกุล: ๒๒

กาน้ำจะเปิดขึ้นมาเก่าๆเดิม ยัง
มีขอบโกหนึ่ง ปอแหลมบอยกาน้ำลูกไปตำข้าว
อยู่ก็มีแขกบ้านแขกเมืองเข้ามาในบริเวณ
ขอบโกดังนั้น เจ้ากองกอบอยู่เลยไปเลยมา
ก็ไปต้นลูกตำข้าวอยู่ก็ถามว่าอ้อล้าปอมี
ไปตำอ้อล้าอันนี้กอบอจางปากบอจางจันบอ
จางตอบ เฟงแตหว่า ชามสอกยังตา แยกตั้ง
ลายกอลงเงงไปมค อะยังมาป็นชามสอก
ยังตา แยกนั้นกอลอยออกจากบ้านเขาไป
ตามไปตามไปหว่าชามสอกยังตานี้จะไป
ตามลูกเขาเอ็นดังนั้นหว่าปอเขาไปตั้งหว่า
ชามสอกยังตา เอออย่างนั้นกอบปอเขาไป
ถอกแธ อออย่างนี้กอบแล้วหว่าปอเขาไป
ถอกแธ กอบแล้ว แยกนั้นกอบยังอย่างไปแหล
แธวไปในบานไปปะใส่ขอบโกแหลขอบโกหนึ่ง
เจ้ากองบ้านกอบออย กอบแล้วไปเลยมากอบอัน
ละออนนอยหลินอยู่ในโถกลาง กอบหว่าไอน
แหลชูไปตีไอน ไอนนั้นกอบอจางตอบหว่าจจะโค
กอบแล้วเล็กแล้วเล็ก ผอหนาแยก กอบมีโคโคอยู่
หว่าแหลไปโธแล้วมาอย่างแยกกอบบอโคไปตี
ในกอบอชุนาไปโธแล้วมาอย่างกอบะระงนใจ

ที่นี่จะพูดปรีดาของเก่าของเดิม ยัง
มีครอบครัวหนึ่ง พ่อแม่ไม่อยู่ ที่นี่ลูกไปตำข้าว
อยู่ ก็มีแขกบ้านแขกเมืองเข้ามาในบริเวณ
ครอบครัวหลังนั้น เจ้ากองก็ไปเลยไปเลยมา
ก็ไปเห็นลูกตำข้าวอยู่ก็ถามว่า"อ้อล้า ปอมี
ไปไหน"อ้อล้าอันนี้ไม่รู้อะไรจะจายอย่างไร ไม่
สามารถจะตอบเพียงแต่ว่า"สามคอกยังตา"แยกตั้ง-
หลายก็เงงเงงไปมค อะไรมาเป็นสามคอก
ยังตา แยกนั้นก็เลยออกจากบ้านเขาไป
ถามไปถามไปว่าสามคอกยังตานี้จะอะไรไป
ถามลูกเขาเรือนหลังนั้นว่า พ่อเขาไปไหนว่า
สามคอกยังตา"เออ อย่างนั้นก็พ่อเขาไป
ทอดแห"อ้อ อย่างนี้ก็รู้แล้วว่า พ่อเขาไป
ทอดแหก็รู้แล้ว"แยกนั้นก็ยังคงต่อไปอีก
เที่ยวไปในหมู่บ้านไปพบครอบครัวอีกครอบครัวหนึ่ง
เจ้ากองบ้านก็ไม่อยก็เลยไปเลยมาถามก็เห็น
เด็กนอยเล่นอยู่ที่ใดถามก็ถามว่า "ไอหนู
แม่ไปไหน"ไอหนุนั้นก็ไม่รู้อะไรจะตอบว่าอย่างไร
ก็เหลวเล็กเหลวเล็กหนาแยก ก็ยิ้มหัวเราะอยู่
ว่า"แม่ไปหัวแล้วมาหาง"แยกก็ตอบไม่ได้ไปตี
ไอนก็ไม่รู้หนาไปหัวแล้วมาหางก็ระงนใจ

ก็มึงก็สั่งไอ้หนูนั้นว่าไปก่อน เเนอไปเลาะ
 แรกนั้นก็เ็นไปแพ้วทางบ้านกอหามปเภา
 ญ่แกล่กันหนึ่งหว่าเหมออีกไปทามบ้านล้งนั้นมึ
 กาทูลูกอยู่ทามหลูกหว่าเหมไปในหลูกมันแกหว่า
 ไปโธแลวมาฮาง นี่เื่อปอเภาเจาบ้านจะหว่า
 จะโค ปั้นฮาซอนี้แกขอโต คอแกหือหมพม
 ขานอยหนึ่ง โอไปอยากขึงปอเภาจะแกหือ
 ึงจำไวเเนอ ไปโธแลวมาฮางนี้คือหว่าเหมเคา
 ไปคำฮาว โอ ูแล้ว ๆ กำนึกฮว่าป็นหว่าเหม
 เภาไปคำฮาวนี้ไปโธแลวมาฮางไปคำฮาวนี้
 ไปฮางแลวบอจางทำจะโคของไปโธแลวมา
 รางทองหามขาวไปถอกใส่บองแล้วจึงจะ
 มาอยู่ทางท้ายคำจะไปทางอื่นนี้บอโคจึง
 หว่าไปทางโธแลวมาฮางป็นหว่าเหมเคาไป
 คำฮาว

หาป็นพะวะชา

เติมทีก็สั่งไอ้หนูนั้นว่า"ไปก่อน เเนอ"ไปเถิด".
 แรกนั้นก็เ็นไปถึงท้ายบ้านก็ถามผู้เฒ่า
 ผู้แกล่คนหนึ่งว่า"เมื่อก็ไปถามบ้านล้งนั้นมึ
 แกล่อยู่ ถามลูกว่า แม่ไปไหนลูกมันตอบว่า
 ไปหัวแลวมาฮางนี้ เื่อ พอเภาเจาบ้านจะหว่า
 อยางโค ปญหาซอนี้ตอบไมค้ขอแกให้พวคม
 ขานอยหนึ่ง""โอ ไปอยากอะไรพอเภาจะแกให้
 ึงจำไวเเนะ ไปหัวแลวมาฮางนี้คือว่า แม่เขา
 ไปคำฮาว""โอ ูแล้ว ๆ ที่นี้ก็ว่าเป็นอันว่าแม่
 เขาไปคำฮาวนี้ไปหัวแลวมาฮาง ไปคำฮาวนี้
 ไปทางแลวทำอะไรไมค้คองไปหัวแลวมา
 หาง ทองหามขาวไปเทใส่ครก แล้วจึงจะ
 มาอยู่ทางท้ายคำจะไปทางอื่นนี้ไมค้"จึง
 ว่า"ไปทางหัวแลวมาฮาง" เป็นอันว่าแม่เขาไป
 คำฮาว

หาพันพระวสา

นายจันทรพรหม มังคราช:ผู้เล่า

กานี้จะเล่าเหรงหาป็นพะวะชาใน

อะติตะสาคสะนาหาป็นนี้มึก็เ็น เ็น
 ามึก็อุโบสะทะฉวันอุโบสะทะในมึ
 กวันวันในมึก็ยาม ชึงโรมเขากับกันมึ

ที่นี้จะเล่าเรื่องหาพันพระวสา ใน

อคิตศาสนาหาพันนี้มึก็เ็น เ็น
 ไหนมึก็อุโบสถฉวันอุโบสถ ไหนมึ
 กวัน วันไหนมึก็ยามเอามารวมเขาควยกันมึ

เฑาะไคแตกอ อันหวาในหาป็นพระวระชาอายุ
 น้ำมีเฑาะไค อายุคินมีเฑาะไคอายุเงินมีเฑาะไค
 อายุวันมีเฑาะไค อายุแถมมีเฑาะไค อายุพ่น
 มีเฑาะไค อายุลุมมีเฑาะไค อายุโหมมีเฑาะไค
 ต่อไปจะไคเหลาเหริงที่อหังในอะคิตะสาคสะนา
 หาป็นพระวระชาอายุน้ำมีของแถมแปดหมื่น
 อายุคินมีของแถมสี่หมื่น อายุลุมมีเกา
 แถมหกหมื่น อายุโหมมีเกาแถมสองหมื่น
 อายุปิมขาวแปด อายุเงินมีสิบแปด อายุ
 วันมีแปด อายุยามมีสี่ เฑาะนี้แหละ
 จบเฑาะอ

เฑาะไคแถมะ อันหวาในหาพันพระวสาอายุ
 น้ำมีเฑาะไค อายุคินมีเฑาะไค อายุเคื่อนมีเฑาะไค
 อายุวันมีเฑาะไค อายุแถมมีเฑาะไค อายุพ่น
 มีเฑาะไค อายุลุมมีเฑาะไค อายุโหมมีเฑาะไค
 ต่อไปจะไคเลาเหริงให้หังในอคิตกาศนา
 หาพันพระวสาอายุน้ำมีสองแสนแปดหมื่น
 อายุคินมีสองแสนสี่หมื่น อายุลุมมีเกา
 แสนหกหมื่น อายุโหมมีเกาแสนสองหมื่น
 อายุปิมยสิบแปด อายุเคื่อนมีสิบแปด อายุ
 วันมีแปด อายุยามมีสี่ เฑาะนี้แหละ
 จบเฑาะ

นิทานเรื่องผี
(Ghost Stories)

นิทานเรื่องผี

เรื่องเกี่ยวกับผีนี้ จะเป็นความเชื่อของคนทุกชาติทุกภาษา ซึ่งเป็นความเชื่อที่ฝังแน่นอยู่ในจิตสำนึกอย่างมั่นคง ยากที่จะเลือนหายไปจากความรู้สึกใด แม้ว่าในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์จะเจริญรุดหน้าไปมากเพียงใดก็ตามแต่ "ผี" สิ่งซึ่งไม่มีใครสามารถพิสูจน์ได้ว่า มีตัวตน ก็ได้สร้างความตื่นเต้นระทึก หวาดกลัว และเสียขวัญให้แก่คนมาแล้วทั่วทุกหนทุกแห่ง และก็จะเป็นอย่างนี้ไปอีกช้านานแสนนาน

แม้ว่าคนเราจะกลัวผี แต่ก็ยังนิยมเรื่องผี นิยมภาพยนตร์ผี ซึ่งก็นับว่าเป็นความแปลกอย่างหนึ่งของมนุษย์ ผีที่รู้จักกันดี เช่น ผีดิบ แดรกควิล่า ผีดิบแฟรงเกนสไตน์ นางนาคพระโขนง นางตานี เป็นต้น นิยมเล่าสู่กันฟังอยู่เสมอ แม้เมื่อเป็นหนังสือหรือภาพยนตร์ คนก็ยังพากันนิยมแม้ว่าจะสร้างความเกรงกลัวให้เพิ่มมากขึ้นก็ตาม

ความเชื่อเกี่ยวกับผีนี้ย่อมแตกต่างกันไปในชุมชนต่าง ๆ เช่นคนไทย มีผีกระสือ ผีกระหัง ผีปอบ ฯลฯ ฝรั่งเศสมีผี Vampire (ผีดิบ) Satan (ซาตาน) เป็นต้น ผีไทยกลัวใบเนาค แต่ผีฝรั่งกลัวกระจกและกระเทียม เป็นต้น แต่บางอย่างก็มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ฝรั่งเศสมีเรื่อง Werewolf (คนแปลงกายเป็นหมาป่าได้) ไทยกลางมีเงี้ยว สมิง ไทยอีสานมีผีปอบ และ ไทยเหนือมีเงี้ยว เป็นต้น นิทานเรื่องผีนี้ผู้เขียนรวบรวมมาได้ ๓ เรื่อง คือ

หญิงคู่รักเป็นผีกระสือ

นิทานเรื่องนี้ คล้ายเรื่องนางนาคพระโขนง เป็นอันมาก โดยเฉพาะในตอนที่ยายชายหลงหลับนอนกับหญิงคนรัก เพราะคิดว่ายังไม่ตาย แต่เมื่อรู้ในภายหลังก็ทำอุบายว่าจะออกมาบัสสาวะ แล้วก็เจาะหมอน้ำให้เป็นรู เสียงน้ำไหลเหมือนเสียงบัสสาวะ ทำให้นางผีกระสือเข้าใจผิด หลงคอยอยู่เป็นเวลานานในที่สุด เกิดความสงสัยมากเพราะเห็นนานผิดปกติ จึงลุกออกมาดู เมื่อไม่พบก็ออกไล่ตามในเรื่องนางนาคพระโขนงนั้น ทืดมาก เมื่อจวนตัวก็ได้อาศัยคงหนาคเป็นที่ยลภัย แต่ในเรื่องนี้

เล่ามายาวนานเป็นเครื่องวัดเวลาที่มีนางผีกระสือตามมาทัน เพราะต้องมัวเสียเวลาเก็บกินไม่อาหาร
โปรกของตน สองเรื่องนี้เป็นผีทางชนิกกัน เรื่องนางนาคระโชนงนั้น เป็นผีตายทั้งกลม แต่เรื่อง
เป็นผีกระสือ เรื่องเกี่ยวกับผีกระสือนี่ เป็นความเชื่อของคนไทยโดยทั่ว ๆ ไป

เสือเย็น ✓

เสือเย็น หรือ เสือมิง เป็นเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีแบบหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่า
เสือที่เคยกินคนมาแล้วจะถูกวิญญาณของผู้ตายเข้าสิงในร่างกลายเป็นเสือสมิงขึ้นมา เสือสมิงสามารถ
แปลงกายเป็นคนเหมือนผู้ตายที่ถล่มมันกินได้ ผู้ที่รู้ไม่เท่าทัน ก็จะถูกเป็นเหยื่ออันโอชะของเสือร้ายโดย
งายกาย ความเชื่อแบบนี้มีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย

นิทานเรื่องนี้ ยังแสดงให้เห็นความศรัทธาในคาถาอาคมอีกอย่างหนึ่งด้วย วิญญาณ
นั้นคือสัตว์ที่ส่านขึ้นมา มีขนาดเล็กนิดเดียว แต่เมื่อได้รับการปลุกเสกด้วยเวทมนตร์ คาถาแล้วก็จะกลาย
ร่างเป็นวัวชน เหมือนวัวจริง ๆ แต่ทว่าครายมาก ผู้เป็นเจ้าของสามารถใช้ให้ทำลายศัตรู หรือใช้
ไล่เผ่าทรพยสินเสนบ้านเรือนได้เป็นอย่างดี วิญญาณบางตัวอาจจะกลายเป็นควายชนก็ได้

เศรษฐีสวนอ้อย

เรื่องนี้ให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพของจิตใจมนุษย์แบบหนึ่ง ซึ่งมีความห่วงใยผูกพันอย่างที่สุด
อยู่กับทรัพย์สินสมบัติและกิจการของตน จนขั้นเมื่อชีวิตหาไม่แล้ว วิญญาณก็ยังคงวนเวียนอยู่แถว ๆ ที่ตนเคย
อยู่เมื่อครั้งมีชีวิตนั่นเอง ไม่ยอมไปเกิด คว้ายังตัดไม่ขาดจากทรัพย์สินสมบัติซึ่งเป็นของนอกกาย
แม้ว่าตายไปแล้วจะเอาติดตัวไปควายไม่ได้ก็ตาม

เรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวไทยลื้อในเรื่องที่เกี่ยวกับ

- การตายเป็นการสูญเสียเฉพาะร่างกายเท่านั้น หากวิญญาณยังคงมีอยู่
- การทำบุญกุศลให้ไปให้ญาติ
- ความเชื่อในเรื่องการแสดงเดชของผีหรือวิญญาณ

- ก่อนตายจิตใจผูกพันอยู่กับอะไร เมื่อตายไปแล้ววิญญาณก็จะมาวนเวียน
อยู่ใกล้ ๆ กับสิ่งนั้น

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อ เหล่านี้คงกล่าวข้างต้น ก็คือ ความเชื่อพื้นฐานโดยทั่วไปของคนไทย
ทุก ๆ ภาคนั่นเอง

แม่จูนปิ่นศรี

หญิงรักเป็นผีกระสือ

นายพงค์ วงศ์ใหญ่เสนา

มีชายคนหนึ่งแม่จูนปิ่นศรี
 ก่อไปกากำนี้ออกไปกากับมามาถึงบ้านวัน
 นั้นก็ยังมาอีกแม่จูนปิ่นศรีออกมาถึงบ้าน
 แม่จูนปิ่นศรีบอกหาแม่จูนปิ่นศรีตายไป
 แล้วบะแวนแล้วก็นอนบอยอมเจอนั้นบอก
 หวาหมอมานะยังอันวิโสแดงโตหนุงเสื่อหนุง
 ผางามอยยังอยบานนั้นมันบอยอมแม่จูนปิ่นศรี
 อยากให้ออกแต่ความมันบอยมันก็ไปกำนี้ออก
 ไปถึงที่แม่จูนปิ่นศรีตายนั้นมันบอยอดลิตตาม
 โตหวาบอตายพ่อคิมมันก็ไปถึงไปนอนกับ
 แม่จูนปิ่นศรีแม่จูนปิ่นศรีบอกเด็กมากอเกา
 เนอเกาโตคอด ๆ แล้วกอดเอไอนั้น
 กอดขงไขหวาปิ่นจะไคมันเกาโตมันอยุ่ที่ตาม
 หวาเกาอี่ซังมันหวากบนโตกอนแปหวาก
 คบนอนโตกมันหวาจะไคโอตาอยางนั้นก
 กอตาจะอยุ่บอไคแล้วโละ เมกนีกอตาจะตาย
 อยางแม่จูนปิ่นศรีแล้วมันกอนี้เมมันก
 บอหอนี้แม่จูนปิ่นศรีบอหอนี้เออกันโกอาย
 นีกอหือเอาผาคาวที่เป็นเอาปิ่นมันนั้นละกา
 หังคกอตาจะแม่จูนปิ่นศรีแล้วก่าเงื่อน
 นีเอามัคคิต แอวอายไปอายจะไปเหวแล้วมัน

มีชายคนหนึ่งหญิงรักเป็นผีกระสือแล้ว
 ก็ไปค้าขายที่นี้ก็ไปค้าขายกลับมาถึงบ้านวัน
 นั้น ก็ยังมาเห็นหญิงคนรักก็ออกมาถึงบ้าน
 แม่จูนปิ่นศรีบอกหาหญิงคนรักของเจ้านี้เป็นผีกระสือตายไป
 แล้วประเดี๋ยวนี้แล้วมันไม่ยอมเชื่อมันบอก
 ว่าเมื่อมานะยังเห็นหัวหัวแดงตัวนุงเสื่อหนุง
 ผางามอยยังอยบานนั้นมันไม่ยอมแม่จูนปิ่นศรี
 อยากให้ออกแต่ความมันไม่เชื่อพียงมันก็ไปที่นี้ก็
 ไปถึงที่หญิงรักมันตายนั้นพียงมันก็เชื่อตาม
 ตัวเองว่าไม่ตายพียงมันก็ไปถึงไปนอนกับ
 หญิงคนรักโนนแหละหญิงคนรักนั้นก็คิมมากอเกา
 เนอเกาตัวเกรก ๆ แล้วกอดเอไอนั้น
 ก็ลึงดียวว่าเป็นอยางไคมันเกาตัวมันอยุ่ที่ตาม
 วาเกาอะไรมันว่า"กขบนโตกอน"แปลว่าก
 ขบนอนโตกมันว่าอยางนี้"โอ อยางนี้ก
 ก็ตาจะอยุ่ไมไคแล้วละ เมียกนีกตาจะตาย
 อยางแม่จูนปิ่นศรีแล้วมันกอนี้เมียมันก
 ไม่ให้หนี หญิงคนรักมันก็ไม่ให้หนี" เออหากกัวฟ
 หนีก็ให้เอาผาขาว(ที่เขาเอาปิ่นมันนั้นกระมัง
 หังคกตาจะไข)เอาผานี้มัดแล้วก่าเงื่อน
 นีเอามัคคิต เออไปพียงจะไปเหว"แล้วมัน

กอดูกไปกอดอย่างหวานนั้นแหละมัดเสียให้ไปเหยวกอ
 เอาไปมัดหมอนำโมกไว้แล้วกอดแหมจนนั้นกอดำไว้
 เหยินหนึ่งแล้วกอดไปจีหมอนำโมกห้อมันตก
 จอกจอกจอกอยู่จนนั้น แล้วมันก็ลงบ้าน
 ดุงเ็นไปไปเสาะหาไข่โคสีกหนึ่งแล้วกอดไป
 แหมจนนั้นกอดหา เออะโคมกอดอย่างบอแล้วเทอ
 ทามจะโคกอดอย่างบอแล้ว ปากอดนั้นจะโคย
 หมอนำโมกนี้ถ้าจะปากอดแยกอนนา(หัวเราะ)
 มันกอดไปลูกไปผอกอดบอมีเอาผามัดหมอนำ
 โมกไว้ กอดเลยหวังโดยหวังโดยกอดยังตันอัน
 อยู่เก็บจะเค็ดจะเค็ดมาแหละมันกอดเอาไข่
 ขวางหือปอด่างไปนอนมันกินไข่กันจะเค็ด
 จะเค็ดมาหวังให้โดยกอดเอาไข่ขวางหือแหม
 มันกินไข่ไปเค็ด ๆ ไปค่างกอดไม้ที่หนึ่งอันขึ้น
 ณะลาออกกอดไม้นั้นไปวิ่งโดยอันขึ้นหาจ
 มันแปลงกายเกิดเป็นอันไปแล้วกอดให้โดยอัน
 นั้นไปอายปอดจนนั้นกอดแหลนออกจากเกาะไม
 ไปหาเ็นมันไปเป็นขันโคเ็นมันขันโคเ็น
 มันนะเอาไปกายเ็นหนึ่งขันโคเ็นหนึ่งเอา
 มากายเ็นมันไว้จะนั้นอย่าพิชอนนั้นกอดไปถึง
 แอ อันนั้นมันบอดันเค็ดนี้มันกอดยังไป
 ถึงบ้านคองปอดมัน เออขันโคนี้แหมเ็น
 ขึ้นบอแหมเ็นแหมขึ้นขันโคบอแหม
 ไป ๆ มา ๆ อยู่จาวบ้านจาวเม็งเ็นกอดเ็นใส่
 บอหวาป็นพิชอนอันนี้ขึ้นนะมา จะโคหวา

ก็ลูกไปกอดอย่างหวานนั้นแหละมัดเสียให้ไปเหยวกอ
 เอาไปมัดหมอนำขาวขาวไว้แล้วกอดหึงครกนั้นกอดำไว้
 เงื่อนหนึ่งแล้วกอดไปจีหมอนำขาวขาวห้อมันตก
 จอกจอกจอกอยู่จนนั้น แล้วมันก็ลงบ้าน
 ลงเ็นไปไปเสาะหาไข่โคสีกหนึ่งแล้วกอดไป
 หึงคนรักมันก็ว่า เอทำไมปานนี้ยังไม่เสร็จอีก
 ตามเมื่อใดก็ว่ายังไม่แล้วพอดยมัน เป็นอย่างใดไม่รู้
 (หมอนำขาวขาวนี้ถ้าจะพดโคยแยกอนนา)(หัวเราะ)
 มันก็ไปลูกไปคูกไม่มีเอาผามัดหมอนำ
 ขาวขาวไว้ก็เลยวิ่งตามวิ่งตามก็ยังทันเ็น
 อยู่เก็บจะทันจะทันมาแล้วมันก็เอาไข่
 ขวางให้พอด่างไปนอน(เพราะ)มันกินไข่ครั้งจะทัน
 จะทันมาวิ่งไล่ตามก็เอาไข่ขวางให้อีก
 มันกินไข่ไปเรื่อย ๆ ไปหยุดกอดไม้ที่หนึ่งอีเ็นก็
 พรวดออกกอดไม้นั้นไปวิ่งไล่ตามอีเ็น(เพราะ)คิดว่าชาย
 ันแปลงกายเกิดเป็นอีเ็นไปแล้วก็ไล่ตามอีเ็น
 นั้นไปอายชายนั้นก็วิ่งออกจากโคนไม้
 ไปหาเ็นของมันไปเปลี่ยนขันโคเ็นมันขันโคเ็น
 มันนะเอาไปกายเ็นหนึ่งขันโคเ็นหนึ่งเอา
 มากายเ็นมันไว้ดอย่างนั้นนางเ็นกระสือนั้นก็ไปถึง
 อีเ็นนั้นมันตามไม้ทันนี้มันก็หยุดไป
 ถึงบ้านของชายชของมัน "เออ บันโคนี้ไข่เ็น
 กลับไม้เ็นเ็นขันโคกลับไม้เ็น
 ไป ๆ มา ๆ อยู่จาวบ้านขาวเมืองเขาก็ตะโกนใส่
 บอกว่าเป็นเ็นกระสือหรือเป็นอะไรนะมา ทำไมถึงว่า

เรือนี่แหลมชันไค่นี้ออนหม่นปายเนอเป็น
กลไหลมัน มันก็ปายมาเส

เรือนี่ไบบันไค่นี้อ่าใจไปไหนนะ เขา
ก็ไค่นมัน มันก็หนีมาเส

เรือนี่

เสื่อเย็น

นายพรหม รวบรวมสุขะภูเลา

ตุเจ้าป็นเรือนี่ โสที่ป็นเรอ
หมูปอกาไปยั้งพะนอนันกอกเอากินแถมคแหละ
เอาไวเอนทหนึ่งใจไปบ้านไปจองเสแล้วกปอก
ไปยั้งนั้น บอถายบอดักกอกินปอกานันเส
แล้วมันลายเตอลายที่เขามาตัก ๆ หมูปอกา
นังกออยู่แล้ว จะเยะจะโคไปยั้งกอกเรอตุเจ้า
ป็นเรือนี่เอาไปกินเส แล้วกอมี่แถมโคหนึ่ง
ไปยั้งแพวในวิธานป็นและหามปอกอกลับ
แล้วกอบอริยเคอทกิมหวาหอดอกลับ
แล้วกาคักปึงลับแล้วกอลุงมามากึงเก็ก
กลางโขงนั้นนาสายคนเอป็นเรอเขาใน
วิธานมามาเขาธาธาปอกานาปอกาออก
ไปยั้งนอกป็นมคแล้วนี้มีกาโงยอยู่ในวิธาน
นั้นเขามากอโงทอนันกอกเขาจน
ตุเจ้านันกอกตาขอยู่ในวิธานนั้นและ
ตุเจ้าป็นเรือนี่ ตายแล้ว โงนั้นแป

พระป็นเสื่อเย็น เดิมทีป็นเสื่อ
หมูปอกาไปหยุดพระนอนันกอกเอากินแถมคแหละ
เอาไวเสียบคนหนึ่งใจไปบ้านไปจองเสแล้วกปอก
ไปหยุดที่นั่นไคของทางกอกินพอกานันเส
แล้วมันหลายครั้งหลายทีเขามาเรอ ๆ หมูปอก
นันก็รู้แล้วจะทำอย่างโคไปหยุดก็เสื่อพระ
ป็นเสื่อเย็นเอาไปกินเสียบ แล้วก็มีอีกตัวหนึ่ง
ไปหยุดถึงในวิหารโนนและถาม"โยมหลับ
แล้วหรือ" "ยังบ้งไม่หลับเลย" ถามว่า"โยมหลับ
แล้วหรือ" เงียบกริบหลับแล้วกลุงมามากึงเก็ก
กลางดานนั้นหนาสายคนเสียบป็นเสื่อเขาใน
วิหารบามันเลาะหาหาพอกาหนาพอกาออก
ไปยั้งนอกโนนมคแล้วนี้มีแ้ววอยู่ในวิหาร
นั้น เขามากักว้วนันกอกเขาจน
พระนันก็ตายอยู่ในวิหารนั้น นีและ
พระป็นเสื่อเย็น ตายแล้ว ว้วนันวนะ

แม่แล้วกอเฮอร์ก้องนั้นกับคน วัณนั้นก้อย
บานยางเมืองเทิงนี้หนา

ชนะแล้วก็เรียกว่านั้นกลับคืน วัณนั้นก็อยู่
บานยางเมืองเทิงนี้หนา

เส็ดทีโชนออย

เศรษฐีสวนออย

นายคำหลวง หอมนาน: ญเล่า

เส็ดทีโชนออย เส็ดทีโชนทั้งสิบปี
ชาวของมีแปดสิบโกฏิมีปริวารจากนั้น
จางมาโงควายก้อมือชั่งก้อมือสิ่งทุกอย่างแล้ว
กอแปงโชนออยสามโชน แล้วเอาหลูกน้องไป
ไปกั๊กชาโชนออยอยู่ทุกวัน แล้วโคหลายปีมา
เส็ดทีกอไปยแล้วไปบอกกอบอกหื้อหลูกน้อง
เอาออยมาไปกขามคุมคั้นโคกหื้อกอบอก
โชนนั้นออยงามเท่าคูนนี้กา โชนนั้นจะงาม
เท่าคูนนี้กา โชนนี้จะงามเท่าคูนนี้กาหื้อ
มีบุญออยนาโตไปมาโคนี้มันมีสามโชนออย
ปานวันในเส็ดทีกอตามหา โชนเนอนั้น
งามเท่าคูนนี้กาเคากอตอบหา เอออย่างนี้
โชนนั้นก้องงามเท่าออยจะนั้นกว่านหื้อ
ปะตบคือนั้นกับปะตบคือนั้นโชนออย
เคะ ๆ ก็ออยขามคุมคั้นโคหื้อเฮอร์บอย
แล้วเคาหมปริวารของเส็ดทีกอปะตบค
โชนออยอยู่ระเมอ วันในมาตามกอบางเคา

เศรษฐีสวนออย เศรษฐีตัวนี้มั่งคั่งเป็นค
ชาวของมีแปดสิบโกฏิมีปริวารมากมาย
จางมาว่าควายก็มีอะไร ๆ ก็มีทุกอย่างแล้ว
ก็ทำสวนออยสามสวน แล้วเอาหลูกน้องไป
ปลูกรักษาสวนออยอยู่ทุกวัน แล้วโคหลายปีมา
เศรษฐีก็ป่วย แล้วไปไม่ได้ก็บอกหื้อหลูกน้อง
เอาออยมาปลูกสามหลุมที่บันโคกให้ดูว่า
สวนนั้นออยงามเท่าหลุมนี้ไหม สวนนั้นจะงาม
เท่าหลุมนี้ไหมสวนนี้จะงามเท่าหลุมนี้ไหมให้
มันอยู่หนาตัวมันไปไม่ได้มันมีสามสวนออย
โนนหนา วันไหนเศรษฐีก็ถามว่า"สวนไหนนั้น
งามเท่าหลุมนี้ไหม" เขาก็ตอบว่า"เออ อย่างนี้
สวนนั้นถึงงามเท่านี้" ออยอย่างนั้นทุกวันให้
ปฏิบัติอันนี้กับปฏิบัติอันโนนสวนออย
จริง ๆ ก็ออยสามหลุมที่บันโคกให้เรียบร้อย
แล้วเขาหมปริวารของเศรษฐีก็ปฏิบัติ
สวนออยอยู่เสมอ วันไหนมาตามกอบางเคา

กำนัจะตายแล้ว เล็ดที่นั่นเป็นพะหยาคใหญ่
 ฝัน ๆ ยังอาลอลอยอยู่ยังกานมาลอยหว่า
 มันบินจะโค โทษคกมันบินจะโคโชนวัน
 ลอกบินจะโคเคากอบกอยอย่างนั้น กำนัก็
 ใจเล็ดที่นั่นคกคกคกคกคก ไปเขา
 ในออยชามคกมันแล้ว กำนัหลกแลลน
 กอปากันมาจักกานเล็ดที่ มันตายมีข้าวของ
 แปกชิบโกคนะมันมีลาย เอากันกินกัน
 ตานกันแดงแดงที่เล็ดจะโคเล็ดที่กอบ
 ปนทุก บอไปต่างโนจะเมอขึ้นฟากกอบไป
 จะเมอหมอนะรกกอบไปมา เว้นอยมาป็นเปค
 อยในเรือนอันเล็ดที่อยแล้วมันจะไปต่างโน
 กอบอสมันยังเขคายข้าวของอยแล้วกอบ
 หลกขาวหมป็นองกอบหว่าเล็ดจะโคเล็ดที่
 นิตายไปป็นปี ๆ กอยังบอไปทีโนมากุย
 เสนอยหว่าข้าวของอันมีปะเลอนันยัง
 บอหลกหว่าอย่างนี้เคาตานหือเคาโนกอบ
 ปตโน บอโคเล็ดที่ปดโคเล็ดที่บอยัง
 บอช่วยกันมันบอไรทีโนโนนี้เคากอ
 โจนกันไปไปหว่าพะเจา ทามหว่าเล็ดที่เถานี
 ตายไปของรามปีแล้วนียังมาเว บาน
 อยบอไปทีโนตซากอตานข้าวของหือ
 จาคนิกแล้วข้าวของจะบอแดงแล้วยัง
 บอพคทังเล็ดที่เล็ดที่ยังมาทอระมาน
 วยมาคยเอนอยเมินเกาจะเยะจะโค พะเจา
 กอบหว่า โอ บอไปโนแหละเล็ดที่ยังอยคกคกคก

ที่นี้จะตายแล้ว เกรษฐ์นั้นเป็นพะยาธิใหญ่
 ขึ้นๆก็ยังอาลอลอยอยู่ ยังคานมาคกคกคก
 มันเป็นอย่างไร"สวนตะวันตกมันเป็นอย่างไรสวนตะวัน
 ออกเป็นอย่างไร" เขาก็บอคกคกคกคกคก ที่นี้ก็
 ลินคคของเกรษฐ์วิญญูเกิดกับบอ ไปเขา
 ในออยชามคกมันแล้ว ที่นี้ลुकแลลน
 ก็ปากันมาจักการเกรษฐ์ มันตายมีข้าวของ
 แปกชิบโกคนะมันมีมาก เอากันกินกัน
 โหนกันแดงแดงที่ทำอะไร เกรษฐ์ก็ไม
 พันทุกไมไปต่างโนจะไปขึ้นฟากก็ไมไป
 จะไปชมนรกกก็ไมไปมา เว้นอยมาป็นเปค
 อยในเรือนอันเกรษฐ์อยแล้วมันจะไปต่างโน
 ก็ไมรูมันยังเขคายข้าวของอย แล้วก็
 ลुकสาวหมป็นองกัว่าทำอะไร เกรษฐ์
 นิตายไปป็นปี ๆ ก็ยังไม่ไปทีโนมากวน
 เรือนอยหว่า"ข้าวของอันมีมากมายนี้สหาไม
 ไมหูก"ว่าอย่างนี้เขาให้ทานให้เท่าไหนก็ไม
 ไปทีไหนไมได้เกรษฐ์ไมได้เกรษฐ์มันยัง
 อยที่นอยนี้มันไมไปทีไหนที่นี้เขาก็
 ชวนกันไปไปหว่าพะเจาถามว่า"เกรษฐ์เถานี
 ตายไปสองสามปีแล้วนียังมาเวียนบาน
 อยไมไปทีไหนตซากก็ให้ทานข้าวของให้
 มากมายแล้ว ข้าวของจะพคหมดแล้วยัง
 ไมไปถึงเกรษฐ์ เกรษฐ์ยังมาทอระมาน
 อยมากวนเรือนอยเหมือนเกา จะทำอะไรพะเจ้า
 กัว่า"โอ ไมไปไหนแหละเกรษฐ์ยังอยคกคกคก

ขึ้นไค่นันโกลทานยังหระมานอยกันหวา
 หือเส็ดที่นั่นปนทุกหอรุทานหมขาวรอยหม
 แลวผาออยที่สามคุ่มน้นหอมันแขงแลวขาว
 กองน้นจะไปหาเส็ดที่ละก้านี้เคากอมาหอดบ้าน
 เคากอฮองหลกนองมาจักกาน มาแตงหมขาวรอย
 หม เอาออยมาผามีโคงอยู่ในออยน้น โคงอยู่ใน
 ลำออยโตวินญาณคองเส็ดที่ก้านี้เคาผาออย
 วินญาณคองเส็ดที่นั่นแลว นีไปแลวไปชะวัน
 ปินเตวะบุคเตวะคา มาบอกกลางคั่นหวาขาวคอง
 กูไคแลว บอกหวาอย่างนี้รู้เอามาหือกอยินคี่
 บะเควนี่กูกอไคป็นคี่ปนจากตูกปนรูกแลว
 หลกทั้งลายก้อโจยกันรักชาคองอยตามเคิม
 เตะอะ กูบอเอาซ้งแลวมาบอกในพันหวาจะนี่
 เจ็ดที่กอไคป็นคี่อยปนรูกน้นตูกตั้งแตวัน
 นันไป

บันไค่นันแหละทานยังหระมานอยหากว่าสอยาก
 ให้เศรษฐีนั้นพนทุกซ้โหลให้ทานขาวรอยหม
 แลวผาออยที่สามหลุมน้นโหม้นหมคแลวขาว
 ของน้นจะไปหาเศรษฐีละ"ที่นี้เขาก้มาถึงบ้าน
 เขาก้เรียกลูกนองมาจักการ มาแตงหมขาวรอย
 หม เอาออยมาผามีควงอยู่ในออยน้นควงอยู่ใน
 ลำออยตัววิญญานของ เศรษฐี ที่นี้เขาก้ผาออย
 วิญญานของเศรษฐีที่นั่นแลว หนีไปแลวไปสวรค์
 เป็นเทวบุตร เทวคา มาบอกกลางคั่นว่า"ขาวของ
 กูไคแลว"บอกวาอย่างนี้"สูเอามาให้ยีนคี่
 ประเคี้ยนนี้กูไคป็นคี่ปนจากตูกปนรูกแลว
 ลูกทั้งลายก้ชวยกันรัก1าของอยตามเคิม
 เตะอะ กูไมเอาอะไร ๆ แลว"มาบอกในพันหวาอย่างนี้
 เศรษฐีไคป็นคี่อยปนรูกน้นตูกตั้งแตวัน
 นันไป

นิยาย
(Legends)

นิยาย

นิยาย คือ "เรื่องเล่าซึ่งสมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพิษภัยสัตว์ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ได้ นิยายแรงให้เห็นความช่างสังเกตของมนุษย์ที่สัมผัสสิ่งแวดล้อม เมื่อตั้งข้อสังเกตแล้ว ก็พยายามหาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น เรื่องนิคหรือถูกไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสนใจและความใคร่ครวญหาข้อเท็จจริง บุคคลสมัย คำตอบบางข้อให้แต่ความเข้าใจ บางข้อให้ความเข้าใจด้วยความนับถือด้วย นับว่าช่วยพัฒนามุมมองสิ่งแวดล้อมอย่างมีสติยิ่งขึ้น"

เท่าที่ผู้เขียนรวบรวมมาได้ในที่นี้มีนิยาย ๑๐ เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับเมืองและปฐมนิยสถาน ๓ เรื่อง เกี่ยวกับสิ่งของ ๒ เรื่อง เกี่ยวกับบุคคล ๓ เรื่อง และเกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ ๒ เรื่อง ดังต่อไปนี้

เมืองเชียงคำ

เมืองเชียงคำมีประวัติความเป็นมาแตกต่างกันหลายแบบ นิยายเรื่องนี้ก็เป็นประวัติของเมืองเชียงคำอีกแบบหนึ่ง ซึ่งอ้างว่าชื่อพระพุทธรูปเจ้าเป็นผู้ตั้งให้ ในโอกาสที่มีชายผู้หนึ่งชื่อเชียงบาน (เป็นชื่อหนึ่งของหมู่บ้านลือใน อ.เชียงคำ) นำมะม่วงสุกเหลืองเหมือนทองตามผลไปถวายพระพุทธรูปเจ้า นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความศรัทธาอย่างแรงกล้าของผู้เฒ่าที่มีต่อพระพุทธศาสนา จนแม้แคชของเมืองก็ยังพยายามนำเอาพระพุทธรูปเจ้าที่ตนเคารพศรัทธาเข้ามาเกี่ยวของด้วย เพื่อทำให้ชื่อนี้สำคัญและมีความหมายมากยิ่งขึ้นกว่าปกติ เนื่องจากเป็นชื่อที่พระพุทธรูปเจ้าตั้งให้นั่นเอง ส่วนเรื่องเมืองเชียงคำ ตามที่ปรากฏในพงศาวดารนั้น ผู้เขียนได้กล่าวถึงไว้แล้วในบทที่ ๒ ของปริิฎฎานิพนธ์ฉบับนี้^๑

พระธาตุสบแวน

พระธาตุสบแวน เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของชาวอำเภอเชียงคำ เป็นเจดีย์ที่เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเกศธาตุ ตั้งอยู่ในวัดธาตุสบแวน หมู่บ้านวาทู ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ เป็นเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่มาก แต่มีลักษณะสวยงามแต่หนึ่ง เรื่องนิยายนี้ ผู้เล่าอ้างว่าเป็นตำนานของพระธาตุ เนื้อความที่เล่าค่อนข้างจะสับสนเข้าใจยากอยู่สักหน่อย เพราะเนื้อเรื่องกระพรวนกระแฉ่นไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันนัก

พระธาตุคอกยคำ

พระธาตุคอกยคำ หรือ พระธาตุเจดีย์คำ ตั้งอยู่บนยอดคอกยอันสูงแห่งหนึ่งในตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญขึ้นหน้าสุดที่สุดของชาวอำเภอเชียงคำ พุทธศาสนิกชนนิยมไปกราบไหว้บูชากันอย่างหนาแน่นมิไคขาด ยิ่งในเทศกาลพิเศษ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ หรือออกพรรษา ควณแล้ว ก็จะมีผู้คนจากทั่วสารทิศมาชุมนุมนมัสการกันหนาแน่น นอกจากจะเป็นสถานที่เคารพของพุทธศาสนิกชนแล้ว สถานที่แห่งนี้ยังนับได้ว่าเป็นแหล่งที่ใช้เป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจหาความสงบสุขที่สำคัญที่สุดของอำเภอเชียงคำอีกด้วย คอกยเจดีย์คำ ซึ่งเป็นที่ตั้งพระธาตุ อยู่ไม่ไกลจากตัวอำเภอนัก มีทางรถยนต์ไปจนถึงเชิงคอกย ผู้ที่จะขึ้นไปนมัสการพระธาตุหรือพักผ่อนหย่อนใจ บนยอดคอกยจะต้องฝ่ากรวดไว้ในหมู่บ้านที่เชิงคอกย เติบเท่าขึ้นไปตามบันไดเวียนอันสูงลิ่วจำนวนกว่าร้อยขั้น ค่อยหยุดพักเหนื่อยหลายครั้งกว่าจะขึ้นไปถึง บนยอดคอกยนอกจากจะมีเจดีย์และวัดแล้ว ธรรมชาติของป่ารอบ ๆ บริเวณนั้นก็สวยงามติดตริึงใจมาก อากาศเย็นสดชื่น เย็นสงบ เหมาะสำรับนั่งปล่อยอารมณ์ให้เพลิดเพลินไปกับธรรมชาติ ความเห็นที่น้อยเมื่อยลาลงไค้รับจากการเดินขึ้นบันไดมาจะหายไปราวกับปลิดทิ้ง จากยอดคอกยแห่งนี้จะมองเห็นตัวเมืองเชียงคำไค้อย่างชัดเจน

นิยายเรื่องนี้ เป็นตำนานหนึ่งของพระธาตุอันสวยงามแห่งนี้

ประวัติเหล้าและการกินเหล้า

นิยายเรื่องนี้เป็นประวัติของเหล้า แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เริ่มรู้จักนำเหล้าไปได้อย่างไร ส่วนในตอนท้ายเป็นคำพูดที่บรรยายลักษณะของคนทีกินเหล้า นับตั้งแต่ดวัยแรกไปจนถึงวัยที่สืบ คำพูดเช่นนี้ ทางภาคกลางก็มีกล่าวลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น แก้วที่หนึ่ง นงนุช แก้วที่สองพุ่มพวง ฯลฯ

แก้วหนึ่งดื้อ

นิยายเรื่อง แก้วหนึ่งดื้อนี้ ผู้เล่าเข้าใจนำเอาลักษณะของแก้วหนึ่งดื้อของชาติต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันให้เป็นเรื่องเป็นราวเป็นนิยายขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แก้วหนึ่งดื้อของอ็อก ซึ่งเขียนไว้ให้เห็นมาไว้เมื่อแก้วหนึ่งดื้อธรรมดาเคลื่อนไป อ็อกก็เลยกินเข้าไปเสียเพื่อให้ความรู้เขาไปอยู่ในท้อง ซึ่งก็ตรงกับลักษณะของอ็อก ชนชาติที่นิยมกินหมากเป็นอาหาร ส่วนแก้วหนึ่งดื้อของฮอ คือ พวกจีนนั้น ผู้เล่าคงจะเห็นว่าเป็นเส้นชีวิตไขว่กันไป ไขว่กันมากก็เลยเล่าเสียเลยว่าเป็นรอยตีนนก ซึ่งพวกฮอเข้าใจผิดคิดว่าเป็นแก้วหนึ่งดื้อ ออกสาธิตไปเล่าเรียนท่องจำเอามาจากริมฝั่งน้ำและใช้กันมาจนทุกวันนี้ ฝ่ายพวกไทยลื้อเขียนธรรมชาติใบลานตกน้ำก็ไม่เคลื่อนไป คงใช้สืบกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เล่าเป็นชาวไทยลื้อ ดังนั้น ประวัติแก้วหนึ่งดื้อของพวกไทยลื้อจึงดีกว่าแก้วหนึ่งดื้อของชาติอื่น

พระพุทธ - พระศรีอารย

นิยายเรื่องนี้ ไม่ทราบว่ามีต้นตอมาอย่างไร เห็นได้ชัดว่า ผู้เล่าเดิมที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพระศรีอารยมากกว่าพระพุทธศาสดา จึงได้เล่าว่าพระพุทธเป็นขโมย ทำอุบายลักมาเกิดก่อนพระศรีอารย เลยเบียดเบียนให้มีการลักขโมยกันอยู่เหมือนเช่นทุกวันนี้

ในตอนท้ายของนิยายเรื่องนี้ ให้แง่คิดที่สำคัญอย่างหนึ่งแก่ผู้ฟัง คือในตอนใดที่ใครอยากทำอะไรก็ให้มาอธิษฐานขอเอาใจทุกอยางนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่าคนอื่น ๆ ล้วนแต่ขอทรัพย์สินเงินทอง ขอให้ได้เป็นใหญ่เป็นโต มีข้ารับใช้ชายหญิงกันทั้งนั้นโดยที่ไม่ยอมเหนื่อยยากอะไรเลย อยุ่ ๆ ก็อยากเป็น

ใหญ่เป็นโตขึ้นมาเฉย ๆ โดยอาศัยความช่วยเหลือของผู้อื่น หากได้คิดหวังพึ่งตนเองไม่ อันนี้เป็นลักษณะ
ทั่วไปของคนที่เกียจคร้าน แต่หญิงลูกสะใภ้กลับขอเครื่องมือทำมาหากิน แสดงให้เห็นถึงความมี
วิริยะอุตสาหะ พึ่งลำแข้งของคนเอง ผู้ฟังจึงน่าจะโคกคิจากนิทานเรื่องนี้ว่า "อตุตาภิ อตุโน นาโถ
คนแต่เป็นที่พึ่งแห่งตน"

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพระศรีอารย์นี้ น่าจะได้อาจมาจากเรื่องราวในพุทธประวัติ
ซึ่งกล่าวอยู่ในหนังสือ ปฐมสมโพธิกถา ปริเฉทที่ ๒๐ เมตโดยพยากรณ์ปริวรรต มีใจความตอนหนึ่ง
ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า พระอสุติภิกขุ ซึ่งเป็นสังฆนวกะ จะได้ตรัสเป็นองค์พระชินสีห์
ทรงพระนามพระเมตไตรย ในมหากัทรกัปนี้ ควบอาณิสสแห่งวัฏฐาและพระพุทธรูปองค์ถวายจิตประจักษ์
โสมนัส

ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาพระศรีอารย์นี้มีอยู่ในหมู่นักชาวยุโรปที่นับถือพระพุทธรูปศาสนา
โดยทั่วไป เมื่อเวลาทำบุญ ก็มักจะอธิษฐานให้ได้เกิดทันพบพระศรีอารย์ ความสุขสบายต่าง ๆ
ในศาสนาพระศรีอารย์ก็เป็นเรื่องเล่ากันแพร่หลายทั่วไป

พญามังราย

นิยายเรื่องนี้เป็นประวัติของพญามังราย หรือพ่อขุนเม็งราย ผู้สร้างเมืองเชียงใหม่และ
เมืองเชียงใหม่ แต่เป็นประวัติที่พิสดารเหลือเชื่อ เนื้อหาทั้งหลายดัดแปลงเติมเอาเพื่อความสนุกสนาน
เป็นประการสำคัญมิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริง เพียงแต่ขอยืมชื่อบุคคลที่มีอยู่จริง ๆ มาเป็นตัวละครตัวหนึ่ง
เพื่อให้เรื่องดูสมจริงยิ่งขึ้นเท่านั้นเอง

ในตอนที่เจ้าเงาะขาวไปขอลูกสาวพญานั้น เมียพญารังเกียจมากจึงพูดไปว่า
ถ้าทำสะพานเงินสะพานทองมาถึงตีนบันไดบ้านพญานั้นได้ก็จึงจะยอมยกลูกสาวให้ ตอนนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับ
กับในเรื่อง แดงเขียว ที่ผ่านมาข้างต้น

อนึ่ง ประวัติของพ่อขุนเม็งรายนั้นผู้เขียนได้กล่าวถึงไว้แล้วในบทที่ ๒ ของปริชานนิพนธ์
ฉบับที่ ๒

* กรมหมื่นเจ้าพระบรมวงศานุรักษ์ ปฐมสมโพธิกถา หน้า ๓๖๗ - ๓๘๘

๒ ฎ ปริชานนิพนธ์ หน้า ๓๕ - ๓๖

ความขี้เหนียว

ผู้เลากล่าวว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องจริง จึงได้อางสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอเชียงคำ
 เพื่อให้เรื่องสมจริงยิ่งขึ้น คือ กล่าวถึงบ้านหยวนและบ้านม่วงซึ่งเป็นหมู่บ้านในตำบลหยวน อำเภอเชียงคำ
 (เป็นหมู่บ้านที่ผู้เขียนได้ใช้เป็นที่แห่งรวบรวมข้อมูลด้วย) นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงทุ่งลอ ซึ่งเป็นท้องทุ่งเอา
 อันกว้างใหญ่หลายพันไร่ ทุ่งลอนี้เอง ชาวเมืองเหนือเชื่อกันว่าเป็นสมรภูมิในเรื่องพระลอ นิยายรัก
 อันเลื่องชื่อของชาวเมืองเหนือ ปัจจุบันเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าว ซึ่งให้ผลผลิตจำนวนมาก และอยู่ในเขต
 อำเภอจุน จังหวัดเชียงราย

เนื้อหาของนิยายเรื่องนี้ไม่มีอะไรมาก นอกจากจะแสดงความมัจฉริยะที่เห็นแก่ตัว
 อย่างที่สุด และความไม่มีน้ำใจอารีอารอบคอบเพื่อนบ้านของคนคนหนึ่งเท่านั้น

ดาวไถน้อย (ดาววี)

เรื่องดาวไถน้อยหรือดาววินก็คือเรื่องเกี่ยวกับ ดาวลูกไก่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปแล้วนั่นเอง
 หากแต่ในตอนท้ายมีใจความแตกต่างกันออกไปจากเรื่องดาวลูกไถอยู่บ้าง คือ ดาวลูกไถทั้งเจ็ดแทนที่จะเข้า
 เคาไฟตายตามขมทั้งหมัด ก็มีเหลืออยู่ตัวหนึ่ง ซึ่งจะต้องทำหน้าที่เป็นไก่นอก นอกนั้นอีกหกตัวก็ตายไป
 ตามแม่ แล้วไปเป็นดาวลูกไถอยู่จนทุกวันนี้

อนึ่ง ดาวลูกไถนี้ในทางดาราศาสตร์เรียกว่า ดาวฤกษ์หรือดาว Pleiades^๑
 มีลักษณะเป็นกลุ่มดาวจำนวน ๖ ดวง ตรงตามเรื่องนิทานข้างต้นนี้

ดาวซอนนี่

ดาวซอนนี่ เป็นหมู่ดาวที่มีดาวจำนวน ๓ ดวง เรียงกันอยู่เป็นรูปสามเหลี่ยมไม่ปรากฏชื่อ

^๑ Funk & Wagnells, New Standard Dictionary of the English Language, p. 1900.

คาวนี้ในทางดาราศาสตร์ เป็นหม่คาวที่เกิดขึ้นจากความรักและความเคียดแค้นชิงชัง ที่ว่าเกิดจากความรัก
 นั้นก็เพราะว่า คาว ๒ คาว ที่อยู่สองข้างนั้นคือดวงวิญญูณของชายหนุ่มและหญิงสาว จึงมีความรักต่อกัน
 อย่างมั่นคง หญิงสาวฆ่าตัวตายเพราะคิดว่าชายที่รักนั้นชีวิตหาไม่แล้ว นางไม่ยอมรักชายอื่นใโลกอีก จึงยอม
 ตายเพื่อวิญญูณจะได้ไปพบชายที่รักได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนชายหนุ่มนั้นเอาเมื่อทราบความจริงแน่
 ชัดว่าสาวคนรักได้มาตัวตายไปเพราะความเข้าใจผิดดังกล่าวดังกล่าวแล้ว เขาก็ไม่ยอมมีชีวิตอยู่ต่อไป มีโยที่
 มารดาจะหาหญิงสาวอื่นไว้แทนที่สำหรับเขาแล้วก็ตาม เขาก็ไม่สนใจใยดี กลับเชือกคอกตายตามนางไป
 วิญญูณทั้งสองได้มาพบกันจริงสมความปรารถนา หากแต่ก็ยังไม่สามารถรวมรักกันให้มีความสุขได้ ทั้งนี้
 เพราะมีคาวอีกดวงหนึ่งมาเป็นตัวอุปสรรคขวางกลางเอาไว้ คาวดวงนี้มีชื่อใครอื่น เป็นแม่ของชายหนุ่ม
 นั้นเอง ตามตามบุคคลทั้งสองลงมาจัดขบวนการแต่งงานของชายหนุ่มและหญิงสาว ด้วยความเคียดแค้น
 ชิงชังซึ่งมีสาเหตุหนึ่งจากผ้ออมเนื้เคียวเท่านั้นเอง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คาวชอแป๊ะ คือ
 อนุสาวรีย์แห่งความรักอันมั่นคง และความเคียดแค้นชิงชังอันยั่งยืน

เมืองเจงก่า

✓เมืองเชียงคำ

นายมนี เรือสะอาด: ๒

มีวันหนึ่ง ขุนพันธุพระพุทฺธเจ้า
 เป็นไปคิโนมาบอยู่แถวกอมาหน้อยเกาไม
 คีหนึ่งแล้วไมนั้นเทรกอมนั้นจื่อหวาไมง์เกว
 แล้วมีไคคนหนึ่งจื่อหวาไอเซียงบานไอเซียงบาน
 มั่นอันพะเจ้าอยู่ต้นมันก้อออเอายังมาตาม
 พะเจาโน เลวไปเลวมากอฮัมมะโหมงรุก
 จะเอามะโหมงรุกรันรามาโหนยมาตามพะ
 พุทฺธเจ้าเอานี้แหละมันก้อไปยืนอยู่คี่หนึ่งบอ
 ิกโกพะเจาหมันบอโคงมินฐังหวาบินพะเจ้า
 แล้วพะเจ้ากอดของหวาแหลนมาโกนี้โจนมา
 เขาโกบอธากโกเอานี้บอ'จเยะฐังทื่อโพ
 บาเซียงบานนั้นก้อเซว ก้อเอามะโหมงเข้ามา
 ณะวายตานนา ตามพะพุทฺธเจาพะ พะ
 พุทฺธเจ้าทำนายหวาตอนี้เมอผากหนาเมือง
 อันนี้จะไคจื่อหวาเมืองเจงก่า เพาะเอามะโหมง
 รามแก่นันมาถะวายกอนนั้นเมืองอันนี้
 บอใจไคจื่อหวาเมืองเจงก่านาจื่อหวาเมือง
 ะลาว แล้วก้อมพะเจ้าหนึ่งคืบมาใส่จื่อ
 หวา ฐวันนะรักะตะใส่จื่อเมืองเจงก่านา
 แล้วกอบอเอานาจื่อหมันนั้นเอาขวางเอมค
 เอาจื่อพะเจามาใส่เองใส่หวาเมืองเจงก่า

มีวันหนึ่ง สัพพะอุปัชฌาย์พระพุทฺธเจ้า
 เขาไปที่ไหนมาไมร แล้วก็นั่งน้อยโคนไม้
 ที่หนึ่งแล้วไมนั้นเรีกไมนั้นจื่อหวาไมวัวเคียว
 แล้วมีไคคนหนึ่งจื่อหวาไอเซียงบานไอเซียงบาน
 มั่นเห็นพะเจ้าอยู่ต้นมันก้อ"อ้อเออาอะโรมาให้ทาน
 พระเจ้าคีนะ" เหลียวไปเหลียวมาก็เห็นมะมสงสูง
 จะเอามะมวงสูงนั้นสามหนวยมาให้ทานพระ
 พุทฺธเจ้าเอานี้แหละมันก้อไปยืนอยู่คี่หนึ่งไม
 ิกอลลัวพะเจ้าหมันไมพุดทักเป็นอะไรหรือว่าเป็นพะเจ้า
 แล้วพะเจ้าก็เรียกวา"เขามาไกลนี้"ชวนมา
 เขาไกล"ไมตองกลัวเรานี้ไมโซทำอะไรให้ไกร"
 ไอเซียงบานนั้นก้อเข้ามา ก็เอามะมวงเขามา
 ถวายทานหนา ให้ทานพระพุทฺธเจาพะ พะ
 พุทฺธเจ้าทำนายวา ตอนี้ไปภายหนา เมือง
 อันนี้จะไคจื่อหวาเมืองเชียงคำเพาะเอามะมวง
 สามลูกนั้นมาถวาย กอนนั้นเมืองอันนี้
 ไมโซไคจื่อหวาเมืองเจียงค่านะจื่อหวาเมือง
 ะลาว แล้วก็มีพะเจาหนึ่งทิพยมาใส่จื่อ
 วา สุวรรณรัชตะ(พระพุทฺธเจ้า)ใส่จื่อเมืองเชียงคำ"
 แล้วก็ไมเอานะจื่อเหล่านั้นเอาทิ้งเสียหมด
 เอาจื่อพะเจามาใส่ให้เอง ใส่วา"เมืองเชียงคำ"

พะธาคชบแวน

✓พระธาคุสบแวน

นายมนู เชื้อสะอาค:ญเฒ่า

พะธาคนี้เหมอจะมายนจ
 ก้งแฮรกโยทีนั้น เป็นเอาเกชาสามสิน
 กับคูกกางนี้มาใส่คาโองแกว แลวกอเอา
 ฝังไวป็นคินจะฝังแล้วไปคุดคั้งศาลาไว
 แลวพะธาคอินเนระเหม็ดหือป็นเฮอคำเอาเกชา
 กับธาคคูกกางนี้ใส่แลวกอเอาลดยลงสระ
 ที่ปากป็นธาคอยบะเตวนคินแลวกอคัต
 ยนไวธิบรองตาน ธาคนาคคิลไปทึงกอ
 ยนผ่านตายแหละ อันนี้ป็นคาวหากเป็น
 โรทีนากอยมวบอนานเตาใดมีกุนหนึ่ง
 ป็นกุนกอบอใจป็นผาคาวแหละนึมนมา
 ลักเฮ็ดธูลักกรังกอบอฮู อาพะนอย ๆ มอกอ
 ฮกริบทรบ ฮกริบตุนนามาพังไวโจก้นมาเต
 ก่าหนึ่งกอดันใส่ แลวกอเลยเอาพังไวที่เกา
 นั้น พะเจาองนอยนี้ฮกริบทรบนี้

พระธาคนี้เหมอจะมามรรจุ
 ครั้งแรกหัวทีนั้นเขาเอาเกศาสามเส้น
 กับกระดูกกางนี้มาใส่ในโองแกว แลวกอเอา
 ฝังไวคิน จะฝังแล้วไปคุดคั้งศาลาไว
 แลวพระอินทร์เนรมิตให้เป็นเรือทองคำเอาเกศา
 กับพระธาคกระดูกกางนี้ใส่แลวกอเอาลดยลงสระ
 ที่ปากป็นธาคอยบะเตวนคินแลวกอคัต
 ยนไวธิบรองตาน ธาคนาคคิลไปทึงก
 ยนผ่านตายแหละ อันนี้เป็นเรื่องเดิมของเขา
 หัวทีนะ ก้อยมาไม่นานเตาใดมีกุนหนึ่ง
 เป็นคนก็ไมใช่ เป็นชีแหละนึมนมา
 ลักให้คหรือลักอะไรก็ไม่รู เอาพระนอย ๆ ขนาดนี้
 หกสิบรูปหกสิบคนนะมาฝังไว รวนกันมาแก
 พักหนึ่งก็เห็นเขา แลวกอเลยเอาพังไวที่เกา
 นั้น พระเจาองคณอยนี้หกสิบรูปนี้

พะธาคคอบคำ

✓พระธาคคอบคำ

นางมุล วงศ์ใหญ่:ญเฒ่า

มีคุบาคำอูยเม็งเจงคำเฮานี้แหละ

มีคุบาคำอูยเมืองเวียงคำเรานี้แหละ

แล้วเป็นกอมี่เหมออก หมันเหมหมันไจก้านี่เป็น
 กินหมากกินพลแล้วปุ่นเป็นเรงนาแควมาเอา
 ปุ่นที่เหมออกเหมออกหว่า โอมนักอช่าแคว
 เอาเตาของหมันเมอกินเอาก่อนเลาะ แล้ว
 ปิ่นพะญาเมิ่นกันแหละ ปล่อยออกเป็นกอหว่า
 ทือเมื่อนอกาบาคำแหละนอเกานี่มีใจห่อ
 กันนะ เตาปุ่นกอยังเอาหื้อคบาเอาไปกินวัด
 แล้วก่อหว่าคบาบือคิสเหมออกใส่โตคหื้อ
 กำนันกอบัดชานาในเฌมิงมาพอมแล้วหื้อ
 สามหื้อจกมิด เอาคบาคำนี้เมอชาเอหว่าเจนี้
 กำนันกตังลายกอมเอาเมอแหละนอ เอา
 เมอนี่ไปหื้อคบาในหองกอมกอดเฌนคินกอ
 กอมลึงกอดจะเอาเมอชานคอยเหมอนั้น
 ถาคกอบบือเตอแหละไปหื้อคแล้วกลหว่า
 ไปชาชาเตอเนอ ชาจะค่อไหวาอินชาพุมชา
 เหวะบุดะคาเกิ่นกอไปกบเขาไหวหว่ากัน
 ชาใส่คิสเหมออกเหมออกเตกกอกหื้อ เหลิดเหง
 ชาเจอเฌนคินหื้อมั้นแคงเอ แล้วกันชาบอ
 ไคใส่ไคจาเหมออก เหลิดบอหื้อคกคินคหื้อ
 เมอจิบไบไม่ไบคองหื้อมั้นแคงอะแคงหาง
 อั้นนะ แล้วก่อหว่าก้าหลายตั้งโมนก่อหว่าหื้อเรงๆ
 แล้วก่อชุดแล้วกามอกอกอ เคากอดเตคคอแนะ
 เตคคอกที่บุนคอยคำ แล้วก่อเอากอบินคี่คอย
 คำปิ่นถาคมั้นกอดอะพุมกันหื้อมคแหละ
 นอ ที่ชาเจาเเหลาเตเจากอหมันคี่กบาคำ
 กอหมันเป็นหว่าคอยคำ ๆ กอเปอคบาคำ
 นั้นแหละ

แล้วเขาก็มีหญิงเป็นโยมอุปัฏฐากหมันเยี่ยมเยียนที่นี้เขา
 กินหมากกินพลแล้วปุ่นของเขาหมันแควมาเอา
 ปุ่นที่โยม โยมว่า"โอ มันก็คำแล้ว
 เอาเตาปุ่นของหมันไปกินเสี้ยกอนเกิด"แล้ว
 เป็นพญาเหมื่อนกันแหละโยมชายเขาก็ว่า
 โทษเมื่อนั้นพุดกับบาค่าแหละนะ" เขานี้มีใจรัก
 กันนะ เตาปุ่นก็ยังเอาให้กรบาเอาไปกินวัด"
 แล้วก็ว่า"ครุพานี่ไม่ดี เล่นชู้กับโยม"ใส่โทษให้
 ที่นี้ก็ประกาศชานาไพร เมืองมาพรอมแล้วให้
 หามให้จกมิด เอาครุบากำนี่ไปมาเสี้ยวอย่างนี้
 ที่นี้คนทั้งหลายก็มาเอาไปแหละนะ เอา
 ไปนี้ไปถึงบ้านของกอมก็เฌนคินก็
 ยุดลงก็จะเอาไปชาบุนคอยเมื่อนั้น
 พระธาตุก็ยังไม่มีหื้อรอก ไปถึงแล้วก็ว่า
 "อย่าเพิ่งจาชานะ ชาจะขอไหวหาอินทร์หาพรหมหา
 เทวบุตรวาคอน"ก็ไปคูกเขาไหวว่า"หาก
 ชาไคเล่นชู้กับโยมผู้หญิงจริงละก็ขอให้เลือกเฌน
 ชานองเฌนคินใหม่แคงเสี้ย แล้วหากชาไม่
 ไคเล่นชู้กับโยมเลือกไม่ให้คกคิน ขอให้
 ไปคคิไบไม่ไบคองหื้อมั้นแคงฉานไปเลย"
 อย่างนี้แนะ แล้วก็ว่าคำทั้งหลายทั้งมวลก็ว่าให้หมค ๆ
 แล้วก็สิดแล้วแต่เกิดประมาณเวลาชานานี้ เขาก็คคอก
 คคอกที่บุนคอยคำแล้วก็เอากอเป็นที่คคอย
 คำเป็นธาตุ มันก็มาผสมกันหมคแหละ
 นะ ที่ชาเจาเเหลาที่แรกก็ไคที่ครุบากำ
 ก็ให้ เขาว่าคคอกคำ ๆ ก็เพราะครุบากำ
 นั้นแหละ

ประวัติเลา-กานกินเลา

ประวัติเลา-การกินเลา

นายจันทพรหม มังครารุณเภา

แต่ก่อนนี้เลานี้เกิดที่ในโพก

ยังบออยู่เอน หวามีนายพานคนหนึ่งเขาป่า
เขาคงไป กอไปฮันโคนไม่อยู่หัน กำเนินก
ทั้งลายกอกิน กินแลวนกนั้นกอละตก
ลงมายุบายตายแล้วกอละพรานนั้นกอละ
เก็บไปแกงแกงจืดแล้วกอละเก็บเอามาปิ้ง
กินกอละขึ้นไปผกกอละน่าน้อยในโคนหัน
แล้วกอละลงไปตักเอาน้ำในโคนนั้นเขาใส่
หุงเอามาขานเอามาเมืองขึ้นกอละเอามาหอกิน
ทั้งลายถาจิมหวาน้ำอันนี้แหละกอละป็นน้ำเหลาสุรา
ล้างคอกินหวากัดล้างคอกินหวาพุงตาม
วิถีทางสุราเลาเหอหวากองเบอโคหลุมฟานัน
เจ้าอาคุณ ป็นแต่โฮฮันนายพานเตวเคิน
เตวไชวนายพานเจ้าโตนันสืบมา

จะอูเริงกานกินเลานี้หาหวากินแปง

หนึ่งนี้แกวงโฮฮา กินรองแปงนี้ป็นสุนาเมิน
กายไม กินสีแปงสอโคสอากาโวฮาน กินหา
แปงงูงานกันแก กินฮกแปงปอแหมคียบอ
เกด กินเจดแปงฮองแหมเมป็นนางนอง
กินแปดแปงเกาแปงนอของกองมานอย
เลปาก กินริมแปงนี้ฮามองของลงกอง

แต่ก่อนนี้เลานี้เกิดที่โพกกรก

ยังไม่รูเลยว่ามีนายพรานคนหนึ่งเขาป่า
เขาคงไป กอไปเห็นโพรงไม่อยู่ที่นั่น ที่นั่นก
ทั้งหลายกอกิน กินแลวนกนั้นกอละตก
ลงมายุบายตายแล้วกอละพรานนั้นกอละ
เก็บไปแกงแกงเนื้อกอละเก็บเอามาปิ้ง
ที่นี้กอละขึ้นไปตักเห็นน้ำอยู่ในโพรงนั้น
แล้วกอละลงไปตักเอาน้ำในโพรงนั้นเขาใส่
หุงเอามาขานเอามาเมืองที่นี้กอละเอามาหอกิน
ทั้งลายมาจิมหวาน้ำอันนี้แหละกอละป็นน้ำเหลาสุรา
ล้างคอกินวาแนน ล้างคอกินวาอาเจียรตาม
วิถีทางสุราเลานี้ว่าของเมาโคตรมฟานัน
เจ้ามีบุญกอละป็นเพราะตัวหนาโอนายพรานเทียวเค
เทียวไปทั่ว นายพรานเจ้าตัวนั้นสืบมา

จะพูดเรื่องการกินเลานี้หาว่ากอละ

หนึ่งแกวงหัวหา กินรองดวยนี้โบหุหนาเหมือน
กายไม กินสีดวยสอสาหยาคาโวฮาร กินหา
ดวยงูงานไมยอมแก กินหกดวยซอแมคไไม
โกกรธ กินเจ็ดดวยเรียวแมยายป็นนางนอง
กินแปดดวยเกาดวยนอของกองลูกหมา
เลียปาก กินสืบดวยนี้ฮามองแดง ๆไปตามถนน

โตนังรือ

✓ ตัวหนังสือ

นายแสน หงส์คำ: ๒๒๒

เมื่อพระราชาเข้ามาทอดพระเนตรแล้ว กำนัน
 กอหมวยนางเมืองทั้งหลายหมวยเจาหมวยนายหมวย
 แฉ แฉ ฟ่าน เยอ ปอง ทองชู ชา
 กอ หมูเชอ ชมุ กอไปเสนอทำ หมูลือกอเคน
 ใส่ใบลานทำอันใดเสนหนึ่งพระราชนัดดา เคน
 ใส่ใบลานมากำนันกอหอกเคนใส่กระดาษ
 ชมุคแล้วกอมากอเคนใส่หนังม้ากำนันกอ
 ใหญ่มาแล้วกอใจกันกับมา กอมาชามน้ำน้ำแหม
 ยมมะนาทอหวานน้ำคองนั้นละกานันกอ
 บาชามน้ำเขวหาแป้นหลมไสน้ำทอกอเข
 ไล่ไปแหละหมทั้งหลายกอไล่ไปหมคอกอนัน
 เคนใส่หนังม้ากอยังมีเยแล้วกอบอมันยังชื่อ
 แล้วกอทอหาโอมันบอมันยังชื่อแล้วกอกินเฮ
 ใจกันเพาแล้วกินทอมันอยู่ในตองนี้ตอมัน
 จำอยู่ในตอง(หัวเราะ)จำไคแต่นาเกิดวันในปี
 ไนเคากออยู่ตามะเคาแล้วลือเฮานีเคนใส่
 ใบลานเอาออกมามันกอยังมียูณานังชื่อยัง
 มียูแล้วทอนีเขไสน้ำไปเฮ กอไปกันเรา
 เอาไปกอไปฮันฮอยนกนากอหาโออันนี้แหละ
 กอไปเคนเอาฮอยนกนันแหละลือกมาฮอยนก
 มันหย้าตามดังน้ำมันไกวเก้ ไกวเกะณะนังชื่อ

เมื่อพระราชาเข้ามาถึงเสียแล้ว ทิน
 ก็หมวยนางเมืองทั้งหลายหมวยเจาหมวยนายหมวย
 แฉ แฉ ฟ่าน เยอ ปอง ทองชู ชา
 อี้กอ หมูเชอ ชมุ ก็ไปเรียนธรรม หมูลือก็เขียน
 ใส่ใบลานธรรมอันใดเรียนกับพระราชนัดดา เขียน
 ใส่ใบลานมาทินก็อ้อก็เขียนใส่กระดาษ
 สมุคแล้วก็มาอ้อก็เขียนใส่หนังม้า ทินก็
 ใหญ่มาแล้วก็ชวนกันกลับมากินชามน้ำ แหม
 ยมมา ก็อวามันน้ำโขงนั้นละ ทินก็
 มาชามน้ำ แตหากวแป้นหลมไล่ไปตามน้ำอ้อก็เสีย
 ไล่ไปแหละหมทั้งหลายก็เสียไล่ไปหมคอกอนัน
 เขียนใส่หนังหมวมายังมียู แล้วก็ไม่มีตัวหนังสือ
 แล้วอ้อก็ว่า"โอ มันไม่มีหนังสือแล้วก็กินเสีย"
 ชวนกันเพาแล้วกิน"โหมันอยู่ในตองนี้โหมัน
 จำอยู่ในตอง"(หัวเราะ)จำไคจริงแหละเกิดวันไทม
 ไทเนเขาก็รู้จนประเดียนแล้วลือเราเขียนใส่
 ใบลานเอาออกมามันกอยังมียูณานังชื่อยัง
 มียูแล้วทอนีเสียไสน้ำไปเสียก็ไปฮอยนาคะ
 หาไปก็ไปเห็นรอยนกหนา ก็ว่า โออันนี้แหละ
 ก็ไปเขียนเอาฮอยนกนันแหละ ลือกมา รอยนก
 มันหย้าตามดังน้ำมันไกวไป ขวามาณะหนังสือ

จึ้นอย่างฮอยบกันันแหละ(หัวเราะ)แล้วกอ
ไ้กัสนันมา เคากอมาเฮ็ดเอาหาเอาจะนี
ปิบจะนีนาแต่เกามัน

จึ้นอย่างรอนกันันแหละ(หัวเราะ)แล้วก็
ไ้กัสนันมา เขาก็มาทำเอาหาเอาอย่างนี
เป็นอย่างนีหน้า แต่เดิมมัน

พระปุก-พระชีอาน

✓ พระพุทธ-พระศรีอารย

นายพรหม รวมสี่:ผู้เล่า

พระกุกกัสนัน พระโกนากะมะนะ พระ
กัศปะ นิพานไปแล้วคีนีกอมีพระโกตะมะ
กับพระชีอานนีปิบโณลีโณหา ไฟจะมา
เกิดกอน บุนไฟจะนั้ก บุนพระชีอานจะนั้กกา
บุนพระปุกนี้จะนั้กกา บุนพระเหมคไ้จะนั้กกา
บุนพระปุกจะนั้กกา เอาดอกโบนันปุกไว้โตใน
ดอกโบนันบานกอน กอจะไ้มาเกิดกอนใน
เมิงจุมปนีปุกไ้แล้วกอมาหาจะนาหาจะนา
พระปุกตาออยนีนอ ตาออยมอกักบายราม
บายสีนี้ละกา ดอกโ้พระชีอานนันบานแล้ว
บานแล้วกอลักเอาดอกโ้ที่พระปุกคียังมอบาน
ไปปักไ้วที่ละเหมคไ้แล้วเอาดอกโ้คองพะ
เหมคไ้มาไ้วคองทุนเฮ มีนตาขึ้นยันกอ โอ
พระปุกไ้มาเกิดกอน เกาโ้ที่นีนินจะโมยลัก
มคแหละปิบจะโมยนาพระปุกนี้ลักกับครูปะ

พระกุกกัสนัน พระโกนากะมะนะ พระ
กัศปะ นิพานไปแล้ว ที่นีกมีพระโคตมะ
กับพระศรีอารยนี้เป็นถวนลีถวนหาไ้ใครจะมา
เกิดกอน บุกไ้ใครจะมา บุกพระศรีอารยจะมาหรือ
บุกพระพุทธรนี้จะมากหรือบุกพระเมคไ้ทรยจะมาหรือ
บุกพระพุทธรจะมาหรือ เอาดอกบัวนันปลุกไ้ตัวไ้ใหญ่
ดอกบัวนันบานกอน ก็จะมีบาเกิดกอนใน
เมืองรมพูนีปลุกไ้แล้วก็มาภาวนาภาวนานี
พระพุทธรคาคอยนีนอ ตาคอยูประมาณสักบายสาม
บายสีนี้จะมั้ง ดอกบัวพระศรีอารยนั้นบานแล้ว
บานแล้วก็ลักเอาดอกบัวที่พระพุทธรที่ยังไม้บาน
ไปปักไ้วที่พระเมคไ้ทรยแล้วเอาดอกบัวของพระ
เมคไ้ทรยมาไ้วของตนเสียลิมตาขึ้นเห็นก็"โอ
พระพุทธรไ้มาเกิดกอน" เดิมหัวที่นี้เป็นขโมยลัก
หมดแหละเป็นขโมยนาพระพุทธรนี้ลักหมดสารพัด

นี่แหละแสงบุญแสงกุศลกันโพจะไ้ใครมาเกิดก่อน
แล้วกอพระศรีอานันจะไ้ใครมาเกิดในจุมปูนี้ถึงหมื่น
ปี พระปณินไ้ไ้แปดสิบปีนั้นปีกอบอแพว
รอยปีกอบยังบอแพวเทอ แล้วเคาหว่า เออ
พะเจ้าฐนึ้ชู้ลัก กอคิดตามมานันนาพะปุด
ไ้ปลักนี้

เหมือนเป็นพระยาอุนันนาบอไ้ชอຍບານ
ອຍບານກອາໄຂອີດມອຍອມໄປແວກອ
ໄປປະໝໂຍກໂຈນຈາງລັກໂຍກໂຈນໄປລັກເລື່ອກອ
พะเจ้านึ้ໄປປະໂສນາໄອອກกณนี้ชนาพะเจ้าหือ
แบกหมอເລື່ອນໄປສູ່ແລ້ວມອคนหนึ่งมัน้อย
กอบออกมาปะกอหว่าໂອพะเจ้านันໄປແວປຸນ
ແລ້ວໄປແວກັບໂຍກຣາຍพะเจ้านິบອຍບານ
ໄປປະໂສໝໂຍກຣາຍໂຍກຣາຍกອชนาบหือแบก
ເລື່ອໄປສູ່กອກณເວນນອ มอนันฮັນหว่า ໂອ
มะฮາหຣາດເຈານິເຂາໝໂຍກຣາຍເຂແລ້ວ พะเจ้า
ນันยังบอໂຕເຄອນาบຂອເຄອ บอธຈັກມອ
หว่า ໂອ มะฮາหຣາດເຈານິອອກจากชะໂມຍແລ້ວ
ບະເວນນິกອຈະເມອນาແຕมะฮາหຣາດເຈา
ນันฟังอຍແລ້ວ ແຈ່ງມາกອຂອงເອามอนันมา
หามาหว่ามันจะໄคละมาธຈັກເຂໄປແວເໝອ
คັນนี้ ໂອธຈັກกา มะฮາหຣາດເຈาອຍในໂອคำ
งอมໄປແວກອໄປປະໂສໂຍກຣາຍบอມິกา มี
ແລ້ວໂຍກຣາຍชนาบหือแบกหมอເລື່ອໄປສູ່บອ
ມິกาມິຈະໄคธຈັກกาໄປຂອงໂອธกณນัน

นี่แหละเสียงบุญเสียงกุศลกันใครจะไ้ใครมาเกิดก่อน
แล้วกั้พระศรีอานันจะไ้ใครมาเกิดในจุมปูนี้ถึงหมื่น
ปี พระพุทธรึ้นไ้ไ้แปดสิบปีนั้นพันปีไ้ไ้ไม่ถึง
รอยปีไ้ไ้ยังไม่ถึง แล้วเซาหว่า"เออ
พระเจ้าฐนึ้ชู้ลัก กั้คิดตามมานันหนาพระพุทธร
ไ้ปลักนี้

เมื่อเป็นพระยาอุนันหนาไมไ้ใครอຍບານ
ອຍບານກອາ ເໝັດເນື້ອຍ ເຜ່າໄປເຕີຍວັກ
ໄປພພພວກຣາຍໂຈຣຊັກ ພວກໂຈຣໄປລັກເລື່ອກອ
พระเจ้านິໄປພພເຂาหนา ໂອທกคนนี้บັงคັบพะเจ้าໄห
แบกหมอເລື່ອນໄປສູ່ແລ້ວหมອคนหนึ่งมัน้อย
กระทมออกมาพบกั้ว่า"ໂອพระ เจ้านันໄປເຕີຍວໂນ
ແລ້ວໄປເຕີຍວັບພວກຣາຍพะเจ้านິມອຍບານ
ໄປພພໂສໝພວກຣາຍພວກຣາຍກั้บັງคັบໄหแบก
ເລື່ອໄປສູ່"กั้คนເຄີຍວນີໝອໝอนันເຕີຍວ"ໂອ
มหาราชาເຈານິເຂາໝພວกคนຣາຍເສີຍແລ້ວ"พระเจ้า
ນันยังไมຣຸ້ຕวໂเลยหนา ยังไมຣຸ້ไมຣຸ້ຈັກหมอ
ວາ"ໂອ มหาราชาເຈານິອອກจากชะໂມຍແລ້ວ
บັດເຄີຍວນີກั้ຈະໄປບານທີ່ຈຣິงมหาราชาເຈา
ນันฟังอຍແລ້ວສວาມາກั้ເຮັຍເອาໝอนันมา
ถาມວา"มัน้อย่างไรกันละ(ถึงได้)มาຣຸ້ວาเราໄປເຕີຍວເ
กັນนี้"ໂອ รຸ້ຈັກนี้ มหาราชาເຈาອຍในหອທอง
ເຜ່າໄປເຕີຍວັກໄປພພພວກຣາຍໂຈຣຊັກໂມ"ໂຈ"
"ແລ້ວພວກຣາຍบັງคັบໄหแบกหมอເລື່ອໄປສູ່ໂຈ
หรือไม"ໂຈ ທຳໄມຣຸ້"ຣຸ້ຣີ"ໄປເຮັຍໂອທกคนນัน

มาหาพระแคว้นนี้ฐะเอมหาราชเจ้าไปแคว
 หนาบื้อแบกไธเหล่านี้นี้บ้อมมีเอาไปหาเอ
 โศกโศกบอชาเทอโคโศกเอะเอมอเน่เฮาก
 บอธจักมอนี้ดักหามะธะหาราเจ้าไปเขาหมูเณกราย
 โณกรายหนาบื้อแบกหมอเหลาไปส่งกอบอกิน
 ปอกมาเอมอเน่บอหามะธะหาราเจ้านี้ออกจาก
 หมเณกรายแล้วสองเมอมีหลุกจายอยกนมีหลุก
 ไปเอาไปอยู่กับแล้วกอมอนันท์หามาพานทะนา
 เอาเอะไซไคซึ้งกยหือมาพานทะนาเอาปอมอนัน
 กคพาพานทะนาเอาหาเกิดมาจาดทนายาหือโคตูก
 หือโคจางรอยมารอยชาญิงรอยชาจายรอยหือ
 ปะขาวมีคองเอาเมไปแพมไปพานทะนา
 กอหวาไซไคยังพานทะนาเอาเอะเมกอหวาไซไค
 ชาญิงรอยชาจายรอยไซไคชาวโคคองโค
 จางรอยมารอยชาญมนทะริหือมันมีอยู่
 กับบ้านกับเรือนคเอาหลุกจายไปแพม
 เอาไปพานทะนาหลุกจายกคหวาเมินกัน
 หลุกจายกคหวาอย่างปออย่างแพมแหละอยาหือโคตูก
 ไคอยากไคชาญิงรอยชาจายรอยโคโจรรอย
 ควายรอยหือโคอยู่ดีกินดีกาคายคี่เอาหลุกไป
 ไปแพมพานทะนาเอาเอะไซไคซึ้งไซไค
 อิง ไซไคคก ไซไคมอง(หัวเราะ)

นาวา"บัดเดียนนี้ฐะเอมหาราชเจ้าไปเที่ยว
 บังคับให้แบกไธเหล่านี้นี้หรือไม"ไซ"เอาไปจาเวีย"
 "โอชอโษอยามาเลยชอโษเสียเถอะ"หมอนี้เราก
 ไม่รู้จักหมอนี้จักหามะธะหาราเจ้าไปเขาหมูพกราย
 พกรายบังคับให้แบกหมอเหลาไปส่งกอบอกิน
 กลับมาเสียหมอนี้บอหามะธะหาราเจ้านี้ออกจาก
 หมพกรายแล้ว"เรียกไปมีลูกชายอยคนหนึ่งมีลูก
 สะโกเอาไปปออยู่ด้วยแล้วกอมอนันท์หามาอริษฐาน
 เอาเถอะ"อยากไคอะไรก็ให้มาอริษฐานเอา"พอหมอนั้น
 ก็มาอริษฐานเอาหาเกิดมาชาติเนาอยาให้ไคทุกข
 ให้ไคชาจางรอยมารอยชาญิงรอยชาจายรอยให้
 มีขาวมีคองเอาเมไปอีกไปอริษฐาน
 ก็ว่า"อยากไคอะไรอริษฐานเอาเถอะ"เมื่อกี้ว่าอยากไค
 ชาญิงรอยชาจายรอยอยากไคชาวโคคองโค
 ชาจางรอยมารอยชาคนมนตรีไคมันมีอยู่
 กับบ้านกับเรือนทั้งหมคเอาหลุกจายไปอีก
 เอาไปอริษฐานหลุกจายก็ว่าเดิมคกัน
 หลุกจายก็ว่าอย่างพออย่างแพมแหละอยาให้ไคทุกข
 ไคอยากไคชาญิงรอยชาจายรอยโคโจรรอย
 ควายรอยให้ไคอยู่ดีกินดีคาคายคี่เอาหลุกสะโก
 ไปอีก"อริษฐานเอาเถอะ"อยากไคกระคงอยากไค
 สวัง อยากไคครก อยากไคมอง(เกร็งมือจับปลา)

พะญามังราย

พญามังราย

นายพรหม รวมสุขะผู้เล่า

พะญามังรายนี้เป็นจาเลงโงพะญาลงโง

แล้วกอไปใส่แควแล้วแมงสีหาคานันปันโต
อย่างโตแมวโตมานี้แหละ มีอยู่สีหาคาเอาชาว
หมันกินกอบอกิน เอาพญาหมันกินกอบอกิน
มาชุมไฟโซกินนี้กาถือขีบถานไฟนี้ให้
กินถานไฟแดงเหยวออกบินขึ้นชื่อออกบินคำ
เอาไปฝังไว้เงินกำไคนักละกาตีบนันตุนั้น
คุคพังไว้ตึก ๆ แมงนั้นกอดังไว้นั้นแหละ

เมอแควหลูกชาวพะญาดจะงามละกา

หลูกชาวพะญานั้นงามโซโคหลูกชาวพะญานั้น
แต่ เมอเยาะเมอหยอกโออินจาเลงโง
บ่าโซโคหลูกชาวพะญาคะไคมีงเลงโงมีงจะ
ไปเอาเงินเอาคำตีโนมา จะเป็นหลูกเคยพะญา
นี้โคจาเลงโงมอดายไปปอยมอชาค
รักโงแล้วกอเมอเยาะหยอกหลินหลูกชาวพะญา
นั้นนาหลูกชาวพะญานั้นกอดหลินไปจะอันแหละ
บอผอหนาเมพะญานั้นกอดหวาเมนอยนั้นหวาแปง
โคจันโกก่ากายมาหื้อแพกั้นชะโคพะญา
นี้แหละโคแหละ โอหวาแตกาบอใจหวาหลินนา
จันคำบอใจเคมบินหอนินยังมามาจางหอดี
มาแควบานพะญาไปกินเหลาเมาหวาโพะญานี้
จะบารวักก็วานะ มีงจะมีรังจะโคเมาเหลานี้

พญามังรายนี้เป็นจาเลียงวัวพญาเลียงวัว

แล้วกอไปใส่แควแล้วสัตว์สีหาคานันเป็นตัว
อย่างตัวแมวตัวหมานี้แหละมีอยู่สีหาคาเอาชาว
ให้หมันกินก็ไมกินเอาพญาให้หมันกินก็ไมกิน
มาชุมไฟ"อยากกินนี้หรือ"ก็ขีบถานไฟนี้ให้
กินถานไฟแดงเหยวออกเป็นเงินชื้อออกเป็นทองคำ
เอาไปฝังไว้เงินทองโคมากละมีงเค็มพื้นกระตอมนั้น
ชุดฝังไว้เรื่อย ๆ สัตว์นั้นก็ชังไว้นั้นแหละ

(มังราย)ไปเที่ยวหาหลูกสาวพญาดจะสวยละมีง

หลูกสาวพญานั้นงามอยากโคหลูกสาวพญานั้น
จริง ๆ ไปหยอกเยา"โอ เป็นจาเลียงวัว
มาอยากโคหลูกสาวพญาอย่างโค มีงเลียงวัวมีงจะ
ไปเอาเงินเอาทองที่โพนมาจะเป็นหลูกเชยพญา
นี้ได้ จาเลียงวัวธรรมดา"ไปปอยโนชาค
มัตวแล้วกอไปหยอกเยาเลนหลูกสาวพญา
นั้นหนา หลูกสาวพญานั้นก็เลนไปปอยนั้นแหละ
ไมคูนหาเมียพญานั้นก็ว่าเมียนอยนั้นว่า"สร้าง
สะพานเงินสะพานทองพาดมาให้ถึงคันทันโคพญานี้
นี้แหละโคละ""โอ วาจริงหรือไม่โหวาเลนนะ
เงินทองไมโหวายาก"เป็นฮ่อเป็นอะไรมามาจางอกีหอ
มาเที่ยวมานพญาไปกินเหลาเมาว่า"ร้วพญานี้
จะบารวักก็วานะ""มีงจะมีอะไรสักเท่าโคเมาเหลานี้

ลอกก้อออกบ่ไคผออยู่โน้น ชาวกอเอาใส่ไม้
 คณไปหื้อกินน้ำกอเอาใส่ชคนอยเอียบไม้
 เอาไปหื้อกินไคเจคเคินก้อจะตายแล้วนา
 พระญานันก้อจะตายแล้วบอกหื้อเมตังเจคนั้น
 นานาเมตังเจคนั้นมาเคอะมากณบอกหื้อ
 หื้อสินหื้อผออีเฮผอโยนั้นเอตายนหื้อ
 บันตายเอ เอาเมโลงไปกอบอหื้อผอเอาเม
 โดนทองไปกอบอหื้อผอคอบอกบอหื้อผอ
 รุกมีเจคเบนันอก เบนันบอหื้อผอรักกันแหละ
 เมโดนเจคนั้นหื้อผอถ่ากอยะออกพระญา
 ก้อออกมาเห็นพระญามังรายนั้นนาออกมา
 กอบินพระญาเมิงพระญามังรายนั้นนา

ออกก้อออกไม้ไคเห็นอยู่ในโน้นชาวก็เอาใส่ไม้
 ส่งไปให้กินน้ำก็เอาใส่ชคนอยเสียก็บ่ไม้
 เอาไปให้กินไคเจคเคินก้อจะตายแล้วหนา
 พญานันก้อจะตายแล้วบอกให้เปี้ยทั้งเจคนั้น
 มาหนาเมียบทั้งเจคนั้นมาเถอะมาก็บอให้
 ถลกผานุงให้ดูหื้อ ญูโย(นิ)นั้นเสียตายให้
 มันตาย เอาเมียบหลวงไปก็ไม้ให้ดูเอาเมียบ
 คนที่สองไปก็ไม้ให้ดูชอกก็ไม้ให้ดู
 ทั้งหมดมีเมียบเจคคนหกคนนั้นไม้ให้ดูสักคนแหละ
 เมียบคนที่เจคนั้นให้ดู ถ่าก็แยกออก พญา
 ก้อออกมาเห็นพญามังรายนั้นหนาออกมา
 ก็เป็นพญาเมืองพญามังรายนั้นหนา

ความซี้

✓ความซี้เหนียว

นายธนศวรร ศรีจักร์:ผู้เล่า

เหม็งนี่ป็นเหม็งคองกันซี้จันนาค
 นักขนาคที่วออยู่ตั้งวันกินข้าวกับพิก
 กับเกอโกไคบอจำป็นตอมีจันมีทว
 ั้งมากินเหม็งคี่เหลาปะเควนี่เกิดคี่กลางทุ่งล
 อ่าเพอเงงคำคองเอนักนคี่ซี้จันซี้จันคี่
 ใหมนอยอ้วซี้จันนาคนักคี่ป็นธองใหม

เรื่องนี้ป็นเรื่องของคนซี้เหนียวขนาค
 นักขนาคที่วออยู่ทุกวันนี้กินข้าวกับพิก
 กับเกอโกไคไม่จำเป็นตอมีเนื้อมีลาบ
 อะไรมากิน เรื่องที่เล่าบักเคียนนี้เกิดคี่กลางทุ่งล
 อ่าเกอเชียงคำของเรานี้ คนซี้เหนียวที่สุคนั้นคี่
 ใหมนอยอ้ว ซี้เหนียวขนาคนักคี่เขาเรียกใหม

น้อยอ้วนนั้น เพราะแรงมันบอ เมิน เป็นป็นกุน
 ของแรงที่ตามตำนานกุนเถา เป็นหวา
 กุนของเซ่งนี้คบบายกบมโคป็นกุน
 วัฏแกโตแหละป็นกุนชีจ๊วนาคนักโหมนอย
 อ้วนใจหลุกไปเยะนาตุงจอกหลุก เป็นจ๊อบาโนค
 ไปเยะนาตุงจอกอไปอยู่โหมหาง เหมินกอลอย
 หวานนั้นแหละพักเจอเหอฮังฮังบอใจเอาไป
 กินรักเตอไปก้อไปอยู่เบ็งกัย เป็นกินโตย
 เป็นเอากาขาวไปต๊นื่อยมาเยะนามา
 จนแฉวแฉวก็สั่งมาขานบอกหื่อนองเม
 เอาล่อไปฮับไปฮับเอาโตปีเกยนั้นแหละ
 ปอกมาขานนองเมมันจ๊อพอนเหลป็นกุน
 ตาเหลกุนใหญ่กุนสูงแล้วกอเอาล่อไปฮับโต
 ปีเกยนั้นเมกโกโกหวาบอมฮังกินกับขาว
 ลูกตุงลอมาทอยตางบอมฮังหออขาวกอ
 เลยจ๊อจ๊นมบาดหนึ่งฝากหื้อโผกับหลุก
 กับโตนองนั้นหออขาวมาจ๊นมบาดหนึ่ง
 กอลอยหวาแหละนอเฮาฮันตึงวันนีกอลเปาบอตาย
 กอปีวนี้นอฝากจ๊นมาไปบาคหนึ่งโตนองกอ
 ปิบกุนสื่อนอกกอเอาจ๊นมนันไปหื้อปีเคย
 แะจะบอกหวาเฮอะแหมบาโนคฝากจ๊นบาน
 บาคหนึ่งหื้อหออขาวเมอวันพักโหมนอยอ๊วกกอ
 โคจ๊นบาคหนึ่งกอลัวไปตีวมา แะงไปแยงมา
 จะกินเนอกกอเซคายเลวผอหลุกหลุกกอจาก
 ไขอยากแหละบอจางหวาแหละป้อฮาจิจ๊น
 โหมนอยอ๊วบอจางเยะจะโคกกอเอาไปเราะคาย

น้อยอ้วนนั้น เพราะเสียงมันไม่เหมือนคนอื่นเป็นคน
 พุกสองเสียงที่ตามตำนานคนเขาเขาว่า
 กนพุดสองเสียงนี้คบบายกบไม่ได้เป็นคน
 เต็นแกตัวและเป็นคนชีเหนียวขนาดหนักโหมนอย
 อ้วนใจชวนลูกไปทำนาตุงลอลูกเขาชื่อโอโนค
 ไปทำนาตุงลอกไปอยู่รวมทางกับเขาก็อย
 วนั้นแหละพันธุ์คอะโร ๆ ไม่ใช่เอาไป
 กินสักทีไปก็ไปอาศัยอยู่กับเขากินกับ
 เขาเอาแต่ขาวไปต๊นื่อยมาทำนามา
 จนแฉวแฉวก็สั่งมาขานบอกหื่อนองเม
 เอาเกวียนไปรับไปรับเอาตัวพี่เซยนั้นแหละ
 กลับมาขานนองเมมันจ๊อพรเหลเป็นคน
 ตาเหลกุนใหญ่กุนสูงแล้วกอเอาเกวียนไปรับตัว
 พี่เซยนั้นเมยก็กลัวว่าไม่มีอะไรกินกับขาว
 กลับจากตุงลอมาทายทางไม่มีอะไรหออขาวก็
 เลยจ๊อเนอหมบาทหนึ่งฝากให้ผัวกับลูก
 กับตัวนองนั้นหออขาวมาเนอหมบาทหนึ่ง
 ก้อยางว่าแหละนะเราเห็นทุกวันนี้ก็เยียงแต่เปา
 ก็ปลิวนี้หนอฝากเนอหมไปบาคหนึ่งตัวนองก็
 เป็นคนชื่อนะก็เอาเนอหมนั้นไปหื้อพี่เซย
 แะจะบอกว่า"เอาแม่โอโนคฝากเนอหมมานี้
 บาทหนึ่งให้หออขาวไปวันพรุ่งนี้"โหมนอยอ๊วก
 ใจเนอหมบาทหนึ่งก็หื้อไปหื้อวมาตุงไปคมา
 จะกินหรือก็เสียคายเหลียวลูกลูกก็
 อยากกินเต็มทีไม่ว่าจะวออย่างไรขอเป็นคนชีเหนียว
 โหมนอยอ๊วไม่ว่าจะทำอย่างใดก็เอาไปเสาะขาย

(หัวเราะ) เอาเงินมาดหนึ่งไปเช่าคายเอาตั้ง
คันไปเช่าคายกางตุงลอกินกาพักกาเด็ง
น้อย่างหวาแหละอยากหลาบนี้บาอันนี้ใสนา
อโยโกจะปคณาแล้วไออยากขวานีนอกอไป
ตามบาอันหวาอันอุนมึงบอไอโคจันมกา
(หัวเราะ) บาอันกอดหวาไอโคแอโพชาจะ
กจะเอาทหนึ่งระดางงอนโทเอก้าแควแอ
โหมนอยอิวกอดออบหวาบอบอมีโพชาแหละ
แหมบาโนคปากลูกบานมาบาตหนึ่งจะคายเตา
คุนแหละหวาจะอุนา(หัวเราะ)มันบอเอาก้าไค
คายเตาคุนแหละบาอันกอนารือเอาเฮจันมาด
หนึ่งนั้นนารือเอาเฮกอดเอาจันมาดหนึ่ง
นั้นมามึงจกกับขาวแล้วเฮนโหมนอยอิวกอด
เกิดออนตันแนวันทุกบอมมึงนอขาวเมอ
บานนี้ไปเช่าเอากะโลงมะป้าวไปเก็บขี้เดิน
โสรองบาอันมาปะใส"อ บาอันกอดตามหวา
โหมมึงเยะชาวันพกจะเมอบานบอมมึง
นอขาวเราะเก็บขี้เดินไปปักเบคกอนไคบอ
ไคลูกันบอมมึงนอขาวกับเกอแหละ(หัวเราะ)
ทุนรูกทายกอดปักเบคกอนไคปารักโคแหละ
วันพกมากอดอขาวกับพิกวีขาวกอนมาแหละ
มากอบอแหมนโจบาพอนเหลนอบาพอนเหล
นี้โตมันมิกหลาบขนาดโตนองเมื่อนอกอหวา
เมกอแรงขี้จักจันมไปตังบาคนโพชน
วีเลอชนเอาไปเช่าคายแหมนอยนิกอชอ
จะนุจะกินขึงงาอยู่ถึงวันนี้คองกินอย่างก็

(หัวเราะ) เอาเนื้อหมูปาทหนึ่งไปเสาะขายเอาสคา
คันไปเที่ยววอกขายกลางตุงลอกินกาเด็งกาเด็ง
น้อย่างหวาแหละอยากกินลาบนี้บาอันนี้ใสนา
อโยโกจะโถนาเสร็จแล้วหิวขวานีนอกอไป
ถามไออุนวา"อุนอุนมึงอยากไค เนื้อหมูไหม"
(หัวเราะ) ไออุนก็ว่า"อยากไคขี้โครมาเอา
กจะเอาควยคนหนึ่ง"(อุน)ก็ทิ้งคันไคเสียในทันใด
โหมนอยอิวก็ตอบว่า"เปล่า ไม่มีโครมาหอก
แม่ไอโนคปากจากบานมาบาตหนึ่งจะขายเทา
ทุนแหละ"วออย่างนี้หนา(หัวเราะ)มันไมเอาก้าไร
ขายเทาทุนแหละไออุนก็ซื้อเอาเสียเนื้อหมูปาท
หนึ่งนั้นนารือเอาเสียซื้อเอาเนื้อหมูปาทหนึ่ง
นั้นมาบึงกินกับขาวเสียแล้วนี้โหมนอยอิวก็
เคือครอนแล้วละวันพรุงนี้ไม่มีอะไรทอขาวไป
บานนี้ไปหาเอากะระลามาพราวไปเก็บใส่เคือน
โสรองปะอไออุนมาพบเขาไออุนก็ถามว่า
โหมมึงทำอะไร"วันพรุงนี้จะไปบ้านไม่มีอะไร
นอขาวทาเก็บใส่เคือนไปปักเบคกอนไคหรือ
ไมไคไค"ถ้าไม่มีอะไรก็ทอขาวกับเกลือแหละ"(หัวเราะ)
ผลสุดท้ายก็ปักเบคไคไคปลาสักตัวแหละ
วันพรุงนี้เรามากก็ทอขาวกับพริกเผขาวกอนมาแหละ
มากก็ไม่ถูกใจไอพรเทล ไอพรเทล
นี้ตัวมันชอบกินลาบมาก ตัวเป็นน้องเมียนนี้ทอก็ว่า
"เมียนก็ซื้อเหี่ยวที่สุดแล้วฝากเนื้อหมูไปตังบาตนี้ผู้กับ
ซื้อเหี่ยวยิ่งกว่าอีกกลับเอาไปเที่ยวขายเสียอีกนี้"ก็อยู่
อย่างนี้สุจะกินอะไรเอา"อยู่ทุกวันนี้ของกินอย่างก็

ที่ไหนน้อยอิวกันถึงวันนี้ก็ออกแซ่หยอกคักปัง
 กินอยู่ถึงวันถึงวันนี้ปอเหมป็นองที่ป็น
 โดกพองบอมีไฟไปแหวฮาเอาก่าแล้วเพาะหวา
 ไหมน้อยอิวกับเมียนซีเยะเวกเยะกานกอบอ
 ไปวอนไฟแหละไปใจเฒ่าไปกอบอไปโจย
 มีเวกมีกานชั่งกอบมาอกป็นองจาวบาบมาง
 ไปโจยอยู่บ้านโหยนนี้ถึงวันบอเยะร้างแหละไหม
 นอยอิวนาเยะกากานโสนโตกานเวกคอง
 หมูจาวบาบจาวของมันบอไปเอาก่าแล้วกินกอ
 แซ่หยอกคักปังแซ่หยอกคักปังอย่างคืดรุค
 แหละจันหมันบอใจมันอเมฝากจันหม
 บาคหนึ่งมันยังไปเพาะคายอยู่แหละความ
 ขี้จิกองไหมน้อยอิวนา

ที่ไหนน้อยอิวกันทุกวันนี้ก็ออกคักปัง
 กินอยู่ทุกวันนี้พอเมป็นองที่ป็น
 พวกพองไปมีใครไปเที่ยวหาสักคนเลยเพราะว่า
 ไหมน้อยอิวกับเมียนซีเห็นยาวทำงานทำการก็ไม่
 ไปขอร้องใครแหละไม่ไปใช้(แรง)ใครใครก็ไม่ไปช่วย
 มีงานมีการอะไรก็มาอกพ็นองจาวบาบมาง
 ไปชวยอยู่บ้านหยานนี้ไม่ทำอะไรหรืออกไหม
 นอยอิวนาทำแต่งงานส่วนตัวการงานของ
 หมูจาวบาบจาวของมันไม่ไปเสียเลยกินก็
 แคยกคักปังแคยกคักทองอย่างคืดรุค
 แหละเนื้อหมูมันไม่โรชอบนี้เมฝากเนื้อหมู
 บาคหนึ่งมันยังเอาไปเที่ยวขายอยู่แหละความ
 ขี้เห็นยาวของไหมน้อยอิวนา

ดาวไถน้อย(ดาววี)

ดาวไถน้อย

นายมนี เชื้อสะอาว:ผู้เล่า

มีวันหนึ่ง มีตุ๊กกะตะรองคาไฟเม
 อยู่บนน้อยหลังหนึ่ง แลวกอไคยีนประวัดตีเคาหว่า
 ตูเจานะมาป็นินิชาตของกาไฟเมออกมา
 ปักธากันหว่า เอ เออาจะเอายังมาใส่บาตร
 ตูเจานอ โฟกอหว่าซาไกแหลมหลูกออนนันทักคือ
 เมกอลอากาไฟบอโคกออกไปซาไก ไถน้อยเจ็ด
 โคนันกอบินเขาเตาไฟทีเป็นจะเพาหม่นนั้น
 เลอโตเคว แหลมสังไวหว่าหือป็นโกตังเนอ
 กันเป็นเอาไปตังทีในกอหือคัน ถาบคัน
 เป็นแกอจะซาเมินแหลมนี้แหละ กำนไถน้อย
 ถกโตนันทายกอขึ้นเมอจันฟ้าปุ่น ปิน
 ดาววี บะแควนินา

มีวันหนึ่งมีทศกะสองคนตัวเมีย
 อยู่กระทอมน้อยหลังหนึ่ง แลวกไคยีนประวัดตีเคาหว่า
 พระมาบิณเขาส สองคนตัวเมียก็มา
 ปักธากันว่า "เอ เราจะเออาอะไรบาใส่บาตร
 พระคีนะ" ตัวก็ว่า "ซาไกแหลมหลูกออนนันทักคือ"
 เมียก็ไมอาจซักคำของตัวใดก็ไปซาไก ไถน้อยเจ็ด
 ตัวนั้นก็บิ่นเขาเตาไฟทีเขาจะเผาหม่นนั้น
 เหลือตัวเดียว แม่สังไวหว่า"ให้ป็นโกตณะ
 หากเขาเอาไปตอที่ไหนก็ให้ชัน ถ้าไม่ชัน
 เขาก็จะฆ่าเหมือนแม่นี้แหละ ที่นี้ไถน้อย
 หกตัวนั้นตายก็ขึ้นไปชันฟ้าโนน เป็น
 ดาวอุกไกประเคียวนี้หว่า

ดาวคอนพิ

ดาวซอนผี

นางมุล วงศ์ใหญ่:ผู้เล่า

กุนหนึ่งมีหลูกจายตนหนึ่ง แล้วชันกุน
 หนึ่งมีหลูกหญิงเกิดพอมเควกันกับเคินเควกัน
 แพบเถาโตนั้นสาวยาวอมวังเนอ แหลมขวาน
 สายวังโต กำนีผาลุดมื่อไล่นำ ผาลุดมื่อจาย

กนหนึ่งมีหลูกชายตนหนึ่ง แล้วอีกกน
 หนึ่งมีหลูกหญิงเกิดพอมเคียวกันกับเคือนเคียวกัน
 แพบเถาตัวนั้นรักผาลุดมื่อวังเนอ แม่สาวนี้
 ด้กวังโต ที่นี้ผาลุดมื่อไล่นำ ผาลุดมื่อจาย

ไปขอตายแควนคอขึ้นไปขอตายแควนคอ
 กอคือมีกอบจางหวาเรียงกอบคอตายขึ้นกานี้
 จะไปเมืองฟางปณดาเจ้าไปก็ไปแล้วไปจาย
 กานี้เจ้านันก็ไปคาไปกามาแอแมกอลหวานาง
 อุแปมกอตายเฮแล้วแะระกานี้ไปแอหวานางอุแปม
 เตอะแหมจะเอาเป็นหลกไปแล้วกอลไปเป่าปี
 เป่าปีให้แมลวามันหวาอันกับโหงเคว
 มีก็อเอามาโคตินเควหลมีก็อเอามาโคติน
 ลวหนากคำวายมีก็อเอามาโคตินเควคิม
 เจงคำปาคบามีก็อเอามาโคตินจะเอามาหือนาง
 อุแปมนาเป็นไปกาเอาโคมาตอนถามีแะเอา
 จะแหกกันเมอโพงอหวานางอุแปมคายเจ้าธา
 บะทั้งเป่าปี้อยจะอันแะหละซึ่งกอหวาเอามาตอน
 ลายวันมากอยู่แะหละหวานันตายกานี้ก็อจะมา
 ลักตายแอมปาคกอแอแมขึ้นฮหวาหลก
 กุนก็จะคุมหมอฝางแะเอาเลอผามายอมหือ
 งาม ๆ แลจะหือไปแอหวานางอุแปมหือมัน
 ลิมนางอุแปมเฮหวานาแล้วกอมาคุมไวโบะ ๆ
 เจากอมาจแหมเจาหวาหือหมบไปให้หมอยโชน
 ปนไปให้หมอยจะอันกานี้กควะควิ ๆ
 อยู่กลางเอนกเอนาหือคเตงคอแะหมคตง
 คอคตินควะคินควายแหมกคยโชนปน
 แะเมอเซงกคเอนมาหวาผอหมอแหมจิบเนอ
 แะเมจะเอายอมเลอผาหือไปแอหวานางอุแปม
 หือลิมโตเกาเออออกันขึ้นมากอตายเฮแล้ว
 นีแะคอตายโชนางวินชานเมอแต

ไปขอตายแควนคอขึ้นไปขอตายแควนคอ
 ทุนคิมก็ไม่วะวออย่างไรก็บักคอตายขึ้นขึ้นขึ้น
 จะไปเมืองฟางปณดาเจ้าไปก็ไปเหลือวไปจาย
 ขึ้นเจ้านันก็ไปคาไปกามาแะแมกัวนาง
 อุแปมก็ตายเฮแล้วแะระกานี้ไปเพียวหวานางอุแปม
 เกอะแมจะเอาเป็นลูกสะโภแล้วก็ไปเป่าปี
 เป่าปีให้แมลวามันหวาอันรองเทาางเคียว
 พักเอามาโค(ชิน)คินเคียวอหือก็เอามาโค ชิน
 คิมวง(เอา)นากทอลากก็เอามาโคเข็มชัคผาพิศ
 เรียงคำพาคบามีก็เอามาโคก็เอามาให้นาง
 อุแปมหนาเอาไปคเอาของนาปากคอยพิศวเรา
 จะแหกไปไปโกรก็หวานางอุแปมคายเจ้าก็
 ไม่เชื่อเป่าปี้อยอย่างนั้นแะหละอะไร ๆ ก็ว่าเอามาผาก
 หลายวันแมกรัและหวานันตายขึ้นก็จะมา
 ลักตายนะมาเชอคคองนะ แมกรัวลูก
 กุนก็จะคุมหมอสิ แะเอาเลอผามายอมให้
 งาม ๆ แลจะหือไปเพียวหวานางอุแปมให้มัน
 จิมนางอุแปมเลอผาหวานาแล้วก็มาคุมไวปด ๆ
 เจ้าก็บวโกหกแบเจ้าวาไปให้ไปให้หมอยสวน
 โชนไปให้หมอยอย่างนั้น ขึ้นก็ควากแควก ๆ
 อยู่กลางเอนกเอนาหือคคองคองนะ บิดแะ
 คอคคินโกรบคินครามแมก็อยู่สวนโชน
 แะไปคินเลียงก็ทะโชนมาวา"คูนหมอโชนคยนะ
 แะจะเอะยอมเลอผาให้ไปเพียวหวานางอุแปม
 ให้ลิมตัวเกาเคียวก็คินขึ้นมากก็ตายเสียแล้ว
 นีแะคอตายตามนางวิญญาไปจริง ๆ

นางอุแป่มชี้ข้างเมือกอนแนะ เจ้าก้อหวา
 ถาปีแดเฮากอยแหกกันเมอ มาทอดคิ่นคอย
 นะ แหมกอยหวาเคาตายจะเมอเอากันแดโค
 กำนั้แหมกอยมาตายโดยจะกาแหมกอยบอหอ
 เคาเอากัน ตัดก่าตัดเวนน่าไปแตกอไปป็น
 คาวสามแกนบะควนนี้กอยยังมีอยู่โค
 ปันแกณณแกณณแกณหนึ่งเอากางไว
 จะลอคป็นกอลอคบอโคจะขึ้นกอนขึ้นบอ
 โค รุ่งนาคาวคณพินันนากอนนางอุแป่ม
 ตายแควนคอยทางผี เจ้าสูงคองตายอยู่
 แห็ดทางผี โคงกางป็นคาวคณพีเอ
 โศตายแควนคณนี้ไซ้ไซ้ โศตายปาด
 กอนแดง มีอยู่แอ มีอยู่ระโลด บะควนนี้
 กันเคินรามกอนอันบอจางไปฮากัน เคิน
 รามเฮากอยหยันคันทมากเคินหาเฮากอจาก
 ไกกัน เคินตานี้ไกกันแอ กันเคินราม
 ไกไกกันนา หยันคันทมากฮากันแนะ

นางอุแป่มชี้ข้างไปกอนแนะ เจ้าก้อหวา
 "คอยที่ควยเราคอยแหกกันไป"มาถึงคิ่นคอย
 นะ แมกัรว่าเขาตายจะไปเอากันจริง ๆ นี่
 ที่นี้แมกัมาตายตามละซี แมกัไม่ให้

เขาเอากันตัดกรรมตัดเวรหนาไปแนกไปป็น
 คาวสามคอง ประเคียนนี้ยังมีอยู่
 โนนคองนี้คองนี้(อีก)คองหนึ่งเอากางไว
 จะลอคพินก็ลอคไม คจะขึ้นก็ขึ้นไม
 โค สูงนาคาวคณณณนหนากันนางอุแป่ม
 ภายแควนคอยทางนี้ เจ้าหงสคองตายอยู่
 ถัดไปทางนี้ คองกลางป็นคาวคณณนี้เสีย
 ตัวตายแควนคณนี้ไล่ไส ตัวตายเชื้อค
 คณนี้แดง มีอยู่นะ มีอยู่ตลอดประเคียนนี้
 หากเคือนลามก็เห็น ไมอาจไปหากันโค"เคือน
 สามเราคอยยันคันทมาก เคือนหาเรากก็จาก
 ไกลกัน"เคือนหานี้ไกลกันนะ ครันเคือนสาม
 นี้ไกลกันนะยันคันทมากหากันแนะ

นิทานมุขตลก
(Jests)

นิทานมุขตลก

นิทานมุขตลก เป็นนิทานที่มีเนื้อหาล้วนใหญ่อยู่ในชีวิตประจำวัน นับเป็นการระบาย
 อากตางหนึ่งของมนุษย์ เป็นวิธีหาอิสรภาพจากกรอบของกิจวัตรและชนบประเพณีซึ่งตรึงความนึกและความ
 บรรพธิของบุคคลในสังคม ให้ออกมาในรูปของความสุขสำราญ เฮฮา เนื้อหาของเรื่องจึงกึ่งอยู่ทั้งบน
 รากฐานแห่งความจริง และบนรากฐานที่แปลกพิสดารไปจากปกติ ซึ่งก่อให้เกิดความบันเทิงใจ คลาย
 ความเคร่งเครียดในชีวิตจริงลงไปไต่บาง

นิทานมุขตลกที่เขียนรวบรวมมาเสนอในปฏิภาณนิพนธ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด ๑๔ เรื่อง
 แยกออกเป็นประเภทย่อยได้ดังนี้

- มุขตลก : คนโง่ ๑ เรื่อง
- มุขตลก : การแก้ปัญหาคา ๑ เรื่อง
- มุขตลก : เรื่องโม ๒ เรื่อง
- มุขตลก : คนเจ้าปัญญา ๒ เรื่อง

มุขตลก : คนโง่

พ่อไอยานทารุณเมีย

พ่อไอยานในนิทานเรื่องนี้ นับได้ว่าเป็นคนโง่ซึ่งโง่อย่างที่สุด ถึงขั้นคนปัญญาอ่อน จาก
 เหตุกรรมทาง ๆ ตลอดทั้งเรื่อง แสดงให้เห็นความเขื่องของพ่อไอยาน จนในที่สุดก็ต้องตายเพราะ
 ความโง่ของตนเอง เพราะความโง่เงาของพ่อไอยานนี้เองได้สร้างความเคียดแค้นให้แก่ลูกเมียเป็น
 อย่างยิ่ง เรื่องนี้จึงใคร่ขอว่า พ่อไอยานทารุณเมีย

นิทานเรื่องนี้ ผู้ที่จะได้รับมุขตลกมากกว่าจะได้รับสาระอันใด ความโง่ของพ่อไอยาน
 สร้างความครั่นเกรงให้แก่ผู้ฟังใดเป็นอันมาก

มุขตลก : การแก้ปัญห

เมียมมีฐ

เมียมมีฐ เป็นนิทานประเภทมุขตลกอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาเป็นการแก้ปัญหาด้านทาง
ออกของบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้เห็นเองพบผิด พ้นจากการเป็นทุกข์ทรมานจนกลายเป็นเรื่องสนุก ๆ
อีกเรื่องหนึ่ง

มุขตลก : เรื่องโม

ไอซีริว

ไอซีริว เป็นมุขตลกประเภทเรื่องโม ซึ่งโมอย่างเหลือเชื่อ ผู้ฟังจะได้รับความ
สนุกสนานเฮฮา เมื่อผู้เล่าโมในสิ่งที่ไม้อาจเป็นไปได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า

- เคี้ยวเกี่ยวคอขาดตกคินไปยังไม่รู้สึกตัว
- หิ้ง ๆ ที่ไม่มีหัวแต่ก็มองเห็นเลือดไหล และเที่ยวเดินหาหัวที่ตกหายไป
- สามารถเอาหัวมาทอคอให้ติดกันได้ แคตชนิด กลับหน้าเป็นหลังเสีย พอหมุนกลับ

ใหญ่ทาง ก็เลยไม่คิดเพราะเลือดมันแห้งเสียแล้ว ในที่สุดก็ต้องตายเหมือนคนคอขาดตัวไป แท้กว่าจะ
ตายได้ก็มีเหตุการณ์พิสดารมีไบนอย

ไอรอยเลห์

ไอรอยเลห์ เป็นเรื่องโมเหลือเชื่ออีกเรื่องหนึ่ง เพราะตาไอรอยเลห์ถูกหนามไม้เกี่ยว
หลุดไปแล้วทั้งสองข้างมันก็ไม่รู้สึกตัว พอมันรู้สึกว่าจะอะไรไม่เห็นเลย มันก็เที่ยวเดินหาถูกตา
ไปพบตาคอยที่หนามไม้ ก็เอามาใส่ไว้ดังเดิม แคมยังเอิญได้ผิดเอาตาคำเข้าไปไว้ข้างใน จึงเกิดเป็น

เรื่องร้ายแรงขึ้นจนได้ ในที่สุดก็ต้องตายไปอย่างวิเศษอีกนั่นแหละ

ไอพรานป่า

นิทานเรื่องนี้ เป็นเรื่องโบราณเกี่ยวกับเรื่อง ไอชีวี และเรื่อง ไอรอยเล็ด ผู้ฟังจะได้รับความสนุกสนานจากพฤติกรรมอันเหลือเชื่อของไอพรานป่า เป็นคนว่า ไอพรานป่าลงจากยาคูไปได้ จึงวิ่งกลับไปบ้านไปเอาบันไดมาพาดกอไผ่อาศัยบันได จึงไต่ลงมาข้างล่างได้ ดังนี้เป็นคนเรื่องเหลือเชื่อเช่นนั้น ผู้ฟังไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ย่อมจะรู้สึกขบขันเพลิดเพลินกับเหตุการณ์อันแปลกพิสดารเช่นนี้

ไอคุดหอม

นอกจากไอคุดหอม จะเป็นเรื่องโม้ ซึ่งให้ความสนุกสนานแก่ผู้ฟังเป็นอย่างยิ่งแล้ว เรื่องนี้ยังให้สาระแง่คิดหลายอย่างแก่ผู้ฟังด้วย กล่าวคือ แสดงให้เห็นถึงวิธีดำเนินชีวิตของสองคนพี่น้อง ซึ่งต่างกันเป็นตรงกันข้าม พี่นั้นไม่ยอมกระทำการงานอะไร คอยแต่เอาเปรียบและอาศัยแรงของผู้เป็นน้องอยู่ตลอดเวลา ฝ่ายน้องนั้นก็เป็นคนขยันขันแข็งหนักเอาเบาสู้ รู้จักคิดแปลงพลิกแพลงวิธีทำมาหากิน เรื่องนี้ตัวน้องชายน่าจะเป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีในด้านความอุตสาหะ และก้าวบอดกลืนจากโศกจริต มีโยที่จะถูกพี่ชายกลั่นแกล้งกดขี่ข่มเหงน่าใจเป็นหลายครั้งหลายครา แต่เขาก็ยังนับถือว่าเป็นพี่ชาย มิได้แสดงความโกรธแค้นออกมาให้เห็นเลย นอกจากจะมีความเสียใจเท่านั้นเอง จากผลแห่งความดีของเขาเอง เหตุการณ์จึงบันดาลให้เขาได้ประสบความสุข ตรงกันข้ามกับพี่ชาย ซึ่งเป็นคนเห็นแก่ตัวอย่างร้ายกาจ เมื่อเห็นว่าตนเองสามารถเอาเปรียบหักหาญน้ำใจน้องชายได้ โดยที่น้องชายมิได้ปริปากตอบวาทอาชาน ก็กระทำชั่วอยู่เรื่อยหาความเกรงใจมิได้เลยแม้แต่ตอนย ผลที่สุดจึงต้องพบจุดจบอย่างน่าอเนจอนาใจ เรื่องนี้จึงนับเป็นอุทาหรณ์สำหรับผู้ฟังได้ในแง่มุมหนึ่ง

อีเห็นขอ

อีเห็นขอ เป็นนิทานโม ซึ่งมีเค้าโครงเรื่องเช่นเดียวกับเรื่อง ไอ้คคหอม ให้ความสนุกสนานและอุทาหรณ์แก่ชีวิตเช่นเดียวกัน ในตอนท้ายของเรื่อง แสดงผลตอบแทนที่น้องรายได้รับจากการรื้อฟื้นคำสั่งสอนของแม่ และการทำดีของตนเอง เป็นเหตุให้ได้อยู่ดีกินดีไปจนถึงพบญาเฒ่าเมืองในที่

คำไม่มีแล้วว่า

คำไม่มีแล้วว่า เป็นเรื่องโมฆนิคเป็นไปไม่ได้อีกเรื่องหนึ่ง ตลอดทั้งเรื่องจะเป็นเรื่องเหลือเชื่อทั้งสิ้น อย่างเช่น นกจับไม่ถึงเนื้อแห่งกินลูกไม่ถึงโต แต่เมื่อจับถึงโต กลับกลับลงไปกินที่ถึงเนื้อ เป็นที่น่าสังเกตุว่านิทานเรื่องนี้ นอกจากจะมีเนื้อหาอันพิสดารเหลือเชื่อแล้ว ผู้เล่ายังมีวิธีไม่โดยการ เล่นคำพูดที่ขัดแย้งกันหลายตอนเช่น

อยู่ทางเนื้อ	- แหงกินทางโต
อยู่ทางโต	- กินกินทางเนื้อ
ตกปากคังชา	- ตกปากคังปุม
เปิดประตูสนิท	- ปิดประตูกวาง ฯลฯ

มุขตลก : คนเจ้าปัญญา

หัวล้าน เมาเจ็ด

เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าปัญญาของหญิงคนหนึ่งซึ่งมีตัวพร้อม ๆ กับ ถึงเจ็ดคน ควบอุปายอันฉลาด นางสามารถทำศพตัวทั้งเจ็ดของนางได้ด้วยเงินเท่ากับความทำศพคนเพียงคนเดียว

ไอ้เซียงเมียง ไอ้กัปปา และไอ้ผีเกิด

บุคคลทั้งสามตามชื่อเรื่องนั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากที่เดียวกัน ดังปรากฏอยู่ในตอนต้นของนิทานเรื่อง ไอ้เซียงเมียง นั้น ทั้งสามพี่น้องรวมมารดาเดียวกัน นี้ แยกย้ายกันไปกระทำการบังคับทารุณบุคคลต่าง ๆ คือ ไอ้เซียงเมียงไปบังคับทารุณเจ้านาย ไอ้กัปปาไปบังคับทารุณพระ และไอ้ผีเกิดไปบังคับทารุณฆม แยกเนื้อหาออกจากกัน จึงกลายเป็นนิทานสามเรื่องขึ้นมา

พฤติกรรมต่าง ๆ ของไอ้เซียงเมียง ไอ้กัปปา และไอ้ผีเกิดนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าเล่ห์อย่างยิ่งยวด ซึ่งบุคคลทั้งสามได้อาศัยความเป็นคนฉลาดของตนนี้บังคับ เอาเปรียบ ทารุณสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นอย่างแสนสาหัส จนถึงแก่ความตายเป็นความฉลาดชนิด 'ฉลาดฉลาดฉลาด' มีโฉฉาดในทางที่เป็นสารประโยชน์ใด ผู้ฟังนิทานทั้งสามเรื่องนี้จะได้รับแค่ความสนุกสนานขบขันอันเกิดจากได้ฟังการที่คนฉลาดเอาเปรียบคนโง่หรือคนฉลาดไม่เท่ากัน ด้วยวิธีการอันแยบคายต่าง ๆ เท่านั้น เป็นประการสำคัญ

มีนิทานที่แพร่หลายอยู่ทางภาคกลางเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาทำนองเดียวกับเรื่องทั้งสามนั้น คือ เรื่องศรีธนญไชย เนื้อหาบางตอนก็คล้ายคลึงกัน เช่น การคดหน้าพระเจ้ากรุงจีน การหลอกให้กินข้าวยา การถูกขังคุกหนาวและคุกมด เป็นต้น ทางภาคอีสานก็มีนิทานเรื่องไอ้เซียงเมียง เนื้อหาทำนองเดียวกัน จึงน่าจะเป็นไปได้ที่เรื่องเหล่านี้จะมีแหล่งต้นตอ (origin) มาจากที่เดียวกัน

เรื่องศรีธนญไชย นี้มีผู้รวบรวมเรียบเรียงเป็นหนังสือเล่มหลายคนที่สำคัญ คือ

๑. พ. บางพลี ศรีธนญชัยฉบับสมบูรณ์ ประมวลสำส้น ๒๕๐๖, ๑๔๐ หน้า
๒. กระดอนทอง (นามแฝง) ศรีธนญชัยฉบับสมบูรณ์ ประมวลสำส้น ๒๕๐๑
๓. พิกุล ทองนอย ศรีธนญชัย พ.บางพลี (นามแฝง) รวมสำส้น ๒๕๐๙, ๕๑๒ หน้า
๔. อรุณยา (นามแฝง) ศรีธนญชัยฉบับสมบูรณ์ บันดาลสำส้น ๒๕๑๖, ๓๔๙ หน้า
๕. สำเนาว่า ทิริโอตตป๊ะ ศรีธนญชัยกลับชาติ บันดาลสำส้น ๒๕๑๕, ๑๖๐ หน้า
๖. วรบรรณ (นามแฝง) ศรีธนญชัยจอมปราชญ์ เขมมบรรณกิจ ๒๕๐๒, ๓๒๔ หน้า
๗. วสันต์ บันทวงศ์ ศรีธนญชัยฉบับวิพากษ์ รุ่งวิทยา ๒๕๐๔, ๔๑๖ หน้า
๘. มณีรัตน์ บุนนาค, ม.ล. ศรีธนญไชย ภาพโดย รัตนา อัครถาวร กุรุสภา ๒๕๐๔

นอกจากจะเป็นเล่มหนังสือคงกล่าวแล้ว ยังมีผู้นำเอาไปแต่งเป็นกลอนเสภา ชื่อเรื่อง ศรีธนญไชย เชียงเมี่ยง ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งเป็นใคร ทราบแต่ว่าแต่งตามนิทานในมณฑลอุดร พิมพ์ครั้งแรกในงานพระราชทานเพลิงพระศพมหาอำมาตย์ตรี พระวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิฑูรย์ เมื่อ ๒๔๖๓ เป็นหนังสือหนา ๗๖ หน้า เนื้อเรื่องบางส่วนคล้ายคลึงกับเรื่องไอ้เชียงเมี่ยง ที่ผู้เขียนรวบรวมได้

ในวิทยานิพนธ์เรื่อง *An Annotated Collection of Folktales from Thailand*¹ ของ ดร.กึ่งแก้ว อัทธการ ได้รวบรวมและอธิบายเกี่ยวกับเรื่องศรีธนญไชยและเชียงเมี่ยง เอาไว้ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนั้นมีเรื่องศรีธนญไชย ๑๔ ตอน และเรื่องเชียงเมี่ยง ๓ ตอน มีบางตอนคล้ายกับที่ผู้เขียนรวบรวมได้ เช่น ศรีธนญไชย (ในนิทานที่ผู้เขียนรวบรวมได้เป็นไอ้กัปปา) ตีหัวพระ,^๒ ศรีธนญไชย (เชียงเมี่ยง) กับพระเจ้ากรุงจีน ศรีธนญไชย (เชียงเมี่ยง) กับพ่อค้า ศรีธนญไชยหลอกพระเจ้าแผ่นดินกินขี้ผึ้ง (กัปปาหลอกพระเจ้ากินขี้ผึ้ง) ศรีธนญไชย (เชียงเมี่ยง) ถูกขังคุกมด เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในนิทานที่ผู้เขียนรวบรวมได้ก็มีบางตอนต่างจากที่มีผู้ได้รวบรวมไว้แล้ว โดยเฉพาะพฤติกรรมของผีเกิด ในเรื่อง ไอ้ผีเกิดทารุณ

ลูกเขยเอาเปรียบพ่อแม่

พอตาไม่ว่าในนิทานเรื่องไหน ๆ ก็มักจะจะต้องเสียหาลูกเขยอยู่เรื่อยไป ในเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกัน สาเหตุที่จะเกิดเป็นนิทานเรื่องนี้ ก็เป็นเพราะสภาพจิตใจของลูกเขยถูกกดคั้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากถูกแม่ยายที่ขมขื่นปากร่ำว่าอยู่เป็นประจำ มิได้รับการยอมรับนับถือเท่าที่ควร อาหารการกินก็มิได้รับความดูแลเอาใจใส่ ทั้ง ๆ ที่ลูกเขยออกไปทำงานหนักนอกบ้าน ลูกเขยจึงวางแผนที่จะแกล้งแค้น พ่อตาหรือพ่อแม่จึงต้องเป็นแพะรับบาปเหมือนเช่นเคย

ลักษณะของเรื่อง เป็นนิทานสนุกสนานเฮฮา ไม่มีสาระอะไรมากไปกว่าต้องการความขบขันเป็นประการสำคัญ เป็นที่น่าสังเกตว่านิทานประเภทเดียวกันนี้ มีอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย

¹ Kingkeo Attagara, *An Annotated Collection of Folktales from Thailand*, 173 pp.

^๒ ในนิบาตชาดกเรื่องมกธชาดกและโรหิตชาดก มีเรื่องตีแม่ลงวันโดนหัวคนอื่นคล้ายคลึงกับศรีธนญชัยตอนนี้มาก ดู ราชบัณฑิตยสภา *นิบาตชาดกเล่ม ๒๓* หน้า ๕๒ - ๕๓

พอลาเสียทำลูกเขย

นิทานเรื่องนี้ นับว่าเป็นเรื่องเล่าเพื่อความสนุกสนานเฮฮาในหมู่ชาวบ้านโดยแท้
ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสาระจะตกปรกหยายโฉบ้าง ลักษณะเช่นนี้มีไข่มุกอยู่ในเฉพาะนิทานของไทยลือเท่านั้น
หากแต่จะมีอยู่ในทุกชาติทุกภาษา ผู้ฟังนิยมกันโดยทั่วไปว่าเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ให้ผดุงคลายความ
ตึงเครียดลงได้มีใช่น้อย นิทานของไทยลือประเภทเดียวกันนี้มีอยู่หลายเรื่อง เท่าที่ผู้เขียนรวบรวมมาได้
ก็มีกว่า ๑๐ เรื่อง แต่ผู้เขียนนำมาไว้ในหนังสือเล่มนี้เพียง ๒ - ๓ เรื่อง เนื่องจากบางเรื่องออกจะ
ลามกเกินไป เหมาะสำหรับฟังกันมากกว่าที่จะนำมาอ่าน

พอลาในนิทานเรื่องนี้ ก็ต้องเสียทำลูกเขยเช่นเดียวกับพอลาในเรื่องอื่น ๆ เพื่อเริ่มเรื่อง
ก็จะต้องถูกคอกันคืออยู่ แดงหายก็มีเหตุทำให้ชวนเคืองใจกันจนได้

ปอขาย เนค้าเม

พอไยยาน พารณเมีย

นายชเนศวร ศรีจันทร์: ๕ เล่า

ปอขายานนี้จิมันจื้อซังแตร

ตามตำนานกษัตริย์เป็นธองกันหว่าปอขายาน
เพราะลูกจื้อหว่าบายานบินกุนตี่ชานตี่รุคชี่
กานจนขนาดคี่หว่าลูกเมจนป้อจั้งอยู่โดยลูก
โดยเมมาจนป้อมีลูกสีกันบายานบินลูกเกา
เป็นหึงธองปอขายานอยู่มาวันหนึ่งเมหื้อไปตก
น้ำตกน้ำเอาปานะเมบอกหว่าปอขายานเฮยอยู่มี
แต่กีนกับน่อนนี้ก็ไปนอนน่านอนสาคนโค
ปอขายานกอหว่าเออธางโคเอาชาวรานหื้อกุก
โคหื้อกุกหื้อหะบรอยกุกจะไปนอนน่านอนสาคน
กอกไปแหละเหมฆายานธางโคหื้อกอกอหว่าโคไปแหละ
นายรองปอกมากางคีนกอบินหว่าปอขายานไป
นอนอยู่หน้าโรงหมาป็นจางคีนเหมฆายานก
ลูกมาเหวแอกอสาสาปอขายานกอยหุดมบุน
แหละ(หัวเราะ)โอฟันตกนอ(หัวเราะ)เหมฆายาน
นี้เหวซันบอเหวบอคายซันคตแถมก่ากอนนี้
เหวไปกอกตออกปุดปอขายานอยู่หุดมกอหว่า
นตกฟ่าธองนอ(หัวเราะ)เหมฆายานกอกอหว่า
ปอขายานหื้อไปนอนน่านอนสาคนมานอนธา
คายหน้าโรงหมานี้นายยังบอไปนอนน่านอนของ
บุนอาถูกกอยอยู่ธางหว่าหื้อไปนอนน่านอนสาคน

พอไยยานนี้ชื่อจริง ๆ ของมันว่าอย่างไรไม่รู้

ตามตำนานก็ไม่รู้เขาเรียกกันว่า"พอไยยาน"
เพราะลูกชื่อว่าไยยานเป็นคนขี้เกียจที่สุด
เกียจจนขนาดที่ว่าลูกเมียออกรู้สึกซังซังอยู่กับลูก
กับเมียมาจนกระทั่งมีลูกสีคนไยยานเป็นลูกคนโต
เขาถึงได้เรียกว่าพอไยยานอยู่มาวันหนึ่งเมียให้ไปตก
น้ำตกน้ำเอาปานะเมียบอกหว่า"พอไยยานเอ๋ยอยู่มี
แต่กีนกับน่อนนี้ก็ไปนอนน่านอนสาคนบางซึ"
พอไยยานก็ว่า"เออเตรียมของให้เอาชาวสารให้กุก
ของให้ให้ไว้บรอยกุกจะไปนอนน่านอนสาคน"ที่นี้
ก็ไปแหละ แม่ไยยานเตรียมของให้ก็หาบของไปแหละ
หายเงียบไปปกติมากกลางคีนก็เป็นว่าพอไยยานไป
นอนอยู่หน้าครำใต้พื้นนอกชานกลางคีนแม่ไยยานก็
ลูกมาเยียนะรึก็ว่าหว่าพอไยยานอยู่ทางกลางโหนด
แหละ(หัวเราะ)"โอ ผันตกนะ"(หัวเราะ)แม่ไยยาน
นี้ไม่ได้เยียวอย่างเดี๋ยวกแต่ตดแถมออกมาควยนี้
เยียวไปก็ตดออกปุดพอไยยานอยู่ข้างล่างก็ว่า
"ผันตกฟารองนะ"(หัวเราะ)แม่ไยยานรู้เขาก็ว่า
"พอไยยานให้ไปนอนน่านอนสาคนมานอนธา
ที่คายหน้าครำนี้นะเล่าทำไมไม่ไปนอนน่านอนหนอง
โนนเล่า""กุกก็ไมรู้หว่าให้ไปนอนน่านอนสาคน

กอมาอนนี่เอน้ำแรงพານี่เอนหมบายานกอ
 ของขึ้นเอนมาตกลงกันโหมมาอุกกันโหมหา
 วันพุกหือไ ปนองปุนเนอ ปอบายานกอหว่าเออ
 วันพุกจะไ ปนองไปแหละวันพุกเมฮางโคหือ
 กอไปแต่แหละไปก้อย่างหว่าแหละเป็นตกน้ำตกหนอง
 เป็นโคปากันขนาดปอบายานนี่บอกดูน้ำเอ
 กำแล้วเป็นโคปากันมาโคคอเป็นโคปาเป็น
 ของปายบายานนากันบานเฮนนี่ของปาแซ
 ปาแซนี้ค้าย ๆ ปากังเฮนนี่แหละแล้วมันมี
 เห่งปอบายานกอไปเก็บใบบอนตึงเจดงอนคอย
 เอามาหอปาแซโตนั้นโตเตานีวกอยดูหอน
 หว่าแบกเก็บบอแปเตาธำสาคนแบกเมอเฮน
 แล้วมาโจงทางวานันยังเออะเคปากู
 ไปนอนน่านอนสาคมาโคปาโตโถมมาบอกหลูกนา
 เตหลูกสีกันกอโจยกันเตเตตองบอนจนปอ
 กานกอตองบอนตึงเจดงอนคอยนี่กอลังหว่า
 กานเตจะไ กอโกธาวอปะปารักเตอหลูกจนปอ
 กานกอมันหอนอยไวันนอหลูกกานกอปอปา
 ยานกอไปเตเอากุนเควอเตกอโคปายายาน
 นั้นมาโตเตานีวกอยกอมาปึงแอปึงกอเอา
 นำนันมูเขาตากอธอมชุยไวแหละธอมเขากัง
 หลูกชุย ๆ หลูกสีกันนี่ไชออยากเอไชออยากกินปา
 ปึงปอบายานปึงปารุกแล้วเหมมิงชูปอกิน
 กากูไปนอนน่านอนสาคโคปาตึงโตนี้ของโต
 ไนกอบอเขามาจักเตอปอบายานกอหว่ารูปอ
 กินกากอเปโคไมพืปากอเอาไปสู่คังหลูก

กิมาอนนี่ขึ้นน้ำกรำนี้แหละ"แม่ไ อัยานก็
 เรียกขึ้นเร็นมาตกลงกันโหมมาพุกกันโหมหา
 วันพุงนี้ให้ไ ปหนองน้ำโนนนะ"พอไ อัยานก็ว่า"เออ
 วันพุงนี้จะไ ปหนองไปแหละ"วันพุงนี้มาเมียเตรียมของให้
 ก็ไปจริง ๆ แหละไปก็อย่างว่าแหละเขาคกน้ำตกหนอง
 เขาไ คปลากันเป็นอันมากพอไ อัยานนี้ไม่ลงน้ำเคย
 สักครั้งเขาไ คปลากันมาไ คขอเขาก็ไ คปลาของเขามา
 เรียกว่า"ปลาพอไ อัยาน"หนาทามบานเรานี่เรียกว่าปลาแซ
 ปลาแซนี้คล้าย ๆ ปลาทั้งเรานี่แหละแล้วมันมี
 เจียงพอไ อัยานก็ไปเก็บใบบอนตึงเจ็ดคอดคอย
 เอามาหอปาแซตัวนั้นตัวเตานีวกอยเทานั้นหอน
 แบกเก็บจะไม่ไ หวเทาม่วนเสื่อนี้แบกไปบ้าน
 แล้วมาโยนกลางชานันโครม"เออแบปลา
 ไปนอนน่านอนสาคมาโคปลาตัวใหญ่มา"บอกลูกนะ
 แก่ลูกสีกันก็ช่วยกันแก็กใบบอนจนตอง
 ยอมแพ็กใบบอนตึงเจ็ดคอดคอยนี้ กั้นละที่จะตอง
 ยอมแพ็กอย่างไรรักไ ไมพบปลาดีที่ลูกจนตอง
 ยอมแพ็กมันหอนอยเสียเมื่อไ หลูกยอมแพ็กพอไ
 ยานก็ไปแกเอาเองแกก็ไ คปลาไ อัยาน
 นั้นมาตัวเอนีวกอยก็มาปึง ปึงก็เอา
 นำนันมูเขาตากก็หอมชุยไวแหละหอมเขาจุมก
 หลูกชุย ๆ หลูกสีกันนี่ก็อยากกินอยากกินปลา
 ปึงพอไ อัยานปึงปลาสุกแล้ว"เหมมิงสุไมกิน
 หรือกูไปนอนน่านอนสาคโคปลาตึงตัวนี้"เรียกตัว
 ไหนก็ไม่เขามาดีก็พอไ อัยานก็ว่า"สุไม
 กินหรือ"ก็ไ คไม้ตักปลาก็เอาไปจ่อจุมก

แอสูดทั้งหลุกหลูกกอดจะคุงโตในกอดแน่นไป
 แลละนอเอาไปสูดทั้งหลุกหลูกกอดแน่นไปแลละนอ
 เอาไปสูดโตในกอดฮอนนี้สูดโตในกอดแน่นไป
 ปอช่ายานกอดหวารบอมักกาแลละนอขึ้นคอน
 ขึ้นคอนไปกินปลาแซ่โตนั้นโตเตานิวกอยนา
 มากินออยเนอโซแพ็บ ๆ หลูกโทกินออยต่าง
 หลุมขาว ๆ เอากางขวางสูงมาหือเอ
 กานี่เมกอกเคดปอช่ายานทั้ง เยะจะนั้น
 ปะลำปะเลอกกอดจะปายละเฮโคจะนี้ฮาย
 แตกอเกบโคบายานโจนอองกันเกบโค
 กจะปายละปอมีงปอช่ายานนี้กินหวอกนี้
 เลวผอเมเกบโคโสโกยแอเมกอกเกบโคโส
 โกยตัก ๆ หลูกออกไปต่างนอกมดแล้วปอช่า
 ยานกอดลักเอาโคไวเอกอปะลอลเขาในโกย
 นั้นแอไปเส็งออยในโกยนั้นแลละฮัพฟ้าเฮตี ๆ
 เมกอหยาบโจกันหยาบโจจะปายละปอช่ายานแอ
 ไปกอดปดหยาบวางยังที่หนึ่งไปปดหยาบยังกอดหวาหมอนำ
 โมกนี้ซึ่งมานักไปนักลำนักชอนนี้ก่อนนี้กุก
 ผอฮาเปงกันไวนี่กอดล้งหวานักชอนปอช่ายาน
 ไปออยในนั้นนีนอ(หัวเราะ)กันเมปดโกยสูงปอช่า
 ยานกอดเปิดฟ้าโกยขึ้นเฮะ ๆ แหมบายานตกใน
 ปอช่ายานตกหัน(หัวเราะ)เลอแสงกอดโจปอกมา
 ฮอมาเอนบอหวาปอช่ายานเฮยเอาออยตั้งวันนี้
 กอดทุกไปตัก ๆ ไปจะระกวางระะฟานตองปาดตอง
 ไทพองเตอะจะโคมาสูหลูกสูเตาพองฮูปอช่ายาน

จอจมูกหลูกก็สะคุงตัวไหนดักแน่นไป
 แลละนอเอาไปจอจมูกหลูกก็แน่นหลบไปแลละนอ
 เอาไปจอตัวไหนดักฮอนนี้จอตัวไหนดักแน่นหลบไป
 พอไอยานก็ว่า"สูไม่ชอบหรือ"วิ่งขึ้นชอน
 ขึ้นชอนไปกินปลาแซ่ตัวนั้นตัวเทานิวกอยนา
 มากินออยเห็นออยไม่แผล็บ ๆ หลูกร้องไห้ออยกินออยทาง
 ลางขาว ๆ เอากางขวางลงมาให้
 หนีเมยก็โกรธ"พอไอยานทำไมทำอย่างนั้น
 มันมากไปแล้วอูกจะหนีทิ้งเสียแล้วอย่างนี้ร้าย
 จริง ๆ เก็บของ ไอยานชว่นองเก็บของ
 กจะหนีทิ้งพอมึง"พอไอยานนี้(เป็น)กนวกอนี้
 เหลียวดูเมยเก็บของใส่ตะกร้าเมยก็เก็บของใส่
 ตะกร้าออยเรื่อย ๆ หลูกออกไปทางนอกหมดแล้วพอไอย
 ยานก็ลักเอาของไวเสียก็ฉลบเข้าในตะกร้า
 นั้นนะไปปรอนออยในตะกร้านั้นแลละปิดฝาเสียให้ดี
 เมยก็หยาบชว่นกันหยาบวองจะหนีทิ้งพอไอยาน
 ไปก็ปลดหยาบวางยังที่หนึ่งไปปลดหยาบหยาบพักก็ว่า"หมอนำ
 ชาวชานนี้ทำไมมาหนักเหลือเกินหนักค่อนนี้ก่อนนี้กุก
 คุก็เสมอกันไวนี่"ก็แนอนว่าจะตองหนักค่อนพอไอยาน
 ไปออยในนั้นนีนะ(หัวเราะ)ครั้นเมยปลดตะกร้าลงพอไอย
 ยานก็เปิดฝาตะกร้าขึ้น"เฮะ ๆ แหมไอยานออยไหนด
 พอไอยานออยนั้น"(หัวเราะ)จนใจก็ชว่นกันกลับมา
 หอมาเรื้อนบอกวา"พอไอยานเฮยเราออยทุกวันนี้
 ก็ทักไปเรื่อย ๆ ไปหากวาทาฟานคูปาด
 ไรบางเถอะจะโคมาให้หลูกให้เตาโคกินบางกระมัง"
 พอไอยาน

ก็ไปขอยืมปืนจาวบ้านใดก็ไปไหนจะไปไหนได้
 กระต่ายมาโตหนึ่งมากอปีก็ทะเลาะกลางทุ่งมาป้อบายาน
 กอขึ้นตั้งแรงหวอกกนบอติมิโดยนอคนเจดฐิ
 หวาระตั้งบอติมบาคมาปะทางนาไหลจอก ๆ
 ขึ้นไปพามทางนาหวามิ่งใจกินจันกาฏไคกะต่าย
 มานี้โตหนึ่งก็จะปาดหัวมิ่งหวาจะตั้งทางนากอบอ
 คอบแหละมันไหลจอก ๆ ออยป้อบายานถาจะกิด
 ึ่งแรงถาจะเมินกนธองนีนอกปาดจันจอม
 ลุงทางนาจอมลุงกอฮายแหม่มจุมปาดอั้งกอ
 ฮายแหม่มจุมปาดอั้งกอฮายแหม่มจุมปะทางนา
 ึ่งมากินคุปะลำปะเลอป้อบายานหวานากอ
 ึ่งหวามันจุมไปจันนีนอเอาคุกลิสกอจุมพุน
 รุกต่ายป้อบายานเลอกาปอดมันเอาปอด
 กะต่ายเขาโจงฟุแอปอดกะต่ายมันบอจุนน้ำ
 นีนอฟูป้อบายานกอหวาเอะมิ่งกออิมก่าหนึ่ง
 จาฮาหวาทางน่านนอจันกะต่ายนีนอปอกมา
 กอบอไคธังมาแหละเลอปอดมาผากหนึ่งเอะนีน
 บันเลอมาจากทางน่านนอหมะฮายานชำแรมแหม
 เมะวันพุโกไปเราะโหมบอโคมายออยวัน
 พุกกอไปเราะป้อบายานนาไปกอไปยับพานมาโต
 หนึ่งยับเอาฟานที่มันถูกแหวเป็นบอตันกาย
 เตอป้อบายานกอไปเม็กเอามาเอามาตั้งไวเจ้า
 โกตกวันพุโกป้อบายานกออหมะบายานหวาแหม
 บายานกูไคฟานมาโตหนึ่งตั้งไวเจ้าไคมันแฉะ
 กุจะหลากของคามาดอหมิ่งบอบพามาผากนอแหมบ

ก็ไปขอยืมปืนจาวบ้านใดก็ไปไหนจะไปไหนได้
 กระต่ายมาตัวหนึ่งมาก็เดินสะดุดกลางทุ่งมาพ้ออายน
 ก็เป็นคนวอกที่สุดคนคนไม่เต็มด้วยคนเจ็ดสิบ
 หาสตางค์ไม่เต็มบาทมาก็มาพบนาน้ำไหลจอก ๆ
 ก็จับไปปดามทางน้ำว่า"มิ่งอยากกินเนื้อหรือไคกระต่าย
 มานี้ตัวหนึ่งก็จะปาดให้มิ่ง"ว่าอย่างนี้ทางน้ำก็ไม่
 คอบแหละมันไหลจอก ๆ ออยพ้ออายนถาจะกิด
 ึ่งเสียงหาทางจะเหมือนคนรอนนีนะก็ปาดเนื้อหอยอน
 ลงทางน้ำหอยอนลงก็หายป้อมจุมปาดอะไรรัก
 หายป้อมจุมปาดอะไรรักป้อมจุม"ปะทางน้ำ
 ทำไม่ถึงไคกินจุมมากอย่างนี้เล่า"พ้ออายนวานะก็
 แนนอนว่ามันจะจุมไปนีนะเออกระต่ายก็สีกจุมผล
 สุกต่ายพ้ออายนเหลือแต่ปอดมันเอาปอด
 กระต่ายเขาโยนลอยแะปอดกระต่ายมันไม่จมน้ำ
 นีนะลอยพ้ออายนก็ว่า"เอะมิ่งก็อิมเป็น
 เหมือนกันหรือ"หาว่าทางน่านนอเอะนีนกระต่ายนีนะกลับมา
 ก็ไม่ไคอะไรมาแหละเหลือปอดมาซึกหนึ่ง"เอานี
 มันเหลือมาจากทางน้ำกินอิม"แม้ออายนก็บ่นว่าอีก
 นะแหละ"วันพุโกนี้ไปหาโหมไม่โคมายอม"วัน
 รุ่งขึ้นก็ไปหาพ้ออายนหนาไปก็ไปจับพานมาตัว
 หนึ่งจับเอาฟานที่มันถูกแหวของเขายังไม่ทันตาย
 พ้ออายนก็ไปปล้ำเอามาเอามาตั้งไวเจ้า
 โกพ้อถึงวันรุ่งขึ้นพ้ออายนก็พุดกับแม้ออายนว่า"แม
 ออายนกูไคฟานมาตัวหนึ่งตั้งไวเจ้าไคมันแฉะ
 กุจะหลากสองขามาไคมิ่งตีหน้าผากนะแม้อ

ยานก็วิ่งกึ่งคนกึ่งเม่นกัน เป็นทั้งเขาชะฮากัน
 โฟเม่นอกำนี้โฟกอลากแข่งผ่านออกมาแต่ละ
 ค้างยั้งเหยงยั้งเหยงออกจากเล้าโกมากอบอก
 แหมบายนแอมบพนาผาก ๆ แหมบายนกอกำคณ
 ไวนี้คอกำโลไว้นี้นอปนี้ ๆ เอาปากจีแหมบ
 ยานกอเอากอนจกหนาผากปอขายานกฮาวะ
 ผ่านเฮแล้วเหลนไปฮายแร็บ เฮอะจะไปไค้แตก
 งานันเลอแองมาแล้วเมกอไปร้อจีนมาหลาบ
 ร้อจีนมาพ้อขายานหลาบปอขายานเฮยเลอแอง
 มาแล้วไปแพะไปปากอขอไคร้งมากอหลาบจีนเลอะ
 หลาบจีนแล้วกอเอาหลาบมายองเอนป็นเอนปาก
 นี้นอเอาหลาบมายองไว้นั้นแหละขึ้นบอกินเตอ
 ปอขายานนากบอกินเตอจะไปคายคบบากอน
 เคาหวากบบากายเหมอแหมนนากบบานีป็นมอเหมอ
 คายเหมอแหมนนาไปตามคบบากจะกินชาวกัย
 หลาบนี้ก็จะไปตามคบบากเอนหวากจะกินชาวกัยชา
 ปอขายานกอไปตามคบบากเอนหวากปีวันนี้อยจะ
 กินชาวกัยชาคบบากอหวาโอกอนอย่างปอขายาน
 กอกินชาวกัยชาคบบากอหวาโอกอนอย่างปอขายาน
 กอกินชาวกัยชาคบบากอหวาโอกอนอย่างปอขายาน
 ปอขายานกอไปคบบากอกหลาบอกเมปานนี้กัน
 จนหลาบจีนไว้นี้อยอยปากนี้ยังคบบากจะกิน
 ชาวกัยชาคบบากอหวาโอกอนอย่างปอขายาน
 เหลบนี้ฟ่อนเหลบโดยหลาบเป็นนันทาฟ่อนเหลบ
 หวานหลาบเป็นฟ่อนแหวกไปแหวกมากกินชาวกัย
 ชาคบบากอกหวาโอกอนอย่างปอขายาน

ยานก็วิ่งกึ่งคนกึ่งเม่นกัน เขาก็ไค้คั่นคั่นมาหากัน
 ตัวเมียนะทีนี้ตัวก็ลากแข่งผ่านออกมาแต่ละ
 ค้างยั้งเหยงยั้งเหยงออกจากเล้าโกมากอบอก
 แหมบายน"ดีหน้าผาก ๆ" แหมบายนก็กำไมคณ
 ไวนี้คอกำโลไว้นี้นอปนี้ ๆ" นอยปากจีแม่ไอ
 ยานก็เอาไมคั่นหน้าผากพอไอยานก็ถึงกลับปดอย
 ผ่านเลี้ยวแล้ววิ่งหนีไปพายวับ เอะจะจะไปไค้แตก
 อะไรเล่าจันใจมาแล้วเมยก็ไปร้อเนื้อมาทำลาบ
 ร้อเนื้อมาไอพ้อไอยานทำลาบ"พอไอยานเอ๋ยจันใจ
 มาแล้วไปปากก็ไมไค้อะไรมากทำลาบเนื้อเถิด"
 ทำลาบเนื้อแล้วก็เอาลาบมาวางเรื่อนเป็นเรื่อนฟาก
 นี้นะเออลาบมาวางไว้นั้นแหละแล้วยังไม่ยอมอิน
 พอไอยานหนา"กูยังไม่กินกูจะไปไค้ครุบาทายกอน
 เคาวาคูบาทายแมนหนาครุบานีป็นหมอดู
 ทายแมนหนา"ไปถามครุบา"กูจะกินชาวกัย
 ลาบนี้ก็จะไปถามครุบากอนวากูจะกินชาวกัยอะไร"
 พอไอยานก็ไปถามครุบาว่า"หลวงพี่วันนี้ช้อยจะ
 กินชาวกัยอะไรครุบายี้ว่า"โอกนอยางพอไอยาน
 ก็กินชาวกัยจิมฟากนะชู้กินชาวกัยจิมฟาก"
 พอไอยานก็กลับมากอบอกเมย"ปานนี้คน
 จนไค้ทำลาบเนื้อไว้นี้อยอยฟากนี้ยังพานายวากูจะกิน
 ชาวกัยชาคบบากอหวาโอกอนอย่างปอขายาน
 เลียบฟ่อนเลียบถวยลาบของเขาคั่นหนาฟ่อนเลียบ
 งามลาบของเขาคั่นหนาฟ่อนเลียบ"กูกินชาวกัย
 ฟากหนากูกินชาวกัยจิมฟากหนา"ไปย้าฟากพลาต

หวานหลาบกอดหอมแอหลาบหอมกอดเออะปั่นกำ
 ชาวโกจิหลาบกับตาฝากนั้นแดแอเออครุบา
 นั้นกอดตายเหมนนถกินชาวปีตาฝากกอดเกด
 กำกอดเมกอดเลอแอวันทุกนี้ไปทางไหนเดอะ
 ปอบายานเอ๋ยไปทางไหนแล้วกอจิเอเนอ
 กันมันแดกกอจิเอเนอปอบายานกอไปทางไหน
 อย่างหวานนั้นแหละทางไหนทางแล้วมันแดกมา
 หือจิเอเนอเมสั่งนอกลงไปมาทางไหน
 หือจิด่างโธก่อนไ้มาทางขึ้นหือจิด่างขึ้น
 ก่อนเนอหือใจไ้ฟลุ่มนอกลงมาทางไหน
 ไ้หือจิด่างโธก่อนไ้ฟลุ่มนอกลงมาทางขึ้นไ้หือจิด่าง
 ขึ้นก่อนเนอปอบายานกอไปและกำนั้นลุ่มมาทาง
 ไ้แอปอบายานกอปัดกับไ้เจ้ฟุมโธแอจ้ฟุม
 โธกอดอนกอดคอกอดปอกมาเมกอดทามหวาปอ
 บายานจี้ไ้แล้วนาจี้หันแนจิด่างในมานา
 กอจิด่างโธแอผอฟุมโธกันไ้คอดคอง(หัวเราะ)
 แหมบบายานกอดเชิงใจซึ่งมาวางวปะล้าปะเลอกจะ
 ไปจี้โธแหมบบายานกอไปจี้ไ้แหละไปจี้ไ้เหว
 มรกอหมอกปอบายานไปแหมไปแบ่งตูปไ้ท้าว
 ลอไปนอถาแบ่งไ้ใหญ่และแบ่งเตาของปอกปอ
 แหละกอปอบายานนี้ป็นกุนชีกานนีนอแล้วกอ
 ป็นกุนหวอกโตยนออย่างหวานแหละกอไปเงาะบัก
 เาอองปฐาหวานเมหวานทื่อแบ่งเทงไ้เตาอองปฐ
 ไปบิเาอองปฐกอมาวางไ้วแจงไ้พนั้แหมบ
 บายานมากกวาปอบายานแบ่งตูปไ้วทีในนา
 แหวบแหมบบายานแหวบ(หัวเราะ)แหมบบายาน

งามลาก็คว่าไปลามากว่า ก็ เออ ปั่นกำ
 ชาวโกจิหลาบกับตาฝากนั้นจริง ๆ เออ ครุบา
 นั้นก็ตายแมนหนอกินชาวจิมฝากก็โกรธ
 ที่นี้ก็เมียบักจิ้นใจ"วันพรุ่งนี้ไปดางไรเดอะ
 พอไ้บายานเอ๋ยไปดางไรแล้วก็จุดไฟเผาเสียนะ
 ถ้ามันแดกก็เผาเสีย"พอไ้บายานก็ไปดางไร
 อย่างวานันแหละดางไร"ดางแล้วมันแดกมา
 ไ้เผาเสียนะ"เมียบัก"หากไ้พมาทางหัว
 ไ้เผาทางหัวก่อนไ้พมาทางขึ้นไ้เผาทางขึ้น
 ก่อนนะไม่ใช่"ฟลุ่มนะหากลุ่มมาทางหัว
 ไ้ไ้เผาทางหัวก่อนหากลุ่มมาทางขึ้นไ้ไ้เผาทาง
 ขึ้นก่อนนะ"พอไ้บายานก็ไปและที่นั้นลุ่มมาทาง
 หัวพอไ้บายานก็จุดไม้ขีดเผาผมหัวเผาผม
 หัวก็ร่อนก็ดับก็กลับมาเมียบักถามว่า"พอ
 ไ้บายานเผาไรแล้วหรือ""เผาแล้วละ""เผาทางไหนมาละ
 "ก็เผาทางหัวนะคือผมหัวกันนี้หมกเกลี้ยงเลย"(หัวเราะ)
 แม่ไ้บายานก็หมกกำลังใจ"หาไมมาโง่ขนาดนี้ก็จะ
 ไปเผาเอง"แม่ไ้บายานก็ไปเผาไรและไปเผาไรเก็บ
 หมกกับออกพอไ้บายานไปอีก"ไปทำกระท่อมไรที่
 ฐิไ้ไปไม่ต้องทำไ้ใหญ่หรือทำเตากระคองปุกพอ
 แหละ"ก็พอไ้บายานนี้ป็นคนชั้ครานนีนะแล้วก็
 ป็นคนวอกควยนะอย่างว่าแหละก็ไปเผาหามบัก
 เากระคองปฐาหวานเมียวไ้ทำด่างไรเตากระคอง
 ไปบิเากระคองปฐมาวางไ้วุ่มไ้รนั้นแม่ไ้
 บายานมากกวา"พอไ้บายานทำกระท่อมไ้วทีไหนละ"
 "แหวบแม่ไ้บายานแหวบ"(หัวเราะ)แม่ไ้บายาน

กัถาหมทวากอแปงตูปไ วตีโนนาแขวบแหมบยา
 ยานแขวบแหมบยานกอเอาคีนยายหย่าไส
 อองปูกอแขวบธาแขวบแลวนี้แหมบยานนี้
 กอหย่าไสอองปูกอนนอแขวบมันดั่งแขวบ
 แหมบยานกอหวาบอหือแปงตูปปอຍາຍายกอ
 หวากอหือแปงเตาอองปูกอเอาอองปูกออยเฮ
 กอแลวแอ เมกอเลอแอ่งมากอคาแอ
 กอหวาปอຍາຍายเฮแปงหือมันมีเฮา
 แ่งอย่างหลุกเฮาสีกันหันแปงหือมัน
 เมินกันนี้แปงปอຍາຍายกอหวาเออวันพุก
 กอนทกวันพุกปอຍາຍายกอโจหลุกไปแปง
 หางกอเอาหลุกแปงเฮาแอฮาหวาเมบอหือ
 แปงเฮาสีแ่งอย่างหลุกสีกันนี้เอาหลุกแปงเฮา
 หลุกกอแบกแควงหางอยแอแบกแควงหาง
 อยเฮอะโตຍາຍານนี้มันโตใหญ่เลอหม
 รุงเลอหมปอຍາຍายกจะคักแขงแอ
 ปอมันจะคักแขงຍາຍายกหวาคอเลาะ
 ปอเฮยชอยฮะจะเยาะแขงเอา(หัวเราะ)
 จะคักแขงหลุกเอาหลุกแปงเฮาแปงแลวกอ
 ปอมาเอนแอหลุกกอแบกหางอยหันแหลและแหม
 ยายานกอหวาหลุกไปโนมคนากอเอาแปงเฮาทาง
 ปนแอกอฮึงเอาหลุกไปแปงเฮาทางจะนินนา
 กอมิงฮาบอหือกอเอาหลุกสีกันแปงเฮานี้แหมบ
 ยานกอเกคนอจะนินกยเอาหลุกไปแปงเฮาทางนี้
 กอไปปดเมกอไปทางไทแปงเพงไทลี้แลวกอ

ก็ถามว่า"ก็ทำกระทอบไว้ไทไหน"แขวบแม่ไ
 ยานแขวบ"แม่ไอียานก็เอาคีนยายหย่าไส
 กระทอบปูกี้แขวบ"หาแขวบแลวนี้แม่ไอียานนี้
 ก็ย่ำไสกระทอบปูกี้กระทอบนี้หนาแขวบมันดั่งแขวบ"
 แม่ไอียานก็ว่า"บอโกให้ทำกระทอบ"พอไอียานก็
 ว่า"ก็ให้ทำหากระทอบปูกี้เอากระทอบปูกี้วางเสียบ
 ก็เสร็จแลวนี้"เมื่อกี้จกใจมากค่านะฮี้
 ก็ว่า"พอไอียานเอยทำไทมันมีเสาสี
 มุมอย่างลูกเราสีคั่นนั้นแนทำให้มัน
 เหมือนกันนั้นแน"พอไอียานก็ว่า"เออวันพรุ่งนี้
 กอน"พรุ่งเฮาพอไอียานก็ชวนลูกไปทำ
 หางก็เอาลูกทำเสาหวาเมียบอโกให้
 ทำเสาสีมุมอย่างลูกสีคั่นนี้เอาลูกทำเสา
 ลูกก็แบกแวงหางชยแบกแวงหาง
 อยเฮอะตัวไอียานนี้มันตัวใหญ่กวาคอน
 สูงกวาคอนอื่นพอไอียานก็จะคักแขง
 พอมันจะคักแขงไอียานก็ว่า"ขอเถิด
 พอเอยชอยจะยอแขงเอา"(หัวเราะ)
 จะคักแขงลูกเอาลูกทำเสาทำแลวกี้
 กลับมาเรือนลูกก็แบกหางอยหันแหลและแม่
 ไอียานก็ว่า"ลูกไปไทหนมคละ""ก็เอาทำเสาหาง
 โนนะฮี้""ก็ทำไมเอาลูกไปทำเสาหางชยนั้นเลา"
 "ก็มิงบอโกให้เอาลูกสีคั่นทำเสานี้"แม่ไ
 ยานก็โกรธนะ"อย่างนั้นก็เอาลูกไปทำเสาหางนี้"
 ก็ไปปดเมียบก็ไปทางไรทำทางไรคี้แลวกี้

ปอกมาเส้นแอดกวันทุกเมจะไปไหนวันสุดท้าย
 กองจี้กปอขายานนั้นเมจะไปแถวไหนเยะไ
 อย่างเกานันก้านกอสั่งปอขายานแอปอขายาน
 เอยวันนี่กินตะวันเปงปายกอกกอกออย
 มูโตยเนอปอขายานกอดเออธาจะออยที่อตะวันเปง
 ปายกอกกอกกอนเลาะก้านเมไปไหนปอขายาน
 กอขึ้นปายกอกกอกแอธาที่อตะวันเปงปาย
 กอกกอกกอกไหนดแอกง ๆ ๆ ๆ มูออย
 ทางหลุมกอดออด ๆ ออด ๆ มูไชอຍาก
 กินขาวนอมอไคกินแหละปอขายานธาออยปาย
 กอกกอกนี่เลอแองมูบอไคกินขาวแล้วแล้วไป
 เจวมาปอขายานแล้วอันมคสมมคสมไค
 ดุงกอกกอกเอาทางโฮดุงนีนอปอขายานก
 หวามะกจะเฮนมคสมก้าโคกอลอเอาทางโฮ
 ดุง กอชะลัคคักเทกมาแล้วชิตเฮหุดมนันแ
 กายเฮ

กลับมาเรือนพอรุ่งเช้าเบ็จะไปไหนวันสุดท้าย
 ของชีวิตพอไอยานนั้นเม็จะไปทางไรทำไร
 อย่างเกานันทีนีกั่งพอไอยาน"พอไอยาน
 เอยวันนี่หากตะวัขึ้นเสมอปลายคนมะกอกเลี้ยง
 หมูควนนะ"พอไอยานก็"เออแล้วจะเลี้ยงให้ตะวัน
 ปลายคนมะกอกกอนเกิด"ทีนึเม็ไปไรพอไอยาน
 ก็ขึ้นปลายคนมะกอกกอยให้ตะวันเสมอปลาย
 คนมะกอกก็เคาะกระป๋องน้ำ กง ๆ ๆ ๆ หมูอຍ
 ทางกลางก็รองอด ๆ ออด ๆ หมูอຍาก
 กินขาวนะไมไคกินแหละพอไอยานอຍปลาย
 คนมะกอกนี่จันใจหมูไมไคกินขาวแล้วเหลียวไป
 เหลียวมาพอไอยานเหลียวเห็นมคแคงมคแคงไค
 ลงคนมะกอกเอาทางหัวลงนีนะพอไอยานก็
 ว่า"มะกจะเล็นมคแคงสักหนอยก็หอยเอาทางหัว
 ลง ก็โครมครามลงมาตายอຍขางลางนีน
 กายเล็ย

เมมีจู้

เมมีจู้

นายพงศ์ วงศ์ใหญ่: คุณเล่า

มีของกุนไฟเมอยู่ด้วยกันแล้วก่อนเม
นั้นจอบมีจู้วันไนไปปากอไปไหวศีกอระลึ
ไปไหวตั้งวันตั้งวันที่ออกป่าไปไหวแล้วก่อน
ปอกมาไฟกอขงไขหว่า เอเมกุนนี้มันอาจ
จะมีเหรียญหรือเหรียญหนึ่งมีวันหนึ่งไอไฟกอไป
พะยายามคู้ไปแพบอยู่หันแล้วเมกอไป
ะคักทานคกวันหว่าจะเยะจะโคหือโพหนี
ตามันบอกมันมีวันหนึ่งโพหนีไปกอไป
บอกหว่า โอ ไซหือคำโพนางบอกนี้กับไปกอ
หือไปชาไกแพบงามโตหนึ่งกอลาเมาตามแล้ว
เอาตบให้กินกินกับนี้ตามักกินโสนีตามัก
กำมันกับมาทั้งบาบกอลอย่างหวานนั้นแหละ
เมกอกับมาทั้งบาบโพมากอมาชาไก กอ
เอามาทำอย่างคไฟมันบอกนั้นนาเอาไฮหือ
โพกิน เอาตบให้โพกินแล้วกอลไฟกอลาแกง
หว่าตามักตามไปไนบอโคกอลาหว่าจะนอน
อยู่หนอกกินแล้วกอลจะนอนอยู่หนอกนั้นแหละ แล้ว
กอลหือเมเอามาตบให้เอไปเอาสาครกมา
อันหนึ่งเอามาหนุนไฮไปไนบอโคนอนอยู่ที่นี่
เอาสาครกหนุนโสนีมันสะบายดี ที่นี่เมกอ
ทำอย่างหวานนั้นแหละ เมทำแล้วกอลาไปบอก

มีสองคนผิวเมียวอยู่ด้วยกันแล้วก็เมียว
นั้นชอบมีจู้วันไนไปปากอไปไหวศีกอโพ
ไปไหวทุกวันทุกวันที่ออกป่าไปไหวแล้วก็
กลับมาผิวก็สงสัยว่า"เอ เมียวนี้มันอาจ
จะมีเรื่องรักเรื่องหนึ่ง"มีวันหนึ่งไอผิวก็ไป
พยายามคู้ไปแพบอยู่นั้น แล้วเมียวก็ไป
อสิฐานทุกวันว่าจะทำอย่างไรให้ผิว
ตามันบอกมันมีวันหนึ่งผิวนั้นไปก็ไป
บอกว่า"โอ อยากให้ตามันบอกนี้กลับไปก็
ให้ไปชาไกตัวเมียวงาม ๆ ตัวหนึ่ง ก็เอามาตามแล้ว
เอาตบให้กินกินกับนี้ตามักกินหัวนี้ตามัก"
ที่นั่นมันก็รัยมาถึงบ้านก็อย่างวานนั้นแหละ
เมียวก็กลับมาถึงบ้านที่หลังผิวมาก็มาชาไกก็
เอามาทำอย่างที่ผิวมันบอกนั้นนาเอาหัวให้
ผิวกิน เอาตบให้ผิวกิน แล้วผิวก็มาแกลง
ว่าตามักตามไปไนไม่ได้ ก็เลยว่าจะนอน
อยู่ข้างนอก กินแล้วก็จะนอนอยู่หนอกนั้นแหละแล้ว
ก็ให้เมียวเอามาหนุนให้เอไปเอาสาครกมา
อันหนึ่งเอามาหนุนหัวไปไนไม่ได้ นอนอยู่ที่
เอาสาครกหนุนหัวนี้มันสบายดี ที่นี่เมียวก็
ทำอย่างวานนั้นแหละ เมียวทำแล้วกอลาไปบอก

จูมนัมา หว่าโพมันตาหมัดตาโมแล้วบออันซัง
 แหละ คำมาซาบฐักมาก็เลยเขาตื่นนอนอยู่ด้วยกัน
 ตลอดคืน โพมันกอดอันอยู่แหละบอใจโมแต่
 มันกอนึกหว่าโพมันตาหมัดตาโม มันกอด
 ลูกต่างเยะจะโคกเยะไปกะกา กำนันคึกมา โพ
 กอดหยอง ๆ เขาไปกอดเอาสากรกเขาลุยโสมันกอด
 ตาย โตปอจุนันตายแล้วกอบอจางเยะจะโค
 กอดใจกันเอามาไว้นอกใส่โกลยโลงไว้นอกนั้นแหละ
 แฉงมากอเอาผาเขามาหมผาอย่างดี ๆ ตั้งนั้น
 ปินผาแพ เอามาปกมาหมไว้ กำนันจะเข้ามาแหม
 กุณอยู่บ้านโกเอินเรงนั้นถ้าจะอันละกากอนึก
 หว่าปินโคผาโคแพโคดี ๆ กอดเยะใจกันของกันเอา
 ไมคานมาสอดเอาโกยนั้นปากันฮามออกไปนีกหว่า
 ปินโคไปทิ้งที่หนึ่งอยู่ริมทางไปจักผอกอกบิณกัน
 โอปินกุนตาย บอจางเยะจะโคโกโคโคคากอกเอา
 ไปไวนาเป็นเอาไปไวทางน้ำที่เป็นจางไปไวจุงใจนา
 แะมีปอนาไปไวจันขึ้นไปอันใสแหมเอาะไป
 อันใสกหว่า โอคนมาลักน้ำโคนันบโธลุนันแหม
 โอ บบโธลุนันขึ้นปินกุนแหมแล้วบอจางเยะจะโค
 กอด อาภูนีกอกโกปินโคคนี้บอจางจะโค ขึ้นมา
 โจนหลุกจายแล้วกอดปากันฮามไปไวเกามะนุนวัด
 เกามะนุนวัดนั้นคือหว่าเกามะนุนรุกตึงวัน ๆ
 วินกอดจางมากินเอาไปไวทางสูง ๆ มากอหา
 ตพะกอดหว่า โออินมากินมะนุนแหมแล้วนึ
 พะนอยขึ้นบอกพะนอยไปไจผอกอกเกามะนุน

จูมนัมา ว่าตัวมันตามีคตามัวแล้ว ไม่เห็นอะไร
 แหละ คำมาซาบฐักมาก็เลยเขาตื่นนอนอยู่ด้วยกัน
 ตลอดคืน ตัวมันก็เห็นอยู่แหละ ไม่ใช่มีจริง
 มันก็นึกว่าตัวมันตามีคตามัว มันก็
 สามารถทำอย่างใดก็ได้ตามใจ สิ้นคึกมา ตัว
 ก็ยง ๆ เขาไป ก็เอาสากรกเขาฟาดหัวมันก็
 ตาย ตัวซาบฐักนั้นตายแล้วก็ไม่รู้จะทำอย่างไร
 ก็ชวนกันเอามาไว้นอกใส่ตะกร้าใหญ่ไว้นอกนั้นแหละ
 รุงเขามากก็เอาผาเขามาหม ผาอย่างดี ๆ ตั้งนั้น
 เป็นผาแพ เอามาปกมาหมไว้ ที่นี้จะคำมาอีก
 คนอยู่บ้านโกเอินเรงนั้นถ้าจะเห็นกรรมงักนิก
 ว่าเป็นเสื้อผาแพ เสื้อผาคี ๆ ก็เลยชวนกันสองคนเอา
 ไมคานมาสอดเอาตะกร้านั้นปากันหามออกไปนีกว่า
 เป็บเสื้อผาไปทิ้งที่หนึ่งอยู่ริมทางไปล้วงคูก็เป็นคน
 "โอ เป็นคนตาย" ไม่รู้จะทำอย่างไรก็กลัวจะได้โทษก็เอา
 ไปไวที่นาของเขาเอาไปไวทางน้ำที่เขามักจะไปดูแลทุ่งนา
 มีพ้อเลี้ยงไปดูแลนาที่ไปเห็นเข้าอีกไป
 เห็นเข้าก็ว่า โอ คนมาลักน้ำวันนี้ ที่หัวลงนั้นอีก
 โอ๊ะ ที่หัวลงกลับเป็นคนอีกแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร
 ก็อา ภูนีกก็กลัวเป็นโทษก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็มา
 ชวนลูกชายแล้วก็พากันหามไปไว คนขนุนของวัด
 คนขนุนของวัดนั้นเป็นคนที่ลูกขนุนสุกทุกวัน ๆ
 อีเห็นก็ชอบมากินเอา(คนตาย)ไปไวคยไม่สูง ๆ
 พระเถรก็ว่า โอ อีเห็นมากินขนุนอีกแล้วนึ
 เถร ก็บอกเถรไปตรวจดูคนขนุน

ไปผอฉันอันกุนนั้นวี่ว่าย ๆ อยู่จะนั้น
 ละกาเอากุงเขาปด ปดไปปดมากอดกมา
 ขึ้นป็นกุนแถมแล้วเฮอ ทุพะกอบอจาง
 เยะจะใด ช้ามาฮามเอาไปไววิฮาน ปักันมา
 ชุกโฮเฮกเอาตอกไววิฮานนั้น หมุรัทธา
 เหมบเจามาหมุรัทธาไปสาขาว ทุเจาบอจาง
 เยะจะใดกอบอกรัทธาฉันว่า ทุเจาที่ในสุ
 มาตายคั่นกอโจกัณมาสูงชะกานตานชาบ
 โยบกันกอบินหา รัทธาฉันนั้นแหละได้มา
 สูงชะกานหือ

ไปคู้ก็เห็นคนนั้น เพียมพยาบอยู่อย่างนั้น
 กระมัง เอาหนังสือเข้ายั้งยั้งไปยั้งมากัดกมา
 ก็เป็นคนอีกแล้ว เฮอ พระเพรณีไมรู
 จะทำอย่างใด ก็มาฮามเอาไปไววิฮารพากันมา
 โกนหัวเสีย ก็เอาวางไววิฮารนั้น หมุศรัทธา
 เมื่อรุ่งเช้ามา หมุศรัทธาไปส่งขาว หลวงพ่อไมรู
 จะทำอย่างใดก็บอกศรัทธาฉันว่า พระที่เฒ่าไมรู
 มาตายคั่นกอโจกัณมาทำศพทำบุญให้
 ช่วยกัน ก็เป็นอันว่าศรัทธาฉันนั้นแหละได้มา
 ทำศพให้

ไอชีรีว

ไอชีรีว

นายแก้ว ทานุพันธุสกุล: ผู้เล่า

ยังมีไอชีรีวโตหนึ่ง มันเด้ก
 ไชขาวอยู่ห่างจากบ้านบ่อใกล้เกาะฮือ จะกะ
 ระยะกอดรักสักไกลกว่า ๆ นี่ ไอชีรีวไปทำ
 ไหลแล้วมันกอลือขาวให้ หึงเหมอจะเกบพุนเกบ
 เกวมาแล้ว มันกอลือเอาเควลุงจากบ้านจะไปเกว
 ขาวในไหลของมัน ระหว่างมันเดินจากบ้านไป
 ธารไหลนะ มันก็ร้องรำทำเพลงแข่งกับแข่งจอย
 บ่อโจนจะหึงไหลนั้น มันก็คักแข่งเหบบ มอง

ยังมีไอชีรีวตัวหนึ่ง มันทำ
 ไชขาวอยู่ห่างจากบ้านไม่ไกลสักเท่าใด จะกะ
 ระยะก็สักสักไกลกว่า ๆ นี่ ไอชีรีวไปทำ
 ไหลแล้วมันก็ปลุกขาวไร ถึงเมื่อจะเกบผกเกบ
 เกียวมาแล้ว มันก็เอาเคียวลงจากบ้านจะไปเกียว
 ขาวในไหลของมัน ระหว่างมันเดินจากบ้านไป
 ธารไหลนะ มันก็ร้องรำทำเพลงเสียงขับเสียงจอย
 พอจวนจะถึงไหลนั้น มันก็นิ่งเสียงเงียบ มอง

ไปไหนได้ มันก็เห็นเตนงเขามากินข้าวของ
มัน ระหว่างนั้นมันไปก็เอาแก้วของของมัน
ไปตกบ่ออยู่ อันหวานกเอนี่มากินข้าวของมัน
มันก็ไอหล่นก คำความแก้วขาวคอกอเลยปลด
ตกคินไป มันก็ยังบอฮักหวานคอกมันปลด มัน
ก็ยังเดินเข้าไปหาที่กินข้าวมันนั้น บ่อคี่
มันอัน เหล็ดคอกมันบอยลงมาจากที่ปลดคอกปลด
นั้นบอยลงมาหาเตนม มันก็หลบเอาเหล็ด
นั้นมากอหวาน โอ คอกปลดเแฉ่นี่มันฮัก
หวานคอกมันปลด มันก็หวังไปคี่คอกมันปลดตกลง
มาต้น มันก็พยายามเอาคอโฮมันนั้นมาคอก
คอกไปคอกมา เลยเอาทางตาไปทางจ้ง เอาทาง
จ้งมาทางหน้า จะหย่างไปคอกบอในหย่างไปทาง
โคกบอโค มันก็อฮักหวาน กุทคอกบอถูกมันกอก
ราวคอกมันไปทางถูกโสนมัน คือกเอาไปทาง
หน้า คอกมันก็เลยบอคอกไปเฮ เพราะหวานเหล็ด
มันแดงแล้ว กอเลยตายจากที่นั้นแหละ

ไปไหนเร มันก็เห็นเตนงเขามากินข้าวของ
มัน ระหว่างนั้นมันไปก็เอาแก้วของของมัน
ขาดคี่ไม่รู้ เห็นหวานกเอนี่มากินข้าวของมัน
มันก็ไอหล่นก คำความเคียวเคียวคอกก็เลยขาด
ตกคินไป มันก็ยังไมรูสึกว่า คอกมันขาด มัน
ก็ยังเดินเข้าไปหาที่กินข้าวมันนั้น พอคี่
มันเห็น เลือดของมันบอยลงมาจากที่ขาด คอกขาด
นั้นบอยลงมาหาเตนม มันก็หลบเอาเลือด
นั้นมากู ก็ว่า "โอ คอกขาดเสียแล้วนี่มันรูสึก
ว่าคอกมันขาด มันก็วิ่งไปที่คอกมันขาดตกลง
มานั้น มันก็พยายามเอาคอกหัวมันนั้นมาคอก
คอกไปคอกมา เลยเอาทางตาไปทางหลัง เอาทาง
หลังมาทางหน้า จะหย่างไปคี่ไม่ได้ หย่างไปทาง
โคกคี่ไม่ได้ มันก็รู้ว่า "กุทคอกไมถูก" มันก็
หม่นคอกมันไปทางถูกส่วนมัน คือกเอาไปทาง
หน้า คอกมันก็เลยไมคอกไปเสีย เพราะว่าเลือด
มันแห้งแล้ว ก็เลยตายจากที่นั้นแหละ

ไอรอยเท

ไอรอยเล

นายแก้ว ทานุพันธุ์สกุล:ผู้เล่า

ยังมีไอรอยเหลือโหดหนึ่ง มันจะไป

จะวางอาปูอาปลาตามโบกตามนองทางทุ่งล่อ
 ในบรีเวณกว้างขวางมันก็ไป ๆ ๆ ตามแม่น้ำ
 ลำคลอง และโบกนองหมันนั้นแลแล้วก็ไปปะใสข้าง
 โทหนึ่งข้างโตนันป็นข้างแหมมานจากขุน
 ข้างกอฮันไอรอยเลมาอาปูอาปลาตามชายป่านี้
 มันก็เลยวิ่งหนีออกหน้าข้าง ข้างจะทันจะทัน
 มันก็วิ่ง ฟันมันก็เลยไม่รูจะทำอย่างใด
 ข้างกอฮันเมินกัน พอดีข้างกอฮัน
 กอไปแหละ เลยยุคเฮ มันก็ร้องว่าข้างยังไหล
 มันอยู่ มันก็ร้องวิ่งต่อไปอีก พอดีมันรู้สึกหา
 ขอนันตุนทางแล้ว บอกข้างจะไปทางใดมันก็
 เหวผอฮันทางคิมมันไปนั้น มันมาไฉแหละเกาะ
 ตามมันไปไว้ มันก็รู้สึกหา โอ้ผอฮันกอบอ
 ฮันตากัน นามไฉแหละเอาไปแล้ว มันก็กับคัง
 ฮัน หวังไปเอาตามันมาใส่ตาของมัน โดยกอด
 มันแล้วคำไปกอดเลยเอาตามันเข้าไว้ต่างใน
 จะผอฮันทางกอบอฮัน ผอในท้องโตเกามีกา
 คับ กาคัด กากแป้ว มีขับปะคองบคคองเนา
 อยู่ในท้องมันมค มันก็เบอหนายระอาหว่า
 มะนุกกุนป็นอย่างนี้ มันก็จกคอกหาก หาก

ยังมีไอรอยเลห์ตัวหนึ่ง มันจะไป

แสงหาปูหาปลาตามสระตามหนองกลางทุ่งล่อ
 ในบรีเวณกว้างขวางมันก็ไป ๆ ๆ ตามแม่น้ำ
 ลำคลองและสระหนองจำพวกนั้นแลแล้วก็ไปพบข้างเข้า
 ตัวหนึ่งชาวตัวนั้นเป็นข้างทองแก ข้าง ลากน
 ข้างก็เห็นไอรอยเลห์หาปูหาปลาตามชายป่านี้
 มันก็เลยวิ่งหนีออกหน้าข้าง ข้างจะทันจะทัน
 มันก็วิ่ง ฟันมันก็เลยไม่รูจะทำอย่างใด
 ข้างก็หิวเหมือนกัน พอดีข้างก็ไม่โลมัน
 กอไปแหละ เลยยุคเสีย มันก็คิดว่าข้างยังไฉ
 มันอยู่ มันก็ร้องวิ่งต่อไปอีก พอดีมันรู้สึกหา
 ไม่เห็นหนทางแล้ว ไม่รูจะไปทางใดมันก็
 เหวผอฮันทางคิมมันไปนั้น มีหนามไฉแหละเกาะเกี่ยว
 ตามมันไปไว้ มันก็รู้สึกหา "โอ กูจะไรก็ไม่เห็นตากัน
 หนามไฉเกี่ยวเอาไปแล้ว มันก็กลับหลัง
 หัน วิ่งไปเอาตามันมาใส่ตาของมัน โดยกอด
 มันรีบร้อนเกินไป ก็เลยเอาตามันเข้าไว้ต่างใน
 จะคูนหนทางก็ไม่เห็น คูนในท้องตัวเอง มีแต่
 คับ แคคัด แคพยาธิ มีผอพัคของบคคองเนา
 อยู่ในท้องมันมค มันก็เบอหนายระอาหว่า
 มนุษย์คนเป็นอย่างนี้ มันก็ลวงคอกอาเจียร อาเจียร

ออกมค ทั้งคืบ ทั้งไ้ ทั้งป้งมค ป้อหากออก
แรงเรชำแล้ว มันกอบอจางจะทำจะใด กอ
อิดออน เลยตาย

ไอพานป่า

นายแก้ว ทานุพันธ์กุล: ผู้เล่า

ยังมีไอพานป่าโตหนึ่ง มันกอสะวาง
หากินอยู่ตามชายทุ่งจายป่าในป่าในตะบับ
ประวัติการณไม่หาอาหารอะไรใส่ตัวเพียงว่า
จะเอาเนื้อของเขามาใส่ของตัวอยู่มาวันหนึ่งมัน
จอนจิดไปตามหมป่า หมเคาหมคอยหมป่าไผ
เกาะฮายิงแรดและลาเนื้อ มันยังไปปะไ้จาง
โตหนึ่ง จางนั้นกอหวาบินจางฮายกอเลยไ้หลนาย
พานป่าคนนั้น ไ้ลไปไ้หลมามันกอดอดแลด
เขาในชุมไผ บอจางทำจะใด จางนั้นกอเอา
โง่งลาวเอาตนไ้ฉนั้นเขามาในปาก เกวไปเลย
ตั้งนายพานป่านั้นนา เขาไปในทองมันมค
แต่หวานายพานป่านั้นหนไ้ค มันสั่งให้จางหวา
กินกอกินไป เกวกอกอไป กุยังบอตาย ตน
ไ้และหวานายพานป่านั้นเขาไปอยู่ในทองจางไ้ค
คั้นหนึ่ง มันบอฮายใจ มันจะฮายใจในเวลา
จางจะชี ป้อจะโกหลรงมา จางกอจะชีแล้ว มัน

ออกหมค ทั้งคืบ ทั้งไ้ ทั้งพุงหมค พ้อาเจียรอก
หมคสิ้นแล้ว มันก็ไมรุจะทำอย่างใด ก็
หมคแรงลงเลยตาย

ไอพรานป่า

ยังมีไอพรานป่าตัวหนึ่ง มันก็แสวง
หากินอยู่ตามชายทุ่งจายป่าในป่าในคองเป็น
ประวัติการณไม่หาอาหารอะไรใส่ตัวเพียงว่า
จะเอาเนื้อของเขามาใส่ของตัวอยู่มาวันหนึ่งมัน
จรจิดไปตามหมป่า หมเขา หมคอย หมป่าไผ
เสาะหาอิงสัตว์และลาเนื้อ มันก็ไปพบขวางเขา
ตัวหนึ่ง ข้างนั้นก็ว่าเป็นขวางราย ก็เลยไ้ลนาย
พรานป่าคนนั้น ไ้ลไปไ้ลมา มันก็พรวด
เขาในชุมไผ ไมรุจะทำอย่างใด ข้างนั้นไ้ลเอา
งวงรวบเอาตนไ้ฉนั้นเขามาในปาก เคี้ยวไปเลย
ทั้งนายพรานป่านั้นหนา เขาไปในทองมันมค
แต่หวานายพรานป่านั้นหนไ้ค มันสั่งให้ขวางว่า
"กินก็กินไป เกี้ยวก็เกี้ยวไป กุยังไม่ตาย"ตน
ไ้และหวานายพรานป่านั้นเขาไปอยู่ในทองขวางไ้ค
คั้นหนึ่ง มันไม่ฮายใจ มันจะฮายใจในเวลา
ขวางจะชี พ้อจะโกหลรงมา ข้างก็จะชีแล้ว มัน

อยู่ในทองจางมันมองออกมาทางนอกกอ
เห็นแล้วจางจะซี กจะพนันทรายครั้งนี้ ปอ
ก็จางโตะงมันก็ซีสูง มันเลยไปซีไต้บน
กอไผ่ นายพรานนั้นก็คงอยู่บนกอไผ่โนน จาง
ก็เลยหนีไปเสียไม่กลับมาอีก ตะวันก็ขึ้นมา
ตึก ๆ โจนจะกินข้าวสวยแล้ว มันก็บอกจางจะ
ลง มันก็เลยวิ่งเมื่อยมาเอาเกินมากาย
ตนไผ่นั้น มันจึงลงไค้ (หัวเราะ)

ไอ้ตลกหอม

ไอ้ตลกหอม

นายขเนศวร์ ศรีจันทร์:ผู้เล่า

ยังมีของกันเป็นองโตป้อายนี้ซี
คนขนาดนัก แต่โดนองนี้เป็นคนเล็ก
คักเยะการอยู่มานานหนึ่ง โดนองนี้ชานไชขึ้น
แกนหนึ่งโตป้อายไปอันกอทามหวายามึง
ชานไชขึ้นเข็ดซา กอเอาไปใส่ป่าแอ เจ้าปี
กอ โตป้อกอหวากคอกแณเตอะ ชานที่อกแณ
หนึ่ง โดนองกอดินคูป้อาย กอชานหือแณ
หนึ่ง กำนี่โตป้อายกอนาทานองจายนอ
เอาใส่ไชแข่งกันนอ ขนาดเป็นชานไช
หือแณหนึ่งยังบอป้อนา ยังตาแ่งเป็น

ยังมีสองคนพี่น้อง ตัวพี่อายนี้ซี
ครานขนาดนัก แต่ตัวน้องนี้เป็นคนชยัน
ชยันทำการ อยู่มาวันหนึ่ง ตัวน้องนี้सानไชขึ้น
ลูกหนึ่ง ตัวพี่อายไปเห็นก็ถามว่า"อายมึง
सानไชขึ้นทำอะไร""ก็เอาไปใส่ปลาชี่ เจ้าพี่
ก็"ตัวพี่ก็ว่า"กูขอ ลูกหนึ่งเถอะसानใหญ่ลูก
หนึ่ง"ตัวน้องก็ส่งสารพี่อาย ก็सानใหญ่
หนึ่ง พี่ตัวพี่อายก็มาทานองชายนะ
"เราใส่ไชแข่งกันนะ" ขนาดเขาसानไช
ใหญ่หนึ่งยังไม่พอหนา ยังตาแ่งเขา

แหม ที่นี่ใส่ก๋อใส่แอ โตน่องทว่าจจะอ
 กำนี่เข้ามาป้อายก๋อไปใส่ไร โตน่อง
 ก๋อไปใส่เมิ่นกัน โตน่องไปใส่บนเกำไม่
 ปายไม่ป่น โทะใส่ใส่ห้อยก๋อเกำไม่ป่น โทะปี่
 อายไปใส่ทองหล่อ ลูกเจมามากอแข่งกันไปโจ
 โทะป้อายบอโคซั้งชักก้อย่างแหละ โตน่องใส่ไร
 ปายเกำไม่ขึ้นโคง โคงมาโทะหนึ่งก๋อเอามา
 เล่งไว โทะป้อายก๋อไปค้ำมึงเอางมาเล่งธา
 ตายธา เอามาเล่งธา งออันจาคนี้ มึงเอามา
 เล่งธา โตน่องก๋อเอามาเล่งไวจะอัน กั้นงู
 ยากกินจิ้น งูแตกอนมันค้ำไคนี้ กั้นงูอยาก
 กินจิ้น ก๋อเอาจิ้นท้อกิน กั้นงูอยากกินปากก๋อเอ
 ปาท้อกิน ออมางน้นก๋อใหญ่ขึ้นมาใหญ่ขึ้นมา
 คิมคี่แล้ว ออมาวันหนึ่งงูก๋อหว่า เจานายเฮย
 เจานายนี้เล่งขอยใหญ่มาแทนอย เล่งขอยใหญ่มา
 แล้ว บะเควขอยก๋อจะคอบแทนบุญเจานาย
 แล้ว คอจายนายโตยซาไปซาจะโจไปเอางน
 เวาค่า โทะเจานองก๋อโตยไปแหละ โตยงติ
 เล่งใหญ่มานะไปไปมิมนังมันตั้งหว่า เจานาย
 กั้นชาค่านำไปน้โหบอกรว่า เจาเป็นกาน
 เจากูแป่ ท้อหว่าจจะน้เนอ เจาคองมันก๋อเผ่า
 ยึดคังนังมันก๋อคำปบ ถายแฉ็บ
 เจาคองมันก๋อหว่า เจาเป็นกานเจากูแป่
 เจาเป็นกานเจากูแป่นอ แลวงน้นก๋อพูด
 ออกมา กอโจนเจามันมาธอมาเอิ้น ปากคหว่า

อีก "พีนี่ใส่ก๋อใส่ไร" ตัวน่องว่าอย่างนี้
 พีนี่เข้ามา ป้อายก๋อไปใส่ไร ตัวน่อง
 ก๋อไปใส่ไรเหมือนกัน ตัวน่องไปใส่บนต้นไม
 ปลายไม้โนน ใส่ใส่ขอยค่นไม้โนน ตัวที่
 อายไปใส่รองน้ำไหล ลูกเจมามากอแข่งกันไปตรวจดู
 ตัวที่อายไม่โคอะไรชักก้อย่างแหละ ตัวน่องใส่ไร
 ปลายค่นไม้ก็โคง โคงมาตัวหนึ่ง ก๋อเอามา
 เล่งไว ตัวที่อายก๋อไปบังคัม"มึงเอามาเล่งหา
 ตายท่าไม เอามาเล่งท่าไม งออันแบบนี้ มึงเอามา
 เล่งท่าไม ตัวน่องก๋อเอามาเล่งไว้อย่างนั้น หากงู
 ยากกินเนื้อ งูแตกอนมันพูดคำไคนี้ หากงูอยาก
 กินเนื้อ ก๋อเอาเนื้อให้กิน หากงูอยากกินปลาถ้เอ
 ปลาให้กิน ออมางน้นก๋อใหญ่ขึ้นมาใหญ่ขึ้นมา
 เต็มที่แล้วออมาวันหนึ่งกัว่า"เจานายเฮย
 เจานายนี้เล่งขอยใหญ่มาแทนอย เล่งขอยใหญ่มา
 แล้ว ประเคียวขอยก๋อจะคอบแทนบุญเจานาย
 แล้ว ขอเจานายตามซาไป ซาจะชวนไปเอาเงิน
 เอาทอง"ตัวเจานองก๋อตามไปแหละ ตามงูที่
 เล่งใหญ่มานะไป ไปริมน้ำ งูมันตั้งว่า"เจานาย
 หากชาค่านำไปน้โหบอกรว่า"เจาเขาแพ
 เจากูชนะ"โหวาอย่างนั้นะ"เจาของมันก๋อเผ่า
 อยู่ตรงคังนัง มันกัคำปบ หายวับ
 เจาของมันกัว่า "เจาเขาแพ เจากูชนะ
 เจาเขาแพ เจากูชนะ" แลวงน้นก๋อพูด
 ออกมา ก็ชวนเจามันมาธอมาเอิ้น ปรากฏว่า

เงินค่านี้นิมิตมอติม เณรจนบอมมีที่ไว้ซึ่ง
 คิมไปโดยเงินโดยคำ กำนี้อายมันมาอัน
 แหม่อ(หัวเราะ)โอ มึงเอาเงินเอาคำไหนมา
 ปะลำปะเลอ จะนี้ฮายแท้ นี่ขังมาลายปะลำ
 ปะเลอ โตนองกอดหวา กองไปไปเนะ กอชอย
 เลงมาแต่นอยนี้ งตอบแทนบนกุน โจ้ไป
 ไคเงินไคคำมานี้แหละ โตป้อายกอดหวา กุชอยม
 งมึงรักวันไคกา โตนองกอดหวาไคเอาไปเลอะ
 ป้อายเอะ นองนี้รักปิ่นอ โตป้อายกอดเอง
 ไป ตกเหมอเจ้า ป้อายกอดเองไป ไปงกอลไป
 แลละ งูกอลไปอย่างหวาแหละ ปักคัคคีคังคเกา
 มั่นนา แลวกอดสังโตน้องของเจ้าคองนั้น
 สังหวา กันชาคาลังไปให้หวาเจ้าเป็นกาน เจ้า
 กุแปนีเนอ โตป้อายกอดหวา เออ เออ กุจำไค
 มคแล้ว ชะใจลึงไป กูกอลไคไคเงินไคทองนี้
 ละใจลึงไป บะแควนกันบอดลึงไปกูจะชาเฮ
 งูกอดคำบอบลึงไป ชันลัมกำลัมตึงสังไว
 เฮเนะ บอกรหวาจะนี้หนา เจ้าเป็นแป เจ้ากุ
 กาน แะมอยบนนี้มัน ไซไคเงินเลอลำ
 กำนึงพคชื่นมา กอใจกันมาฮอมาเฮน
 กอบอมมิงา มีแต่ขมิขมิมาคิมมอติมเณร
 แอ จุนปออินลุม เกดกอลไปซาง ซาง
 โตคองนองจายนันแอ ซางซางแล้ว
 กอปอกมาเฮน มาคานองจายนันแอ คา
 หวามึงขังมาซิจ ขังมาเยะหือป็นอง
 จะนั้นจะนี้หวาไปปรั้มปะแหละนอ กำคาคองกุน

เงินทองนี้เต็มหอดเต็มเรือนจนไม่มีที่ไว้จะไร
 เต็มไปด้วยเงินด้วยทอง ที่นี้พี่อายมันมาเห็น
 อีกนะ(หัวเราะ)"โอ มึงเอาเงินเอาทองที่ไหนมา
 มากมาย อย่างนี้รายจริงนี้ ทำไมมามากมาย
 เหลือหลาย ตัวน้องก็ว่า"ถึงพาไปเนะ ก็ชอย
 เลี้ยงมาแต่นอยนี้ งตอบแทนบนกุน ชวนไป
 ไคเงินไคทองมานี้แหละ ตัวพี่อายก็ว่า"กุชอยม
 งมึงรักวันไคหรือไม"ตัวน้องก็ว่า"ไค เอาไปเลอะ
 พี่อายเอะ"นองนี้รักปิ่นะ ตัวพี่อายก็เออ
 ไป ถึงเวลาเช้าพี่อายก็เออไป "ไปง"งก็ไป
 แลละ งูกก็ไปอย่างวาแหละ ไปที่ทรงที่คังคเกา
 มั่นนา แลวกก็สังตัวพี่อายของเจ้าคองนั้น
 สังว่า"หากชาคาลังไป ไหวา เจ้าเขาแพ เจ้า
 กุชนะอย่างนั้นะ"ตัวพี่อายก็ว่า"เออ เออ กุจำไค
 หมคแล้ว ให้รับลึงไป กูกก็อยากไคเงินไคทองนี้
 รับลึงไป ประเดี๋ยวนี้ หากไม่ลึงไปกูจะสาเสีย"
 งูกก็กำรับลึงไป ก็ลัมคำลัมตึงสังไว
 เสียเนะ บอกรหวาอย่างนี้หนา "เจ้าเขาชนะ เจ้ากุ
 แพ"บนอยบนนี้มัน อยากไคเงินเหลือลำ
 ที่นี้ งูกชื่นมา ก็ชวนกันมาหอมมาเรือน
 ก็ไม่มีเลย มีแต่ขมิขมิมาเต็มหอดเต็มเรือน
 เนะ จุนพอเป็นลุม โกรธก็ไปมาง ซาง
 ตัวของนองชายนันแอ ซางทั้งแล้ว
 ก็กลับมาเรือน มาคานองชายนันแอ คา
 ว่า"มึงทำไมมาซิจโกหก ทำไมมาทำให้พี่น้อง"
 อย่างนั้นอย่างนี้ว่าไปสารพัดแหละนะ กำคาคองคน

นี่นาคานองนี่ โคนองกหวา ปี่อายเฮย
งชาโล กุชาขวางเฮแล้ว นองกอไทรนวนอน
ทุก กอไปเอางุนันมาที่ปี่อายขวางนินมา
กอกองปอน กอกองปอนแล้วกอเพาซบ
เพาซบงุนัน แล้วกออะติดทานวนอนทุก คอ
ให้อยู่ดีเป็นดี ไคเกิดเป็นเทวะมุดเทวะคา ชั่ง
กหวาไปนอ อันไคดีกหวาไปแหละนอ กำนันตก
เหมอเจ้า กองปอนนั้นคับไปเดแล้วกอมี
เกาไมขวางคำอยู่หัน เกาไมขวางคำเกิดอยู่หัน
ใบชินปินใบบาทใบชิบใบราว จะนี่แนะ
โคนองวายลูกเจากอเอาบุ่งไปเกยเอาเฮ
ลุงเหมอเจากอไปเคดเอาใบชิบใบราวนั้นมา
ปี่อายชินธูเหมออ มึงไปเอางันต์ไ้นมา
กอสากขงงุนันแอ บะแควนี่เกิดกายบิณ
เกาไมขวางคำขึ้นต้นนั้น ปี่อายกหวา กคอ
เกยรักเจ้าเดอะนา โคนองจายกหวา เกย
ลอ วันทุกเอาหามโกยมาเนอ โตปี่อายกอ
วันทุกกอจางเป็นฐานชาฐานของรังมา
มคแล้ว ถาจะมาเกยใบไมขวางคำ มากอน
โกโทกอนนี่ มากอมาหนึ่งเฝ้าอยู่หัน บอตัน
ชั่งแหละ ชิมชิมมาตกใส่โง่ป๊กแปก บอโค
รังนา ใบไมขวางคำออกรักใบ มีแกชิม
ชิมมาอยู่ตกใส่โง่ เกดกอเอาพากอมเขานั่ง
กอไมขวางคำนั้นแอ กกบิณตอน บิณตอน
เอากองอดเยาะไว้นันนอ โคนองจา มา

นี่นะ คานองนี่ ตัวนองก็ว่า "พี่อายเฮย
งชาเลา" "กุลาทิ้งเสียแล้ว" นองก็ไทรนวนอน
ทุก ก็ไปเอางุนันมาที่พี่อายลาถึงนั้นมา
กอกองฟอน กอกองฟอนแล้วก็เผาศพ
เผาศพงุนัน แล้วก็อธิบายนวนอนทุกๆ ขอ
ให้อยู่ดีเป็นดี ไคเกิดเป็นเทวะมุดเทวะคา อะไร
ก็ว่าไปนะ อันไคดีก็ว่าไปแหละนะ ที่นี้ตก
เมื่อเช้า กองฟอนนั้นคับไปเสียแล้ว ก็มี
ตนไมขวางคำอยู่หัน ตนไมขวางคำเกิดอยู่หัน
ใบก็ใบใบบาท ใบชิบ ใบยี่สิบ อย่างนี้แนะ
ตัวนองชาย คั้นเชาก็เอากะบุ่งไปเก็บเอาเสีย
ลูกเมื่อเชาก็ไปเคดเอาใบชิบใบยี่สิบนั้นมา
พี่อายก็รู้อีกแหละ"มึงไปเอาเงินที่ไหนดมา"
"ก็จากศพงุนันแหละ ประเดี๋ยวนี้เกิดกลายเป็น
ตนไมขวางคำขึ้นต้นนั้น"พี่อายก็ว่า "กุซอ
เก็บสักเขาเดอะนา"ตัวนองชายก็ว่า"เก็บ
เดอะ วันพรุ่งนี้เอาหามตะกร้ามานะ"ตัวพี่อายก็
วันพรุ่งนี้ก็จางเขาสาบตะกร้าสาบกระบุ่ง อะไรมะ
หมดแล้ว มาจะมาเก็บใบไมขวางคำ มากอน
โกโทกอนนี่ มากอมาหนึ่งเฝ้าอยู่นั้น ไมทัน
อะไรเลย ชิมชิมมาตกใส่หัวป๊กแปก ไม่ได้
อะไรนะใบไมขวางคำไม่ออกรักใบ มีแต่ชิม
ชิมมาอยู่ตกใส่หัว โกรธก็เอามิคโต เขาพัน
ตนไมขวางคำนั้นแหละ ตัดเป็นทอนเป็นทอน
เอากองสุ่มไว้นันนะ ตัวนองชายมา

อันทอหวา โอ ปียังมาเยะจะนี่ มึงธำกูญี
 แหมออ โตนองทอหวา เยะจะนี่บอคือแหละ
 มึงธำกูญี เทงจะโคธำบอแป้ โตนองทอ
 เอาไมรางค้ำนั้นมาแปงฮางมู บกแปงฮาง
 มู ไมรางค้ำแตกอนนี่โตเตาคำนี๋นอ นอง
 จายนี่ช้อมมา ร้อมมาโตนอย กั้นเอาออย
 ไวในฮางไมรางค้ำ กั้นมูกินบับใหญ่ขึ้นมา
 โยง ๆ ๆ สามวันโคคายโต จะนี่ขึ้น
 โคจีนแหมแล้ว โตนองโคจีนแหมแล้ว
 ป้อายทอหวา มึงทั้งใหญ่ปะล่ำปะเคอ กูคอยม
 ฮางมูมึงชักก้าโค โตป้อายนายมีฮางมูนัน
 ไป เออ โตนองทอหวา ยืมไปเลอะฮางมู
 ยืมไปเลอะโตป้อายก้อร้อมมาละก้า มูใหญ่
 เมาทาวนันละก้า มากอมาออยนอ มูกินชาว
 ในฮางไมรางค้ำกอบินแป้ ปินจอยไปเอะแอะ
 (หัวเราะ) ปินแป้ปินออยแลโตนอยล่งตึก ๆ
 ป้อายกอกเกอ กอเอาความร้อมฮางมูนันแล้ว
 เอาใส่เตาไฟใส่เตาไฟต้มหมอม โตนองอ
 เหม็ง กอโทะป้อายไ ตอฮอนวนตูกมากอเทอะ
 ป้อาย มากอมาไลคัยไฟ กอโคจีนตอน
 ขนาดช้อมมือละก้า ยาวขนาดเจนนี๋มมือ
 นีละนา บอจางเยะจะโคกกอเอฮางมูนัน
 มาแปงวี มาควักแปงวี โตนองนันนา กั้น
 วีพุ่มเตอไน พุ่มกอยาวออกโตยวินัน ขึ้น
 เอาไมแหมมาตัดพุ่ม แปงพุ่มจงคาย

เห็นท้าว"โอ พี่ทำไมมาทำอย่างนี้""มึงทาโกทกญี่"
 อีกนะแหละ ทัวนองท้าว"ทำอย่างนี้ไม่ก็แหละ"
 "มึงทาโกทกญี่"เถียงอย่างใดก็ไม่ชนะทัวนองก็
 เอาไมรางค้ำนั้นมาทำรางหมู พันทำราง
 หมู ไมรางค้ำแตกอนนี่โตเตาชานี๋นอ นอง
 ชาขยนี้ช้อมมา ร้อมมาทัวนอง หากเอาออย
 ไวในรางไมรางค้ำ หากพูกินบับใหญ่ขึ้นมา
 โยง ๆ ๆ สามวันโคคายทัว อย่างนี้ก็
 โคเงินอีกแล้ว ทัวนองโคเงินอีกแล้ว
 พี่อ้ายท้าว"หมูมึงทำไมใหญ่ักหนา กูคอยม
 รางหมูมึงสักครั้งซี่" ทัวพี่อ้ายหนา ยืมรางหมูนัน
 ไป เออ ทัวนองท้าว "ยืมไปเถอะ รางหมู
 ยืมไปเถอะ"ทัวพี่อ้ายก็ร้อมมาจะซี่ หมูใหญ่
 บานกลางนันละนะ มากีมาออยนะ พูกินชาว
 ในรางไมรางค้ำก็เป็นเปลี้ย เป็นผอมไปเสียแอะ
 (หัวเราะ) เปี้ยเปลี้ยเป็นผอมแล้วทัวนองลงเรื่อย ๆ
 พี่อ้ายก็โกรธก็เอาขวานลับรางหมูนันแล้ว
 เอาใส่เตาไฟใส่เตาไฟต้มหมอม ทัวนองรู
 เรื่อง ก็โชพี่อ้ายไ หอนวอนทุกมาขอเถอะ
 พี่อ้าย มากีมาไลคัยไฟ ก็โคจีนตอน
 ขนาดช้อมมือละมั้ง ยาวขนาดขวงนี้๋มมือ
 นีละนะ ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เอารางหมูนัน
 มาทำทวี่ มาควักทำทวี่ ทัวนองนันหนา หาก
 ทวี่ผอมคราวไหน ผมก็ยาวออกตามทวี่นั้น ก็
 เอากรรไกรมาตัดผม ทัวผมของชาย

จะตั้งนา โหลบหมาก จาวบานจาวจองกอมมา
 ถาอยหันแน ถาคุมตต โตป้อายเป็นนัสนา
 กออย่างหวานนั้นแหละ กำไมจิมเขวไปกำไมจิม
 เขวมา ตองกานงั้นคือลายลาย กำนี้ทั้ง
 ตาละกา พะญาเจ้าเมืองเป็นกอมานอ ถาคุม
 ตตโอป้อายนัสนา โทะคองกินนี้มีชัยปะ
 รับแปด ไกคุมโถมฐังเป็นเอามาชัยปะชัยแปด
 ละกานอ กำนี้กอจะตดแล้วเขอ ใดคี่แล้วนี้
 กอเอาไมจิมเขว มาจิมเขวกอตต กอโอ นี้
 ปะโทะ แรงแหม จนปอกุนป็นลุมกันหวุ่นวะ
 หุ่นวาย จาขานกอรุมกันปักหย้าคอกายเฮ
 หันแนะ นีแหละ กุนค่านองโตเกานี
 กุนคำกุน

สทางคัหนา โลกมาก ชาวบ้านชาวช่องก็มา
 คอยอยนัสนั้นแหละ คอยคตตตัวที่อายเขานัสนา
 ก็อย่างวานนั้นแหละ กำไมจิมเขี้ยวไป กำไมจิม
 เขี้ยวมา คองการเงินให้มาก ๆ ที่นี้ถึง

คราวละนะ พญาเจ้าเมืองเขากี่มานะ คอยคต
 ตตโอป้อายนัสนา โทะ ของกินนี้มีสารพัด

สารเพ ไกคุมหัวหมอะไร ๆ เขาเอามาสารพัดสารเพ
 ณะนะ ที่นี้ก็ตดแล้วนะ ใดคี่แล้วนี้
 ก็เอาไมจิมเขี้ยว มาจิมเขี้ยวก็ตด ก็ همینนี้
 พุทโธ หมคแล้ว จนทอคนเป็นลุมกันวุ่น
 วาย ชาวบ้านก็รุมกันเหยียบย่ำคอ คายเสียบ
 นัสนั้นแหละ นีแหละคนเอาเปรียบน่องตัวเองนี้
 คนเอาเปรียบคน

อินทอ

อีเห็นขอ

ยายคา วงศ์ใหญ่ผู้เลา

แหมหมายกุนหนึ่งมีหลกของกุน แล้วก้อ
 แหมหมายนั้นจะตาย แหมหมายนั้นกอดกุนมียังแหละ
 แล้วกอดสังหลกไ้วหา แหมจะตายนี้หลกมอยแหม
 ไวเนอ โทป้อายบอเอาคัก โตนองเอา โตนอง
 นี้เอา เอาไวนี้จะเอาไวเอ็ดอีรัง โตนองทาม
 แหมจะอ๊ แหมก้อหา โอ กั้นหว่ากั้นอยากมากก้อหื้อ
 เอาไปแบ่งขายแหวไส แหวไส คองรังก้อไค
 นกไคไทมากินคู้ แลวกอมันก้อเอามา กิดโจบ
 มันคูกมา กิดโจบแหมมันคังไว มันก้อเอามอย
 นั้นมาคั้นป็นเจ็ก คั้นแบ่งเจ็ก แล้วก้อไป
 ไสแหวคูนตาง แลวไปไคคินมาโตนึง โอ
 อินตูกแหว ไปเอาละอะ หลอเขาไปเอา จะชา
 กิน อินบอหื้อชา คอจู้วักไวโอค้อไวจู้วัก
 ชาเดอะ ชาจะร้อหื้อรังหว่านอะ ชาจะร้อหื้อหัง
 กั้นหว่าชาชอนนี้เจากอจะชะบุดตายไปเฮกอน
 แลวจะคั้นมา อินก้อมาขอ กอเลยชะบุดตาย
 ไป อยู่ไคชักกั้งโจโม่กอคั้นมา กอฮื้อหว่า
 โอ อินโตนันมันมาโคมาผายคี่แลวจะเอา
 ไวกอน จะยักชาไวกอน เล้งไวกี้ ๆ แบ่งคอง
 แบ่งรังไสไวกี้ ๆ แลว แลวกอมันวันหนึ่ง อา จะ
 เอาอินไปอาบนํ้ากอน จุงไปอินนํ้าใหญ่ปุนกานํ้า

แหมมายคนหนึ่งมีลูกสองคน แล้วก้อ
 แหมมายนั้นจะตาย แหมมายนั้นก้อทุกขไม่มีอะไรแหละ
 แลวก้อสังลูกไ้วหา แม่จะตายนี้ให้กอนหมอยแม่
 ไวเนะ ตัวพี่อายไมเอาเนนออน ตัวน้องเอา ตัวน้อง
 นี้เอา เอาไวนี้จะเอาไวทำอะไร ตัวน้องถาม
 แม่อย่างนี้แม่กัว่า"โอ หากวอดอยากมากก็ให้
 เอาไปทำผายแหวไสแหวไสคล่องอะไรก็ได้
 นกไคขางมากินคู้โนรู แลวก้อมันก้อเอามา ถึงกราว
 มันทุกขมาคักถึงแม่มันคังไว มันก้อเอามอย
 นั้นมาคั้นป็นเชือก คั้นทำเชือก แล้วก้อไป
 ไสแหวหนทาง แลวไปไคอีเห็นมาตัวหนึ่ง"โอ
 อีเห็นตูกแหวไปเอาเดอะ"ตรงเข้าไปเอา จะชา
 กิน อีเห็นไมไหงา ขอชีวิตไว "โอ ขอไวชีวิต
 ชาเดอะ ชาจะร้องเพลงให้ฟัง"วานะ"ชาจะร้องให้ฟัง
 หากวาชาร้องเพลงนี้สูก็จจะสยบตายไปเสียกอน
 แลวจะคั้นมา"อีเห็นก้อมาร้องเพลงก็เลยสยบตาย
 ไป อยู่ไคชักกั้งโจโม่กอคั้นมา ก้อรู้สีกว่า
 "โอ อีเห็นตัวนี้มันมาโปรคมาชวยคี่แลวจะเอา
 ไวกอน จะรักษาวีกอน เล้งไวกี้ ๆ ทำกรง
 ทำอะไรไสไวกี้ ๆ แลว" แลวก้อมันวันหนึ่ง อา จะ
 เอาอีเห็นไปอาบนํ้ากอน จุงไปปรินํ้าใหญ่โนนนะนํ้า

อี๋ร้างบ่อยู่แหละ จูงไปริมน้ำปั่น เอาไปอาบนํ้า
 ปอกานายเออสะเปามา มาอันไต่สิน กอหวา อ่า
 จายตุก คอหรืออันนั้นเอะเคอะ ตกอกันอาฮาน
 บอมึงกีน หวอณา แลวกอจายจายตุกนั้น
 มันกอบอขาย อ่า บอขายแหละฮินชานมัน
 จางรอ บันทอนนี้เจ้าอยู่ในเออสะเปานี้
 ะยบตายไปหมคแหละ กิ่งโจโงมฐเจ้าจะ
 คั้นมาแลวกอบอขายหมันจักก่า แตกา
 ฮินจางรอแตกา นายเออสะเปากอโคคัก
 คานมันจะอี่ หวอแตกา เออ จะอันมึงเอา
 ฮินมึงรอโค กั้นหวาฮินมึงรอโหม่นอย่างหวานี้
 โคในเออสะเปาจะยกให้ออจายตุกนั้นกุนเคว
 มคทั้งเออสะเปา จะเอาหือเลย แลวกอไป
 คักกานกันแนอนกอบ มันกอบเอาฮินมันขอ
 ปอกานายเออสะเปาจะลุยไปมค ตายไป
 มคโคกิงโจโงมคคั้นมา โคในเออสะเปา
 โคเอาหือมันมค มันกอกินคิมึงมาแล้ว
 โอปูนงนันทา บอใจบูปี โอปูนบอเอา
 เลยมอยฮี่ บอเอา(หัวเราะ) แลวกอมัน
 กอเอามาเลงไวจะฮินฮินนะ โอปูนัน
 ฮินฮินจักหวา นองโคกินคิมึงมาแล้ว กอ
 มาคอ มาคอหวา โอ อายฮินมึงกอรอคี่แต่
 กุคยอมรักวันของวันเคอะ จะเอาไปรอ
 เอาเออสะเปาแถม แลวกอมาคอนอง
 นองกอบอหือ กอบอจู่แหละ คอเอาจุนโค

อะไรไม่รู้แหละ จูงไปริมน้ำปั่น เอาไปอาบนํ้า
 ปอกานายเรือสำเภามา มาเห็นอี่เห็นเข้า ก็ว่า"อา
 ชายทุกซ์ ขอหรืออี่เห็นนั้นเสียเถอะ ตกอคอาหาร
 ไม่มีอะไรกิน"วออย่างนี้หนา แลวกอจายชายทุกซ์นั้น
 มันก็ไม่ขาย"อา ไม่ขายหรอก อี่เห็นซ่านมัน
 ร้องเพลงโค มันร้องเพลงนี้สเจ้าอยู่ในสำเภา
 สยบตายไปหมคแหละ ครึ่งชั่วโมงสเจ้าจะ
 คั้นมา"แล้วก็ไม่ขายให้มันเลย "จริงหรือ
 อี่เห็นร้องเพลงโคจริงหรือ" นายเรือสำเภาก็โคคัก
 คานมันอย่างนี้ว่าจริงซี้"เออ อย่างนั้นมึงเอา
 อี่เห็นมึงร้องเพลงซี้ หากว่าอี่เห็นมึงร้องเพราะอย่างวาน
 ของในเรือสำเภาจะยกให้ออจายทุกซ์นั้นกุนเกี่ยว
 หมคทั้งเรือสำเภา จะเอาให้เลย"แล้วก็ไป
 คักคานกันแนอนกอบมันก็เอาอี่เห็นมันร้องเพลง
 ปอกานายเรือสำเภาสยบไปหมค ตายไป
 หมคโคครึ่งชั่วโมงก็คั้นมา ของในเรือสำเภา
 โคเอาให้มันหมค มันก็กินคิมึงมีมาแล้ว
 โอปูนงนันทา ไม่ใช่ผี โอผีไม่เอา
 เลยมอยฮี่ ไม่เอา(หัวเราะ) แล้วก็มัน
 ก็เอามาเลงไวอย่างนั้นอี่เห็นนะ โอผีนั้น
 ก็รู้จักว่า นองโคกินคิมึงมีมาแล้ว ก็
 มาขอ มาขอว่า "โอ อายอี่เห็นมึงก็ร้องเพลงคี่จริง
 กุชอ้มสักวันสองวันเถอะ จะเอาไปร้องเพลง
 เอาเรือสำเภาอีก" แล้วก็มาขอนอง
 นองก็ไม่ให้ ก็ไม่เลิกลมความคิดแหละ ขอเอาจุนโค

ขอเอาสินนั้นไป ยืมเอาสินนั้นไป อย่าไปฆ่า
 หื้อตาย อย่าไปเบะ เอามาส่งนา เออ กูจะเอา
 มาส่งมึง แล้วขอเอาสินไป ไปขอ บอกขอ
 จะโคกอบขอ อื่นขามันนาว เอาไปอาบ
 น้ำสินนาวจะเอามาไว้ถึงแตกก่อน ถึง
 แดก ถึงแตกแล้วคนแหง เอาไปรอก
 บอขอสินนั้นนา เลยนอขออีก โอ
 หลากมาบาน บอใดแล้ว ไคในเฮอสะเปา
 นั้นบอใด โอปี๋อายมาหิงบานกอชาสิน
 แอกอชาสินกอเอามาแปงแกงออม แกง
 รังกินเฮตักก นองไปโดยธา สินชาโค
 ปี๋อายกออินมึงกูเอาไปรอกออาบขอ
 กกอชาสินเฮแล้ว(หัวเราะ)โอ ชาแล้ว
 นี้ กูกทาวลาวโคมันปี๋อายเอาขวางไปตี
 ในพองนี้ ขวางไปเตาไฟ กูมันกวางไป
 เตาไฟนั้นแน โอ ปี๋เตาบอตกเตงกา บอ
 บอตกเตอ โอนองกอเอางไป ไปตี
 ในเตาไฟนั้นออกมาไสมงมันมคเ
 บอจางเอาที่ในแล้ว มันกอจะโค
 ปอดมันละกาในบุงกอเอาง
 จาน ตักน้ำอคตึงวัน
 จุนเกาไมโพทาโอ
 มันหลุนบินงินบินคำ
 บินคำมค ปี๋อายซี
 บอทดเกบกกอก
 จะโค มึงกค

ขอเอาสินนั้นไป ยืมเอาสินนั้นไป อย่าไปฆ่า
 หื้อตาย อย่าไปทำเอาบาสงหนา" เออ กูจะเอา
 มาส่งมึง" แล้วก็เอาสินไปไปรอกเพลงบอกให้รอง
 อยากรักไม่รอง "อืเห็นขามันหนาว เอาไปอาบ
 น้ำอืเห็นหนาว จะเอามาไว้ถึงแตกก่อน
 แดก ถึงแตกแล้วคนแหง เอาไปร
 ไม่รองอืเห็นนั้นหนาวเลยไม
 หลากมาบาน ไมไคแล้ว
 นั้นไมไค โอปี๋อายมา
 เสียก็ ภาวี่
 อะไรก็
 พื่อ

เตอะ เออไปเก็บเอาเตอะ บอปปี้อายไปเก็บ
 เอาไปแพวบานบิโกยชีเออะบอคาย ปี้อาย
 บอเอามอนันนา บินชีเออะบอคาย น่องไปเก็บ
 หือกอโตเตอเลกเทอนอยเตออันไปกิน เกา
 ไม่นั้นใหญ่มากของขึ้นมา ลุมมาปักไปไม้ขึ้น
 โทมนแหมเออะ บินเซงปีเซงขอ บินเซง
 จอยเซงขอ ทิด ๆ ปอกานายคายกายไป
 กายมาบอแะบอโต จำบิโกมาแะพัง มา
 แะพังเกาไม้นันนา เกาไม้นั้นโทมนอยมากามา
 เขาพะญาเจ้าเมือง กำไปเขาพะญาเจ้าเมือง
 ทวา โอจายทุกมีเกาไม้นั้นทหนึ่งไบมันปัก
 กันมันโทมนขนาด โอ ใจคนฮานลงไป
 ลงจากฮอดะลาคไป ไปขอเอาของมัน
 โอนันกอบอโต โอจะมาเอาเกาไมคองขาไป
 บอโต เกาไมขามันโทมน ตั้งวันนี้ได้กินโตไว
 กอมมีเกาไมนี้แหละ บอหอดัก บอหอกอดคุด
 เอา คุดเอาจนป้อเฒ่าไปถูกกัน กักเกก ๆ
 แควนไว มันบอโกนฮามฮอกบอแป เกาไบมัน
 กุลายบอลาย ฮามกอบอแป แลวพะญาเจ้าเมือง
 กอฮอนใจจึงลงมา ลงมากอดมากับไอนัน
 เอาเตอะ อายเออย กันหาวมึงหือเกาไมนี้ไป
 ปุกไวฮิมฮอดะลาคคองพะญาเจ้าเมืองปุ่นแล้ว
 กอพะญาเจ้าเมือง จะหือมึงบิโกลุดเคย แดกา
 แดกา มันกอลไปตักกอมเอาคนเคียว เอาใสมือ
 ขึ้นเมอฮิมฮอดะลาคพะญาเจ้าเมืองปุ่น เอาเมอปลูก
 ไวตัน พะญาเจ้าเมืองกอดเอามันไวบิโกลุดเคย

เอะ""เออ ไปเก็บเอาเอะ"บอปปี้อายไปเก็บ
 เอาไปถึงบ้านเป็นตะกร้าขะขรรคมดา พี้อาย
 ไมเอามอนันนา เป็นขะขรรคมดา น่องไปเก็บ
 ให้กักคราวละเล็กละน้อยเท่านั้นไปกิน ตน
 ไม่นั้นใหญ่มากสูงขึ้นมา ลุมมาปักไปไม้กัก
 โฟเราะอีกนะ เป็นเสียงปีเสียงเพลงเป็นเสียง
 จอยเสียงขอ กักคัก พอดานายชายกรายไป
 กรายมาไมแะไมได้จำเป็นได้มาแะพัง มา
 แะพังคนไม้นันนาตนไม้นั้นเพราะอยู่มากามา
 เขาพะญาเจ้าเมือง กำไปเขาพะญาเจ้าเมือง
 วา โอชายทุกมีตนไม้นั้นทหนึ่งไบมันปัก
 กันมันโฟเราะมาก โอ ใจคนหาญลงไป

ลงจากหอปราสาทไป ไปขอเอาของมัน
 โอนันกไม่ให้โอ จะมาเอาตนไม้องขาไป
 ไมโต ตนไมขามันโฟเราะ ทุกวันนี้ได้กินโตไว
 กิมิตนไมนี้แหละ"ไมยอมให้ไมให้กักเบงซุด
 เอา ซุดเอาจนพอเสียมไปถูกกัน กอดแกก ๆ
 แควนไว มันไมโคน หามออกไมไหว ตนไม้นัน
 คนมากเท่าไรหามก็ไม่ไหว แลวพะญาเจ้าเมือง
 ก็รอนใจจึงลงมา ลงมากอดมากับไอนัน
 "เอาเอะอายเออย หากวามึงไห้ตนไมนี้ไป
 ปุกไวริมหอปราสาทของพะญาเจ้าเมืองโนนแล้ว
 ก็พะญาเจ้าเมืองจะไห้มึงเป็นลูกเขย""จริงหรือ"
 "จริงจิ"มันก็ไปตักกอมเอาคนเดียว เอาใสมือ
 ขึ้นไปริมหอปราสาทพะญาเจ้าเมืองโนน เอาไปปลูก
 ไวนั้น พะญาเจ้าเมืองก็เอามันไวเป็นลูกเขย

+ + + + +
 อยุ่มาพะญาเจ้าเมืองกตายนะ กอตกมันป็นพะญา
 เจ้าเมืองสืบตอพอเมไปแลว

อยุ่มาพะญาเจ้าเมืองกตายนะ กอตกมันป็นพะญา
 เจ้าเมืองสืบตอพอเมไปแลว

+ + + + +
 กำนอมมีแลวหา

+ + + + +
 คำไม่มีแลวหา

+ + + + +
 นายดา วงศ์ใหญ่ผู้เล่า

+ + + + +
 พะญาเจ้าเมืองกตายนะจะนี้แหละ
 แลวขอจางกักรั้งแหละ กัดไปกิดมากอโอ
 กอในชอกำบอมมีแลวหา พะญาเจ้าเมืองกต
 คองยอชเปาเอาหลกให้เฆนมา มาแลว
 มาทามหลกให้เฆนหา โพธกำบอมมีแลวหา
 พองชา กนในกอบจางหา มีกนหนึ่งเป็น
 ออกปากมาหาว่า โอชอยจางหาแอ วางหา
 กอหาผอโด เหมอชอยออกเอนมา มาอัน
 นกปโปกนหมากปโป จับกิงไตนี้กมกน
 เนอ จับกิงเนอกอแงนกนกิงไต โอ กอ
 บอมมีกา มีแอ ชอยอันจะนั้นแหละ โอ
 จะนั้น พะญากอไชไตแตแอนกนนั้น เอามา
 ยองไวกับบาน เออ จะนั้นชอยจะไปเอา
 กอน ไอนันกอลงบานพะญาไป กอไป
 เาะะไหลเอานกอนันนั้น แยกมาเอาตามไม

พญาเจ้าเมืองกตายนะ อยางนี้แหละ
 แลวกัไมระะคิอะไรแหละ คิดไปคิกมาก"โอ
 ก้อยากรคำไม่มีแลวหา"พญาเจ้าเมืองกต
 ชอยรอยเปาเอาหลกโรโพธมา มาแลว
 มาถานหลกโรโพธมาว่า "ไครรคำไม่มีแลวหา
 บางนะ" กนไหนก็พูไค มีคนหนึ่งเขา
 ออกปากมาว่า"โอ ชอยพูไค" "พูไค
 ก็ลองวาคุช"เมื่อชอยออกเอนมา มาเห็น
 นกปโปกนหมากปโป จับกิงไตนี้กมกน
 เหนือ จับกิงเหนือก็แ่งนกนกิงไต"โอ ก็
 ไม่มีมั้ง"มีชี ชอยเห็นอยางนั้นแหละ"โอ
 อยางนั้น พญาก็อยากไคจริง ๆ นกนั้นนะ เอามา
 ร้องไวกับบาน"เออ อยางนั้นชอยจะไปเอา
 กอน" ไอนันก็ลงบานพญาไป ก็ไป
 เาะะหาไหลเอานกอนันนั้น แยกมาเอาตามไม

แอ เป็นคามไมเ็นบแอไป เก็กเค็ก ๆ ไป
 แกกแล้วกอเอาเป็นคามไมเ็นบแอ(หัวเราะ)
 ไปฮันกฮันนั้น ไหลไปไหลมากฮันนั้นบินไป
 เขาเกาเฒ โอ เอะจะโคเอานอไปฮันแงน
 ผอกอบินแตกังไม คามไมนั้นกอเอาไป
 แหละ อะ แหมมึงกูจะเอาเป็นคามไมนี้ยิ่ง
 เอาคอน กอจะเอ็จะโคห้อมันไปถูกนก
 นกกออยู่ในโซเกาเฒนั้น มาคักป็นหอกคเ
 ยิงขึ้นไป ตักบอแหลนตักบอแหลน ถาง
 แหวนแอขึ้นไป กอกแกก ๆ จีบไสนก ปบ นกนั้น
 กอบินไป แล้วไอนันกอแหลนไป ไหลโดยนกนั้นไป
 ไปตกใสน้ำคังสาเอา ไปตกปากาคังปุม
 อา ไหลไปไหลมา นกนั้นกอแหลนไปไอนันกอโลน
 โดยนกขึ้นโทยแลงไป น้ำคี่ปลอกนองสำน ๆ
 (หัวเราะ)แล้วคอนกนั้นคนเขาอุป กูกอน
 ไปครุเหยน ครุเหยนกอออกออยล็กแคนาฐเหยน
 นี้ เอาววยยาวยาววามาแสกอบอกตัก หลาก
 เอาผากอมนอยเ็นบแอมามาแสกอจับโอ
 กอก ๆ เกบเอาไคทุงป่ายหามหนึ่งกอกะไวนั้น
 แหละ บอจางเอามา เอามาบอแป อา กูจะโลน
 ไปบาน ไปวานปิวานนองมาโจยกอน เอา
 สุนตีนอุดฐั้นไว กอโลนมาบาน มาฮัน
 ชะนานริกไผ่วไธอยู่เรย ๆ อยุณา (หัวเราะ)
 มาเ็นหนึ่ง ไคปะตุไวจอมอมมาเ็นหนึ่งขึ้น
 ับปะตุไวจะวะ อะ บอจางบอกไฟแหละ โค

เสย เป็นหน้าไมเ็นบแอไป โคเค่ ๆ ไป
 แกกแล้วเอาหน้าไมเ็นบแอ(หัวเราะ)
 ไปเห็นนกฮันนั้น โลไปโลมากฮันนั้นบินไป
 เขาโคนเฒ โอ จะทำอย่างไรเอานะ ไปเห็นแหงน
 คู ก็เป็นแตกังไม หน้าไมนั้นก็เอาไป
 แหละ "อะ แหมมึงกูจะเอาหน้าไมนี้ยิ่ง
 เอาคอน ก็จะทำอย่างไคให้มันไปถูกนก
 นกกออยู่ในพุมกอเฒนั้น มาคักป็นโหคเสย
 ยิงขึ้นไป ตัก ไมออก ตัก ใบออก ถาง
 วึ่งแล้วขึ้นไป กอกแกก ๆ ถูกนกเขา ปบ นกนั้น
 กบินไป แล้วไอนันกวิ้งไป โลตามนกนั้นไป
 ไปตกใสน้ำคัง ซา ไปตกปากาคัง ปุม
 อา โลไปโลมา นกนั้นกวิ้งไป ไอนันกวิ้ง
 ตามนกขึ้นหวยแลงไป น้ำมีถึงนอง ซาๆ
 (หัวเราะ)แล้วกนั้นคนเขาอุป กูกั้น
 ไปครุปลาไหล ครุปลาไหลก็อา ก็อยล็กจริงหนารูปาเ
 นี้ เอาหวยยาวยี่สิบวามาแหกไไม่ถึง ลาก
 เอามีค้อไธนอยเ็นบแอมามาแหกไถูกหัว
 กอก ๆ เกบเอาไคยามสะพายหามหนึ่งกึ่งไวนั้น
 แหละ เอามาไมไค เอามาไมไหว อา กูจะวึ่ง
 ไปบาน ไปงานพิวานนองมาชวยคอน เอา
 สันตีนอุดฐั้นไว กวิ้งมาบาน มาเ็น
 พิคสิกไผ่วหัวอยู่หนา(หัวเราะ)
 มาเ็นหนึ่ง เป็ดประตุไวจันนิท มาเ็นหนึ่งก็
 ปิคประตุไวกวาง อา ไมรูจะบอกไกรแหละ ตัว

เควากอโกเมอ เมอกอฮามเอามากุนเควแ
(หัวเราะ)ฮามเอามากุนเคว แลวกอตกทันแหละ
ปอเภากออฮอหรีงกอไปแหมแหละ

โธลาบเบอเอ็ค

เดียวก็กลับไป ไปก็หามเอามาคนเคียวนะแหละ
(หัวเราะ)หามเอามาคนเคียว แล้วก็แค่นั้นแหละ
พอเขาก็นิรุเรื่องต่อไปอีกแล้ว

หัวลานเมาเห็ด

นายพงศ์ วงศ์ใหญ่: ผู้เล่า

มีแหมหญิงคนหนึ่ง เอาโพเจ็ดโพ
แล้วกอโธลามาเมินกันทั้งนั้น ทั้งเจ็ดคน
กอโธลามาหะเมอกัน ตันกอยูมา แหมหญิง
นั้นกอไปเอาโธละโพยูนาน โพนันกอไป
อยากชวามา กอไปเภาะเอ็คมาแบ่งแกงกิน เอา
มาแกลกิน ปากันเบอกอตายมคตังเจ็ดคน
ตันเมอกอกับจากไปเอาโธมา กอมาฮันโพตาย
ตังเจ็ด บอธจะเยะจะโคกอไปฮา รับปะเทรอ
มารับรองกันหือรับปะเทรอนั้นเอาไปชวาง
แล้วบอธอกับมา รับปะเทรอนั้นกอรับรอง
ถากับมากอบอยอมแหละ หือเอาไปชวางจน
แวง รับปะเทรอกอจัดการเอาไปชวาง เอาไป
เภา เอาไปเภาแล้วมันช่วยยกเอาโตที่ของ
นั้นไปแทนไว้ที่เก่านั้นแหม เออ มันกับมา
แหม จำจำบิตองเอาไปแหม เอาไปเภาแหม
มันกอเอาไปแทนแหมพุนตุ้รคกับมากอ
ยังอันอยู่ กอโคเอาไปชวางอยู่แหมนี้ กำนันกอ

มีผู้หญิงคนหนึ่ง เอาตัวเจ็ดตัว
แล้วก็หัวลานเหมือนกันทั้งนั้น ทั้งเจ็ดคน
ก็หัวลานเสมอกัน ที่นี้ก็ยูมา ผู้หญิง
นั้นก็ไปเอาพื้นทั้งตัวอยูนาน ตัวนั้นก็หัว
ชวามา ก็ไปหาเห็ดมาทำเป็นแกงกิน เอา
มาแกลกิน พากันเมากิตายหมดทั้งเจ็ดคน
ที่นี้เมียก็กลับจากไปเอาพื้นมา ก็มาเห็นตัวตาย
ทั้งเจ็ด นิรุจะทำอย่างใด ก็ไปหาสปีเทรอ
มารับรองกันให้สปีเทรอนั้นเอาไปเภา
แล้วไม่ให้กลับมา สปีเทรอนั้นก็รับรอง
ถากลับมาก็ไม่ยอมแหละ ให้เอาไปเภาจน
หมด สปีเทรอจัดการเอาไปเภา เอาไป
เภา เอาไปเภาแล้วมัน(เมียน)กลับยกเอาตัวที่สอง
นั้นไปแทนไว้ที่เก่านั้นอีก เออ มันกลับมา
อีก ก็จำเป็นต้องเอาไปอีก เอาไปเภาอีก
มันก็เอาไปแทนที่อีก ผลที่สุดกลับมาก็
ยังเห็นอยู่ ก็โคเอาไปเภาอยู่อีกหนึ่ง ที่นี้ก็

โคโถนเจ็ดนี้มันเอาไปขวางบันโทชุตตาย
 เอาไปเพากอพอจะโกเฐ็ด กอมีกุนไปเพาถาน
 กับมา มาปบใส่กันคีนัน กอเลยจับเอาคนเพา
 ถานนั้นขวางใส่กองฟอนนั้นแหม บินหวาตาย
 เช็ดไปตึงมอเพาถานนั้นแหละ

ตัวที่เจ็ดนี้มันเอาไปเผาเป็นตัวสุดท้าย
 เอาไปเผาก็อพอจะโกเฐ็ดเสร็จ ก็มีคนไปเผาถาน
 กอจับมา มาพบกันเขาที่นั่น ก็เลยจับเอาคนเผา
 ถานนั้นเผาใส่กองฟอนนั้นอีก เป็นอันว่าตาย
 หมกไปทั้งชายเผาถานนั้นแหละ

ไอเจ้งเหมง

ไอเจ้งเหมง

นายแสน หงส์คำ: ผู้เล่า

เหิงไอเจ้งเหมงนี้โคโถนบันจะนี่
 บินกุนยานกุนเม็งคัพพะ เจานาย แลวกอ
 ชา กอ มูเชอ จะนี่แหละ เป็นจะไปตานถาด
 แมวรี มันอยผากกองปายหนาปุน กำนี่แหบ
 หมายนั้นกอมคองตานแต่เหล็กแตนอย กอ
 ไซไปตานโตยเป็น กอหวาปิงกุนตูก บอโคตง
 โหมใส่คี่ แลวกออันชา คอเขาเออกับชา ชา
 กอบอหือเขา คอเขาเออกับคักบะ ตพะกอบอ
 หือเขา คอเขากับนาย เจานายกอบอหือเขา กอ
 เป็นไปมคแหละไปตานถาดแมวรีปนแล้ว กำนี่
 แหมหมายนั้นกอบอ จางเฮ็ดซัง บอโคไปตานกับ
 เป็น กอมาเจตนะตักกางใจแล้ว กอมากอ
 ถาดชา กอมคองตานแต่เหล็กแตนอยกอ

เรื่องไอเจ้งเหมงนี้หัวมันเป็นอย่างนี้
 เป็นคนบ้านคนเมืองพระเณร เจานาย แลวก
 ชา กอ มูเชอ อย่างนี้แหละ เขาจะไปทำบุญพระชา
 แมวรี มันอยผากแม่น้ำโขงฝั่งหนาโนน ฝั่งแม่
 มายนั้นก็มี ของทานแต่เล็กแตนอย ก็
 อยากไปทำทานกับเขา ก็ว่าเป็นคนทุกขไม่ไคตง
 โหมใส่คี่ แลวกก็เห็นชา ขอเขาเรือกับชา ชา
 ก็ไม่ให้เขา ขอเขาเรือกับพระกับเณร พระเณรก็ไม่
 ให้เขา ขอเขากับนาย เจานายก็ไม่ให้เขา ก็
 เขาไปมคแหละไปทานพระชาแมวรีปนแล้วที่นี้
 แมวรีนั้นก็ไมรูจะทำอย่างไร ไม่ไคไปทำทานกับ
 เขาก็มาอธิฐานในใจ แลวกก็มากอ
 เจตมหาราย ก็มีของทำทานแต่เล็กแตนอยก็

เอาตานนั้นเฮ กอผาคณะนาท้อมีหลุขามจ่าย
 จ่ายหนึ่งกอดื้อไปชนาบเจาชนาบนาย จ่ายหนึ่ง
 ทื้อไปชนาบตุนาบพะ จ่ายหนึ่งทื้อไปชนาบ
 ขากอมเซอ หวจะนั้นกอบินแตนา บูนมัน
 ละกา อยู่ไปอยู่มากเกิดมีหลุขามจ่ายแตรม
 คังกำผาคณะนาท้อมีหลุขามจ่าย กอจื่อโอเจงเหมง
 โอกับปากบิโฮพีเกดกานักจะเหลาโอเจงเหมง
 เฮเกิน

โอเจงเหมงโอลักเลอปลอเลอเหมงนั้นแหละ
 กอไปก่งพะญาเจาเมืองหวาวันพุทจะชาย แพร
 วันพุทมา พะญาเจาเมืองกวหา เออ โอเจงเหมงเอา วันพุทนี้มาพุทเจาเมืองกัวา"เออ โอเจงเหมงเอา
 ึ่งนโกไปนี้ จะโคหวาวันพุทจะชายบะควนนี้ก็ยัง
 บอขายหอกอมพลั่ววันพุทเคอน เหมอนโก
 บินเหมอนโค แพรวันพุทมาทอนล่อ ขอยกอ
 จะรายหวาจะนั้น พะญาเจาเมืองกวเกิด บอจาง
 โคใจซึ้ง กำนีโกนไปแหละ ไปกอไปร้อปลา
 แะโคโคหนึ่ง แลวกอเอาเจกมคฮางเฮ แลวกอ
 เอาใส่ไว้ในน้ำนั้นแหละ แลวกอคอนควายไป
 แกว่นไว้ในเถินป่น แปะเจิกยาว ๆ ปาคินกอ
 คอนควายนันกอดังปกป๊ก ๆ แลวกอมาจเคาหวา
 ไซโคควายกอกควายกอยุติณ กจะคายหาทอง
 เอาเงินมาเถาะ เออ เอากอเอา หวจะนั้น อาย
 นั้นกอเอาเงินท้อหาทอง ไคเงินหาทองกอนไป
 บาคือซื้อควายกจะไปโคธา มีกาทอนมันอยู่
 หันแอ แตบิโนป้าชอยในน้ำบักคินนี้คอน
 นั้นกอแนน ไคเงินหาทองนั้นกอไปพันแป

เอาพาทานนั้นเสีย ก็ปรารธนาให้มีลูกชายสามคน
 ชายหนึ่งก็ให้ไปขังคับเจ้าขังคายนาย ชายหนึ่ง
 ให้ไปขังคับพระขังคับเถร ชายหนึ่งให้ไปขังคับ
 ขากอมเซอ วาอย่างนั้น ก็เป็นจริงนะ บุญมัน
 กระมัง อยู่ไปอยู่มากเกิดมีลูกสามชายจริงสม
 คังคำปรารธนา ลูกสามชาย ก็ชื่อโอเจียงเมียง
 โอกับปลา กับโอผีเกิด ที่นี้ก็จะเลาโอเจียงเมียง
 เสียก่อน

โอเจียงเมียงโอฉลาดยิ่งกว่าพอกวาแมนนั้นแหละ
 ก็ไปกูเงินพุทเจาเมืองวา วันพุทนี้จะไซ ถึง
 วันพุทนี้มาพุทเจาเมืองกัวา"เออ โอเจียงเมียงเอา
 เงินโกไปนี้ยังใจวาวันพุทนี้จะไซประเดียนนี้ก็ยัง
 ไมไซไซ"ก็ยังไม่ถึงวันพุทนั้น เหมอนก็
 เป็นเมื่อนี้ถึงวันพุทนี้มากอนเกิด ขอยก
 จะไซ"วาอย่างนั้น พญาเจาเมืองก็โกรธไม่อาจจะ
 ทำอะไรได้ ที่นี้ก็หนีไปแหละ ไปก็ไปซื้อปลา
 แะโคตัวหนึ่ง แลวกอเอาเชือกมัดหางเสียแลวก
 เอาใส่ไว้ในน้ำนั้นแหละ แลวกอไมคอนควายไป
 แกว่นไว้ในปาโนน ทำเชือกยาว ๆ ปลาคินก็
 ไมคอนควายนันกอดัง ปกป๊ก ๆ แลวกอมาโกทกเขาว่า
 "อยากโคควายก็ควายกอยุติณ กจะขายหารอง
 เอาเงินมาเถาะ""เออ เอาก็เอา"วาอย่างนั้น อาย
 นั้นก็เอาเงินให้หาทอง ไคเงินหารองก็หนีไป
 โอตัวซื้อควายก็จะไปโคอะไร เลามีแต่ไมคอนมันอยู่
 นั้นนะไซ ที่จริง เป็นปลาชอยในน้ำโนนก็คินนี้ คอน
 นั้นกอดัง ไคเงินหารองนั้นก็ไปพัน(ไม่ทำ)แพ

หันแพก็ลองนำไป ไปก็มีแม่เขาคัวหนึ่งกับ
มีสาวน้อยตัวหนึ่ง มาชักเสื้อผ้าอูบนานันไป
ก็เอาแพไปจอด ก็ไปโกหกแม่เขาวา"โอ ส
อยากได้เงินได้ทองก็ไปเถอะ ไปกับข้าเถอะ โอ
บอเงินบอทองนี้มีมากมายแหละ ที่นึ่ง
ที่กินที่ดกแต่งอย่างไรกับ"แม่เขานั้นก็เชื่อคำจริง ๆ
แหละ"เอาอื่นน้อยนี้ไปด้วย"ว่าอย่างนั้น เอาทั้ง
อื่นน้อยตัวเป็นสาวนั้นไป ไปด้วย ก็ลองแพไป
ไม่มีบอเงินบอทองอะไรหรอก ก็ไปอยู่ที่ไกล ๆ ก็ไป
ทำกระท่อมนอนอยู่ริมอยู่ขึ้นชวนกันหาเลี้ยงอินทรีชีวิตไป
อย่างนั้นอยู่มากมาไม่นานเท่าใด ก็กลับมากหาพญา
เจ้าเมืองมวก"เฮอะ โอ้เชียงเมียงมิงบาหรือ""เออ
ประเคียวนี้ก็จะมาอาราธนามาเชิญเจ้านี้ไปที่เรือน
ชา ชาอีกโดยยุดินดีหาที่สุกมิได้แหละ พนทาง
ก็ดี ไปนี้โดยยุดินดีหาที่สุกมิได้แหละ พนทาง
"แล้วของกินก็ให้หาเอา ปากที่เดียว"ที่นี้พญา
เชื่อคำมันก็ไปจริง ๆ แหละ เอาเสนาไปด้วยเสียคนหนึ่ง
ไปก็เข้าเฝ้าเขาป่า เขาป่าแถมปากา จะได้
ไปให้ถึงอย่างนั้นแหละ พญาว่า"ทำไมถึงว่า
พนทางนี้ว่า ยุดินดีหาที่สุกมิได้"โอ้เชียงเมียง
ก็ว่า"เจ้าก็ให้หาสุกทางแล้วมิใช่หรือ ประเคียวนี้
ก็""อี อย่างนี้ไปเถอะ"" ที่นี้ถึง
เรือนช้อยแล้ว" ไปถึงเรือนมัน มันก็ถึง
ตัวแปรนะแหละ ตัวฝึกยานี่แหละมาต้อนรับเจ้า
เจ้านั้นก็ว่า"ทำไมถึงว่าของกินต้องห้ามส่งเขาปาก

หันแพก็ลองนำไป ไปก็มีแม่เขาคัวหนึ่งกับ
มีสาวน้อยตัวหนึ่ง มาชักเสื้อผ้าอูบนานันไป
ก็เอาแพไปจอด ก็ไปโกหกแม่เขาวา"โอ ส
อยากได้เงินได้ทองก็ไปเถอะ ไปกับข้าเถอะ โอ
บอเงินบอทองนี้มีมากมายแหละ ที่นึ่ง
ที่กินที่ดกแต่งอย่างไรกับ"แม่เขานั้นก็เชื่อคำจริง ๆ
แหละ"เอาอื่นน้อยนี้ไปด้วย"ว่าอย่างนั้น เอาทั้ง
อื่นน้อยตัวเป็นสาวนั้นไป ไปด้วย ก็ลองแพไป
ไม่มีบอเงินบอทองอะไรหรอก ก็ไปอยู่ที่ไกล ๆ ก็ไป
ทำกระท่อมนอนอยู่ริมอยู่ขึ้นชวนกันหาเลี้ยงอินทรีชีวิตไป
อย่างนั้นอยู่มากมาไม่นานเท่าใด ก็กลับมากหาพญา
เจ้าเมืองมวก"เฮอะ โอ้เชียงเมียงมิงบาหรือ""เออ
ประเคียวนี้ก็จะมาอาราธนามาเชิญเจ้านี้ไปที่เรือน
ชา ชาอีกโดยยุดินดีหาที่สุกมิได้แหละ พนทาง
ก็ดี ไปนี้โดยยุดินดีหาที่สุกมิได้แหละ พนทาง
"แล้วของกินก็ให้หาเอา ปากที่เดียว"ที่นี้พญา
เชื่อคำมันก็ไปจริง ๆ แหละ เอาเสนาไปด้วยเสียคนหนึ่ง
ไปก็เข้าเฝ้าเขาป่า เขาป่าแถมปากา จะได้
ไปให้ถึงอย่างนั้นแหละ พญาว่า"ทำไมถึงว่า
พนทางนี้ว่า ยุดินดีหาที่สุกมิได้"โอ้เชียงเมียง
ก็ว่า"เจ้าก็ให้หาสุกทางแล้วมิใช่หรือ ประเคียวนี้
ก็""อี อย่างนี้ไปเถอะ"" ที่นี้ถึง
เรือนช้อยแล้ว" ไปถึงเรือนมัน มันก็ถึง
ตัวแปรนะแหละ ตัวฝึกยานี่แหละมาต้อนรับเจ้า
เจ้านั้นก็ว่า"ทำไมถึงว่าของกินต้องห้ามส่งเขาปาก

โคมี่ไถโน ไอ่เจ้งเหมงกอดหวา กอคือเจ้ากิน
 อยู่ประเคี้ยวโนโต ร่องมือแหละฮามเขาปากอยู่
 โด กินโถนี่ท้องใจของมือ กั้นบอของ
 มือกอมอจางกิน(หัวเราะ) โอ อันจะนี่
 จุกมานี้ โอ บอถาฮอนใจ ไปเลาะฮอน
 กานกินซั้งกอมมี โจเอาเจ้ากับเฮนาไป
 ยิงนกเกิน ถามีกางกอดจากโตแหละ กั้น
 เมอชิงโตโน แหะบอชดแหละโตโตโตแหละ
 หวาจะนั่น กอมายบอกแหมเจ้านั้นแหละ ชานก
 กาแกว่หึ่งโตหนึ่ง เอาไวราชอนโตหนึ่งเอาไวบุง
 ฮ่าโตหนึ่งเอาไวรองเขยโตหนึ่ง แลวกอโจกั้น
 ไปแหละ เอาไปฮายิงนก แหมเจ้านั้นหาไวเฮก
 ไปแพวป่า ฮูแรงนกดองนกกันคี่ หนกคือ
 กอดาวางฮัน ปีมใส่ยั้งตก เออ หื้อไปตาย
 อยู่หึ่งนั้นเนอ ไปซึ้งยั้งแทมตกหื้อไปตายอยู่
 ภาวอนนั้นเนอ ยิงโถนรามาหื้อไปตายอยู่
 มุงฮ่านนั้นเนอ ยิงโนสี กอหื้อไปตายอยู่ของ
 เขยต้น หวาจะนั่นบอแหละนอเอาโคสีโตแล้ว
 นี่ โอ พะพาเจ้าเมืองกอดหวาจะนี่บอตก
 บอฮันรังฮันหื้อไปตายอยู่เอนั้น บอคอนมี
 รักเตอแหละจะนี่ หวาจะนั่นกอดหวามีโจกั้นปอก
 มา แหมเจาจะโคอา ยิงนกหื้อมาตายอยู่หึ่ง
 บอมมีนา เออ ขอยไปนอคอนไปนอคอนมีแท
 ตายอยู่หึ่งนั้น ยิงแทมก่าตายอยู่ราชอนบอมมี
 อา บุงฮ่า ของเขยนั้นไปตองโตไปกอด
 ไคมาแหละ คี่ในกอดฮาไคมาสีโตกอมมาแปง

ใจ มีที่ไถโน"โอไฉียงเมียงก็ว่า "ก็เจ้ากิน
 อยู่ประเคี้ยวโนโต สองมือตองฮามเขาปากอยู่
 โง" กินถั่วนี้ตองไซสองมือ หากไปสอง
 มือก็กินไม่ได้(หัวเราะ)" โอ อย่างนี้
 โททกมานี้""โอ ไม่ตองรอนใจไปเลาะอาหาร
 การกินอะไรก็ไม่มี ชวนเอาเจ้ากับเฮนาไป
 ยิงนกเกิน ถามีหน้าไม้ก็ไคมากแหละ หาก
 ไปยิงตัวไหนด ก็ไม่พลาดแหละไคทุกตัวแหละ
 วาอย่างนั้นก็มาบอกแม่เจ้านั้นแหละ ชานก
 กาแกว่หึ่งตัวหนึ่ง เอาไวที่ไซฮอนตัวหนึ่งเอาไวกระบุง
 ราวตัวหนึ่ง เอาไวที่ไซชยะตัวหนึ่ง แลวกี่ชวนกัน
 ไปแหละ เอาไปเที่ยวยิงนก แม่เจ้านั้นหาไวเสียก็
 ไปถึงป่า รุเสียงนกร่องฮันที่ไหนดคี่
 ก็นาวหน้าไม้ฮัน"ลูกปิ่นใส่ยั้งตก เออให้ไปตาย
 อยู่หึ่งนั้นนะ" ไปก็ยั้งอีก "ให้ไปตายอยู่
 ที่ไซฮอนนั้นนะ"ยั้งครั้งที่สาม"ให้ไปตายอยู่
 กระบุงรำนั้นนะ"ยั้งครั้งที่สี่"ก็ให้ไปตายอยู่ที่ไซ
 ชยะนั้น"วาอย่างนั้น"พอแหละนะเราไคสีตัวแล้ว
 นี่"โอ พญาเจ้าเมืองก็ว่า "อย่างนี้ยังไม่ถูก
 ไม่เห็นอะไร ก็ให้ไปตายอยู่เรือนนี้ ไม่เคยมี
 สักทีแหละอย่างนี้"วาอย่างนี้ก็ว่ามีชวนกันกลับ
 มา"แม่เอาอย่างไรเล่า ยิงนกในหมาตายอยู่หึ่ง
 มีหรือเปล่า""เออ ขอยไปตูกอน"ไปตูกมีจริง ๆ
 ตายอยู่หึ่งนั้น "ยั้งอีกครั้งตายอยู่ที่ไซฮอนไม่มี
 หรือใจ กระบุงราว ที่ไซชยะนั้นไปตูก"ไปก็หา
 ไคมาแหละ หันก็หาไคมาสีตัวก็มาทำ

วนแ แ่งกีนกอหือแหมเณนัณแ่งหือพัน
 ราเหมอแลว เมม้นกอโชดชั้นไอเ่งเหมงนัณนา
 ะแหมนี้ อีอันนี้เอยแ่งแกงกอยากนึ เจ้า
 ากอยากชาวมาแลวน กอชะล้งต้งต้ง กอไปธา
 บบ เอาคอนกหนึ่งกอไปบวบแหมเณนัณ แหม
 ากกอโคโนเขาไปในทองปน ม้นเอาคอน
 าบวบ บึง ๆ ๆ บวบข้งกอบออยู่แหละ
 บวบขะระลือ ข้งกอบออยู่แหละนา บอธาย
 บอดีกอกจากเกดแหมเณาโตนอนพัน กอจัก
 เอาโตนินชาวนันออกมาแอ โอ งาม
 ะหมอบบุนหวา ทุมมาบาทุมมา ๆ บุน
 ทุม ๆ ๆ แลวกอจักแคนออกมา
 ทุมมาแคะ(หัวเราะ) โอ บาโตนันมีคอน
 วิเศคักโค แลวกอเอาคอนนี้หูกูเฮ
 ะเราะ กูกอจะบอเอาโศค บอเอาตาข้ง
 เกอแหละ กูกอจะไปบวบแหมกหือแหมก
 ทุมมาแหม บะเควนีแหมกเอาทวาจะนั
 กวโอ เจ้าจะเอากอเอาโละ บอจางเ็ดข้ง
 ม้นกอโหลคเอาคอนหือเจ้า กอโจก้นบอ
 บา มาแพวกออันแหมท้งอยู่โศคอนัน
 โตนันแอ เมอกอเอาคอนนัเขาโศค
 แหมเณากอทวา ทุมมาบาทุมมา ๆ บวบ ๆ
 นีเอาจนแหมเณาทายนี้(หัวเราะ) แหมเณ
 ทายกอเกดหือไอเ่งเหมงแหมแลวอีแหม
 ม้นบาโตนีมา เอาคอนนี้ทอมาบวบแหมก

กีนะ ทำกีนก็ให้แหมเณนัณทำไ้หม้น
 คอยเมื่อไรก็ไม่เสร์จก็โกรธเมียมันชั้นไอเ่งเ่งเมียง
 "ทีเมนี้ อีคนนี้เว้ย ทำแกงก็ยากนึ เจ้า
 ก็หิวชาวมาแลวน" ก็ต้งต้งก็ไป
 ติ เอาไมคอนคหนึ่งก็ไปตีแหมเณนัณ แหม
 ะเขาก็วิ่งเขาไปในทองโนน ม้นเอาคอน
 ะชาติ บึง ๆ ๆ ติอะไรก็ไม่รแหละ
 ติว่าทอนกไม่ร อะไรก็ไม่รแหละนะ ไม่ราย
 ไม่ดีก็โกรธแหมเณาควนอนนั้อย่างยัง ก็ชัก
 เอาตัวเป็นสาวนัออกมาแอ โอ งาม
 เมื่อต้นว่า "ทุมมา ทุมมา" ติ
 ทุม ทุม ทุม แลวกัดข้งแคนออกมา
 ทุมมาจริง ๆ (หัวเราะ) "โอ โอตัวนี้มีคอน
 วิเศคักนี้ แลวกัดเอาคอนนี้ใหญ่เสีย
 เกอะ กูกัดจะไม่เอาโศคไม่เอาทวาอะไร
 แหละนะ กูกัดจะไปตีแหมกให้แหมก
 ทุม(สาว)มาอีก ประเคียวนี้แหมกเอา" ว่าอย่างนั้น
 ก็"โอ เจ้าจะเอาก็เอาเถอะ" ไม่รูจะทำอย่างไร
 ม้นก็เลยเอาคอนให้เจ้า ก็ชวนกันกลับ
 มา มาถึงก็เห็นแหมนัอยู่หัวระเบียงนั
 ตัวนั้นซี ไปก็เอาคอนนัเขาทวค
 แหมเณากัว่า "ทุมมาซีทุมมา ๆ" ติ ๆ
 นีเอาจนแหมเณาทายนี้(หัวเราะ) แหมเณ
 ทาย ก็โกรธให้ไอเ่งเ่งเมียงอีกแล้ว "ทีเม
 ม้น โอตัวนี้มาเอาคอนนี้ให้มาตีแหมก

จนหวาดายนี้ไปม้คมา เคาก่อไปม้คมา
 แอ ม้คมาก่านีโก โอ บอถาขแหละ เจา
 ธาไซโคนี้ เจาธาเอามาเนี จะมาเอาโตค
 ึงจะโค กอบอจางเบะจะโค กกออินคมีง
 ื่อมีงไปเม็งวอง ื่อฮันหนาเจาวองเจามานัน
 มาเลาะ ื่อโคทรบมา กันบอจะนันมีงตายแหละ
 โอเจงเหมงกอ เออ ื่อไปกอไป มันกอไปไปแพว
 เม็งวองปนแอ แพวเจาวองปน หอกอัยบ
 ทามโธบออุโธ ทามยางบออุธางทอกอัยบ
 มัค กนโตคทอนัน กอมีโตหนึ่งกอโตค
 ตายแหละ โตคซากุน กอม้คมาป็นกกันไว
 ัน หวาคำมาเอาไป เอาไปใส่คูกนาว ื่อมัน
 ตายเอ ื่อโตนันมันกอกอทำโธโละ มัน
 กอโ ื่อ โอเจงเหมงกอทามมีงจะโ ื่อยัง
 โ ื่อทกคเป็นจะเอาไปใส่คูกนาว ปักหนึ่งกอ
 ตายแลวเอา โอ บอถาโกแหละจางมัน
 เตะโ ื่อในกอบอป็นยัง หวาจะนันชลามา
 ป็นกอเอาไปใส่คูกนาวแอ ใส่คูกนาว กอ
 โ ื่อหึงเหมอเค็กมา กอนาวมารัว ๆ แลวนี
 เอาใจเอาคอบอโค มันกอโตนปักโ ื่อ
 ของกุนกอกันกันในทุกันแหละ วดกันจน
 เหวอแตกออก บอณาวแหละกันกันนี้
 ออกก่าล้ง งามเทอ คันหนึ่งนีนาวราม
 เทอ เคากอกันกันจะนัน หึงป้อแจงมา
 กอบอนาวแหละ หอกอไปเซวบเซวั้ง

จนหวาดายนี้ ไปม้คมา" เขาก็ไปม้คมา
 ม้คมาทีนี้ก็"โอ ไมควรมาทรอก เจา
 อยากโ ื่อเองนี เจาเอามาเองนี จะมาเอาโทษ
 อะโรยอย่างไรโค"ก็ไมรจะทำอย่างไร"กุกัสสารมึง
 ื่อ มึงไปเม็งวอง ื่อเห็นหนาเจาวองเจามานัน
 มาเลาะให้โ ื่อรปมา ถ้าไมเรนันมีงตายแหละ"
 โอเจียงเมียงก็"เออ ื่อไปก็ไป"มันก็ไปไปถึง
 เม็งวองโนนซี ถึงเจาวองโนน ฮอกักจับ
 ถามหัวไมรหัว ถามหางไมรหาง ฮอกักจับ
 มัค กนโทษฮอนันก็มีตัวหนึ่ง ก็โทษ
 ตายแหละ โทษมาคน ก็ม้คมาป็นกกันไว
 ัน วา"หำมาเอาไปเอาไปใส่คูกนาว ื่อมัน
 ตายเสีย"ฮอตัวนันมันก็รู้คำภาษาคอนี ัน
 ก็ร้องโ ื่อ โ ื่อโอเจียงเมียงก็ถาม"มีงจะร้องโ ื่อหำไม"
 "ร้องโ ื่อก็เขาจะเอาไปใส่คูกนาว สักกรูหนึ่งก็
 ตายแลวเรา""โอ ไมตองกล้วทรอก งามมัน
 เตะโ ื่อในกอกันเป็นอะไร"วออย่างนัน สายมา
 เขาก็เอาไปใส่คูกนาว ใส่คูกนาว ก็
 โอ ถึงเมือคักมา ก็หนาวมารัว ๆ แลวนี
 หำอะไรไมได้ มันก็กระโจนเข้าโ ื่อฮอ
 สองคนก็ปล้ำกันโ ื่อคูกนนั้นแหละ วดกันจน
 เหวอแตกออก ไมรสักหนาวทรอกปล้ำกันนี้
 ออกก่าล้ง สามครั้ง คันหนึ่งนีนาวราม
 ครั้ง เขาก็ปล้ำกันนอยางนัน ถึงพอรุงแจงมา
 ก็ไมหนาวแลว ฮอกักไปเซียบเซียบอะไร

กอใจกันมาโกประตุ กอยังอยู่ไว้ โอ้ เคา
 ของกุนนี่ป็นจะโคมบุนนึ่งบดตาย เอา
 ปอกไปทีเจ้าวองบุน เจ้าวองกอหวาเอาไป
 ใสกุ่มคหงามบุน หวากะนั้น เออ หอโต
 นั้นกอไ้เหมเอาะ กำนันคหงามนี้
 จาคโตใหญ่นี้ มาคบมากินเฆามคแหละ ก็น
 โนนีออกมาสามเตหวากะนั้น โอ้เจงเหมง
 กอหามหอโตนั้นหวาป็นจะโค เป็นจะเอาไป
 ใสกุ่มคหงามนี้ เหาจะตายละกา เหาโซอยากข้ง
 ป็นกอหอกา คอข้งกอโคกา โต โอ้เจงเหมงกอ
 หวาคออยสามแบก ไซกินออย จะตายแล้ว
 กอคอกิน หอกอ้นออยมาหิเฆามแบก
 แบกเขาไปในคูกบุน เคากอฮับประตุแล้วกอ
 เคากอออกมา เด็กมากอมคกออกมา
 รับ ๆ ๆ ออกมาแล้วนึ กำนันโอ้เจงเหมงกอ
 ยบเฆามคออยนันทังล้งฐันนีกอ มคก
 กินออย อิมกอปาย เด็กมากอออกมาเหม
 กอเจงสามมคกอแจ่งแล้ว เงออยสามมค
 มคกอบอมาแล้ว เคากอหมทอกอมาผอโค
 ประตุคอกอยังมียอยู่ไว้โอ้ เคาณีนันบุนบดทอง
 ขาแหละ เอาไปโคเจ้าวองกอน หวากะนั้นแลากอ
 เอาเมอทีเจ้าวองบุน เหาเมอนีไปโคกลางเอน
 เจ้าวองนี้ ป็นธาบอหอยคกอแหละป็นเอา
 คายบโยไว้ บอหิดแงนผอเจ้าวอง กันแงน
 เคากอจะพัน ไปเคากอมากินเลงกินรังแบง

ก็ชวนกันมาไซประตุ ก็ยังอยู่ไว้ "โอ้ เคา
 สองคนนี้เป็นอย่างไร มีบุญนี้ ยังไม่ตาย"เอา
 กลับไปที่เจ้าวองโนน เจ้าวองก็ว่าเอาไป
 ใสกุ่มคหงามโนน วาอย่างนั้น เออ ฮอตัว
 นั้นก็ร้องไห้กแล้ว "พื้นมคงามนี้
 ตัวใหญ่มากนี้ มาคบมากินเราหมคแหละ ก็น
 โนนีออกมาสามครั้ง"วาอย่างนั้น โอ้เจงเหมง
 ก็ถามฮอตัวนั้นวาเป็นอย่างไร "เขาจะเอาไป
 ใสกุ่มคหงามนี้ เหาจะตายละนะ เหาอยากกินอะไร
 เขาก็หะ""ขออะไรก็ให้หรือ""ได้"โอ้เจงเหมงก็
 วา"ขอออยสามแบก อยากกินกอย จะตายแล้ว
 ก็ขอกิน"ฮอก็พันออยมาให้กินสามแบก
 แบกเขาไปในคูกโนน เขาก็หับประตุ แล้วก็
 เขาก็ออกมา คิกมากิมคก็ออกมา
 รับ ๆ ๆ ออกมาแล้วนึ พื้นโอ้เจงเหมงก็
 จีบเฆามคออยนันทิมล้งฐันนีก มคก
 กินออย อิมกพันไป คิกมากิออกมาอีก
 ก็หมคสามมคก็ร้งแจ่งแล้ว หมคออยสามมค
 มคกไมมาแล้ว เขาก็หมฮอกิมาค ไซ
 ประตุคกยังมีชีวิตอยู่ไว้"โอ้ เคาณีนันบุนไม่ตอง
 มาทรอก เอาไปบอกเจ้าวองกอน"วาอย่างนั้นแลวก
 เอาไปที่เจ้าวองโนน เหาไปนึไปโคถุนเรือน
 เจ้าวองนี้ เหาไม่ให้เขยกอเลยแหละ เหาเอา
 คายกคหัวไว้ ไม่ให้แงนคูกเจ้าวอง หากแงน
 เขาก็จะพัน ไปเขากิมากินเล้งกินอะไร ทำ

โกทม คามทมบินจันป็นปลาอาธานซ้งเอา
 มา มาต้งให้อีเจียงเมียงกิน อีเจียงเมียงก็ไม
 กิน "โอ อันนี้บอใจของกินตู กอกินมึงนี้
 บินจะโค บินพักกาดหยอด ทวาจะนี เคากอ
 ไปพักกาดหยอดมา เออะแปงเอา แปงเอา
 โตเคว ไอนันกอมาท้งหบอเฮตี ๆ กอมาจอ
 พัก แลวกอแปงธาว เอาเจิกผานเอกอ
 มากอเอาพักนัน หอยเจิกนันไปแหละ มั่นกอ
 กินเหงงสะแกงจะนีกินหือเอาเขาใส่ปาก
 กินพักกาดนัน แงน ๆ ซินไปคากอมอ
 เจาวองปน มั่นกอเคนใส่ลงคีน บินทวาโค
 หรบเจาวอง ไคมคแลวกอสังลาเคา แลว
 กอออกมาแอ มากอไปแพวบานแพวเม็ง
 พะญาเจาเม็งกอทวามึงนี้ไคหรบเจาวองมานา
 ไค กอเอาออกมาเปะ มาหือมันผอ โอคี
 บอบินซ้งกานีกออยู่ปอยมามากอยู่ในฮอใน
 เฮินเจานั้นแหละ อยู่ปะคิบัคกับเจากับนาย
 อยู่ทัน อยู่ไปอยู่มามั่นกอไปนอนนังเมพะญา
 เจาเม็ง เออะ เคาซินเกคฮันกอยบเอาไป
 ษาแหมแลว กำนีกอมันทวา โอ๊ะเอาไปซากอ
 บอบินซ้งแหละ หือซานไซโลง ๆ ใหญ่ ๆ เอาชา
 ใส่แลวเอาไปไว่ปายกอด้านปน กอมะดาน
 เนอนำปนแลวกอปอมลง กอตายแหละ ปอม
 ตกน้า เคากอหังกามันแต แปงไซโลงแลว
 กอเอามันใส่กอกำนีกอใจกันฮามไป ซินไป

โกทม ชาหมทม เป็นเนื้อเป็นปลาอาหารอะไรเอา
 มา มาต้งให้อีเจียงเมียงกิน อีเจียงเมียงก็ไม
 กิน "โอ๊ะ อันนี้ไมไรของกินตู" ของกินมึงนี้
 เป็นอย่างไร" เป็นยอกคักกาด"วาวางนี้ เขาก็
 ไปเค็คยอกคักกาดมา"เอา ทำเอา ทำเอา
 ตัวเดียว" ไอนันก็มาคั้งหมอเสียให้ตี ก็มาแกง
 ด้ก แลวกั้ทำราว เอาเชือกซึงเสีย ก็
 มากเอาคักนัน หอยเชือกนันไปแหละ มั่นก็
 กินเอียงตะแคงอย่างนี้กินให้อาเขาใส่ปาก
 กินคักกาดนัน แงน แงนซินไปคากค
 เจาวองโนน มั่นก็เขียนใส่ลงคีน เป็นอันว่าโค
 รูปเจาวอง ไคหมคแลวกั้สังลาเขา แลว
 ก็ออกมา มากก็ไปถึงบ้านถึงเมือง
 พญาเจาเมืองก็ว่า"มึงนี้ไครูปเจาวองมาหรือเปล่า"
 "ไค"ก็เอาออกมาเทียบกัน มาให้มันดู"โอ คี
 ไมเป็นไร"พีนีก็อยู่ไปอยู่มากอยู่ในหอใน
 เรือนเจานั้นแหละ อยู่ปฏิบัติกับเจากับนาย
 อยู่ทัน อยู่ไปอยู่มามั่นก็ไปนอนกับเมียพญา
 เจาเมือง เออะ เขาก็โกรธเห็นก็จับเอาไป
 ฆาอีกแคว ที่นี้ก็มันว่า "โอ เอาไปฆากั้
 ไมเป็นไรหรือ ให้อาใส่ไปใหญ่ ๆ เอาชา
 ใส่แลวเอาไปไว่ปายกอนมะดานโนน ตนมะดาน
 เห็นอนำโนน แลวโชนลง ก็ตายแหละ โชน
 ตกน้า"เขากั้เชื่อฟังคำมันจริง ทำไซ้ไปใหญ่แลว
 ก็เอามันใส่กั้พีนีก็ไ้กันฮามไปซินไป

ปายกอมะसानบันกอไปมัตไปกั้งเป็นไว้ดี ๆ
 กอ เกากอเฮอะขึ้นโขยากขาววายแหละกา
 โจกัณปอกมท กินขาววายเกิน กอຍมาปอม
 หมตไปปอม กอธปอกมากินขาวกินข้งอยนั้น
 ปอดค้อชนไหลมามา โอต่างงันต่างคำต่าง
 โคตบโศแธมา มาแพพห็นโอเจงเหมงกอ
 โอ นายธอยเฮย กัณชูไเป็นเจ้าเม็งกอมาย
 ๕ บิดหนึ่งเกาจะมาแหมาฮามไปแลวัน
 หอกอ เออคักกันจะนั้น กัณมึงจะป็นเจ้าเม็ง
 กอหมมาหมคองโคณเอาหอกมคณา เออ ๆ บอ
 ป็นข้งหวาจะนั้น หอกอชนเมอ โคมน้อออกมา
 หอกอเขาไปอยู่ในไซโอเจงเหมงนนั้นแอ กำนันมังกอ
 ข้งมากอไหลเอามาเอาข้งกอไปกาไปคาย กำนันหมค
 ปอมนัณกอมมาแล้วนโจกัณมา มาลัด ๆ ๆ
 แยกขวานแยกขุมมาทัด ๆ กอธามาปอมแอ
 มาปอมเกาไม ไสกัณคักตัก ๆ ๆ หอกอหวา
 โอ ไปเยะแวง ๆ อย่าไปปอม โอ ยังปาก
 กำหอกำแซกอยนา โจกัณปอม ๆ กอธากอมะसान
 กอโกนทกนน้ำ ตุมไป หอธาทายแลวัน(หัวเราะ)
 กำนันกอดมึงตายแล้วกาโอเจงเหมงกำนัน
 อยไปมอฮึงขานานเทำโค เอะอะ มันกอไปคาย
 ขาวคายโกมึงนมีข้งกอปอกมา ปอกมากอ
 โอ โอเจงเหมงมึงตายแล้ว ข้งนบะเควหัง
 คักินคักมาจะนี้อา โอ โทะ ๆ ไปกา กัณไล่น้ำนี้
 ไปเม็งไก้ทะเลเม็งปองแหละ เม็งหลอนแหละ
 โทะ โพนบอโพนกอนันคำฐำปะตั้นจาด

ปายกอมะसानโนนก็ไปมัตไปตริงเขาไว้ให้
 ก็ เขาก็เกิดอยากกินขาวเขา แหละนะ
 ขวนกันกลับมา กินขาวเขาากอน คอยมาโคณ
 หมูที่ไปโคณ ก็กลับมากินขาวกินอะไรอยุนั้น
 พอดค้อก็ไธมามา โอ ต่างเงินต่างทองต่าง
 ผาพิพผาแพรมา มาถึงที่นั้น โอเชียงเมียงก็
 "โอ นายธอยเฮย หากสออยากเป็นเจ้าเมืองก็มาอ
 ๕ น สักครหนึ่งเขาจะมาแหมาฮามไปแลวัน"
 ฮอก"เออคัก ถ้าอย่างนั้น""หากมึงจะเป็นเจ้าเมือง
 ก็หมมาหมของเสื้อผ้านเอาให้หมคนะ""เออ ๆ ไม่
 เป็นไร"วาวอย่างนั้น ฮอกขึ้นไป เปคมันออกมา
 ฮอกเขาไปอยู่ในไซโอเชียงเมียงนนั้นนะ ที่นั้นมันก็
 ลงมา ก็ไธเอามาเอาอะไรก็ไปค้ำไปขาย ที่นั้นหมค
 โคนันก็มาแลวัน ขวนกันมา มาเป็นแถว ๆ
 แยกขวานใหญ่แยกขวานเล็กมาเยอะ ก็มาโคณ
 มาโคณคณไม ไสกัณคักตัก ๆ ๆ ฮอกว่า
 "โอ อยาไปทำแรง ๆ อยาไปโคณ""โอธ ยังพค
 คำภาษาฮอกำแซกอยนะ"ชวนกันโคณโคณก็ตั้นมะสาบ
 ก็โคณทกนน้ำตุมไป ฮอกก็ตายแลวัน(หัวเราะ)
 ที่นั้นก็"อ้อ มึงตายแล้วละโอเชียงเมียงที่นั้น"
 อยไปไม่นานนเทำโค เอะอะ มันก็ไปขาย
 ขาวขายของมีเงินมีอะไรก็กลับมา กลับมาก็
 "โอ โอเชียงเมียงมึงตายแล้ว ทำไมประเดี้ยวมึง
 มีกิดีมาอย่างนี้เล่า""โอ พุทโธไปค้ำหากไหล่น้ำนี้
 ไปเปื่องอิดแจะเมืองพองแหละ เมืองลอนแหละ
 พุทโธ ขายคี่หรือไมคี่ก็เงินคำสมบัตินมาก

หลายแหละ หวาจะนั้น เออ จะนั้นกอกอกไข
 ไปเกินนี้ โอ้ ไขไปนี้บออยากซังแหละ ไปนี้
 โหมน ทางกอกจากคี่หวาจะนั้นกอเอ็ดจะโคไป
 ละ มาลอชอยจะไปสูง สูงไปหวาจะนั้น กอ
 เอาอุงมาปอมคอกกุนโพนย กุนโพนย หมบินตา
 บินคุดึงเจานั้น เมอกอเอาเมออยู่ที่ไกว้ง
 นั้นละกา เมอกอนี้ สูงนี้ที่ไอเจงเหมงกอ
 ยูลงคุมไป แลวกอโยนี้คุมลงไป เอาจน
 มดแหละ หมเจาหมนายลงไปมดแหละ ไอเจง
 เหมงกอสามาอยู่เส้นพะญาเจาเมืองอยู่ไวแหละสิ่งมา
 บอช่ายบอดค้อมาหามไอเจงเหมง โอะ บะเควนี
 ไอเจงเหมงเจ้าไปแพวที่โนนา ไปแพวเม็งโก
 เม็งปองนี้(หัวเราะ)อึงมานอยกอหาม
 บะเควนีโละไปแพวที่โน โอะ ไปแพว
 เม็งละเม็งหลอน ทามไปทามมากอหวา เออ
 ไปแพวเม็งคูกหลอนปุนณะ หวาจะนี้กอช่าย
 มาแล้วนี้ ตายมดแล้วคูกหลอนกอ(หัวเราะ)
 โอ บอจางเอ็ดซังกอมารารจาไอเจงเหมง
 นั้น ชินปินพะญาเจาเมือง ปกครองขานเมืองเฮ
 กอไคอยู่คิมรุก บอมมีเผคมีโพรงแหละ

หลายแหละ"วาวาอย่างนั้น"เออ อย่างนั้นก็กุกก็อยาก
 ไปไปหมื่นกันนี้""โอ อย่างไปนี้ไม่ยากอะไรหรอกไปน
 สนุก ทางก็คี่มาก"วาวาอย่างนั้น"ก็ทำอย่างไรไป
 ละ""มาชอยจะไปสูง สงไป" วาอย่างนั้นก็
 เอาโองมาควมคอกคนละใบ คนละใบ หมเป็นทาว
 เป็นขุนรวมทั้งเจานั้น ไปก็เอาไปอยู่ที่ไกลวังน้ำ
 นั้นละนะ ไปก็"มี ลงนี้""ไอเจียงเมียงก็
 ผลักลงคุมไป แลวกก็ผลักตัวนี้คุมลงไป เอาจน
 หมดแหละ หมเจาหมนายลงไปหมดแหละ ไอเจียง
 เมียงก็มาอยู่เรือนพะญาเจาเมืองอยู่ไวแหละนานมา
 พอไคโอกาสก็มาถามไอเจียงเมียง "โอะประเคียวนี้
 ไอเจียงเมียง เจ้าไปถึงที่ไหนแล้วหนา""ไปถึงเบือจิด
 เมืองพองนี้"(หัวเราะ)นานมาหนอยก็ถาม
 "ประเคียวนี้ละ ไปถึงที่ไหน""โอ ไปถึง
 เมืองละเมืองลอน"ถามไปถามมากว่า "เออ
 ไปถึงเมืองกระคูกลอนโนนณะ"วาวาอย่างนี้ก็ไม่
 มาแล้วนี้ ตายหมดแล้วกระคูกลอนก็(หัวเราะ)
 โอ ไมรุจะทำอย่างไรก็มาอภิเบกไอเจียงเมียง
 นั้นขึ้นเป็นพะญาเจาเมือง ปกครองบ้านเมืองเสีย
 ก็ไคอยู่คิมรุก ไม่มีเกพมียอะไรเลย

ไอ้กับปา

ไอ้กับปา

นายแสน หงส์คำ: ผู้เล่า

ไอ้กับปาก็ไปอยู่กับตุ้เจ้าอุบปะตาก
 ตุ้เจ้าอุบจะนั้น กำนันตุ้เจ้ากอหวา ปักกินออกแอก
 หวาจะนี้ ออกแอกนี้โฮ้งโฮควายมันกอดี้
 นา เออ เออเงินมาเลาะ ขอยจะไปซื้อ เอา
 งั้นหื้อไป กอไปซื้อมน้อยมาของโต มันไหล
 มา มันรอง ออกแอก ๆ มนน้อยนี้เออ(หัวเราะ)
 เออ ไอ้กับปามึงซังไปเอาจะนี้มา กอตุ้เจ้า
 หือออออกแอกนี้ ปะเควนกอรองมา
 ออกแอก ๆ แลวโค(หัวเราะ)มอใจออกแอก
 อันอยู่โธนะ เอามาเลาะ กอเออเงินมาเลาะตุ้เจ้า
 กอเอาหื้อ เอาหื้อกอกไปซื้อมาแล้วกานี้ มาแปง
 หอหนึ่ง หนึ่งซุกแล้วกอกปัดโฮขาวโฮออกแอกนั้น
 แลวมึงอย่าไปปักกินกอนกุนะ กูจะไปเมตตาชาว
 กอน ตุ้เจ้ากอไปเมตตาชาว มันกอลอนกิน
 มค กอโคไวแมลงวันแมงมุนเขาคิมหัน
 กอเอาฟ้าเขาโกมไว(หัวเราะ)กานันตุ้เจ้ากอ
 ปอกมาแล้วโคขาวมา ออกแอกนี้มึงโคกิน
 เรงนา โอะ บะกินแหละ หนึ่งอยู่ในโฮตันไป
 เอะจะไปผอเตอะตุ้เจ้าเฮย ตุ้เจ้ากอไปปักฟ้า
 แมลงวันกอโฮออกไป มาโคกอบอมมีแหละหอโน
 กอเขมก เออ แมงมุนกินมคแล้วบาเฮย บอ

ไอ้กับปาก็ไปอยู่กับพระ อุปัญจาก
 พระอยู่อย่างนั้น หนึ่งพระก็ว่า อยากกินออกแอก(มันลวง)
 วาอย่างนี้ ออกแอกนี้หัววหัวควายมันกอดี้
 นะ "เออ เอาเงินมาซื้อ ขอยจะไปซื้อ" เอา
 เงินให้ไป ก็ไปซื้อลูกหมูมาสองตัว มันโล
 มา มันรอง ออกแอก ๆ ลูกหมูนี้(หัวเราะ)
 "เออ ไอ้กับปามึงทำไมไปเอาอย่างนี้มา" ก็พระ
 ให้หือออออกแอกนี้ ประเคียวนี้กรอมมา
 ออกแอก ๆ แลวใจ"(หัวเราะ)"ไม่ใช่ ออกแอก
 อันอยู่ที่หัวนะ""เอามาซื้อก็เอาเงินมาซื้อ" พระ
 ก็เอาให้ เอาให้ไปซื้อมาแล้วหนึ่ง มาทำ
 หอหนึ่ง หนึ่งซุกแล้วก็ยกให้ขาวลงโฮออกแอกนั้น
 "แลวมึงอย่าไปปักกินกอนกุนะ กูจะไปเมตตาชาว
 กอน"พระก็ไปเมตตาทาขาว มันก็รับกิน
 เมต ก็เปิดไวแมลงวันเข้าเต็มนั้น
 ก็เอาฝาเข้าครอบไว(หัวเราะ)หนึ่งพระก็
 กลับมาแล้ว โคขาวมา"ออกแอกนี้มึงโคกิน
 หมคหรือ""โอะ ไม่ได้กินทรอกนั้นอยู่ในโฮตันไป
 เอะจะไปผอเตอะพระเออ"พระก็ไปเปิดฝา
 แมลงวันก็พรูออกไป มาเปิดก็ไม่มีแหละหอโน
 ก็เกลี้ยงหมค "เออ แมลงวันกินหมคแล้วไอ้เฮย ไ้

ไคกินแล้ว(หัวเราะ)อีเหม็นมันจับในนี้บวบ
 นั้นเนอ(หัวเราะ)เออ กอตั้งหมขาวกิน กินขาว
 ใโอกับปากอเอาคอนมา จับในกอเอาคอนบวบ
 บวบแมงวันนั้น เยะไปเยะมากอไปจับหน้าผาก
 กุเจ้า กอนบวบหน้าผากกุเจ้า(หัวเราะ)ตั้งงาย
 ไปปนกอโอมึงซึ่งมาบกก กอหวาจับใน
 บวบนั้นกอแมงมนมันจับหน้าผากกอนบวบ
 หนึ่งละกา(หัวเราะ)กอบอจางหวาซึ่งท้อมัน
 แดละ กำนันกออากับปาเยอเกอคอนบวบ
 นี้ ไปเอาเกอเลาะไปเลาะกุเจานั้นขึ้นมาไป
 ใโอกับปาทาบไปไปโคเกอมา กอหยาเกอ
 ปอกมา กุเจ้ากอขึ้นมาใโอกับปากอเอาโ
 มอนไมกานกอลับตกลมาจะนั้น กุเจ้าหวาใ
 กับปามึงหานนี้สะบายนาโื่อ สะบายโื่อจับ
 กอไคลับโื่อนอนกอโื่อนอน กุนี้โื่อเจ็บ
 แอวขึ้นมา บอจางลับจางนอน ก็นับ
 กอจะตก เอะจะมากจะหยาบมึงขึ้นมาเลาะ หวา
 จะนั้น มาหยาเกอคอมันกอไปพันไม้เป็น
 นามพองมาแปงไมกานกอเอายกโื่อสวา
 กุเจ้าเอ แล้วมันโกวคิดขึ้นขึ้นมา กอไป
 แพรโื่องปุ่น กุเจานั้นก็นับอจางไปเลอ
 แสงแล้ว(หัวเราะ)โื่อ เยะจะโื่อจะเอาไว้
 ตางใน กอโกเป็นยันเป็นลัก เอามากอบอ
 โื่อ บอแปแล้วเลอแสง เอาไปเล็งขุมออก
 มากอมาเณมอยู่ อา ยันอยู่นี้(หัวเราะ)กอโต

ไคกินแล้ว(หัวเราะ)ที่เหม็นมันจับที่ไหนนี่
 ที่นั้นนะ"(หัวเราะ) เออ ก็ตั้งสำหรับขาวกินกินขาว
 ใโอกับปากเอาคอนมา จับที่ไหนก็เอาคอนที่
 ที่แมลงวันนั้น ทำไปทำมากก็ไปจับหน้าผาก
 พระ ก็ที่หน้าผากพระ(หัวเราะ)หงาย
 ไปโนน ก็"โื่อ มึงทำไมมาตักกู"ก็ว่าจับที่ไหน
 ที่ที่นั้น ก็แมลงวันมันจับหน้าผากก็
 ที่นั้นละซี"(หัวเราะ)ก็ไม่ว่าจะวาวอย่างไรให้มัน
 แดละ ที่นี้ก็"อา กับปาเยอ เกลือกก็ไม่มี
 นี้ ไปเอาเกลือกเอะไปเอะ"พระนั้นขึ้นมาไป
 ใโอกับปาทาบไป ไปโคเกลือกมา ก็หยาเกลือก
 กลับมา พระก็ขึ้นมา ใโอกับปากเอาหัว
 หนุไมกานก็หยาตามาอย่างนั้น พระว่า"โื่อ
 กับปามึงหานนี้สบายดีหรือ""โื่อ สบายอยากหลับ
 ก็โคหลับ อยากนอนก็ไคนอน""กุนี้โื่อเจ็บ
 เอา ขึ้นมานี้ หลับไมไคนอนไมโค หากหลับ
 ก็ะตก เอะจะ มากจะหยาบมึงขึ้นมาเอะ"ว่า
 อย่างนั้น มาหยาเกลือกมันก็ไปพันไม้เป็น
 หนามบางมาทำไมคาน ก็เอายกโื่อสวา
 พระเสียว แล้วมันก็โคคขึ้นขึ้นมา ก็ไป
 ถึงกุนี้โนน พระนี้หนักก็ไปไมโคเกลือก
 แสงแล้ว(หัวเราะ)โื่อ ทำอย่างโื่อจะเอาไว้
 ทางไหน ก็กลัวเขาเห็นเขาจะลัก เอามาก็ไม่
 ไค ไม่ไหวแล้วเหลือแรง เอาไปชวนพุ่มไม้ ออก
 มากก็มามองดู"อะ เห็นอยู่นี้(หัวเราะ)ก็ตัว

เสด็จนี้กำลังหวาดสัน(หัวเราะ)เสด็จจะโคกอะไร
 กำนันมีใบกอนหนึ่ง กอเอาหางเกอไปใส่ใบก
 หันนั้น มาอุยหนอกเกมผอ เอออันนี้บออันแล้ว
 (หัวเราะ)ตุเจ้ามากอมาแพรวัด ปินจะโคกตุเจ้า
 หางเกอโละ เออเอาเส็งไวแล้ว โอเป็นจะลัก
 แลวัน อะ เอาเส็งดีแล้วบออันแหละ กอจะนั้น
 ขอยกจะไปเอามา ไปเลาะตุเจ้ากอมมา โอ
 กับป้านกอมมา กอหวาเส็งไวที่โน นีเส็งไวโน
 นานี้ โอกับปากอไปยกออกกอมกาทองแ
 เกอในมคแลวัน(หัวเราะ)โอปลาลักกินมค
 แลวันตุเจ้า กอคนโลจะนั้นกอเอากอน ปา
 มาลักกินเกอเฮานี กอโจก้นมาธะน้ำ มากอนน้ำ
 กอนกอแหงมา ปากังปาดูกซังกอม กันอัน
 ปากังโอกับปากอตบหมัด มึงซังมาลักกินเกอ
 กู ตบหมัดหับเอาจะนั้น กำนันกอนปาดูกออก
 มาแอ มั่นกอหวา เอาไวตุเจ้าปาโตนันแหละลัก
 กินกอกตุเจ้ากอตบ(หัวเราะ)ตบนี้เหงงทอด
 มา อาตายแล้ว ๆ กู มีอกูคำแลวัน บอ
 จางเอาออกนี้ เออ ขอยจะไปฮายากอนเนอ
 กับปากอโลนขึ้นคอยไป เอามะฮินโลงเก็ก
 มาแลวัน เอามะฮินนั้นนำวัดเก็กคอย
 แลวกอดะดังตัง ๆ มา ปายไวเนอตุเจ้า
 เธอ กันจากอบอมี่แหละเนอ ะ ทยานเอาออก
 (หัวเราะ)โจก้นปอกมา กำนันกอกับปาไปชัก
 ผาหูกูพอง ผากอบินเทอบินโค มั่นกอไป

ขอนเองนี้ถนัดและที่จะต้องเห็น(หัวเราะ)ชอนอย่างไร
 ที่นี้มีสระอันหนึ่ง ก็เอาหางเกอไปใส่สระ
 หันนั้น มาอุยหนอกมอ"เออ อันนี้ไม่เห็นแล้ว
 (หัวเราะ)พระมาก็มาถึงวัด" เป็นอย่างไรพระ
 หางเกอละ""เอ้อ เอาชอนไวแล้ว""โอ เขาจะลัก
 แลวัน""อะ เอาชอนดีแล้วไม่เห็นหรือ""ก็อย่างนั้น
 ขอยก็จะไปเอามา ไปเลาะ"ทั้ง พระก็มา โอ
 กับป้านกอมมา ก๊ว "ชอนไวที่โน""นี่ชอนไวโน
 นานี้"โอกับปากอไปยกออกกอมเกอใบทองแ
 เกอละลายหมดแลวัน(หัวเราะ)"โอ ปลาลักกินหมด
 แลวันพระ""ก็วัดเลาะอย่างนั้นก็เราวัด ปลา
 มาลักกินเกอเฮานี"ก็ชวนกันมาวัดน้ำมาวัดน้ำ
 วัดก็แหงมา ปลาทั้งปลาดูกอะไรก็มี หากเห็น
 ปลากัง โอกับปากอตบหัว"มึงทำไมมาลักกินเกอ
 กู"ตบหัวหับเอาอย่างนั้น หันก็เห็นปลาดูกออก
 มา มั่นก๊ว"เอาไว พระปลาตัวนั้นแหละลัก
 กินเกอ พระก็ตบ(หัวเราะ)ตบนี้เจียงหิม
 มา "อา ตายแล้ว ๆ กู มีอกูคิดแลวัน"ไม่
 สามารถเอาออกนี้"เออ ขอยจะไปฮายากอนนะ"
 กับปากอวิ่งขึ้นคอยไป เอากอนหินใหญ่กลิ้ง
 มาแลวัน เอากอนหินนั้นหนาเกล็ดออกคอย
 แลวก็ดังโครมครามมา"หนึ่วนะพะ ะ
 เสือ หากซาก็ไม่รอดแหละนะ"ก็กระซอกมือเอาออก
 (หัวเราะ)ชวนกันกลับมา หันก็กับปาไปชัก
 ผาใหญ่บาง ผาก็เป็นเหงือเป็นโคล มั่นก็ไป

รัก ชักก็มาตากกลางโขงวัดนั้น เองงาตำ
 ออยนั้น งาตำออย แลวกอฉิวเป็นดังขี้
 ฆ่านั่นแอ เอาไปยองผาแล้ว กำนันก็โอ
 บ่าโกนปอยที่ออกมาชีใส่ผากุนี้ โอกลบ
 ผอมนี้ กินเฮ กินเฮะเฮอะกอดูเจามอก
 หนีอกินกอกินแอ กอวัดกินป็นลำป็นลำ
 คำนา กินนี้ลำนา(หัวเราะ)กอฉิมผดอ
 งาตำออยนั้นอ เอาให้กินกอโอคำนอ
 กันมาเขาวัดมานี้เฮาบุบเฮานอ(หัวเราะ)
 กำนันก็แบ่งโฮเฮตี ๆ กอมาแหมคองกอเฮา
 มาแอ มาแฉวนนี้ โจก้นบุบคอ จะโคขี้มัน
 กอโหลบบมา กอไปตักโธนี้ลำโธกอกอนบุบ
 กอมีมากอผาดออกแอเอาไวตุเจ้า กินไว
 เหมอยามอุณนี้นา(หัวเราะ)โอ ผาด ๆ กุม ๆ
 ปะโทะ (หัวเราะ)โอ จุกกินขี้มานี้ บอโจมนั้น
 ชีทาวชีพ(หัวเราะ)บอเมินมันชีทามะคา
 นี้ นีแหละขนานตุเจ้าแหละขนานบแต่นี
 ขนากุจนตายแหละ เคาเค็ดนี้นา กำนันก็
 กั้นหวาเดินเป่งปายกอมะกอกมานี้คองเนอ
 เคาจะไปเหมตตาขาวเดินกอเป่งปายกอกอก
 นั้นมากอคองตุเจ้าลูกคองเดินกอนั้นแพว
 ปายกอกอกแล้วเน ลูกมากอป่าเคาบาคเคา
 ชั่งกอแจแล้วเน เดินแจนั้นอไปเส้นไฟ
 ไปพอกยังบอลูกเตอ(หัวเราะ)ไปทางโคกก็ยังบอ
 ลูก กอโอจะกัไปวัดกอบอไปกอนั้นไปนอน

รัก ชักก็มาตากกลางลานวัดนั้น เองงาตำ
 ออยนั้น งาตำออย แลวกก็ทำเป็นก้อนเหมือนดังขี้
 ฆ่านั่นแหละ เอาไปวางผาวางผาแล้ว หนีก็"โอ
 ใจตัวนี้ ปลอยให้หมามาชีใส่ผากุนี้ โอ ก็ไม
 คมนี้ กินเสีย กินเสียโอ"เฮอะก็พระบอ
 ให้กินก็กินนะจ้ ก็ความากินเป็นเอร็ดอรอย
 "อรอยหรือกินนี้อรอยหรือ"(หัวเราะ)"ก็ชิมดูสิ"
 งาตำออยนั้นเอาให้กินก็"โอ อรอยนะ
 หากหมาเขาวัดมานี้เราตีเอานะ(หัวเราะ)"
 หนีก็ทำรวเสียให้ก็หมาแมลูกอนก็เข้า
 มานะ"มาแฉวน ชวนกันตีสี่ จะโคขี้มัน
 ก็โธก็หมา ก็ไปถึงรวนี้ตีสี่รวก็เอาไม่กอนตี
 ชักก็ออกมาที่พรวดออก "เอาไว พระกินไว
 เมื่อยามอุณนี้นา"(หัวเราะ) โอ ผาด ๆ ชม ๆ
 "พุทโธ(หัวเราะ) โอะ หลอกกูกินขี้มานี้"ไม่ไ้วัน
 ชีรอนนี้(หัวเราะ)ไม่เหมือนมันชีธรรมคา
 นี้"นี้แหละกลองพระแหละหนากลองจริง ๆ นี้
 กลองจนตายแหละ เขาทำนนั้นหนา หนีก็
 "หากวาเคื่อนขึ้นเสมอปลายคนมะกอกมานี้เรียกทีนะ
 เคาจะไปเมตตาขาว"เคื่อนก็เสมอปลายคนมะกอก
 นั้นมา ก็เรียก"พระลูกชี่ เคื่อนก็ขึ้นถึง
 ปสาธคนมะกอกแล้วเน"ลูกมาก็อพาเอาบาตรเอา
 อะไร ก็วาแจแล้วเน เคื่อนแจนั้นะ ไปเรือนใคร
 ใครก็ยังไมหันลูก(หัวเราะ)ไปทางโคกก็ยังไม
 ลูก ก็โอ จะกัไปวัดก็ไมไปก็ขึ้นไปนอน

โอ้ เอาไปลายมันบ่กินแหละ เอาซักของแก่น
 ไข่กั๊กกั๊กบ่อแหละ เอาไปเลงกอยายก้อเอาไป
 หลุกหลุมก้อไปเอามากิน หลุกไอฟี้เกดมาอันมึงไป
 เอาไข่กั๊กในมากิน โอ้ บ่อก้อเอามาแต่ปาป่นมาที่อกูกิน
 กำนัไอฟี้เกดก้อเอาไข่กั๊กวังน้ำจะไข่กั๊กไออะมุ
 ตายนา เอาใส่ปิ่นน้ำ กาวไว้อะ เอาไม่เส
 บักของจะหื้อไออะมุไชยล่งแล้วหื้อไม่เส
 กองนา แล้วก้อตายแต่ โอ้ ไปปองเอาไข่
 เหมอิด ก้อตายปิ่นน้ำจากลายแหละ โอ้ก้อจะไค
 ปะคำปะเลอ ปิ่นน้ำมันกินหลุกหลุม กำนั
 ไออะมุไปยก้อหว่าหื้ออะมุเอามาไปเลงกั๊กเกาไม
 โลงนันทา เกาไมโลงนันทันมันปิ่นน้ำใหญ่
 หื้อเอามาไปเลง แล้วก้อไถมันจิ้นมัน
 กำนัน หื้อเอาไว้นั้นกั๊กหนึ่ง ฐ่อเอากินเฮ
 กั๊กหนึ่ง ไออะมุก้อเอาไปเลง ไอฟี้เกดก้อไปเอา
 ไปเอาโอ้เอาจิ้นมากินเฮ โอ้หลุกหลุมก้อทาม
 ไปเอาจิ้นกั๊กในมากินไปเอาที่เกาไมโลงป่น
 มากิน ไอฟี้เกดไปยก้อไปด่าเหมอะมุก้อหว่า
 หื้อเอามาไปเลงกั๊กเกาไมโลง เออ เอามา
 ไปเลงก้อคัละ ไอฟี้เกดก้อเอาไป เอาไป
 แตบอใจมุแหละมันไปเอาโธมากองไว้อั๊ก ๆ
 เอาใส่ไว้อะ มุอยู่โยโก้งไมโลงนันทันคั๊กมค
 กากินจิ้นไอฟี้เกด ไอฟี้เกดเอาใส่ใส่ต่างปิ่น
 คั๊ก ๆ เอาคาเอาฟอยเข้าใส่เฮ มันก้อเอา
 หมอมาตมน้ำไว้อะ แล้วก้อเอาบะฟักหมูนัน

"โอ้ เอาไปมากมันไม่กินหรือก้อเอากั๊กสองฟอง
 ไข่กั๊กกั๊กบ่อแหละ เอาไปเลี้ยงกั๊กหยา"กั๊กเอาไป
 หลุกหลุมก้อไปเอามากิน หลุกไอฟี้เกดมาเห็นมึงไป
 เอาไข่กั๊กที่ไหนมากิน" โอ้ฟอก้อเอามาแต่ปาป่นมาที่อกูกิน
 ที่นี้ไอฟี้เกดกั๊กเอาไข่กั๊ก(ใน)หรงน้ำจะหื้อไออะมุ
 ตายนา เอาใส่โตนน้ำ(มองคูก)ขาวไว้อะ เอาไม่แหล
 บักเป็นแถวจะหื้อไออะมุกระโคคอง แล้วหื้อไม้เสียบ
 หองนา แล้วกั๊กตายจริง ๆ โอ้ ไปคองการเอาไข่
 เมื่อใดกั๊กตายโตนน้ำมากมาแหละ โอ้กั๊กอะไร
 กั๊กนั๊กหนา ปิ่นน้ำมันกินหลุกหลุม ที่นี้
 ไออะมุบ่ยกั๊กว่า ไหอะมุเอาหมูไปเลี้ยงที่โคนไม้
 ไหอะมุหนา โคนไม้ไหอะมุมันปิ่นน้ำใหญ่
 ไหอะมุไปเลี้ยง แล้วกั๊กหัวมัน เนื้อมัน
 ซามัน ไหอะมุวันนักรั๊กหนึ่งคูก้อเอากินเสียบ
 กรั๊กหนึ่ง ไออะมุกั๊กเอาไปเลี้ยงไอฟี้เกดกั๊กไปเอา
 ไปเอาหัว เอาเนื้อมากินเสียบ โอ้ หลุกหลุมกั๊กตาม
 ไปเอาเนื้อที่ไหนมากิน" ไปเอาที่โคนไม้ใหญ่ใน
 มากิน"ไอฟี้เกดบ่ยกั๊กไปให้พ่านาย ชมุกั๊กว่า
 "ไหอะมุไปเลี้ยงที่โคนไม้ใหญ่" เออ เอาหมู
 ไปเลี้ยงกั๊กคัละ"ไอฟี้เกดกั๊กเอาไป เอาไป
 ที่จริงไม่ไหอะมุแหละ มันไปเอาพิ่นมากองไว้อะเรื่อย ๆ
 เอาใส่ไว้อะมุอยู่ในโพรงไม้ใหญ่มันคั๊กหมค
 คอยตากินเนื้อหมูไอฟี้เกด ไอฟี้เกดเอาพิ่นใส่ข้างกลาง
 เรื่อย ๆ เอาคาเอาฟอยเข้าใส่เสียบ มันกั๊กเอา
 หมอมาตมน้ำไว้อะ แล้วกั๊กเอาลูกชากัน

ลากมา ชะลุดตบปับชะลุดตบปับ
 แลวมันก็มาตักตักนั้นหนา แลวเอา
 ไฟเขาใส่ห้อย ไหมโหล่นเฮขึ้นเมอฮาไอชะมู
 กอหว่า ควัน ควัน ฮอน กคขึ้นไปแทมคคขึ้นไป
 ฮอนไฟ ไอชะมูอยู่ในโง่งไม้โง่งนั้นกอฮอนไฟ
 ายเฮมคแหละ เปวไฟขึ้นไปป่นกอตายเฮ
 อกออ

ลากมา ชะลุดตบปับ ชะลุดตบปับ
 แลวมันก็มาตักตักนั้นหนา แลวเอา
 ไฟเขาใส่ห้อย ไหมโหล่นเฮขึ้นไปหาไอชะมู
 กัว่า "ควัน ควัน เขยิบขึ้นไปอีกเขยิบขึ้นไป
 รอนไฟ" ไอชะมูอยู่ในโพรงไม้ใหญ่นั้นก็รอนไฟ
 ตายเสียหมดแหละ เปลวไฟขึ้นไปโดนก็ตายเสีย
 หมดคนะฐ

หลูกเกยคำปอเม

ลูกเขยเอาเปรียบพอเมีย

นายชเนศวร์ ศรีจันทร์: ผู้เล่า

ปินหลูกเคยเป็นนี้ แหมเมนี่แหมขึ้น
 แหมหลองออย เยะตามเยะ ออยมาวันหนึ่งแหมเม
 คำน้ำพิกแลวเอาละไว้ในทกนั้น บอตกที่
 หลูกเกย หลูกเคยปอกจากเอ็ดคณามา กอทามหว่า
 แหมเยะอีั้งกินนา กินธังกอกินเลาะจายเอะ
 น้ำพิกอยู่คกทัน (หั่วเราะ) คำน้ำพิกไว้ตังคกคี่
 บุนนอแหมเมนี่ กำนี่หลูกเคยกอมากัดหว่า บา
 กำนี่จะคำปอเมชักหนอยโละ ปอเมแหมเม
 ึ่งจะไคจะคำปอเม มาวันหนึ่งกอมากัน
 หว่าปอเฮย วันพุกเขาไปตกเบตพานเลาะ
 ตกเบตพานกอบอมี พตกชักเตตกานอ

เป็นลูกเขยเขานี้ แม่เมียนั้นขึ้น
 บนลงออย ทำไปทำมา ออยมาวันหนึ่งแม่เมีย
 คำน้ำพิกแลวเอาละไว้ในทกนั้น ไม่คกให้
 ลูกเขย ลูกเขยกลับจากทำนามา ก็ถามว่า
 "แม่ทำอะไรกินนะ" "กินอะไรก็กินเอะ เขยเอะ
 น้ำพิกอยู่ครกนั้น" (หั่วเราะ) คำน้ำพิกไว้ตังครก น
 คีนะ แม่เมียนั้น พี่ลูกเขยก็มาคักว่า "บา
 พี่นี้จะเอาเปรียบพอเมียชักหนอยชิ พอเมียแม่เมีย
 มันเป็นอย่างไร จะเอาเปรียบพอเมีย" มาวันหนึ่งก็มาพุก
 ว่า "พอเอะ วันพรุ่งนี้เราไปตกเบตพานเอะ"
 ตกเบตพานก็ไม่มีใครตกสักทีกระมังนะ

หลุกเคยไปไคฟ่านมาโตหนึ่ง กอเอามาเงิงไว
 เงิงไวพุ่มไม้ แลวกอโจปอเมไปจอมเบคฟ่าน
 ฟ่านมันลงกินมะกอกยามเย็นหนา ฟ่านมัน
 ลงกินมะกอก หลุกเคยกอโจปอเมขึ้นอยู่เนอ
 นั้นแอ อยู่เนอนั้นกอยางหวาแหละ ตักไม้โทก
 มาแบ่งกันเบค กอเอามะกอกมาติดแล้วกอ
 จอมลงไป กอระแยงหนาปอเม มอบ ควิด
 ห้อมมะกอกติดหนาปอเมนา แยกอยู่กอฟ่าน
 มาแล้วนี่ ฟ่านกลงมากินมะกอก ควิดกอ
 ติดหนาปอเม มอบ โอย ไปแนแน ไปแนแน
 (หัวเราะ) หลุกเคยกอบอกปอเม ฟ่านมากอ
 มาแยง กอควิดถูกหนาปอเม มอบ โอย
 (หัวเราะ) กอหวาอย่าไปแนแน ไปแนแน กอขุนเจบ
 นั้นอ จะห้อมบอกแนแนไคจะไค แยกผอกัน
 ฟ่านจะติด กอควิดถูกหนาปอเม มอบ โอย
 ปอเมกอกานแอ ปอเมกานกอปายกอน ปอ
 เมปอกมาเ็นกอน แสมปีคหนึ่งหลุกเคยกอ
 ไปหาฟ่านโตที่เอามัดไวโซนนแอ ซาฟ่าน
 โตนั้นแอ ซาแล้วกอแบกมา หึงเ็นกอโจง
 กางจาน เบ็นนอ แหมเมมาแยง ปะโทะ
 จายไปไคฟ่านที่ไทมานา กอไปตกเบคมะกอก
 ไปตกเบคฟ่านกอไคมากา เระปอบโอยนี้จะ
 ไคลายเจอนั้นกอนนั้นปอเมหนาผากปองกอน
 นี้ แหมอยู่ในอม ๆ แหมเมหิวสินมา
 แยงเะ ยอนปอเมนี้ละกา เระบโอยไค

หลุกเคยไปไคฟ่านมาตัวหนึ่ง ก็เอามาซ่อนไว
 ซ่อนไวพุ่มไม้ แลวกัรวนพอเมียไปตกเบคฟ่าน
 ฟ่านมันลงกินมะกอก ยามเย็นหนา ฟ่านมัน
 ลงกินมะกอก หลุกเคยก็ชวนพอเมียขึ้นอยู่เหนือ
 นั้นนะ อยู่เหนือนั้นก็อย่างวาแหละ ตักไม้รวก
 มาทำคันเบ็ด ก็เอามะกอกมาติดแล้วก็
 หย่อนลงไป ก็หึง มองหนาพอเมีย(กิน)ป่วนวัดเบ็ด
 ให้มะกอกติดหนาพอเมียหนา มองอยู่ ก็เ็น
 มาแล้วนี่ ฟ่านก็ลงมากินมะกอก วัดก็
 ติดหนาพอเมีย บับ"โอย""อย่าเอ็ด อย่าเอ็ดไป
 (หัวเราะ) หลุกเคยก็บอกพอเมีย ฟ่านมาก็
 มามองก็วัดถูกหนาพอเมีย บับ "โอย"
 (หัวเราะ) ก็ว่า"อย่าไปเอ็ดอย่าไปเอ็ด"ก็กินเจบ
 นั้นะ จะให้ไม่เอ็ดไคอย่างไร นอฮุด หาก
 ฟ่านจะติด ก็วัดถูกหนาพอเมีย บับ โอย
 พอเมียก็ยอมแพ พอเมียผกัฟั้นไปกอน พอ
 เมียกลับมาเรือนกอน อีกครหนึ่งหลุกเคยก็
 ไปหาฟ่านตัวที่เอามัดไวพุ่มไม้นั้น หาฟ่าน
 ตัวนั้นแหละ หาแล้วก็แบกมาถึงเรือนก็โยน
 กลางราน บับ แม่เมียมาคู"โอ้ โอ
 เคยไปไคฟ่านที่ไทมานา ก็ไปตกเบคมะกอก
 ไปตกเบคฟ่านก็ไคมานะ หากพอไมโอยนี้จะ
 ไคมากกว่านี้อีก"พอเมียนั้นหนาผากพองกอน
 นี้ บนอยู่ในอุยิบ ๆ แม่เมียก็วิ่งถก
 เขมรเสียด"เพราะพอมึงนี้ละนะ หากไม่โอยไค

ลายเลือนก่อนนี้ โอ้ยบอโอ้ยกอนหาผากกุ
 ป้อปองนี้(หัวเราะ)กานี้กอกตกลงกันใหม่
 เชานี้เป้นกันบินมา เป้นกันบินมากันหลุกเคย
 บินนายพานหื้อปอเมบินมากันหลุกเคยบิน
 มาหื้อปอเมบินนายพานหื้อเอาปิ่นเองพา
 มาไ คลฟานตกวันพุกกอกตกลงกันหื้อหลุกเคย
 ไปกอน หลุกเคยมิดฟานไวนั้นอไปกออย่าง
 หวาแหละ ปอเมกอโตยกุนไป หลุกเคยกอแหวเหา
 นั้น เหานี้ กานบินมานี้ หลุกเคยกานไปกอไป
 เหาที่โชติเอาฟานไว ไว ๆ ๆ ๆ เหาไปกอ
 ป้อยฟานแฉวมากอปอเมกอเอาปิ่นจิด
 กอไคฟานแตแอ ไคฟานมากอสูสอกันนี้
 มากินหลาบกินร่าฟานกันอย่างดีแหละ แฉวไป
 กันหนึ่ง ตกวันพุกตกปอเมบินมาแอ ตก
 ปอเมบินมานอ กินชาววายแฉวกอปอเม
 นอนกางจานนอ โอ๊ะ ๆ ฮี (หัวเราะ)
 เอาชาวโจงหื้อ กินเฮ(หัวเราะ)ฮาเซอ
 หลากมึง หวานี้(หัวเราะ)ปอเมกอกินอย่าง
 มานั่นแอ กินแฉวกอโจไปไใสไปกอแหว
 เหาไปเหยย บอฮุนนอ บอมิฟานนีนอ
 แหวเหาไปเหยย หลุกเคยไปเซาะบึงหานฮาบอ
 ไค ปะโชตยาตีใน กอแหวเหาไปอย่างมา
 หลุกเคยออกบอไค กอเอาปิ่นหยอกถามหมื่นคน
 นอ หยอกถามหมื่นคน หยอก พับ กอ โอ้ย
 มาชา โอ้ย กอ เงง ๆ ๆ (หัวเราะ)

มากกว่านี้อีก"โอ้ย ไม่โอ้ยก็หน้าผากกุ
 พอทองนี้(หัวเราะ)ที่นี้ก็ตกลงกันใหม่
 เรานี้เปลี่ยนกันเป็นหมาเปลี่ยนกันเป็นหมาหากลูกเคย
 เป็นนายพรานให้พอเมียเป็นหมาหากลูกเคยเป็น
 หมา ให้พอเมียเป็นนายพรานให้เอาปิ่นเอาพรา
 มาไใสฟาน ถึงวันรุ่งขึ้นก็ตกลงกันให้ลูกเคย
 ไปกอน ลูกเคยมิดฟานไวนั้นะ ไปก้อย่าง
 วาแหละ พอเมียก็ตุ้มกุนไป ลูกเคยก็เที่ยวเหา
 นั้น เหานี้ คลนเป็นหานี้ ลูกเคยคลนไปก็ไป
 เหาที่พุมไมที่เอาฟานไว ไว ๆ ๆ ๆ เหาไปก็
 ปลอยฟานแฉวหมากพอเมียก็เอาปิ่นบิง
 ก็ไคฟานจริง ๆ ไคฟานมากอชวยใจกันนี้
 มากินลาบกินร่าฟานกันอย่างดีแหละ แฉวไป
 กันหนึ่ง ถึงวันรุ่งขึ้น ถึงคราวพอเมียเป็นหมาตก
 พอเมียเป็นหานะ กินชาวเราแล้วก็พอเมีย
 นอนกลางชานนะ โอ๊ะ ๆ ฮี (หัวเราะ)
 เอาชาวโยนให้"กินเสี้ย(หัวเราะ)หาเสื่อ
 ลากมึง"วออย่างนี้(หัวเราะ)พอเมียก็กินอย่าง
 หมานั้นแหละ กินแล้วก็รวนไปไใส ไปก็เที่ยว
 เหาไปเรื่อย ไมรรุ่นะ ไม่มีฟานนีนะ
 เที่ยวเหาไปเรื่อย ลูกเคยไปเสาะบึงฟานหาไม
 ไค พพุมไมอะไรที่ไไหน ก็เที่ยวเหาไปอย่างหมา
 ลูกเคยอกไมไคก็เอาปิ่นฟาดขมิ้นนั้น
 นะ ฟาดขมิ้นนั้น ฟาด พับ ก็ "โอ้ย "
 "หมาทำไม โอ้ย"ก็" เอง ๆ ๆ "(หัวเราะ)

ป้อตาเรธาหลุกเคย

นายขเนศวร ศรีจันทร์: ผู้เล่า

แตกอนนานมา ยังมีข้าวนา ยังมี
 โทกับเม็กหนึ่ง พอมโดยหลูกจาง ไปแบ่งหาง
 หุงอยู่หุงนา ตีหวาจะเอ็ดนาคองโตเกาห้อมัน
 รำเร็ดเช็ดสิ้นไปโดยคั้นแล้ว แลว่ามีอยู่วัน
 หนึ่ง ขณะที่เมคองเจ้าคองนาบอยป้อเม็กกับ
 หลูกเคยวางแผนจะนอนหนึ่งหลูกจาง ขอเม
 กกับหลูกเคยวางแผนจะนอนกับหลูกจางวันนั้น
 กอเคยมาอูหว่า เอยวันนี้อจิมมันนอนทน
 แท้คณป้อกับแหมมิ่งนอนเนอ ป้อเมบอกหลูก
 เคยจะนั่น แท้คณมิ่งนอนเนอ ป้อเมบอก
 หลูกเคยจะนี้ วันนีป้อจะไปนอนกับอจิมเกิน
 กันหว่าป้อนอนเหรบรอยแล้ว ป้อจะมาอองจาย
 เนอ ป้อเมอกับหลูกเคยจะนั่น แท้ฮาฮว่า
 ขณะก็อ้อนนั้น ฮาไคหอดกบุนชายตากอง
 แหมเมไปไคไคหม แหมเมสออสองอยู่ทุกเวลา
 (หัวเราะ) หลังจากกินข้าวแถมมาเหรบรอยแล้ว
 แหมเมกอมาอจิม อจิมมิ่งไปนอนคั่นอน
 กบุน คั่นอนกบุน กจะเป้นมานอนคั่นอน
 บึง หลังจากนั้นเข้ามา ป้อเมจะเข้าไปนอนหนึ่ง
 อจิม ไปปะแหมเม บอฮูกอนักหว่าป็นอจิม
 (หัวเราะ) เขาไปนอนโดยอจิมทั้งที่ป็นเม

แตกอนนานมา ยังมีข้าวนา ยังมี
 ชัวกับเม็กหนึ่ง พรอมควยหลูกจาง ไปทำหาง
 หุงอยู่หุงนา ตีหวาจะทำนา ของตัวเองให้มัน
 สำเร็จเสริจสิ้นไปควยคั้นแล้ว แลว่ามีอยู่วัน
 หนึ่ง ขณะที่เม็กของเจ้าคองนาไม่อยู่ พอเม็กกับ
 หลูกเคยวางแผนจะนอนกับหลูกจาง พอเม็ก
 กับหลูกเคยวางแผนจะนอนกับหลูกจางวันนั้น
 ก็เคยมาพูดว่า "เอย วันนี้อจิมมันนอนทน
 แท้คณไปพอกับแหมมิ่งนอนนะ พอเม็กบอกหลูก
 เคยอย่างนั้น แท้คณมิ่งนอนนะ" พอเม็กบอก
 หลูกเคยอย่างนี้" วันนีพ้อจะไปนอนกับอจิมก่อน
 หากว่าพอนอนเริบรอยแล้ว พ้อจะมาเริบหลูกเคย
 นะ" พอเม็กพูดกับหลูกเคยอย่างนั้น แท้หาหว่า
 ขณะที่พอกันนั้น หาไครอดกบุนสายตาของ
 แหมเมไปไคไคไม แหมเมสออสองอยู่ทุกเวลา
 (หัวเราะ) หลังจากกินข้าวเียนมาเริบรอยแล้ว
 แหมเมก็มาพูดอจิม" อจิมมิ่งไปนอนคั่นอน
 กบุน คั่นอนกบุน กจะเปี่ยนมานอนคั่นอน
 มิ่ง หลังจากนั้นเข้ามา พอเม็กจะเข้าไปนอนกับ
 อจิม ไปพมแหมเม ไมรุ้คณีกว่าป็นอจิม
 (หัวเราะ) เขาไปนอนกับอจิมทั้งที่ป็นเม

โตเกา นอนแล้ว ก้อออกมาของจายลูก จาย
ไปผอลอ ทะลอลอเน็คขนาด(หัวเราะ)
หลูกจายลูกขึ้น เน็คแตกาปอ ทะลอลอ เน็ค
ขนาด ปอเมกอหว่าจะอึนา หลูกจายเขาไปนอน
โตย เขาไปนอนโตยเหมเม กคหว่าบินหลูกจาง
นอ แะทั้ง ๆ ที่บอใจหลูกจางบินเหมเมโตเกา
เขาไปนอนโตยกออย่างหว่าแหละ ฐแล้วออกมา
กักแซบไว้นอ คักไวหลูกเคยกอคักไว โกชาด
ทูน ปอเมกอดักไวโกชาดทูน ลูกเจมาากอ
ไปกาวนา ไปปักนา ทางกนทางโหมนโตยกัน
ทางกนกอกคหว่าโตโคคิ ปอเมกคหว่าโตโคคิ
หลูกเคยกอกคหว่าโตโคคิ กนหลูกเคยกาวนาปักขึ้น
ยอชกาวปักขึ้น กอหว่า นอปอนอ(หัวเราะ)
ปอเมกออีว กคหว่าโตโคคิกนยอชกาวปัก
ขึ้นกอหว่า นอปอนอ อีว คินกอปอเมชี
อยากกินบหรี บอมีกับไฟปักปอกมาทาง ปอก
มาเอากับไฟที่ทางตุงนา มาคอกับไฟที่เหมเม
นอ บอมีอหว่า แหมเถาเอากับไฟมาหคก่าล
แหมเถากอเอาหคแล้วหว่า หาเถานคินแล้วเอา
รองเตอกอนนี้(หัวเราะ) กอกคคแล้วนปอเม
นอนนังเตอเดว กอคังหว่า หลูกเคยกคคหนึ่ง
(หัวเราะ) กคแล้วกออย่างปอกมาแอ อย่าง
ปอกมาใจบคคักกับไฟ ใจบคคิ จิ กอ
ปะแลค จิกอปะแลคนอ หลูกเคยกคคังกาว
นาปักขึ้น นอปอนอ กอโคยณะมะ(หัวเราะ)

ตัวเอง นอนแล้ว ก้อออกมาเรียกหลูกเซยลูก"เซย
ไปคุดอะ เค็คเคื่อหลาย"(หัวเราะ)
หลูกเซยลูกขึ้น"เค็คจริงหรือเอ" "เค็ค
มาก"พอเมียก็ว่าอย่างนี้หนา หลูกเซยเขาไปนอน
ควย เขาไปนอนกับแม่เมีย คคิว่าเป็นหลูกจาง
นะ แะทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่หลูกจาง เป็นแม่เมียตัวเอง
เขาไปนอนควย ก้อย่างวาแหละ ฐแล้วออกมา
เงียบกริบวันนะ เงียบไวหลูกเซยก็เงียบไวกลัวชาด
ทูน พอเมียก็เงียบไวกลัวชาดทูน ลูกเข้ามาก
ไปคราคนา ไปค่านา ทางคนทางสนกควยกัน
ทางคนคคคิว่าตัวโคคิ พอเมียก็ว่าตัวโคคิ
หลูกเซยคคคิว่าตัวโคคิ ครันหลูกเซยคราคนายกขึ้น
คันชคราคบกขึ้น กัว่า"นะพอนะ"(หัวเราะ)
พอเมียก็"อีว " คคิว่าตัวโคคิครันคันชคราคบ
กขึ้นกัว่า "นะพอนะ""อีว " คินกพอเมียใคร
อยากกินบหรี ไม้มีไม้ชคไฟ กลับมาทาง กลับ
มาเอาไม้ชคไฟที่ทางตุงนา มาขอไม้ชคไฟที่แม่เมีย
นะ ยินมีอว่า"แม่เถาเอาไม้ชคไฟมาให้หรี"
แม่เถาก้เอาให้แล้วว"หาเถานคินที่แล้วเอา
สองครั้งที่ได้ยวนนี้"(หัวเราะ) กคคคแล้วนปอเมีย
นอนควยครั้งเดียว ก็แนอนว่าหลูกเซยครั้งหนึ่ง
(หัวเราะ) คคแล้วก้คคคคกลับมานะ คคค
กลับมาใจไม้คิ จุกไม้ชคไฟใจไม้คิ จุกก็
พลาค จุกก็พลาคนะ ลูกเวยกคคังคราค
นายกขึ้น"นะพอนะ"ก้"ควยแนไวย"(หัวเราะ)

บทที่ ๔

การอภิปรายผลแต่ละตอนและ

การอภิปรายผล

เมื่อได้พิจารณาลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของข้อมูลแล้ว ก็อาจสรุปความลงได้ดังนี้

๑. ในด้านเนื้อหา

นิทานของชาวไทยลื้อ มีเนื้อหาหลายประเภท เท่าที่รวบรวมมาได้มี ๒ ประเภท คือ นิทานคติ นิทานทรงเครื่อง นิทานปริศนา นิยาย นิทานเรื่องผี และนิทานมุขตลก พิจารณาตามประเภทของนิทานแล้ว ก็เห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานของชาวไทยพวกอื่น

สำหรับด้านเนื้อเรื่องนั้น เห็นได้ชัดว่ามีบางเรื่องได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมหรือวรรณคดีต่าง ๆ เป็นต้นว่า เรื่อง พระเจ้าอุเทน มีต้นเค้ามาจากนิทานเรื่องพระนางสามาวดีในอัมปมาทรวรรณนาของพระวรมันปัทมกฤดา เรื่องหาพันพระวสาและเรื่องพระพุทธรูปพระศรีอารย มีเรื่องราวทางชนคล้ายคลึงกับ ปญฺจุพุทธจักราวรรณนา และปญฺจุพุทธพยากรณ์ ในปัจฉิมภาคของปญฺจุสาสดกตามลำดับ เรื่องวอกตะไคร่หิน ก็มีลักษณะเป็นการประสมประสานกันระหว่างเรื่องของหนุมานในรามเกียรติ์ และเรื่องของเหงเจียในไซอิ๋ว เป็นต้น

นิทานบางเรื่อง ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานของชาวไทยพวกอื่น ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่องไอ้เวียงเมียง ไอ้กัปปาและไอ้ผีเกิดนั้น มีลักษณะบาทอนใกล้เคียงกับเรื่องศรีธนญชัย ของไทยกลาง และเรื่องเจียงเมียงของไทยอีสาน เคา่นอຍອອງคำก็เกือบจะตรงกับปลาบทองของไทยกลาง ไทยลื้อมีนิทานเรื่องแต่งอ่อนไทยอีสานก็มีนิทานข้อเรื่องเดียวกันนี้และเนื้อเรื่องไม่ต่างกันนัก เรื่องบรวงศ์นั้นมีที่มาจากกาพย์เรื่องบัวระวงษ์หงส์ว่ามาตย์ของไทยล้านนา นอกจากนั้นยังมีเนื้อความบางตอนคล้ายคลึงกับเรื่องสมุทรโฆษชาดกอีกด้วย สำหรับเรื่องหงส์หิน นั้น ในวรรณกรรมของล้านนาไทย มีหนังสือเรื่องเดียวกันนี้หลายฉบับ หลายนคนแต่ง เช่น คัมภีร์สักกทปิณี คำขอหงส์มาคำ ของพระยาโลมาวิสัย และคำขอหงส์หิน ของเจ้าสุริยวงศ์ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีนิทานบางเรื่องที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิทานของไทยล้านนา ทั้งนี้เป็นเพราะไทยลื้อในตำบลนี้ มีชีวิตความเป็นอยู่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับไทยล้านนาในดินแดนส่วนนี้มาเป็นเวลานานแล้ว วัฒนธรรมต่าง ๆ จึงมีการถ่ายทอดไปหากันและกันก็มีใช่น้อย

อย่างไรก็ตามมีนิทานบางเรื่อง ซึ่งน่าจะมีแหล่งกำเนิดมาจากความคิด ของชาวไทยลื้อ โดยตรงเช่นเรื่องพระเจ้าเอกบัว และเรื่องตัวหนังสือ เป็นต้น เพราะผู้เล่าได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของชาวไทยลื้อมากกว่าคนอื่น แต่ก็อาจเป็นไปได้เช่นกัน ที่ชาวไทยลื้อจะได้นำเอาของเก่า มาดัดแปลงให้เป็นเรื่องของตน

๒. ในค่านสาระของเรื่อง

นิทานไทยลื้อนอกจากจะให้ความสนุกสนานบันเทิงแก่ผู้อ่านในฐานะของนิทานโดยทั่วไปแล้ว ยังมีนิทานหลายเรื่องที่เป็นนิทานสอนธรรมะ มีคติสอนใจผู้ฟัง เช่นเรื่อง ออกสามครั้งเป็นเจ้า ออกเก้าครั้งเป็นมหาเศรษฐี เรื่องพรานป่าคนศีล และเรื่องกายอม เป็นต้น นิทานหลายเรื่อง แสดงประวัติความเป็นมาของบุคคลและสถานที่ เช่นเรื่อง พระพุทธพระศรีอารย์ เรื่องเมืองเชียงคำ เรื่องพญามังราย และเรื่องพระธาตุกอยคำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีนิทานอีก ๑๔ เรื่อง ที่เป็นมุขตลก ซึ่งช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์ได้ไม่น้อย

๓. ในค่านของลักษณะภาษา

จากข้อมูลที่เก็บมาได้แสดงให้เห็นลักษณะของภาษาไทยลื้อในปัจจุบันหลายประการ กล่าวคือ

๓.๑ ภาษาไทยลื้อส่วนใหญ่ เป็นคำพยางค์เดี่ยวโดด ๆ เช่นเดียวกับลักษณะเดิมของภาษาไทยกลาง เช่น ออก (ออกหน) เสว (เสี้ยว, เพ็ญ) เตอ (ครั้ง) มั่น (นาน) จั้น (จั้น, เนื้อสัตว์) แกน (ผล, ลูก, ใบ) โค (สะพาน) คำ (คำ, ทองคำ) ฯลฯ

๓.๒ ถ้อยคำในภาษาไทยลื้อ ส่วนมากแล้วเป็นคำที่ใช้ตรงกับภาษาไทยกลาง หากแต่มีการเพี้ยนเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ เท่านั้น จึงทำให้แลดูเหมือนเป็นคนละคำกัน เช่น ปอ (พอ) แหม (แม่) โพ (ผิว) เม (เมีย) หลุก (ลูก) เซอ (เสือ) มี (หมี) กุน (คน) ฯลฯ

๓.๓ มีคำหลายคำที่เข้าใจกันว่าเป็นคำที่ไม่มี ความหมายหรือมีความหมายอย่างหนึ่ง ในภาษาไทยกลาง หากแต่เป็นคำที่เลื่อนไปแล้วในภาษาไทยกลาง เช่น จา (พูด) สบ (ปาก)

ขวาง (ขวาง, ทิ้ง, เมา) ตู (ตู, พระ) บุป (บุป, ตี) ยืนตี (ยืนตี, ชอบใจ) ลัก (ลัก, ฉลาด)
 หยอก (หยอก, ตี) หนั่ง (นั่ง, กีบ) สะยอง (สยอง, เหาะ) โถน (ถวน, ลำคืบตี) ละแสง (แสง, แปลง) าว
 หลอก (วอก, ลึง, ฉลาดสับปลับ) เกก (เกียก, โกรธ) ฯลฯ

๓.๔ ภาษาไทยลื้อมีคำภาษามาลีสันสกฤต เข้ามาปะปนอยู่บ้างแต่ไม่มากนักส่วนมาก
 นำมาใช้เมื่อเป็นชื่อสถานที่และบุคคล เช่น พระชื่อนาน (พระศรีอารย) พระพุทธ (พระพุทธ)
 ปารว (พารา) โกซี่ (โกสี) ฯลฯ ที่เป็นถ้อยคำธรรมดาก็มีบ้างเฉพาะที่ไม่มีคำไทยอันเหมาะสม
 จึงต้องใช้ภาษามาลีสันสกฤตแทน เช่น ขัมมัมบัติ (ทรัพย์สินสมบัติ) เส็ดตี (เศรษฐี) บัญญา (ปัญญา)
 ปะติบัต (ปฏิบัติ) ปีกุ (ภิกษุ) วิธาน (วิหาร) มุน (บุญ) ฯลฯ

๓.๕ ถ้อยคำในภาษาไทยลื้อของวิทยากรที่สูงอายุมักจะไม่ค่อยมีถ้อยคำและสำเนียงใน
 ภาษาไทยกลางเข้าไปปะปนมากนัก ทั้งคำบางคำชาวไทยลื้อรุ่นใหม่ก็ไม่ค่อยเข้าใจ สำหรับวิทยากร
 ที่เป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งเคยได้รับการศึกษาภาษาไทยในโรงเรียน มักจะใช้ภาษาไทยกลางเข้าไปปะปนใน
 ภาษาไทยลื้อ เช่น ใช้คำว่า ทำ (ทำ) แทนคำว่า เยะ หรือเอ็ด ใช้คำว่า ซาย(ขาย)แทนคำว่า จาย
 ฯลฯ อนึ่ง ภาษาของคนรุ่นใหม่ซึ่งเข้าใจง่ายกว่าภาษาของคนสูงอายุเป็นอันมาก ทั้งในด้านวงศัพท์
 สำเนียง และสำนวนโวหารที่เล่า

๓.๖ ลักษณะของประโยคมักจะเป็นประโยคสั้น ๆ กระต๊อใช้คำง่าย ๆ บางครั้งในตอนที่
 เป็นพรรณนาความ ก็มีลักษณะคล้องจองกัน ทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น เช่น

"แข่งไม้น้อยฮือกัน ก่อเป็นปดืกองกับป็นปาด กอม่โฮรีมีนมีกานมีงาน
 เมืองเจ้า - เมินเจ้าชุมเสบเจ้าหนึ่งจางโตปอปีตา เมินจะฮันมาตาแกวเตวี่ตุนเหม "

(จากเรื่องบอระวุง - บรรจง)

"เดินตามเขากอยหยื่นคันหมาก เดินตาเฮากอจากไกกัน" (จากเรื่องดาวคอนที่-
 ดาวขนผี)

"กินแบ่งหนึ่งนี้แกว่งโฮฮา กินของแบ่งนี้ป็นฮูนาเมินกายไม กินตีแบ่งสอกลีฮาก้าโวฮา "

กินหาแบ่งงูงานกันแก กินยกแบ่งปอแหมดาบอเกด กินเจดแบ่งสอง แหมเมป็นนางนอง "

(จากเรื่องประวัติเหลา - ประวัติเหลา)

ฯลฯ

๔. ในค่านิเวศความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อเท่าที่แผ่อยู่ในนิทาน

๔.๑ ความศรัทธาในศาสนา

ปรากฏตามนิทานที่รวบรวมได้มีแต่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเท่านั้น บางเรื่องก็แสดงความเชื่อในเรื่องพระศรีอารย ส่วนศาสนาคริสต์และอิสลามมิได้มีนิทานเรื่องใดพูดถึงเลย

มีนิทานหลายเรื่องกล่าวถึงพระพุทธเจ้า บางเรื่องก็เป็นการเกิดพระเกียรติคุณของพระโพธิสัตว์ และของพระพุทธเจ้า เช่นเรื่อง อคสามครั้งเป็นเจ้า อคเก้าครั้งเป็นมหาเศรษฐี เรื่องพรานป่าคีนีล เรื่องวอกตะไครหิน เรื่องเมืองเกียงกำ เป็นต้น นิทานบางเรื่องก็สอดแทรกคติธรรมในพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นเรื่องสอนธรรมะ แต่ผู้เล่าถูกเป็นนิทานเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับรสพระธรรมซึ่งมีทราบเข้าไปโดยไม่รู้สึกตัว หรือไม่รู้สึกวาทธรรมเป็นเรื่องยากเย็นอะไรเลย เช่นเรื่อง กามม ความซื่อสัตย์ เถานอบของคำ เป็นต้น

นิทานบางเรื่องกล่าวถึงพระญาติ แต่ลักษณะของพระญาติเหล่านั้นพิจารณาตามลักษณะแล้วเห็นได้วาคคล้ายคลึงกับพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก เช่นมีพระตามเณรเป็นบริวาร ในเรื่อง 'วอกตะไครหิน' หรือให้ศิลาแก่นายพรานและบอกนายพรานให้ ปีนีลกับพระพุทธเจ้า ในเรื่อง พรานป่าคีนีล เป็นต้น

มีนิทานอยู่เรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เล่ามีความศรัทธาในศาสนาพระศรีอารยอย่างแรงกล้า คือเรื่องพระพุทธพระศรีอารย ผู้เล่ากล่าวหาพระพุทธเจ้าเพื่อยกพระศรีอารยให้เด่นขึ้น ความหวังและความศรัทธาในศาสนาพระศรีอารยปรากฏอยู่ในความคิดของคนไทยทั่วทุกภาค แม้ในเวลาทำบุญก็มักจะอธิษฐานขอให้ตนเกิดได้พบศาสนาพระศรีอารย

นอกจากนี้ก็มีนิทานบางเรื่องก็กล่าวถึงโบราณวัตถุอันเนื่องในพระพุทธศาสนา

เช่น พระธาตุสบแวณ พระธาตุคอกยคำ เป็นต้น และบางเรื่องก็กล่าวถึงอานิสงส์ของการรักษาศีล บำเพ็ญทาน และการกระทำความดี เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ กายอม เป็นต้น

๔.๒ ความเชื่อ

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นิทานไทยล้วนมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ถือคติที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" นิทานทุกเรื่องจึงจบลงในลักษณะสุขคตินิยม (comedy) ฝ่ายรายประสมกับพิบัติ ฝ่ายดีได้กลับกันมามีความสุขอีกครั้งหนึ่ง เช่น เรื่อง บรวงศ์ เทานอยดองกำ แดงอ่อน หงส์หิน เป็นต้น

ในก้านไสยศาสตร์ เช่น เรื่องผีसांग เทวดาและคาถาอาคม จะเห็นได้ว่ามีสอดแทรก อยู่ในนิทานหลายเรื่อง อันเป็นลักษณะของความปะปนกันระหว่างความเชื่อในพระพุทธศาสนา และความคุ้นเคยกับลัทธิพราหมณ์ ความรู้สึกเช่นนี้ฝังอยู่ในจิตใจของชาวไทยโดยทั่วไป

๔.๓ วรรณนิยม

อาจารย์ คร. กิ่งแก้ว อธิการ^๑ กล่าวถึงนิทานประเภทมุขตลก ว่า เป็นทางออกทางหนึ่งของมนุษย์ เป็นวิธีการที่มนุษย์ระบายความกดดันและความคิดต่าง ๆ การแสวงหาทางออกหรือเสรีภาพของมนุษย์ดังกล่าว มิใช่เป็นเรื่องแปลก แตกต่างไปจากความเป็นธรรมชาติของปฏุน และเนื่องจากชาวบ้านยังคำนึงถึงศีลธรรมอันดีงามของสังคม จึงเป็นตัวใจของชีวิตทั้งส่วนตัวและส่วนรวม การระบายออกของความกดดันจึงมาในรูปของการพักผ่อนหย่อนใจ

ชาวไทยลื้อ ก็มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น แม้ส่วนใหญ่จะมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีนิทานหรือนิทานประเภทล้อเลียนหยาบโลนเกี่ยวกับพระ-ชี ปนอยู่บ้าง ผู้เขียนเองรวบรวมมาได้จำนวนหนึ่ง แต่เห็นว่าหยาบเกินไปจึงมิได้นำมารวมไว้ในปริกฏยานิพนธ์ฉบับนี้

มุขตลกเท่าที่เสนอในปริกฏยานิพนธ์นี้อาจแบ่งออกได้เป็น ๔ จำพวก คือ มุขตลกเกี่ยวกับคนใจ การแก่งัดหา ความโม และคนเจ้าปัญญา นิทานเหล่านี้ชาวไทยลื้อนิยมเล่าสู่กันฟัง

ในหมู่ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อความสนุกสนานเฮฮาโดยทั่วไป

๕. คุณค่า

วรรณกรรมไทยลือมีคุณค่าควรแก่การสนใจศึกษาคุณค่าและรวบรวมตามนี้ะ
ดังกล่าวก่อนโดยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจะได้รับทั้งสาระ และความบันเทิงไปพร้อม ๆ กัน อันเนื่องการเล่านิทาน
นั้นสังเกตเห็นได้เมื่อตอนผู้เขียนออกไปรวบรวมข้อมูลว่า ชาวไทยลือยังให้ความสนใจอยู่โดยทั่วไป แต่คนรุ่นหลัง
มักไม่ค่อยมีเวลาได้เวลาให้ลูกหลานฟังกันนัก คนไทยลือสมัยปัจจุบันจึงมักจะรู้เรื่องราวแต่เพียงกระตอนกระแทน
ไม่รู้ละเอียดลึกซึ้ง เหมือนคนสมัยก่อนอย่างไรก็ตามชาวไทยลือยังให้ความสนใจในวรรณกรรมมุขปาฐะของ
ตนเองอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับลือ เมื่อมีการขับลือ ณ ที่ใด ชาวไทยลือจะพากันไปฟังอย่างคับคั่ง
ขอเสนอแนะ

จากการทำปฏิภาณพิธานเรื่องวรรณกรรมไทยลือ อ. เชียงคำ จ. เชียงราย ครั้งนี้
ทำให้เขียนเกิดความรู้สึกว่า น่าจะมีการค้นคว้ารวบรวมและวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชาวไทย
ลือได้อีกหลายด้าน เป็นต้นว่า

๑. ด้านวรรณกรรม

๑.๑ ควรจะได้มีการรวบรวม "นิทานของไทยลือ" ในท้องที่อื่น ๆ ด้วย
เช่น ชาวไทยลือในตำบลน้ำแวน ตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ ชาวไทยลือในอำเภอเทิง
อำเภอเชียงของ อำเภอแม่สาย เป็นต้น และอาจนำเอานิทานของชาวไทยลือในท้องที่ต่าง ๆ เหล่านั้น
มาเปรียบเทียบลักษณะต่าง ๆ ได้อีกหลายด้าน

๑.๒ ควรจะได้มีการรวบรวมวรรณกรรมไทยลือประเภทอื่น นอกจากนิทาน
ซึ่งยังมีสิ่งที่น่าสนใจศึกษาอีกหลายเรื่อง เช่น คำอวยพร ปรีศาคำทาย เพลงพื้นเมือง การละเล่น
พื้นเมือง ขับลือ คาว สุภาษิต คำพังเพย เป็นต้น

๑.๓ ในด้านวรรณกรรมซึ่งได้มีการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรบนกระดาษ
ข่อย หรือกระดาษ (ชาวไทยลือเรียกว่า ป้อย) นั้นก็นับว่าน่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง วรรณกรรม

ประเภทที่มีอยู่ในชนอย ผู้สนใจศึกษาอาจหาต้นฉบับได้จากชาวไทยเชื้อที่สนใจในด้านภาษาและหนังสือ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่สามารถอ่านและเขียนหนังสือเหล่านี้ได้มักจะเป็นคนสูงอายุ คนรุ่นหลังมักจะไม่ค่อยให้ความสนใจศึกษาเล่าเรียนกันนัก

๑.๔ น่าจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของชาวไทยเชื้อประเภทต่าง ๆ กับวรรณกรรมของคนเมือง (ชาวลานนา) ในท้องที่เดียวกัน เพื่อให้เห็นลักษณะความแตกต่าง ความคล้ายคลึง และความมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

๑.๕ ควรจะมีการรวบรวมวรรณกรรมของชาวไทยเชื้อ ในดินแดนที่อยู่นอกพระราชอาณาเขตด้วย เช่น ชาวยุโรปเชื้อในประเศลาว ในประเศจีน และในประเศพม่า เป็นต้น และควรนำเอามาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมของชาวไทยเชื้อที่อยู่ในประเทศไทย

๒. ด้านภาษา

๒.๑ น่าจะได้มีการศึกษาภาษาไทยโดยอาศัยวิธีการทางภาษาศาสตร์ (Linguistic approach) เพื่อศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้: หน่วยเสียง (พยัญชนะ, สระและวรรณยุกต์) หน่วยคำ ความหมาย การสัมพันธ์ประโยค การเรียงลำดับคำและความ เป็นต้น

๒.๒ ควรจะศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยกลางกับภาษาไทยเชื้อ โดยอาศัยความรู้ต่าง ๆ ในข้อ ๒.๑ เพื่อให้เห็นลักษณะต่าง ๆ เช่น การกลายเสียง และความหมายลักษณะดั้งเดิมของภาษาไทย คำไทยแนวทางคำที่กำลังเลือนหายไปทั้งในด้านการใช้และความหมายเดิม เป็นต้น

๒.๓ ควรจะได้มีการทำพจนานุกรมภาษาไทยเชื้อ ซึ่งอาจรวบรวม "คำเชื้อแท้" ที่มีใช้อยู่ในภาษานั้นได้จากชาวไทยเชื้อที่สูงอายุ ส่วนคนรุ่นหลังมักจะใช้ภาษาปะปนกันเป็นอันมาก ระหว่างภาษาเชื้อ ภาษาลานนา และภาษาไทยกลาง เป็นเรื่องที่ไม่วิเคราะห์หากจะรวบรวม "คำเชื้อ" จากชาวล้านนาใหม่

๒.๔ ควรจะมีการศึกษาตัวอักษรและอักษรวิธี ของภาษาไทยเชื้อ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถที่จะอ่านวรรณกรรมจารึก ซึ่งมีจำนวนมากของชาวไทยเชื้อได้

๓. คานชนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ นอกจกภาษาและวรรณกรรม

"ลื้อ" เป็นชาวไทยที่มีเรื่องราวเล่าสืบกันว่าเป็นอันมาก นอกจากในด้านภาษาและวรรณกรรมแล้ว เรื่องอื่น ๆ ที่น่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับชาวไทลื้อในแต่ละท้องถิ่น ก็มีเช่น การแต่งกาย การทำมาหากิน ประเพณีการเกิด, การตาย, การแต่งงาน ความเป็นอยู่ในครอบครัว ศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ งานนันทนาการต่าง ๆ ฯลฯ

๑ เรื่องเดียวกันนี้มีผู้ศึกษาคนคว้าไว้บ้างแล้ว เช่น นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ แต่ก็น่าจะศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง และพิจารณาแง่มุมอื่น ๆ ให้แตกต่างไปจากกันได้อีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการងศาตวาควยการศีกษาวิชาศาสตรและวัฒนธรรมแห่งปประชาชาติ, คณะ ประเพณีพื้นเมือง
และนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๔, ๔๒ หน้า.

กิ่งแก้ว อธิการ "คติชาวบ้าน" คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม ๓ หน้า ๓๕๕ - ๓๖๒ หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๒.

กิ่งแก้ว อธิการ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" หน้า ๔ : ๑๔ - ๑๖ เมษายน ๒๕๑๔.

กิ่งแก้ว อธิการ วรรณกรรมจากบ้านใน กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๔, ๔๔๔ หน้า.

กุหลาบ มัลลิกะมาส "แนววรรณกรรม คติชาวบ้าน" วัฒนธรรมไทย ๙: ๒๒ - ๒๖ กันยายน ๒๕๐๙.

กุหลาบ มัลลิกะมาส คติชาวบ้าน วิทยานิพนธ์ โรงเรียนพชรวิทยาสารากราชบุรี ๒๕๐๙, ๒๖๙ หน้า.

กุหลาบ มัลลิกะมาส "คติชาวบ้านวัฒนธรรมไทย ๙: ๒๒ - ๒๖ กันยายน ๒๕๐๙.

การี, เอ และ พันตรี อี.ไซเคนฟาเคน ชาติวงศ์วิทยาวาควยชนชาติเเนาต่าง ๆ ในประเทศไทย
พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกบริบูรณ์ จุละจาริก
๑๒ ตุลาคม ๒๕๐๙, ๔๙ หน้า.

จารุณี กองพลพรหม คุณค่าคติชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่า วิทยานิพนธ์ ค.บ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๕๑๒, ๒๔๙ หน้า.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชกฤษฎีกาตั้ง กองศิลปาชีพบรรณาการ
๒๕๑๑, ๓๖๔ หน้า.

กอดตุ, วิลเลียม คลิฟตัน ไทย หลวงนิพนธ์นิสิตรรค์ แปล โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์ ๒๕๐๔, ๑๙๑ หน้า.

ทวี อนาคตกุล เมืองเหนือและเบื้องใต้ แพร่พิทยา ๒๕๑๓, ๔๕๔ หน้า.

บุบ ชุมลาย, ม.ล. วรรณกรรมพื้นบ้านเชิงจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๒, ๑๖๓ หน้า.

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "คติชาวบ้าน" คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม ๓ หน้า ๓๖๓ - ๓๖๔ หน่วยศึกษา
นิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพมหานคร ๒๕๑๒.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เชียงใหม่และภาคเหนือ คลังวิทยา ๒๕๐๔, ๖๔๓ หน้า.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ๓๐ ชาติในเชียงใหม่ โรงพิมพ์อุทัย ๒๕๕๓, ๓๖๕ หน้า.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ลื้อ คนไทยในประเทศจีน โรงพิมพ์วิมลพิมพ์ ๒๕๕๔, ๕๓๒ หน้า.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ไทยสิบสองปันนา คลังวิทยา ๒๕๕๔, ๕๓๒ หน้า.

ปรมาณูฉัตรโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระ พรหมมุนีโศภิตา โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๕, ๔๖๒ หน้า.

ประมวลสาส์น เที่ยวทั่วเมืองไทย สำนักพิมพ์ประมวลสาส์น ๒๕๐๑, ๓๖๐ หน้า.

ไพบูลย์ แดงสนั่น "ประวัติอำเภอเชียงคำ" รายงานกิจการของจังหวัดเชียงราย ๒๕๐๒
นายอำเภอเชียงคำ (นามแฝง) หน้า ๕๕๔ - ๖๐๐๓ โรงพิมพ์สวนทองถิ่น ๒๕๐๓.

ไ.เรด เดิศจิรียกมล คหิชาบ้านลานนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ พิมพ์โรเนียว
ม.ป.ป., ๒๕๓ หน้า.

มณี พยอมยงค์ ประวัติและวรรณคดีล้านนาไทย เชียงใหม่ คนเมืองการพิมพ์ ๒๕๑๓, ๒๒๑ หน้า.

มหามกุฏราชวิทยาลัย, คณะกรรมการแผนกตำรา พระธรรมปิฎกธรรมาแปด ภาค ๒
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ๒๕๑ หน้า.

บุษ เกษคำรณ นิทานชาวบ้านของไทย คลังวิทยา ๒๕๐๓, ๓๐๒ หน้า.

บุษ เกษคำรณ นิทานพื้นเมืองของไทย คลังวิทยา ๒๕๐๔, ๕๑๒ หน้า.

โยชิโกะ อูซึคะ นิทานเอกของญี่ปุ่น ลมุด รัตนากร แปลและเรียบเรียง แพร่พิทยา ๒๕๐๖.
๑๖๔ หน้า.

ราชบัณฑิตยสถาน อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม ๒ ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๐๖.

ราชบัณฑิตยสภา นิบาตชาดก เล่ม ๒๓ ภาคผนวก พิมพ์ในงานทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสนอง
พระเดชพระคุณสมเด็จพระปิยมหาราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๔, ๒๖๒ หน้า.

รายงานกิจการของจังหวัดเชียงราย ๒๕๐๑ โรงพิมพ์กรมมหาดไทย ๒๕๐๒, ๖๒๖ หน้า.

วิจารณ์ เสกาเรื่องกรรณอุบายเชียงใหม่ แก่งตามนิทานในมณฑลอุดร พิมพ์ในงาน

พระราชทานเพลิงพระศพมหาอำมาตย์ตรี พระวงศ์เชอพระองค์เจ้าวิธนา ๒๔๖๓, ๗๖ หน้า.

วริกา สถิตานนท์ "เชียงใหม่ ๒๕๑๖" อ.ส.ท. ๑๓ (๑๑): ๓๔ - ๔๐, ๔๔ - ๕๔ มิถุนายน ๒๕๑๖.

วรการ (นามแฝง) รวมชุดนิทานตำนานเกา โอเคียนสโตร ๒๕๑๑, ๓๖๐ หน้า.

วรวรรณ (นามแฝง) เรือนกล้วย เขมมบรรณกิจ ๒๕๐๒, ๓๒๔.

วิจิตร วาฑการ, พ.อ. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย กองทัพบกจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ไทย และเป็นคู่มือในการอบรมทหาร กันยายน ๒๕๑๒, ๔๖๕ หน้า.

วิทย์ พิณคันเงิน ความเป็นมาของมนุษยชาติ โอเคียนสโตร ๒๕๐๓, ๔๒๔ หน้า.

ศิลากร, กรม นิทานชาวบ้านภาค ๑ โรงพิมพ์อักษรเพชรเกษม ๒๕๑๓, ๑๓๒ หน้า.

ศิลากร, กรม นิทานชาดกฉบับหอสมุดแห่งชาติ ภาคหนึ่ง ศิลปบรรณการ ๒๕๔๔, ๑๐๔๐ หน้า.

ศิลากร, กรม นิทานชาดกฉบับหอสมุดแห่งชาติ ภาคสอง ศิลปบรรณการ ๒๕๔๔, ๔๔๒ หน้า.

สังขะ, วิทยาลัยวิชาการศึกษา คหิชาบ้านอำเภอสทิงพระอำเภอกระโนน โรงพิมพ์เมืองสงขลา ๒๕๑๔, ๒๔๕ หน้า.

สงวน อังก สารานุกรมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย เขมมบรรณกิจ ๒๕๑๔, ๕๖๐ หน้า.

สตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, สมาคม นิทานนานาชาติ สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ๒๕๔๖, ๓๔ หน้า.

สวัสดิ์ เนตรสืบสาย ทัศนาจรรอบเมืองไทย ม.ป.ท., ม.ป.ป., ๓๙๐ หน้า (ไม่ครบหน้า).

สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์ คหิชาบ้านปากน้ำ ก้าวหน้าการพิมพ์ ๒๕๑๒, ๒๑๐ หน้า.

สุวงษ์ มุนนาค ชาวเขา สำนักพิมพ์ก้าวหน้า ๒๕๐๖, ๒๕๑ หน้า.

อณูมานราชชน, พระยา เมฆดารามสูตร พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานสถาปนาถ้ำพูนิกายมยุรเสียง นางเกี้ยวอุบลโอภาส ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๐๒, ๖๔ หน้า

อนุমানราชธน, พระยา ไทย - จีน พิมพ์แจกในงานปลงศพ นายทลี เสรีบริโกเศศ

๕ เมษายน ๒๔๙๕, ๑๓๔ หน้า.

อนุมานราชธน, พระยา การศึกษาเรื่องประเพณีไทย เสรีบริโกเศศ (นามแฝง) โรงพิมพ์

รุ่งเรืองธรรม ๒๕๐๕, ๑๔๓ หน้า.

อิศรานภาพ, พระยา อุเทนคำฉันท์ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๕, ๒๑๖ หน้า.

อุดม รุ่งเรืองศรี วรรณกรรมล้านนาไทยเรื่องหงส์พันของเจ้าสุริยวงศ์ วิทยานิพนธ์ ค.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๖, ๑๔๔ หน้า.

อุดม วโรตมสิขิตติ์ ภาษาสาคร์เบื้องต้น คุรุสภาดาดพร้าว ๒๕๑๓, ๒๐๔ หน้า.

Amuman Rajadhon, Phya, Essay on Thai Folklore, Bangkok, Social Science Press of Thailand, 1968, 383 pp.

Brunvand, Jan H., The Study of American Folklore, W.H. Norton & Company, Inc., New York, 1968, 383 pp.

Coffin, Tristram, III, American Folklore, Voice of America, United States Information Agency, Washington D.C., 1968, 325 pp.

Davis, Richard, A Northern Thai Reader, The Siam Society, Bangkok, 1970, 91 pp.

Dundes, Alan, The Study of Folklore, Prentice - Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1965, 481 pp.

Funk & Wagnalls, New Standard Dictionary of the English Language, New York, Funk & Wagnalls, 1952, 2815 pp.

Jacobs, Melville, The Content and Style of an Oral Literature, The University of Chicago Press, U.S.A., 1959, 285 pp.

Kingkeo Attagara, The Folk Religion of Ban Nai : A Hamlet in Central Thailand, Doctor's Thesis, the Institute of Folklore, Indiana University, Bloomington, 1967, 597 pp.

Kingkeo Attagara, An Annotated Collection of Folktales from Thailand, Master's Thesis,
Indiana University, Bloomington, 1961, 173 pp.

Moerman, Michael Harris, " Farming in Ban Phaed : technological decisions and their
consequences for the external relations of a Thai - Lue village", Dissertation
Abstracts, 25(7) : 3789, January, 1965.

Moerman, Michael H., Agriculture Change and Peasant Choice in a Thai Village,
Berkeley, University of California, 1968, 227 pp.

Sophocles, The Theban plays : King Oedipus, Oedipus at Colonus, Antigone;
trans. by E.F. Watling. Harmondsworth, Middlesex, Penguin Books, Inc., 1974, 168 pp

Thompson, Stith, The Folktale, Holt Rinehart and Winston, Inc., New York, 1946, 510 pp.

ពាក្យស្នង

ศัพทานุกรม

การใ้ศัพทานุกรม ผู้ใ้ศัพทานุกรมควรทำความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้เสียก่อน

๑. คำศัพท์ซึ่งรวมอยู่ในที่นี่ ได้จากนิทานต่าง ๆ ข้างต้นทั้ง ๔๓ เรื่องเท่านั้น

๒. ศัพท์บางคำมีหลายความหมาย ความหมายที่แสดงในที่นี่ คือ ความหมายที่ปรากฏในนิทานเป็นประการสำคัญ และอาจมีเพิ่มเติมบ้างตามสมควร

๓. การอ่านคำไทยคือ ผู้อ่านจะต้องศึกษาลักษณะใหญ่ ๆ โดยเฉพาะเรื่องเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยคือ ซึ่งผู้เขียนแสดงไว้ในตอนต้นของบทที่ ๓ ให้เข้าใจถ่องแท้เสียก่อน มิฉะนั้นผู้อ่านอาจออกเสียงผิดพลาดได้

๔. การเขียนคำไทยลงในที่นี่อาจจะมีลั้กันกับในนิทานบ้าง ทั้งนี้ เพราะนิทานนั้นคนเล่ามีหลายคนเสียงย่อมเพี้ยนกันไป ในที่นี้ผู้เขียนยึดคำไทยของคนเดียวเป็นหลักในการทำศัพทานุกรม

คำไทยลือ

คำไทยกลาง

คำไทยลือ

คำไทยกลาง

ก

กก ก.

กัก

กง น.

กน

กจ จัก น.

กัจจกร

กค ก.

กค

กคมาย น.

กฎหมาย

กข ก.

ประกบ

กวาง ว.

กวาง

กวา บ.

กวา

กอ บ.

ก็

กอ น.

คน

กอกกิล น.

เครื่องทวง, ลิตร

กอง น.

กลอง

กองปอน น.

กองพอน

กอง น.

สอง น. ถนน

กอน น.

กอน

กอน ว.

กอน

กอน ก.

วิดน้ำ

กอม ก.

โนม

กอย ว.

คอย

กะ ก.

กะ

กะจะกะจาย ก.

กระจักกระจาย

กะแวก น.

กะติริย

กะคิน ก.	กระเด็น	กั้ง ว.	รีบ
กค ว.	แนน, เน้น	กักแกง ก.	กวัดแกว่ง
กัณ ก.	อคอยาก	กัณ ก.	ปล้ำ
กัณ บ.	กัณ	กัณไฟ น.	ไม้ขีดไฟ
กา ก.	คาชาย ว. กระมัง	กาง ว.	กลาง
กาง น.	หนาไม คาง	กาง น.	คาง
กาทา น.	คาตา	กาน น.	การ
กาน ก.	แพ	กาน ก.	คาบ
กาย ก.	พาด	กายา น.	กายา
กำ น.	ครั่ง	กำเดิน ก.	อยู่ไฟ
กำเวน น.	กรรมเวร	กำปายลุน ว.	ที่หลังมา
กำไฮ น.	กำไร	กำ น.	คำ
กั้ง น.	กั้ง	กัณ น.	กลืน
กั้งเกิด ก.	กลิ้งเกลือก	กิไล น.	กิไล, เครื่องขึง
กั้ง ว.	กั้ง, ครั่ง	กิด ก.	คิด
กุง น.	ชุน, ผนังสะตึก	กุน น.	กน
กุน น.	คน	กุนตี น.	คนที่, เขี่ยก่น้ำ
กุนโต น.	คนโต, เขี่ยก่น้ำ	กุม ก.	ลอม, กม
ก น.	กู	กู ว.	ทุก ๆ
กวย ก.	ปราด	เกย ก.	เก็บ
เกง ก.	เกรง	เกว ว.	เกว
เกด ก.	โกรธเคือง	เกวน น.	เกวียน
เกว ก.	เวียนรอย	เกว ก.	เกี้ยว
เกชา น.	เกศา	เกย ว.	เคย
เกอ น.	เกลือ	เกา น.	ตน
เกา ว.	เกา	เกาะ ก.	สอย น. เกาะ
เกศ ก.	ขวาง, คาง, เหลือ	เกิน น.	บันได
เกิน ว.	กอน	เกีย ว.	เกียบ น. รองเท้า
แก ก.	แก	แกงออม น.	แกงฉนิทหนึ่ง

แก่ง ก.	แก่ง	แก่น น.	ดู, ไบ, ผด, หนวย
แกว น.	แกว	แกว่ง ก.	แกว่ง
แกแค้น ก.	แกแค้น	โก ก.	กลัว
โก่ง น.	โพรง, กลวง	โกศ ก.	โกธ น. โกฏิ
โกน ก.	กวน	โกน ว.	ควร
โกย ก.	กอบ	โกม ก.	ครอบ
โกย น.	ตะกร้า, ภาชนะสาน	โกย น.	กลวย
ไก ว.	ไก	ไก ว.	ไก
ไกตั้ง น.	ไกตอ	ไกแหม	ไกหัวเมียบ
ไกป่อง ว.	อีกพอง		

ข

ขะหนาบ ก.	บังคับ	ขวาง ก.	ขวาง, ทิ้ง, เหว
ขวำ ก.	ควำ	ขอ น.	ขอ
ขอก น.	คอก, คุก	ของ น.	ของ, ภาชนะใส่ปลา
ขอค ก.	คลอค	ซอน ว.	คอน, เอียงไป
ขอย ก.	ครอบ	ขอบโค น.	ครอบครว
ขอม ก.	ควำ	ขอย ส.	ขอย
ขะใจ ก.	ريب	ชะโค น.	บันโค
ชะโมย ก.น.	ขโผน	ชะยั ก.	ขยัน
ชะหนาค ว.	มาก	ขัง น.	ครั้ง
ขัป ก.	คัณ	ขา ส.	ขา
ขาย ก.	คาบ	ขาม ก.	อุยยงคองกระพัน, ขาม
ขาว น.	ขาว	ขาว น.	ขาว
ขาวงาย น.	ขาวมอเซา	ขาวคง น.	ขาวโพค
ขาวโปค น.	ขาวโพค	ขาวนุ น.	ขนม

ข้า น.	คำ	ชี ก.	ชี
ข้า น.	เรื่องเคิม	ช้วน ก.	ช้วน
ชโค น.	ชโค	ชจิ ก.	ชเหนียว
ชเคิน น.	ชเคิน	ชบ ก.	ชบ
ชรว ว.	ชเหว	ชหมก น.	ชหมก
ชน บ.	ชน, กิ	ชนโค น.	ชนโค
ชมกน ก.	ชมช	ช ก.	ช
เช ก.	เชย	เชก น.	เชต
เชน ก.	เชยน	เชว น.	เชยว
เชา น.	เชา	เชา ก.	เชา
เชิง น.	เชิง	เชิน ก.	เคื่อน
แช น.	แช	แชก น.	แช
โชค น.	ชีชอมก ก. โกรธ	โชน ก.	โคน
โช ก.	โค	โชว ก.	โชว
โชว ก.	โชว		

ค

คง น.	กรง	คบ ก.	คบ, กัด
คค ก.	ชค	ควัก ก.	ควัก
ความ น.	ความ	ควาน น.	ควาน
ควาย น.	ควาย	คอ ก.	คอ
คอ น.	คอ	คอง น.	คอง
คอง ก.	คอง	คอชมา ก.	คอชมา
กอน น.	ชอน, ขาง	คอบ ก.	คอบ
กลาง ก.	คละคละ	คัก ก.ว.	คัก
กั ก.	คัก	คัก น.	คัก
คค ก.	คค	คัคคาน ก.	คัคคาน

กัน น.ก.	ขัน	คันหมาก น.	ขันหมาก
คัน ก.	ขัน, ร้องเพลง	คา น.	ชา
คาง ก.	กราง, คาง	คาน ก.	เกียจคร้าน
คาว ว.	ขาว	คาย ก.	ขาย
คำ ก.	คิก	คำ ก.	ทารุณ น. ทองคำ
คิง ส.	มิง น. คัว	คิม น.	เข็ม
คิต ก.	คิก	คิม ก.	คิม
คิก	อัปรีย์	คิน ก.	คิน
คุก น.	คูก	คุด ก.	ชุก
คน น.	ชน	คุม น.	ชุม, หลุม
คุม ก.	คลุม	คุย ก.	กวน
ค น.	ครุ	คูชา น.	คูหา
เคน ก.	เขียน	เคม ว.	เขียน, หายาก
เคว น.	เขี้ยว	เคว น.	เคี้ยว
เคอ น.	เครื่อ	เคย น.	เขย
เก็ค ก.	พัน	เคา ส.น.	เขา
เคาะ ก.	ชอก	แค น.	แกง
แค็บ น.	รองเท้า	แคว น.	แคว
แควง น.	เมือง	แควน ก.	แขวน
แควน ก.	กุแกลน	โค น.	ข้าวของ, เสื้อผ้า
โค น.	สะพาน	โคน น.	โพรง
โกย น.	ควย	โค ก.	ไซ, เป็ด
ไคโฮ ก.	หัวเราะ		

ง

ง ก.	ง	งอน น.	ท่ายทอย
งอนไท น.	คันไถ	งอม ก.	เหงา

งา น.	งา	งากำออย น.	ขนมทำด้วยงากับน้ำตาลออย
งาม ว.	งาม	งาว ว.	โจงเงา
งบ น.	เงิน	งัด ก.	ส่งสัย
งม ก.	งม	งู น.	งู
เงา ก.	เหงา	เงิม น.	เงื่อม
โง่ น.	วัว		

จ

จก ก.	จวง	จอง ก.	จอง , จ้าง น. ของ
จอนจืด ว.	จระจืด , เที่ยวไป	จอง น.	ของ , แหมเทียม
จอม ก.	ชอบ	จอม ก.	จอม , แขน
จอม ว.	แคบ , สั้น	จอมออม ว.	มิกซิด
จอย ก.	ผอม	จอย ก.	รองเพลง
จะไค ว.	อย่างไร	จะอัน ว.	อย่างนั้น
จัก น.	จักร	จักคุ น.	จักขุ , กา
จิกกะวาน น.	จักรวาล	จั้ง ก.	ข้าง
จั้ง ก.	ข้าง	จิกคุโลก น.	จุฑาโลก
จันเงา น.	ชั้นห้า	จาง ก.	ทำเป็น , ทำไก
จาง น.	ข้าง	จาด ว.	มากหลาย
จาดก น.	ซากก	จายท่ง น.	ชายทุ่ง
จาย น.	หลกเขย , ซาย	จาวนา น.	ชาวนา
จิ ก.	จิม , จุก	จิง ว.	จริง
จิตใจ น.	จิตใจ	จิ้น น.	จิ้นเนื้อสัตว์
จิธาย ก.	ฉิบหาย	จิม ว.	หนอย , ควย
จิม ก.	ฉิม	จิ ก.	ไซ
จิวค น.	ชีวิต	จื่อ น.	ชือ
จิด ว.	ลิว ๆ	จิ ก.	โกหก

จก ก.	หยุคค้อย	จน ว.	จบ
จุม ก.	เปี้ยกชุม	จุมนม ก.	ชุมนม
จุม ก.	ยอม, เห็นควย	เจ ก.	ขี้หลัง
เจก น.	เจ็ค	เจตะนา ก.	เจตนา
เจน น.	ขวาง, ระบะ	เจอ ก.	เจ้อ
เจอ น.	เจ้อ	เจา น.ศ.	เจา
เจา น.	เซา	เจิก น.	เจือก
เจิ้ง น.	เซ้ง	เจ็น ก.	เจิญ
แจ ก.	แซ	แจง น.	มุ่ม ว. สว่าง
โจ ก.	ชวน	โจง ก.	โยน
โจจา ว.	ชวนา	โจน น.	โจร
โจม ก.	ประจวน, มาถึง	โจโมง น.	ชั่วโมง
โจม ก.	ชวย	โจ ว.	โช
โจ้ ก.	เปี่ยม, ครอบคุ	โจ้น ก.	ชวน

ฉ

ฉีก น.	เชือก	ฉะไน ว.	ไฉน
--------	-------	---------	-----

ช

ฉนไค ว.	ฉนไค	ช่าย บ.	ช่าย
ฉินธาย ก.	ฉินหาย		

ข

ขงไช ก.	สงสัย	ขบ น.	ศพ
ขค ว.	สด	ขม ว.	สม
ขมปค น.	สมบัติ	ขมมะนาขุน ก.	สมนาขุน
ขมเจบ ก.	สมเสพ	ขอ น.	ขอ ก. ร้องเพลง
ของ น.	สอง	ของ น.	กะกรว
ของเยอ น.	ตะกรวขะ	ขอน ก.	ขอน, ขอน
ระ ก.	ปล่อย, วาง	ระกุล น.	สกุล
ระงน ก.	ฉงน, สงสัย	ระคิน ก.	กระเค้น
ระคัง น.	สตก	ระคิ น.	สถานที่
ระบาย ว.	อยู่ดี, สบาย	ระเมอ ว.	เสมอ
ระมุด น.	สมุด, สมุทร	ระวิต ว.	สะกัสะคัง , จริต
ระละ ก.	สละ	ระโอด ว.	เสมอ
ระลุง น.	ชั้น	ระลูป ก.	สลม
ระวัน น.	สวรค	ระเวย ก.	ส่วย
ระหยาน ก.	กระชาก	ชัก ก.	จิก
รัก ก.	ชัก	ชักคิ น.	ลัก
ขัง น.ว.	อะไร, ทำไม	ชักจะ น.	สัจจะ
ขัญญ น.	สัญญา	ขันจิง น.	สันหลัง
ขั น.	ทรัพย์สิน	ขัปะเทอ น.	สัปะเทอ
ขัปะ ว.	สรรพ, สารพัด	ขัพันญ น.	สัพพันญ
ขาน น.	ตะกรว ก. ยำ	ขาทะยาย ก.	สาขยาย
ขาน ก.	सान	ขาม น.	สาม
ขามาน ว.	สามานย์	ขาระพัด ว.	สารพัด
ขาลา น.	ศาลา	ขาว น.	สาว
ขาว น.	ยล	ขาย น.	ส่าย
ขายเต น.	เข็มขัด	ขาย น.	ทราย

ขามาก ก.	สามารถ	ซึก ก.	ลึก
ซิป น.	ลึบ	ซิริ น.	ลิริ, ีริ
ซึน น.	ลึด	ซึก น.	ลึก
ซึง น.	ลึง	ซื่อ ก.	ลือ
ซุก ก.	ลึช	ซูกี้ ว.	ลึช
ซुक น.ว.	ลึค	ซูกจะวัก น.	ลึจวัก
ซูป ก.	ลึวม	ซุน ก.	ลือเลียบค
ซุม น.ว.	ลึม	ซุ ส.	ลึ
ซุง ว.	ลึง	เซ ก.	เลียบ ลัน. หากวา
เซง น.	เลียง	เซง ก.	หลมค
เซ็ค ก.	เล็จ	เซคาย ก.	เลียบคาย
เซถา ก.	เลียบทา	เซนา น.	เลนา
เซม น.	เลียม	เซยีน น.	เลือสมิง, เลือเย็น
เซ้า น.	เล้า	เซาะ ก.	เลาะหา
เซ่ง น.	เล้ง	เซน น.	เล้น
แเม ก.	บน น. ใจ	เซว ก.	แจว
โซะ ว.	เาะ ๆ	โซน น.	สวน
โซย ก.	ลาง, กระโจน	โซ วะ	ใส
โซ น.	โต		

ค

กอย ก.	กิน	คัก ก.	เงียบ
คักแก็บ ก.	เงียบกริบ	คักปั้ง ก.	เงียบกริบ
คัง น.	จุมก	คัย ก.	คัย
คา ก.	คา	คาง ว.	คาง
คาน น.	คาน	คามไม น.	หน้าไม
คับ ว.	คิบ	คื่อ น.	สะคื่อ

คฺง น.	คง	คฺง น.	กระคฺง
คฺม ก.	คม	คฺชิตา น.	คฺชิตา
เคฺก ก.ว.	เค็ก	เคว ว.	เคียว
เค็ก น.	คิก	เคคฺชอน ก.	เคคฺชอน
เคิน น.	เคื่อน	คฺก ก.	กิน, กระแพก
โคง น.	กวง	โคง น.	ควง
โคย ว.บ.	ควย	โก ก.ว.	ไค

ค

ค ก.	คก	คบ ก.	ทบ
คบ ก.	คบ	คค ก.	คค
คอก ก.	คอก	คองกาน ก.	คองการ
คองโบ น.	โบบัว	คอง ก.	คอง
คอง น.	ทองแดง	คองคอง น.	ทองแดง
คอค ก.	ทอค	คอน น.	ทอน
คะเซ น.	จระเซ	คะวัน น.	คะวัน
คัง ก.	คั้ง	คั้งาย ก.	หังายหลัง
คั้งาย ว.	หั้งาย	คั้น ก.ว.	หัน
คั้นธา น.	คั้นหา	คืบ น.	ทัพ
คัค ก.	คัค	คาน น.	ทานน้ำ
คา ก.	ทา	คาง น.	หาง
คาง ก.	บรรพท	คาคี น.	ทาคี
คาน ส.	ทาน	คาว ก.	จม
คาย ก.	ทาย	คัก ๆ ว.	เรือบ ๆ
คิง ก.	ทัพ	คัค ก.	ทัค
คิน ก.	คิน	คืบ ว.	ทัพย์
คิม ว.ก.	เก็บ	คิ้ว ก.	หิ้ว

คิ น.	ท	คิง ว.	ทุก ๆ
คิงคิง ว.	คิงคิง	คิค ก.	ปิค
คิบบ ว.	ทบบ	คินฮอน น.	ทุนรอน
คิน ก.	คิน	คิโอ ก.	ดิโอ
คิก น.	ทูกข	คูกโปตูกงาว	ทูกขเหลือเกิน
คูกกะทะ น.	คนเขี้ยวใจ, ทูกทะ	คุง น.	ชง
คูเงา น.	พระ	คูน น.	คูน
คูน น.	คูน	คุม ก.	คัม
คุม น.	คุม	คูป น.	กระทอม
คูป ก.	ยุบลง	เต ก.	รือ, แก
เตก ก.	กค	เตมตา ก.	เทียมตา
เทว ก.	เคิน	เทว น.	กางเกง
เทวะดา น.	เทวดา	เทวะบุค น.	เทวบุตร
เทวี น.	เทวี	เทอ ว.น.	ครึ่ง, ที่, เลย
เตอะ ก.	เถอะ	เตา น.	ชีเถา
เตา น.	ไมทาว	เตา น.	เตา
แต ว.	แท	แต ลัน.	แต
แตง ก.	แตง	แตง ก.	แตง
แตน น.	แทน	แตนแต ว.	เลี้ยงแตนแต
แตน ก.	แทน	แตม ก.	แตม, วาด
โต น.	ตัว	โตง ก.	ทวง
โตง, ตุง. น.	ทุง	โตง ก.	ทวง
โตค น.	โทษ	โตน ก.	กระโจน
โตย ก.บ.	คาม	โต บ.	โต
โต น.	โต ก. จุกไฟ	โต น.	ไทย

ด

ดอ ก.	เท	ดอ ก.	ทอ
ดุน น.	ถนน	ดล ก.	สมมติ
ดะแสง ก.	แปลง	ดวว ก.	ดว
ดา สัน	ดา	ดาน น.	ดาน
ดาบ ก.	ดาบ	ดำ น.	ดำ
ดี ว.	ดี	เดม ก.	กมลงมอง
เดา น.	เดา, เดา	เดิน น.	ป่า
โดน ว.	ดอน	โดบ น.	อุป
โดย น.	ดวย	โตชายเสือ น.	ถั่วฝักยาว
โตแย น.	ถั่วแปร		

ท

ทอน ก.	ดอน	ทระมาน ก.	ทรมาน
ทะเล น.	ทะเล	ทธาน น.	ทหาร
ทาง ก.	ทาง	ทาม ก.	ตาม
ท่า ก.	ท่า น. กรรม	ทิบ ว.	ทิพย์
ทื่อ ก.	ถื่อ	ทง น.	ง
ทุน น.	ทุน	ทม ก.	ถม
ตระ น.	ตระ	เทง ก.	เถียง
เทน น.	เทียน	แทง ก.	แทง
เทค ว.ก.	ถัด	แทม ก.	แถม, อึก

น

น ก. น.	นก	นบ ก.	นบ, ไหว้
นอ ก.	นะ	นอง น.	หนอง
นอง น.	นอง ก. นอง	นอม ก.	นอม
นอน ก.	นอน	นอย ว.	นอย
นาคอน น.	นกร	นร ก. น.	นร ก
นัก ว.	หนัก	นักผาด น.	นักปราชญ์
นังชื่อ น.	หนังสือ	นา น.	นา
นาง น.	นาง	นาม น.	นาม
นาม น.	นาม	นาย น.	นาย
นาว ว.	หนาว	นาว ก.	นาว
น้ำ ก.	น้ำ	น้ำเซกหมา น.	น้ำคร่ำ
น้ำตุน น.	คนโท	น้ำโมก น.	น้ำขาวขาว
นินาค ก.	บิณฑบาต	นิว น.	นิว
นี ก.	หนี	นม น.	นม
น น.	หนู	เนน น.	เณร
เนระเมต ก.	เนรมิต	เนอไฮ น.	พระเจ้าอยู่หัว
เนอ น.	เนื้อ	เน็บ ก.	เหน็บ
แนน ก.	คัง	ไน น.	ไน
ไน บ.ว.	ไน	ไน ก.	ละลาย

บ

บค น.	บท, แครม	บม ว.	บีม
บอ ว.	ไม	บอง น.	บอง ก. เจาะ
บอริบูน ก.	บริบูรณ์	บอริวาน น.	บริวาร
บอริเวน น.	บริเวณ	บะกอก น.	มะกอก

บะเคว ว.	ประเคียว	บะปัก น.	ปัก
บับ ก.	ปรับ	บับ ก.	บับ, คัด
บันนะกาน น.	บรรณาการ	บันลั้ง น.	บัลลังก์
บา น.	โอ	บาเกาบาเคิม น.	แตกอน
บาน น.	บาน	บาบ น.	บาป
บาว น.	ขาว, ทุม	บิค ก.	บิค
บินอู น.	ใบหู	bungzá น.	กระบุงรำ
บน น.	บุญ บ. บน	บุบ ก.	ต
บม ก.	บม, แช	บุชา ก.	บุชา
เบง ก.	เบง	เบอหนาย ก.	เบอหนาย
เข่า น.	เขว, เตา	เข่าหรี น.	บุหร
เบิกวาง ว.	เขาวาง	เบ็ง บ.	เซื่อง
แบน ก.	ปลิ้น	โบก น.	หลุม, บอ
โบกชนะน้ำ น.	สระน้ำ	โบง น.	บวง
โบงขาด น.	บวงขาด	โบค ก.	บวช
โบลาน น.	โบลาน		

ป

ปัก ก.	ปิค	ปักคอง ก.	ปักครอง
ปัด ก.	ยิง, ปลด	ป็น ก.	พน
ปอก ก.	กลัษมา	ป็อกะแตก ก.	สะตุค
ปอ น.	พอ	ป่อ ก.	พอ
ปอง ว.	พอง	ปอน ก.	ปอน
ป่อม ก.	สวมคอ, ปลอม	ปอม ก.	โคน
ป่อออก น.	โยมชาย	ปะชา น.	ประสา
ปะตีบ ก.	ประคัษ	ปะตีบัก ก.	ปฏิบัติ
ปะริวาน น.	บริวาร	ปะล่ำปะเลอ ว.	มากมาย

ปะเลอปะเทอะ ว.	เยอะเยะ	ปะแลด ก.	พลาด
ปะวัค น.	ประวัค	ปัก ก.	ปัก
ปักกะแลด ก.	สะดุก	ปักกะตีก ก.	หกคะเมน
ปั้ง ก.	พัง	ปัก ก.	พัด
ปัย ก.	ป้น	ป้นลุ่ม ก.	โกหก
ป้น น.ว.	พัน	ปา น.	ปลา
ปา ก.	พา , สะพาย	ปากต น.	ประตู่
ปากด ก.	ปรากฏ	ปากฮอ ก.	พดด้วง
ปาแควปาคา น.	ปาแควปาคา	ปาจา น.	ปลา
ปาง น.	ข้าง, ฝ่าย	ปาย น.	ปลาย
ปาย ก.	หนี, ไป	ปาว ก.	ขาว
ปั๊ ก.	จัน	ปัก ก.	กลับมา
ปักค น.	ปักค	ปึง ก.	ปึง
ปัก ก.	ปัก	ปัก น.	พิษ
ปักชนะ น.	ปริศนา	ปิน ก.	เป็น
ป็น ก.	ปล้น	ป็น น.	ป็น
ป็น น.	พิ	ป็น น.	ป็น
ปักชา ก.	ปริษา	ปัก ก.	งัด
ปั้งใจ ก.	พึงใจ	ป็น น.	พ่น, ว. ไ้
ปัก ก.	ปลุก	ปู้โต น.	พุทโธ
ปัก ก.	ขาด	ปุม น.	ปม
ป็น น.	ขุ	ปัก ก.	ปลุก, เลี้ยง
ปัจา ก.	บูชา	ปุน ส.	โนน, โนน
เป้ จ.	เปลี่ย	เปง ว.	ราบ, เสมอ
เป้ง ว.ก.	เปลง	เปด น.	เปรต
เปดจะขาด น.	เพชฌฆาต	เปน ก.	เปลี่ยน
เปวไฟ น.	เปลวไฟ	เปอ สัน.	เพื่อ, เพราะ

ด

ดั่ง น.	ดั่ง	ดั้น ก.	ดั้น
ด้าย น.	ด้าย	ดาก ก.	ดาก
เดา ก.	เดา		

พ

ปก ก.	พลิกกลับ	พด ก.	โพล, ทะลุ, ถึง
พม ส.น.	พม	พอง ว.	พอง ก. ทวง
พอง ว.	บาง	พ็อง ว.	ทัว
พอบ ว.	พอม	พะ น.	พระ
พระวาระกะ น.	พระสาวก	พะดาค น.	พระธาตุ
พระเกตุโท น.	พระพุทธ	พะพุดทะเจา น.	พระพุทธเจ้า
พระพุดทะทรูป น.	พระพุทธรูป	พะญา น.	พญา
พะยัก น.	พยัคฆ	พะยายาม ก.น.	พยายาม
พะยาน น.	พยาน	พะราชี น.	พระดาบี่
พะโง ว.	เลียงคัง	พะหยาด น.	พยาธิ, ความป่วยไข้
หัก น.	ฉัก	หักกาดหยอด น.	หยอดฉักกาด
หักจี น.	ยี่หฺรา	หา น.	ผา, หิน
ดา น.	พรว, มีด	พากอม น.	มีดโก
พาชา น.	ภาษา	พาน น.	พวาน
พานทะนา ก.	อาราธนา	พาจะนา ก.	ภาวนา
พาย ก.	ผาย, ขวย	พาย ก.	พาย
เข้าใจ ก.	สำราญใจ	พิด ก.	หมางใจกัน ว. ผิด
เค็จานา ก.	พิจารณา	พิวพัน น.	ผิวพรรณ
ให้เสด ว.	พิเศษ	พื่อโพง น.	ผิกระหัง

เปะ ว.	เปียก	เป่า ก.	เป่า
เปิง ก.	เหมาะสม	เป็น ส.	เขา, ฉัน น. เพื่อน
แป่ ก.	ชนะ	แบ่ง น.	ถวย
แปด ว.	จำนวนแปด ก. เปื้อน	แป้ว น.	พยาธิ
แปะ น.	แพะ	โปก ก.	ปลุก
โปก ก.	โปรก, ขวย	โป๊กไอ ก.	ไอโซลก
โป๋ น.	สะโก		

ผ

ผอ ก.	ผู	ผอน ก.	ผอน
ผะชุม ก.	ประชุม	ผะชุม ก.	ประชุม
ผะคั๊ว ก.	ประคั๊ว	ผะยอง ก.	เหาะ, แผลงฤทธิ์
ผะลาค ก.	พลาค	ผะลาค น.	ปราสาท
ผะสุก ก.	ประสุติ	ผา ก.	ผา
ผา น.	ผา	ผาก ก.	พราก
ผากาว น.	ชี	ผาคอง	ผาชาวมา
ผาเสอ น.	ปู่, หินนอน	ผาอม น.	ผาอม
ผาคณะนา ก.	ปรารณา	ผาบ ก.	ปราบ
ผาว ก.	วัง, โปรย, ตก, เอียง	ผี ส.	ผี
ผีง น.	ผีง	ผี ก.	พน น. ผู
เผวไห้ ก.	ทางไร	เผอ ว.	เผื่อ
เผ็น น.	เพื่อน	เผิก น.	เผือก
โผก ก.	โปรก, ขวย	แผนทิน น.	แผนดิน
ผ น.	โพ	ไผ น.	ไผ

ฟัซอ น.	ฝักระสือ	ฟี่เสื่อ น.	ฝี่เสื่อ
ฟัว.	ฟี่, วน	ฟีน น.	ฝีน
ฟุก น.	รุงขึ้น	ฟุน น.	ผด
ฟุณ น.	พรหม	เฟา ก.	เภา
เฟาะ ลัน.	เพราะ	แพ น.	แผล
แพ น.	แพร	แพว ก.	ถึง
แพะ น.	ป่า	โพ น.	ผิว
โปก น.	คนโพ	โพง น.	โพรง
ไพ ส.	โคร		

ฟ.

ฟอย น.	ฝอย	ฟ้ง ก.	ฝ้ง
ฟ้ง ก.	รึบ, ฟ้ง	ฟั้น ก.	ฝั้น
ฟ่า น.	ฝา	ฟ่าง น.	ค่นฟ่าง, ลี้อยมูฉา
ฟ่าง น.	ฟาง	ฟ่าว ก.	รึบ
ฟ่าน น.	ฟาน	ฟ่าย น.	ฝาย
ฟั้น น.	ฟีน ก. ฟั้น	ฟุน น.	ฝน
เฟ้น ก.	กระเทือน	เฟ้น น.	เฟ้น, คนรัก

ม

มก ก.	หมก	มค ก.	หมค
มกล้ง ก.	หมคเกลี้ยง	มคหงาม น.	มคหงาม
มน น.	มนต	มอก ก.	ประมาณ
มวง ก.ว.	หมอง	มองหมน ว.	หมองหมน
มอง น.	เครื่องมือจับปลา	มอน น.	หมอน

มอญ น.	หมอย	มอยฮี น.	หมอยฮี
มอโหระ น.	หมอโหระ, หมอดู	มะแตง น.	แตง
มะนูน น.	ชุน	มะนุก น.	มนูน
มะโน น.	ใจ	มะโหมง น.	มะม่วง
มะรอสะนุก น.	การเล่นสนุก, มหรสพ	มะฮา น.	มหา
มะธาสะมุก น.	มหาสมุทร	มัก ก.	มัก, ชอบ
มังกอน น.	มังกร	มัต ก.	มัต
มัน ส.น.	มัน	มา น.	หมา
มา ก.	มา	มาง ก.	หรือ
มาคา น.	มารคา	มาน น.	ทองแก
มาย ก.	บันทึกไว้	มกแหมคอง น.	หมาแมดูกอน
มิบ ก.ว.	เห็บ	มิ ก.	มิ
มี น.	มี	มิง ส.	มิง
มิน ว.	นาน	มื่อ น.	มือ
มุนทะรี น.	มนตรี	มุย น.	ขวานเล็ก
มู น.	หมู	มูถาว น.	หมูร่น
เม น.	เมียบ	เม็ก ก.	กอดปล้ำ
เมย น.	เหมย, น้ำค้าง	เมอ ก.	ไป
เมอ น.	มือ	เมอ ก.	เมา, ประมาณ
เมาะ ก.	จับ, หลับ	เม็ง น.	เมือง
เมิน ก.ว.	เหมือน	แมง น.	แมลง, กัว
แมงมุน น.	แมลงวัน	แมว น.	แมว, แมว
โม ว.	มัว	โมะ ก.	โปะ
โมง น.	ของ	โมน ว.	ทั้งมวล
โม น.	ไหม	โม น.	ไม
โมจิมเซว น.	โมจิมพัน	โมแจม น.	กรรไกร

ย

ยก ก.	ยก	ย่น น.	ย่นต
ย่อง ก.	ตกแดง	ยอน บ.สัน.	เพราะ
ยอม ว.	ยอม	ยอม ก.	ยอม, บยอม
ยอย ก.	ยอย	ยะ ก.	แยก
ยัก น.	ยัก	ยั้ง ก.	หยุกยั้ง, ยั้ง
ยัน น.	ยัน	ยับ ก.	จิบ
ยา น.	ยา	ยาม น.	ยาม
ยาว ว.	ยาว	ยึง ก.	ยึง
ยีน น.ว.	ยีน	ยีนดี ก.	ยีนดี, ขนใจ
ยิบ ก.	ยิบ	ยุด ก.	หยุด
ยุกติทำ น.	ยุกติธรรม	ยุบ ก.	จิบ
ยุม ก.	ยุบ	ยุมมะบาน น.	ยมนบาล
ยุ ก.	ฉลัก, คั้น	เยะ ก.	ท่า
เยา น.	ชาวเยา ก.เยา	เยิง ก.	เยื่อง
เยิม ก.	เยิม	เยาะหยอก ก.	หยอกเยา
แยง ก.	มองดู	แย่น ก.	ยัน
แยม ก.น.	ยำ	โยม ก.	ออนเปียม

ร

รก น.	รด ก.รด	รอน ว.	รอน
รอง ว.	รอง	รองร่า ก.	รองร่า
ระก น.	ฤก	รคที น.	ฤทธิ
รคตมี น.	รคมี	รับรอง ก.	รับรอง
รางวัล น.ก.	รางวัล	ริม น.	ริม

ราว ก.	ราว	รพฺน น.	รพฺล
รวี น.	รวี	รฺ ก.	รัง
เรว ว.	เรว	เริง ว.	เริง, เรือง
โรย ก.	รวย		

ด.

รก ก.	รกอน	รกไก น.	เล้าไก
รบ ก.	รลบ	ลม น.	ลม
ลอม ก.	หลอม	ลอม ก.	ลอม
ลอย ก.	ลอย	ละ ก.ว.	ละ
ละออน น.	เค็ก	ลัก ว.	ฉลาก
ลัก ก.	ลักขโมย	ลักทาน น.	หลักฐาน
ล้ง น.	หล้ง	ลับ ก.	หลับ
ลา ก.	ลา	ลาน น.	หลาน
ลาน น.	ลาน, ลาน	ลาย ช.	หลาย
ลำ น.	ลำ ก.ลำ ว.อรอย	ลิน น.	ลิน
ลิ ก.	ลิ, ลอน	ลิ้ม ก.	ลิ้ม
ลูก ก.	มาจาก	ลุง ก.	หลุง
lung ก.	lung	ลูก ก.	หลูก
ลม น.	ลม	ลมกำมะระหวาด น.	ลมกรรมมัทหวาด
ลุย ก.	ลุย	ลู ก.	แยง
เล็ก น.	เหล็ก	เลง ก.	เลี้ยง
เลย ว.	เลย	เลว ก.	เหลียว
เลอ ก.ว.	เหลื่อ	เลา น.	เลา, บุง
เลิง น.	เหลื่อง	แดง น.	เวลาเย็น, แลง
แฉว ว.	แฉว	โล น.	ฟีน
โลง ว.	หลวง, โหญ	โลน ก.	วัง

โฌม ก.
โฌ ก.

โฌม
โหล

โละ ก.

หา

ว.

วอม ก.
วัง ก.
วัค น.ก.
วาง ก.
วาน ว.
วินยาน น.
วิท น.
วิเสก ว.
วี น.
วุน ก.
เวท ก.
เวช น.
แวะ ก.

วอน
หวัง
วัค
วาง
หวาน
วินยาน
วิธี
วิเศษ
หวิ
วน
กระโศค
เวลา
แวะ

วัค ก.
วัง น.
วัน น.
วาจา น.
วาย ก.
วัด ก.
วิบาก น.
วิธาน น.
วัด ก.
เวง น.
เวน น.
แวน น.
ไว ก.

ควัก
วัง
วัน
วาจา
วาย, ตาย
กระโศค, วัด
วิบาก, กรรมเวร
วิหาร
กระโศค
เวียง
เวร
แหวน
ไว

ส

สอ ก.
สะคง ก.
สะยม ก.
สะรม น.
สะคง น.
สะวัคสะกี น.
สะแทน ว.

สอเสียด, ฟ้อง
สะคง
สลบ
อาศรม
ชั้น
สวัคคี
สนั่น

สอชุน ก.
สะเปา น.
สะยอง ก.
สะวิก น.
สะแวง ก.
สะเวยหราค ก.
สังซอน ก.

สอเสียด
สำเภา
เหาะ
จรัท, ว. สะคึกสะคัง
แสวง
เสวยราชย์
สังสอน

สำ ว.	ชา	สาก น.	ซาก
ต่าง ก.	สร้าง	สาค น.	ศาสตร, เสื่อ
สาม ก.	สาป, น. กลืน	สิน น.	ชิน
สน น.	ส	สี น.	ช
สีก ก.	นิก	สีอ ว.	ชอ, ทรง
ไวแซด ว.	ชอศักย	สูง ก.	สูง
สูงสะกาน ก.	ทำศพ	สูงม ก.	สูงม
ส ก.	ส	สควัน ก.	สขวัณ
ส ก.	ส	สสา ว.	ชช
เส็ดที น.	เกรนฐ	เสง ก.	เสียง
เสย ก.	เสียบ	เสว น.	เพือน, เสียว
เเอ น.	เสื่อ	เสา ก.	เสรา
เส็ง ก.	ซอน	แส น.	แส
แ่น ก.	ส้น	โศ น.	โซ
โธก ว.	ก, ก. โศก	โสน น.	สวน
โไฮ ก.	ไฮ	ไฮปง น.	ไฮพุง

ห.

หงอก ก.	งอก	หงาย ว.	งาย
หนอ น.	หนอ	หนอก ว.บ.	นอก
หนองแห่ง ว.	ทองแดง	หนึ่ง ก.	นัง บ.กับ
งา น.	หนา ว.นา	หนาก น.	นาค
หมาย ก.	เปือหมาย	หนง ก.	นง
หมน ว.	หมน	หมอ น.	หมอ
หมอค ก.น.	มอค	หมอบ ก.	มอบ
หมอน น.	หวค	หมอย ก.	เมื่อย

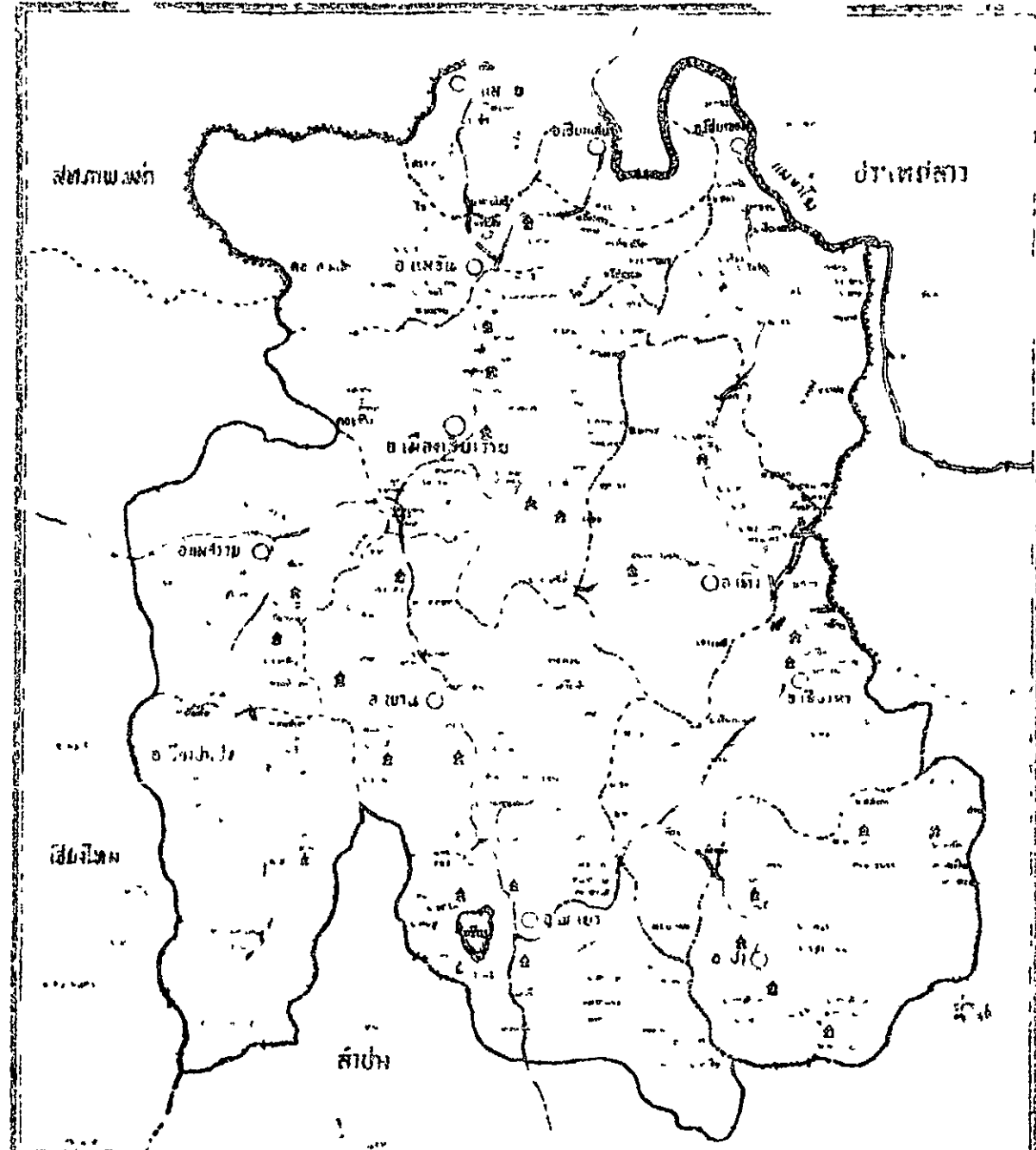
หมากกะล๑ น.	ลูกค๑ลิ	หมากสะกา น.	หมากสกา
หมากกร๑ก น.	หมากกร๑ก	หมาย น.	มาย, ก. เลนตา
หม๑น น.	คินหม๑อ	หม๑ค น.	มี๑ค
เม๑ก ว.	มี๑ค	หม๑น น.	หม๑น
เม๑ย ว.	หม๑น	หม๑น น.	หม๑น
เม๑ยว น.	ส๑าร๑บ๑ชาว	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อง ก.	ต๑ก๑แ๑ง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อ๑ค น.	ย๑อ๑ค	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ย๑ง ก.	หม๑ย๑ง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ยาน ก.	ก๑ล๑ว	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ย๑ค ก.	ย๑ี๑ค	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ราบ ว.	ร๑า๑บ	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ร๑า๑ไร ว.	ร๑า๑ไร	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ง ก.	โ๑ง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อง ก.	ล๑อง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อน ก.	ล๑อน	หม๑น น.	หม๑น
หม๑า ก.	ล๑า ว. ส๑าย, ส๑ุด๑ท๑าย	หม๑น น.	หม๑น
หม๑าม ก.	ล๑าม	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ม๑น น.	ล๑ม	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ด๑น น.	ล๑น	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ล๑บ ก.	ล๑บ	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ว๑อง น.	หม๑ว, ม๑ง๑ก๑ฏ	หม๑น น.	หม๑น
หม๑วาน น.	ถ๑ว๑ย, ว๑าน	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ว๑ง ก.	ว๑ง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑น๑น ก.	หม๑น	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อง น.	หม๑อง	หม๑น น.	หม๑น
หม๑อบ น.	ร๑อบ ก. หม๑อบ	หม๑น น.	หม๑น
หม๑ง ก.	ม๑ง๑ค๑ง	หม๑น น.	หม๑น

ดา ว.	หา	หา น.	หา
หาก น.	ราก	หาง น.	หาง
ดาม ก.	ตาม	หิงทอย น.	หิงทอย
ฉิวฉินมาแหบง ก.	นึ่งผาดกเขมร	หือ ก.	หือ
ณ น.	หน	หุม ก.	หุม
หุม ก.	หุม	เหงง น.	เหงง
เหงงสะแกง ก.	เอียงตะแกง	เหงิน น.	เหงอน
เขนา ว.	เนา	เหมอ น.	เหมอ
เขยง ว.	แค	เหยน น.	ปลาไหล
เทยม ก.	เยยม	เหยว น.ก.	เยยว
เทยอ น.	เหยอ	เหรก ก.	เรยก
เวรบ ว.	เวียบ	หเรย ว.	เรอย
เวริง น.	เวือง	เหลา น.	เหลา ก. เล่า
เหคิก น.	เลือก	เหอ น.	เหงือ
แต่ ก.	แต่	แหง บ.	แหง
แต่ก ก.	แหง	แหนบ ก.	แนบ
แหข น.	แม	เหมออก น.	โยมผู้หญิง
แฉมน ก.	ไซ, ถุก	หมบ ก.	แอบ, หมอบ
แหวก ก.	แวก	แหวน น.	แวน, กระจก
โห่งค ก.	คัก, ซอน	โหด ก.น.	หวด
โคบ ก.	โอบ น.รูป	โทนก ว.	ทนวก
โหนย น.	ทนาย	โหม ก.	รวม
โหมน ว.	สนุก	โทย น.	หวย
โหยกจะนะ น.	โยชน	โหรด น.ว.	รวด
โวลก น.	โลก	โหลบ น.	โโลก ก.ปราคา
โหวง น.	ของเสสำหรับเก็บฟัน	โหวิว ก.	โหวิว
โหย ว.	โหย	โหม ว.	โหม, ทิด (สีกจากเตี๋ย)
โได้ ก.	โได้	โหม ก.	โหม
โ	โ		

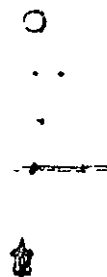
อ

อก น.	อก	องอาจ ว.	องอาจ
อก ก.	อก	อย่า ก.	อย่า
อย่า น.	ยา, นาง	อยาก ว.	ยาก ก. อยาก
อย่าง น.ว.	อย่าง	อย่าง ก.	ยาง, เค้น
อยู่ ก.	อยู่	ออกแฉก น.	มันสมอง
อณ ว.	อน	อคม น.	กระอคม
ออย ก.	ขุน, ให้อาหาร น. อ้อย	อะคิตะ น.ว.	อคิต
อะคิคทาน ก.	อริษฐาน	อะทึบาย ก.	อริบาย
อะนุหยาค ก.	อนุกฺยาค	อะระฮันตา น.	อรหันต์
อะหมาค น.	อมาตย์	อา ก.	อา
อากาศ น.	อากาศ	อาคม น.	อาคม
อาไซ ก.	อาศัย	อาญา น.	อาญา
อาค ว.	อาจ	อาย น.	กลืน, ไอ
อาย น.	พ่อย	อาละ ว.	ขอล, มาก
วาไร ก.	อาลัย	อาวุด น.	อาวธ
อาธาน น.	อาหาร	อำลา ก.	อำลา
อิกษอน ก.	เหนือขออน	อิน น.	อินทร์
อินดู ก.	สังสัย	อินทิ น.	อินทรีย์
อิม ก.	อิม	อิซัง ส.ว.	อะไร
อิ้ง น.	อิง	อิ ก.	ชน
อับ ก.	กล่อม	อุ้ง น.	องค์
อุกม ว.	อุคม	อุโปสะทะ น.	อุโปสถ
อุม ก.	อม	อุม ก.	อุม
อุสา น.	อุตสาห	อุ ก.	พุด
แวง ก.	แขง, น.นกเอียง	เอิน ก.	ตะโกน

แฉว น.	แฉว	โอิ ว.	เหม็นโอิ
โอง น.	โอง	โอิ น.	โอิ
อ			
อก น.	หก	ฮก ก.	รดน้ำ, หค
อม ก.	รบ	ฮม ก.	ชอบ
ฮอ น.	หอ	ฮอง ก.	รื่อง, เรียบก
ฮอน ว.	รอน	ฮอย น.	รอย
ฮะ ก.	วิก, สาคทั้ง	ฮัก ก.	รัก
ฮัง น.	วัง	ฮัน ก.	เห็น
ฮับ ก.	วั	ฮับ ก.	หับ, ปิด
ฮา ก.	หา	ฮาง น.	ทาง
ฮาง ก.	เตรียม	ฮาม ก.	หาม
ฮาว ก.	หาว	ฮาว ก.	ปิด, นาว
ฮาย ก.	หาย	ฮายวิก ก.	หายวั
ฮาย ว.	ราย	ฮำ ก.	โคนพน
เฮิม ก.	heim	ฮิง น.	สวัง, ผิงไฟ
ฮิน น.	หิน, อีเห็น	ฮิว ก.	หิว
ฮึ น.	หึ	ฮึง ก.	หึงหวง, ว. นาน
ฮุง น.	หงส์	ฮุน ก.	หันหลัง น. ทาง
ฮู, ก.	รุ	เฮ ว.	เสีย
เฮา ส.	เรา	เฮ็ค ก.	ท่า
เฮิน น.	เรือน	เฮิน ก.	เห็น
เฮอ น.	เรือ	เฮาะ ก.	เทาะ
เฮ น.	แห	เฮง น.	แรง
เฮน ก.	แหน	เฮว น.	แรว
โฮ น.	หัว	โฮคอม น.	ระเบี่ยง
โฮง น.	กุฎิพระ	โฮ น.	ไห

แผนที่
จังหวัดเชียงใหม่

แผนที่
อำเภอเขียงคำ

๑ ที่ว่าการอำเภอ
- - - - - เขตประเทศ
== ทางหลวงแผ่นดิน

ประวัติย่อของผู้เขียน

ชาติภูมิ

วันเดือนปีเกิด : วันอังคารที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

สถานที่เกิด : ๖ หมู่ ๑ ต. ทาเวือ อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม

บิดามารดา : นายสวัสดิ์ และ นางลัมย์ รอดเหตุภัย

การศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๔๘ : สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดกกคดล อ. นครชัยศรี

ปีการศึกษา ๒๕๐๔ : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนเพิ่มวิทยามูลนิธิ อ. นครชัยศรี

ปีการศึกษา ๒๕๐๖ : สำเร็จการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) จากวิทยาลัยครู
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ปีการศึกษา ๒๕๐๗ : ได้ประกาศนียบัตรวิชาครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

ปีการศึกษา ๒๕๑๓ : ได้ปริญญาการศึกษาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับ ๑ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา
พระนคร

ปีการศึกษา ๒๕๑๖ : ได้ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาคูมศึกษาและการฝึกหัดครู วิชาสามัญ
ภาษาและวรรณคดีไทย) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

การทำงาน

ปีการศึกษา ๒๕๐๗ - ๒๕๑๑ : เป็นครูโรงเรียนคุณากรวิทยา อ. เชียงคำ จ. เชียงราย

ปีการศึกษา ๒๕๑๔ - ปัจจุบัน : เป็นอาจารย์หมวดภาษาไทย วิทยาลัยครูนครปฐม